
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01458241 5

HERBARZ
POLSKI.

HERBARZ POLSKI

KASPRA NIESIECKIEGO S. J.

POWIĘKSZONY DODATKAMI Z POŹNIEJSZYCH AUTORÓW, RĘKOPISMÓW, DOWODÓW URZĘDOWYCH

I WYDANY PRZEZ

JANA NEP. BOBROWICZA.

TOM IX.

W LIPSKU

NAKŁADEM I DRUKIEM BREITKOPFA I HÆRTELA.

1842.

CS
874
N6
t. 9

Za po[illegible]ury.

Drukiem Breitkopfa i Haertela w Lipsku.

HERBY
I
FAMILIE SZLACHECKIE.

T.

Tabaszowski *herbu Prus 1mo.* Magdalena Tabaszowska zakonnica Sądecka 1701. r. Adam Tobaszewski 1611. r. *Acta Sandec. Castren.* Katarzyna 1631. r. *Ibid.* Stanisław i Karol 1697. w Krakowskiem województwie.

Tabeński, w Brześciańskiem województwie. Mikołaj Tabeński podstoli i podstarości Brześciański, z sejmu 1638. komissarz do granic między województwy Podlaskiem i Brześciańskiem. *Constit. fol.* 25. Mikołaj podsędek Brześciański, Stanisław, Samuel, Adam, Jan i Alexander Tabeńscy.

Tabor *herbu Półkozic*, w księztwie Litewskiem. Wojciech Tabor biskup Wileński wstąpił na tę katedrę w r. 1492. i zaraz w tymże roku Alexadrowi wielkiemu książęciu Litewskiemu przy inauguracyi mitrę książęcą na głowę włożył. *Stryjkow. lib.* 21. *cap.* 1. W roku 1501 na sejmie koronnym wstawiał się za tymże Alexandrem u stanów Rzeczypospolitej, żeby był do korony przypuszczony, co i otrzymał. *Biel. fol.* 205. *Stryjkow. lib.* 22. *cap.* 1. Zjechał w tymże roku na koronacyą jego do Krakowa, kędy dawną unią Litwy z Koroną potwierdziwszy nowe pakta z nią podpisał, o czem jest list Alexandra Króla w *Konstytucyach* 1564. *fol.* 53. Wkrótce jednak tak zasłużony Panu swemu senator, przyszedł u niego na nienawiść, osobliwie za podżogą Glińskiego kniazia: gdy albowiem nad prawo, Iliniczowi starostwo Lidzkie chciał odebrać Król, bronił niewinnego Wojciech biskup, o co rozgniewany Alexander, Tabora do senatu na sejmie Brześciańskim puścić nie kazał. *Cromer lib.* 30. *Stryjkow lib.* 2. *cap.* 3. i owszem jeszcze mu czem cięższem groził. Nie się

jednak tem niestworzył godny biskup, w roku 1505. na sejmie Radomskim, do Króla przyszedłszy, krótkąć ale zwięzłą mową upraszał go, aby się chciwościom prywatnych osób i zawziętościom nie dał powodować, wzburzyła się na tę pasterską perswasyą w Królu cholera, którą jednak gdy gwałtownie w sobie tłumi, paraliżem ruszony, z którego w roku następującym życie stracił. Biskup zaś Wojciech Zygmunta brata Alexandrowego na księztwie Litewskiem osadziwszy duchowieństwo z świeckich jurisdykcyi wyjąwszy, fortunę swoję ojczystą kościołowi swemu zupełnie zapisawszy, do opasania murem miasta Wileńskiego siła radą się swoją przyłożywszy, pełen zasług, wiek swój zamknął w roku 1507. *Facies Naramow. Biel. fol.* 683. Bartłomiej Taborowicz marszałek Litewski, tak się przypisał do unji Litwy z Koroną w roku 1501. według *Ks. Kojał.* brat rodzony biskupa, gniew Alexandra Króla, który miał do Wojciecha, na nim się oparł, z tej tedy okazyi dobra mu Szurwiliski odjęte. Niewiem czy do tych należy Jan Taborowski, który w powiecie Kowieńskim pisał się na elekcyą Jana III. Króla.

Taczalski *herbu Łodzia*, w Wielkiej-Polszcze tylko o nich namieniają, *Paprocki* i *Okolski*.

TACZAŁA HERB.

Żóraw szary, w lewą tarczy całym sobą obrócony, głowa trochę do góry podniesiona, i noga lewa, luboć u *Paproc.* znajdziesz obie nogi podle siebie, na których stoi, pole tarczy powinno być żółte, przecież od góry aż po szyję żorawia czarne, na którym dwie gwiazdy, jedna z jednej strony głowy żórawia, druga z drugiej, obiedwie białe, wszakże niektórzy tego herbu bez gwiazdy zażywają. Tak go opisują *Biel. fol.* 541. *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1119. *O herbach fol.* 570. *Okol. tom.* 3. *fol.* 219. *Klejnoty fol.* 83. O hełmie wszyscy milczą, nawet kiedy i komu nadany, tylko się *Okolski* domyśla, że przezornemu jakiemuś kawalerowi, na straży zostawionemu, który nocne zasadzki nieprzyjacielskie postrzegłszy, wojsko od zguby salwował: czego mu podobieństwo czyniły, tak gwiazdy

w nocy świecące, jako i żórawia czujność. To jednak u wszystkich pisarzów naszych pewna, że z Czech do Polski ten herb przybysz.

Herbowni.

Bartkowski. — Benoe. — Gerkowski. — Rożnowski.

Taczanowski *herbu Jastrzębiec*, w Sieradzkiem województwie. Jakób Taczanowski miał za sobą Jadwigę Sierakowską herbu Ogończyk, Jana kasztelana Brzeskiego Kujawskiego córkę. Rafał w zakonie naszym rządził kollegia Toruńskie, Kaliskie, Lubelskie, Jarosławskie i całą prowincyą Polską, umarł w Jarosławiu 1721. synowiec jego Józef 1697. Stefan i Franciszek w Sieradzkiem, Jędrzej i Mikołaj w Kaliskiem 1697.

Łubieńska, siostra rodzona Władysława prymasa była za Taczanowskim, z tej syn Marcin kanonik Gnieznieński, — i córka za Obińskim. — W r. 1778. Michał Taczanowski chorąży Wieluński. — *Krasicki.*

Tadejowski *herbu Rawicz.* Jan Tadejowski pleban w Lipiu. Stanisław i Jan w Poznańskiem województwie 1697.

Talat, w księztwie Żmudzkiem. Jerzy Talat biskup Żmudzki trzynasty, ale nim wjechał na to biskupstwo, na inszy się świat przeniósł. Jan Talat wojski Żmudzki, poseł na sejm 1627. komissarzem ztamtąd do soli naznaczony. *Constit. fol.* 10. N. podstarości Brześciański.

Talibski *herbu Brodzic*, z Talaby z ziemi Cerskiej, przeniósł się z nich jeden do księztwa Litewskiego, i osiadł w województwie Trockiem. Łukasz Talibski pod Chocimem poległ służąc w koronnem wojsku. Jan i Wojciech stryjeczni Łukasza. Stefan, Kazimierz służył z Wołowiczem wojewodą Witebskim, to *Kojał. in MS.* Kazimierz Talibski w powiecie Oszmiańskim 1674.

Talko *Porzecki herbu Dambrowa*, w województwie Nowogrodzkiem. Jerzy Talko Porzecki za Stefana Króla sławny żołnierz, synowie jego Benedykt, Hieronim, Fryderyk. Tomasz syn Benedykta Societ. Jesu kapłan godny i ś. teologji doktor, poeta i orator sławny, rządził kollegium Pułtuskiem, i tam młodo powietrzem umarł, brat jego rodzony Jędrzej. Jana i Macieja Talkowiczów, wspomina popis *Powiatu Słonimskiego* w roku 1528.

Talmont, w księztwie Żmudzkiem. Balcer, Jędrzej i Jan Talmont w roku 1621.

Talwosz *herbu Łabędź*, w księztwie Żmudzkiem. *Paprocki w Gniazdzie Cnoty fol.* 1167. dukt ich wyprowadza od Minigajła, który na sejmie Hrodelskim przyjął był herb

Rawicz, ale przydaje, że tenże Minigajło porzuciwszy herb Rawicz, wrócił się do dawnego swego herbu Łabędzia. *Okolski* zaś ich linią naciąga do Goligunta, któremu się w Hrodlu dostał herb Łabędź. Ja u *Łaskiego w Statucie fol.* 128. czytam Gaschowa, który się i z synem swoim Talnuszem pisał na unią Litwy z Koroną w r. 1401. ale snać miasto Talwosz napisano Talnusz. *Kojał. in MS.* wspomina Talwosza kasztelana Trockiego i marszałka Litewskiego, ale dla pewniejszej wiary, ani roku nie położył, którego na tem krześle siedział, ani autora zkąd to wypisał. Mikołaj Talwosz najprzód Miński 1569. r. a potem Zmudzki kasztelan, starosta Dyneburski. *Starowol. in Bellat. Sarmat. fol.* 193. napisał mu elogium, w którem powiada o nim, że z młodych lat swoich do rycerskich się dzieł przyuczał to z Romanem książęciem Sanguszkiem na wojnach Moskiewskich, to z Grzegorzem Chodkiewiczem i Mikołajem Radziwiłem, już na ten czas pułkownik. w r. 1565. do Inflant od Jana Chodkiewicza z częścią wojska wysłany, pod Kirempą sześć tysięcy Szwedów, od Eryka Króla Szwedzkiego tam wysłanych, (pierwsza to była Szwedów do Inflant irrupcya) zbił na głowę, czterysta wziął w niewolą, i chorągwie niektóre zabrał. *Sarnicki pod rokiem* 1567. *Okol. Kojał. Biel. f.* 618. W roku 1570. jeździł w legacy do Moskwy, kędy pokój na trzy lata zawarł, *Starowolski* dzień ostatni życia jego zrzuca na dzień na dzień 25. Września w roku 1578. zkąd dał mi okazyą, żem pod kasztelanami Zmudzkiemi i drugiego położył Mikołaja kasztelana Zmudzkiego w r. 1587. w którym podpisał elekcyą Zygmunta III. *Constit. fol.* 450. ale to jedenże był według *Kojałowicza. Bielski i inni* Jana mu imię dają, ale to omyłka, synowie jego, ojcu w dzielności wyrównali, z których Adam kasztelan także Zmudzki starosta Dyneburski, od województwa Trockiego deputowany do korrektury Statutu Litewskiego w roku 1609. *Constit. fol.* 909. w roku 1616. komissarz do granic od Prus, *Constit. fol.* 48. w r. 1621. deputat na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol.* 23. w r. 1623. do traktowania z Szwedami o pokój zapisany, z sejmu *Const. fol.* 3. W roku 1601. sto usarza Chodkiewiczowi pod Parnawę swym kosztem wystawił: córka jego jedynaczka Joanna dostała się w małżeństwo Alfonsowi Lackiemu potem staroście Zmudzkiemu, z którą obszerna fortuna w ten dom weszła, byłci wprawdzie według *Kojał.* i syn Mikołaj mąż rycerski, ale ten bezpotomnie umarł: Joanna zaś odrzuciwszy herezyą, z kościołem się katolickim pojednała i świątobliwie żyła. Któryś z tych kasztelanów Zmudzkich, miał za sobą Frąckiewiczownę podkomorzankę Połocką. N. zaś Kuncewiczownę koniuszankę Litewską. Jan Stecko Talwosz starosta Drohicki

1501. Tomasz Steckiewicz Talwosz syn jego. Jędrzej miecznik Oszmiański 1674.

Tamanowski *herbu Korczak*, w województwie Ruskiem. Idą od Teodora Boratyńskiego, któremu gdy się działem dobra dostały Tamanowice nazwane, od nich Tamanowskim zawołany. Są i **Tankowscy** tegoż herbu, i od tychże Boratyńskich pochodzący.

Tanajewski *herbu Łabędź*, w województwie Mińskiem. Alexander Tanajewski pisarz grodzki Miński. Mikołaj roku 1674.

Tański *herbu Jastrzębiec*, w Mazowieckiem województwie i ziemi Przemyslkiej. Elżbieta Tańska była za Wojciechem Ptaszyńskim. Wojciech, Balcer, Wawrzeniec 1697.

Tański *herbu Nałęcz*, w ziemi Ciechanowskiej. Szymon Tański podkomorzy Ciechanowski, z sejmu 1581. poborca w tejże ziemi. *Constit. fol.* 395. Paweł Konstantyn z sejmu 1667. komissarz do pogranicznych od Wołoch kłótni. *Const. f.* 2. Jan instygator koronny, pisarz ziemski Poznański, roku 1661. komissarz do granic między dobrami królewskiemi i ziemskiemi w Mazowszu, *Constit. fol.* 32. syn jego Jan Stanisław z Łąg Tański, jest w druku jego *Oracya o Ś. Katarzynie Męczenniczce pod tytułem: Narcissus candidus et rubicundus, in fol. Cracov.* 1671. Są też tego herbu Tańscy w księztwie Litewskiem, z których Walentyn rotmistrzem był królewskim w Inflanciech. Mateusz 1697.

Tomasz Tański z małżonką swą Konstancyą z *Kurowskich* zabici na Pradze d. 4. Litopada 1794. roku — znaleziono ich między innemi trupami, jego z karabelą w ręku a żonę z różańcem owiniętym o palce. — Syn ich pozostały Ignacy — a tego córka dziś żyjąca Klementyna Hofmanowa, autorka wielu dzieł tak chętnie przez publiczność czytanych.

Taranowski *herbu Belina*, w ziemi Przemysłkiej. Kładzie tu *Okolski* Nikodema Taranowskiego arcybiskupa Halickiego, którego ciało powiada, że w ołowianej trumnie znaleziono w pewnym kościele, roku jednak którego siedział na tej katedrze, nie wypisał: *Scrobiszovius*, który tak Lwowskich, jako i Halickich arcybiskupów regestr wypisał, nic o nim nie ma, musi to tedy być podejrzana. Jan Kraska Taranowski biskup Chełmski zakonu Kaznodziejskiego, umarł r. 1462. *Długosz*, który też o nim powiada, że był *vir mansuetus, pacificus et modestus*, za jego rządów Skierbieszów miasteczko przybyło do katedry Chełmskiej, w której po śmierci pochowany. Mikołaj kasztelan Halicki za Władysława Króla Polskiego i Węgierskiego, co pod Warną zginął, ten według *Okolskiego* fundował w Mościskach pod Przemyślem konwent

OO. Dominikanom, inskrypcya na kościele Mościskim, fundatorem go swoim zowie. Jędrzej podczaszy Halicki, miernego wzrostu i nauki, ale serca, obrotu i dzielności wielkiej, których dał dowód w różnych legacyach nieporównaną chwałą i niełacno praktykowanym przykładem fortunnie zakończonych. A najprzód do Króla Duńskiego potrzykroć w poselstwie jeździł, jednając pokój między nim i Królem Szwedzkim, i sprawił to, że gdy już z obu stron wojska tylko do potkania się ordynansu czekały, broń złożywszy, do dobrej wzajemnej z sobą przyszli harmonji. Do Szwecyi potem wysłany, w wielkiem był niebezpieczeństwie, bo na morzu lodowatem rozerwał się z nim okręt, i lubo wiele tam ludzi potonęło, przecież on z tak ciężkiej toni wybrnął szczęśliwie. Z tej ledwo podróży wytchnąwszy, do Olsacyi od Króla biegał: a wkrótce do Porty, kędy tylko kredens od Króla wziąwszy, wszystko podług myśli u Cesarza Tureckiego Selima sprawił. Jeździł potem z Mechmet Czauszem, pod morze Kaspium przez ordy Tatarskie do Azyi, wojska Tureckie wielkie odwiódł, które chciały zamek Astrahan zburzyć: nazad zaś wracając się z temże wojskiem do Grecyi przez wielkie pustynie, po kilka dni ani jadł, ani pił, przecież zdrów ze swemi do Króla przyjechał, lubo z wojska Tureckiego, którego liczono na dwadzieścia sześć tysięcy, dla głodu i pragnienia ledwo dwa tysiące żywych zostało. Powtórną legacyą sprawował od Króla Augusta I. do tegoż Selima, wstawiając się za Bogdanem zrzuconym w roku 1572. od Iwoni za pomocą Turecką z hospodarstwa Wołoskiego. Ztamtąd powróciwszy, trafił na interregnum po śmierci królewskiej, kędy od stanów koronnych uproszony był w poselstwie do Iwana Wielkiego kniazia Moskiewskiego, u którego to wymógł, że wojska, które był nagotował na wtargnienie do Litwy, rozpuścił. Od tychże po zjechaniu Henryka Króla do Francyi, do Konstantynopola wyprawiony, że Selim tym czasem umarł, u Amurata na Cesarstwie Tureckiem świeżo osadzonego, pokój ojczyznie zjednał. Niemniej go szacował i zażywał Stefan Batory wstąpiwszy na tron Polski w różnych legacyach. A nie tylko w legacyach, ale też i w różnych kampaniach dzielność swoję jawnie pokazał, mężnie się z nieprzyjacielem scinając, plony i niewolnika zabierając: przetoż Król Stefan w nagrodę zasług jego, puścił mu Bratkowicę w województwie Sendomierskiem z innemi wsiami do nich przyległemi na sto lat. *Paproc. o herbach i Strom. Biel. fol.* 626. i 627. i 644. i 699. i 720. Mikołaj kanonik Krakowski, brat rodzony Jędrzeja podczaszego, ofiarowano mu infułę Kamieniecką, ale ją przyjąć niechciał, nawet ani żadnego *Beneficium Curatum,* tem się składając, nie chcę prawi na sąd Boski długów więcej so-

bie skarbić, mam tyle z ojczystej fortuny, zkąd żyć mogę dostatecznie wedle stanu mego, luboć i tą się z Bogiem podzielił, konfundatorem zostawszy w Krakowie bractwa Miłosierdzia, któremu przez lat trzydzieści prezydował, z taką wywnętrzającą się ku ubóstwu miłością, że go za ojca swego czciło, i tym go tytułem pospolicie nazywało; i owszem przed śmiercią swoją tak wszystko swoje na nich wyszafował, że prawie po nim nic nie zostało. Szczyci się po dziś dzień jego łaskami *Domus Professae Soc. Jesu* i nowicyat nasz Krakowski. Bóg mu te jego miłosierne uczynki zdał się jeszcze tu na świecie nadgradzać: bo w pięknej starości dożył lat ośmdziesiąt, a nie bez opinji o swojej świątobliwości, poszedł po zapłatę miłosiernym nagotowaną w roku 1621. Jan Taranowski koniuszy Przemysłki starosta Miednicki, brat stryjeczny Jędrzeja i Mikołaja wzwyż wspomnionych, ten z Waczewskiej dwóch synów spłodził: Macieja, który powracając z cudzych krajów, nie daleko Padwi śmierć znalazł: i Krzysztofa, któremu Anna Grochowska siostra arcybiskupa Lwowskiego i innych braci powiła siedm córek, pięć z nich w różnych klasztorach Bogu się na wieczną służbę zawiły. Z tych Maryanna ksienią rządziła klasztor Ś. Klary u Ś. Jędrzeja w Krakowie w roku 1673. Zofia i Katarzyna zakonnice Ś. Benedykta w Staniątkach. Dwie zaś na świecie zostały, jedna żyła z Krzysztofem Śrzedzińskim podczaszym Halickim, druga z Józefem Latoszyńskim cześnikiem Lwowskim. Synów zaś trzech: Jędrzeja podczaszego Lwowskiego, w Moskiewskich, Inflantskich, Tureckich kampaniach doświadczonego kawalera, pod Chocimem pewnie nacierających na obóz nasz Turków, z swoją piechotą chwalebnie odpędził, w której okazyi jednemu z nich przedniejszemu prawą rękę odciął. Pod wojnę Pruską z Gustawem, pod Orną pierwszy z pieszym swym ludem w fossę skoczył, i tam się z Szwedami długo scierając, z miasta nakoniec nieprzyjaciela wypędził. Wybierającego się na Kozaków rebellizujących w roku 1637. apoplexya ojczyznie wydarła, z Anny jednak Koziczanki siostry stolnika Wołyńskiego zostawił syna; pogrzebiony ten Jędrzej w Mościskach u OO. Dominikanów. Stanisława, ten lat siedmnaście w cudzych krajach przepędziwszy, na ostatek w Rzymie wstąpił do Sociét. Jesu, zkąd w roku 1630. odesłany do ojczyzny, pracował w winnicy Pańskiej jeszcze w 1644. roku. *Parisius in Slavia* pisze, że Stanisław Taranowski, napisał był *Itinerarium suae legationis*. I Achacego, cześnika Sanockiego. N. stolnik Sanocki roku 1651. mąż wojenny. N. kanonik Krakowski zszedł z tego świata w roku 1696. Jadwiga Taranowska była za Marcinem Dobroszewskim burgrabią Krakowskim. Achacego cześnika żona

Dzięciołowska, z której syn Krzysztof, i córka Gockowska sędzina Sendomierska.

Tarasowski. Jan Tarasowski w roku 1632. podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Constit. fol.* 17. Tenże czy inszy, miał swoję chorągiew w kompucie wojska w Olszacyi z Czarneckim zostającego. Szymon, Józef i Jakób Taraszkowscy w ziemi Wiskiej 1697.

Tarchalski *herbu Zagłoba*, w Kaliskiem województwie. Księgi grodzie Ostrzeszowskie 1568. tranzakcyą ich zapisały. Stefan roku 1697. Jadwiga Tarchalska Jana Kaliszkowskiego małżonka.

Tarcze *w tych herbach znajdziesz*, Czerwnia, Janina, Łagoda, Strupiński, Tarcza wesoła, Tarcze trzy, Zgraja.

Tarczewski *herbu Tarnawa*, w województwie Sendomierskiem. N. Tarczewski miał za sobą Dembińską Rawiczankę. *Okol. tom.* 2. *fol.* 590. Mikołaj Tarczewski w województwie Poznańskiem 1697. N. była za Janem Kłomnickim. W r. 1778. Wojciech Tarczewski regent Piotrkowski.—*Krasicki.*

Targon *herbu Kościesza*, w ziemi Łomżyńskiej. Piotr Targonia podkomorzy Zakroczymski w roku 1525. podpisał dekret Mazowiecki przeciw dyssydentom ferowany, u *Łubieńsk. in Vit. Episc. Płocen.*

Targowicki *herbu Tarnawa*, w Sendomierskiem i Lubelskiem województwach, piszą się z Targowiska, jednaż ich dzielnica z Broniewskiemi. Jan Targowicki najprzód biskup Chełmski, a w roku 1487. wstąpił na biskupstwo Przemyslkie, mąż i ludzkością i świątobliwością życia, i zelozyą o honor Boski znakomity, wizytując klasztor Miechowitów w Przeworsku, nowemi go i bardzo potrzebnemi ustawami obostrzył, *Nakiel. Miechov. fol.* 556. kościół Samborski OO. Bernardynów konsekrował. *Paproc. o herb. fol.* 397. Rok 1490. był ostatni życia jego, według tegoż *Nakiel.* Zygmunt proboszcz Krakowski, sekretarz Zygmunta I. Króla, to *Paproc.* ja go czytam u *Nakiel. fol.* 562. na liscie Fryderyka kardynała w r. 1493. *Decretorum Doctor*, kanonik Przemyslki, kanclerz tegoż Fryderyka. Siostra jego Zofia była za Krzysztofem Szydłowieckim kasztelanem Krakowskim. *Starowol. in Monum.* W r. 1510. z Krzyżakami o pokój traktował. *Biel. f.* 515. Jan z Targowiska podkomorzy Lubelski, w r. 1531. podpisał list Zygmunta I. dany miastu Lubelskiemu. N. Targowicka była za Janem Korycińskim kasztelanem Oświecimskim. Zygmunt, ten proboszcz był, syn Jana, miał brata Marcellina, którego Żółkiewski zabił. Kleofas syn Michała u Króla Matyasza Węgrom przeciwko Turkom hetmanił; a gdy ztamtąd wrócił do Polski, na wojnę z Krzyżakami, wdzięcznie był przyjęty od Króla Ka-

zimierza Jagiellonowicza, wziął od niego Pyzdrskie, Konińskie i Kolskie starostwa, aż też na wojnie Pruskiej życie ztyrał, nie zostawiwszy żadnego potomka. (Patrz Broniewskich Tarnawczyków.) *Biel. fol.* 431. Stanisław pod Bukowiną dostał się w niewolą 1497. *Biel. fol.* 486.

Targowski *herbu Rogala*, w Płockiem województwie. Paweł Targowski podstarości Ciechanowski w tejże ziemi poborca 1619. Samuel z Kaczlina Targowski sekretarz i dworzanin królewski, matce swojej Katarzynie z Wierzchaczewa zmarłej w roku 1612. nagrobek w kościele Krakowskim Ś. Trójcy wystawił: Długo on na dworze królewskim lata swoje pędził dla pięknego rozsądku, nie zamulonego sumienia we wszystkich funkcyach Zygmuntowi III. miły, dla tego też w wielu go komissyach ten Król zażywał: wysłał go nawet w legacyi do Cara Tureckiego i do Gabryela Gabora książęcia Siedmiogrodzkiego w legacyi, kędy on wszystkie do gustu królewskiego interessa ułacnił, mąż pobożny, i na zakon nasz dobroczynny, dwiema laty przed śmiercią dworskie sobie życie schydziwszy, obrał sobie życie prywatne w stanie duchownym, wieś swoję dziedziczną Nowawieś nazwaną w województwie Poznańskiem leżącą, na wykupno niewolników dał i zapisał, co approbowała *Konstytucya Koronna* 1629. *fol.* 12. Tak tedy kanonikiem zostawszy Ś. Michała w Krakowie na zamku, i prymicye odprawiwszy, przeniósł się na drugie do nieba w roku 1632. Jan w Łomżyńskiem, Alexander w Dobrzyńskiem, Wojciech w Czerskiem 1697.

Targowski *herbu Lubicz*, w ziemi Chełmskiej.

Tarkowski *herbu Klamry*, w Podlaskiem województwie, Floryan Tarkowski podpisał elekcyą Jana III. Króla r. 1674. Stanisław kanonik Kamieniecki deputat na trybunał koronny 1712. Stefan kasztelan Brzeski Litewski temi czasy. Sebastyan komornik Mielnicki 1632. Bartłomiej kanonik i surrogatar Lwowski, deputat na trybunał 1728.

Tarło *herbu Topor*, w Sendomierskiem i Lubelskiem województwie. Tarłow imienia podobieństwem uwiedziony historyk Polski, *Sarnicki lib.* 4. dorozumiewa się tak jako i o innych domach, że jeszcze od Gotów wyszło. Prawdać, że i z herbu Starza i z gniazda swego starożytność się tej familji jawnie wydaje, kiedy jeszcze od drobnych pierwiastków ojczyzny naszej, najpierwsze w przodkach swoich, lubo pod inszem nazwiskiem zasiadali krzesła Tarłowie; atoli imie Tarłów dopiero wiek czternasty po narodzeniu Pańskiem przywitał, w Polszcze się urodził, nie z Gotami w te kraje przybysz: krzywdę czyni ojczystej niwie, kto rozumie, że na niej tylko cudzoziemskie przesadzone latorośle w ludzi wielkich kwitną. Trudno jednak

zgadnąć, zkądby w tym domu to imie Tarłów urosło. (Niemniej trudno wiedzieć dla starożytności o przodkach tego przezacnego domu: bo co *Paprocki* pisze, że są właśni Zaklikowic, to się utrzymać nie może, i dla tego, że Zaklików familią ten autor wywodząc, nigdzie nie wspomina, od którego z Zaklików urodzili się Tarłowie, prawda że historycy nasi piszą o Zaklice Tarle w r. 1434. ale to imie jego było, nie przezwisko domu, co i z tego poznać, że ani ojca jego, ani dziada, ani też żadnego z dzieci jego Zaklikami nie zwano. Zaś możesz w domach osobliwie dawniejszych naczytać się tego, że to imie Zaklika tamtych czasów zwyczajnie na chrzcie dawano. I dla tego że osnowa, którą wyprowadza genealogią Zaklików Paprocki z Okolskim jest nie pewna, i nie według lat ułożona, jakom indziej dowodził.) Otto syn według *Paprockiego* Nawoja pisał się z Sczekarzewic, na co się zgadzają wszyscy nasi historycy, te dobra, że mu były odjęte od Króla Jagiełła, i że ich ten Król dopiero przy śmierci swojej oddał Zaklice Tarłowi synowcowi Ocinemu pisze *Biel. f.* 231. *Cromer l.* 12. *Długosz* 1434. i że jeździł do Kamieńca Podolskiego od Króla Jagiełła. Tego, ile z komputu lat wnoszę, ci byli synowie: Jan, i duchownemi dygnitarstwy, i Króla Kazimierza Jagiellonowicza faworem zaszczycony, pod rokiem 1470. najprzód protektor minorytów zakonu S. Franciszka, a potem i naśladowca, we Lwowie albowiem habit zakonny przyjąwszy, uprosił się na peregrynacyą do ziemi świętej, gdzie na ustawicznej modlitwie przestając, i łzami swemi ślady Chrystusowe obmywając, gdy się na górze Syonie goręcej do Boga modli, w r. 1488. w wigilią S. Marty, znać zapałów wnętrznych i pociech z nieba niewypowiedzianych, niemogąc dusza jego pojąć, z ciałem się rozstała. *Vadingus in Annal. Minor. tom.* 6. *anno* 1470. *num.* 23. Tenże autor wspomina tamże matkę jego, że przesławszy wprzód przed sobą syna do zakonu, sama fundowawszy we Lwowie klasztor dla Panien zakonnych trzeciej reguły S. Franciszka, w nim się, wzgardziwszy świata pompą i ponętą, urodzeniem z przodków swoich wysokiem, zamknęła na wieczną służbę Boską, kędy świątobliwie życia tego dokonała. *Vadingus tom.* 7. *an.* 1480. *num.* 36. Drugi Jędrzej dziedzic na Sczekarzewicach i Bobrownikach w r. 1470. *Starowol. in Monum. fol.* 670. wspomina Zygmunta Tarła z Sczekarzewic sekretarza Zygmunta I. Króla Polskiego. *Paprocki* Łukasza dworzanina tegoż Króla, gdzie go sławnym mężem zowie, ale bezpotomnego. Mateusza, który do Jana Króla Węgierskiego z Janem Tarnowskim hetmanem jeździł o uwolnienie Hieronima Łaskiego wojewody Sieradzkiego u niego nalegając. *Tomicki w liscie do Erasma Roterodama.*

Stanisław biskup Przemysłki zszedł z tego świata w roku 1544. nagrobek jego starowieckim kunsztem wyrobiony, widzieć podziśdzień z inkrypcyą w kościele Krosińskim OO. Franciszkanów, na boku przy wielkim ołtarzu, gdzie ewangelią czytają, luboć *Paprocki* powiada, że w Tarnowie w klasztorze po śmierci leży, zkąd nagrobek jego wypisał z tą pochwałą, *Divinarum humanarumque rerum peritia insignis:* był wprzód kanonikiem Krakowskim, Kujawskim i Sendomierskim w roku 1524. z któremi tytułami czytałem go na liscie Zygmunta I. *Okol. tom.* 3. *fol.* 69. kładzie list tegoż Króla, na którym się podpisał Stanisław archidyakon Lubelski w roku 1531. *Biel. fol.* 579. powiada, że Izabellę córkę królewską odprowadzał do Węgier Janowi Królowi Węgierskiemu. *Andr. Bochnensis Bello Theologico fol.* 78. sławi go, że był *Vir zelo decoro*, *et Divini cultus studio ardentissimus*, ale namienia, że między nim i niektóremi z kapituły prałatami, zaszły jakieś kollizye. Piotra Starzechowskiego konsekrował na arcybiskupstwo Lwowskie w kollegiacie Jarosławskiej. *Scrobiszov. in Vitis Archiep. Leopol.* Stanisława Orzechowskiego sławnego pisarza, że go inszy biskup święcił na kapłaństwo, przyjąć do swojej dyecezyi nie chciał. *Orichow. in Orat. de dignit. Sacerd.* Drugi tegoż imienia, Stanisław mąż sławny kwitnął, który w Węgrzech bawił się czas długi na dworze Królowy Izabelli, atoli zszedł bezpotomny: u *Okol. tom.* 3. *fol.* 69. na liscie Zygmunta I. w r. 1531. znajdziesz podpisanego Stanisława Tarła krajczego koronnego, tego to zda mi się Stanisława chwali z męztwa *Górnicki w swoim Dworzaninie f.* 174. gdzie go zowie bratem Mikołaja chorążego Przemysłkiego *). *Paprocki* zaś pod herbem Ostoja powiada że Gabryel Gniewosz z Olexowa, miał za sobą Tarłownę córkę Stanisława ochmistrza Królowy Elżbiety. N. Tarło podczaszy Krakowski, mąż i urody i wdzięku w obyczajach i siły wielkiej za Zygmunta Augusta u *Łukasza Górnickiego w Dworzaninie fol.* 39. N.

---

*) O Mikołaju *Tarle* chorążym Przemysłkim w liscie Jana Czermińskiego do Marcina Kromera koadjutora na ówczas biskupstwa Warmińskiego, pisanym z Krakowa 5. Czerwca roku 1571. jest wzmianka takowa: ,,Pan Mikołaj Tarło chorąży Przemysłki pisał do książęcia Bawarskiego żeby mu ludzi rzemieślników wypuścił do jego majętności, i oznajmił to z chęcią, rad wypuścił mu ludzi z żonami i dziećmi których jest czterysta, i już tam przez Kraków przeszli i wiedzie je Pan chorąży kosztem swym.'' — Wielkie jest podobieństwo iż naówczas ów chorąży był dziedzicem wsi niedaleko Jarosławia, i ta jego osada trwa dotąd, w tamtejszych obywatelach z Niemiec przyszłych, których dotąd pospolicie w tamtejszych okolicach głuchemi Niemcami zowią. Majętności zaś te nazywają się *Markowa*, *Albigowa*, *Białoboki* itd. — *Przp. Krasic.*

Tarłowna była za Skowieskim, której siostra rodzona klasztor Lubelski księnią rządziła zakonu S. Brygitty. Paweł sędzia ziemski Lwowski i wojski Stryjski, mąż na uczonych dobroczynny w r. 1537. chwali go z tej jego szczodroty na siebie *Joan. Cervus Tucholiensis in dedicat, Method. Sacram. Paproc.* powiada, że to był syn Jędrzeja, *Okolski* ojcem go pisze Pawła arcybiskupa Lwowskiego, i że we Lwowie u OO. Dominikanów pogrzebiony leży: ale się myli. Jędrzej chorąży Lwowski, miał za sobą Katarzynę Michowską herbu Rawicz, z tej było czterech synów: Paweł, Jan, Mikołaj i Jędrzej. Z tych

Paweł arcybiskup Lwowski, z dziekana Przemysłkiego, kanonika Krakowskiego na tę katedrę wzięty, i laty i obyczajami poważny, od Zygmunta Augusta wyniesiony, od Piusa IV. potwierdzony w roku 1561. od Walentego Herburta biskupa Przemysłkiego, we Lwowie poświęcony, kędy w roku 1564. złożył synod swojej dyecezyi, i na nim przyjął concilium Trydentskie, przeniósł się na inszy świat w r. 1565. *Scrobiszov. in Vitis Archiep. Leopol.* czyli jako *Starowol. in Monum.* chce w r. 1569. tam o nim powiada, że z młodych lat swoich rycersko traktował, a duchowny sobie stan obrawszy, stał się wizerunkiem cnót wszystkich, od zemsty daleki, nikomu nietylko nieszkodzący, ale ani nienaprzykrzony, powściągliwością życia, roztropnością w sprawach znamienity, nagrobek mu bracia jego wystawili Jan chorąży Lwowski, Mikołaj chorąży Przemysłki, i Jędrzej; a że bez testamentu z tym się pożegnał światem, dla tego, zatargę między niemi i kapitułą Lwowską, aż na sejmie legat papiczki Commendonus i Hosius uspokajali. Po śmierci Pawła, czwartego dnia, trzy słońca się razem na niebie pokazały. Mikołaj chorąży Przemysłki, brat Pawła wziął działem Laszki i insze imiona w ziemi Przemysłkiej, mąż według *Dworzanina Górnickiego*, uczony i wymowy gładkiej, *fol.* 174. jego ku naszemu kollegium Przemysłkiemu przychylność i dobroczynność zapisała, *Histor. tegoż Coll.* w r. 1575. zwano tego Mikołaja Hława, zostawił potomstwo synów i córki: z córek jego Teofila z Laszek żyła z Pawłem Noskowskim starostą Łomżyńskim. Jędrzej drugi brat Pawła, chorążym go Sendomierskim pisze *Paproc.* Lwowskim *Acta Castr. Lublinen.* gdzie i żonę i jego dzieci wspominają, to jest, że miał za sobą Małgorzatę z Koniuch, z której był syn Jędrzej i córki te: Małgorzata Oleśnicka wojewodzina Lubelska, Anna Chodkiewiczowa kasztelanowa Wileńska i Elżbieta, siostra zaś jego Katarzyna była za Marcinem Kazanowskim. *Paprocki* zaś powiada, że nie miał potomka płci męzkiej, ale tylko córki, a między niemi rachuje, Jadwigę czy Annę Noskowską starościnę Rożańską Jędrzeja małżonkę: temu

Jędrzejowi Tarłowi dostały się były działem Sczekarzewice, które w dom Oleśnickich poszły. Janowi zaś chorążemu Lwowskiemu trzeciemu bratu arcybiskupa, dostały się dobra Czaple w ziemi Przemyslkiej, pojął w dożywotnią ligę Reginę dziedziczkę na Malczycach Malczycką, ostatnią z tej linji 1548. *Monum. Colleg. Leopol.* Malczyccy, ci jednejże krwi byli z Boratyńskiemi; z tej spłodził dwie córki, Annę Daniłowiczową chorążynę Lwowską, Panią i w wdowim stanie życia chwalebnego, drugą Jadwigę Hieronima Sieniawskiego wojewody Ruskiego małżonkę, zawsze stateczną katoliczkę, ta w panieńskim jeszcze wieku takiego szczęścia była, dla pięknych spraw i obyczajów swoich, że się o nię Panowie postronni z Węgier i Wołoch starali, jakoż już była od Króla Augusta I. obiecana w małżeństwo Bogdanowi wojewodzie Wołoskiemu, *Bielski fol.* 644. w r. 1572. ale się to potem rozchwiało. Synów zaś trzech, Stanisława starostę Sochaczewskiego i Zwoleńskiego, wspomina go *Histor. Coll. Jaroslav. S. J. w r.* 1594. *MS. o Famil. Pruskich* powiada, że Dulska kasztelana Chełmińskiego i podskarbiego wielkiego koronnego córka, była za Tarłem starostą Zwoleńskim, takbym rozumiał, że za tym Stanisławem. Córka jego Maryanna pierwsza ksieni klasztoru Radomskiego S. Benedykta i konfundatorka, w r. 1636. z Chełmińskiego konwentu i z drugą siostrą swoją sprowadzona. *Węgrzynkowicz Posag.*

Jan Karol kasztelan Wiślicki, Olsztyńtki i Zwoleński starosta, dziedzic na Czapli i Janowcu, syn Stanisława starosty Sochaczewskiego, mąż wielkich cnót i zasług w tej ojczyznie: pod interregnum w roku 1632. rotmistrzem w województwie Sendomierskiem uchwalony, sto konnych ludzi swoim kosztem uzbroił. *Laudum Sandomir.* Z tegoż województwa posłował na sejm w roku 1628. na nasze kollegium Krakowskie u S. Piotra dobroczynny. Wszedł w kontrakty małżeńskie z Maryną z Bobrku Ligęzianką, Hermolausa podskarbiego w. koronnego córką, która po jego śmierci, ponowiła śluby z książęciem Koreckim, z niej zostawił dwie córki, jednę z nich Teresę Baldwinowi Ossolińskiemu, synowcowi kanclerza koronnego, staroście Stobnickiemu, z którym jednak żadnego niemając potomstwa, zeszła, drugą Barbarę młodszą, pierwszym związkiem Janowi Daniłowiczowi staroście Czerwonogrodzkiemu, drugim Jerzemu Lubomirskiemu marszałkowi wielkiemu koronnemu, i hetmanowi polnemu zaślubione: ta Barbara szczególniej była nabożna do Najśw. Panny, której do Częstochowskiego obrazu, dała koronę swoję ślubną szczerozłotą, drogiemi kamieniami obsypaną, suknią także złotem i srebrem prześcielaną, pierścienie i insze bogate klejnoty.

Nieszpork. par. 12. fol. 235. zeszła z tego świata w r. 1689. w Krakowie u S. Piotra pochowana, któremu też miejscu dobroczynną rękę podała, wniosła w dom Lubomirskich Janowiec i insze dobra: kędy ojciec jej Jan Karol, i z bratem swoim rodzonym Pawłem leży, o tym pisze *Petricius*, że Mniszkownę w r. 1606. odprowadzał z innemi na stolicę Moskiewską.

Zygmunt kasztelan Sądecki, a przedtem chorąży Przemysłki, drugi syn Jana chorążego Lwowskiego, ten pierwszy do Polski OO. Reformatów wprowadził, i konwent im w Zakliczynie pod tytułem Panny Maryi Anielskiej drewniany fundował w r. 1622. od syna jego potem wymurowany, sam zaś poszedł po zapłatę swojej ku Bogu szczodroty w r. 1628. leży w Żarkach z nagrobkiem który wypisał *Starowol. in Monum. fol.* 798. gdzie o nim mówią, że był *toga et sago clarus*. Miał za sobą Barbarę z Sulejowa Sobkownę, córkę kasztelana Sendomierskiego, ta swego affektu ku mężowi pamiętny zostawiła przykład: bo kiedy w r. 1606. ten Zygmunt odprowadzał do Moskwy Mniszkownę, gdy już Dymitra męża jej zabito, tumultem Moskwa na Polaków tam będących rzuciła się, a między inszemi na gospodę Zygmunta, odważnie im się ten bronił, jakoż w desperowanych okazyach ostatnia nadzieja w broni, ale gdy go Moskwa pod przysięgą ubezpieczyła, że go wolno i ze wszystkiemi ludźmi puścić miała, broń złożył: dopiero wiarołomcy, więcej sobie łup i zysk niż słowo i Boga ważąc, dwudziestu trzech ludzi jego zabiwszy, tyleż poraniwszy, i jego samego byliby dobili, gdyby była kochająca małżonka sobą go nie zastąpiła i póty ich zapalczywości na sobie nie wytrzymała, póki się wielą ran jej zadanych nie zmiękczyli, te się zaś jej nadgrodziły wielką sławą affektu jej ku mężowi. *Petricius lib. 2. Histor. Moschovit.* Zostawił z nią córki trzy, jedna Jadwiga zakonnica S. Klary w Krakowie u S. Jędrzeja w roku 1617. *Sawicki dedyk. książk. o wiecznem błogosławieństwie.* Drugą Teofilę, ta poszła za Janusza książęcia Ostrogskiego kasztelana Krakowskiego, *Baran. Literae Ordinat.* w Tarnowskim kościele wieczną fundacyą uczyniła na psalterystów, weszła do grobu w Tarnowie 1635. Trzecią Magdalenę, ta gdy sobie świat zmierziwszy, w zakonną Karmelitańską ściślejszej obserwy ciśnie się fórtę, w bramie się wieczności oglądała w r. 1621. której w Tarnowie brat Jędrzej nagrobek wystawił. *Starowol. in Monum.* Zostawił synów trzech, Jędrzeja proboszcza i officyała Tarnowskiego, dziekana Opatowskiego, kanonika Krakowskiego, ten wdzięczny Bogu za dobrodziejstwa, wszystek się wylał na przymnożenie czci Boskiej: dla tego w Tarnowskim kościele fundował wikaryów, szkołę i szpital; nad to pewną summę zapisał, od której z corocznego czynszu, ko-

ścielny sprzęt i apparat, w należytym mógłby być konferowany polerze, kościoły także Opatowski, Biecki, Olpiński, Zalassowski, Złocki ozdobił i nadał, świat pożegnał tak przysłużywszy się Bogu w r. 1642. *Starowol. in Monum.* Że od S. Stanisława biskupa w oczywistem z ciężkiej niemocy niebezpieczeństwie był uzdrowionym, świadczy jego wotywa zawieszona na pamiątkę tego dobrodziejstwa na Skałce pod Krakowem. Drugi syn Zygmunta

Zygmunt Alexander kasztelan Przemysłki dziedzic na Szczekarzewicach i Melsztynie: *Okolski* go kasztelanem Sądeckim, a potem Bełzkim pisze, ale to u mnie pewna, że tych honorów nie miał: bo po śmierci, synów jego tylko kasztelanicami Przemysłkiemi zwano, ale i to pewności nie ma, że był ten Zygmunt z księżny Zbarazkiej urodzony, syn ojczyznę kochający, dla której pod Chocim własnym kosztem słuszny poczet ludzi do boju uzbroił Zygmuntowi III. Królowi, toż świadczył Władysławowi IV. przeciwko Moskwie, Szwedom, Tatarom, Kozakom, toż Janowi Kazimierzowi Królowi pod Beresteczkiem, wszędzie i zdrowiem i fortuną swoją ojczystej wolności broniąc; posłował z Krakowskiego na konwokacyą Warszawską 1632. r. gdzie podpisał konfederacyą generalną, z sejmu zaś 1647. komissarzem zapisany na rozsądzenie krzywd od pogranicza Węgierskiego. Boskiej czci jak z serca przymnażał, dowodem tego jest konwent i klasztor OO. Reformatów w Zakliczynie, który z fundamentów wymurował, i jałmużnami szczodrze sustentował. Tymże OO. na dokończenie fabryki kościoła pod Toruniem pewną summę wyliczył. W dobrach swoich Złota nazwanych kościół wystawił, insze zaś przybytki Boskie, to srebrem, to ołtarzami, to różnym apparatem ubogacił. Żona jego Elżbieta Kostczanka, córka Jana Kostki starosty Lipieńskiego, z niej córka Maryanna Lanckorońskiemu staroście Nowomiejskiemu dożywotnie poprzysiężona, kollegio naszemu Krakowskiemu u S. Piotra dziesięć tysięcy na fabrykę wysypała w roku 1670. *Histor. Coll.* Synowie zaś trzej, Zygmunt, Adam i Mikołaj, podobno była i córka Alexandra, która sobie Panieńskie życia obrała w zakonie S. Franciszka w Tarnowie, żyła jeszcze 1672. Z synów zaś Zygmunt umarł młodo. Mikołaj Jan pod Chocimem z Sobieskim hetmanem Turków wojował, *Histor. Coll. Crosn.* był kasztelanem Przemysłkim.

Adam wojewoda Smoleński, syn trzeci Zygmunta Alexandra kasztelana Przemysłkiego, zaślubił sobie Franciszkę Opalińską wojewody Poznańskiego Krzysztofa i Czarnkowskiej córkę, ta mu powiła czterech synów, Stanisława, Piotra, Michała i Jana. Z tych Michał kawaler S. Spiritus we Francyi,

która godność w tem tam Królestwie tylko *Principes sanguinis*, albo wysokiej familji Parentelatów potyka, a oraz generał w wojsku Francuzkiem, w wielkich respektach u Ludwika XV. Króla Francuzkiego, atoli zszedł bezżennie. Jan brat jego.

Piotr biskup Poznański, opat Paradyjski, a przedtem biskup Inflantski i suffragan Poznański, syn trzeci Piotra wojewody Smoleńskiego, piękne z natury przymioty, okrasił niepospolitą cnotą, wrodzoną submissyą, nieporównaną ludzkością, układnością obyczajów, czem wszystkich serca do siebie nakłonił, osobliwie majestatu Polskiego, który pewnieby go był na najwyższym w tej ojczyznie postawił stopniu godności, gdyby była śmierć niespodziana nie przyspiała w r. 1722. ledwie rok na Poznańskiej prezydując, pochowany w Warszawie u OO. Missyonarzów, z żalem wszystkich.

Stanisław kuchmistrz koronny czwarty syn Piotra wojewody Smoleńskiego, miał za sobą Annę Tarłównę starościankę Goszczyńską, z tą spłodził córkę Franciszkę Wawrzeńcowi Lanckorońskiemu, podkomorzycowi Krakowskiemu, staroście Stobnickiemu zaślubioną, i synów dwóch, z których jeden Adam wojewoda Lubelski, starosta Drohobycki, Doliński, Zwoleński, Złotoryjski, rzadki bardzo przykład, aby kto tak w młodym wieku, i tak chwalebnie, wszystkie w ojczyznie funkcye zaszczycał, w r. 18. wieku swego rotmistrzem pancernym, bywszy wprzód dyrektorem wojskowym w Radomiu, deputatem na trybunał koronny, posłem na trzy sejmy, pod czas interregnum, marszałkiem konfederacyi województwa Lubelskiego, na sejm elekcyjny rotmistrzem tegoż województwa, potem marszałkiem konfederacyi Sendomierskiej, regimentarzem partyi wojska korónnego, marszałkiem generalnej konfederacyi Dzikowskiej, po tych stopniach w dwudziestym drugim roku wieku swego wojewodą Lubelskim, tudzież marszałkiem trybunału Radomskiego 1737. Sprzysiągł się był dożywotnie z Dorotą Tarłówną kanclerzanką koronną, wdową po Stanisławie Chomentowskim wojewodzie Mazowieckim, hetmanie polnym koronnym, ale *sterilis* z nią.

Adam Tarło wojewoda Lubelski o którym tu czyni wzmiankę *Niesiecki*, mąż był talentów niepospolitych, akceptacyi wielkiej, nie tylko w własnym narodzie ale i u obcych, jakoż we Francyi najwyższe mu honory wojskowe okazowane były. Z małej okazyi wzniecone sprzeczki poróżniły go z familią na ówczas panującą, do tego nakoniec przyszło iż po dwóch pojedynkach, na trzecim zginął od Poniatowskiego podkomorzego koronnego pod Warszawą, niemając więcej nad lat trzydzieści. — *Krasicki.*

Gabryel kasztelan Radomski, marszałek Królowy Katarzyny, starosta Chełmski, Chęciński, Lubaczowski, Kowelski, co znać z nagrobku jego, u *Grzegorza Samboritana in Epi-*

gram. i w r. 1553. podpisał list dany Ustrzyckim, w tymże roku był na weselu Króla Augusta. *Orichow. in paneg. Nuptiali*, *i Rojzius*, *in Chiliast.*

Jan krajczy koronny, starosta Pilznieński, brat rodzony Gabryela kasztelana Radomskiego, na weselu Zygmunta I. Króla Polskiego z Boną Sforcyą; na kopije gonił, z Kazimierzem margrabią Brandeburskim, którego lubo dobrze w tej sztuce wypolerowanego, kopiją z konia zwalił. *Bielski f.* 540. Z tą swoją dzielnością jeszcze się popisał na kongressie Wiedeńskim wielu monarchów Europejskich w r. 1515. kędy mu wszyscy dank przyznali, z siły i męztwa, *Biel. fol.* 531. kładą go *inter praesentes* na liscie Zygmunta I. w r. 1531. u *Paproc. fol.* 506. i u *Nakiel. w Miechow.* 1540. *fol.* 630. miał za sobą Annę córkę Tarnowskiego kasztelana Sądeckiego, z którą dobra Krzyż nazwane, weszły w dom Tarłów, zostawił córkę jednę, która poszła za Jerzego Jazłowieckiego wojewodę Ruskiego i hetmana wielkiego koronnego. *Paprocki pod herbem Leliwa i Abdank.* Synów zaś dwóch, Jana i Mikołaja, z tych Mikołaj chorąży Sendomierski, czyli jako chce *Orichovius in paneg. Nuptiali*, Przemyslki w r. 1553. kiedy i z bratem swoim Janem w licznej kawalkacie assystował na weselu królewskiem: chwali go i *Łukasz Gornicki w swoim Dworzaninie fol.* 167. że był między dworzanami królewskiemi najcelniejszy, żona jego Jadwiga z Zmigroda Stadnicka: tylko się jednak jedna córka po nim została, Jadwiga skolligowana z Jerzym Mniszkiem, na ten czas kasztelanem Radomskim, a potem wojewodą Sendomierskim. *Paprocki.*

Jan wojewoda Lubelski, starosta Pilznieński, syn drugi Jana krajczego koronnego, w którego ślady wstępując, dziwnie był szczęśliwy i dzielny, w gonitwach z kopiją, czego dał dowód według *Orzechowsk.* na weselu królewskiem 1553. a w r. 1557. już chorąży Lwowski, z sejmu 1567. naznaczony komissarzem do dystrybuty pieniężnej, *Constit. fol.* 147. (tenże czy inszy Jan był kasztelanem Małogoskim, starostą Pilznieńskim w r. 1565. jako się podpisał *na liscie Króla Augusta danym Miastu Lwowskiemu)* zostawszy kasztelanem Radomskim, i starostą Łomżyńskim, podpisał 1569. na sejmie Lubelskim restytucyą Podlasza do Polski, *Constit. fol.* 154. i unią Litwy z Koroną, *fol.* 170. pod który czas Król Zygmunt August, puścił mu w tenutę dobra: Wojnie, Kodyniec, Łomazy w Podlaszu, które dobra konferując mu, chwali go w tym przywileju, że od młodości swojej nienadwerężoną wiarę i majestatom usługi świadczył. *Jest ten list królewski w Processie rozgraniczenia między województwy Podlaskiem i Brześciańskiem*, ale on potem te dobra spuścił pierwszemu ich possesso-

rowi, Eustachiemu Wołowiczowi podkanclerzemu Litewskiemu, krzesło Lubelskie wziąwszy. W r. 1576. jeździł w poselstwie do Stefana Batorego książęcia Siedmiogrodzkiego, ofiarując mu od stanów Rzeczypospolitej tron Polski, i przysięgę na *pacta conventa* od niego odebrał, *Constit. fol.* 250. podpisał także list tegoż Króla przeciwko Gdańszczanom u *Frid walda.* W r. 1586. na konfederacyi kaptura Krakowskiego, uproszony, żeby pod czas interregnum praw ojczystych przestrzegał, i mięszających pokój domowy powściągał, nawet tamże dano mu moc, gdyby jakie od postronnych potencyi nagliło niebezpieczeństwo, żeby Małopolskie województwa pospolitem ruszeniem do broni zwołać. *Constit. fol.* 401. W roku 1587. Zygmuntowi III. na elekcyi sprzyjał, i za nim podpisał edykt zjazdu Wiślickiego, *Constit. fol.* 439. a potem i radą i ręką dobra ojczyzny bronił, w Krakowie w ten czas obecnym będąc, kiedy Maxymilian arcyksiążę Austryi od drugiej strony obrany już był w granice Polskie wtargnął. *Constit. fol.* 442. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Lezeńską, ta mu powiła dwie córki, drugi raz z Agnieszką z Pieskowej Skały Szafrańcowną wojewodzanką Sendomierską, i z nią miał synów i córki. Z córek jego jedna skolligowana z Starzechowskim podkomorzym Podolskim, druga z Stanisławem Branickim miecznikiem koronnym, trzecia Jadwiga z Piotrem Balem podkomorzym Sanockim, ta była z Szafrańcowny urodzona, z synów jego Jan starosta Pilznieński, życie to w młodym wieku skończył w r. 1594. *Joan. Daniecki Epicedia.* Trzymał ten wojewoda pod interregnum na pograniczu Węgierskiem 800. jezdnych i tyleż pieszych. *Biel. fol.* 651.

Piotr Alexander wojewoda Lubelski, starosta Pilznieński, syn drugi Jana wojewody Lubelskiego z Szafrańcowny, ta owdowiawszy, o niczem bardziej nie myśliła, jako żeby się była z kościołem katolickim pojednała, do tego i temu synowi swemu Piotrowi powodem była, że i on Rakowskich błędów odstąpiwszy w r. 1615. do prawowiernej owczarni powrócił się w raz z matką, i tę przezacną familią znowu na tor prawdy i wiary katolickiej wykierował, z którego niegdy w dziadu swoim wyłączyła się; chciała pobożna matka i córkę Balową, to przykładem swoim to Macierzyńską perswazyą do tegoż nakłonić, ale wszystkie zabiegi skutku pożądanego nie wzięły. *Cichoc. Alloqu. Osecen. lib.* 1. *cap.* 12. Był ten Piotr Alexander wprzód kasztelanem Lubelskim, Pan na dobro ojczyzny przezoru wielkiego, we wszystkich funkcyach na siebie włożonych dzielny, jakoż z sejmu 1629. zapisany, zasiadał na sądach fiskalnych trybunału Radomskiego, *Constit. fol.* 12. z konwokacyi Warszawskiej delegowany do rewizyi skarbu koronnego,

Acta interregni, z sejmu 1638. komissarz do rozeznania granic między województwy Podlaskiem, Lubelskiem, i Brzeskiem Litewskiem, *Const. fol.* 25. w r. 1648. podpisał elekcyą Jana Kazimierza Króla. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Działyńską wojewodzanką Chełmińską według *Baranow.* rozumiałbym, że albo Mikołaja, albo Stanisława Działyńskich wojewodów Chełmińskich córką, z tej był syn Jan. Drugi raz z Jadwigą z Brzezia Lanckorońską, bodaj nie Hieronima łowczego Sendomierskiego córką, z tej się zostały dwie córki, jedna z nich Łukaszowi Czermińskiemu, kasztelanowi Zawichojskiemu, Helena Stanisławowi Gozdzkiemu, staroście Stężyckiemu zaślubione, i synowie czterej, Karol, Stanisław, Zygmunt i Alexander: byłoć ich wprawdzie więcej, ale młodo pomarli, jako Władysław, Kazimierz, Stefan 1630. w szkołach akademji Krakowskiej, Mikołaj, którego gdy z cudzych krajów powraca, w Lowanium w r. 1632. zabito.

Jan wojewoda Sendomierski, a przedtem Lubelski, z tego się przesiadł na Sendomierskie w roku 1665. syn Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Działyńskiej, złączył się był dożywotnie z Anną córką Mikołaja książęcia Czartoryskiego wojewody Wołyńskiego, ta mu powiła dwie córki, Izabellę z Benedyktem Sapiehą, podskarbim wielkim Litewskim zmówioną, jest jej szczodrobliwości na honor Boski pamiątka w kościele naszym Brzeskim, nalewka z miednicą srebrna, ornaty i insze ozdoby w r. 1679. nadane. *Annuae Coll.* Drugą, która sobie Panieńskie życie obrała w zakonie Panien Wizytek w klasztorze Krakowskim, i ksienią była w r. 1702. Synów czterech: Bartłomieja, Jana, Mikołaja i Kazimierza. Był ten Jan ojczyznie w różnych okazyach dobrze zasłużony, przeciwko Moskwie, Turkom i Abazy Baszy, Szwedom w Prusiech, przeciwko Kozakom i Tatarom mężnie stawając, wspominają go *Konstytucye* 1661. *fol.* 27. 1674. *fol.* 14. Do Częstochowy do obrazu Matki Bożej cudami wsławionej dał statutę srebrną. *Nieszpork. p.* 12. *fol.* 329. Druga żona jego Krystyna Zborowska, kasztelanka Oświecimska.

Bartłomiej biskup Poznański, syn Jana wojewody Sendomierskiego, wprawdzieć żeby się był uchylił od prelatur i honorów duchownych, wstąpił *ad Congregationem Missionariorum Galliae*, i tam świątobliwie życie prowadząc, zasłużył to sobie, że komissarzem rządził ich w Polszcze kongregacyą: nie mogła się jednak długo taić cnota jego, August II. Król Polski do infuły go Poznańskiej posunął, nie tylko o nię nie zabiegającego, ale i wyłamującego się, tak dalece, że go aż Rzymskim rozkazem, żeby ją przyjął, przycisnąć było trzeba. Poznać to z tego, co pisze do niego kardynał Pauluci, w te

słowa: *Opinionem, quam Sanctissimus de eximia, multorumque sermonibus celebrata virtute Tua jam pridem merito gerebat, Epistola Tua ad suam Sanctitatem scripta, maxime confirmavit. Quod enim Te nullius pretii hominem appellas, et ad Episcopale munus obeundum ineptum, id pro magno probitatis modestiaeque Tuae argumento sua Sanctitas habuit. Quamobrem etsi plurimum laudat Christianam humilitatem Tuam, Tuo tamen desiderio satisfacere non posse censet; imo Te cum super quocunque voto, a Te quomodolibet misso, de non acceptanda ulla Ecclesiastica dignitate, quamvis sponte oblata, nec non quocunque juramento, si quod forsan ea super re praestiteris, ita, ut illis non obstantibus, ad Posnaniensem Cathedram assumi libere ac licite possis et valeas, dispensare, votumque et juramentum hujusmodi Tibi ad effectum praedictum benigne relaxare constituit. Spectata est Sanctissimo prudentia Tua cum singulari Divini honoris Zelo conjuncta:* i tam dalej. Żył na tem kisbupstwie od r. 1710. do r. 1716. tak, jako na dobrego pasterza należało, sam do ludzi z ambony kazał, luboć życie jego pobożne za najlepsze kazanie stało. Publiczne excessa karał przykładnie, i owszem sami się niektórzy od złych uczynków powściągali, na samę obecność jego. Usychał od żalu gdy co usłyszał zdrożnego od praw i przykazań Boskich, a po apostolsku, nic się na żadne respekta nie oglądając, i najwyższym władzom mówił prawdę, gdzie szło o Boga; w drodze z Warszawy do Poznania, poszedł na drogę wieczności.

Jan, Kijowski, a potem Poznański biskup, syn drugi Jana wojewody Sendomierskiego, młodsze lata w zakonie Soc. Jesu polerował, w kapitule potem Krakowskiej archidyakonem zasiadał, z tej do infuł wzięty 1717. a z Kijowskiej na Poznańską przesadzony w r. 1722. koniec życia i pasterskiej funkcyi odebrał w r. 1732. a sukcessora na tej katedrze, Stanisława Hozyusza. Był ten Jan pobożny, nikomu nie naprzykrzony, submissyi przedziwnej, w życiu swojem wstrzemięźliwy, na ubóstwo miłosierny, boso w kapie pod czas Jubileuszu w Krakowie kościoły obchodził z zbudowaniem wszystkich.

Mikołaj, cześnik Litewski, syn trzeci Jana wojewody Sendomierskiego, posłował na konwokacyą 1696. kędy podpisał konfederacyą generalną Warszawską, złączył się był dożywotnie z Heleną Jana Ogińskiego wojewody Połockiego, i hetmana polnego Litewskiego córką, wdową po Izajkowskim marszałku Kowieńskim, atoli z nią żadnego potomstwa nie było. Kazimierz, starosta Goszczyński czwarty syn tegoż Jana, 1*mo voto* miał za sobą Ludwikę Zelecką, łowczankę koronną, *Załuski Mowy różne fol.* 16. i 67. z niej córka jedna, poszła za

Pawła Prażmowskiego starostę Łomżyńskiego: i syna Józefa, *2do voto* pojął Franciszkę księżniczkę Wiśniowiecką, wojewodzankę Bełzką, ta mu powiła te córki, Annę, Stanisława Tarła kuchmistrza koronnego, Maryannę Zygmunta Działyńskiego dziedzica dóbr Kurnickich małżonki, i Helenę pannę. Józef, syn Kazimierza, także starosta Goszczyński, z Męcińskiej zostawił dwóch synów, z tych jeden Michał, obrał sobie zakon Kaznodziejski, do którego wstąpił, drugi Adam starosta Goszczyński, wkroczył w związki małżeńskie z Mirzejowską kasztelanką Zakroczymską.

Karol, drugi syn Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, najprzód wojewoda Lubelski, które krzesło spuściwszy bratu swemu rodzonemu Stanisławowi, wziął pieczęć mniejszą koronną, już nawet po śmierci Donhoffa spadła na niego i wielka, ale nim do sejmu przyszło, on tym czasem życie swoje zapieczętował 1703. żona jego z Babina Pszonczanka, Adama podkomorzego Lubelskiego, herbu Janina, córka, ta mu powiła te córki: Jadwigę Janowi Lanckorońskiemu kasztelanowi Radomskiemu: Dorotę *1mo voto* Stanisławowi Chomętowskiemu, wojewodzie Mazowieckiemu, hetmanowi polnemu koronnemu, *2do voto* Adamowi Tarłowi, wojewodzie Lubelskiemu: Teresę pierwszym związkiem Alexandrowi Przyjemskiemu podstolemu koronnemu, drugim Franciszkowi Wielopolskiemu wojewodzie Krakowskiemu zaślubione: Elżbietę ta sobie Panieńskie życie na świecie obrała: Annę Angelę i Magdalenę, te zakonną professyą Bogu się na służbę poświęciły, w klasztorze Krakowskim panien Wizytek, z których jedna na nową fundacyą do Lublina przeniesiona, temi czasy klasztor ten rządzi, i syna Adama. Powróciwszy ten Karol z cudzych krajów, udał się na dwór Jana Kazimierza Króla, od którego wziął starostwo Stężyckie; na sejm *abdicationis* posłem będąc, zdolny do najwyższych urzędów pokazawszy umysł, częściej potem tę funkcyą piastował, na trybunale koronnym deputatem zasiadał, ba i marszałkiem, a podczas interregnum po śmierci Króla Michała, sędzią kapturowym Sendomierskim, i tychże sądów marszałkiem; w temże województwie taką miał u wszystkich miłość i estymacyą, że go zgodnemi kreskami, na podkomorski urząd upraszały braterskie affekta, ale on suffragia swoje chętnie wszystkie spuścił na Marcina Dębickiego. Na komissyą Lwowską z tegoż województwa delegowany, żeby się była płonnie nie rozeszła swoim przemysłem wyrobił. We wszystkich zaś tych sprawach, sądach tak trybunalskich, jako i pieczętarskich, świątobliwie tego przestrzegał, żeby Bóg był w cale i sumienie, inaczej się nigdy do modlitwy nie rzucił, tylko klęcząc albo stojąc i z od-

krytą głową, by też w najcięższe mrozy; kościół w Wiśniowy z fundamentu wywiódł, nadał, i ozdobił różnym apparatem kościelnym, tamże szpital dla ubogich wystawił, do Częstochowy krom innych upominków, oddał Matce Boskiej, dwa lichtarze złote. *Nieszpork. p.* 12. *f.* 329. Przeczuwszy śmierć blizką od dworu się królewskiego do Lublina uchylił, kędy dyspozycyą wszelaką, tak co do fortuny jako i do duszy uczyniwszy, gdy nad konającym psalm *miserere* mówiono, on mowę im przerwawszy, zawołał: *Jam misertus est mei Deus*, i wkrótce potem skonał: ciało jego w Lublinie u OO. Reformatów złożone, jakom słyszał, do tych czas nieskażone, dnia ostatniego oczekiwac będzie.

Adam wojewoda Lubelski, a przedtem stolnik koronny, starosta Stężycki, Błoński i Janowski, syn Karola podkanclerzego koronnego, mąż jak w radzie, tak i w ręku silny, męztwa swego dał dowody w wielu okazyach, osobliwie jednak pod Kaliszem przeciwko Szwedom. Rady jego doznała ojczyzna, to kiedy posłował na różne sejmy, i na konwokacyą w r. 1696. gdzie podpisał konfederacyą generalną; to kiedy wotował w senacie, albo na komissyach zasiadał, umarł 1719. dalszym honorom, które go czekały i przysługom ojczyznie, wydarty; żona jego druga, Maryanna Potocka, Felixa kasztelana Krakowskiego i hetmana wielkiego koronnego córka, która była 1*mo voto* za Stanisławem Jabłonowskim oboźnym koronnym, ale z niej żadnego potomstwa nie było, ta mu nagrobek wystawiła u OO. Reformatów w Lublinie. Pierwsza zaś Dorota Borkowska Duninowna kasztelanka Połaniecka, z tej syn Karol starosta Stężycki marszałkował na komissyi Radomskiej, i posłem stawał na sejmach, żona jego Grabińska kasztelanka Sanocka.

W końcu wspomniany Karol z *Grabińskiej* zostawił syna Andrzeja starostę Stężyckiego. — *Krasicki.*

Stanisław najprzód kasztelan Zawichojski, a potem wojewoda Lubelski, syn trzeci Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, rotmistrzem pod Wiedniem i Strygoniem stawając, z męztwem się swojem na Turków chwalebnie popisał; z laską marszałkowską w trybunale koronnym zasiadając, sprawiedliwości i słuszności samej w dekretach swoich przestrzegał, komissarskie funkcye na siebie włożone piastując, zawsze w nich dobra ojczyzny upatrował: z sejmu Lubelskiego 1703. komissarzem zapisany, do odbierania i zrewidowania skarbu koronnego, *Constit. fol.* 13. Rok 1705. ostatnim był terminem życia jego. Zręczył się był pierwszym ślubem z Teresą Chełmską, podstolanką Krakowską, ale z nią bezdzietny; drugim ślubem z Teresą Borkowską Duninowną,

kasztelanką Połaniecką, z tej się zostało pięć córek, Anna z Franciszkiem Cetnerem wojewodą Smoleńskim, Magdalena 1*mo voto* z Franciszkiem Szembekiem, stolnikiem koronnym, 2*do* z Jerzym Lubomirskim, wojewodą Krakowskim, Konstancya z Józefem Mniszech, marszałkiem wielkim koronnym, dożywotnie zmówione: Czwarta Franciszka życie swoję poświęciła Bogu w klasztorze Sendomierskim zakonu S. Benedykta, który temi czasy ksienią rządzi z wielką roztropnością i życia świątobliwością. Piąta Ludowika, zakonnica S. Norberta w Busku.

Jan wojewoda Sendomierski, a przedtem Lubelski, Kamieniecki, Latyczewski, Medycki, Sokalski starosta, syn Stanisława wojewody Lubelskiego z Borkowskiej, z funkcyi które na sobie utrzymywał, poznać jego zasługi w ojczyznie. Posłował albowiem w młodych leciech na sejm koronacyi Augusta wtórego, pułkownikował regimentowi konnemu, a potem z rady Warszawskiej i pieszemu; marszałkował w trybunale koronnym 1711. Wziął potem podstolstwo koronne i starostwo Grabowieckie, w r. 1717. generałem leitnantem został, a we trzy lata marszałkiem trybunału koronnego, na komissyi Radomskiej kilka razy komissarzem stawał, po dwakroć tamże laskę piastował. Deputatem do Konstytucyi naznaczony 1718. i 1726. gdzie wielkiej pracy w korrekturze trybunału i w ordynacyi księztwa Kurlandzkiego dołożył; już był i wielkim posłem do Rzymu naznaczony w interesie opactw, ale to potem traktatem w Polszcze zakończył. Żadnej w ojczyznie okoliczności, publicznego interesu nie było, którego by on, albo nie dotarł zupełnie, albo nie ułacnił, na kościoła Lubelskiego OO. Missyonarzów fabrykę, znaczną summę poświęcił. Trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Maryą Lubowiecką starościanką Oświecimską, ale się to małżeństwo rozeszło, drugi raz z Elżbietą Modrziejowską podskarbianką nadworną koronną pozostałą wdową po Alexandrze Łaszczu wojewodzie Bełzkim, trzeci raz z Elżbietą Branicką wojewodzanką Podlaską, która pierwej żyła z Xawierem Potockim starostą Sokalskim, wszakże z żadną potomstwa nie zostawuje. Brat jego rodzony Hieronim po odprawionej deputacyi na trybunale koronnym w roku 1717. młodo i bezżenny przeniósł się na inszy świat, w Kazimierzu u OO. Reformatów pogrzebiony.

Po śmierci trzeciej żony *Branickiej*, pojął Tarło wojewoda Sendomierski czwartą *Krasińską* kasztelankę Wiślicką ale i z tą potomstwa niezostawił, umarł r. 1754. pozostała zaś małżonka ponowiła śluby z Antonim Lubomirskim wojewodą Lubelskim, poźniej w r. 1778. wojewodą Krakowskim a w r. 1780. kasztelanem Krakowskim którego też roku żyć przestał. — *Krasicki.*

Alexander, kasztelan Zawichojski, starosta Nowomiejski,

syn czwarty Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, umarł 1683. miał za sobą Joannę z Sztembergu Kostczankę, Stanisława Franciszka Kostki starosty Lipieńskiego córkę, z tej zrodził cztery córki, Teresę Alexandrowi Potockiemu wojewodzic Smoleńskiemu, Konstancyą Podoskiemu podkomorzycowi Rożańskiemu zaślubione, Ludowikę i Katarzynę zakonnice S. Benedykta w Jarosławiu, z których jedna temi czasy gdy to piszę, rządzi tameczny klasztor ksienią, syn zaś Kazimierz, żona jego Ossolińska, oboje jednak młodo pomarli, z okazyi, że im niedźwiedź domowy od kogoś rozdrażniony, dwóch synów rozszarpał. *Duryew. Niezeszła pamięć fol.* 90. Zygmunt, starosta Pilznieński, syn tegoż Piotra Alexandra wojewody Lubelskiego z Lanckorońskiej, zszedł z tego świata w r. 1689. żona jego hrabianka Tarnowska, z której się zostało trzech synów, Józef także starosta Pilznieński, temu żona cudzoziemska de Lerenkej tylko córkę powiła Teresę, która 1*mo voto* żyła z Przebendowskim kasztelanem Elbląskim, 2*do* z Potulickim wojewodą Czerniechowskim: Jan drugi syn Zygmunta starosty Pilznieńskiego, ten z Wilczewską pozostałą wdową po Kuropatnickim, nie zostawiwszy żadnego potomka, wszedł młodo do grobu. Trzeci Franciszek, kasztelan Lubelski, starosta Wieluński, deputat na trybunale koronnym, w r. 1726. dni i lata swoje zakończył w r. 1731. po którym wziął kasztelanią Lubelską Józef Sołtyk, Młodzianowska kasztelanka dwie mu tylko córki powiła, z których jedna wydana za Kuropatnickiego, ale się rozwiodło to małżeństwo, potem poszła za Michała Morsztyna kasztelanica Radomskiego, druga Teresa żyje z Rudzińskim kasztelanicem Czerskim. Krom tych jeszczem się doczytał, że Jadwiga Tarłowna była za Bartlomiejem Leskim. N. Tarłowna była za Jędrzejem Chodkiewiczem podstolim Litewskim, *Genealog. Chodkiew.* koło roku 1576. N. za Maciejem Ogińskim łowczym Litewskim, o tymże czasie. *Genealog. Ogińs.* N. miał za sobą Helenę Morsztynownę. Małgorzata była za Janem Myszkowskim, kasztelanem Żarnowskim.

Adam starosta Goszczyński, Skalski, Brzegowski, z Salomeą *Mierzejewską* miał potomstwo, córkę Ewę za Stefanem Dombrowskim kasztelanem Czechowskim, i synów dwóch: Bonawenturę starostę Brzegowskiego, i Szymona starostę Skalskiego, który z Maryanną *Ilińską*, spłodził, córek trzy: Agnieszkę za generałem Oskierko, Balbinę i Maryannę panny, synów trzech: Jana starostę Skalskiego. Floryana z Konstancyą *Wojczyńską* ożenionego, i Kazimierza. Jan hrabia Tarło syn Szymona starosta Skalski, ten wszedł w śluby małżeńskie z Maryanną *Klonowską* z którą miał syna Jana Kantego. — *Wielądek.*

TARNAWA HERB.

Krzyż szeroki biały być powinien w czerwonem polu, przy nim nizko z boku lewego tarczy, księżyc rogami obiema do krzyżów obrócony, barkiem do tarczy, jakby stojący na jednym rogu, żółty czy złoty, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisują: *Paproc. w Gniazdzie fol.* 99. *O herbach f.* 454. *Okol. tom.* 3. *fol.* 220. *Biel. fol.* 188. *Klejnoty fol.* 86. Wszyscy się ci autorowie na to zgadzają, że ten herb z Rodu wyspy do Polski przyniesiony, ale w Polszcze naszej, nazwiska tego Tarnawa nabył, od góry Tarnawy, pod którą za powodem rycerza mężnego tego herbu, Polacy znaczne zwycięztwo z nieprzyjaciela odnieśli, księżyc także w Polszcze do krzyża przydany, według *Paproc.* od Bolesława drugiego monarchy Polskiego, kawalerowi odważnemu Bogusławowi koło r. 1068. atoli co się Rodu wyspy tycze, na tej nie rychło kawalerya S. Jana Jerozolimska, którą dziś Maltańskiemi zowiemy, bo aż w r. 1308. osiadła, według autorów, a u nas w Polszcze, że już dobrze familianci herbu Tarnawa przed tym rokiem zagościli, poznać z *Nakiel. Miechow.* gdzie *fol.* 70. pisze, że Budywoj Tarnawczyk wieś Goresławice dał, darował klasztorowi Miechowskiemu, koło r. 1220. i z tego, że Jan tegoż herbu w r. 1258. z dziekana Gnieznieńskiego wzięty był na arcybiskupstwo Gnieznieńskie; o tym pisze *Damalewicz in Vitis Archiep. Gnesn.* że wezwany był do Rzymu od Alexandra IV. Papieża, i tam od niego konsekrowany (wszakże *Janicius* rok kładzie 1260.) zaraz na początkach swoich w archidyecezyi rządów, zastał dobra spustoszone, tak w Wielkiej-Polszcze od wojska Polskiego, jako i Łowicki klucz od Litwy aż tam zaciekłej, a ogniem i mieczem wszystko pustoszącej. Bolesława Wstydliwego książęcia Polskiego, o to że Pawła biskupa Krakowskiego wziął w sekwestr, cenzurami kościelnemi obłożył, i przymusił do tego, że nie tylko puścił go wolno, ale też je-

szcze dwiema sty grzywien srebra ukontentował: sektę biczujących się, która tu z Francyi do nas zabiegła, z Polski wypędził: wyzuł się ze śmiertelności w r. 1271. jak insi chcą: był ten Jan i nauką i cnotą u wszystkich w wielkim szacunku.

Herbowni.

Borucki,	*Kleczkowski,*	*Stryjeński,*
Broniewski,	*Malczewski,*	*Tarczewski,*
Bystram,	*Petryk,*	*Targowicki,*
Gałęzowski,	*Radliński,*	*Tudorowiecki,*
Gorzkowski,	*Sinicki,*	*Zajączkowski.*
Jagniński,	*Slanka,*	

Kuropatnicki i *Małachowski* przydają *Petrykowskich*, jako równie do herbu tego należących.

Tarnawski *herbu Janina*, w Kaliskiem województwie. O Alexandrze Tarnawskim jest *Konstytucya* 1609. *fol.* 895. jeden z nich gdy Roman Sanguszko hetman Litewski, Uły miasta dobywał, pierwszy na mury tej fortecy skoczył.

Tarnawski *herbu Sas*, w Sanockiej ziemi. Stanisław Tarnawski kanonik Przemysłki, mąż uczony, i w księgach się kochający, których znaczną liczbę po śmierci zostawił. Mikołaj brat jego, spłodził syna Stanisława chorążego Sanockiego z Stadnickiej, z Humnickiej zaś Józefa, Zygmunta. Jędrzej brat Stanisława i Mikołaja, zrodził syna Mikołaja, i w naukach i w rycerskich dziełach poleru znacznego, ludzkość przy tym ku wszystkim wielka się w nim wydawała, po śmierci pochowany w Dembicy; zostawił z Prochańskiej Anny potomstwo. Krzysztof brat jego rotmistrz pod Połockiem i Wielkołukami za Stefana Króla, na ubogich miłosierny, żył bezżennie. Józef zakonne sobie życie obrał. N. synowiec Krzysztofa, pojął Sojecką. Stefan chorąży Żydaczewski poseł na sejm 1670.

Tarnowiecki *herbu Topor*, w województwie Sendomierskiem. Z tych jeden był rotmistrzem w Moskwie pieszych ludzi, na wszystkich expedycyach za Stefana Króla. Jakób Alexander z Leśnika Tarnowiecki w województwie Krakowskiem 1674. Anna Jędrzeja Kośmiana pisarza grodzkiego Krasnostawskiego małżonka. N. marszałek dworu u księżny z Zasławskich marszałkowy koronnej Lubomirskiej umarł 1696. leży w Krakowie u Ś. Piotra. Stanisław, żona jego Skorucianka Katarzyna, Anna była za Ludwikiem Niwickim, druga za Antonim Bogdańskim podczaszym Łęczyckim.

R. 1778. Józef Tarnowiecki podstarości Sanocki z *Rylskiej* syn jego Jan pojął Łuszczewską — córka Józefa za Załęskim. — *Przypisy Krasickiego.*

Tarnowski *herbu Bogorya*, w Kaliskiem województwie; jednejże dzielnicy z Gwiazdowskiemi. Jan Tarnowski

proboszcz Pyzdrski, drugi pisarz ziemski Kaliski w r. 1518. na liscie kościoła Broniszowskiego podpisani.

Tarnowski *herbu Jelita*, w województwie Sieradzkiem. Jan Tarnowski z ziemi Wieluńskiej deputat na trybunał koronny 1694. Jan kanonik Gnieznieński, kanclerz Kujawski, proboszcz Piotrkowski viceprezydent trybunału koronnego 1721. i 1725. Maciej w województwie Sieradzkiem 1674. r. Teresa Stanisława Mikołaja Kobielskiego łowczego Rawskiego małżonka. N. kasztelan Konarski, którego synowie ludzie rycerscy.

Tarnowski *herbu Leliwa*, w Krakowskiem województwie i w Ruskiem, dom starożytny i w zasługi i w honory w tej ojczyznie jeden z najpierwszych. Wszyscy się na to zgadzają, że od Spicimirza który tu od Renu do ojczyzny naszej przyszedłszy osiadł, swój początek ta przezacna familia wzięła, czego popiera *Długosz: sub tempore Vladislai primi advenit, Spicimirium primarium auctorem habuit, qui ex prisco ignile deferebat, dum ex Rheno venit, sed processu dierum, in ea domo Polonorum, quae defectuosam lunam cum stella deferebat, se conjunxit et inivit; in qua viri providi, industriosi, Reipubl. studiosi.* Z tego wnieść trzeba, że ten Spicimir nie przyszedł do Polski z herbem Leliwa, ale że go tu za swój ojczysty przyjął, i że Leliwa w Polszcze już dobrze kwitnął przed przyjściem jego. Druga, czas przyjścia Spicimirowego do tego Królestwa zwalają na rok 1280. a *Długosz* pisze, że jeszcze za Władysława pierwszego, to jest za Władysława Hermana, którego śmierć przypadła na rok 1102.: przydaje *Paprocki* i inni, że ten Spicimierz założył wieś od swego imienia nazwaną, którą potem darował arcybiskupowi Gnieznieńskiemu, według *Crom. lib.* 5. Ale się w tem mylą, bo ten Spicimir był inszego herbu, i przodek wszystkich Ogończyków, od którego kwitnęła familia Ogonów, jako *Długosz* wspomina w historyi swojej Pawła Spicimiera Ogona. Przodek zaś domu Tarnowskich, nie rychło potem w Królestwie naszem zawitał, jako się zaraz powie.

Spicimir, najprzód wojewoda Krakowski, z którego krzesła przesiadł się na kasztelanią Krakowską w r. 1330. z tym się tytułem podpisał na liscie Kazimierza Wielkiego u *Łaskiego w statucie fol.* 167. Ten według *Warszawickiego Orat. de Laud. Tarnow. i Łobzyński in Acroam.* założył dwa miasta, Tarnów i z zamkiem i Melsztyn, na co przywodzą i przywileje klasztoru Przeworskiego w r. 1391. Tenże *Łobzyn.* powiada, że miał za sobą Gertrudę córkę Bolesława książęcia Sieradzkiego i Mazowieckiego, siostrzenicę Leszka Czarnego i Władysława Łokietka monarchów Polskich. Do tych faworów przyszedł był ten Spicimier u Władysława Łokietka Króla Pol-

skiego, z tej okazyi. Gdy ten monarcha z tronu wyzuty, i z ojczyzny wypędzony, cudze kraje potyrać musiał, trafił nad Renem na ojca Spicimirzowego, któremu gdy się poufale zwierzył, godności w sobie utajonej i niedoli, że z ojczyzny, fortuny, i tronu, wyrzutkiem został, od tego mile przyjęty, szczodrze przez czas niemały w domu u siebie był traktowany. Wdzięczny tej łaski Łokietek, bo gdy się burza w Polszcze na niego ugłaskała, a on do zupełnej i spokojnej possessyi korony przyszedł, jednego z synów swego dobrodzieja, to jest Spicimira do Polski wprowadził, w dobra obszerne opatrzył, w honory wyniósł, i w kolligacyą z sobą; co chyba dopiero być mogło koło r. 1305. ile że według wszystkich historyków naszych, dopiero w tym roku Władysław Łokietek na tron się Polski z swego wygnania wrócił. Żebyśmy zaś utrzymali powagę Długosza wzwyż przytoczonego, lubo nie przeczę, że ten Spicimir skolligowany był ze krwią blizką tegoż Łokietka, atoli że miał i drugą żonę, bo raczej pierwszym związkiem złączył się był, z Parentelatką herbu Leliwa, trzeba przyznać; z którą na dom swój i sukcessorów swoich przyjął herb Leliwa, jako Długosz świadczy, luboć ja indziej dowodziłem, że herb Leliwa i w cudzych krajach jest wielom domom zwyczajny, dla tego mógłby mówić kto że ten Spicimir, z herbem Leliwa do nas zawitał. Że zaś nie prędzej przed rokiem 1305. może się potwierdzić tą genealogią, którą niżej kładę z klasztoru Przeworskiego.

Jan z Melsztyna kasztelan Krakowski, syn Spicimira dopiero wspomnionego po którym toż krzesło osiadł po śmierci ojca w r. 1336. z życiem się tem pożegnał w r. 1352. jakom dowodził w pierwszym tomie, pisze o nim *Długosz* w te słowa, *Jasco de Melsztyn Castellanus Cracoviensis vir frugi, industrius et in Republica magni et experti zeli, in Gubernatorem illi adjunctus* (to jest Kazimierzowi Wielkiemu synowi Władysława Łokietka), *ex cujus sententia et ordinatione administratio totius Regni salubriter dirigebatur, cujus quoque providentia magnae opes brevi congestae et aerarium locupletatum.* Toż mówi i *Kromer* i inni, on także miasto Jarosław na Rusi założył, które teraz i murem opasane, i w kościoły, klasztory, dosyć ozdobne widziemy. Fundował kościół S. Małgorzaty na Stradomiu, *Pruszcz fol.* 61. i do fabryki kościoła S. Katarzyny w Krakowie siła się przyczynił. *Przewodnik f.* 124. Żona jego Zofia, u *Nakiel. w Miech. f.* 441. z niej synów zostało się czterech, o ktorych niżej. *Starowol. in Bellat. Sarmat. fol.* 88. takie mu elogium przypisał. *Joannes Melstinus vir gravis et prudens et amans Reipubl., qui pro Vladislao Łoctico contra Boemos Regnum Poloniae*

possidentes, saepius strenue pugnavit, et in Silesiam Regem cum suis cohortibus secutus, ad Costinum magna fortitudinis suae praebuit exempla. Casimiroque Magno, post obitum patris, sceptra Poloniae capessente, juvenilium ejus consiliorum datus fuit a toto procerum conventu moderator: cujus ille consilio diligenter ubique praedones et infestatores publicarum viarum perquisivit, exquisitisque suppliciis affecit: atque sic domesticis malis oppressam patriam liberavit, priusquam externis manus admovisset. Cum itaque Boleslaus Russiae Dux veneno extinctus esset, et Casimirus Melstinii suasu cum exercitu ad occupandam provinciam, et expugnandam Leopolim ivisset, Melstinius non modo consilio eum suo ubique juvit, sed etiam manu strenuus, cunctis exemplo praefuit: et Russia tunc Poloniae in toto subjecta, Casimiro cessit, et in formam provinciae redacta est.

Jan z Melsztyna kasztelan Krakowski w r. 1376. Rafał Jarosławski, dziedzic na Przeworsku w r. 1462. klasztorowi Miechowitów w Przeworsku, od dziada swego fundowanemu, czyniąc aukcyą fundacyi, chciał żeby byli ojcowie tameczni pamiątkę mieli przed Bogiem, tak na jego duszę, jako i przodków swoich. Wylicza ich tedy aż do piątej generacyi, gdy tak w swoim liscie mówi, który znajdziesz u *Nakielskiego w Miechow. fol.* 517. *Pro suae, nostrae, nostrorumque Praedecessorum, Raphaëlis Castellani Wojnicensis, et Capitanei Russiae, Patris nostri, tum Joannis ac Spitkonis fratrum ejus, patruorum nostrorum Spitkonis, et Joannis Avorum, Joannis Proavi, ac Spicimiri Atavi, nec non Dobrogoscii de Szamotuły, Patris dictae Matris nostrae Annae, et Joannis Swidwa fratris ejusdem etc.* Z tego tedy poznać, genealogią domu tego, to jest że Spicimir, kasztelan Krakowski, spłodził Jana, także kasztelana Krakowskiego. Ten zaś Jana i Spytka. Atoli jednak nie wszystkich tu tego domu przodków wyrażono, ani honorów ich, chyba tylko prostą linią swojej procedencyi wytknął ten Rafał, bo jako się pokazuje *z historyi Długosza,* i z inąd, byli i inni tegoż imienia, których tu nie wspomniono, a najprzód Michał z Tarnowa kasztelan Wiślicki przed rokiem 1366. zmarły, którego pozostała małżonka Elżbieta, w tym roku, gdy się z dóbr swoich Wielowsi na przyjęcie Królowej Elżbiety, w assystencyi gromadnej, w dostatnim i Pańskim stroju wyprawiła, od podjazdu Litewskiego, w takiem niebezpieczeństwie była, że ledwo ich rąk uszła, od swoich ludzi mężnie salwowana, Wisłę przebywszy, aż do Sendomierza schroniona. *Długosz l.* 10. Potem tego Jana z Melsztyna kasztelana Krakowskiego w r. 1376. nie tknięto, a jam dowo-

dził w pierwszym tomie; Jan Jura kasztelan Krakowski w roku 1361. wszedł do grobu. Jan drugi Jura wojewoda Sendomierski świat ten pożegnał w roku 1365. Dziadów także jego było wszystkich czterech, jako się podpisali na erekcyi kościoła Krakowskiego Wszystkich Świętych w r. 1391. jako ma *Paprocki o herb. fol.* 377. *In Nomine Domini Amen. Ad perpetuam rei memoriam. Nos Joannes de Tarnowa alias de Zochow Vexillifer Cracoviensis, Spytko de Melsztyn Zavichostensis, Spytko Palatinus Sendomiriensis et Capitaneus Leopoliensis, Raphaël Castellanus et Capitaneus Sendomiriensis, Regni Poloniae Mareschalcus germani de Jarosław.* To za fundament założywszy, według tej Rafała osnowy, idę do każdego z nich w szczególności.

Spytek z Melsztyna wojewoda Krakowski, a jako się wyżej z przywileju mówiło, wojewoda Sendomierski i starosta Lwowski, syn Jana z Melsztyna pierwszego kasztelana Krakowskiego, pisze o nim *Długosz*, że ledwie lat ośmnaście dorosłszy, na krzesło województwa Krakowskiego był posuniony, w r. 1383. i przydaje tamże, że gdy Ziemowit książe Mazowiecki, usilnie się do korony Polskiej cisnął, on mu i przemysłem swoim i siłą drogę do niej zatamował, czego mu wdzięczny Król Jagiełło, skoro na tron Polski przyjechał, Spytkowi, mile go przyjąwszy, po koronacyi swojej dał sandały swoje, od pereł, klejnotów, i złota przepyszne. *Długosz pod rokiem* 1386. Tego jako pisze *Długosz lib.* 10. *fol.* 148. Król Władysław r. 1396. wysłał z wojskiem na dobycie Wielunia, Ostrzeszowa i Bolesławic, którą ostatnią fortecę długiem przez kilka lat oblężeniem przycisnął głodem, że się poddała. W tych zasługach puścił mu w r. 1396. całą ziemię Podolską *jure perpetuo feudali*, gdy potem w r. 1399. przeciwko Edydze wodzowi Tatarskiemu z wojskiem Podolskiem i z inszemi tak Polskiemi jako i Litewskiemi Panami wyciągnął, wprawdzieć widząc nieporównanie daleko większe siły nieprzyjacielskie, radził Witołdowi książęciu Litewskiemu, i drugim, żeby było na rzeź oczywistą, nie wydawać tak wiele dusz, ale gdy mu Paweł Szczukowski herbu Gryf, wymawiał bojaźliwe serce i żal żony dorodnej i młodej, obfitość fortuny, odpowiedział Spytko, otoż ja przy łasce Boskiej dziś życie położę, a ten szpetną ucieczką z pola ujdzie; jakoż zginął tam Spytek, a Szczukowski uszedł. Wprawdzieć mógł by był życie salwować, jak wielu inszych, i sam Witołd książe Litewski, atoli mąż chwałę kochający, wskoczył w sam środek gminu Tatarskiego, i póty się z niemi ścinał, póki ze krwią, i życie nie wylał. Zszedł bezpotomnie, a żona jego Elżbieta, poszła za książęcia Monszterbergeńskiego, jako *Długosz namienia l.* 11. *f.* 521.

Podolska zaś ziemia wróciła się nazad do rąk królewskich. *Starow. in Bellat. Sarmat. fol.* 87. przydaje, że mu Jagiełło puścił był w zasługach Lublinice, Strzelec, Domaraz, Olešno, i Gorzowo. Potwierdza się to *ex Mantissa Diplomatum*, *u Sommersbergiusza de Rebus Silesiae tom.* 2. *fol.* 87. kędy z munimentów mówi, *Duces Stetinenses fatentur sibi a Spitkone de Melsztyn Palatino Cracoviensi*, *obligata esse bona Ducatus Lublinensis*, *Rosembergensis*, *et Gorcoviensis*, *una cum fortalitiis in mille marcis grossorum Pragensium*, *Datum in Bithom. die* 11. *MM. Virginum anno* 1397. Niektórzy o nim powiadają, że miał syna Rafała, i że w tejże potyczce z Edygą razem i z ojcem poległ. Drudzy mówią, że ta żona jego Elżbieta, była z domu Tęczyńska. Siostrę zaś swoję Jadwigę wydał za Bernarda książęcia Opolskiego z Piasta linji, który umarł w r. 1396.

Rafał z Tarnowa dziedzic na Jarosławiu, kasztelan i starosta Sendomierski, marszałek wielki koronny, żona jego Zofia, u *Nakiel. fol.* 441. syn Jana kasztelana Krakowskiego, brat rodzony Spytka wojewody Krakowskiego dopiero wspomnionego, sławę kochający i ojczyzny dobro: *Łobzyński* o nim powiada, że był wprzód kasztelanem Wiślickim i administratorem całej Rusi, Pan obszernej fortuny, i serca wielkiego; przymawia mi tu autor książki, *Specimen Historiae Polonae Criticae fol.* 102. że tego Rafała już Jarosławskim, już Tarnowskim w pierwszym tomie zowię, ale nie słusznie: bo się tak pisał, i sam ten autor przyznaje to, że to jednoż, Tarnowski i Jarosławski, luboć potem jak się rozrodzili, jedni się tylko z Tarnowa, drudzy się tylko z Jarosławia pisali, jako niżej obaczysz, umarł ten Rafał bezpotomny.

Spytek z Melsztyna, najprzód podkomorzy Krakowski, a potem kasztelan Zawichojski, brat rodzony Spytka i Rafała wzwyż pomienionych, wziąwszy działem Melsztyn, stał się ojcem Melsztyńskich. Z tych była, Katarzyna Białuszyna z Melsztyna, wielkiej świątobliwości, pokory, wdowiej czystości, postów, dyscyplin ostrych, włosiennic, ustawicznie pełna. Która będąc dóbr nie małych Panią, odrobinami chleba, które schodziły z stołu braci Dominika Ś. kontentowała się, i z nich roskoszniejszy obiad miewała, niż drudzy z wielu dostatnich i rozmaitych potraw, i za nie wielce Panu Bogu dziękowała, była wielce nabożna do Panny Najświętszej, codzień Rożaniec mówiąc, w nim żywot Chrystusa i Niepokalanej Panny rozmyślając, za co też wielkie miewała niebieskie pociechy, w czem Jacka Ś. za patrona sobie miewała. Ta w kościele Trójcy ŚŚŚ. w Krakowie, chór mały swym kosztem, zasklepić kazała, do tegoż kościoła wiele apparatów kosztownych sprawiła, na ubo-

gich była miłosierna, dokonała szczęśliwie żywota swego, przyjąwszy Najświętsze Sakramenta 1408. w roku zaś 1645. w zupełnym i w nienaruszonem ciele widziana, pogrzebiona w Krakowie w kościele ŚŚŚ. Trójcy przy Zakrystyi, od ściany przed wielkim ołtarzem, gdzie napisano jej imię na posadzce marmurowej. *Bzovius de Gestis in Polonia cap.* 13. *Józef Werbski kanonik Chełmski u Starowol.* znajdziesz jej nagrobek wypisany. Wiktoryn z Melsztyna, o którym *Vadingus in Annalibus Minorum Tom.* 6. *pod rokiem* 1466. tak mówi, *Victorinus de Melsztyn claro genere magnorum in Polonia Baronum stirpe editus, oppida multa villasque reliquit, et in transitu ad religionem, multam distribuit pecuniam, necessitatibus conventuum praesertim in supellectili Ecclesiastica providendis, obiit in adolescentia in Ordine Minorum Regularis Observantiae, eximia pietate, et cultu in Beatam Virginem ardentissimo, Diaconus jam fuerat, sepultus Tarnoviae. Warszawicki in Catalogo Sanctorum* śmierć jego zwala, na rok 1470. drudzy jeszcze poźniej. *Długosz go l.* 13. *f.* 123. Janem zowie, znać tedy na wstępie do zakonu to mu imie odmieniono za Wiktoryna. *Bielski fol.* 266. powiada, że Sędziwój z Szubina wojewoda Kaliski i starosta Krakowski, dał Królowy Węgierskiej za Jadwigę córkę jej, w zastaw Melsztyńskiego.

Spytek z Melsztyna wojewoda Sendomierski, umarł według *Długosza* w r. 1431. tak rozumiem, że to był syn kasztelana Zawichojskiego. Tego syn Spytek w r. 1439. zabity. Wprawdzieć okrył go był Król dekretem *perduellionis*, atoli go potem skassował, i żeby dzieciom jego nie szkodził, gruntownie obwarował; miał za sobą córkę Dobrogosta Szamotulskiego, kasztelana Poznańskiego, na imię Beatrykę, której po śmierci męża, Rabsztyn odjęto, a Melsztyn oddano. Wnuczka tegoż Spytka Jadwiga Księska, wydana za Oleśnickiego synowca Zbigniewa biskupa Krakowskiego i kardynała. Jan Melsztyński w okazyi pod Chojnicami z Krzyżakami zginął, w r. 1454. *Cromer lib.* 23. *Bielski fol.* 404. Jan drugi Melsztyński, poseł na sejm Piotrkowski, w r. 1459. *Bielski fol.* 415. *Kromer lib.* 24. Tenże czy inszy Jan Sienińskiego biskupa Krakowskiego, od Papieża na to biskupstwo wyniesionego, a od Króla z stolicy swojej wygnanego, w dobrach swoich Melsztynie mile przyjął, hojnie utrzymywał przez długi czas, nic się nie oglądając na pogróżki królewskie. *Bielski fol.* 420. Spytek Melsztyński w tumulcie Krakowskim przeciwko Jędrzejowi Tęczyńskiemu, w wielkiem był niebezpieczeństwie od zbuntowanych. *Bielski fol.* 420. Tenże czy inszy Spytek w roku 1474. pochopem był rycerstwu, żeby na wojnę Szląską żaden

nie siadał na koń bez żołdu prawem opisanego. *Kromer l.* 28. Jak ta linia ustała, Melsztyn się wrócił do Jarosławskich: a jak Jarosławscy zeszli, według ordynacyi od nich uczynionej, wszystka fortuna poszła w dom Tarnowskich.

Jan z Tarnowa albo z Zochowa, przedtem chorąży Krakowski, jako masz na Erekcyi kościoła Wszystkich Świętych, potem wojewoda Sendomierski, starosta Ruski, dziedzic na Jarosławiu i Przeworsku, po zeszłych bezpotomnie braci swoich rodzonych, Spytku wojewodzie Krakowskim i Rafale marszałku koronnym, Pan na chwałę Boską wywnętrzony: bo najprzód w roku 1396. w Przeworsku klasztor i kościół pod tytułem S. Katarzyny fundował, i przy nim osadził kanoników Miechowitów *Custodes S. Sepulchri Hierosolymitani*, i uposażył to miejsce dobrami, znajdziesz Erekcyą tego kościoła u *Nakielskiego w Miechow. fol.* 340. Tak zaś dostatnie to miejsce opatrzył, że w dyecezyi Przemysłkiej, nie ma sobie równego. Tenże jako pisze ***Długosz** w roku* 1400. *fol.* 168. Kościół farny w kollegiatę zamienił, fundował przy niej trzech prałatów; proboszcza, kustosza, i kantora, i dwóch inszych kanoników, wikaryów zaś pięciu, do których syn jego Jan wojewoda Krakowski, jeszcze dwie kanonie przyczynił. Żona jego była Katarzyna, kto jednak z domu, nie wyrażają: synów jego zostało trzech, Jan wojewoda Krakowski, jako świadczą *Nakiel. fol.* 425. ***Długosz** pod rokiem* 1400. *fol.* 168. Drugi Rafał, według ***Długosza** pod rokiem* 1399. Trzeci Spytek, co sam o sobie pisze, że był bratem tym obudwom, u *Nakiel. w Miechow. fol.* 441. między których tak podzielona ojczysta fortuna: Janowi dostał się Tarnów, Rafałowi Przeworsk, Spytkowi Jarosław. Z tych

Rafał kasztelan Wojnicki i starosta Ruski; syn Jana wojewody Sendomierskiego. Są niektórzy co twierdzą, że zginął w okazyi z Edygą w r. 1399. atoli ***Długosz*** powiada w historyi swojej, że tylko był wzięty w niewolą, z której się potem był wyłamał. Żona jego Anna Szamotulska, córka Dobrogosta, siostra Jana Świdwy, o czem położyłem świadectwo wyżej z listu syna jego. Miał zaś synów dwóch; Jana, żył jeszcze w r. 1450. w którym z konwentem Miechowitów w Przeworsku pewną tranzakcyą listem swoim utwierdził, którą znajdziesz u ***Paprockiego***, a u Nikopola jako się mężnie stawił, *Kromer* potomności podał w te słowa: *Ubi praeclarum imprimis eximiae virtutis specimen duo Poloni equites dederunt, **Joannes Tarnovius** et **Lescus Bobritius** Hungaricorum Annalium testimonio, dum alter Sumeni portas duobus vulneribus acceptis, refregit; alter Petressi murum primus ascendit.* Drugi był Rafał dziedzic na Przeworsku, który w roku 1462.

fundacyi Miechowitom przyczynił. *Nakiel. w Miechow. f.* 517. *et* 535. Tenże zda mi się Rafał pewny czynsz zapisał na wikaryów Przeworskich, u *Nakiel. fol.* 536. Między nagrobkami w kościele Przeworskim jest Rafała z Tarnowa i Jarosławia dziedzica na Przeworsku, kasztelana Wojnickiego, starosty generelnego Ruskiego, nagrobek, który umarł w r. 1491. w te słowa: *Dominico die infra Octavas Ascensionis Domini, obiit M. Dominus Raphaël de Tarnow, alias de Jarosław, haeres in Przeworsko, Castellanus Wojnicensis, et Capitaneus Generalis Russiae, sepultus in Mausoleo isto constituto. Pro cujus anima hic quiescentis, vos benigni legentes, sive praesentia inspicientes, unum Pater noster dicatis. Sancta Virgo Maria, quae genuisti Jesum Christum, intercede pro nobis. Nakiel. Miechow. f.* 558. Był to Pan z Bogiem złączony, na którego cześć siła fortuny wysypał. Czytałem ordynacyą uczynioną od Rafała Jaroslawskiego starosty Lwowskiego i Spytka dziedzica na Przeworsku, w roku 1470. od Kazimierza Króla potwierdzoną, w której te dobra swoje do ordynacyi zapisali: Jarosław, Przeworsko, Tuczampy, Korewica, Laski, Rudawa, Sosko, Niesownica, Wietlin, Wysocko, Łyciechów, Drzyjków Koniajów, Dobra, Dąmbrowica, Wostki, Wosczowa, Monasterz, Nielepkowice, Sobiaczym, Głemboka, Pawłosiele, Lasgorliczyna, Studziona, Nowosielce, Miraczyn, Rozborz, Gniewczyna, Grodzisko, Soska, Tryńcza. O tym to zda mi się pisze *Kromer lib.* 27. że Tatarom, Podolskich, i Ruskich ziem pustoszyć niedopuścił; zaszedł im ku Trembowli z Pawłem Jasieńskim, o czem mając wiadomość poganie, obawiając się ich gotowości do Wołoch uciekli, gdzie od Stefana wojewody porażeni w r. 1469.

Spytek z Tarnowa dziedzic na Jarosławiu, najprzód starosta Ruski, z tym tytułem aukcyą fundacyi klasztorowi Przeworskiemu kanoników Miechowitów znaczniej przyczynił, o czem *Nakiel. fol.* 426. i 441. potem wojewoda Sendomierski. W tych listach u Nakielskiego wspomina żonę swoję Sadochnę, córkę Jadwigę, synów trzech, Rafała, Jana i Spytka, braci Rafała i Jana wojewodę Krakowskiego. Niewiem czy nie z synów jego jeden był marszałkiem wielkim koronnym i starostą Sendomierskim, na imie Rafał, w r. 1483. jako masz u *Nakiel. fol.* 549. i u *Długosza w historyi lib.* 13. *fol.* 580. z światem się rozstał w roku 1492. Ten w roku 1467. kościół i klasztor fundował Minorytom, albo Bernardynom w Przeworsku, o czem świadczy napis na tym kościele, także *Vadingus pod rokiem* 1465. i *Haroldus.* Spytek Jarosławski, najprzód wojewoda Ruski w r. 1474. u *Nakiel. w Miechow. fol.* 534. potem Krakowski wojewoda, a na koniec kasztelan, umarł w r.

1520. Mąż w ojczyzny interesach, czy w pokoju, czy w boju dzielny. Pozostałej jego żonie Jadwidze, w pewnej summie od niej pożyczonej na publiczne potrzeby Królestwa, Król puścił był Lanckoronę, jakom czytał na liscie Króla Zygmunta I. *in MS. Petricov*. Tylko dwie córki po nim zostały, jedna Anna, ta zaślubiona Odrowążowi wojewodzie Ruskiemu, Jarosław w ten dom wniosła: po śmierci jego poszła za Jordana kasztelana Wojnickiego, z tą Melsztyn wszedł w dom Jordanów, znać że po zejściu Melsztyńskich *steriliter*, znowu się był do Tarnowskich wrócił; druga zaś według *Paprockiego* Pileckiemu wojewoczie Sendomierskiemu. Rafał z Jarosławia kasztelan Przemyslki w r. 1501. tak się podpisał na liscie królewskim, danym familji Krupków. Ten Jarosławskie miasto murem opasał. *Histor. mirac. Jaroslaviens.* Hieronima z Jarosławia, dziedzica na Przeworsku, czytałem na liscie Zygmunta I. w którym pozwala mu, żeby mógł cudze kraje zwiedzić. *MS. Petricov.*

Jan z Tarnowa wojewoda Krakowski, syn Jana wojewody Sendomierskiego, brat Rafała kasztelana Wojnickiego i Spytka wojewody Sendomierskiego, ten wziąwszy działem Tarnów, hrabiów Tarnowskich linią zaczął. Miał albowiem pięciu synów z Szternbergownej, była to kanclerzanka Czeska, której siostra rodzona poszła za Jerzego Podiebrachiusza Króla Czeskiego, tym wszystkim z affektu ku S. Janowi, dał imie Jana, to jest Jan Gratus, Jan major, ci obadwa zginęli pod Warną z Władysławem Królem w r. 1444. *Cromer lib.* 21. *Bielski fol.* 380. *Długosz lib.* 13. Jan Rafał kanonik Krakowski w r. 1450. niektórzy o nim twierdzą, że już miał nominacyą na biskupstwo Przemysłkie, ale nim mu expedycya z Rzymu przyszła, on się na wieczność przeniósł. Ten pierwszy OO. Bernardynów do Tarnowa wprowadził. Czwarty Jan Amor, kasztelan Krakowski, tego linia wprawdzieć pięknie kwitnęła, atoli już więcej niż sto ośmdziesiąt lat, jak się skończyła na Janie Krzysztofie. Piąty Felix, wojewoda Lubelski, tego jeszcze i podziśdzień sukcessorów chwały i imienia Tarnowskich widziemy. Był ten Jan wojewoda Krakowski wielkiego dowcipu senator, przemysłem swoim na sejmie Łęczyckim wszczęty tumult szczęśliwie uspokoił. *Bielski fol.* 320. *Cromer lib.* 18. Tenże Króla Jagiełła z suspicyi na Królową, którą miał, wyprowadził. *Biel. fol.* 327. *Cromer l.* 19. Tenże był starostą Elblągskim od Króla Jagiełła postanowionym, gdzie cokolwiek na zamku srebra i złota zastał, wiernie Królowi odesłał. *Biel. fol.* 32. *Cromer lib.* 17. W r. 1410. na sejmie Hrodelskim przyjął do herbu Leliwa, Mondwida wojewodę Wileńskiego. *Biel. f.* 313. Wystawił chorągiew swoję na potrzebę Grunt-

waldską: *Biel. fol.* 246. *Długosz:* do której też batalji tam wygranej, biegłością swoją w rycerskich dziełach dopomógł. Pod Bardyowem zbił Węgrów, i Podgórza przeciwko Zygmuntowi mężnie obronił. *Długosz pod rokiem* 1411. *Cromer lib.* 17. Takiej zaś był u wszystkich powagi, że Króla Jagiełła wolno strofował, a z Zbigniewem Oleśnickim kardynałem, wielkiemi racyami od koronacyi Witolda na Królestwo Litewskie odmawiał. Z Krzyżakami o pokoju traktował pod Wiedniem, pod Kiesmarem z Węgrami traktaty odnowił, na sejmie Jedlińskim wiele pracował za Królem, przeciwko Świdrygiełłowi. Kollegiacie Tarnowskiej fundacyi przyczynił, wiele zaś zamków, miast, klasztorów, murem opasał i utwierdził. Osobliwie Tarnów, Przeworsk, i Jarosław.

Jan Amor kasztelan Krakowski, czwarty syn Jana wojewody Krakowskiego dopiero wspomnionego; był wprzód kasztelanem Sądeckim, i tak wytworną mową exaggerował przed Królem i całym senatem od Krakowianów zabicie Tęczyńskiego, że wszystkich słuchających do łez pobudził, *Cromer l.* 24. *Biel. fol.* 421. Na kasztelanią Wojnicką potem podniesiony w roku 1461. jako się podpisał u *Paprockiego w dedykacyi Ogrodu królewskiego* na pewnym liscie: pod ten czas fundował w Tarnowie OO. Bernardynów, i póki tylko żył, szczodrobliwie ich prowidował. *Vadingus Annal. Minor. tom.* 6. *num.* 60. *Anno* 1459. Z tego krzesła postąpił na województwo Krakowskie i starostwo Krakowskie, aż też i na kasztelanią Krakowską, z której przeszedł na wieczność w r. 1500. wieku swego 84. czego dowodem nagrobek jego w Tarnowie. Dwarazy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Sygizmundą Gorajską córką Prokopa herbu Wręby, która w ten dom wniosła była dobra Szczebrzeszyn, z tej spłodził córki trzy; Elżbietę Dobiesławowi z Kurozwęk wojewodzie Sendomierskiemu; Katarzynę Piotrowi Kmicie na Wiśniczu wojewodzie Krakowskiemu i marszałkowi wielkiemu koronnemu; Zofią Szczesnemu Ligęzie z Bobrku, z której syn Mikołaj kasztelan Wiślicki, zaślubione: *Paproc. w dedykacyi Ogrodu królewskiego:* i synów dwóch, Jana wojewodę Sendomierskiego, i Jana Alexandra; drugi raz z Barbarą z Rożnowa, wnuczką Zawiszy Czarnego, herbu Sulima, starosty Spiskiego pozostałą wdową po Stanisławie Tęczyńskim, *Geneal. Mieleckich,* dziedziczką na Łopuszny i Bujtkowie. *Acta Terrestr. Leopolien.* 1507. Z tej syn Jan kasztelan Krakowski; była i córka, ale niewiem z której żony spłodzona, Zofia jej imie daje *Pruszcz, w opisaniu Krakowa fol.* 70. Anna według inszych, zakonnica Bernardynka, która proboszcza i siedmiu Mansyonarzów fundowała na Kleparzu przy Krakowskim Ś. Mikołaja kościele.

Przeciwko Krzyżakom okryte chorągwie z swojej szkatuły erygowane stawiał. Wysłany od Kazimierza Króla do Jerzego Króla Czeskiego, do tego przywiódł go, że sobie miejsce Głogów miasto umówili, gdzieby się z sobą zszedłszy obadwa koronaci, o pokoju naradzali. Królewiczowi Władysławowi koronę Czeską od stanów tego Królestwa ofiarowaną sprowadził. Stefana wojewodę Wołoskiego do oddania homagium Królowi Kazimierzowi nakłonił. *Cromer lib.* 12. 24. 27. *Biel. lib.* 4. *Dług.* 1461. 1469. *Varsav. Orat. de laud.* tak o nim pisze: *Vir cum civili prudentia et militari facundia rerum usu ac bellica laude praestans, pacis et concordiae inter discordes conciliator felix.* Posłował do Króla Czeskiego w roku 1469. *Biel. fol.* 449. *Cromor l.* 27. Ś. Kazimierza Królewicza, na tron Węgierski w r. 1471. odprowadzał, luboć ta jego funkcya skutku nie wzięła, przez niestatek Panów Węgierskich. *Biel. fol.* 454. *Cromer l.* 27. Taką zaś miał miłość u rycerstwa Polskiego; że gdy go w roku następującym minięto, przy rozdawaniu wakansów, cała Małopolska o to się wzruszyła. *Cromer lib.* 28. *Bielski fol.* 457.

Jan Amor wojewoda Sendomierski, starosta Wieluński, syn Jana Amora kasztelana Krakowskiego z Gorajskiej, z tym go tytułem znajdziesz u *Olszow. w Załuskim na liscie Zygmunta I.* a przedtem wojewoda Ruski, jakom dowodził w pierwszym tomie. Pod trzema Królami Polskiemi Albrychtem, Alexandrem i Zygmuntem, na dobro tej ojczyzny, i radą i męztwem pracował, zasnął w Panu w r. 1515. jako świadczy kamień grobowy w Tarnowie, który wypisał *Starow. in Monum.* ja go czytam chorążym Krakowskim, w roku 1496. u *Łask. w Stat. fol.* 110. z Kurozwęskiej wojewodzanki Sendomierskiej, żadnego nie zostawił potomstwa. Jan Alexander dworzanin królewski, drugi syn z Gorajskiej, wspomina go *Stat. Łask. w r.* 1496. *fol.* 110. że w okazyi z Wołochami pod Bukowiną zginął, pisze *Okol. Warszaw.* i inni, atoli nagrobek jego w Tarnowie powiada o nim, że dopiero zszedł z tego świata w roku 1515. bezpotomnie, który znajdziesz i u *Starowol. in Monum.*

Jan Magnus, kasztelan Krakowski hetman wielki koronny, starosta Sendomierski, Stryjski, Lubaczowski, Grodecki, syn Jana Amora także kasztelana Krakowskiego, z Barbary Rożnowny: to z nagrobków Tarnowskich. Ten przezacny mąż nieporównanie wsławił imie Polskie i swoje, także jego pochwałami zagęszczone po różnych autorach, tak naszych jako i cudzoziemskich książki, z których tu niektórych przytoczę: a najprzód *Paulus Iovius Novocomensis Episcopus Nucerinus in Elogiis lib.* 7. tak o nim jeszcze na ten czas żyjącym pisze

f. 256. Votis tuis religiose susceptis, usque quaque, aspirant coelestia numina, magnanime Tarnovi, qui hac in tabula triumphali lauro, et victricibus armis conspicuus spectaris, et Martio vultu illustre Sarmaticae virtutis decus effers, qui toties de Barbaris bello victor, et triumphator, uberiores etiam victorias te patriae relaturum polliceris, quibus late summotis pulsisque hostibus, Lithvani, Roxolani, Podolii, Polonico imperio conjunctae gentes, secura atque laetissima pace perfruantur. Nihil enim nisi magnum ingenti animo concipis, nihil nisi gloriosum, salutare, et Tibi patriaeque decorum et illustre complecteris, ut clarissimis factis insitum generosae virtutis nomen et famam latissime extendas. Eo namque studio in adolescentia ingenium optimis literis excoluisti, juventam durissimis belli laboribus dicasti, ut vir demum factus, totum paene terrarum orbem, noscendis tot gentium moribus nobilissima peregrinatione circumeundum susciperes; adita primo Asia Syriaque religionis causa et conspecto mari rubro, pervagatus etiam Africae civitates usque ad Atlanticum Oceanum, ubi adversus Barbaros, Lusitaniae Regi operam navans, et fortis militis, et periti Ducis laudem, decoraque spectatae virtutis ornamenta consecutus es. Ab hac peregrinatione notitiaque multiplici rerum bellicarum auctis, in patriam rediisti, quum Leonem Romanum Pontificem, et Carolum Caesarem esses veneratus, tanto hominum favore, ut Sigismundo Regi commendarere, et ab eo universis Regiis copiis praeficereris, eamque patriae praestares operam, assiduis Barbarorum incursionibus laboranti, qualem afflicti cives tui, ab optimo cive fortunatoque Imperatore deposcebant. Siquidem Moldavos Geticam gentem Petro eorum Regulo duce, ad Obertinum ita profligasti, ut hostes alioqui terrifici, et multitudine superantes, Principe vulnerato, primariisque gentis interfectis, turpem in fugam conjicerentur; tu castris eorum et tormentis potireris, atque inde triumphali curru Cracoviam inveherere; tanto Moldavis terrore injecto, ut Petrus renovare bellum ausus, quum te adversum se iterum delectum Imperatorem audiret, omisso bello, ad non iniquas parandae pacis conditiones sit conversus. Sed huic Moldavicae victoriae Historiis nostris abunde celebratae, alteram amplioris proculdubio gloriae de Moschis ad Starodubum debellatis addidisti. Suepius Tartaros, Scythas foedissimum atque saepe improvisum hostium genus, non uno in loco illata caede repressisti: singulari autem prudentia, orientes in Regno seditiones compressisti, usque adeo late propagata fama nominis, ut invadente Pannoniam Solymano, Germani

atque Hungari Bohemique, te unum sibi tanquam invictae virtutis gerendo bello, Ducem expeterent. Verum quod non esset tutum praestare eam operam, tantum honorem probe repudiasti, ne id aegre ferret Sigismundus Rex tuus, Solymano, vetere amicitia conjunctus, quum tamen ille paratus foret, et te ipsum, et universi Regni copias Reipublicae concedere, si reliquorum Christiani nominis Regum arma sacro suscepto bello in unum jungerentur, quod tu suprema cura concupiscere existimaris, et Dii faxint, ut hujus pii nobilisque voti compos fias. Nihil enim est magis decorum et expetendum viro forti generosoque, quam pro patria dignitateque Christiani Nominis, reformidato omni vitae periculo, cum Turcis, Europae Regna affectantibus, decertare. Rojzius Hispanus to o nim, *in suo Chiliastico* ogłosił, że gdy go herezya, w komput inszych dyssydentów włożyła, tak na to sarknął, że chciał i orężem mścić się tej swojej niesławy. *Hic nuper sese numeris adversa sequentum, adscriptum indoluit, tantaque infrenduit ira, ablatis quanta catulis lactente ursa etc. sic nomen famamque suam traducier, heros Tarnovius fremit, et vix se non vindicat armis. Joannes Kirsztejn Cerasinus in Enchiridio, quo inter Principes viros neminem alium apud nos reperies, in prudentia juris nostri summa cum laude magis versatum. Bucholcer in Chronico* 1561. zowie go *Ducem literis et armis clarissimum. Kochanowski Eleg. l. 4. Eleg. 2. Fidus legum interpres atque arbiter aequus, circumventis Anchora sacra velis, incertum, prudentior an facundior. Idem Toga praestans dum bella vocarent, Milesque intrepidus, Duxque peritus, rebus in adversis idem laetisque. Scelerum fraudisque osor, portus et aura clemens virtuti, perfugiumque bonis.* Niemniejszą gorliwością wszędzie stawał o dobro ojczyzny, kładę tu słowa Orzechow: *Annal. l. 5. Rex inquit nolens cum Regina intentatum pati divortium, habuisse in animo dicebatur, Regno in Comitiis deposito, in Lithvaniam proficisci, quo ne faceret, summa Joannis Comitis Tarnovii contentione, aegre ab illo impetratum fuit, quod certe sine exitiali Poloniae casu non poterat fieri.* On kilka Zamachów na domową wojnę nieporównaną swoją u wszystkich wziętością szczęśliwie ugłaskał, osobliwie we Lwowie w roku 1537. na Zygmunta pierwszego tego imienia Króla Polskiego, i na Augusta Króla w r. 1548. na sejmie Piotrkowskim. On tumult Gdański swoim zabiegiem wcześnie przytłumił. A przestrzegając delikatnie i w samym sobie żeby żadne prawo ojczyste uszczerbku niemiało, dobrowolnie się wyzuł na sejmie Piotrkowskim z starostwa Sendomierskiego, żeby był zadosyć uczynił prawu, które dwóch

starostw z jurysdykcyą w jednem województwie trzymać jednemu nie pozwala, luboć w tej mierze dyspensowały go nieporównane wielkie jego zasługi, i fawor u majestatu. Statura w nim mężka, jakąś powagą tchnąca, siła wielka, oczy iskrzące, broda przydłuższa, pamięć i prędka i trwała, ztąd, co raz przeczytał, albo usłyszał, długo pamiętał; dowcip bystry, który jeszcze czytaniem ustawicznem, tem lepiej wypolerował, pomiarkowany w passyach, w całem życiu, wstrzemięźliwy. Na dworze najprzód Fryderyka kardynała Królewicza, a potem u Drzewickiego kanclerza koronnego czas niejaki zabawił. Dwór go potem Królów, Albrychta, Alexandra i Zygmunta, do siebie pociągnął, z których ostatnim jeździł do Posonium, na zjazd Królów. Pierwsze jego pole rycerskie było, przeciwko Bogdanowi w Wołoszech, pod Wiśniowcem potem przeciwko Tatarom mężnie stawał, a pod Orsą przeciwko Moskwie. Więc żeby się był w Marsowych dziełach, tem lepiej przejrzał, najprzód do Włoch, ztamtąd do Syryi i Palestyny się udał, aż też ztamtąd do Luzytanji przypłynął, gdzie gdy wojnę z Afrykańczykami tlącą się zastał, Królowi Emanuełowi przeciwko Pogaństwu siła dopomógł z takiem zaleceniem heroicznego w nim serca, że go ztamtąd długo puścić niechciano; gdy jednak o to nalegał, z znacznemi upominkami ztamtąd wyjechał. Powracając, Hiszpanią, Francyą, Anglią, Niemce zwiedził. Przyjął go mile Zygmunt Król Polski, i najprzód go kasztelanią Wojnicką uczcił, a wkrótce potem na krzesło województwa Ruskiego przesadził w r. 1526. po Otcie de Chodecz, o czem czytałem *list Króla Zygmunta in MS. Petricov.* w którym po zejściu Mikołaja Firleja, oddawszy mu buławę wielką, chwali go z biegłości w rzeczach rycerskich, z odwagi i z przezoru; tamże wieś Broniszów w Wiślickim powiecie leżącą, odjętą Janowi Lekszyckiemu, w zasługach temu Janowi darował na wieczność. Ztąd tedy najprzód się starł z Wołochami, którzy gdy się na pokucie wysypali, on pięcią tysięcy swoich na prędce zebranych, sześć tysięcy nieprzyjaciela prawie do szczętu wyciął. Piotra Wołoskiego wojewodę w dwudziestu tysięcy za niemi idącego pod Oryninem wielką klęską przytarł, tak dalece, że ledwo Piotr już ranny z pola uszedł; obóz, działa, i wszystkę ammunicyą w zdobyczy naszym zostawiwszy w roku 1531. jako pisze *Bucholcer.* Chocimia potem dobył, i Wołochów, że o pokój prosili, przymusił. Na Moskwę potem szablę swoję obrócił, i Starodubu piętnastą tysięcy osadzonego i w armatę dobrze opatrzonego szturmem dobył. Radgoszcz i Homlą, mocne zamki, do poddania się przymusił; Owczynę wodza Moskiewskiego pojmał, i z nim tak wiele Moskwy w niewolą zabrał, że gdy więcej niewolnika było niżeli ludzi jego;

prawie był przymuszony do tego, żeby był swoich z niebezpieczeństwa oswobodził, że wielką ich część wytępić kazał. Temi swemi heroicznemi dziełami tak się w Europie wsławił, że go i najwyżsi monarchowie za wodza swych wojsk życzyli, jako Karol piąty po śmierci Wastyusza, i Ferdynand Cesarz przeciwko Turkom, w Węgrzech; luboć on się z tego wymówił. Przecież Ludwikowi Królowi Węgierskiemu w sześć tysięcy swoich na pomoc przybył, ale Turcy na pogłos przyjścia jego, Nanderalbę fortecę wziąwszy, nazad się cofnęli, jako pisze *Wapow.* i *Biel.* Ojczyzna też szacując sobie tak piękne w nim serce, nie tylko że mu pozwoliła do Krakowa z tryumfem wjeżdżać, ale też po kampanji zwycięzkiej pod Obertynem, na sejmie Piotrkowskim, wszystko rycerstwo zgodziło się na pewną dla niego daninę. *Warszavicius de Laudibus.* Legacyi i różnych funkcyi dla ojczyzny podjętych chwała i podziśdzień słynie. Tarnów dziedzictwo swoje ufortyfikował, toż uczynił i z Tarnopolem. W Jarosławiu, zamek, już od starości, do rujny nachylony, dźwignął. Karności żołnierskiej pilnie przestrzegał. Hieronima Łaska niesłusznie od Węgrów udanego, i w sekwestrze zostającego, żeby był u Króla Jana, wolność mu wyrobił, umyślnie do Węgier zjeżdżał. Tegoż Króla Jana z tronu Węgierskiego spędzonego w Tarnowie, i mile przyjął, i po królewsku prawie traktował, wszystkie potrzeby przez słuszny czas opatrując. W mądrych się ludziach kochał, i ile mu czasu zbywało od publicznego zgiełku, czytaniu ksiąg oddawał, zkąd bibliotekę swoję osobliwszemi i staremi autorami zagęścił, także manuskryptami rzadko widzianemi. Sam nawet kronikę napisał, i wiele inszych rzeczy, według *Warszawickiego.* Na ostatek oświadczywszy się, że w wierze katolickiej Rzymskiej umiera, w r. 1561. wieku swego 73. przy prezencyi Leonarda biskupa Kamienieckiego, życie to, pobożnie zamknął. Jak wielkie miał od Boga szczęście w różnych kampaniach, tak i nienawiści siła, przyszło do tego, że się już ten mąż tak ojczyznie zasłużony chciał za granice do Czech wyprowadzić, i tam życie swoje położyć, gdyby była śmierć tym zamysłom nie przeszkodziła. O nim *Orzechowski in Orat. in fun. Sigismun. I.* mówi, że: *hoc custode peritissimo, Imperatore acerrimo ac felicissimo, periculosissimis temporibus maximisque hostibus hoc Regnum defendit; Scythiam, Valachiam ac Moschoviam devicit, omnesque hostes hoc Duce aut parere aut certe cedere coegit; tot ipsius extant victoriae, quot Regni hujus hostes etc.* Żona jego pierwsza Barbara Tęczyńska corka Mikołaja wojewody Ruskiego. *Starow. in Monum.* Z tej był syn Jan Krakowski kanonik, druga Zofia Szydłowiecka kasztelanka Krakowska, umarła w roku 1565.

jako jej nagrobek świadczy w Częstochowie. *Starowolski in Monumen.*

Jan Krzysztof kasztelan Wojnicki, syn Jana, starosty Sendomierskiego i Stryjskiego, kasztelana Krakowskiego i hetmana z Szydłowieckiej, w katolickiej wierze nieprzełamany, ojczystej wolności słup wielki, według *Orzech. in Quinc.* na dworze Króla Rzymskiego Ferdynanda wychowany, nieporównaną ludzkością wszystkim był przyjemny. *Warszawic. Orat. de laud. Tarnovii.* Już mu Zygmunt August mniejszą buławę na Moskwę podtykał, atoli słabe od suchot zdrowie, jak mu do wielkich i heroicznych dzieł przeszkodą było, tak go wkrótce i w grób wprawiło, w r. 1567. niemającego więcej lat nad 30. od ks. Piotra Skargi na drogę wieczności wyprawiony: żona jego Zofia Odrowążanka wojewodzanka Ruska z Anny księżniczki Mazowieckiej urodzona, żadnego z nim potomstwa niemając, ponowiła po jego śmierci śluby małżeńskie z Janem Kostką wojewodą Sendomierskim, siostra jego Zofia małżonka, Konstantyna książęcia Ostrogskiego wojewody Kijowskiego Tarnowszczyznę wszystkę i wiele inszych dóbr i skarbów z tego domu, do Ostrogskich książąt wyniosła, ale niemniej ten dom ozdobiła heroicznemi cnotami, w których życia tego dokonała w r. 1571. co powiada jej nagrobek w Tarnowie. *Starowol. in Monum.* Był także brat jego Jan proboszcz Tarnowski, kanonik Krakowski, ale z Tęczyńskiej spłodzony, w r. 1534. wszystkie nadzieje o sobie prędką śmiercią pomięszał. Ten to zda mi się kanonik klasztor i kościół OO. Bernardynów niegdy od dziada swego drewniany w Tarnowie wystawiony, z muru wyniósł, jako pisze *Vadingus in Annal. Minor.* Pisali o ojcu jego, krom wzwyż wyrażonych, *Padniewski in Elog. Starowol. in Bellat. Sarmat. fol.* 189. *Warszawic. de laud. Tarnovii*, *Orzechowski na kilku miejscach. In Paneg. Tarnow.* tak do syna jego mówi: *Infer oculos in tui Patris recessus, inspice Bibliothecas illius, plena librorum optimorum ac commentariorum omnia reperies: In quibus manu Patris tui ex doctissimorum virorum scriptis et institutis, omnis doctrina liberalis, omnis historia, omnis bene vivendi ars est notata atque descripta. Quid est in arte militari positum apud Turcas, Italos, Hispanos, Gallos, Germanos, Anglos atque Scythas, quod Patris tui subterfugiat, et quod in illius Commentariis non reperias.* Tenże *Dialogo sept.* pisze, że radził, aby było tak sądy w Polszcze ustanowiono, aby Małą Polskę Wielkopolanie sądzili, a Wielkopolanów Małopolanie, a gdzieby się wszyscy na jeden dekret zgodzili, aby nie szła gdzieindziej apellacya, jeżeliby się zaś nie wszyscy zgadzali, aby do Króla była wolno apellować.

Jan Felix wojewoda Lubelski, brat rodzony Jana Amora kasztelana Krakowskiego i inszych, syn Jana wojewody Krakowskiego z Szternberkowny, dziedzic na Wielowsi, Rzemieniu, Wadowicach i Kozyzu, kresu śmiertelnego dopędził w roku 1488. jako nagrobek jego w Tarnowie świadczy, zostawiwszy z Oleśnickiej wojewodzanki Sendomierskiej syna Jana. Był wprzód kasztelanem Wiślickim w roku 1472. czego dowodem jest list *Kazimierza Króla dany Miastu Lwowu.* Krzyżaków mężnie wojował, od których pod Chojnicami wzięty w niewolą, wolność sobie wielkim nakładem kupił w r. 1454. *Biel. Cromer l.* 23. Pan pobożny, co w domu Tarnowskich prawie dziedzictwem chodzi, a *Orzechowski in vita Magni Tarnovii* tak mówi: *Niewierz temu aby to był Tarnowski, któryby kiedy od starożytnej wiary miał ustąpić, to Tarnowski, co i katolik dobry.*

Jan Szram najprzód wojewoda Bełzki, potem Lubelski, Sendomierski na koniec Krakowski, syn Jana Felixa wojewody Lubelskiego z Oleśnickiej, odebrał przysięgę i homagium od Stefana wojewody Wołoskiego, imieniem Króla Zygmunta. Tegoż Zygmunta na tron Polski sprowadził, pisał o nim *Biel. lib.* 5. *Wapow. Stryjowski l.* 22. Od stanów koronnych jeździł także do Litwy z inszemi, na sprowadzenie Króla Zygmunta na tron, w r. 1506. *Biel. Wapow.* umarł w r. 1507. bo już w następującym roku, zasiadł krzesło województwa Krakowskiego Mikołaj Kamieniecki. Żył w dożywotniej przyjaźni z Katarzyną Ligęzianką wojewodzanką Łęczycką, z tej było trzech synów, Jan kasztelan Sądecki, po którym córka jedynaczka Dorota, wydana za Jana Tarła krajczego koronnego, wniosła w ten dom dobra Krzyż nazwane. Tenże Jan Szram w r. 1501. posłował do Alexandra w. ks. Litewskiego, koronę mu ofiarując. *Cromer lib.* 30. *Biel. fol.* 493.

Stanisław kasztelan Sądecki, mąż rycerski z Pieniążkiem kawalerem Maltańskim, wiele rycerskich sztuk dokazywał w różnych kampaniach, był to drugi syn Jana Szrama wojewody Krakowskiego, Katarzyna Firlejowna kasztelanka Krakowska, dwóch mu synów powiła, jeden z nich Wojciech dziedzic na Rzemieniu, od tego z Czernianki starościanki Dobczyckiej, tylko się został syn Stanisław, który miał za sobą Zofią Mielecką kasztelankę Krakowską, z tą niepłodnie żyjąc, zapisał jej dobra Rzemień nazwane dziedzictwem. Drugi Stanisława i Firlejowny syn, dziedzic na Łysakowie, Jan, ten na dworze Rudolfa Cesarza młodsze lata polerował, powróciwszy do ojczyzny, wszystek się wylał na usługę jej bez pretensyi jakiejkolwiek z wakansów koronnych nadgrody. Na expedycyi albowiem

Moskiewskiej rycerskiego serca dał dowód, kiedy do szturmu pod Pleszkowem szedł pieszo i ztamtąd znaczną ranę wyniósł. *Cichoc. Alloqu. Osecen. lib. 2. c. 8.* o nim namienia, że się był do heretyckiej trzody trochę nakłonił, atoli wkrótce znowu powrócił do prawowiernego kościoła, w którym życia tego świątobliwie dokonał: z Elżbiety Zborowskiej kasztelanki Krakowskiej spłodził córkę jednę, według *Paproc.* bodaj to niebyła Zofia Michowska, i synów dwóch, jednego Marcina Amora, którego synowie, Jan i Marcyan bezpotomnie zeszli.

Drugiego Jana Gratusa, kasztelana Żarnowskiego, starostę Nowomiejskiego, był to drugi syn Jana Amora z Zborowskiej, *tota vita miles, Rothmagister Cohortium, Dux legionum cum Stephano Rege in Moschovia, deinde contra Tartaros ad Cecoram, ad Orininum contra Turcas et Valachos, ad Telezynum contra Cosacos rebelles:* mówi jego nagrobek, ślubował Annie Korniaktownie, z tej zrodził dwie córki, Eufrozynę Eulalią, księżnę Wiśniowiecką starościnę Kamionacką, a drugiem małżeństwem Radziejowską podkanclerzynę koronną, matkę Michała kardynała i prymasa koronnego, drugą Elżbietę Sienieńską kasztelanowę Lubelską, synów tyleż, to jest Jana Rafała, którego córka Anna wydana za Zygmunta Tarła starostę Pilznieńskiego.

Alexander Gratus kasztelan Sendomierski, starosta Żarnowiecki syn drugi Jana Gratusa kasztelana Żarnowieckiego, wspominają go *Konstytucye* 1678. *f.* 6. Żona jego Maryanna z Nadola kasztelanka Warszawska. Jan Gratus kasztelan Zawiehojski 1699. spłodziwszy z Przerębskiej syna Józefa i córkę Eufrozynę, stan sobie duchowny obrał, w którym życie skończył w r. 1703. w Podleszanach.

Jan Spytek trzeci syn Jana Szrama wojewody Krakowskiego z Ligęzianki, najprzód kasztelan Żarnowski w r. 1530. od stanów tej ojczyzny królewstwo ofiarował Zygmuntowi Augustowi. *Biel. fol.* 561. potem kasztelan Radomski i podskarbi koronny 1532. *Biel. fol.* 567. *Wapow.* dalej kasztelan Wojnicki, z tym tytułem podpisał *list Zygmunta Augusta* 1549. u *Nakiel. fol.* 649. aż też i wojewoda Sieradzki, Ostrzeszowski, Krzepicki, Bolesławski, Brzeźnicki, i Krzeczowski starosta, tak wiele znacznych dokumentów życzliwości swojej przeciwko Zygmuntowi oświadczył: gdy oraz z stryjem swoim Janem kasztelanem Krakowskim przy nim pode Lwowem podczas rokoszu, wiernie i mężnie obstawał, i znowu gdy podczas wielkiego powietrza, Król Zygmunt nie gdzie indziej ze wszystkim królewskim dworem skłonił się, tylko do niego jako sobie wiernego senatora, był tam i Zygmunt August Królewicz, Królowa Bona, z Królową Węgierską Izabellą córką, i Janem

synem, także z drugiemi trzema córkami, i królewnami Anną, Katarzyną i Zofią, których on we wsi swojej Wielowsi, chojnie podejmował przez długi czas. *Wargocki in dedic. Comment. Julii.* to o nim potomności podał; że gdy między nim i Pieniążkiem, tak zawaśnione zatargi urosły, że ani najpierwszych senatorów ani królewskie namowy ugłaskać ich nie mogły, przyszło do tego, za konsensem królewskim, że się obadwa z sobą starli, najprzód tedy na kopije się próbowali, ale obadwa ich o siebie bez szwanku skruszyli. Do mieczów potem porwali się, któremi długo się ścinając, tak patrzącym na to widowisko Panom Polskim, dali oczywisty dowód, że sobie i w męztwie i w sile równi byli. Przetoż obadwa skoczywszy z koni, mile się obłapili i w braterskiej komitywie zawsze trwali; ta ich potyczka i w cudzych krajach wsławiona przyszła do tego, że ją i cudzoziemcy na mappach sztychowali: to *Wargocki;* atoli tego Tarnowskiego, tylko podkomorzym Sendomierskim pisze. Temuż Spytkowi kazał Król pięćset usaryi uzbroić, do których on i woluntaryuszów przybrawszy, Tatarów na Podolu mężnie pogromił, tak był miły Augustowi I. Królowi, że go przez dwadzieścia lat na swoim dworze trzymał, żupy solne w administracyą mu oddał, z której się on potem ledwie wyzuł, Bonerowi ich ustąpiwszy. Sprzysiągł się był dożywotnie z Barbarą Szydłowiecką, z której syn jeden Stanisław, umarł ten Spytek w r. 1556.

Stanisław wojewoda Sendomierski, Sieradzki, Krzeczowski, Bolesławski starosta, działem wziął Ciemierniki, umarł 1568. pogrzebiony w kościele Chroberskim, kędy kościół swym kosztem zmurować dał, i kamienicę nakształt pałacu. Nagrobek mu Barbara Drzewicka żona taki wystawiła: *Stanislao Comiti a Tarnow viro animi corporis et fortunae dotibus absolutissimo, qui primaria ortus familia, adolescens Hungaria, Moesia, Macedonia, Graecia, Syria, Judaea, Arabia, Aegypto, Italia, Germania peragratis, ac utriusque sanctae militiae insigniis a Pontifice et Imperatore acceptis praeclarisque honorariis, Principibus tam Christianis quam Turcicis onustus domum rediens, a Rege Sigismundo summis honoribus est exornatus, quos gradatim ad fastigium ita percurrit, ut omnibus charus, nemini molestus, antiquae virtutis et pietatis speculum, justitiae et integritatis exemplar bonique publici zelator merito semper sit habitus, vixit annos* 53. *Anno obiit* 1568. Był najprzód kasztelanem Zawichojskim, tak go czytam *na liscie Zygmunta Augusta w r.* 1550. u *Nakiel. w Miechow. fol.* 654. dalej podskarbim wielkim koronnym, Pan tak obszernej fortuny, że go bogatym zwano wojewodą, tej jednak na dobro ojczyzny umiał zażyć,

to Chorągwie okryte, gdy potrzeba wyciągała, do obozu podsyłając, to na publiczne zjazdy, kędy zdrową radą Rzeczypospolitej doglądał pożytku. Sejm Parczowski na którym niektóre prawa szkodzące ojczyznie knowano, że się rozszedł, wyrobił. Dzieci jego z tej Drzewickiej, było sześć córek, Barbara Stanisławowi Wolskiemu z Podhajec, kasztelanowi Sendomierskiemu, marszałkowi nadwornemu koronnemu, nagrobek jej w Warszawie u Ś. Jana 1568. położony, Katarzyna Floryanowi Noskowskiemu staroście Ciechanowskiemu, Krystyna Lipnickiemu, Anna Herburtowi staroście Lwowskiemu, Beata Balcerowi Lutomirskiemu staroście Sieradzkiemu i Leżajskiemu, Zofia Piotrowi z Kruzlowy Pieniążkowi, umarła 1579. jako jej nagrobek w Krakowie u Ś. Trójcy opowiada, ale jej tam dają imie Elżbieta, i wyraźnie przydają, że była córką Stanisława wojewody Sendomierskiego, zaślubione; syn zaś Stanisław.

Stanisław kasztelan Sendomierski, Buski, Stobnicki starosta, syn Jana Stanisława wojewody Sendomierskiego i podskarbiego z Drzewickiej, *vir prudentissimus et humanissimus, Catholicae fidei singularis defensor et propugnator*, mówi o nim *A. Rossel. Pymand. Mercur. l.* 5. *f.* 352. z młodych zaraz lat Niemce, Włochy, Hiszpanią, Francyą, i Węgry zwiedził. *Wargocki in dedicat. comment. Julii Caesaris:* w ojczyznie pod interregna, służył jej nie bez znacznego uszczerbku fortuny. *Paproc.* Henrykowi do Krakowa przyjeżdżającemu na ten czas kasztelan Czechowski, drogę na granicach Polskich, ze dwiema sty usaryi Polskiej, na przepych wystrojonej zajechał. *Biel. f.* 706. Po wyjeździe Henryka Walezyusza z Polski, na elekcyi nowego Króla wprawdzieć sprzyjał Austryackiemu domowi, ale gdy Stefan Batory na koronacyą swoję do Krakowa pokwapił, on dobrowolnie stronę jego przyjął, *Paproc.* i zaraz się z nim na uskromienie rebellji Gdańskiej wyprawił, ztamtąd na Moskwę się wybrał, kędy pod Ostrowem z częścią wojska od Zamojskiego wysłany, pięknie się z męztwem popisał. *Heindensztein. l.* 4. *hist. Moschov.* Pod Pleszkowem potem z wielkiem sercem na nieprzyjaciela nacierał, w których zasług nagrodę, wziął od tegoż Króla kasztelanią Sendomierską, i starostwo Stobnickie, a od Zygmunta III. Buskie. *Wargocki Constit.* 1587. *fol.* 426. Pod Oryninem potem, już lubo w lata podeszły, swój pułk do okazyi przeciwko Tatarom przywodził wszędzie wielkiem sercem. Pod Krakowem gdy do niego Maxymilian książe Austryi szturmuje, on i radą i ręką ojczyznę salwował, co o nim z pochwałą wspomina *Konstytucya* 1587. *fol.* 440. i 442. Koniec życia swego znalazł w r. 1618. w Wielowsi pogrzebiony. Sprzysiągł się

był dożywotnie z Zofią Ocieską kanclerzanką koronną, z której trzy córki, Jadwiga Jakóba Potockiego wojewody Bracławskiego, Zofia Przecława Lanckorońskiego starosty Chmielnickiego 1*mo voto*, ta lubo od wiary katolickiej dalekiego miała męża, przecież na żadne perswazye od niej się oderwać niedała, i owszem prawa swego zażywając, w Olesnicy plebana katolickiego, męża godnego osadziła. *Cichoc. Alloqu. Osec. l.* 2. *cap.* 12. 2*do voto* Jana Karola Stanisławskiego starosty Szydłowskiego. Barbara Jana Zamojskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, małżonki; ta ostatnia zeszła z tego świata w r. 1610. a jako jej nagrobek w Zamościu mówi, *post conjugium ad sanctitatis miraculum religiosissima, in ipso aetatis et formae flore vidua constantissima.* Pobożności jej i z tego miarę każdy wziąść może, żeby była do nauki Chrześcijańskiej poddanych swoich zachęciła, nietylko że sama na nię do kościoła ugęszczała, ale też tym, którzy lepiej odpowiadali, czego się na katechizmie nauczyli, sama ręką swoją rozdawała różne darowizny, ba i gdy nie rychło, albo nie dobrze odpowiadali, ona nie wstydziła się Panią taką będąc, poprawiać ich i za nich odpowiadać. Ubostwu swoją szczodrobliwością matką się stała, kollegio naszemu Lubelskiemu Pańską szkatułą do fabryki siła pomogła, i pewnieby była więcej się mu świadczyła, gdyby była nagła śmierć nie przyśpiała. Dwa razy w tydzień do stołu Pańskiego przystępować była zwykła, codzień w wieczór do kościoła na modlitwy ugęszczała, to o niej *Annuae Societ.* 1607. *fol.* 443. i 688.

Gabryel starosta Krakowski, pierwszy syn Stanisława kasztelana Sendomierskiego, piękne był wziął od Boga talenta, które go do najprzedniejszych w tem Królestwie godności sposobiły, osobliwie ludzkość i przyjemność w obyczajach, którą krasiły i inne cnoty, jako to w sądach nie skorrumpowana sprawiedliwość, szczodrota, z tej kollegium Krakowskie u Ś. Piotra i hojnie nadał, i Pańską protekcyą przeciwko gwałtownym burzom statecznie bronił: posłował na sejm 1611. zkąd komissarzem stanął do granic od Szląska, *Constit. fol.* 11. i 1613. *fol.* 24. wszedł był w kontrakty małżeńskie z Katarzyną Warszycką, Jędrzeja podkomorzego Sieradzkiego córką, z tej jednak żadnego sukcessora nie było, on dni swoje skończył w r. 1628. w Krakowie na zamku w kaplicy Batorowskiej pogrzebiony, zkąd nagrobek jego wypisał *Starowol. in Monum. fol.* 18. *) Zona zaś jego ponowiła śluby z Zebrzydowskim

*) W nagrobku tego Gabryela u *Starowolskiego* rok nie 1628. ale 1632. położony, dzień śmierci 23. Sierpnia. — *Przypisek Krasickiego.*

miecznikiem koronnym. Jan drugi syn, w Wołoszech przeciwko Michałowi, i w Inflanciech przeciwko Karolowi i Szwedom wojując, gdy zwycięzkie żniwo zbiera, tamże w obozie pod Wolmarem po zapłatę rycerskich prac swoich poszedł do Pana, wieku swego 32. Stanisław trzeci, w Senach ucząc się, żyć przestał.

Joachim wojewoda Inflantski, a przedtem Parnawski, starosta Krzepicki, Zyzmorski, czwarty syn Stanisława kasztelana Sendomierskiego, w Wołoskich i Inflantskich kampaniach rycerskich cnót dał experyment, osobliwie kiedy przy dobywaniu Weinsteinu zamku, i chorągiew przedniejszą Szwedzką nieprzyjacielowi odjął, i chorążego pojmał: nie mniej i radą ojczyznie dopomagał, kiedy z sejmu 1607. do ugłaskania Rokoszanów komissarzem był zapisany, *Constit. fol.* 866. atoli potem spokojne sobie życie obierając, wyzuł się dobrowolnie z krzesła, i przy Kłobuckim klasztorze kanoników regularnych S. Augustyna prywatne życie prowadził. *Łobzyński Acroamata.* Z Anny Firlejowny kasztelanki Radomskiej, spłodził córkę Teodorę Krystynę, Kazimierzowi Leonowi Sapicha podkanclerzemu Litewskiemu dożywotnie zaślubioną, matronę cnót wielkich, umarła w roku 1652. w Wilnie u S. Michała z nagrobkiem pochowana, pamiętne łaski jej kollegium nasze Brzeskie, któremu dała monstrancyą dość bogatą; i syn Teodor Karol starosta Krzepicki, Kłobucki i Zyzmorski, Pan dla czci Boskiej fortuny swojej nie żałował: dał albowiem do Częstochowskiego Matki Boskiej obrazu, ornat teletowy, kielich i lampę szczerozłote, i dyament kosztowny; do Łęk lampę srebrną, indziej także bogate upominki, w r. 1647. życie młodo styrał. *Starowol. in Monum.* z Tarnowa wypisał. Żona jego pierwsza była Elżbieta Podbereska marszałkowna Bracławska, wdowa po Monwidzie Dorohostajskim cześniku Litewskim, tę on od kalwińskich błędów do prawowiernej wiary katolickiej nakłonił, niemiał jednak z niej tylko jednę córkę. *Hieron. a S. Hyacin. Korona małżeńska.* Była to Franciszka za Klemensa Ustrzyckiego kasztelana Sanockiego wydana. Druga żona jego Helena z Żurowa Daniłowiczowna, z tej był syn jeden Kazimierz Karol Alexander Amor starosta Krzepicki i Zyzmorski, Pan i na wojnie i w radzie dzielny, śmiertelnego kresu dopędził w roku 1682. zostawiwszy z Teresy Firlejowny córkę Urszulę Wierzbowską, starościnę Sieradzką, i synów Piotra i Józefa bezpotomnie zeszłych.

Michał Stanisław kasztelan Wojnicki, piąty syn tegoż Stanisława, ten z młodych zaraz lat w heroicznych dziełach chcąc go zaprawić, do obozu go pod Orynin wziął z sobą, kędy na Turków i Tatarów z taką serdecznością nacierał, że mu

wszyscy wielkiego kawalera przyznawali imie, ztąd potem poszło, że na owę sławną z Osmanem Carem Tureckim pod Chocimem wojnę, tego też Michała, między inszemi, komissarzem do rady i pomocy wojennej Rzeczpospolita Chodkiewiczowi hetmanowi przydała, o czem *Konstytucya* 1620. *fol.* 2. jakoż na tę kampanią dwie chorągwie usarskie swoim sumptem uzbroił. Województwo Sendomierskie wiedząc o jego ku ojczyznie nie nadwerężonej przychylności, po śmierci Zygmunta III. Króla pod interregnum, rotmistrzem go sobie obrało, i na jego przezorną czułość, bezpieczeństwo swoje spuściła, na różne sejmy potem posłując, tak majestatom Polskim wiernie się akkomodował, żeby i ojczysta wolność uszczerbku jakiego nie ponosiła. Cecylią, Renatę Władysława III. małżonkę do Krakowa sprowadził, który nadgradzając mu jego zasługi, różne krzesła podtykał, atoli samą się kasztelanią Wojnicką kontentował, żył jeszcze 1648. którego roku był sędzią kapturu generalnego Warszawskiego. *Porządek elekcyi fol.* 7. Żona jego Anna Czoborowna grafowna Węgierska, Emeryka córka, wdowa po Stanisławie Turzo hrabi, z tej była według *Okolsk.* córka, Zofia Petronella, najprzód Jędrzeja Firleja kasztelana Lubelskiego, potem Gabryela Esterhazego hrabi, senatora Węgierskiego małżonka, na koniec Samuela Prażmowskiego wojewody Płockiego, która z tym się światem rozeszła w r. 1685. *Hist. Coll. Cracov.* w Tarnowie pogrzebiona; i synów dwóch, Piotr Paweł rotmistrz, ten z swoją chorągwią pod Toruniem w roku 1658. a w następującym pod Malborkiem, mężnie się z Szwedami potykał, zszedł jednak *sterilis.* Drugi Jan Stanisław, miał za sobą Barbarę z Dąbrowicy Firlejownę, z tej spłodził trzech synów, z tych najstarszy Stanisław Amor dziedzic na Krasnobrodzie z Teresą Myszkowską, kasztelanką Bełzką bezdzietny, ta po jego śmierci ponowiła śluby z Jerzym Manieckim chorążym Czerniechowskim. Drugi Alexander Amor, z sejmu 1703. komissarz do granic od Szląska, *Constit. f.* 21. pojął Maryannę Dziedoszycką wojewodzankę Podolską, od której temi czasy były dwie córki, Romanowska podkomorzycowna Chełmska i N. panna. Synowie zaś dwaj, Franciszek, ten w r. 1738. wszedł do grobu bezżenny w Krasnobrodzie u OO. Dominikanów. Brat zaś jego Kajetan żyje z Boguszowną starościanką Mogilnicką, zrodzoną z Alexandry Odrzechowskiej, która 1*mo voto* była za Wieniawskim, i z niej zostawuje potomstwo. Trzeci Jana Stanisława syn z Firlejowny (która 2*do voto* żyła z Stefanem Konstantynem Piaseczyńskim wojewodą Smoleńskim, ale z nim *sterilis)* Michał Amor, ten po Zaboklickiej (bo się to małżeństwo rozeszło,) pojął Przerębską, z której syn Józef dziedzic na Dzikowie, temi czasy

żyje w małżeństwie z Karwicką. Krom tych, któryś z Tarnowskich miał za sobą Teresę Brzechwiankę, podkomorzankę Inflantską. Jan Tarnowski, Katarzynę Maurocieankę, kanclerzankę Multańską, wdowę po Mikołaju Potockim, herbu Pilawa, rotmistrzu królewskim. *Kownacki w Sparcie Polskiej fol.* 117. fundacye tak Dzikowskiego, jako i Krasnobrodzkiego konwentów zakonu Ś. Dominika, Alexandrowi przypisuje, i Michałowi hrabiom Tarnowskim, wielkim grafom in Czobor, o których masz wyżej, braci rodzonym, i przydaje, że i w Kozinie dobrach swoich na Wołyniu leżących, kościół temuż zakonowi oddali.

W r. 1788. Jan hr. Tarnowski kasztelan Konarski Łęczycki, żona *Ustrzycka* kasztelanka Inowłodzka z *Siemianowskiej* urodzona z tej syn Stanisław Paweł, którego na Galerze cesarskiej wśród Dnipru w r. 1788. trzymali do chrztu obecnie Katarzyna Cesarzowa Rossyjska z Stanisławem Augustem Królem Polskim. — *Krasicki.* Temi czasy Felix Jan hr. na *Dzikowie* Tarnowski były senator kasztelan Królestwa Polskiego, członek byłego Królewskiego Warszawskiego Towarzystwa Przyjacioł nauk — mąż i naukami i przymiotami duszy znakomity, z N. *Wysockiej* zostawia synów Jana i Tadeusza, córkę za Małachowskim. —

Tarnowski *herbu Rolicz*, piszą się z Tarnowa tego, które jest w Kujawach nad Gopłem; z tych według *Okolskiego* był Sebastyan Tarnowski, kasztelan Sieradzki, który z tym tytułem podpisał elekcyą Zygmunta III. przydaje o nim, że do dobycia zamku Uły, siła swem męztwem dopomógł. Drugiego bez imienia, (Jan) kładzie go kasztelanem Brzeskim Kujawskim, i chce go mieć ojcem trzech braci rodzonych, to jest, Piotra, chorążego Łęczyckiego; tego córka Jadwiga była za Piotrem Charbickim sędzią ziemskim Łęczyckim, i syn Jan, który po zwiedzionych cudzych krajach, i tam w naukach wyzwolonych z pochwałą odprawionych, gdy się do ojczyzny wrócił, od Karnkowskiego arcybiskupa Gnieznieńskiego, dworowi zalecony, sekretarzem, regentem, i referendarzem koronnym wkrótce urósł, a potem dla znacznej roztropności, która się w nim wydawała, przymilenia wszystkim, dzielności w interesach ojczyzny, wziął pieczęć mniejszą koronną po Baranowskim. Pod ten czas assystował Królowi Zygmuntowi III. gdy do Szwecyi windykując swoje dziedziczne Państwo, w licznym Panów gronie jeździł. Ztamtąd powróciwszy, po Łukaszu Kościeleckim, dano mu infułę Poznańską, którą objąwszy, dobrego pasterza na sobie urząd wypełnił: bo i kościół katedralny po wielkiej części restaurował, i chór jego pędzlem ozdobił, i pałac biskupi na inszą formę przerobił. Gdy tak zaczął w najlepszą pracować koło swego kościoła, po zejściu Rozrażewskiego, na biskupstwo Kujawskie przesadzony, i tu niemniejsze

swojej szczodrobliwości zostawił pamiątki, kiedy przy kościele katedralnym dość piękną kaplicę wystawiwszy, i owę blachą miedzianą pokrywszy, mansyonarzów przy niej fundował, włożywszy na nich oblig, aby officium o Najśw. Matce, i msza śpiewana bywała; tak, żeby i kanonicy przytomnemi do tegoż nabożeństwa bywali. Nadto kielich dał i patynę szczerozłotą, na ozdobę swojej oblubienicy. Nie długo jednak tu zabawił, bo gdy się z tym światem pożegnał Karnkowski, Tarnowskiemu arcybiskupia i prymasowska godność dostała się w roku 1603. Tę, z znacznym splendorem i liczną dworu swego komitywą, delikatnie piastował, przecież pięć miesięcy tylko na niej przeżywszy, wszedł do grobu w r. 1604. Umierając znaczną summę pieniężną na pobożne fundacye rozdał, a między inszemi w Łowickiej kollegiacie z ostatniej jego woli, powstała kaplica od marmurów, blachy miedzianej i uposażenia, i podziśdzień pamiętna. Bo przy niej psalterzystów fundował, proboszczem tam powinien być Tarnowski, albo z Tarnowskiej idący, albo herbowny, który oraz jest i kanonikiem Łowickim. Prezentá należy do Tarnowskiego który jest pierwszy *in dignitate;* albo który jest najstarszy. Do tej kanonji, przydał wieś nazwaną Wolą Tarnowską w województwie Łęczyckiem, mila od Ujazdu, a od Piotrkowa cztery mile. Pisali o nim *Treterus in Posnan. Damalew. in Cujav.* i *in Gnesnensibus Episcop. Łubieński in vita Pstrokonii num.* 400. Stanisław brat rodzony Piotra chorążego Łęczyckiego, kasztelan Inowłodzki, ten z Barbarą Bielawską, *Acta Castren. Lancic.* 1599. spłodził córkę Barbarę, Marcina Krasickiego kasztelana Lwowskiego, a potem wojewody Podolskiego małżonkę, *Acta Castren. Lancic.* 1619. ale *sterilis*, była to dziedziczka dóbr: Białe, Gorzewo, Popowino, Chroślc, Niedzieliska, Kamień, Dubielice, Wola Słomkowska, części w Rudzie. *Acta Castr. Gostin.* 1641. i synów czterech: Stanisława *sterilem*, Jana kanonika Ołomunieckiego, Piotra, i Hieronima podczaszego Łęczyckiego. Ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Szamowską, drugi raz z Barbarą Tomicką, z pierwszej miał syna Marcina, Samuela, Jana i Piotra. Piotr i Samuel *steriles*, Jan archidyakonem był Krakowskim, a potem arcybiskupem Lwowskim, opatem Mogilskim, z którym tytułem zapisany komissarzem na trybunał fiskalny Radomski, *Constit.* 1662. *fol.* 2. umarł 1669. pasterz samą szczerością tchnący. Do ukrzyżowanego Chrystusa szczególnie nabożny, któremu z srebra wiele ozdoby przydał, na ubogich szczodry, na wszystkich łaskawy, z Panem Bogiem tak złączony, że gdy pacierze kapłańskie odmawiał, nikogo do siebie puścić nie kazał. Marcin zaś także podczaszy Łęczycki, złączył się był z Maryanną

Smigielską. *Acta Castren. Łęczycen.* 1619. z tej potomstwo jego było to, córka Katarzyna wydana za Mikołaja Kucińskiego, i syn Jan: ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, najprzód z Borzobohocianką, którą urodziła Puzynianka, było dwie córki, Alexandra Lepiszewiczowa, *Acta Castr. Cracov.* 1722. i Elżbieta panna. Trzecia Maryanna Marka Kochanowskiego małżonka. Drugą miał za sobą Zofią Osuchowską. Piąty syn Hieronima podczaszego Łęczyckiego z Tomickiej urodzony, był Stanisław, któremu Elżbieta Starołęska, powiła córkę Zofią Władysława Dunina Brzezińskiego małżonkę. Drugi syn z Tomickiej Paweł, temu Gryzelda Załęska wdowa po Szembeku, zrodziła dwóch synów, Macieja Alexandra, *binominem*, łowczego Łęczyckiego, a potem kasztelana Sieradzkiego, i starostę Siewierskiego, który 2*do voto* z Rylską żył *sterilis*, z pierwszą zaś żoną, Krystyną Dembińską, byli dwaj synowie, Adam proboszcz Siewierski, i Michał Stanisław, najprzód łowczy Łęczycki, kasztelan Biecki, a potem kasztelan Sieradzki, tego z Róży Rylskiej dwie tylko córki zostały, Magdalena Adama Głembockiego, stolnika Inowrocławskiego małżonka, i Marta w zakonie Sakramentek w Warszawie. Franciszek drugi syn Pawła, z Załęskiej, temu Anna Złobnicka powiła dwóch synów; Stefana kanonika Krakowskiego, i Marcina, którego z Kucharskiej Anny dwie tylko córki, Magdalena, i N.

Piotr trzeci syn kasztelana Inowłodzkiego Stanisława, sam kasztelan Gostyński, miał 1*mo voto* Annę Węgierską, 2*do* Barbarę Popowską, z tych potomstwo jego: Jan Tarnowski, starosta Wojnicki, który z Cecylią Radziejowską żył bezpotomny. *Acta Castren. Gostin.* 1641. Stanisław Tarnowski chorąży Gostyński, *Acta Castren. Gostinens.* 1640. który z Anną Ślesińską spłodził Zygmunta kanonika Łowickiego; Kazimierza, który w małżeństwo pojął Teresę Włostowską siostrę rodzoną kasztelana Krzywińskiego, z tej dzieci Konstancya i Wiktorya w panieństwie pomarły, Karol syn *sterilis;* Władysław drugi syn, żył z Katarzyną Stępkowską, z niej potomstwo zostało: Magdalena, Małgorzata, Teresa, i Konstancya. Synowie zaś Stanisław kanonik i proboszcz Łowicki, Kazimierz, Maryan, Felicyan, Józef i Konstantyn. Marcin, Kazimierz, trzeci syn Piotra kasztelana Gostyńskiego, proboszcz Łowicki. *Acta Castren. Gostin.* 1644. Piotr, czwarty, od którego tylko córka była Maryanna, Stanisławowi Bieszczyckiemu miecznikowi Gostyńskiemu zaślubiona. Piąty Mikołaj ale bezpotomny, siostra zaś tych pięciu braci, Helena Konstancya, wydana za Zygmunta Walewskiego podkomorzego Łęczyckiego. Krom tu wyliczonych, jeszczem się tych doczy-

tał, Krzysztofa Tarnowskiego urodziła Wilkanowska, ten Krzysztof z Plichcianką, Hieronima i Kazimierza, i Piotra i Annę i Jadwigę, Tarnowskich. Od Hieronima z Śniegocką, idzie Stanisław kanonik Łowicki, i Jan Tarnowscy. Elżbieta Krosnowskiego, Anna Ołtarzewskiego, Barbara Żyrzyńskiego, Zuzanna Gołuchowskiego, *consortes*. Od Jana z pierwszego małżeństwa, z Maryanną Magnuską, idzie Alexander Tarnowski, kanonik Łęczycki, Łowicki, proboszcz Zychliński, *ex 2do thoro* z Petronellą Boimską idą: Tomasz, Felicyan i Jakób Tarnowscy, Rozalia Jana Groszkowskiego, Agnieszka Mikołaja Drogońskiego, małżonki. Paweł Tarnowski, podczaszy Dobrzyński z Zelską spłodził Franciszka i Ludwika, kasztelana Rypińskiego, Rozalią Kuczborskiego kasztelana Rypińskiego, *2do voto* Alexandra Bromirskiego, sędziego Dobrzyńskiego, Katarzynę Milewskiego wojskiego Zakroczymskiego, małżonki. Trzecia mniszką była Norbertanką przeoryszą w Płocku. Od Ludwika kasztelana Rypińskiego z Anną Malińską cześnika Wołyńskiego, i Teresy Leduchowskiej córką, Adam i Jan, i Józef, i Maxymilian, Tarnowscy, Teresa Leduchowskiego, miecznika Wołyńskiego małżonka, i Anna panna. Stefan Tarnowski, chorąży Żydaczewski, podpisał elekcyą Jana trzeciego z województwa Ruskiego, miał za sobą siostrę Mikołaja Bieganowskiego, kasztelana Kamienieckiego, był to żołnierz wielki pod Podhajcami, kiedy Sobieski marszałek i hetman dał się im oblec, umyślnie dla sztuki szczęśliwie zawsze wyjeżdżał, i raz przeszyty przez gardło strzałą, z tym postrzałem Ordyńca wziął i przyprowadził hetmanowi: potem pod Zórawnem w oblężeniu mężnie poległ. Zostawił trzy córki, Katarzynę Jałowiecką, łowczynę Wołyńską: drugą Urszulę Prażmowską, starościnę Mszczonowską: trzecią Annę Kalinowską kasztelanową Kamieniecką: czwartą Krystynę, która Dominikanką została. Sebastyan Tarnowski pojął Zofią Głębocką, *Acta Castren. Caliss.* 1640. z której syn Alexander miał za sobą Zofią Olędzką. *Acta Castren. Siradien.* 1649. z tej córka Maryanna była za Stefanem Lędzkim pisarzem ziemskim Stężyckim, Barbara podkomorzanka Sochaczewska, była za Chocimskim. Małgorzata za Maciejem Pstrokońskim, której siostra rodzona Sierakowska, matka Jana Sierakowskiego wojewody Łęczyckiego.

Jan Tarnowski był kasztelanem Słońskim, jest list małżonki jego Anny z *Dobrzykowa*, do Szymona Rudnickiego biskupa Warmińskiego z *Zawiszyna* pisany d. 19. Stycznia 1605. r. — *Manuscr. Helsberskie.* — Ten Jan Tarnowski był poźniej kasztelanem Sieradzkim (Konarskim). — *Krasicki.*

Tarusz *herbu Korab*, w Podlaskiem województwie w Bielskiej ziemi. Jerzy Tarusz spłodził Piotra i Józefa, z tych: Piotr, Wojciecha chorążego Podlaskiego, i Stanisława pod-

komorzego ziemi Bielskiej, wspomina go *Konstytucya* 1611. komissarzem do granic, między księztwem Pruskiem, Podlaskiem i Mazowieckiem województwy, *Constit. fol.* 21. posłował na sejmy, i w trybunale koronnym zasiadał deputatem. Wawrzeniec syn Józefa z sejmu 1611. poborca. *Uniwersał Poborowy*, Jędrzej Tarusz chorąży Trocki, horodniczy Wileński, poseł na konwokacyą 1733.

Tarzecki *herbu Prawdzic*, w Kaliskiem województwie.

Taszycki *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie, piszą się z Łuczławicz, dom starożytny, dawniejszemi czasy, byli z nich niektórzy sędziami ziemskiemi Krakowskiemi, jako Mikołaj Taszycki, sędzia ziemski Krakowski, o którym świadczy *Orichovius in Annal.* Mikołaj także Taszycki podsędkiem tamże 1535. Stanisław posłował na konwokacyą z Krakowskiego 1572. *Bielski fol.* 657. z trzech żon spłodził synów dwudziestu i córek trzy, z Wieruskiej syn jego Mikołaj, zginął w okazyi z Nalewajkiem; rotmistrz godny. Maciej drugi syn, spłodził dwóch synów i córek trzy. Samuel trzeci, którego zostało dwóch synów, i córka jedna. Przecław czwarty, zszedł bezpotomny. Macieja synowie, Cyrill jeden z Szczepanowskiej, żadnego potomstwa nie miał. Zygmunt drugi wyrzekł się Arryaństwa, jako i Samuel stryj jego, ten z Zofji Polanowskiej zrodził Stanisława i Władysława mężów rycerskich, z których drugi zginął w okazyi z Kozakami pod Żołninem, w Konstantynowie pochowany. Druga żona Stanisława Jordanowna, z której było kilka synów i córek. A między niemi Achacy. Trzecia Konarska, z tej synowie, Jan i Daniel. Jan pisarz ziemski Krakowski, córka jego Barbara była za Janem Koneckim, ochmistrzem Królowy Anny. N. miał za sobą Ossolińską chorążankę Lubelską, N. Zofią Morsztynownę starościankę Filipowską.

Tatomir *herbu Sas*, w Ruskiem województwie. Jan Tatomir człowiek rycerski, pierwsza żona jego Maryanna Krechowicka, z tej synowie jego trzej: Jan, Benedykt i Piotr. Druga Anna Dobrska. Maryanna Tatomirowna, żona Alexandra Łoweckiego horodniczego Kijowskiego. *Constitut.* 1678. *fol.* 28. Stanisław sędzia kapturowy Lwowski 1737. Jan miał syna Prokopa.

Taube. Jerzego Taube obersztерleitnanta, w r. 1678. przypuszczono na sejmie do indygenatu, o czem *Const.* 1676. *fol.* 63.

Tawtigierd *herbu Drya.* Mikołaj Tawtigierd pierwszy na swój dom przyjął herb Drya, na sejmie Hrodelskim, w r. 1413. u *Łaskiego w Statucie fol.* 127.

Tchorzewski *herbu Rogala*, w ziemi Łukowskiej. Jan Tchorzewski spłodził czterech synów, Jerzego i Jana *steriles*, Krzysztofa, tego z Ocicsalskiej syn Stanisław, tego z Roszkowskiej potomstwo, Tobiasz, Gabryel, Alexander, Antoni, i Katarzyna. Wojciech czwarty z Wygnańskiej, miał synów czterech: Daniela, Samuela i Felixa: ci się w niewolą Turecką dostali. Tobiasz czwarty, z Jeżowskiej miał syna Jędrzeja. Temu Szymanowska powiła syna Józefa, który z Bąkowskiej spłodził Felixa i Xawiera. Stanisław Tchorzewski 1586. podpisał kaptur Krakowski. *Constit. fol.* 405. Zofia Tchorzewska umarła 1680. syn jej Floryan pleban Rzeżawski 1686. Samuel horodniczy Krzemieniecki, żona jego Maryanna Wkryńska, z tej syn Wacław 1724. Michał brat rodzony Samuela, pojął Maryannę Łubkowską, z tej syn Jan Kazimierz. Antonina była za Franciszkiem Chrościkowskim. Jan, Stanisław, Jędrzej, Krzysztof, Ambroży, w Lubelskiem, Władysław w Sieradzkiem, Tomasz w Bełzkiem 1697.

Tchorznicki, w województwie Podlaskiem. Jakób Tchorznicki, skarbnik Mielnicki i Tobiasz 1674. Jędrzej kanonik Łucki 1671.

Tchorzniccy Mniszkowie herbu *Jelita*, biorą swój początek w województwie Podlaskiem, w ziemi Drohickiej parafji Jabłońskiej: pierwotnie między r. 1400. a 1480. ze wsi *Mnichowej*, czyli *Podbornej;* zkąd też Mniszkami zawołani. Gdy zaś w r. 1495. *Tchorznicę* wieś sąsiednią nabyli, od tego też czasu w aktach grodu Drohickiego znajomi są pod imieniem Mniszków Tchorznickich. Drugi dom tegoż imienia, kwitnie także w Podlaskiem, ma swoje imie od wsi *Tchorznicy* średniej czyli *Respondowy*, a że jest rozgałęziony, więc dla różnicy szczepu, familji potomkowie używają przydomków: Derdów, Kalcytów, i Czubków; do Mniszków Tchorznickich, herbu *Jelita*, wcale nienależą, i żadnego spowinowacenia z temiż Mniszkami niemają. Wieś *Tchorznicę* średnią czyli *Respondowę*, z *wielką Tchorznicą* w połączeniu będącą, Mniszkowie Tchorzniccy od Kalcytów Tchorznickich nabyli w r. 1498. a pierwszy tegoż imienia; Mateusz Jakób Mniszek pisał się r. 1498. w grodzie Drohickim na akcie urzędowym w ten sposób:

„Mateusz Jakób Mniszek *de Tchorznica Podborna* czyli *Mnichowa*, *Tchorznica średnia* czyli *Respondowa*, *Wyszki*, *Rafały*, *Minczewo haeres.*“ Tegoż synowie Mikołaj i Piotr, oba pod Zygmuntem I. rycersko zasłużeni. Mikołaj zostawił syna Jakóba i córkę Margaretę połączoną z Grzegorzem de Hincza z Wierzchący. Jakób miał za żonę Zofię córkę Felixa *Suchodolskiego*. Piotr zostawił Stanisława.— Jakób z Zofią *Suchodolską* mieli dwóch synów; Pawła i Burgarda, pierwszy zmarł bezdzietny a Burgard, pojął za żonę Maryannę *de Mleczków*, i z tej zostawił Stanisława, ten służąc wojskowo pod Karolem Chodkiewiczem, odznaczał się na Chocimskiej potrzebie z Osmanem Sułtanem roku 1621. jako świadczy *Opisanie Jana Branti* (druk gocki str. 31.) powróciwszy z wyprawy, pojął za żonę Bar-

barę *Wyszyńską*, z tej spłodził trzech synów: Leonarda, Jana i Pawła. — Leonard z Zuzanną córką Kaspra *Buczkowskiego* herbu *Bogorya*, miał czterech synów: Jakóba, Józefa, Stanisława i Jana. — Jakób połączył się z *Wojewódzką*, potem z Zofią córką Jakóba i Elżbiety z *Nowosielskich Tomickich* herbu *Łodzia*. Józef z *Gruszecką*, Stanisław z Anną *Jarocką*, Jan zaś miał syna Kazimierza. (*Dapifer Bracławiens.*) — Stanisława z Barbary *Wyszyńskiej*, drugi syn Jan Jakób dwojga imion (*Thesaurarius Terrae Mielnicensis*) pojął za małżonkę Katarzynę *Morzkowską*, z której Tobiasz bezdzietny, Zofia za Adalbertem Wyszomirskim, część wsi Tchorznicy, wniosła w dom Wyszomirskich. Rozalia za Bonawenturą Dąbrowskim. — Jakób syn Leonarda, urodzony z Zuzanny *Buczkowskiej*, z Zofią *Tomicką* miał Szymona, połączonego z Eufrozyną, córką Tomasza i Anny wnuką Jana i Elżbiety z *Obrąpolskich* herbu *Lubicz Krasnodąbskich*, herbu *Korczak*. Szymon z Eufrozyną spłodził, Jana, Mateusza i Franciszka. — Jan miał najpierw za żonę Maryannę *Morzkowską* herbu *Korwin*, po raz drugi pojął w dożywocie Franciszkę *de Kolby* podkomorzankę Wendeńską: z tej zostawił synów: Michała, Łukasza, Piotra, Joachima, Józefa i Hiacyntego, ten ostatni ma syna Felixa dziedzica *Pianowic* w obwodzie Samborskim. — Mateusz drugi syn Szymona, z *Broszkowską* miał Karola. Franciszek trzeci syn Szymona, pojął w małżeństwo Łucyę córkę Adama i Ewy z *Wierzbickich* herbu *Jastrzębiec*, wnuką Walentego i Jadwigi z *Sarnackich* herbu *Korwin*, prawnukę Wojciecha i Maryanny de Dmoskie *Morzkowskich* herbu *Korwin*. Tenże Franciszek z Łucyą *Morzkowską* spłodził synów czterech i córek cztery. Maryanna za Jezierskim, powtórnie za Jastrzębskim po trzecie za Modzelowskim. Rozalia za Toczyskim, Barbara za Sulikowskim, Ewa za Brodackim, subdelegatem grodu Drohickiego. — Synowie Franciszka, Józef, Wawrzeniec i Tomasz młodo zmarli, Walenty zaś pojął za żonę Rozalią urodzoną z Józefa i Zuzanny *Rudnickich*, skarbnikostwa Liwskich, wnukę Kazimierza i Zofji *de Krzesińskie*, prawnukę Stanisława i Doroty *Mieszkowskich*, praprawnukę Jędrzeja i Katarzyny *de Zagorskie* Rudnickich. Tenże Walenty z Rozalji *Rudnickiej* miał synów trzech: Bogusława, Władysława i Maryana. — Bogusław były officer wojsk Polskich z Joanną córką Jana *Ufniarskiego* herbu *Jastrzębiec* i Salomei z hrabiów *Stadnickich*, ma synów: Juliusza, Konstantego i Wacława. — Władysław, bywszy officer wojsk polsk. kawaler Legji honorowej, pojął za małżonkę Honoratę *Ufniarską* rodzoną siostrę Joanny i z tej ma synów dwóch: Maxymiliana i Kazimierza. Władysław wszedł w powtórne związki z Filipiną hrabianką *Butler* córką Kajetana hr. Butlera generała Bawarskiego. — Józef, drugi syn Leonarda z Zuzanny *Buczkowskiej* pojął w dożywocie *Gruszecką* herbu *Lubicz*, z tej syn Jan, tego potomstwo Józef, r. 1724., podczaszy Bracławski za Stanisława Augusta I. *Tribunus Min. Haliciensis*, zostawił syna Ignacego, któremu Katarzyna, córka Wojciecha *Wolańskiego* herbu *Lubicz* i Barbary z *Brzozowskich*, powiła dwóch synów Jana i Piotra. Jan pojął za małżonkę Kornelę córkę Jakóba *Stankiewicza* herbu *Mogiła* i Maryanny z *Karwowskich* herbu *Wadwicz*. Z tej miał potomstwo, jest dziedzicem *Sanoczka* w obwodzie

Sanockim. — Stanisław, trzeci syn Leonarda, z Anną *Jarocką* spłodził Franciszka Dominika bezdzietnie zmarłego, i Jakóba któremu *Sobolewska*, powiła trzech synów, Jakóba, Mateusza i Ignacego. Ci trzej posiadają *Tchorznicę* z przyległościami. — Jan czwarty syn Leonarda, jak się wyżej rzekło, zostawił Kazimierza (*Dapifer Braclaviensis*) oraz Jakóba, który miał syna Ignacego, dziedzica *Smarczewa*. — *Z dokumentów familijnych, wypisanych z Akt Grodzkich w Drohiczynie, Akt Lwowskich*, it.d.

Tęczyński *herbu Topor*. Dom ten w Koronie Polskiej bez wątpienia jeden z najcelniejszych, jak w godnych zawsze krzewił się ludzi, tak też najprzedniejsze zasiadał, w nadgrodę zasług swoich, w tej ojczyznie krzesła, przecież skąpo i o nich nasi historycy piszą. Ja tu ich wyprowadzam genealogią od tego czasu, jak się z Tęczyna pisali, dawniejszych zaś ich przodków, znajdzież niżej pod herbem Topor. Nawój syn Żegoty wojewody, a potem kasztelana Krakowskiego, wojewoda najprzód Sendomierski, a w roku 1325. kasztelan Krakowski, jakom dowodził w pierwszym tomie. Ten komornikowi swemu Sandowi, dał przywilej na wójtostwo w Tęczynie albo w Przeginiej. Dwie albowiem były Przeginie, jedna, w której zamek skalisty widzieć było, o której *Kromer fol.* 138. Druga, w której zamek Tęczyn, tenże Nawój z gruntu wyniósł, z tego potem, póki kwitnęli, pisali się Tęczyńscy. Przywilej ten znajdziesz *w Paprockim fol.* 16. *o herbach* w r. 1319. ile z komputu lat wnoszę, Bachna córka jego, była żoną Stanisława z Brzezia w roku 1357. i synów trzech, Jasko Owca i Janusz, obadwa pisali się z Morawicy, trzeci Jędrzej wojewoda Krakowski. O Januszu powiadają autorowie nasi, że zszedł bezpotomnie. Od Jaska Owcy poszli Morawiccy, z tych był Jakób z Morawicy nazwany Przekora, mąż znaczny u Opoczki, za Witolda książęcia Litewskiego w r. 1428. jako pisze *Kromer lib.* 29. Marcina i Gosława z Morawicy wspomina *Długosz w życiu Ś. Stanisława*. Tamże namienia o Jędrzeju z Morawicy, doświadczonego męztwa kawalerze, ten pod wojnę Pruską, gdy pewny dwór, ogniem płonął, a on zewsząd od pożaru otoczony, niemając żadnego sposobu, salwowania się od zguby życia, skoro do Ś. Stanisława biskupa i męczennika z suppliką się udał, ogień się na dwie części przedarł, tak, że mu wolne przejście do ucieczki zostawił. Drudzy, i pospoliciej, początki Ossolińskich, do tegoż Jaska Owcy referują.

Jędrzej syn Nawoja kasztelana Krakowskiego, sam wojewoda Krakowski w r. 1359. *Długosz tom.* 2. *Kromer l.* 14. Ten z dwiema bracią swoją dawał świadectwo o wolnościach familji swojej w r. 1366. jako się domyślać mogę, synów jego było trzech, Wacław, który sobie stan duchowny obrał, i Ka-

zimierzowi Wielkiemu siła dopomógł, do wymurowania zamku Włodzimierskiego w r. 1370. jako pisze *Długosz pod tym rokiem Tom. 2. l.* 10. Drugi syn Nawój, o którym wprawdzieć niektórzy twierdzą, że w potyczce Wołoskiej zabity poległ, atoli *Długosz lib.* 9. *fol.* 1124. *pod rokiem* 1359. powiada, że z tej klęski wyszedł, i uchodząc tak ojcowskiego jako i krewnych swoich gniewu, aż do Rzymu zaszedł, zkąd nie prędzej do ojczyzny powrócił, aż mu żona jego umarła, po której zejściu wziął dziekanią Krakowską. Domyślają się niektórzy, że z potomstwa jego z tego domu niektórzy, pisali się Rapsztyńskiemi z Tęczyna, która linia potem długo kwitnęła, a między inszemi Jan Rapsztyński de Tęczyn kasztelan Wiślicki, podpisał erekcyą kościoła Wszystkich SS. w Krakowie w r. 1391. u *Posseliusza in historia Polono-Pruthenica f.* 173. O drugich będzie się mówiło niżej. Tu przydaję, że *Warszawicki*, zowie dom Tęczyńskich, *De optimo statu libertatis* w prefacyi swojej: *Publicae libertatis Patronam*, i dalej mówi: *Tenczinios eligendorum Jagiellonum, quasi perpetuos quosdam auctores fuisse, et sicut Joannes Tencinius Castellanus Wojniciensis, Hedvigis Jagiellonis conjugis tardius adventantis expectandae, sic postea omnes Tencinii, semper eligendorum Jagiellonum praestabant se auctores, unde Sigismundus Imus moriens Tenciniorum familiam Augusto filio de meliore nota commendasse dicitur.*

Jan kasztelan Wojnicki, syn Jędrzeja wojewody Krakowskiego, o którym *Kromer lib.* 24. że pod interregnum, po śmierci Ludwika Króla Polskiego i Węgierskiego, gdy się na sejmie Sieradzkim, Polacy o sukcessorze naradzali w r. 1383. ten tyle mową swoją sprawił, ze wszystkich zdania na swoją stronę przeciągnął. *Sed unus homo oratione sua mox omnium voluntates convertit.* Zda mi się, że tenże sam Jan, był potem kasztelanem Krakowskim w r. 1400. jako się podpisał *na liscie Króla Jagiełła, danym kościołowi Leżajskiemu*, u *Nakiel. w Miechow. fol.* 359. komissye imieniem tegoż Króla w różnych interesach, rozsądnie utrzymywał, według tegoż autora *fol.* 366. życie skończył przed rokiem 1410. bo w tym roku już na tem krześle siedział Krzysztof kasztelan Krakowski. *Nakielski fol.* 383. Trzymał oraz ten Jan przy kasztelanji starostwo Krakowskie. *Idem fol.* 374. Królowa Jadwiga Jagiełła żona, exekutorem go swego testamentu uczyniła, osobliwie względem erekcyi akademji Krakowskiej.

Jędrzej kasztelan Wojnicki, który z chorągwią swoją pod Grunwaldem heroicznie stawał przeciwko Krzyżakom w roku 1410. *Długosz l.* 11. *fol.* 242. *Bielski fol.* 295. Tenże jak rozumiem w r. 1430. Jagiełła z Świdrygiełłem tranzakcyą o

Podole rozerwał, z profitem ojczyzny, o czem *Kromer l.* 20. *Bielski f.* 336. wprawdzieć kalumnią na niego włożono było, jakby z Królową Anną, mniej przystojne miał mieć konfidencye, atoli mu publicznie wrócona sława. *Bielski fol.* 288. *Kromer* 140. to mu jednak wszyscy za złe mają, że, żeby się był prędzej wrócił do młodej żony, Królowi był powodem, żeby był od Malborka oblężenia co prędzej ustąpił. *Biel. f.* 305. *Tencinium Domum religionis Catholicae retinendae tenacissimam fuisse, nec nisi quasdam foeminas, Viros suos secutas, in religione Haeresum erroribus irretitas fuisse.* Świadczy *Cichocki in Alloquiis Osecensibus lib.* 2. *cap.* 8. kędy niżej *cap.* 13. mówi. *Nullas in eam Haereses irrepsisse, tot templa, Monasteria, Xenodochia, ab illis erecta dotataque et ab omni haereticorum violentia defensa et conservata, et* niżej *ea familia Catholicam fidem contra haereticos magno animo tutata est.* Jana Tęczyńskiego, że pochowane ciało w Kraśniku w r. 1407. świadczy nagrobek jego, który wypisał *Paprocki o herbach.*

O tym Jędrzeju Tęczyńskim kasztelanie Wojnickim Kromer z pochwałą nieraz czyni wzmiankę: ,,Śmierć też jego gwałtowną opisał w Krakowie r. 1461. — Gdy albowiem Rzemieślnika za to że mu niewczas rynsztunki wojenne zgotował, uderzył, ztąd tumult się wszczął między pospólstwem na niego, z razu lekce to ważył, mąż do czynów wojennych przyuczony, a gdy Elżbieta Królowa na zamku go Krakowskim schronić chciała, niedał się do tego kroku nakłonić, gdy jednak co raz tumultowi wzmagającemu się oprzeć się niemógł, schronił się do kościoła Ś. Franciszka, ale i tam od zapalczywej zgrai ochronionym być niemógł zdobyty więc i okrutnie zamordowany, ciało jego włóczone po mieście i aż trzeciego dnia przyjaciele i krewni ku pogrzebowi zdobyć się mogli.“ — Czas śmierci kasztelana Wojnickiego, o którymże samym wspomina Kromer iż już w r. 1410. znajdował się przy oblężeniu Malborka i radził Królowi wrócenie się do Polski, dla tego jak niektórzy twierdzili że do młodej żony swojej tęsknił: — pięćdziesiąt lat i jednego przeciąg, albo oznacza iż z jednego dwóch Tęczyńskich stworzył, albo iż tenże w zgrzybiałym wieku zabity. — *Przypisy Krasickiego.*

Jan kasztelan Krakowski, w r. 1462. z tym tytułem podpisał list do Piusa II. Papieża prosząc o kanonizacyą B. Jana Kapistrana, którego niegdy z Wrocławia sprowadził do Krakowa, znajdziesz go u *Vadinga in Annalibus Minorum t.* 6. *num.* 41. Był przedtem ten Jan kasztelanem Wojnickim, jako podpisał w roku 1436. pokój Brzeski *u Łaskiego w Statucie fol.* 146. Postąpił potem na województwo Krakowskie, z którym honorem znajdziesz go u *Nakielskiego fol.* 464. *w roku* 1439. Podpisał także księztwa Oświecimskiego prawa w roku 1454. Zda mi się, że w dom tego wojewody Krakowskiego wniosła żona jego Anna z Goraja herbu Wręby, Dymitra pod-

skarbiego koronnego córka, dobra Kraśnik i z przyległościami, Boturz, Zdziełowice, i inne, o których *Paprocki w dedykacyi Ogrodu królewskiego.* Żył jeszcze ten Jan 1464. jakom czytał na liscie klasztora Staniąteckiego. *Okolski* Jaskowi kasztelanowi Wojnickiemu, o którym się wyżej mówiło, pięciu synów naznacza, Jędrzeja, Zbigniewa, Gabryela, Stanisława, i Mikołaja, i córkę, była to Beata z Tęczyna, Jana Odrowąża wojewody Ruskiego małżonka, fundatorka OO. Bernardynów w Samborze, co o niej wspomina nagrobek jej tam położony, atoli te wszystkie dzieci, że do tego Jana, o którym tu mowa, a nie do Jaska kasztelana Wojnicciego, nalcżą; każdy snadno pozna, kto zważy lata, kiedy Jasko i potomstwo jego żyło. Bo ojciec ich przed rokiem 1410. już był w grobie, oni jeszcze kwitnęli w r. 1500.

Jędrzej pierwszy syn Jana kasztelana Krakowskiego, o którym pisze *Paprocki* że zszedł bezpotomny, ja go czytam kasztełanem Sądeckim u *Długosza w r.* 1479. *lib.* 13. *fol.* 58. ale to tu zda mi się mowa o Jędrzeju, o którym niżej.

Zbigniew drugi syn Jana kasztelana Krakowskiego, najprzód miecznik Krakowski, wziął potem stolnikostwo Sendomierskie, na koniec podkomorzy Krakowski, starosta Malborski, w roku 1485. jako świadczy *Historia Polono-Pruthenica f.* 635. miał za sobą Suchorzewską, z której była córka Anna, wydana za Mikołaja książęcia Raciborskiego, a po jego śmierci, która przypadła na rok 1506. według *Bielskiego fol.* 500. i *Miechowity*, ponowiła śluby małżeńskie z Janem Kościeleckim wojewodą Łęczyckim. *MS. Cracovien.* Indziej czytam, że Tęczyński miecznik Krakowski, miał za sobą Fogelvederownę. *Paprocki o herbach f.* 61. synów mu przypisuje dwóch, Jana podkomorzego Krakowskiego, *Bielski* o nim powiada *f.* 486. i *Kromer lib.* 30. że pod wojnę Wołoską, był wzięty w niewolą pod Bukowiną, w r. 1497. ale o jego procedencyi, i potomstwie, jako i brata jego Jędrzeja wielkie milczenie po autorach.

Jędrzej z Tęczyna wojewoda Krakowski, a przedtem, najprzód kasztelan Sądecki, jako świadczy *Długosz w r.* 1479. *lib.* 13. *fol.* 580. dalej wojewoda Lubelski 1515. był z tym tytułem na zjeździe Wiedeńskim, *Bielski fol.* 529. *Decius*, jeździł potem do Węgier w poselstwie od Zygmunta I. dla uspokojenia kłótni wewnętrznych, *Bielski f.* 590. potem wojewoda Sendomierski, Bełzki, Chełmski, Rohatyński, Krasnostawski starosta, a potem wojewoda Krakowski, które krzesło gdy mu konferował Zygmunt I. wielkie mu pochwały zapisał, jakom czytał na liscie tegoż Króla, *in MS. Petricov.* kędy między innemi mówi o nim: *In nupero Conventu Cracoviensi*

generali et Mariaeburgensi ac Gedanensi, aliisque conventibus, in omnibus ejus consiliis, et necessariis actionibus ac legationibus, quas in Hungariae et Bohemiae regnis, et arduis negotiis obivit, singularis ejus prudentia dexteritasque eluxerit, quibus non solum apud ipsum Sigismundum nunc Regem Poloniae, Regni status, sed etiam apud omnes ordines, illorum regnorum, benevolentiae et favori, non vulgaremque opinionem, et auctoritatem multis experimentis, consilii et prudentiae sitae cum magna laude comparavit. Temu Karol Cesarz V. dla jego wielkich zasług i talentów, tytuł S. R. I. nadał w roku 1527. kędy do tejże łaski przypuścił i drugich z tegoż domu, to jest Jana podkomorzego Krakowskiego, Jana miecznika Krakowskiego, Jana kasztelana Lubelskiego, Stanisława podkomorzego Sendomierskiego, i Jędrzeja braci stryjecznych, nawet do herbu ich nową ozdobę przydał, kędy w tym przywileju tak mówi: *Scutum cum campo rubeo, in quo bipennis suis apte coloribus depicta continetur. Galeam quoque Torneamentalem supereminentem laciniisque seu induviis rubeis ac glaucis, in summitate bipennis redimitam, in hunc mutavimus, melioravimus, et exornavimus modum et formam: videlicet Scutum, in cujus prima quadra, paterna avitaque manent insignia, una cum Galea, sicut modo praemissum, altera vero quadra, campum divisum habet, cujus medietas alia alba est, alia vero rubea cum Aquila Bicipiti media, alba rubea, transpositis coloribus, ita, ut pars Aquilae rubea sit in campo albo, et pars alba in campo rubeo. Galea torneamentalis, in cujus summitate Aquila, media alba, et media rubea, extensis alis, in quarum singulis quinque pennae cohaerent cum laciniis, alis rubeis circumcirca splendicantibus. Starowol. in Bellator.* takie mu Elogium napisał: *Quamvis plurimus alios Toga, et Sago viros illustres, haec inclyta vetustissimaque familia protulerit, quorum nomina consecrata erunt perennitati, donec in pretio virtus erit; huic tamen martialium virorum catalogo duos tantummodo fama meritisque insigniores inserere placuit, Andream videlicet, Palatinum, et Andream Castellanum Cracoviensem, quos hodie nominare possumus inter praecipuos Sarmatici Orbis bellatores: ac primum quidem Palatinum, Joannis Castellani Cracoviensis Filium, apud Vladislaum Jagiellonem post praelium Grunevaldense validissima gratia, quod non solum ibi cum equitum suorum ala fortissima interfuerit, sed etiam cum Vitoldo Duce contra Moschovitas et Tartaros integras legiones duxerit. Quo quidem bello summam laudem rebus gestis est consecutus, ibidemque pleniorem, quod singulari certamine, Scytham su-*

perbe ostentantem vires, et provocantem, utroque inspectante exercitu confecisset. Et tandem in Senatum adscriptus, complures pro Patria legationes ad diversos Principes honorificentissime obiisset. Cum autem Vladislaus Jagiellonides sceptris Paternis potitus, etiam ad Hungariae regnum esset evocatus, Andreas cum suis cohortibus eum secutus, cum egregiam ubique, ac fidelem operam praestitit, tum Tirnaviam ab incursionibus hostilibus fortiter tutatus, etiam Presburgensem agrum populatus est: Reginaeque Elisabethae (quae regnum sibi post obitum mariti Alberti Austriaci usurpabat,) exercitus clade ingenti afflixit, iterumque cum auxiliaribus copiis, ab ordinibus Regni Poloniae, in Ungariam missus, ne quidquam prohibente Iskra cum suis Bohemis, Budam, ad Regem Vladislaum pervenit; et eam Ungariae partem, quae Austriae finitima est, Rege jubente tutatus est, liberata obsidione arce Posoniensi, aliisque munitionibus, quae Reginae praesidiis tenebantur, partim per vim, partim per deditionem receptis, et Ulrico Ciliae Comite capto, extinxit illum mors anno aetatis 63. *Erat in milites liberalis. Okolski* pisze, że zszedł *sterilis.* Atoli *Starowol.* w tej swojej narratywie zmięszał dawniejszego Jędrzeja kasztelana Wojnickiego dzieła z tym tu, co każdy pozna, zważywszy lat komput.

Mikołaj wojewoda Ruski, drugi syn kasztelana Krakowskiego, na które wstąpił z krzesła województwa Bełzkiego, znajdziesz go u *Łaskiego w Statucie w r.* 1496. *fol.* 110. Córki jego trzy zostały, Barbara Tarnowskiemu Janowi kasztelanowi Krakowskiemu, i hetmanowi wielkiemu koronnemu dożywotnie zaślubiona, umarła w r. 1527. *Starowol. in Monum.* z nagrobków w Tarnowie. Druga Szydłowiecka podskarbianka koronna, trzecia Opalińska, Piotra kasztelana Gnieznieńskiego małżonka. *Paprocki*, luboć ją drudzy córką być mienią Zbigniewa podkomorzego Krakowskiego. Synowie zaś dwaj, Jan i Stanisław. O tym Mikołaju wojewodzie Ruskim, pisze *Bielski fol.* 486. że z Gabryelem z Morawicy z Tęczyńskim, zginęli w okazyi pod Bukowiną w r. 1497. Jan syn jego, był wojewodą Sendomierskim, Stanisław kasztelanem, oba żadnego potomstwa nie zostawili.

Stanisław czwarty syn Jana kasztelana Krakowskiego, podkomorzy Sendomierski i starosta Trembowolski. *Nakielski fol.* 596. Tego córki cztery z Barbary Zawiszanki, Zawiszy czarnego córki, w różne domy wyposażone, jedna wydana za Stanisława Mieleckiego, kasztelana Zawichojskiego, Elżbieta jej imie; druga Dorota za Ossolińskiego, z której córka żyła z Janem Zamojskim kanclerzem i hetmanem wielkim koron-

nym, trzecia za Nowomiejskim, czwarta za Janem Tarłem. *Genealog. Mielec.* Kwitnęła pod też czasybł ogosławiona imięniem, i przezwiskiem Beata, trzeciego habitu Dominika S. zrodzona w domu przezacnym Tęczyńskich, zakonnica pobożna, i bogobojna, której ciało w Krakowie w kościele ŚŚŚ. Trójcy odpoczywa w kaplicy Katarzyny S. Seneńskiej: gdy jej grób otwierano, wonność wdzięczna i wielka z niego wyszła, nakształt zapachu Balsamowego, wszystkich ludzi tam będących, przewdzięcznym zapachem nasycając, umarła r. 1508. *Bzovius de rebus gestis in Polon. cap. 5. Józef Werbski kanonik Chełmski.* Kwitnął Sędziwój z Tęczyna proboszcz Szkalmirski, i kanonik Krakowski, jakom się doczytał na przywileju, nadanym miastu Lubelskiemu, w roku 1475. Zostawił ten Stanisław i syna Jana Włoszka, o którym piszę na końcu.

Gabryel piąty syn Jana kasztelana Krakowskiego, chorąży Lubelski, jakom czytał na liscie Zygmunta I. *in MS. Petricov.* koło r. 1528. córki jego, idąc za świadectwem *Paprockiego*, były dwie, jedna Beata za Piotrem Wapowskim stolnikiem Sanockim. Druga za Odrowążem wojewodą Ruskim, ale to omyłka, co i z samych lat poznać: to pewna, że krom OO. Bernardynów w Samborze fundowanych, tamże wprowadziła jeszcze i OO. Dominikanów; którym, gdy kościół na cześć S. Katarzyny stawiano, niewstydziła się i własnemi rękami fabryki dźwigać, z całym dworem swoim. *Grodzicki w życiu S. Jacka.* Synów jego rachują trzech, Jędrzeja, Jana, i Stanisława, z tych

Jędrzej hrabia z Tęczyna, którego list Karola V. zowie Andream Juniorem, syn Gabryela, kasztelan Połaniecki, zostawiony z częścią wojska na ochronę Podola, pod Seretem od nieprzyjaciół zbity w roku 1538. która klęska z tej okazyi przypadła, że między dwiema regimentarzami, jakieś niesnaski zachodziły, pisze o tym *Bielski fol.* 578. przesiadł się potem na krzesło województwa Lubelskiego, przy którem trzymał starostwo Śniatyńskie i Rohatyńskie. Postąpił dalej na kasztelanią Krakowską według *Starowol. in Bellat. fol.* 94. *Parvus quidem corpore, sed ingenio et eloquentia summus, ob amplissimam et haud scio an maximam in Regno Poloniae familiae dignitatem, tum vero ob canam prudentiam. Is enim sub Casimiro Alberto et Alexandro Regibus Poloniae, variis bellis exercitatus, non destitit, et sub Sigismundo Gentile decus magno animo capessere: Dumque Solymanus Turcarum Imperator, Austriae Viennam, ingentibus copiis oppugnaret, collectis tribus Polonorum equitum millibus, vel non rogatus, Ferdinando Caesari ultro suppetiatum ivit, et ad confinia Moraviae duodecim millia palantium Turcarum nactus,*

in fugam omnes facile convertit. Caesisque quam plurimis, metum Tyranno ipsi, obsidionem tunc fortem solventi, adeo injecit, ut prosperis itineribus, et ultra solitum, Budam revertens, omnem graviorem armaturam amiserit, Tęczynioque extremum Agmen assiduo carpenti, praebuerit occasionem ad comparanda trophaea, quae aeternum et gentem Polonam et Domum Tęczyniam exornarent. Erat Castellanus Cracoviensis, animi magnitudine, consilii solertia, bellicis virtutibus ac rerum gestarum gloria, Dux nemini veterum secundus. Krom tego dał męztwa swego dowody, gdy w różnych potrzebach, sam się pojedynkiem z nieprzyjacielem nieraz ścinał. Nad to liczne poczty, kosztem swym na nieprzyjaciół ojczyzny wyprowadzał, jeździł także z Cesarzem Karolem V. do Hiszpanji, przeciwko Carowi Tureckiemu Solimanowi, kędy się znacznym mężem pokazał, z wielką ozdobą narodu Polskiego, w roku 1532. w której okazyi miał z sobą 300 mężów na wybor, kosztem ich swoim przez czas dosyć długi utrzymując. Tak się znacznie zasłużywszy, wziął od tegoż monarchy przywilej, w którym jemu i synowi jego Janowi, na ten czas dworzaninowi swemu, herb znowu inszym kształtem ozdobił. Słowa są przywileju tego danego w r. 1561. bo cały znajdziesz *w Paprockim* i *Okolskim. Nos sane Familiae Comitum in Tęczyn insignia vetera, aliqua notabili accessione, amplificanda et locupletanda duximus, eisque in ipso Clypei centro, parvum scutum coloris caerulei, quod erectum Leonem, aureum caput, corona aurea insignitum ostendat, ad dexteram conversum, cauda bicipiti in dorsum reflexa, ea pedum constitutione, ut a pugnam compositus videatur, benigne ac liberaliter adjecimus. Galeam vero ditavimus ac exornavimus corona aurea et Leone simili illi, qui in parvo scuto repraesentatur, sed pube tenus tantum conspicuo, ac hianti tricta linguaque exerta, et cauda bicipiti in dorsum reflexa, cujus caput aureo diademate decoratur, e cono ipsius Galeae prominente. Is autem dextro pede securim apprehensam teneat, laciniis, phaleris, ab utroque Clypei latere effusis, a dextra rubei et candidi, a sinistra vero caerulei et aurei coloris. Datum in Civitate nostra Vienna etc.* Chwali go i *Orichovius Dialog.* 6*to de Execut.* gdzie zowie go *Virum in Senatu eloquentissimum, et Ciceroni Demosthenique persimilem*, i *Rojzius in Chiliastico* sławi w nim statek w wierze katolickiej, osobliwie tamtych czasów, i pobożność. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Anną Zakliczanką z Czyżowa, Hieronima kasztelana Połanieckiego córką, z której była córka Jadwiga, najprzód za Zebrzydowskim, wojewodą Brzeskim Kujawskim,

potem za Stanisławem Myszkowskim, wojewodą Krakowskim. Drugą pojął Annę Ożarowską, z której córkę Zofią wydał za Zborowskiego starostę Szydłowskiego i Rumborskiego. Annę za Krzysztofa Lanckorońskiego, kasztelana Małogoskiego, która umarła w roku 1581. i synów dwóch, Jana i Jędrzeja. Z tych

Jędrzej wojewoda Krakowski, starosta Zatorski, Oświecimski i Rubieszowski, a przedtem kasztelan Bełzki 1569. jako się podpisał na liście Augusta I. *Infeudationis in Ducatum Prussiae*, wziął potem województwo Bełzkie, z którym tytułem podpisał *list Króla Stefana*. Pan tak pięknych z natury przymiotów, osobliwie roztropności, łaskawości, i szczodroty, że rycerstwo Polskie koronę mu, i tron Polski ofiarowało, pod interregnum po Zygmuncie Auguscie. Po Henryka Walezyusza odejściu z Polski, gdy Tatarowie do Polski wpadli, on województwo Bełzkie zwoławszy, z wielkiem sercem na nich wybrał się. Jemu po śmierci Króla Stefana, włożyło rycerstwo obligi, aby ojczyzny osierociałej bronił, tak od wewnętrznych, jako i zewnętrznych kłótni: *Constit. fol.* 41. względem czego pozwolono mu uzbroić tysiąc jazdy, i trzysta piechoty. *Const. f.* 402. Na elekcyi potem sprzyjał Zygmuntowi trzeciemu, i gdy Maxymilian kompetytor o Królestwo Polskie do Krakowa zjechał, on się w Krakowie, i z ludźmi swemi zamknął, radą i ręką broniąc królewskiej strony. *Constit. fol.* 437. Przed rokiem 1589. zszedł z tego świata, bo już w tym roku na krześle województwa Krakowskiego zasiadał Mikołaj Firlej. Rzeczpospolita wdzięczną mu będąc że i własnej fortuny na dobro jej nie żałował, to co wydał na jej potrzeby, wypłacić sukcessorom jego kazała przez *Konstytucyą* 1593. *fol.* 1650. Miał za sobą Zofią Dembowską wojewodzankę Bełzką, z której spłodził trzy córki, Agnieszkę Firlejową, wojewodzinę Krakowską, Panią szczególniej na Boga rozrutną, bo najprzód *Eremitorium* OO. Karmelitom bosym trzy mile od Krakowa, nie tylko że wspaniale z gruntu wymurowała w r. 1628. ale też dostatnie uposażyła, pod tytułem Ś. Eliasza proroka, którego konwentu mury, na milę się rozciągają w koło. Widziałem abrys jego na blasze sztychowany. *Pruszcz.* Kollegio naszemu Krakowskiemu kielich złoty, ornat perłami haftowany, i kamienicę dała i darowała, krom wiele inszych łask, które świadczyła. Filozofią w Lublinie fundowała. Tychże łask doznała i *Domus Professa* w Krakowie u Ś. Barbary. Drugą Katarzynę Gostomską wojewodzinę Inowrocławską, potem Kaliską, ta pogrzebiona w naszym kościele Warszawskim 1620. Trzecią Izabellę, ta sobie panieńskie życie obrała, przy kościele naszym Lubelskim, gdzie w rozlicznych się cnotach ćwicząc,

życia tego dokonała, w roku 1645. tamże pogrzebiona, której taką pochwałę zapisano: *Se ipsa ac sexu fortior, vicit fortunam, nullis non lenociniis a genere, opibus, gloria blandientem, innoxia inter haec; sexaginta exegit annos, et foecundo supra Virginitatis laudem, undique innoxia animo, assiduis paene largitionibus, in miseros clientes, digna, quae raro gemini honoris praedicetur compendio Virgo et Mater.* Tyleż synów splodził tenże Jędrzej; Jędrzeja, Gabryela, i Jana, z tych

Gabryel drugi syn Jędrzeja wojewody Krakowskiego z Dembowskiej, najprzód miecznik koronny w r. 1605. potem wojewoda Lubelski 1607. i 1611. komissarzem zapisany do granic między województwem Lubelskiem i Brześciańskiem. *Constit. fol.* 19. Umarł w roku 1617. Mąż rycerski, który z bratem swoim Jędrzejem, siła dopomógł Zamojskiemu przeciwko Michajłowi, przywłaszczającemu sobie prawa do Wołoch. Żona jego pierwsza, według *Baranowskiego*, Elżbieta księżniczka Radziwiłowna wojewodzanka Wileńska, Mikołaja Sierotki córka, z której tylko córki zostały: druga Barbara księżniczka Zbarawska, Stefana wojewody Trockiego córka, i dziedziczka dóbr Miedzyrzyca na Podlasiu. Córka jego Zofia, za Jana Mikołaja Daniłowicza, podskarbiego w. koronnego, wydana w r. 1638. fundatorka panien zakonnych Karmelitek bosych, pod tytułem Niepokalanego Poczęcia Matki Bożej, Pani zawsześ wprawdzie z Bogiem złączona, osobliwie jednak wdową zostawszy: bo się ślubem czystości obowiązawszy, wszystkie prawie dni i momenta, na służbie Boskiej trawiła, fortunę swoję na ubóstwo i cześć Boską wysypała. Co i Bóg zdał się jej jeszcze w tem życiu nadgradzać: bo gdy przyszło umierać przyszła do niej w Franciszkańskim habicie osoba jakaś, i opowiedziawszy ostatni kres życia jej, że miał być tegoż samego dnia, do kościoła ją za sobą wyprowadziła, kędy ona sakramentami świętemi opatrzona na drogę wieczności, w świętych aktach, i w tymże kościele od siebie fundowanym Stwórcy swemu ducha oddała, tamże pogrzebiona, kędy ciało jej do tych czas nieskażone pokazują. Cnoty jej niektóre w krótkiem życiu opisane, chowają przy tymże klasztorze, które ja tu dla krótkości mijam. Fundował ten Gabryel, i z bratem swoim Jędrzejem w Rytwianach OO. Kamedułów dostatecznie. *Mijakowski kazanie Kokosz.*

Jędrzej trzeci syn Jędrzeja wojewody Krakowskiego z Dembowskiej, najprzód kasztelan Wiślicki, starosta Chrodelski, z tym tytułem znajdziesz go *w Konstytucyach* 1608. *f.* 808. potem kasztelan Bełzki; umarł bezpotomny w r. 1613. miał zaś za sobą Annę Leszczyńską wojewodzankę Brzeską Kujawską:

w Rzymie gdy był z bratem Janem, mile był od Klemensa VIII. Papieża przyjęty. Jako pisze *Daniel Niger in Dedicatione.* W Staszowie pogrzebiony, kędy kościół wymurował z gruntu.

Jan pierwszy syn Jędrzeja, wojewody Krakowskiego z Dembowskiej, podczaszy koronny, starosta Płocki, potem wojewoda Krakowski, i starosta Żarnowiecki, po śmierci Zebrzydowskiego, umarł w r. 1638. młodsze lata swoje, to na chlebie rycerskim, to na dworze Króla Zygmunta III. trawił. Roty znaczne usarskie pod Smoleńsk temuż Królowi przyprowadził. Złączył się był dożywotnie z Dorotą Mińską podkanclerzanką koronną, z której miałci w prawdzie trzech synów, Gabryela, Krzysztofa i Stanisława, z tych Gabryel i Krzysztof, do cudzych krajów wyprawieni od ojca, tamże młodo pomarli. Stanisław brat ich, gdy się do obozu od ojca z chorągwią pod Kamieniec wyprawiony, wybrał, tamże dni swoje skończył, z żalem ojca swego, gdy się widział już ostatnim, tak zasłużonego w Polszcze domu Tęczyńskich schodzącym. Córka jego Izabella w związki małżeńskie wkroczywszy z Łukaszem Opalińskim marszałkiem koronnym, i chwałę i fortunę Tęczyńskich w ten dom wniosła, umarła 1667.

Jan kasztelan Wojnicki, podkomorzy wielki koronny, starosta Lubelski, i Parcowski, syn Jędrzeja kasztelana Krakowskiego, brat zaś Jędrzeja wojewody Krakowskiego, *Constit.* 1576. *fol.* 271. pod Tczewem rycersko przeciwko rebellizantom stawał; żył jeszcze 1591. z sejmu w tym roku zapisany komissarz do rozgraniczenia województwa Brześciańskiego i Podlaskiego. Młodsze lata, na dworze Cesarskim polerował, a zwiedziwszy cudze kraje, i do ojczyzny wróciwszy, wszystek się na jej dobro wylał, to rycerską siłą to przezorną radą, dobra jej przestrzegając. O wyższe honory, nie tylko nie zabiegał, ale też gdy mu ofiarowane były, całe ich od siebie odpychał. Zszedł bezpotomny, w r. 1593.

Jan wojewoda Lubelski, Bełzki, Chełmski, Krasnostawski, Spiski, Ratyński, Sokalski, Tyszowiecki, Lubomski starosta, syn drugi Gabryela, którego zmarłego, w roku 1541. wieku swego 44. opowiada nagrobek w Książu położony, od Stanisława Ostroroga kasztelana Miedzyrzeckiego i Stanisława Barzzi, starosty na ten czas Śniatyńskiego, z tych pierwszy miał za sobą córkę jego Zofią, drugi Katarzynę z Katarzyny Łaskiej wojewodzanki Sieradzkiej spłodzone, jako pisze z nagrobku jego, *Starowol. in Monum.* ta Katarzyna Barzina była wprzód za Janem Bonerem, kasztelanem Bieckim, umarła 1566. w lat życia 28. pochowana w Książu, której nagrobek kładzie *Paprocki pod herbem Korczak*, kędy z różnych ją cnót chwali, a osobliwie, *ex pura in Deum religione.* Wnio-

5*

sła w dom Barzich Książ dobra. Był ten Jan *longis trans mare peregrinationibus clarus.* Peregrynacye jego po cudzych krajach, szeroko opisał *Paprocki o herbach*, i *Baranow. in MS.* miał i syna Stanisława starostę Bełzkiego, ale pierwej wszedł do grobu, niżeli ojciec.

Stanisław wojewoda Krakowski, trzeci syn Gabryela, najprzód podkomorzy Sendomierski, co poznać z przywileju Karola V. Cesarza, potem kasztełan Lwowski, z tego przesiadł się na województwo Krakowskie, był oraz starosta Lubelski i Brzeski 1556. umarł 1563. miał za sobą Annę z Głowiczyna Boguszownę podskarbiankę Litewską, córka jego Katarzyna, najprzód żyła z książęciem Słuckim, potem z Radziwiłem Krzysztofem wojewodą Wileńskim, i hetmanem, ta w Lublinie, przy kościele naszym kaplicę bogatą wystawiła, w której pierwszego męża swego pogrzebła. Wileński także nasz kościół, siła z jej łaski ozdoby odebrał, umarła 1592. Pani z Bogiem złączona, która męża swego od schizmy odwiódłszy, kościołowi katolickiemu pozyskała, i dzieci swoje w tejże wierze pobożnie wychowała. I syn

Jan Baptysta syn dopiero wspomnionego Stanisława, wojewoda Bełzki, kochający ojczyznę, który cudze kraje zwiedził z polerem do podziwienia wielkim. Ten w poselstwie od Króla Augusta jeżdżąc do Szwecyi, tyle tam był przypadł do serca, z wielkich z natury przymiotów, że sobie już był Królownę Szwedzką zaręczył, gdy tedy wróciwszy do ojczyzny, na akt ślubny i dzień sobie naznaczony, z bratem swoim Janem jedzie, życie z frasunku, i przygody styrał. Jego ciało wodą do Gdańska przyprowadzono. Pisał o nim *Jan Kochanowski wiersze, którym dał tytuł: Pamiątka wszystkiemi cnotami chojnie obdarzonemu Janowi Baptyście Hrabi na Tęczynie, Bełzkiemu wojewodzie i Lubelskiemu staroście.*

Jan Włoszek, syn Stanisława podkomorzego Sendomierskiego i starosty Trembowolskiego, sam najprzód podkomorzy Chełmski, potem kasztelan i starosta Lubelski, marszałek nadworny koronny 1531. na liscie Zygmunta I. u *Nakielskiego w Miechow. f.* 619. na ostatek wojewoda Sendomierski, przy którym krześle trzymał i laskę nadworną, i Lelowskie starostwo, w r. 1549. *Nakielski in Miechow. fol.* 622. Po Lubelskiej kasztelanji, wziął był Wojnicką, na której siedział w r. 1540. *Idem fol.* 522. Jego nagrobek w Kraśniku tak o nim mówi: *Joanni Gabrieli, Comiti a Tęczyn Palatino Sandomiriensi, Curiae M. Reg. Mareschalco, Capitaneo Lublinensi et Loviensi, Viro ob ingenii praestantissimi gravitatem, integritatem animi, Domi forisque Clarissimo, ac caeteris Senatoriis virtutibus, Fide, Justitia, Prudentia longe orna-*

tissimo. Qui a D. Sigismundo Primo Rege Poloniarum in Senatum lectus, ac splendidis honoribus ab ejus M. delatis functus, fidelis perpetuo, ac bonus ejus Consiliarius fuit. Ad Sulimanum primo Turcarum Imperatorem, postea ad Serenissimum Ferdinandum Romanum Imperatorem, Hungariae et Bohemiae Regem missus, illustres Legationes obivit, post cujus deinde mortem, ita Serenissimum Sigismundum Augustum Poloniarum Regem summa pietate et observantia coluit, ut et Patrono tantorum praemiorum memoriam praestaret, et M. Regiae fide, studio, labore, consilio, opera, nullo loco ad extremum usque spiritum defuisse agnosceretur. Mortuus Anno 1553. *aetatis* 68. *die vigesima Maji. Histor. Sapieh. par.* 3. *fol.* 10. powiada, że miał za sobą ten Gabryel Sapieżankę wojewodziankę Podlaską córkę Jana. Tegoż to zda mi się Jana Tęczyńskiego wojewody Sendomierskiego, jedna córka żyła z Piotrem Opalińskim kasztelanem Gnieznieńskim, druga z książęciem Opolskim i Brzegskim z linji Piastowskiej idącym, jakom się doczytał w geneal. Opalińskich.

Krom tych jeszcze ci kwitnęli. Jan z Tęczyna Rapsztyński, marszałek nadworny koronny, na liście Alexandra Króla, w r. 1504. znajdziesz go u *Nakielskiego fol.* 573. Stanisław kasztelan Wiślicki, Jan Zawichojski 1480. o których *Okolski, pod herbem Łodzia.* Z tego wnoszę, że ten dom kilką wiekami wsławiony, miał ci wprawdzie wiele godnych i zasłużonych w tej ojczyznie przodków, i dzieł bez komparacyi więcej, ale ich starożytność głęboko utaiła, tak dalece, że się ich trudno domacać. Klasztor Kraśnicki u OO. Kanoników regularnych z Lateranu, że z ich łaski powstał, pisze *Krzysztof Łoniewski, w Dedykacyi ad Regulam S. Augustini.*

W Szlązku do tych czasów znajduje się familia hrabiów *de Tenczyn*, i w herbie swoim pomimo innych przydatków i dawny ojczysty Topor używa. —

Tęgoborski *herbu Śreniawa z krzyżem*, albo jak ich inni piszą: **Tągoborski**, w Krakowskiem województwie. Mikołaj Tęgoborski, (ale i w ten dom herezya się była weisnęła) z dwiema żonami Sobiekurską i Oraczowską, zostawił to potomstwo, Annę Jana Szypowskiego *sterilem*, Katarzynę Jaroszewskiego małżonki, synów także dwóch, z pierwszej żony Adam miał za sobą Stradomską Zofią, córkę Krzysztofa, zostawił z nią potomstwo, także i Piotr brat jego, z Korycińską Jana kasztelana Oświecimskiego córką: zda mi się, że tego Piotra był syn Jan kasztelan Żarnowski, z sejmu 1678. naznaczony do lustracyi starostw Chęcińskiego i Żarnowskiego. *Constit. fol.* 14. i 40. Stanisław starosta Małogoski, z sejmu 1685. komissarz do porównania monety, *Constitut. fol.* 15.

w Chocimskiej i Wiedeńskiej expedycyi znaczne męztwo swoje pokazał; pojął w dożywotnią przyjaźń Agatę Wodzicką Wawrzeńca skarbnika Nurskiego córkę 1685. N. starościanka Małogoscka, była za Jędrzejem Kobielskim. Piotr stryjeczny brat Piotra i Adama wzwyż położonych, miał za sobą Katarzynę Korzeńską córkę Macieja, drugą Grotowską, zostawił z pierwszą potomstwo. Tegoż stryjeczny według *Baran.* Gabryel umarł 1661. w kościele Krakowskim S. Macieja pogrzebiony, żona jego pierwsza Strzałanka, druga Workowska. Jan podczaszy Nowogrodzki, z sejmu 1678. zapisany do rewizyi skarbu koronnego, miał za sobą Katarzynę Czerską. Katarzyna Tęgoborska, Tynieckiego pisarza ziemskiego Sendomierskiego małżonka, zeszła z tego świata w r. 1702. osobliwsza dobrodzika kollegji Krakowskiego u S. Piotra, kędy też po śmierci pogrzebiona, a między inszemi łaskami jej, kongregacya dobrej śmierci tamże ufundowana, kościół znacznie ozdobiony: siostra jej była za Oraczewskim.

Kajetan Tęgoborski w r. 1778. proboszcz katedralny Przemyślki: brat jego N. miał za sobą *Karśnicką* z *Balowny* dziedziczki na Baligrodzie urodzoną. — *Krasicki.*

Telatycki *herbu Belina*, w Brześciańskiem województwie, ale z tą odmianą, bo powinny być trzy podkowy, jedna na spodzie, dwie nad nią na górze podle siebie wszystkie trzy, barkami jak bramy do góry postawione, bez miecza, bez krzyża, na hełmie zaś trzy pióra strusie, tak go opisuje *Kojał. in MS.* z tych Jana Telatyckiego podstarościego Brześciańskiego 1615. czytałem *w Processie rozgraniczenia województw Brzeskiego i Podlaskiego.* Krzysztof, Paweł, Marcin, Maciej, Franciszek, Kazimierz, Jędrzej, Wojciech i Mikołaj podpisali elekcyą Jana Kazimierza Króla w Brześciańskiem.

Telefus *herbu Łabędź*, w województwie Podolskiem. *Sarnicki l.* 4. dorozumiewa się, że ta familia od Gotów swoje początki wzięła. Drudzy ją od Telefa Rege Myssorum wywodzą, który pod wojnę Trojańską kwitnął, Tessandra hetmana Greckiego w batalji zabił, a Achilles z rany tam wziętej poległ. *Parisius.* Drugi Telefus już po tej wojnie żył, o którym tenże autor *in Slavia* pisze, że *dimissis opibus ducentorum talentorum Cynicam Philosophiam deinceps constanter sectatus est.* Trzeci Telefus, który Oktawiana Cesarza i cały senat Rzymski, zmówiwszy się z drugiemi, chciał wyciąć, o czem *Sveton. in Augusto cap. de Conjurat.* zowie go tam *Servum,* zkąd się *Parisius* dorozumiewa, że to był Sarmata wzięty w okazyi w niewolą. Czwarty Telefus w r. 1442. ten w Koszycach z Czeskim ludem na prezydium zostawiony od Elżbiety Królowy, (rozumiem że rodem Czech) Agryą w Węgrzech

nagle samym świtem naszedł, tam Ruską jazdę bezpiecznie koczującą, coś jej utrąciwszy, rozproszył; Odrowąża wojewodę Ruskiego z Węgier powracającego pojmał, wozy wszystkie złupił; gdy jednak mniej ostrożnie do Koszyc powraca, już ubezpieczony zwycięztwem, Ruska kawalerya, zebrawszy się w kupę, tak natarczywie na niego uderzyła, że ich do szczętu wyciąwszy i samego Telefusa w niewolą wzięli, wszakże gdy do oddali biskupowi Agryeńskiemu, ten go wolno puścił. *Cromer lib.* 21. *Długosz*, *Biel. fol.* 368. Według *Okolsk.* potomkowie tego Telefusa do Polski przyszli, a za dobra swoje, które mieli na Szląsku, wzięli na Podolu od Królów, Kumanowo, Dumanowo, Łysiec i Czelejów. Jan Telefus dla wielkich zasług od Zygmunta Augusta Króla złotym łańcuchem udarowany, piętnaście razy posłem stawał na różne sejmy, zostawił trzech synów: Jana dworzanina u Zygmunta III. męża rycerskiego, Krzysztofa przez całe życie swoje wojownika, Jędrzeja; podpisał elekcyą Władysława IV. miał za sobą Chycką wdowę po Omiecińskim, z tą córki spłodził, i syna Jana w obozie zasłużonego: drugiego Jana, trzeciego Krzysztofa któremu Piasecka pisarzowa Buska powiła syna i córkę. Stryj ich z Wilkowskiej spłodził córkę Włodkiewską i Piotra syna z Wilkowskiej matki spłodzonych, ten Piotr Felicyan był rotmistrzem pancernej chorągwi 1650. *Komput wojska.* Z sejmu 1661. komissarz do granic od Wołoch, *Constit. fol.* 26. posłując na ten czas. Jerzy 1576. poborca w Podolskiem województwie, *Constit. fol.* 261. i 1577. *fol.* 311. bodaj nie ten Jerzy, miał za sobą Barbarę Radecką.

Teleżyński *herbu Gozdawa*, w ziemi Przemyslkiej. Wacław Teleżyński towarzysz usarskiej chorągwi królewskiej 1692. stryj jego rotmistrz sławny, miał swoję chorągiew w wojsku koronnem. Krzysztof, żona jego Krystyna Chrząszczowna. N. miał za sobą Teofilę Rostkowską. Katarzyna była za Kazimierzem Rostkowskim, sędzią Grabowieckim.

Mikołaj Teleżyński w r. 1788. pisarz grodz. Owrucki. — *Krasicki.*

Teliński *herbu Ostoja.* Pisze o Telińskich *Paprocki*, atoli jednak powinno to być Chełmski; co i z tego poznać, że Teliński był proboszczem S. Marcina, które probostwo, jako wyżej napisał *Paprocki*, fundował przodek familji Chełmskich, póty *Baranow.* Julian Teliński kanonik Krakowski umarł 1531. Jan podczaszy Warszawski, miał za sobą Barbarę Łahodowską.

Telszewski *herbu Abdank*, najprzód w Podlaskiem, potem w Nowogrodzkiem i Mińskiem województwach osiedli: jeden z nich jak w Podlaszu nabył dóbr Telesz nazwanych, w ziemi Drohickiej, od nich Telszewskim zawołany. Piotr Tel-

szewski cywun Oszmiański, z bracią swemi Walentynem, Jędrzejem i Piotrem do księztwa się Litewskiego wyniósł. Piotra synowie Jan i Alexander. Alexandra syn Michał godny kapłan w zakonie Soc. Jesu i drugi; Walentego zaś syn Krzysztof stolnik Nowogrodzki. *Kojał. in MS.*

Temberski *herbu Szternberg*, w Krakowskiem i Sendomierskiem województwach. Konstantyna Temberskiego stolnika Sendomierskiego potomkowie jedni w Prusach i Kujawach, drudzy w Bełzkiem, Wołyńskiem, i Kijowskiem województwach osiedli, jedni się tylko Szternberkami pisali, jako Wojciech towarzysz usarskiej chorągwi do herbu Jastrzębiec się posunął, drudzy przy starożytnym herbie Szternberk zostali się. Z tych Stanisław Temberski kanonik Przemyślki, w akademji Krakowskiej szedł przez wszystkie promocye, *Collega Major*, *Collegiatae S. Annae Canonicus*, *Historiae Petricianae scriptor.* Są niektóre jego pisma w druku: 1mo. *Arista Jagiellonia funeb. Paneg. Carolo Ferdinando Poloniae Principi* 1655. *in fol. Cracov.* 2do. *Fascia Lemniscata paneg. funeb. Petro Gembicki Episc. Cracov. in fol. Crac.* 1657. 3tio. *Lessus circa justa ultima Ludovicae Gonzagae Reginae Poloniae in fol. Cracov.* 4to. *Quam Serenissima Eleonora*, *est paneg. nuptialis Michaëlis Regis et Eleonorae Austriacae in fol. Cracov.* 5to. *Kazanie na Świąteczny Poniedziałek w Warszawie* 1670. *in fol.* Sebastyan w okazyi z Kozakami zabity poległ, synowiec jego Jędrzej w zakonie naszym człowiek uczony, zostawił w druku. 1mo. *Orator Sacrocivilis seu panegyris Deo, Beatissimae ac nonnullis Sanctis inscriptae. Posnan.* 1715. *in 4to.* 2do. *Via Appia ad eloquentiae lauream, seu instructiones Oratoriae*, *Posnan.* 1712. *in* 8*vo.* 3tio. *Inwestytura Jezusowa Teodora Przebendowskiego Opata Mogilskiego* 1701. *in fol. Cracov.* 4to. *Prawdy wieczne Ks. Rosignoliusza S. J. z Włoskiego na Polskie przetłomaczył i wydał w Kaliszu in fol.* 1702. *tacito nomine.* Rządził kollegium Lubelskie, umarł w Jarosławiu 1726. Tomasz temi czasy w zakonie naszym rektor kollegji Kamienieckiego.

Temruk. Temruk Szymkowicz wziął indygenat w Polszcze na sejmie 1601. *Constit. fol.* 248. Konstytucya zaś dawniejsza w r. 1587. *fol.* 417. kazała mu pod interregnum jako rotmistrzowi Ruskich krajów bezpieczeństwa przestrzegać. A 1598. *fol.* 701. sławi jego męztwo, wielą lat wypróbowane, dla których zasług dobra mu niektóre jako Wiezajca, Giernik, trzydzieści i ośm włok w Żmudzi, sto w Jurborskim powiecie dziedzicznem prawem puścila.

Teniwka. Leon Teniwka w powiecie Pińskim podpisał elekcyą Jana III. Króla Polskiego.

TĘPA PODKOWA HERB.

Barkiem do góry prosto postawiona powinna być podkowa, krzyża na nim nie masz, ale tylko we środku jej krzyż kładą, zgoła jest to Jastrzębiec, ale wywrócony, na hełmie zaś orle skrzydło, tak go opisuje *Okol. tom.* 3. *fol.* 260. i nazwał go Tępą podkową. O początkach tego herbu tenże autor pisze, i *Paproc. w swojej pośledniejszej Książce Strom. nazwanej:* Ci prawi, którzy Bolesławowi Śmiałemu Królowi Polskiemu, do zamordowania S. Stanisława biskupa Krakowskiego pomocnikami byli, Jastrzębczykowie znajdowali się, którzy między inszemi i tę karę na sobie wynieśli, że im w ten kształt, herb ich na wieczną pamiątkę odmieniono. *Długosz* tych Jastrzębczyków o ten excess przeświadczonych liczy, Borzywoja, syna Mściwogi czy Mścuja, Zbiluta, Dobrogosta, Zemę, Odolangę i Jędrzeja, tym w r. 1084. Herman monarcha dobra im za ten kryminał odjęte, nazad przywrócił. W Mazowszu wiele ma być według *Paprockiego* domów, które się tym herbem pieczętują. Brzezickich tu między niemi kładzie *Okolski*, ale ci na barku podkowy nic we środku jej, krzyż kładą, a na hełmie widzieć u nich trzy pióra strusie, jakom nie raz widział. Gierałtowscy już się Jastrzębem pieczętują, jako się na swym miejscu mówiło.

Herbowni.

Brodecki,
Brzezicki,
Dymski,
Gierałtowski,
Janiszewski,
Miączyński,
Modliński,
Ostrowski,
Skowroński,
Stawski.

TEREBESZ HERB.

Ręka powinna być zbrojna w lewą tarczy obrócona trzymająca miecz, na którego końcu głowa ludzka odcięta, na heł-

TEREBESZ HERB.

mie trzy pióra strusie, takem ten herb odrysowany widział, na konkluzyach Wileńskich, między inszemi herbami deputatów trybunału głównego Litewskiego w r. 1679. znać i z samego kształtu że ten herb nadany przodkowi Terebeszów, że znacznemu któremuś nieprzyjacielowi głowę uciął *).

Józef w r. 1778. cywun Szadowski w ks. Żmudzkiem. — *Krasicki.*

Tereykowski *herbu Pobog*, w Mińskiem województwie. *Kojał. in MS.*

Terlecki *herbu Sas* w Łęczyckiem, Brześciańskiem województwach: wprawdzieć *Kojał. in MS.* Terleckim w województwach Brześciańskiem i Nowogrodzkiem gnieżdżącym się, za herb przypisuje Klamry, tym kształtem ułożone, jak w herbie Cholewa, atoli miecza między niemi nie masz, na hełmie zaś trzy pióra strusie: do tych pociąga Jędrzeja Terleckiego, który w województwie Nowogrodzkiem podpisał elekcyą Władysława IV. był potem sędzią grodzkim Pińskim, posłem na sejm 1634. zkąd stanął deputatem na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol.* 6. a w r. 1638. komissarzem do granic *fol.* 19. był potem stolnikiem Pińskim: spłodził z Bogumiłą Niemierzycowną córkę Wiktoryą Piekarską, i syna Alexandra, od którego pięciu synów zostało: Piotr, Eliasz, Jan, Bazyli, i Dominik; atoli że się Terleccy na Rusi herbem Sas pieczętują, to u mnie pewna: z tych Wawrzeniec Terlecki władyką był Przemysłkim w r. 1532. Arseniusz tamże władyką w roku 1560. Cyryl najprzód episcop Piński, a potem Łucki 1585. od patryarchy Konstantynopolitańskiego Jeremiasza w r. 1589. exarchą całej Rusi wyniesiony, po którym aż podziśdzień sukcessorowie jego tego tytułu exarchji zażywają. Ten na synodzie Brzeskim przyjąwszy unią, wraz z Hipacym Pociejem episcopem Włodzimierskim, w Rzymie w roku 1595. Klemensowi VIII. Papieżowi, imieniem całej hierarchji swojej oddał

*) Według *Małachowskiego*, kolor pola ma być czerwony. — *P. W.*

posłuszeństwo, od którego mile przyjęty i wielkiemi faworami uczczony, powróciwszy do swoich owieczek pracował siła, to koło rozkrzewienia jedności świętej: to koło windykowania dóbr katedry swojej, aż się też na lepsze życie przeniósł w r. 1607. Metodyusz był władyką Chełmskim 1626. póki zaś żył na swojem biskupstwie, żadnego nie ścierpiał w swojej dyecezyi schizmatyka. Teodor wojski Grodecki 1624. poborca w Ruskiem 1624. *Uniwer. Poborowy.* N. archimandryta Wileński człowiek uczony, w Rzymie został doktorem w teologji. Marcin Terlecki stolnik Inowrocławski 1595. podpisał *Toruńskie zborzyszcze.*

Jan Terlecki r. 1788. stolnik Orszański. — *Krasicki.*

Terlecki *herbu Przestrzał*, w Sanockiej ziemi. Jacek syn Kunasza z Unihowa, brat rodzony Jana, od którego poszli Berezańscy, i Damiana, od którego początki swe wzięli Ustrzyccy i Stobniccy, pojąwszy ten Jacek Annę dziedziczkę Terla, Terleckim nazwany, od którego był syn Teodor, od tego Olechno, od tego czterech synów: Hrehory i Bazyli *steriles*, Michał i Alexander, od tych sukcessorowie zostali. Alexander Terlecki w zakonie naszym życie to śmiertelne zakończył w Sendomierzu.

Terlikowski, w powiecie Słonimskim. Henryk i Janusz Terlikowscy podpisali elekcyą Jana III. Jędrzej którego córka wydana za Krzysztofa Kaweckiego. Szymon w ziemi Mielnickiej 1697.

Terlikowskim nadana była niegdyś dziedzicznem prawem majętność *Hermak* w wojewódz. Podolskiem powiecie Latyczowskim. — *Cod. Reg. Vol. IV. fol.* 545. — *Krasicki.*

Tesmer *herbu Sas Pruski*, tenże herb co i Mściszewskich, piszą się z Polesia w Pomorskiem województwie, idą zaś od brata rodzonego mistrza Krzyżackiego w rzędzie szesnastego, dom dawny, z których był Jan Tesmer sekretarz królewski, żył *in coelibatu*, fundował w Gdańsku szpital, który oddał zakonnikom Bonifratrom, co approbowała *Konstytucya* 1676. *fol.* 26. umarł w Malborku na zamku, pochowany na Szotlancie 1652. u tychże OO. których tam fundował, zostawił summę pewną na wychowanie tak ubogich zakonników, jako i na chorych. Naszej też rezydencyi Malborskiej wyliczył ośm tysięcy, a w roku 1632. podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Porządek Elekcyi.* Jerzy Thesmer sekretarz i kanclerz książęcia Pomorskiego w r. 1527. *MS. o Famil. Prusk.* Ludwik miał za sobą Maryannę Grąbczewską.

Tetera. Paweł Tetera sekretarz królewski, hetman niegdy Zaporowskiego wojska, między rycerstwo Polskie policzony, przez *Konstyt.* 1661. *fol.* 65. i z potomstwem swojem,

i zaraz zdolnym przysądzony do wszystkich urzędów i godności w tem królestwie, jakoż konferowano mu starostwa Bracławskie i Nizińskie, jako świadczy *Konstytucya* 1667. *fol.* 24. nadano te dobra: Demidowa, Liturowki, Abrahamowka, Rakowka, Woronkowka, w Brześciańskiej zaś ekonomji dobra: Kijowiec, Mieleszyce z miasteczkiem Pieszczata, dziedzicznem prawem, a to dla jego znacznej ku tej ojczyznie wierności i męztwa.

Tetwin. Jan Tetwin podkomorzy Derpski w cudzoziemskiem Polskiem wojsku męztwem wsławiony, niemniej i tem, że odrzuciwszy herezyą z kościołem się katolickim pojednał, z sejmu 1667. komissarzem zapisany, do rewizyi fortecy Kamieńca Podolskiego. *Constit. f.* 16. Miał za sobą Marcybellę Władysława Mańkowskiego córkę, wdowę po Czarneckim, był oraz ten Jan starostą Rajgrodzkim.

Wyżej wspomniany Jan Tetwin podkomorzy Derpski, starosta Rajgrodzki, jako poseł ziemi Warszawskiej podpisał konfederacyą generalną Warszawską w roku 1674. po śmierci Króla Michała. — *Przypisy Krasickiego.*

Tłocki *herbu Łodzia*, w Wielkiej-Polszcze.

Tłokiński *herbu Jastrzębiec*, w Wielkiej-Polszcze.

Tłubicki *herbu Jastrzębiec*, w województwie Mazowieckiem: Bartłomiej Jan na Tłubicach Tłubicki, kanclerz Płocki, kustosz Chełmski, w Rzymie będąc, wydał do druku 1683. *Orationem de S. Stanislao Episcopo*, pod tytułem: *Propugnaculum mysticae Civitatis*, był deputatem na trybunał koronny w r. 1687.

Tłuchowski Skarbek *herbu Cholewa*, w ziemi Dobrzyńskiej. Mikołaj z Tłuchowa podkomorzy Dobrzyński *na liscie Króla Jagiełła danym Miastu Lwowsk.* Jan miał za sobą Kruszewską. Łukasz, Felicyan, Marcin i Jerzy 1632.

Tłuczyński, w Wielkiej-Polszcze. Ks. Maciej Ignacy Tłuczyński w zakonie Soc. Jesu mąż uczony, jest jego praca w druku. 1mo. *Raj Panieński, w którym się rozkwitają zbawienne kwiaty, to jest cnoty święte, istotnie należące do zachowania całości czystości Panieńskiej* 1682. *in* 12. *Cracov.* 2do. *Anielska dobroczynność, którą ŚŚ. Aniołowie całemu światu wyrządzają*, *in* 12. *Cracov.* 1677. że to jego praca, poznać z approbacyi, toż mówić i o pierwszej. 3tio. *Krótka do nieba droga, jedynie istotnie zbawienna*, *in* 8vo *C. D.* 4to. *Palma tryumfalna w nowoszczepionym kościoła Japońskiego raju, to jest żywot i śmierć BB. trzech Soc. Jesu Męczenników, Pawła, Jana i Jakóba*, *in* 12. 1672. *Cracov.* 5to. *Lilia Niebu i Ziemi wdzięczna, to jest Żywot Ś. Stanisława Kostki* 1673. *in* 12. *Cracov.* 6to. *Żywot W. Ks.*

Marcina Laterny i W. Ks. Piotra Skargi Soc. Jesu, in 12. *Cracov.* 1674. 7mo. *Wieniec Panieński z rozlicznych kwiatów Rajskich uwity, in* 12. *Cracov.* 1682. *z Łacińskiego wytłomaczył Sertum Virginitatis od Ks. Sebastyana Boboli napisane.* 8vo. *Szkarłatna róża żywot i śmierć W. Ks. Wojciecha Męcińskiego Męczennika Japońskiego Soc. Jesu, in* 12. *Cracov.* 1672. 9no. *Światłość niebieska, to jest wizerunek cnót Tomasza Oborskiego Suffragana Krakowskiego, in* 12. *Cracov.* 1685. *przełożył na Polskie życie jego od Ks. Stanisława Kuklińskiego Soc. Jesu przedtem po Łacinie wydane.* 10mo. *Wielki rozmaitych Odpustów Skarb z przywilejów Papiezkich i z różnych doświadczonych autorów zebrany, z przydatkiem nabożeństwa* 1662. *in* 12. *Cracov. i* 1671. *i* 1677. 11mo. *Krzyż Chrystusów, to jest historya Męki i Śmierci Chrystusowej według ŚŚ. Ewangelistów opisana etc.* ale do druku tej książki, luboć już approbowanej, śmierć przeszkodziła, która przypadła na rok 1684. w Krakowie u S. Barbary, mąż był niespracowany, wiele czytał i pisał aż do ostatniego dnia śmierci, pokory wielkiej, z tej na żadnej książce od siebie wydanej imienia swego nie wyraził.

Tłukomski *herbu Nałęcz*, w Wielkiej-Polszcze.

Tochman *herbu Dołęga*, w ziemi Gostyńskiej.

Toczycki *herbu Abdank*, w księztwie Litewskiem. *Kojał. in MS.* Skumin Toczyński w r. 1566. przyjmował posłów Moskiewskich.

Tokarski *herbu Roch* w Prusiech, tak o nich pisze, *MS. o Familiach Pruskich.* Są jednak i po inszych województwach, czy jednak wszyscy do tego herbu należą, wiedzieć nie mogę. Dziedziców z Tokarzowa wspominają *Księgi Grodzkie Ostrzeszowskie* w roku 1440. i Tokarskie siostry 1452. N. Tokarski miał za sobą Elżbietę córkę Aarona Strońskiego Doliwczyka koło r. 1520. Wojciecha Lipskiego herbu Grabie, żona Tokarska, której siostra poszła za Gurowskiego. Jan Stanisław Tokarski w Brześciańskiem województwie 1697. Malcher kanonik Smoleński 1662. *Hist. Imag. Novogr.* Jan podstarości Ostrzeszowski w r. 1568. *Acta Castren. Ostrzeszov.* Samuel w zakonie naszym życie skończył. Jędrzej w Inowrocławskiem, Jakób w Sieradzkiem 1697.

Tokarski *herbu Ryś*, w Prusiech i indziej Z tych Stanisław Kazimierz podstoli i podstarości Piński 1678. N. miał za sobą Apollonią Grąbczewską. Maryanna Tokarska była za Melchiorem Sumowskim sądowym Chełmińskim.

W r. 1778. Antoni Tokarski regent ziemski Michałowski. — *Kras.*

Tokarzewski. Niewiem czy nie idą od Tokara, który był synem Ościka, zaczem należeliby do herbu Trąby, jako i

Ościkowie; tego Tokara był syn Iwaszko, Iwaszka Wojciech, tego Bogdan i Jan kuchmistrz Litewski. Marcinowi Tokarzewskiemu z Tokarz w Podlaskiem województwie mężowi rycerskiemu nagrobek postawiony w kościele Przemyslkim 1625. *Starowol. in Monum.* Teodor podczaszy Słonimski, Hieronim, Kazimierz, Jan, Stanisław w województwie Brześciańskiem 1674. Anna była za Janem Antonim Cielemęckim. Marcin miał za sobą Cecylię Chocimowską. Józef starosta Świdnicki 1733.

Tokolski. Anastazy Tokolski 1664. metropolita Ruski.

Tolet. Jan Tolet podstarości Żmudzki, starosta Rusieński, miał za sobą Maryannę Oziębłowską starościankę Szymańską, wdowę po Stefanie Chrząstowskim cywunie Berżańskim, z nią spłodził dwie córki, jednę za Uwojniem, drugą N.

Tolibowski *herbu Nałęcz*, w Brzeskiem Kujawskiem województwie. Wojciech Tolibowski cześnik Brzeski Kujawski, miał za sobą Lubrańską siostrę biskupa Poznańskiego, z tą spłodził syna Marcina dworzanina u różnych monarchów postronnych, nakoniec i u Zygmunta I. Suligostowska herbu Pomian, powiła mu czterech synów: Stanisława, Jerzego, Sebastyana i Jakóba. Z tych Stanisławowi Kościelska powiła syna Mikołaja. Jerzy, raczej miał mówić *Paprocki* Jędrzej stolnik Brzeski Kujawski, *Franciszek Wierusz Kowalski w kazaniu swojem: Nałęcz Pasterskiej godności*, powiada: że był sędzią ziemskim Brzeskim Kujawskim i starostą Bobrownickim, ten mu drugi tytuł przyznają *Konstytucye* 1619. *fol.* 6. w którym roku posłował na sejm, i był deputatem do kwarty Rawskiej; zasiadał marszałkiem w trybunale koronnym, a jak był stateczny w wierze, i uczony, pisał księgi przeciwko heretykom, niewiem jednak czy są w druku; złączył się był dożywotnie z Piwowną herbu Prawdzic, która mu dwóch synów zrodziła, Wojciecha i Marcina: z których Wojciech biskupem Poznańskim, umarł 1663. wieku swego 56. prałatem Kujawskim będąc, deputatem zasiadał na trybunale koronnym: wziął potem probostwo Płockie zakonu Premonstrateńskiego Ś. Norberta, gdzie świątobliwą swoją czujnością, panny zakonne sobie powierzone do ściślejszej obserwancyi zakonnej przyprowadził, ta jego świątobliwa manudukcya Panien Bogu poświęconych do lepszego, tak przeraziła wszystkich, że mu nie konkurrującemu o to, suffraganią Płocką i z biskupstwem Lacedemońskiem ofiarowano, a Karol Królewicz i biskup Płocki, administratorem go swoim uczynił, jakoż świątobliwie mu pasterskiej pracy we wszystkiem pomagał, w Sierpcu za brata swego Marcina fundował anniwersarz dwie msze, tamże postarał się, żeby lampa gorzała przed Najśw. Sakramentem, i przed obrazem

Matki Boskiej cudownej. *Łuk. Paproc. Łaski Cudow. f.* 26. Ksienie dwie Annę Domasławską 1648. i Katarzynę Potulicką 1651. poświęcił. W tem, Władysław IV. Król Polski posunął go na katedrę Poznańską: gdzie fundował OO. Reformatów w Poznaniu na przedmieściu, pod tytułem Niepokalanego Poczęcia Matki Boskiej w r. 1657. OO. naszym na fundacyą w Międzyrzeczu 1661. dziesięć tysięcy od niego oddano i bibliotekę. Penitencyarzom do katedry Poznańskiej cztery tysiące, akademji Lubrańskiej w Poznaniu pięć tysięcy odkazał, do kaplicy S. Krzyża, na *officium de Passione* dwanaście tysięcy, tyleż na restauracyą tejże kaplicy naznaczył; katedrze Poznańskiej dał kielich szczerozłoty, który ważył siedm tysięcy, statuę srebrną Ś. Wojciecha sześć tysięcy szacowaną, do kaplicy Ś. Krzyża srebrny lichtarz o pięciu liliach. Przez czas biskupiej swojej godności, dwa tysiące różnych osób na kapłaństwo ordynował, półtorasta kościołów poświęcił, tysiąc kielichów, pięć set ołtarzy trzysta dzwonów, z tego poznać jak to był pracowity biskup, pochowany leży w katedrze Poznańskiej z pięknym nagrobkiem. Marcin brat biskupa rodzony podkomorzy Brzeski Kujawski, posłował kilka razy na sejmy 1628. deputat na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 4. 1629. komissarz do zapłaty wojsku, *Constitut. fol.* 3. na ten czas pisarz ziemski Brzeski Kujawski, w r. 1631. już sędzia ziemski z sejmu deputat na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 10. i 1632. na konwokacyą podpisał konfederacyą generalną, i 1633. *Constitut. fol.* 21. W r. 1638. już podkomorzy, komissarz do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 3. i 1643. *fol.* 21. i 1647. *fol.* 23. marszałkował także w trybunale koronnym w r. 1617. *Kobierzyc. fol.* 489. Z tego poznać, co to był za człowiek ten Marcin, któremu ojczyzna bezpiecznie i interesów swoich i całości powierzała: i pewnie że jej dobro delikatnie piastował: bo gdy elektor Brandeburski, chciał się wyzuć z Feudataryusza obligacyi, a dominium mieć absolutum nad Prusami, oparł się temu ten Marcin na sejmie i solennie się protestował, że na to nigdy nie miał pozwolić, i tem wszystkie przeciwnej strony zamachy obalił. Na tymże sejmie, gdy się sprawa o sprofanowanie krzyża świętego od kalwińskiej herezyi wytoczyła, a wielu z ziemskich posłów respektując na zacność familji, kryminał ten albo wycieńczali, albo głaskali, nawet gdy biskupowi Wileńskiemu, który tę sprawę gorliwie promowował do izby poselskiej przychodzącemu, stołka dać niechciano, on nietylko że swego dla niego ustąpił, ale też o honor Boski osobliwszym się pokazał zelantem, za co mu publicznie dziękowano. Synów jego zostało się trzech: Ludwik dziekan Poznański, kustosz Płocki, kanclerz Warszawski: drugi Mikołaj kasztelan

Słoński 1670. podpisał *Confirmat. Jur. Gent.* Króla Michała. Trzeci N. kasztelan Kamiński, żona jego Katarzyna Tuczyńska podkomorzanka Inowrocławska, z niej syn Ludwik w Rzymie w wyższych szkołach wziął poler, gdzie też w r. 1679. wydał do druku *Fascis Casimirius, e Polono campo lectus*, kanonikiem potem Płockim i archidyakonem zostawszy, w trybunale koronnym zasiadał 1690. a w następującym roku na biskupstwo Sebasteńskie i suffraganią Płocką był poświęcony, atoli wkrótce i dalsze honory i świat pożegnał. Sebastyan Tolibowski trzeci syn Marcina z Suligostowskiej, pisarz ziemski Brzeski Kujawski, córek cztery zostawił i syna Daniela sędziego Inowrocławskiego, z sejmu 1601. naznaczony do korrektury prawa koronnego, *Constit. fol.* 734. a w r. 1620. poseł na sejm i deputat na trybunał Radomski. *Constit. fol.* 19. Jakób czwarty syn tegoż Marcina, któremu Kaczkowska herbu Pomian powiła synów czterech. Musiał być i piąty tych brat, Marcin chorąży Brzeski Kujawski, mąż przy wierze katolickiej i dostojeństwie królewskiem gorliwy, któremu 1603. zmarłemu, Jędrzej sędzia ziemski Brzeski nagrobek w Wrocławku postawił. Wacław Tolibowski brat Wojciecha, na początku położonego, miał za sobą także Lubrańską, i z niej synów, Jana, Adryana, Marcina męża sławnego i rotmistrza, ci obadwa zeszli *steriles*. Jan zaś zostawił dwóch synów, Wacława i Jana, Wacław umarł bezpotomny: Jan zaś z Lasocką zostawił potomstwo. Jan skarbnik Inowrocławski poseł na sejm 1635. zkąd deputatem stanął na trybunał Radomski. *Constit. fol.* 18. wydał do druku 1640. *Ziemia Chełmińska wierszem na pochwałę Kaspra Działyńskiego Biskupa Chełmińsk.* Anna Tolibowska 1643. dała lampę srebrną do obrazu Matki Boskiej w Sierpsku. *Paproc. Łaski fol.* 62. Jędrzej, jest w druku jego książka pod tytułem: *Deklaracya.*

Tolkman. Mikołajowi Tolkmanowi dany indygenat w Polszcze w roku 1673. na sejmie, o czem patrz w tymże roku Konstytucyi.

Tolwiński *herbu Ogończyk*, w Brześciańskiem województwie, to jest strzała szara, na półpierścieniu białym, takem go odmalowany widział. Jan Hieronim i Waleryan 1697.

Tołkacz *herbu Kotwicz*, w Mińskiem województwie. Mikołaj Tołkacz miał synów trzech, Kazimierza stolnika Mozyrskiego, Władysława, który w wojsku koronnem służył, i Michała. Kazimierz i Zygmunt 1674.

W r. 1778. Wojciech Tołkacz miecznik Zwinogrodzki. —*Krasicki.*

Tołoczko *herbu Pobog*, w powiecie Grodzieńskim, ale z tym przydatkiem, że podkowę strzała przeszywa od dołu do góry na ukos w lewy bok tarczy, na hełmie trzy pióra

strusie, tak go opisuje *Kojal. in MS.* N. Tołoczko sędzia grodzki Grodzieński w r. 1619. Stanisław 1632. Krzysztof stolnik Grodzieński, Jędrzej cześnik Grodzieński 1674. Tołoczyńska kniehyni była za Marcinem Hrebtowiczem koło r. 1490. N. Tołoczkowna za Janem Rudominą wojskim Bracławskim.

W r. 1778. Antoni Tołoczko wojski Wołkowyski. — *Krasicki.*

Tomaszewski *herbu Bończa*, w Lubelskiem województwie. Piotr z Tomaszewic 1531. *na liscie danym Miastu Lubelsk.* Jakóba Tomaszewskiego rotmistrza za Króla Kazimierza Jagiellonowicza wspomina list przypowiedny dany w r. 1471. u *Paproc. o herb. fol.* 477. Jakób Tomaszewski starosta na Tęczynie i Morawicy mąż godny, zostawił z Pisarską Barbarą herbu Sreniawa potomstwo, ten we wsi Giebułtowicach mila od Krakowa wystawił i wymurował kościół cudnie piękny 1600. *Baranow.* Stanisław z Anny Bronickiej herbu Ślepowron, zostawił synów; Macieja, i Jakóba, i córki Dorotę Jędrzeja Drzewieckiego Rawicza, Justyna Poniatowskiego herbu Junosza, Barbara Adama Dłuskiego herbu Nałęcz, małżonki. Paweł miał za sobą Zofią Zaborowską, z tej córka Anna zakonnica Ś. Teresy w Warszawie. N. Joannę Stępkowską. Ks. Maciej w zakonie naszym rządził kollegia, Łuckie, Lwowskie i całą prowincyą, umierając 1664. w Łucku, z nabożeństwa które się w całem życiu jego wydawało, do Najśw. Panny: *Non possum perire prae pietate Mariae*, ustawicznie mówił. Są w druku te jego pisma. 1mo. *Chwalebny Lwa Płomieńczyka obłów kazan. na pogrz. Mikołaja Lanckoroń. kasztelana Halickiego* 1647. *in* 4. *Leop.* 2do. *Epithalamium in nupt. Balthas. Grabiński et Mariannae Kobierzycka*, *in* 4*to Caliss.* 1618. 3tio. *Kazanie na dzień Ś. Jana Chrzciciela in* 4*to Crac.* 1643. 4to. *Strzały zbawiennej dzielności na konsekracyi Kaspra Działyńskiego biskupa Chełmskiego* 1643. *in* 4*to Cracov.* Inni tegoż domu po różnych województwach rozsypani. Fox Tomaszewski na Ukrainie ożeniwszy się, zostawił potomstwo, które w Kijowskiem kwitnęło, niektórzy z nich chwycili się byli błędów Arryańskich, z których jeden był dziedzic kilku miasteczek i wsiów koło Kijowa. Ale za Jana Kazimierza gdy Konstytucye stanęły o wypędzeniu Arryanów, wolał wszystkę fortunę porzucić, niżeli błędy: Synów jego było trzech, którzy do wiary się prawowiernej wrócili, czwarty poszedł do Transylwanji. Najstarszy Michał z Kociszewskiej spłodził Wojciecha pisarza, a potem sędziego Żydaczewskiego, *sterilem.* Drugiego Józefa cześnika Mielnickiego, ten wyniósł się w Sieradzkie, spłodziwszy dwóch synów z Łabęckiej, umarł 1737. Trzeciego Wincentego gwardyana OO. Franciszkanów w Sączu. Z tejże linji był Marcin miecznik Lubelski, a jego stry-

jeczny Kasper stolnik Dobrzyński. Jan i Jerzy z Mikołaja w Sendomierskiem. Pod Krosnem także Leon cześnik Nurski, wnuk Jerzego Chrapka Tomaszewskiego, dziedzica Targowisk, ten pojął Katarzynę Pulchowską. Brat zaś tego Hieronima u nas w zakonie magistrem umarł 1734. Są i inni w Podlaskiem, Lubelskiem, Bełzkiem, i w Wielkiej-Polszcze tegoż domu.

W r. 1778. N. Tomaszewski podczaszy Wiślicki. — *Krasicki.*

Tomicki *herbu Drya.* W Kaliskiem województwie są Tomice, Szymanowice, Ciemierów, dziedziczne dobra Tomickich Dryów nie daleko Pyzdr, w Szymanowcach jest kościół i parafia, do których Tomice i Ciemierów należą. Z tych Rafał Tomicki, miał za sobą Grabską, z którą spłodził trzech synów: Jana, Stanisława i Macieja. Z tych 1. Jan pojął Maryannę Bojanowską córkę Gabryela, którą zrodziła Dawidowska podkomorzanka Halicka, ale z nią żył bezpotomnie, dobra jego były Szymanowice. 2. Stanisław dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, 1*mo voto* z Mikołajewską, ta mu powiła trzy córki, Zofią Wilkowskiego, Annę Wojciecha Lipskiego, Teresę Gątkowskiego małżonki, i synowie, Alexander i Jan; 2*do voto* Lipską, z tą zrodził syna Zygmunta i córkę Katarzynę, która panną umarła: z tych Alexander z Gątkowską żył *sterilis*, Zygmunt drugi złączył się był dożywotnie z Urszulą Cielecką, z tej było dwóch synów, Michał i Stanisław, i córka Karchowska. Jan trzeci, którego żona Przystanowska, z tej zostawił pięciu synów, Alexandra Soc. Jesu, umarł w Krakowie 1726. Stanisława drugiego, ten pojął Annę Karchowską, którą zrodziła Cielecka, z tej jest dwóch synów Władysław i Stanisław. Jana trzeciego ten z niewoli wyszedłszy wziął za żonę Marszewską, z tej się został syn i córka. Piotra czwartego, miecznika Wschowskiego, którego z Przybyszewskiej Jadwigi sędzianki Wschowskiej jest potomstwo. Kazimierza piątego, tego żona Płaczkowska, i córkę Dorotę Stefana Domiechowskiego małżonkę. 3. Maciej syn Rafała, miał za sobą Krystynę Bojanowską siostrę tamtej, z tą zrodził Wojciecha i Samuela. Wojciech miał za sobą Tyszczankę, i z niej syna jednego Macieja starostę Obornickiego, tego żona Zebrzydowska starościanka Rogozińska: drugiego Samuela, ten spłodził z Anny Gosławskiej córki Jana i Imiałkowskiej, córki trzy, Helenę Franciszkankę, Jadwigę Pigłowską pisarzową Nakielską, i Krystynę, Jakóbowi Dzierżanowskiemu zaślubioną, synów zaś czterech: z tych Franciszek wszedł w kontrakty małżeńskie z Belęcką, z tej były dwie córki, Jędrzej z Jerzmanowską, z tej syn Franciszkanem został, i córka. Bogusław pisarz grodzki Nakielski, najprzód z Zakrzewską wdową po Lipskim, potem z Ciświcką *sterilis.* Władysław a w zakonie

Karmelitów Bosych Carolus Felix a Ś. Teressia, przeorem był w Warszawie.

Tomicki *herbu Łodzia*, w Poznańskiem województwie, których *Stryjk. fol.* 776. chwaląc, to im przyznaje, że więcej na dobro ojczyzny respektują, niż na swoje: od Panów z Bnina i Górki początki swoje wzięli, ale podział dóbr, w którym się Tomice jednemu z nich dostały, Tomickich imie zaczął, jako świadczą starożytne listy i nagrobki ich. Są zaś te Tomice trzy mile od Poznania, bo są drugie pod Pyzdrami, są i trzecie w księztwie Oświecimskiem, ale te podobno dopiero od Piotra biskupa Krakowskiego fundowane. Najdawniejszego z tego domu dostało się mi czytać, Jana Tomickiego męża dzielnego, który po owej sławnej pod Puckiem wiktoryi w r. 1462. otrzymanej nad Krzyżakami, od Kazimierza Króla Jagiellonowicza pańsko był regalizowany za znaczne kawalerskiego serca w tej okazyi dowody, jako świadczy *Hist. Polon. Pruth. Possel. fol.* 79. i *fol.* 78. lubo imienia jego nie kładzie, powiada jednak że Tomicki w r. 1460. Nowe, albo z niemiecka Neiburg pod Krzyżakami z chwalebną sztuką ubiegł. Mikołaj chorąży Poznański w r. 1460. podpisał z tym tytułem *przywilej klasztoru Lubińskiego u Łask. w Statut. fol.* 74. z Anny siostry Jędrzeja z Szamotuł wojewody Poznańskiego, zostawił dwie córki, jedna z nich żyła z Krzyckim Kotwiczem, druga Magdalena z Wrzesińskim, *Starow. in Episc. Cracov.* i synów trzech: Piotra, Mikołaja i Stanisława. Z tych Piotr biskup Krakowski i podkanclerzy koronny, w dzieciństwie go ojciec odumarł, przetoż na opiece będące u wuja swego Jędrzeja Szamotulskiego wojewody Poznańskiego, najprzód w Gnieznie mniejszych szkół uczyć się począł, ztamtąd do Lipska dla niemieckiego języka wysłany, gdy się ztamtąd powrócił, w Krakowskiej akademji otrzymał *Lauream Philosophicam*, a że chciwość wrodzoną miał do nauk, przetoż nie kontentując się tem, do Włoch się puścił, kędy w Bononji tak wkrótce postąpił, że publiczną akklamacyą, *Juris Utriusque Doctor* był zawołany, a potem w Rzymie i teologji. Zkąd, słysząc o wielkiej jego nauce Królewicz kardynał Fryderyk biskup Krakowski, na swój go dwór wezwawszy, kanclerzem uczcił, przydawszy mu do tego archidyakonią Krakowską. Po śmierci Fryderyka, zabawił się nieco przy Janie Lubrańskim biskupie Poznańskim, ale prędko dla dziwnej roztropności, wymowy, i cnoty przed Zygmuntem I. Królem Polskim zachwalony, do dworu królewskiego przeciągniony, sekretarzem koronnym urosł, krom kanonji Kujawskiej, kantoryą Gnieznieńską, kustodyą Sendomierską, i kanonią u Ś. Idziego trzymał, a w rychle na poselskiej funkcyi u Króla Węgierskiego zostającemu, biskupstwo

Przemyslkie wraz i z pieczęcią mniejszą koronną ofiarował, i z probostwem u S. Michała w Krakowie na zamku; posunął go wyżej na katedrę Poznańską w r. 1520. po Lubrańskim, a w r. 1523. na Krakowską, na którą Jan Konarski przybrał go sobie i uprosił za sukcessora, i żyjąc jeszcze puścił mu był połowicę intraty dóbr swoich biskupich, do czego mu pomógł konsens Leona X. Papieża, w którym mu pozwolił, aby póty biskupstwo Poznańskie trzymał, pókiby do zupełnej Krakowskiego nie przyszedł possessyi, wszakże *Treter. in Episcop. Posnan.* i *Vapovius*, rok kładą przeniesienia jego na to biskupstwo 1524.: nawet kiedy Jan Łaski osierocił metropolią Gnieznieńską, i znowu po zejściu Drzewickiego, podtykano mu ją, ale on najprzód Drzewickiego, a potem Krzyckiego siostrzeńca swego, do niej zalecał, i tyle sprawiła jego za niemi interpozycya, że oba na tem krześle siedzieli: sobie zaś tą wymówką tem większą zjednał u wszystkich opinią, że uchodził od goniących się godności; a co większa, przy tak wielkich dworu faworach na siebie, i na takich urzędach zostając, uniżonością, przysługą, łagodną wymową, i ludzkością ku wszystkim i we wszystkiem certował, osobliwiej jednak pańską szczodrobliwością, że się pospolicie dziwowano, jako mu na takie expensy dochodów jego stawać mogło. Zygmunt I. Król Polski, i z tej miary wielki mu nad inszych affekt świadczył, że bez affektu tak o rzeczach jako i o ludziach sądził: dla czego statecznie na jego radzie przestawał, i urzędy koronne według jego rozsądku rozdawał: zażywał go i w różnych poselstwach, w r. 1509. do Papieża, i do książąt rzeszy Niemieckiej, strony bezpieczeństwa pogranicznego, w r. 1510. do traktatów o pokój z Wołochami, który szczęśliwie za jego sprawą w Kamieńcu Podolskim doszedł, i przysięgę na pacta od Bogdana hospodara Wołoskiego odebrał. *Biel. fol.* 513. W roku 1511. posłem jeździł do Władysława Króla Węgierskiego, i znowu po dwakroć. Na kongres Królowi do Wiednia Zygmuntowi I. assystował: *Biel. fol.* 529. gdzie przezornością, wymową, biegłością języków cudzoziemskich, wszystkich monarchów na siebie oczy obrócił, na sekretne rady i z innemi kollegami wysadzony, imieniem tak naszego jako i Węgierskiego Królów odpowiedzi dawał, a między inszemi wnuczce Cesarskiej Królów witającej. *Cuspinius de Congres.* Królową Bonę, na jej pierwszy wjazd do Krakowa w Bazylice zamkowej witał i przyjmował. *Biel. f.* 539. Pierwszy Zygmunta II. Augustem zwać począł *fol.* 373. W r. 1526. że Turcy i Tatarzy z wielką potęgą z niemniejszą naszą szkodą Ruskie kraje najeżdżali; dla tego chcąc być w gotowości Król Zygmunt, wyprawił się przeciwko nim pospolitem ruszeniem, kędy miłość ku ojczyznie

tego przezacnego biskupa znacznie się wydała: bo nietylko, że chorągiew stokonną zaciągnął, ale też ze wszystkich dóbr swoich, dziesiątego z poddanych swych na kampanią wysłał; za co Zygmunt Król danym do niego listem, gdy mu dziękuje, oraz niewymuszoną ku ojczyznie chęć jego dziwnie w nim chwali: jest ten list u *Jędrzeja Lipskiego decad. quaest. pub. 7.* Ludzi uczonych i kochał wielce i szacował, nie tylko swych rodaków, ale i cudzoziemców, z których Jan Upsaleński w Szwecyi arcybiskup, dla wiary wygnaniec z ojczyzny, u niego upadłej swej fortuny podporę znalazł. *Starowol. in Hecat.* Chcąc aby w nauki i obyczaje tak pobożne, jako i polityczne, wprawowała się młódź szlachecka, chował ich swym sumptem na naukach i w Krakowskiej i w cudzoziemskich akademiach, a między temi bywali i senatorskiego urodzenia, których on na swoim pałacu trzymał i po panięciu wychowywał; oprócz tych i inszym uboższym prowidował z swego skarbu wikt, odzinie i professorów. Ztemwszystkiem tak szczodry biskup, niechciał dla synówców swych żadnych dóbr skupować, dosyć mając na tem, że im dał pobożną, i stanowi ich należytą edukacyą, ale dostatki kościelne na wychowanie młodzi, na ubogich, na pomnożenie chwały Bożej, obracał. W dziedzicznej swojej wiosce Tomicach, kościół wystawił, nadał i wszelakim porządkiem kościelnym ubogacił. *Hosius tom. 2. Epistol. 236. fol. 400.* Przy katedrze Krakowskiej na zamku, niemałym kosztem kaplicę fundował, pod tytułem Ś. Tomasza Kantuaryeńskiego biskupa, z kratą mosiężną, gdzie sobie groby z nagrobkiem nagotował, i prebendę do niej z apparatem należytym nadał, o czem czytałem *list Zygmunta I. in MS. Petricov.* Kościół Ś. Michała na zamku, malowaniem, zegarem, zakrystyą nową, ozdobił i dachówką pokrył, w Bożęcinie część zamku, w Siewierzu cały zamek zmurował, w Piotrkowie, gdzie przedtem sejmy koronne odprawowały się, dwór dla biskupów Krakowskich. Dóbr kościelnych znacznie przyczynił, skupiwszy niektóre role, albo na pożyteczniejsze zamieniwszy, nadto, wieś przydał Zobrowską wolą, z której skupił Floryana Botarzyńskiego, *List Zygmunta Króla* świadkiem, *in MS. Petricov.* W konferowaniu zaś urzędów duchownych, ten miał zwyczaj, że mając już wiadomą każdego sposobność i cnotę, dawał je nad spodziewanie ich ludziom zasłużonym, uprzedzając prośby i instancye, które pospolicie bywają i za mniej godnemi, nawet otrzymał od stolicy apostolskiej pozwolenie, aby wakanse kościelne w swej dyecezyi *in mense Papali* osierociałe, mógł wolnie rozdawać. O jego Pieczętarskim urzędzie napisał *Lubieński Stanisław, biskup Płocki, in Paren. ad Zamojsc. fol. 218. Passim Cancellaria Polonica apud exteros Prin-*

cipes jam inde a temporibus Petri Tomicki, quem Cancellariorum normam, et quasi Patrem veteres dicebant, elegans et erudita censebatur. I znowu. *In Polonia elegantioris literaturae usus, vel maxime invaluit, auctore potissimum Petro Tomiccio, viro aeterna memoria ob eruditionem dignissimo, qui adeptus Cancellariatum Regni, primus, genus illud dicendi et scribendi longa barbarie corruptum, nitore linguae latinae expolire coepit.* Z jego ćwiczenia wyszli Jędrzej Krzycki arcybiskup Gnieznieński, siostrzeniec jego. Hozyusz kardynał i biskup Warmiński, Filip Padniewski i Piotr Myszkowski, biskupi Krakowscy, Dantyszek biskup Warmiński, i inni. Joannes Herbersztein, sławny ów Cesarski do Moskwy poseł i uczony, tak o nim świadczy: *Vir omnium testimonio virtute singulari, ac vitae integritate praeditus. Auctor vitae Petri Kmita* powiada, że póki on z Szydłowieckim kanclerski urząd sprawował działo się w Polszcze arcydobrze: bo starali się o to, aby do senatu ludzi godnych i spokojnych przybierano, i nie dopuszczali, aby prywatami mięszano Rzeczpospolitą, przestrzegając tego, aby każdy stan, nic więcej nad słuszność i miarę sobie nie dozwalał, wkrótce jednak po jego śmierci, niespokojne głowy, szkodliwe zamięszania temu Królestwu przyniosły. Umierając w r. 1535. kazał sobie czytać passyą, gdzie zalewając się łzami, do Boga pobożnie wzdychał, a gdy przyszło do owych słów, ojcze w ręce twoje polecam ducha mego, bijąc się kilka razy w piersi, jednem tchnieniem ducha Bogu oddał. Był człowiek, żebym zażył słów Hozyusza kardyn. *Epist.* 236. *fol.* 400. *tom.* 2. *Ingenio et doctrina, morumque gravitate praestans, summaque dum viveret in patria nostra auctoritate.* Do czego pomagała mu nie mało uroda piękna, i insze natury przymioty, jako to kandor umysłu samą szczerością tchnący, czterech języków biegłość, wspaniałość serca, gładka wymowa, dowcip prędki, przezorność w radzie, poler nauki któremi kościelnej i ojczystej wolności bronił, *et sicut multarum aliarum virtutum, sic pietatis laude, insignis fuit,* mówi tenże *Hozyusz. Erasmus* też *Roterodamus,* do Jędrzeja Krzyckiego, już po jego śmierci z żalem pisze, (a przedtem mu Senekę objaśnionego swoim piórem dedykował.) *Quando enim Ecclesiae talis continget Episcopus? quando Regno et Regi talis consiliarius? quot egregiis dotibus eum virum cumularat Supremi Numinis benignitas? quot heroicis virtutibus exornarat? diceres ad publicam hominum utilitatem divinitus esse factum. Quam solida, quamque recondita fuit eruditio? quam fervens sacrarum literarum studium, quam occulta prudentia? quam rara in negotiis agendis dexteritas? postremo in tam eximiis Dei*

donis, in tam sublimi dignitatis fastigio, quam amabilis civilitas? quam omnis expers supercilii modestia? atque ut scribitur, contigit illi mors, talibus digna moribus, ipsis Divinis literis, quas adamabat, placide immortuus est, l. 27. fol. 1091. *Epist.* Pisali mu na jego pochwałę nagrobki, *Jędrzej Krzycki, Stanisław Hozyusz, Jan arcybiskup Upsaleński, Wolfgangus Silesius, Joannes Dantiscus,* które znajdziesz u *Starow. in Vitis Episc. Cracov.* zaś *in Scriptoribus Pol. f.* 17. wspomina jego *Orationem, ad Augustum Regem, i Librum legationum, quas pro Republ. obierat.*

Stanisław wojewoda Kaliski, starosta Koniński i Pyzdrski, syn drugi Mikołaja chorążego Poznańskiego: był wprzód kasztelanem Miedzyrzeckim i komissarzem z inszemi od Zygmunta I. do miasteczka Koła, na uznanie krzywd poczynionych, od Jarosławia z Wrzący, postąpił potem na kasztelanią Kaliską, i z tym tytułem podpisał się na liscie, w którym przypuszczał Stanisława z Rzeczyccy do swego herbu, z tej przesiadł się na krzesło województwa Inowrocławskiego w r. 1535. co poznać z listu Króla tego, w którym mu konferował *Jus Patronatus* na kanonią kollegiaty Sendomierskiej, aby mógł jednego kanonika tamże prezentować, czego wszystkiego czytałem dowody *in MS. Petricov. Starowol. in Vitis Episcop. Cracov.* przydaje, że z województwa Inowrocławskiego, w r. 1535. posuniony był na województwo Kaliskie. Bodaj to nie jego córka była Katarzyna, która wydana za Mikołaja książęcia Radziwiła, wojewodę Wileńskiego, kanclerza i hetmana wielkiego Litewskiego, który zszedł z tego świata w roku 1588. *Geneal. Radziwiłow.* Mikołaj kasztelan Gnieznieński, starosta Pyzdrski, Kościański i Koniński, koniuszy koronny, trzeci syn Mikołaja chorążego Poznańskiego, temu Zygmunt I. puścił starostwo Kościańskie, z którego do skarbu królewskiego, powinien był co rok wnosić sto sześćdziesiąt grzywien, o czem czytałem list tego Króla *in MS. Petricov.* zostawił dwóch synów, Jana i Stanisława, od których tenże Król, na publiczne potrzeby Królestwa, pożyczył sześćset sześćdziesiąt grzywien: w tej summie, pókiby im oddana nie była, zapisał im wieś Grabowo w Pyzdrskim powiecie, ze wszystkiemi jej dochodami; *Literae Sigismundi I. in MS. Petricov.* gdzie ich stryja Piotra biskupa wspominają. Z tych Jan kasztelan Rogoziński, na wjeździe Katarzyny Austryaczki do Krakowa 1553. między senatorami pierwszy jechał. *Orichov. in paneg. nuptiali.* W r. 1564. już kasztelan Gnieznieński, jeździł z Królem na sejm Litewski w Bielsku, w którym z Litwą naradzono się o unią z Koroną. *Biel. fol.* 617. W roku 1572. pod interregnum jeździł w poselstwie do Litewskich stanów, zapraszając ich do

spolnej rady na konwokacyą Warszawską, gdzie będąc w Tykocinie z innemi pany, tak Polskiemi jako i Litewskiemi, opatrzył bezpieczność skarbu królewskiego, aby był zachowany do decyzyi Rzeczypospolitej, ztamtąd do Francyi posłany, na sprowadzenie do Polski świeżo obranego Króla Henryka Walezyusza, *Fredro in Valesio*, kędy najpierwszym prawie był autorem i powodem do tego, aby Henryk poprzysiągł, że miał pokój religji zachować w Polszcze, dopieroż na koronacyi tego Króla uporczywie przy tem stawał: *Hosius Epist.* 236. *t.* 2. *f.* 400. odrzuciwszy albowiem katolicką wiarę, tak żwawie promowował nowinki Witemberskie, że kapłanów od swych kościołów rugował, a heretykami osadził wszędzie po swoich dobrach, i w Poznaniu powagą swoją wszystkich dyssydentów potężnie bronił: zszedł z tego świata w r. 1575. jako pisze *Hist. Poselii*, miał za sobą Oporowską kasztelankę Gnieznieńską, zostawił czterech synów: Mikołaja, Piotra, Jędrzeja, i Jana. 1. Mikołaj ten w cudzych krajach będąc, kędy inni jadu heretyckiego dobrze się napili, on go tam rzucił, pisał do niego Hosius kardynał list zagrzewający, aby był i ojca swego, do tejże wiary katolickiej, od której odpadł, pociągnął, jest *Epistol.* 236. *fol.* 400. *tom.* 2. i *fol.* 285. trudno jednak było upor rodzicielski złamać, gdzie i matka i siostry sheretyczeli; przecież i przeciwko woli ojcowskiej statecznem i nieustraszonem sercem, bronił zawsze kościoła Rzymskiego: posłując nawet do Francyi 1573. po nowego Elekta Henryka. *Bielski fol.* 698. Dla układności obyczajów, dowcipu i inszych cnót u ludzi wielkich i uczonych, tak swoich, jako i cudzoziemców, miał łaskę i poszanowanie, mianowicie u Franciszka Kommendona kardynała sławnego w Polszcze legata papiezkiego. *Praefatio Colloquii Varsav. inter Franciscum Toletum S. J. et Niemojewscium* 1572. Na sejmiku Śrzedzkim potężnie tego popierał, aby elekcyi królewskiej sposób był okryślony, a to dla wielu niebezpieczeństw, działo się to w r. 1583.: atoli we trzy lata potem gdy z Warszawy powracając przez Kalisz przejeżdża, na drogę wieczności przeszedł, *Vir magnae expectationis*, pochowany w kościele kollegiaty Panny Maryi, luboć życzył sobie w naszym kościele leżeć, ale dopiero co go zakładano. *Okolski* to o nim napisał, że był mężny i wojenny człowiek, i że życie swoje ojczyzny dobru poświęcił, bezżennie żyjąc. 2. Piotr kasztelan Nakielski, *Duryew. fol.* 58. *Nieszczesła Pamięć*, obyczajów wdzięcznych i statku chwalebnego, pojął był Konopacką kasztelankę Chełmińską, którą urodziła Kostczanka wojewodzanka Chełmińska, ta mu cztery córki powiła, Helenę która w zakonie Ś. Franciszka w klasztorze Krakowskim u Ś. Agnieszki pod imieniem Pelagji w panieństwie

Bogu służyła: Katarzynę, która także panieński sobie stan obrawszy, świątobliwie na świecie żyła, kościołowi Ś. Piotra w Krakowie pamiętną jałmużnę dała, kędy pogrzebiona leży: Jadwigę, która się dostała w małżeństwo Duninowi Szpotowi, i z nim trzech synów spłodziła: Elżbietę, która z Zygmuntem Kotkowskim weszła w kontrakty małżeńskie, a że mąż był z natury przyostrzejszy, umiała nie tylko jego znosić impety, ale też uprzątając do złego okazye, w cichość się wprawiać Chrześcijańską. Po śmierci jego owdowiawszy i niemając potomstwa żadnego, ubogich Chrystusowych za synów swoich przyjęła, wszelakie o nich staranie czyniła, odziewając ich, karmiąc i nogi ich umywając; czas wszystek na nabożeństwie trawiła, pacierze kapłańskie odmawiała, ostatek czasu na robotę ręczną oddawała, szyjąc, haftując swoją i służebnych ręką różne do kościołów ozdoby. Figurę ukrzyżowanego Pana ryty obraz, w kruczganku klasztoru Krakowskiego OO. Dominikanów przy kościele Ś. Trójcy ozdobiła, wystawiwszy ołtarz i fundacyą uczyniwszy na msze za siebie i za męża swego, gdzie pogrzebieni leżą: dobra zaś swoje pozostałe temuż klasztorowi oddała. Synów z tejże Konopackiej dwóch zostało, Krzysztof i Jan: z tych pierwszy w sprawach Rzeczypospolitej i biegły i pilny, podpisał elekcyą Władysława IV. posłował z ziemi Wieluńskiej na sejm Warszawski w r. 1626. a ztamtąd deputowany na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 5. i znowu w r. 1641. posłem także będąc uproszony do uspokojenia kłótni między Szląskiem i ziemią Wieluńską. *Constit. fol.* 19. Z Łaszczowny zostawił tylko syna jednego Piotra. Jan brat Krzysztofa, urodzony z Konopackiej złączył się dożywotnie z Kucharską, z tej spłodził trzy córki, Annę, Katarzynę i Ludgardę, tyleż synów, Krzysztofa, a w zakonie Kaznodziejskim Tomasza z Aquinu, Apollinara i Teodora. 3. Jan syn Jana kasztelana Gnieznieńskiego z Oporowskiej. *Bielski* między Panniętami, którzy liczne i ozdobne komitywy sprowadzili na wjazd Króla Henryka i jego koronacyą w r. 1574. wspomina też i Tomickich, miał ten Jan za sobą Rydzyńską i z nią syna Łukasza, który z Czarnkowską żył *sterilis*. 4. Jędrzej syn Jana kasztelana Gnieznieńskiego. *Grod. Ostrzeszowski w r.* 1578. wspomina tych czterech braci, kiedy się dzielili temi dobramy: Obrzycko, Wątową, Tomice, Mirosław, Zborowo, Bobrowniki, i innych dwadzieścia wsi, ten z Działyńskiej zostawił cztery córki: Małgorzatę Gostyńską, Krystynę Grudziecką, Magdalenę Herburtową, od których potomstwo zostało, czwarta Teofila w zakonie Ś. Benedykta, i synów trzech: Jana, Jerzego i Stanisława. Z tych Jan najprzód z Stobnicką, a po niej z Stryjkowską miał dzieci. Jerzy drugi, z województwa Ino-

wrocławskiego, był posłem na sejmy 1627. 1629. i 1631. zkąd deputatem na trybunał Radomski, *Constit. f.* 10. wszystek się był wydał na usługi ojczyzny: dla tego gościem prawie był w domu, nawet choć już przy zwątlonem starością zdrowiu: z młodu na każdej expedycyi wojennej sam osobiście stawał i poczet swój prowadził, mąż ludzki, miły i szczodry: Żonę swoję Zofią Tylicką wnuczkę biskupa Krakowskiego, (której niżej życie położę) w jej ciężkich affekcyach cieszył, heroicznie przyjmując od Boga, cokolwiek utrapienia Bóg na niego przepuścił, nakoniec za konsensem obojga, tak z nią żył, jak brat z siostrą, i ręki się jej nie śmiejąc dotknąć, z tej spłodził dwóch synów, Aloizego i Pawła; Aloizy przedziwnej dobroci i rozsądku nad lata swoje: bo w trzecim roku, tak postąpił w rzeczach do wiary, taka się w nim wydawała doskonałość rozsądku, że go do przyjęcia kommunji przypuszczono za nauką doktora Anielskiego, który mówi: *Quando pueri incipiunt aliquem rationis usum habere, ut possint devotionem concipere hujus Sacramenti, potest eis illud conferri.* Od tego czasu po klerycku go noszono, lat jednak dziewięć mając, gdy się uczył w Toruńskich szkołach śmiertelnie zachorował, pod który czas, nikt go nie usłyszał, choć w gwałtownej gorączce albo jęczącego, albo sarkającego: gdy już konać miał, kapłan za niego do pobliższej kaplicy poszedł, mszą świętą ofiarować, porwał się Aloizy i koronkę wziąwszy w rękę, przez ten czas wszystek na niej się modlił, msza się kończyła, on życie. W kilka niedziel pokazał się po śmierci matce swojej, z dziwnie wesołą twarzą, pyta się go, za co by był tak wesół; nie mam się prawi czego smucić, bom już jest w niebie, alem przecię przez trzy niedziele był w czyscu, to wyrzekłszy, zniknął, a matce i innym bojaźń zostawił. Jeżeli tak świętą niewinność w Aloizym Bóg chłostał, cóż będzie z grzesznikami? Paweł drugi syn Jerzego z Tylickiej, i ten sobie duchowny stan obrał. Krom tych jeszcze ci kwitnęli, Wawrzeniec Tomicki, który służąc z wojewodą Nowogrodzkim 1582. za Króla Stefana przy expugnacyi Pskowa z konia zsiadłszy, pieszo z inną kawaleryą Pińską szedł do szturmu. *Paproc. fol.* 405. Jędrzej skarbnik Wieluński, z sejmu 1661. komissarz do granic od Szląska. *Constit. fol.* 25. Jan chorąży Sieradzki, a przedtem miecznik w r. 1662. zapisany do lustracyi zamku Lelowskiego, *Constit. fol.* 25. miał za sobą Myszkowską córkę margrabi marszałka koronnego, a potem wojewody Krakowskiego, *Sebast. Stawicki kazanie Jastrzębiec,* żyli z sobą 1658. Jan miecznik Wieluński, Konstantyn kasztelan Wieluński, a przedtem cześnik Sieradzki, na różnych sejmach posłem stawał, jako 1661. *Constit. fol.* 25. i 1662. *fol.* 25. 1670. i komissarz do

dystrybuty hiberny, *Constit. fol.* 15. 1674. poseł na konwokacyą, gdzie uproszony do traktatów z Moskwą o pokój, *Const. fol.* 16. i 1676. na sejm koronacyi, *fol.* 28. gdzie wspominają, że trudne przejścia i drogi w Grębaninach wsi swojej restaurował *fol.* 54. w r. 1683. już kasztelan Wieluński, *Const. fol.* 13. w którym roku deputatem był na trybunał koronny, miał za sobą Agnieszkę Myszkowską kasztelankę Lubelską, z tej były dwie córki: Maryanna 1*mo voto* Alexandra Walewskiego chorążego Sieradzkiego, 2*do* Oleskiego, 3*tio* Wojciecha Walewskiego, 4*to* Pawłowskiego, ze wszystkiemi *sterilis:* Katarzyna żyła z Antonim z Stoiszyna Stoińskim podstolim Łukowskim, ale i ta bezpotomna. Jan podsędek Krakowski poseł na konwokacyą, *Constit. fol.* 29. a w r. 1666. poseł od konfederatów do Jana Kazimierza po klęsce pod Mątwami, *Kochow.* żona jego Beata Konstancya Myszkowska, wdowa po Zygmuncie Oleśnickim. Mateusz miecznik Sieradzki 1673. r. Alexander cześnik Sieradzki 1704. N. miał za sobą Wilkostowską, z tej było dwóch synów, jeden Franciszek, temu Łącka spłodziła córkę Elżbietę i syna Michała, którego żona Niemojewska: drugi syn z Wilkostowskiej Stanisław, tego z Trzebickiej syn Jan. Są i podziśdzień Tomiecy Łodziowie koło Miechowa i Wiślicy. Świętosław syn Jana, miał za sobą Justynę Skarszewską, z tej syn Stefan.

Tomisławski *herbu Prawdzic*, w województwie Bełzkiem. Stanisław Tomisławski z sejmu 1616. komissarz do Torunia na uznanie krzywd poczynionych Pannom Benedyktynkom od Toruńczanów. *Constit. fol.* 13. Stanisław Tomisławski w zakonie naszym, królewski kaznodzieja 1641. *Histor. Colleg. Raven.* Franciszek Dominik 1655. wydał do druku *Oracyą o Ś. Stanisławie biskupie w Rzymie mianą pod tytułem: In aula veritas*, którą przypisał Alexandrowi VII. Papieżowi. Jan podstarości Krakowski, poseł na sejm 1661. i komissarz do granic od Szląska, *Constit. fol.* 26. mąż jak w prawie ojczystem biegły, tak w rozsądku wielki; tak pobożnością zalecony umarł 1679. w Jarosławiu u Ś. Jana pogrzebiony. Wojciech podczaszy Bełzki, poseł na sejm 1661. i komissarz na sądy fiskalne, *Constit. fol.* 3. miał za sobą Annę Prażmowską, kasztelankę Warszawską, z tej spłodził córki: Katarzynę Ossolińską, matkę kasztelana Połanieckiego, i stolnika Sendomierskiego, i Jadwigę Sulimirską, a 2*do voto* Niemyską podsędkową Lubelską, synów zaś trzech: Michała majora z gwardyi, Mikołaja suffragana i officyała Warszawskiego, kanonika Krakowskiego i Stanisława, ten wszedł w kontrakty małżeńskie z Wiktoryą Kalinowską córką Walentego Jana cześnika Halickiego, z tej było dwie córki: Jadwiga, za

Władysławem Koczorowskim, i Elżbieta. Teresa Tomisławska Wiktoryna Stadnickiego kasztelana Przemysłkiego małżonka w r. 1690.

Tomisławski *herbu Świnka*, w Kaliskiem województwie. Z tych Stanisław Tomisławski w r. 1595. miał za sobą Katarzynę z Rudnik herbu Poraj.

Tomkiewicz. Teodor Tomkiewicz w r. 1654. na sejmie nobilitowany dla zasług, o czem patrz w Konstytucyi.

Nie na sejmie roku 1654. jak wyżej, ale roku 1659. nobilitowany Teodor Tomkiewicz, i temuż przez tęż samę Konstytucyą nadane dziedzicznem prawem majętności *Krzechów*, *Kunin*, *Wolka*, *Skwaczów stary i nowy*, w województwie Ruskiem, ziemi Lwowskiej. — *Const. Vol. IV. fol.* 636. — *Krasicki.*

TOMKOWICZ HERB.

Takim go kształtem, jako tu widzisz, położył *Kojałowicz in MS.* co jednak w tym jest herbie, żaden nie opisuje, na hełmie powinny być trzy pióra strusie *); są w Orszańskim powiecie Tomkowiczowie. Kasper Tomkowicz którego synów sześciu zostało, Filo, Kasper, Trojan, Jerzy, Grzegorz i Stefan. Jerzy Cielecki Tomkowicz za Władysława IV. Jan w powiecie Oszmiańskim 1674.

Stanisław Tomkowicz w roku 1788. sędzia Orszański. — Jan miecznik. — *Krasicki.*

Są także **Tomkowiczowie** *herbu Przyjaciel*, dziś licznie rozgałęzieni, o których obszerniej w Tomie X. w Dodatku.

TOPACZ HERB.

Sępie skrzydło być powinno czarne, barkiem w lewą tarczy obrócone, noga u niego złota w czerwonem polu, na

*) Podług *Małachowskiego w Zbiorze nazwisk Szlacheckich* powinno być pole herbu tego zielone a na niem zydel o trzech nogach, u którego środnia noga krótsza ma podstawioną gałkę, a pierwsza, z prawej strony na ukos włożona. — *P. W.*

TOPACZ HERB.

hełmie trzy pióra strusie, tak go opisują: *Paprocki w Gniazdzie fol.* 907. *o herb. fol.* 567. *Okol. tom.* 3. *f.* 258. *Biel. fol.* 257. *Klejnoty fol.* 86. Przyniesiony do Polski za czasów Ludwika Króla, według Bielskiego nazwany Topacz od Topacza Raca, luboć go *w przywileju Hrodelskim* 1413. Władysława Jagiełła, Kopaczem zowią, w Węgrzech i indziej wiele jest domów znacznych, które się nim pieczętują, a między niemi Bekieszowie, o których mówiłem w drugim tomie. Wprawdzieć *Paproc. w Gniazdzie swoim*, w Polszcze go nabytym być mieni za Bolesława Krzywousta w r. 1132. i okazyą tego nabycia kładzie, ale w poźniejszej swojej *o Herbach Książce z Długosza* twierdzi, że z Węgier do Polski przyszedł za Kazimierza Wielkiego. Kogkowscy na Szląsku według tegoż autora *w Strom.* zażywają w herbie Sępiej nogi, ale bez skrzydła, a na hełmie lew z korony niby wyskakuje, z tych była Barbara Toszycka. Dersława herbu Topacz, archidyakona Krakowskiego, kanonika regularnego Ś. Augustyna, *insigni virtute et in laboribus Ecclesiasticis perferendis constantia*, którego ciało pochowane leży w kościele Krakowskim u Bożego Ciała, przy wielkim ołtarzu, na boku, wspomina *Łoniewski fol.* 64. *w życiu B. Stanisława Kazimierczyka.*

Herbowni.

Błudnicki,
Borzynowski,
Bydłowski,
Chalczniowski,
Gederwoch,
Grodzicki,
Iskra,
Kopyciński,
Krupski,
Kurzewski,
Łuwczycki,
Miedźwiecki,
Mosiewicz,
Sroczkowski,
Występ,
Zegartowski.

Małachowski, *Wieląδek* i inni, przyłączają także do tego herbu: *Chwalczniewskich* i *Giedrojców.*

Topczewski *herbu Slepowron*, w Ruskiem województwie i w ziemi Łomżyńskiej, piszą się z Leszczków, z których Kasper Topczewski na Rusi osiadł, Łukasz zaś w Mińskiem województwie, podpisał elekcyą Władysława IV.

Topolski *herbu Powała*, w ziemi Sochaczewskiej, Adam Topolski podpisał elekcyą Jana III. Króla. Jerzy ale Topolowski chorąży Pomorski w r. 1531. u *Okol. t.* 3. *f.* 341.

W r. 1778. Jan Topolski regent grodzki Wileński. — *Krasicki.*

TOPOR HERB.

Topor biały powinien być w czerwonem polu, ostrzem w lewą tarczy obrócony, na hełmie takiż Topor, tylko że ostrzem trochę nachylony ku ziemi, jakby końcem utkwiony w koronie. Tak go opisują *Paprocki w Gniazdzie Cnoty fol.* 14. *O herb. fol.* 8. *Okol. tom.* 3. *fol.* 1. *Klejnoty f.* 81. *Biel. fol.* 28. Przydaje jednak *Paprocki* z innemi, że jedni są Toporczykowie, którzy takim kształtem tego herbu zażywają, jako się już opisał, i ci są właśni Starzonowie; drugie zowią Kołkami, którzy w różnych polach Topor noszą, w żółtem albo błękitnem. Zowie się zaś ten herb Starza, dla starożytności swojej, o której niektórzy twierdzą, że jeszcze z pierwszym Lechem w te tu kraje Toporczyk przyszedł, i że jeden z nich pod pierwsze interregnum po zejściu potomstwa Lechowego, między innemi jedenastą, był gubernatorem i rządzcą Polskim. A *Bielski fol.* 28. i inni przydają, że w Krakowskiej ziemi, i po te czasy jest ten zwyczaj, że kiedy na gwałt ludzie bieżą, wołają: Starża, a indziej: Starykoń, ponieważ ten, od herbu Topor poszedł.

Przodkowie domu tego.

Walcer hrabia z Tyńca, o którym pisze *Bielski fol.* 109. i *Andreas de Zarnów, Paprocki, Okolski.* Ten długo się

bawiąc w postronnych krajach, a osobliwie przy dworze Króla Francuzkiego, widząc że się niejaki Arinaldus książe Niemiecki o Królewnę Francuzką Heligundę starał, a ta w przyjaźni jego nie profitowała, tak się dla urody i pięknych obyczajów wkradł w jej serce, że się dała do Polski uprowadzić. Nie nadała mu się jednak kradziona zdobycz, bo potem gdy owe amory ostygły, żyła nieprzystojnie z niejakim Wiślimirem, i owszem Walcera w ciężkie pęta okuła, luboć on potem z tej niewoli wyszedł, i tak Wiślimira, jako i Heligundę zabił, ta pogrzebiona w Wiśliey na zamku, której tam twarz na kamieniu wyciosaną widziano w r. 1242. obszerniej tę historyą opisuje *Paprocki o herbach* do którego czytelnika odsyłam, wprawdzieć o tej historyi żaden z Francuzkich historyków nie namienia. Przecież tę samę historyą znajdziesz u *Sommersberga de rebus Silesiacis Tomo Secundo fol.* 37. w historyi i kronice Bogufała biskupa Poznańskiego szeroko rozwiedzioną, ale tamten historyk, Walcera nie do familji Topor, ale do Popiela niegdy książęcia Polskiego nadciąga, którego tu słowa kładę. *Erat temporibus illis Urbs famosissima, murorum altitudine circumsepta, nomine Wislicia, cujus olim Princeps tempore Paganismi fuerat Wislaus decorus, qui et ipse de stirpe Regis Popeli duxerat originem. Hunc quidam Comes, etiam stirpis ejusdem, ut fertur, fortis viribus, nomine Walterus robustus, qui in Polonico vocabatur: Wdały Walgersz. hujus Castrum Tyneg prope Cracoviam, ubi nunc Abbatia S. Benedicti per Casimirum Monachum, Regem Polonorum seu Lechitarum, fundata consistit, in quodam seditioso conflictu captivaverat, captumque in vincula conjecit, ac in profundo Turris Tinecensis mirae custodiae deputaverat tenendum;* ale i *Baranowski* dobrze uważa, że jeżeli ta o Heligundzie powieść jest prawdziwa, tedy to musiało być jeszcze za Pogaństwa, ponieważ Tyniec w r. 1044. już był w ręku królewskich, kiedy Król Kazimierz Mnich fundował tam klasztor, a zatem musieli mieć Królowie Polscy dawniej przedtem na Tyńcu władzę. *Paprocki* w te słowa o Tyńcu pisze, z Jędrzeja de Żarnów: ,,Potem jako Tyniec przyszedł w ręce monarchom, o tem niemasz nic dowodnego, tylko przy Kazimierza tego Żywocie, który go nadał na jałmużnę, tego dokłada temi słowy: Iż Król Kazimierz nie rozumiał być stołowi swemu przystojnej prowizyi, z tych dochodów Tynieckich, chociaż blizko przyległe były zamkowi Krakowskiemu, a to dla tego, że były odjęte familji Starżonów hrabi jednemu, ale dla czego, tego nie dołożył. Saula Zbyluta z Lukni hrabie, wspomina przywilej klasztorny jeszcze za Mieczysława najpierwszego monarchy Chrześcijańskiego, w r. 966. iż był przytomny

przy fundacyi klasztoru Trzemeszeńskiego." — Stażona hrabie z Panigrodza czytał *Paprocki* na różnych przywilejach klasztornych. Ta familia używała konia, na nim mąż we zbroi, w ręku buławę, a pod nogami u konia Topor, a na drugich w tyle. Petrosław hrabia syn Stażona, bywał obecnym przy fundowaniu klasztorów, a Trzemeszyńskiemu nadał wieś Januszowo. *Ksiądz zaś Młodzianowski tom.* 4. *Concionum f.* 616. twierdzi, że Panigrodz na tem miejscu był, gdzie teraz opaetwo Wągrowieckie, które przodkowie Tęczyńskich fundowali. Sieciech wojewoda Krakowski, o którym *Miechowita*, *Kromer* i *Wapowski*, ale osobliwie *Długosz w r.* 1010. fundował klasztor Sieciechowski, za Bolesława Chrobrego, tę jego fundacyą potwierdzając Kazimierz Wielki w r. 1352. wylicza dobra, które on temu klasztorowi nadał. Wolno ich widzieć u *Paprockiego*. Hrabia zaś Lacza z Sieciechowa, przydał do tejże fundacyi niektóre wsi, także i Marcin, synowiec Sieciecha, nie mniej z swojej szczodrobliwości świadczył temu miejscu. Piotr także syn Petrosława z Panigrodza, i niektóre wolności, dla niego od Królów otrzymali, czego ucinek znajdziesz *w Paprockim*.

Stefana arcybiskupa Gnieznieńskiego do Toporczyków pociąga *Paprocki*, *z Okolskim*, ale większa część autorów powiada, że był herbu Pobog, kędym i ja też o nim mówił. Janusza także wojewodę Krakowskiego, ciż tu wmięszali, ale go i pod herbem Pilawa regestrują, i u mnie go tamże znajdziesz. Jedna z tego domu, hrabi Gniewomira z Czarnkowa żona, klasztorowi Miechowskiemu wieczną darowizną puściła, koło r. 1200. jako świadkiem *Nakielski Miechow. fol.* 68. wieś Łętkowice.

Lampert Zula biskup Krakowski, umarł w r. 1071. ten według naszych autorów, że nie posłał po Palliusz do Rzymu, utracił go sobie i sukcessorom. Był to pierwszy infułat tego miejsca, Polak rodem, i dla tego też rodowitych Polaków w kapitule swojej osadził, a między inszemi Ś. Stanisława potem biskupa i męczennika. Sławią tego Lamperta, że był nauki i rozsądku wielkiego, o przymnożenie chwały Boskiej zabiegający, zkąd też poszło, że gdzie niegdzie jeszcze zawijające się bałwochwalstwo wytępił. Kościół w Kazimierzu małym fundował, i w dziesięciny wytyczne uposażył. *Starowol. in Episc. Cracov.* Zbilut, który wieś Wścieklice dał bratu Rachelina biskupa Krakowskiego. Drugi tegoż imienia, który Wirzbięcie donacyą zeznał na wsi Zbilitowicach. Ten Wirzbięta był herbu Janina. Stefan wojewoda Krakowski i hrabia z Książa, opowiada go list klasztoru Jędrzejowskiego. Stefana drugiego kasztelana Sendomierskiego, list klasztoru Trzemeszyńskiego w r. 1145. i że się pisał hrabią z Przegini. Wojciecha biskupa

Kujawskiego, położył tu *Paprocki w r.* 1272. ale *Damalewicz in Cujav.* do herbu go Wieniawa i słusznie pociąga. Zbilut kasztelan Poznański, jako się mówiło w pierwszym tomie.

Wojciech Pałuka biskup Poznański z proboszcza Kujawskiego na tę godność wzięty w roku 1347. wszedł do grobu 1355. *Długosz in Vitis Episc. Ponsnan.* Wojsław ochmistrz Bolesława Krzywoustego, który po wygnaniu Magnusa, był starostą Wrocławskim. Piotr z Wlostowic hrabia na Książu, ten żył w r. 1134. jako pisze *Kromer w Księgach piątych*, był wielkim miłośnikiem, i obroną ojczyzny, z niebezpiecznością zdrowia swego, na ten czas gdy Jaropełka księcia Ruskiego, zjechawszy do niego, zmyśloną postawą pojmał, a związawszy przyniósł Królowi Panu swemu. Włosto hrabia, nadał wieś klasztorowi Trzemeszeńskiemu, którą także od imienia swego Włostowem nazwał, i z wielką częścią jeziora Gopła. Zbyluta hrabię, pisał się z Panigrodza i z Luknej, a ta majętność jest na Pałukach w Kaliskiem województwie, wspomina fundusz klasztoru Wągrowieckiego, który nadał, i zbudował w majętności swej Luknie w dyecezyi Gnieznieńskiej, siedm mil od Poznania, nad rzeką Welmą. Tegoż klasztoru list znacznie wspomina potomki tych Zbylutów, którzy się podpisali hrabiami z Panigrodza, z Lukni, z Danaborza, synowie Starżona. Zbylutę wojewodę Gniewkowskiego, doczytał się *Paprocki* na liscie klasztornym. Macieja biskupa Kujawskiego tenże tu kładzie, jam mówił o nim pod Golanczewskiemi, jako i o synowcu jego Zbylucie, biskupie także Kujawskim.

Ottę i Zegotę wspomina *Kromer* i *Miechowita*, *Kromer l.* 8. *Miechow. l.* 3. dla tego że byli Pawła, biskupa Krakowskiego pojmali, a dali do więzienia Leszkowi Czarnemu. O co potem Leszek, i inni od duchowieństwa mieli wielką trudność, aż się z Polski wyprzedać musieli, a wyprowadzili się do księztwa Opolskiego, których w onym kraju kwitnęło potomstwo, wszakże już inszego herbu używało, jak mniemam, że jeszcze od przodków, za ten uczynek byli z niego wyzuci. Bo ci Toporowie będąc zdawna tak możnemi, byli tak kochający sławę dobrą, że sami każdego herbownego swego o wszelakie nieprzystojne sprawy karali, i mieli kronikę spraw swoich od początku prawie Polski, którą białogłowa z częścią majętności wielką wyniosła z domu ich, że o niej właśni potomkowie w tym wieku wiedzieć nie mogą. Wieża, Dorotka, tak nazwana w Krakowskiem województwie sławna, w której Tęczyńscy jednę z domu swego, na imię Dorotę, aż do śmierci trzymali, o jakieś nieprzystojne akcye.

Sulek z Miedźwiedzia kasztelan Krakowski, podpisał list Leszka Czarnego w r. 1287. u *Nakielsk. w Miechow. f.* 209.

Marcin z Wąsosza wojewoda Kaliski, starosta Nakielski, u *Łaskiego w Stat. fol.* 127. a w r. 1413. piszą o nim. *Biel. fol.* 302. *Kromer l.* 17. Tomisław dziedzic na Wąsoszu, kasztelan Słoński, wieś Dziardonowice, przedał biskupowi Kujawskiemu. *Damalewicz in Episcop. Cujav.* Marcin z Łabiszyna wojewoda Brzeski Kujawski, *Biel. fol.* 306. Sędziwój starosta Sendomierski, za czasów Kazimierza Wielkiego. *Starowol. in Episc. Cracov. Submokrski.* Piotr Rykrski Toporczyk, w okazyi pod Koronowem chorągiew niósł do batalji, sławny za czasów Króla Jagiełła kawaler. *Biel. fol.* 307. Żegota, który w r. 1274. z grobu Ś. Jacka poczuł osobliwszą wonność. *Sever. in Vita l. 2. cap.* 17. Wojciech opat Tyniecki umarł 1380. *Szczygielski in Tinecia f.* 76. Dersław tamże opat, mąż zakonności wielkiej, w której życia dokonał w r. 1421. *Idem fol.* 83.

Wojciech z Szubina podkomorzy koronny, którego się doczytał *Paprocki*, na liście klasztoru Trzemeszeńskiego. Syn jego według *Okolskiego* Sędziwój z Szubina wojewoda Kaliski, i generał Wielkopolski, a potem starosta Krakowski, temu *Starowol. in Bellator.* takie Elogium napisał *fol.* 61. *Et vi prudentis ingenii, et belli fortuna, omnium Poloniae Dynastarum praestantissimus. Qui sub Casimiro Magno bellis Silesiticis Bohemicisque exercitatus, etiam apud Ludovicum Regem in pretio fuit, cujus signa contra Venetos secutus, ordines Polonorum ductabat, indeque cum gloria reversus, Majoris Poloniae ab eo Praefecturam promeruerat, qua potitus ob virtutem, cum alia plurima Latrocinia purgavit, tum Vladislaum album Vladislai Łoktici nepotem, a quibusdam rerum novarum cupidis, ad Regnum accersitum, et Cujaviam possidentem, cum primo captum et admonitum dimisisset, iterum res novas molientem opera Joannis Kmitae Praefecti Sirad. et Bartholomaei Wessemburgii, Capitanei Brestensis, apud Gniewcoviam conserto proelio facile fudit fugavitque: ac tandem Złotoriae circumsessum, magnoque cum labore oppugnatum per deditionem accepit, et ad Regem in Hungariam misit. Cumque Lithvani Ducibus Kiejstuto, Jagiellone, Lubarto et Vitoldo, Lublinensem atque Sendomiriensem oram ad Sanum et Vistulam flumina, factis excursionibus popularentur; et Rex Ludovicus ex Ungariae veniens bellum in eos suscepisset, Sendivogium Praefectura Cracoviensi, et Palatini Calissiensis titulo cohonestatum cum parte exercitus ad Chelmam recipiendam misit, ipse vero cum reliquo ad Belzum castra movit, et intra octavum diem Chelma potitus, Graboveciam quoque Hrodlum, et Sevolossum munitiones cepit, rebusque confectis,*

ad Regem rediit, ex assiduo labore in Castris obiit. Prostą linią szedł od Sieciecha wojewody Krakowskiego wzwyż wspomnionego, o którym *Starowol. in Bellat. fol.* 27. tak pisze: *Topor Sieciechus antiquissima, et etiamnum florente Topororum familia, Vladislao Hermanno magno usui fuit, parva quidem statura, sed ingenti spiritu a natura praeditus, imo supra aequum ambitioso avidissimoque dominatus, nec in parva statura illa supra ingentis animi vigorem expetita magnis equitandi et jaculandi peritia deerat, qua vires in hoste ad impetum validiores mire contemneret et eluderet, exercitusque variis bellis sub Miecislao II. et Casimiro Monacho Regibus Poloniae omnium Sarmatiae hostium, et vicinorum artis pugnandi, et mores optime callebat, atque hac animi virtute inter proceres Patriae Principem locum tenebat; et statim ab initio aeque gravis et fortis Senator, propter bellicarum rerum peritiam, acre et constans gravissimis in rebus judicium, cum singulari vigilantia conjunctum, facile promeruit, ut a Vladislao summus Militiae Praefectus crearetur, et tum maxime cum adversus Bohemum, abrupta vetere pace, foret dimicandum. Itaque Boleslao Crivousto novennali custos admotus in hostem, cum exercitu ivit, oppositam sibi aciem aliquoties vi fudit et fugavit, universaque Moravia ditionis Bohemicae pervastata victor ad Principem suum rediit. Iterumque contra Cassubios missus, Mediriciam arcem munitissimam ab eis possessum expugnavit et Provinciam omnem latrociniis purgavit; Idem saepius et de Prussis, et de Pomeranis trophaea retulit, atque ex eo, paulo elatior, dum reliquos contemnit, fit cunctis exosus, et ad Principatum aspirare insimulatur. Quapropter exagitatus, a filiis Vladislai Principis, Sbigneo videlicet et Boleslao, qui eum armis persequebantur, periisset, nisi favore ipsius Vladislai etiam contra filios insurgentis, servatus fuisset. Relegatusque ab aula, promiscuae famae materiam de se ingeniis praebuit, moribus suis impense laudandis, aut per acerbe lacerandis, utpote qui modo temperatis atque illustribus Togae et Sagi consiliis, modo turbulentis actionibus inclaresceret, Arcemque suam Lechoviam, cum amplissimis possessionibus, in qua a Juvenibus Principibus obsidebatur, interventu ipsius Vladislai donavit Sodalibusque Benedictinis in Abbatiam, ubi et sepeliri ipse voluit; brevi enim post ex angore animi levi tentatus morbo, dum in exilium ire pararet, apud Penates suos non plane senex extinctus.* Domyślam się że ten Sędziwój z Szubina wojewoda Kaliski, miał dwóch braci rodzonych, to jest Ottona wojewodę Sendomierskiego, który się pisał z Pilcy, i drugie-

go, a zda mi się Jędrzeja, który się pisał z Jabłonny. Ten zostawił trzech synów, Jana kasztelana Sendomierskiego, Marcina kasztelana Zawichojskiego, i Sędziwoja cześnika Krakowskiego, którzy się wszyscy pisali z Jabłonny. Tego domysłu mego mam fundament *z Paprockiego o herbach, karty* 19. kędy na przywileju klasztoru Sendomierskiego tak się podpisali: *Praesentibus Vener. ac Generosis Viris, Ottone de Pilcza Palatino Sandomirien. Janusio nepte illius, ex Fratre Castellano Sandomirien. haerede de Jabłonna, Martino Castellano Zawichos. haerede de Jabłonna nec non aliis fide dignis Anno* 1386. *Datum per manus etc.* I znowu na drugim tamże. *Praesentibus Sendivojo de Subin Capitaneo Cracoviensi Domino Sendivojo nepote ejus ex fratre haerede de Jabłonna Pincerna Cracov. nec non aliis fide dignis Anno* 1373. Z tego wnoszę, że jako Pileccy, poszli od Ottona z Pilcy wojewody Sendomierskiego, tak Korycińscy od drugiego jego brata rodzonego, który, że się pisał z Jabłonny, i oni też nieprzerwanie, z tegoż się gniazda szczycili, luboć i z Pilcy niektórzy się pisali, a znać na pamiątkę, że brat rodzony Ottona z Pilcy, był ich przodkiem. Jakim zaś sposobem ta Pilca w inszy się dom przeniosła, mówiłem w siódmym Tomie pod Pileckiemi Toporczykami. *Autor Książki: Specimen Historiae Polonae Criticae pag.* 36. przymawia mi, żem tego Sędziwoja z Szubina, do herbu Nałęcz, a nie Topor przywłaszczył, wszystek fundament na którym się zasadza ten mądry pisarz, jest *Bielsk. karta* 244. Jam zaś miał pozorniejsze racye, żem go Nałęczem uczynił; a najprzód *Paproc. o herb. fol.* 153. który go między Nałęczami regestruje, potem że tych tam czasów, ba i późniejszych, w domu Szamotulskich, Ostrorogów, ba i Czarnkowskich (wszystko to Nałęczowie) to imie Sędziwój było zagęszczone, i owszem prawie dziedziczne, co poznać z tego, com o każdym z nich na swem miejscu mówił. Atoli tu go teraz kładę, nie tak dla powagi Bielskiego, jako bardziej dla Paprockiego i przywileju klasztora Sendomierskiego, trochę wyżej wspomnionego, jeżeli albowiem Jabłonna na ten czas w domu Toporczyków dziedziczyła, toć i ci obadwa, stryj i synowiec, musieli być Toporczykowie. Siostra rodzona tego Sędziwoja, żyła z Krystynem z Skrzynna, starostą Złotoryjskim. Bestrzycka podskarbiego koronnego, że się pisał z Szubina, namienia list klasztoru Trzemeszeńskiego w r. 1287. Sieciech sędzia nadworny u Władysława książęcia Łęczyc: pisał się z Szubina.

Żegota za czasów Leszka książęcia był wojewodą Krakowskim, a potem kasztelanem, jakom dowodził w pierwszym tomie. Był hetmanem koronnym, o którego znacznem męztwie,

i sprawach rycerskich powiadają historye, jako *Miechow. l.* 3. *cap.* 58. *Kromer l.* 8. Ten wielką pomoc dawał Konradowi książęciu Mazowieckiemu przeciwko nieprzyjaciołom jego, o czem *Kromer l.* 8. luboć potem za Bolesławem Wstydliwym mężnie stawał, jako chce *Biel. fol.* 169. i *Kromer in Pudico.* Tenże go wysławia w księgach dziesiątych, iż mężnie Litwie odpór dawał, w roku 1281. Niemniejszą i ztąd pochwałę wyniósł, że się stał przodkiem kilku familji najprzedniejszych w Polszcze. Syn albowiem jego Nawój, najprzód wojewoda Sendomierski, a potem kasztelan Krakowski trzech synów spłodził, z których jeden Jędrzej, wziąwszy działem zamek Tęczyn, stał się ojcem Tęczyńskich familji, Balickich, i Rapsztyńskich. Drugi Jasko, wziąwszy Morawice Morawickich i Ossolińskich. Trzeci zaś *sterilis* zszedł, o czem się mówiło pod Tęczyńskiemi. Piotr Neorza najprzód kasztelan Wojnicki, potem wojewoda Sendomierski, a na koniec Krakowski w r. 1368. jako się mówiło w pierwszym tomie. Jan z Ostrowiec jeździł w legacyi do Węgier, o Annę Wilhelma hrabi Cylijskiego córkę, którą zmówiwszy Jagiellonowi Królowi Polskiemu do Krakowa z innemi przyprowadził 1400. Jan Miąższy, *Miechowita* zowie go Nazianem, ten po onej fortunnej bitwie Pruskiej, za Jagiełła Króla, gdy się Niemcy znowu zbierali, chcąc się poprawić, a pomścić rozlania krwie, gdy ich było 90. tysięcy porażono, mieli znowu wojska dziesięć tysięcy. Ten Jan mając pewną wiadomość o nich, zebrał się jako mógł z przyległymi sąsiady, pany i rycerstwem Polskiem, niechcąc onych Niemców ku Malborku puścić do drugich Krzyżaków, potkał się z niemi mężnie u Koronowa, jako *Kromer* pisze. *Ibi Joannes Ostrovicius cognomento Nazyanus gente Toporus*, *adacto equo, Vexilliferum hostilem obtruncat, vexillumque quo uno totus eorum exercitus (itidem atque noster,) utebatur abripit.* Za tem wojsko się nieprzyjacielskie strwożyło i osłabiało, nasi rześko na nich natarli, i na głowę porazili, drugie w pogoni rozgromione były, aż noc ostatkowi przeszkodziła. O czem czytaj u *Kromera księgi siedmnaste*, u *Miechowity czwarte.* Piotr suffragan Krakowski, już nominowany na biskupstwo Krakowskie po Janie Radlicy z domu Korab, wszakże niż mu przyniesiono sakrę z Rzymu, tym czasem życie skończył. Stanisława z Chobrza chorążego Krakowskiego, i krajczym Króla Olbrachta wspomina list klasztorny w r. 1469. potem i za Zygmunta starego w r. 1504. Otto z Pleszowa, którego wspominają akta Krakowskie, i wiele przywilejów szlacheckich, sędzią Krakowskim w r. 1429. Gniewomira i Tomasza dziedziców z Miedźwiedzia wspominają przywileje domu Toporów w r. 1366. od Kazimierza Wielkiego potwierdzone, co i fundusz

kościoła onego opowiada, a ukazuje że Chrześcijańskiemi Pany i miłośniki kościoła Bożego, co jeszcze wspominają herby tamże na kościele malowane, że to z domu Toporów do Drużynów wyszło. Nekanda herbu Topor, którego opiece powierzył był Władysław Łokietek syna swego Kazimierza Wielkiego, pod czas okazyi pod Płowie w r. 1331. *Bielski* 220. *Kromer pod Królem Łokietkiem.* Od niego poszły dwa domy, Trepków i Morskich. Otto syn Nawoja pisał się z Szczekarzewie, od którego poszli Tarłowie i Zaklikowie, patrz com o nich pisał, o każdym na swem miejscu.

Herbowni.

Balicki, Bełchacki, Białośliwski, Boguski, Bokszański, Boratyński, Brzozowski, Butrym, Chroberski, Czyżowski, Danaborski, Decius, Długoborski, Dzierżbicki, Golanczewski, Grocholski, Grylewski, Gumowski, Hynek, Jakubowski, Jarnowski, Jasiński, Jewłaszewski, Jezierski, Kaliński, Kamiński, Kłoński, Konarski, Koryciński, Krasnopolski, Krzetowski, Krzywczycki, Księski, Kunat, Łowieniecki, Marcinowski, Masłomiecki, Matuszewski, Międzygórski, Modliszewski, Morawicki, Morski, Nekanda, Niedrowski, Nos, Obodziński, Odolikowski, Okołow, Ossoliński, Ostrowicki, Paczyński, Piekarski, Pilczycki, Pilecki, Pisarzewski, Pląskowski, Płaza, Prusinowski, Przespolewski, Rabsztyński, Rokowski, Rykrski, Ryszkowski, Ryterski, Szczawiński, Sieciech, Siekierzecki, Ślezanowski, Słupski, Smoszewski, Staręski, Szołajski, Tarło, Tarnowiecki, Tęczyński, Trambczyński, Trepka, Trlęski, Tułkowiecki, Wałdowski, Wąsowski, Wilkowicki, Wolski, Wronowski, Zabieło, Zaklika, Zaleski, Zbyszewski, Żegota, Zemła, Złotkowski, Zwierz.

Małachowski, *Wielądek* i inni następującym familiom tenże herb przypisują:

Bije,
Cikowski,
Jabłoński,
Janowski,
Kapustyński,
Lacza,
Małomiącki,
Nawoj,
Paluk,
Panigrodzki,
Płaska,
Rytaroski,
Sieciechowski,
Solajski,
Starżon,
Starzewski,
Straszkowski,
Strażon,
Subiński.

Toropeccy *książęta*, z których Dawid książe Toropecki w r. 1216. w batalji zginął nad Dźwiną. *Długosz. Miechow. l.* 3. *cap.* 32. *Stryjkow. l.* 6. *cap.* 10.

Torzyński. Stanisław na Torzyńcu Torzyński 1487. *Acta Castren. Ostrzeszov.* Anna Torzyńska w r. 1516. zapisała tamże czynsz do kościoła Wyszanowskiego.

Towiański *herbu Gerald*, w powiecie Wiłkomierskim i w Polszcze, Jakób Giniet Towiański poborca w Wiłkomierskiem 1601. z sejmu zapisany. *Constit. fol.* 776. Samuel podstarości Wiłkomierski 1648. Hippolit dworzanin królewski, Justynian z Bochdana i Józef 1674. N. sędzia grodzki Wileński 1723. i Jan wojski Wileński, który miał za sobą Katarzynę Wańkowiczownę wojską Mińską. Jerzy Towiański kasztelan najprzód Łęczycki 1516. i rotmistrz pod interregnum województwa Łęczyckiego, podpisał konfederacyą Warszawską w roku 1702. po Leszczyńskim wziął województwo Łęczyckie, z sejmu 1703. komissarz do granic od Szląska. *Constit. f.* 20. Krzysztof syn jego z Konstancyi Niszczyckiej najprzód podczaszy koronny i starosta Bielski, z sejmu 1703. deputat do boku królewskiego, *Constit. fol.* 15. potem podkomorzy koronny; żona jego Lubomirska kasztelanka Krakowska i hetmanowna W. K. Na hełmie, według *MS. Ks. Kojałow.* powinien być u nich Cietrzew z korony podlatujący.

W r. 1778. Felix Towiański suffragan Białoruski z zakonu Franciszkańskiego. — Antoni horodniczy Wileński. — *Krasicki.*

Tożycki. Stanisław Tożycki dla męztwa nobilitowany na sejmie 1662. *Constit. fol.* 40.

TRĄBY HERB.

Trąby trzy czarne myśliwe, oprawne w cztery strefy, każda z nich złota, w polu białem; każda z nawiązaniem złotem, wszystkie trzy końcami cieńszemi, jakby się w jedno centrum schodziły, na hełmie jedni kładą dwie trąby myśliwe zakrzywione do góry, z korony stojące, z których jedna lewa czarna, druga prawa złota; inni zaś pięć piór strusich, tak go opisują. *Bielski fol.* 51. *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1061. *fol.* 1154. i 1169. *O herb. fol.* 480. i *w Strom. Okol. tom.* 3. *fol.* 224. *Klejnoty fol.* 87. Początek tego herbu *Paproc. w Gniazdzie*

TRĄBY HERB.

wprawdzieć był inszy zamierzył, ale w pośledniejszej *o herbach Księdze* rzetelnie twierdzi, że ten zaszczyt nie w Polszcze nabyty, ale zkąd inąd do nas przyszedł, co się z tem zgadza, co pisze *Petrasancta de tesser. gentil. fol.* 389. że Jordanowie w Alsacyi trzech trąbek w herbie zażywają, mało co od tych naszych, różniących się. Rozumiejąć niektórzy, że ten herb dopiero do nas zawitał z Jordanem biskupem Poznańskim pierwszym, ale ***Długosz*** wyraźnie o nim mówi, że był rodem z familji Rzymskich Ursynów, a zatem do herbu Róża powinien należeć, kędy też i ja o nim mówiłem. Tenże ***Długosz*** o familiantach tego herbu powiada: ***Genus Polonicum simulationis ignarum***, Ród Polski bez chytrości, a ***Paprocki*** z dawnych listów klasztornych doczytał się ***Henricum Jordanum Notarium Regis Boleslai*** *w r.* 1039. Kwitnął potem Mikołaj Trąba, tak od herbu nazwany, arcybiskup Gnieznieński, z ojca Wilhelma Trąby, z matki Elżbiety urodzony, był najprzód proboszczem S. Floryana na Kleparzu przy Krakowie, i podkanclerzym koronnym 1405. w r. 1411. wziął arcybiskupstwo Halickie, na którem jednak roku całego nie zabawiwszy, postąpił na arcybiskupstwo Gnieznieńskie; pomogła mu do tego wzrostu siła łaska Króla Władysława Jagiełła, ten w sprawie ślubu swego z Jadwigą Królewną Polską, Mikołaja legatem swoim do stolicy apostolskiej wyprawił, ale na drodze od Wilhelma książęcia Austryi antagonisty o tęż Jadwigę Jagiełłowego przejęty, czteroletnią niewolą z utesknieniem ponosił, z której potem wyszedłszy, i dla znakomitych cnót swoich był Władysławowi miły, tak albowiem o nim ***Długosz*** mówi w roku 1422. ***Plurimarum virtutum genere perfectus, amator Patriae, pius, in omnes liberalis, et munificus in egenos, natura mansuetus et benignus.*** Pod Grunwaldską z Krzyżakami kampanią w r. 1410. z rozkazu Jagiełła Króla, gdy do obozu

z innemi do okazyi niesposobnemi, powraca, widzi że Jan Żarnów Czech, czy to bojaźnią przejęty, czy też od Krzyżaków przekupiony, z szyku królewskiego umknąwszy, przed zaczęciem jeszcze potyczki, z ludźmi swemi salwował się, tego Mikołaj Trąba perswazyą swoją i podobno pogróżkami do tego był przycisnął, że się z wojskiem królewskiem znowu złączył, a Krzyżakom patrzącym na to, i rozumiejącym, że nowe posiłki Polakom przybyły, serce do bitwy stracił. Jak przedtem, gdy jeszcze tylko pieczętarski urząd piastował, tak i potem już arcybiskupem zostawszy, na wojnę Pruską okrytą chorągiew wystawił, i Jagiełła Króla gruntownemi racyami wiódł do tego, żeby był Krzyżaków po zwycięztwie pod Grunwaldem dalej przyciskał, czego że nie wymógł, dla tego potem Krzyżacy znowu głowę podniósłszy, tej ojczyznie częstemi najazdami dużo się nadprzykrzyli. Na concilium Konstancyeńskiem między inszemi infułatami zasiadając, siła pracował na dobro kościoła prawowiernego, i koło wykorzenienia schizmy, popisał się tam z chwałą narodu Polskiego: bo synod ten zważywszy, i naukę i niepospolity w nim rozsądek, do różnych go funkcyi narażało, czego dowodem są *Acta tego Concilii, tom. 2. Conc. edit. Colon. i Bzovius pod rokiem* 1415. osobliwie do zgody między Królem Francuzkim i Angielskim. Tam wyrobił, że Jana Falchembergiusza Dominikana o Satyrę, którą napisał na Króla i Królestwo Polskie, surowie skarano. Nawet, jeżeli wierzyć będziemy *Długoszowi*, *Bielskiemu*, *Janickiemu* i inszym, chciało go to concilium i na stolicy Rzymskiej osadzić z najwyższemi w tym kościele rządami, ale się z tej godności wyłamał; wyjednał jednak tam i sobie i sukcessorom swym tytuł *Primatis Regni.* W ojczyznie potem nie mniej na jej dobro pracował, to na Wrocławskim kongressie, gdzie się Zygmuntowi Cesarzowi, dekret niesłuszny za Krzyżakami ferującemu oparł, i znowu w Węgrzech, gdzie między Koroną Węgierską i Polską chciał pokój skleić, ale nim do tego przyszło, sam się na wieczny pokój przeniósł w r. 1422. ciało jego do Gniezna sprowadzone, i przed grobem Ś. Wojciecha pogrzebione. Kościół Panny Maryi z Rudy do Wielunia przeniósł, i tam go należycie zbudowawszy, opatrzył. Mansyonarzów dziesięciu przy katedrze Gnieznieńskiej fundował. Kościołowi Moskorzewskiemu niektóre dziesięciny od stołu swego nadał. Pisali o nim *Damal. in Archiep. Gnesn. Scrobiszov. in Leopol. i inni.*

Herbowni.

Amfor,	*Cyryna*,	*Czaszyński*,
Brzeziński,	*Czaszawski*,	*Dawidowicz*,

Dobiński, Dyakowski, Dziewałtowski, Falczewski, Gorzkowski, Grobicki, Hryczyna, Iwaszkiewicz, Jaszczołd, Jordan, Kierdej, Kolecki, Kolnicki, Kołek, Komajewski, Kosmowski, Kowinicki, Krąkowski, Krzykawski, Miękicki, Narbut, Niewier, Ościk, Otwinowski, Pakoszewski, Pietkiewicz, Pszonka, Radziwił, Rozwadowski, Rudomina, Rustejko, Rzeczkowski, Sadkowski, Schenhing, Sirewicz, Siruc, Sosnicki, Stanczykiewicz, Stojowski, Świerzcowski, Tokara, Tokarzewski, Walawski, Warzycki, Winarski, Wojna, Wolk, Żagel.

Kuropatnicki, *Małachowski*, *Wielądek* i inni następującym familiom tenże herb przypisują:

Ciarnowski, Ciążyński, Dowgielt, Klichowski, Kumorowski, Ostyk, Russanowski, Swiętorzecki.

Nie wszyscy jednak tu położeni, jednakowo tego herbu zażywają, a najprzód Rudominowie, w polu błękitnem trąbki składają, na hełmie zaś między dwiema orlemi skrzydłami trzy trąbki noszą. Siruciowie i Jaszczołdowie, w Grodzieńskim powiecie, przeplatają między trzema trąbkami trzy róże, a na hełmie trzy pióra strusie kładą. Domyśla się jednak *MS. Ks. Kojałow.* że któryś Siruc herbu Doliwa, wziąwszy małżonkę herbu Trąbki, tak herb swój złożył, że i róże i trąbki pomieścił w nim.

Trąby *w tych herbach znajdziesz:* Dąbrowski, Doręgowski, Kojeń, Krokowski, Suchekomnaty, Trąby.

TRACH HERB.

Herbu tego tarcza na dwie części przedzielona wzdłuż być powinna, po prawej stronie jest Smok w górę podniesiony, z skrzydłami i nogami rozszerzonemi, jakby coś chciał złapać, bez korony, z uszami długiemi, ogon u niego trochę zakrzywiony, jakby stał na nim; po lewej stronie trzy Wręby, ale trochę na ukos idące, na hełmie trzy pióra strusie. *Paprocki w Sztambuchu Szląskim dedic. colloq.* 17. *Okolski zaś t.* 3. *fol.* 235. powiada, że powinien być Smok złoty w koronie na głowie, w polu błękitnem, a po drugiej stronie trzy pola, na hełmie, mówi, że jedni kładą pół Smoka takiego jak na tarczy,

TRACH HERB.

drudzy trzy pióra strusie. Tenże rozumie, że od owej sławnej w Rzymie kawaleryi, którą *Draconarii* zwano, ten herb swoje początki zabrał: w zwyczaj albowiem u Rzymian poszło jako i u niektórych inszych narodów, że Smoków na chorągwiach swoich nosili, ztąd *Isidor l.* 17. mówi: *Draconis signa ab ipso Apolline morte Draconis inchoata, de hinc a Graecis et Romanis in bello gestari coeperunt:* atoli *Lipsius l.* 4. *dial.* 5. *de Milit. Romana*, nie pozwala na Greków, przywodzi jednak *Joan. Curopal. de Offic. Constant.* że Assyryjczykowie chorągwie swoje Smokami znaczyli: i *Suidas* o Indyjskiem żołnierstwie pisze: *Indi gens barbara, quibus in bello erant signa, in quosque mille Equites Draco extensus in pertica, ejus caput ex argento factum erat, dentibus restrictis et nudis, minace rictu, reliquum corpus serico textu longitudine et crassitie, et varietate coloris, in verum Draconem*, i o Tatarach tenże świadczy, *signa Scythica, quae ferunt in bello, sunt vela colore variegata, quae in speciem maxime serpentium assimilata sunt, et suspensa e mediocribus hastis;* przydaje *Lipsius*, *Dacos quoque Scythis affines, eadem vulgo usurpasse, atque censeo ab illis ipsis Dacis Romanos sumpsisse, ut fit imitatione, placuit enim ille terror, quem moti dracones in aere faciunt, vel hoc argumento, quod antea Trajani aevum, non eos in rebus Romanis legas. Quanquam et Persas iis usos indicat Vopiscus in Aureliano.* Chińskie państwo, że Smoków złotych w herbie zażywa, poznać *ex Relat. itineris P. Ferdin. Werbest.* Familji Boncompagnów Włoskiej, *z której był Papieżem Grzegorz XIII.* w herbie widzieć pół Smoka złotego, toż i u Burghessiuszów według *Petrasancta cap.* 54. Trachów familia na Szląsku sławna, co jej przyznał listem swoim August I. Król Polski, w którym dawne im dane przywileje, osobliwie od Kazimierza

książęcia Cieszyńskiego dany 1496. approbował, gdzie powiada, że od pięciuset lat kwitnęła; z tych byli, Trach, który w księztwie Opolskiem Franchenbergę założył. Hanzel Trach de Brezy, Jana książęcia Opawskiego i Raciborskiego konsyliarz, Piotr Trach, hetman na Landeku, Jan sędzia ziemski Opolski w roku 1487. Jan de Brezy, któremu August Król approbował dawne przywileje. Wacław sędzia ziemski Opolski i Raciborski 1608. *Paproc. Sztambuch Szląski.* Według tegoż autora, jedna z Trachów była za Jędrzejem Zborowskim kasztelanem Oświecimskim, druga za Janem Sielnickim, ziemianinem Krakowskim, oberszterem w wojsku Cesarskiem. Alexander Karol Trach w r. 1657. dobra jego Cielec na Szląsku. Z tych niektórzy w Wielkiej-Polszczе osiedli, i dóbr Prochy nabyli, wspominają Ziemaka de Prochy, pisarza ziemskiego Poznańskiego, Ottona mężnego kawalera, i syna jego Wawrzeńca, dziedzica na Prochach, którego córka jedynaczka poszła za Kosickiego z Kosiczyna herbu Samson, tego potomek od dóbr Prochy które ta wniosła w ten dom, Proskim zawołany. Stanisław zaś brat Wawrzeńca nabył dóbr Gnina, od którego Gniński poszli.

Herbowni.

Gniński, — Proski, — Żak, — Zelęcki.

Traczewski *herbu Abdank.* Wojciech Bohusz Traczewski, którego siostra Anna Nowicka, miał za sobą Alexandrę Kościuszkiewiczowne, z tej było czterech synów, Jan, Samuel, Benedykt i Wojciech, tego ostatniego z Zofji Faglowny syn Franciszek, 1*mo voto* miał za sobą Barbarę Zulińską, z tej spłodził syna pierwszego Stanisława, ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, drugi raz z Sylwestrą Wojakowską, pierwszy zaś raz z Domicellą Suchodolską, ta mu powiła Kaspra, Kwiryna, Eliasza, i córkę Teodozyą. Drugiego Pawła, zakonu Ś. Franciszka, trzeciego Wojciecha rotmistrza, czwartego Alexandra, piątego Ignacego, szóstego Ludwika, siódmego Franciszka, ósmego Karola, i córek pięć, Teresę Żelazowską, Salomeę Kosecką, Franciszkę Łojowską, Annę pannę, Elżbietę zakonnicę, 2*do voto* Franciszek pojął Rozalią Psurską, z tej potomstwo, Michał, Stefan, Jerzy, Walentyn, Kajetan i Barbara panna. N. Traczowska Piotra Kłomnickiego małżonka. Marcin w Litwie w Nowogrodzkiem 1632.

Trąmbczyński *herbu Drya*, w Kaliskiem województwie. Stanisław Trąmbczyński 1624. o którym *historya Cudów Ś. Stanisława Kostki* świadczy, że w ciężkiej niemocy swojej widział tegoż świętego. Alexander miał za sobą Teresę Zychlińską kasztelankę Miedzyrzecką, pozostałą wdowę po Bajer-

skim, z tej syn Serafin, i córka Elżbieta. Anna była za Ludwikiem Głembockim herbu Doliwa cześnikiem Brzeskim Kujawskim. N. miał za sobą Kierską. N. była za Władysławem Działyńskim. Marcin w zakonie Societ. Jesu, który ozdobił i nauką i świątobliwem życiem i znaczną dobroczynnością kollegium Poznańskie, i rządem kollegia Lwowskiego Jarosławskiego i Poznańskiego, ba i całej prowincyi Polskiej, zszedł z tego świata w r. 1732. w Poznaniu, jest w druku jego: *Bellum intestinum inter continuas sui victorias absolutum de P. Gasparo Drużbicki.* 2do. *Orbis meritis, famae, honori obligatus in ingress. Małachow. Palat. Caliss.* 3tio. *Ad mentem Patriae caput in ing. Stanisl. Leszczyński Palat. Posnan.* siostra jego była za Pawłowskim kasztelanem Biechowskim. N. była za Michałem Ponińskim. N. ma za sobą Bratkowską herbu Świnka, siostrę kanonika Gnieznieńskiego.

W r. 1778. Konstanty Trąmbczyński regent grodzki Gnieznieński. — Stanisław w r. 1788. surrogat grodz. Poznański. — *Przypisy Krasickiego.*

Trąmbczyński *herbu Topor.* Tomasz Trąmbczyński podskarbi koronny 1471. którego nagrobek na zamku Krakowskim. Piotr w zakonie naszym gorliwy kaznodzieja, więcej niż przez dwadzieścia lat; Katarzyna tegoż herbu Macieja Nowomiejskiego herbu Jastrzębiec małżonka. Jerzy także w zakonie naszym, jest jego *Kazanie w druku na pogrzebie Mikołaja Ks. Radziwiła w Ołyce* 1615. *in 4to Cracov.*

Trąmbski *herbu Prawdzic*, jednaż ich dzielnica z Szczawińskiemi, tylko że od dóbr Trambki działem wziętych tak zawołani. Mikołaj z Trąmbek sędzia Gostyński w r. 1446. na liście Władysława książęcia Mazowieckiego u *Karnkow. in Constit. Synodal. f.* 86. Paweł z Trambek archidyakon Warszawski 1525. podpisał dekret Mazowiecki przeciwko heretykom u *Łubien. in Vit. Episc. Płoc.* Jadwiga była za Stanisławem Sczawińskim, córka to była Felixa. Marcin umarł w zakonie naszym w Ostrogu 1695.

W r. 1422. Sasin de Trambki kasztelan Płocki, podpisał przymierze między Władysławem Królem a Krzyżakami. — *Cod. Dipl. Vol. IV. fol.* 114. — *Krasicki.*

Trebczyński, w województwie Połockiem. Jerzy i Stefan Trebczyńscy 1674.

Trebnic *herbu Poraj*, w Prusiech, ale z tą odmianą, że powinna być modra róża w czerwonem polu, tak go opisuje *MS. o Famil. Prusk.* Adam Trebnic opat Oliwski, *Vicarius Generalis per Poloniam et Prussiam, Ordin. Cisterc.* 1630. był na synodzie prowincyalnym Piotrkowskim 1621. *Acta Synodi*, i 1628. ostatni rok życia jego był 1630. 14. Sierpnia, ciało jego po śmierci nieskażone znalezione w r. 1684. jako

pisze *Hacki in sermone, fol.* 43. i 166. gdzie o nim świadczy, że był w umartwieniu ciała wymyślny, w nabożnych aktach ustawiczny, szczodry na ubogich, zgoła *virtutum omnium ac disciplinarum genere ornatissimus.* Samuel Trebnic 1593. N. podwojewodzy Chełmiński, miał za sobą Elżbietę Gissownę córkę Wojciecha, ale niepłodną. Stanisław officyał i archidyakon Kamiński 1674. na rezydencyą naszę Chojnicką dobroczynny. Ludwik 1699. Franciszek sądowy Michałowski, miał za sobą Teresę Dobrską chorążankę Michałowską. Jan poseł na sejm z Prus 1730.

Trembecki *herbu Brochwicz*, w Krakowskiem województwie, w ziemi Sanockiej, i w Prusiech: na wiele linji ten dom podzielony: bo jedni się piszą z Trąbek, drudzy z Łapszowa, inni z Chronowa, inni z Drużkowa, inni z Smarżowy, wszyscy jednak od pierwszego dziedzica Trąbek, w województwie Krakowskiem położonych, idą: jedni z nich pieczętują się Brochwiczem, drudzy Prus 1*mo*, przecież to jedenże dom jest, jako i sami przyznają, i genealogia, którą tu przytaczam, zebrana z ksiąg ziemskich i grodzkich Krakowskich, Sandeckich i Nowomiejskich, pokazuje: i owszem w r. 1550. czytam *in Actis Castren. Sandec.* dwóch rodzonych braci, Jędrzeja i Jana Trembeckich, z przydatkiem Wiktorów, zkąd wnoszę, że to jedenże dom Wiktorów i Trembeckich. A lubo Trembeckich *in Act. Terrestr. Cracov.* jeszcze przed rokiem 1436. tu i owdzie znajdziesz, jednak tego roku w spomnionych aktach, z tej familji Janusza dziedzicem Trąbek nazywają: ten Janusz miał trzech synów, z których Marek miał syna Grzegorza, a Bartłomiej Jana, Gęba nazwanego, ten bywszy dworzaninem i rotmistrzem królewskim, zostawił synów, Stanisława, Wojciecha i Krzysztofa: Krzysztof z Zofji Ptaszkowskiej, spłodził syna Jana, którego żona Anna Rudnicka, pisał się na Druszkowie. Jan trzeci syn Janusza, dziedzic na Trąbkach i Łapszowie, z Zofią Chwalibożanką, licznem obdarzony potomstwem: bo prócz córek kilku, miał synów ośm, Jana, Piotra, Wojciecha, Stanisława, Kaspra, Krzysztofa, Jakóba i Mikołaja. *Acta Terrestr. Cracov. et Castren. Sandec.* Z tych Jan pierwszy syn, pisał się in Trąbki et Szawa, był rotmistrzem królewskim, 1*mo voto* z żony Jadwigi, miał córkę Dorotę, która poszła za Gembarzowskiego, i dwóch synów: Jana i Piotra. Jan także rotmistrz królewski, zostawił syna Wojciecha, a Piotr złączył się dożywotnie z Barbarą Stojowską: 2*do voto* tenże Jan poślubił sobie Annę Librantownę. Wojciech trzeci syn Jana i Chwalibożanki, pisał się z Trąbek, miał syna Tomasza, który się złączył dożywotnie z Anną Rdzawską. Stanisław czwarty syn tychże rodziców podobno zszedł *sterilis.*

Kasper piąty syn, pisał się z Trąbek na Chronowie, wydał córki, Zofią za Jakóba Wiktora, Elżbietę za Jana Grabanię, Annę za Jakóba Skrzyńskiego, synowie zaś jego, pierwszy Marcin, miał za sobą Zuzannę Chronowską, drugi Stanisław, który córkę Katarzynę wydał za Bartłomieja Będzińskiego, a Jadwigę za Piotra Wiełogłowskiego, trzeci Jan pojął Konstancyą Ligęziankę, czwarty Samuel z Katarzyną Wiktorowną poślubiony, zabity 1623. piąty Eliasz, żona jego pierwsza Zuzanna Siemichowska, druga Jadwiga Ligęzianka, córkę Zofią wydał za Daniela Mierzeńskiego, zostawił syna Franciszka zręczonego z Zofią Komorowską. Krzysztof szósty syn Jana i Chwalibożanki nazwany Zachwicza, pisał się z Trąbek na Druszkowie, miał dwóch synów, Jędrzeja, który z Magdaleny Wielowiejskiej zostawił córkę Annę, zabity 1630. i Jana, który z Jadwigi Znamirowskiej zostawił dwie córki, Zofią i Małgorzatę. Jakób siódmy syn tychże, miał za sobą Dorotę Wiktorownę, a z niej syna Marcina. Mikołaj ósmy syn, 1*mo voto* zręczył sobie w dożywotnią przyjaźń Zofię Duninownę Karwicką, z której spłodził Piotra, Pawła i Hieronima, 2*do* Elżbietę Łącką, z tej był syn jeden Jan Jakób, 3*tio* Annę Słupską, ta mu powiła trzy córki, Katarzynę, ta panną umarła, i Annę Grodzicką. Jan Jakób syn Mikołaja, z Anny Stojeńskiej Krzysztofa z Dywidoru córki, spłodził czterech synów, Krzysztofa, Jakóba Teodora, Stefana, i Jana, i trzy córki, z tych Alexandra, poszła za Alexandra Pacowicza, Zofia za Kazimirskiego, Joanna w panieństwie umarła. Stefan i Jan młodo pomarli, Krzysztof żył z Suchodolcowną, z której syn Paweł. Jakób Teodor, drugi syn Mikołaja, podczaszy Rzeczycki, pisarz skarbu województw i ziem Pruskich, osiadł w województwie Pomorskiem, umarł 1719. mąż uczony, experyencyi wielkiej, i wszystkim miły, z Joanny Niezabitowskiej zrodził dwie córki, Konstancyę, pierwszym ślubem Józefowi Plemięckiemu, drugim Kazimierzowi Gralewskiemu sądowemu Tczewskiemu, i Maryannę Kazimierzowi Pawłowskiemu sędziemu Świeckiemu, zręczonę; synów zaś trzech, Władysława, ten młodzianem umarł, Jakóba Alexandra sądowego ziemskiego Tczewskiego i pisarza skarbu województw i ziem Pruskich, ten po odprawionych podczas wojny Szwedzkiej pracowitych kampaniach pod szarżą majora, pojął Ewę Pląskowską, z której synowie dwaj zostali, Jan i Jakób, i cztery córki: Urszula, Róża, Joanna, i N. Stanisława, ten w zakonie Societ. Jesu świątobliwe życie zakończył w r. 1737. w Lublinie, kollegium tam to rządząc. W r. 1697. pisali się na obwieszczenie dwaj Zbigniewowie, Stanisław i Zygmunt Trembeccy, synowie jego, Alexander, Stanisław i Wojciech. Alexander ożenił się z Grzy-

bowską. Piotr Trembecki mieszka w Bakowcu pod Sanokiem, Floryan w Bobrce, Jan w Terce. Byli też rodzeni bracia Piotr i Józef, Piotr miał syna Stanisława i córkę Joannę za Jędrzejem Ubyszem, Józef z Zielonczanki, zostawił syna Adama, i córki trzy, Justynę za Józefem Chojnackim komornikiem Przemyslkim, Annę za Bukowskim vicesgerentem Sanockim, i Katarzynę za Cieszanowskim.

Trembecki *herbu Prus* 1*mo*. Ci Trembeccy co się z Łapszowa piszą, tym się herbem pieczętują jako się wyżej mówiło. Piotr Trembecki drugi syn Jana i Zofji Chwalibożanki, dziedzic na Łapszowie, zostawił dwie córki, Zofią za Melchiorem Sarbskim, Annę za Stanisławem Goworkiem, i syna Piotra, którego z Zofji Rogozińskiej syn Jan, pierwszym ślubem żył z Paszkowską, ta mu powiła trzy córki, Annę Janowi Sczerbiczowi sekretarzowi i dworzaninowi królewskiemu, Zuzannę Wiktorowi, zaślubione, i Katarzynę, synów zaś Adama Konstantego, ten zszedł bezżenny, i Stanisława, który z Elżbiety z Bojszowa Bibersztejnowny, Starowiejskiej, zostawił syna Mikołaja. Drugim ślubem Jan pojął Strzemboszownę, z tej synowie, Zygmunt i Jędrzej. Z tych Zygmunt dziedzic na Bieniątkach, Popowicach, Januszowicach, i Jakubowicach, z Katarzyną Grotowską spłodził trzy córki, Marcyannę wydał za Jędrzeja Bobolę, Helenę, za Jana Wizemberka, Ludwinę za Łukasza Żółkiewskiego. Jędrzej zaś dziedzic na Zysławicach miał dwie żony, najprzód Magdalenę z Krzelcyc Stogierzownę, potem Teofilę z Mirowa Myszkowską: z pierwszej zostawił synów pięciu, Alexandra, Jana, Zygmunta, Konstantego i Władysława, z których Alexander wszedł w kontrakty małżeńskie, najprzód z Katarzyną z Nabrowic, po niej z Teresą Gołuchowską, z tej miał synów, Stanisława proboszcza Iwaneckiego, Zygmunta, Stefana, i Wojciecha. Od Zygmunta, krom innych młodo zmarłych, jest syn Jakób. Od Stefana Antoni i Władysław, i dwie córki. Od Wojciecha idzie Alexander, który z Grzybowskiej ma dwie córki i dwóch synów, Marcina i Michała. Jan drugi syn Jędrzeja, zaślubił sobie Annę Zalaszowską, po której śmierci został księdzem i kanonikiem Kamienieckim, zostawił jednak syna Franciszka chorążego Zakroczymskiego, który z Oraczewskiej spłodzone córki, Antoninę wydał za Antoniego Krasuskiego, Konstancyę za Dembińskiego, Salomeę za Wielowiejskiego: synowie zaś jego, Antoni, który młodo umarł, Michał jeszcze młodzian, i Ignacy, który złączył się dożywotnie z Czermińską, i z niej ma syna. Zygmunt trzeci syn Jędrzeja, wszedł w kontrakty małżeńskie z Anną Gawrońską. Konstantyn czwarty syn umarł bezżenny. Piąty Władysław, i ten podobno zostawił potomstwo.

W r. 1778. Jan Trembecki chorąży Malborski, z *Cieleckiej* zostawił córki: Perpetua za Pruszakiem kasztelanem Gdańskim — Maryanna za Jezierskim regentem ziemskim Pomorskim — Cecylia za Dziewanowskim kasztelanem Chełmińskim: z synów najstarszy Ignacy pojął *Gostomską* podkomorzankę Malborską, — drugi Piotr — trzeci Ignacy. — *Krasicki.*

Do tych zapewne należał Stanisław Trembecki szambelan Króla Stanisława Augusta, jeden z naszych najpierwszych Rymotworców z czasów tego monarchy: dzieła jego zostaną na zawsze ozdobą języka Polskiego. Wyszły one już po kilkakroć z druku a szczególniej odznaczający się w nich Poemat *Zofijówka*, któren już w 70. wieku życia swego napisał. — Umarł d. 12. Grudnia r. 1812. przeżywszy blizko lat 90. —

Trembicki, w Brześciańskiem województwie. N. Trembicki miał za sobą Helenę Gnatowską. Jan podstoli Bracławski w Wileńskiem 1648. N. miał Wojniłowiczownę, z której synowie, Bogusław w zakonie naszym, i N. którego córka żyła z Marcinem książęciem Radziwiłem krajczym Litewskim.

Trembiński *herbu Rogala*, dostało mi się czytać donacyą w r. 1538. uczynioną w grodzie Płockim przed Felixem z Sokołowa Srzeńskim wojewodą Płockim, Malborskim i Płockim starostą części swojej na Trembinie od Jędrzeja Trembińskiego, Jakóbowi i Pawłowi Trembińskim braci swojej rodzonym, spłodzonym z ojca Marcina Boboli Trembińskiego w ziemi Bielskiej. Ztamtąd się niektórzy wynieśli, i w Łęczyckiem województwie osiedli: temi czasy jeden z nich, ma być sędzią ziemskim Łęczyckim. Tomasz Trembiński miał za sobą Katarzynę Golemowską, z której córka Barbara zaślubiona Tomaszowi Chwaliszewskiemu, spłodziła pięciu synów, Krzysztofa, Hieronima, Jakóba, Wojciecha, i Stanisława Chwaliszewskich, z których Hieronim z Piotrowską miał syna Stanisława. Jakób pojął Godlewską, Stanisław Ostrowską. Drudzy w województwie Lubelskiem, z tych był Balcer wojski Lubelski, któremu fortyfikacya miasta Lublina, przez Laudum tegoż województwa zlecona była. Syn jego Kasper sędzią ziemskim Bełzkim obrany zostawił trzech synów, Marcina chorążego Lubelskiego, Antoniego podczaszego Drohickiego, starostę Tarnogorskiego, i Alexandra także starostę Tarnogorskiego, ten pojął Annę Niemierzycownę starościankę Tarnogorskę ale z nią *sterilis*. Antoni Trembiński deputat na trybunał koronny 1725. N. miał za sobą Teresę Pepłowską. N. podczaszy Łukowski, poseł na sejm 1738. N. miał za sobą Sarnowską chorążankę Łęczycką, wdowę po Karwickim.

Duńczewski w Herbarzu T. II. tak obszerniej o tej familji pisze: — Trembińscy od *Trembina* w Wielkiej-Polszcze rzeczeni około r. 1400. pochodzą od grafa Biberszteina z Niemiec, herbu *Rogala* w Polszcze, według swoich dokumentów, z linji Jana Ro-

gali wojewody Warszawskiego. Ten zaś poszedł od Biberszteina Rogali Laskarego, z antenatami swojemi i sukcessorami, o których *Okolski tom. 2. fol. 609.* powiada: *Hujus posteri, majorum semper insistentes vestigiis, praeclara Regni et Reipublicae in variis Palatinatibus munia obierunt summisque honoribus et dignitatibus aucti, tam in Majori Polonia quam Masovia, aperte declarant, maxima eorum fuisse merita in Patriam et Rempublicam.* Tenże skupił był w Wielkiej-Polszcze *magnas ditiones* na kilkadziesiąt wsi, między któremi wsiami w województwie Płockiem, mil cztery od Płocka, kupił wieś nazwaną *Trembin,* i od tej wsi Trembińskim nazwał się potomek i sukcessor jego około r. 1400. Poźniejszych czasów od tegoż pochodzący, jedni w województwie Płockiem, drudzy w województwie Rawskiem i trzeci w województwie Łęczyckiem lokowali się, gdzie i dotąd sędzia ziemski Łęczycki Trembiński i z innemi Trembińskiemi *exstant superstites.* Od tychże, Trembińskich rozrodzeni w dalszych czasach wzięli sobie przydomek *Bobolowie,* jako świadczy przywilej oryginalny *in archivo* domu Trembińskich dotąd zostający, Gockim charakterem na pargaminie napisany, za Zygmunta pierwszego Króla Polskiego w r. 1538. to jest *libera venditio sortium* Trembina, przez który *probatur,* że A n d r e a s Trembiński niegdyś M a r c i n a Bobola Trembińskiego syn, J a c o b o, i P a u l o Bobolom Trembińskim *fratribus, sortes suas vendunt.* Od tych pochodzący w Małej-Polszcze, po różnych województwach lokowali się, jako to w województwie Lubelskiem, gdy jednemu łowczemu Lubelskiemu, z nich biegłemu na ów czas w Inżynieryi, dało województwo Lubelskie *per Laudum* ośmdziesiąt tysięcy na sypanie wałów około miasta Lublina dla fortyfikacyi, na co *Lauda extant in Actis Lublinensibus Castrensibus et Civitatensibus.* Od tych stryjeczni lokowali się w województwie Ruskiem w ziemi Chełmskiej, i tam sobie pokupili *haereditates, bona* Kleszów et Wołkowiany, które około r. 1633. Janowi Budzyńskiemu przedali, jako o tem opiewa dokument *in Castro Lublinensi, post Dominicam Cantate in Anno* 1633. Drudzy lokowali się w temże województwie Ruskiem w ziemi Halickiej, gdzie dotąd *superstites* mają *suas haereditates.* Inni od tych pochodzący lokowali się w województwie Bełzkiem, z tych było trzech braci rodzonych, W o j c i e c h, W a w r z e n i e c i J a k ó b *sterilis.* W a w r z e n i e c spłodził synów dwóch, S t a n i s ł a w a i G r z e g o r z a, dziedziców dóbr *Klesze* i *Wołkowiany* w ziemi Chełmskiej. W o j c i e c h Trembiński miał B a l t a z a r a i K r z y s z t o f a bezdzietnego. B a l t a z a r łowczy Lubelski, dwa razy wota małżeńskie odprawił, 1o. z Agnieszką *Jabłońską.* 2o. z Agnieszką *Horyszewską sterilis.* Z pierwszego małżeństwa była córka Teofila za Jerzego Rudnickiego wydana, od tej było trzy córki, z których jedna poszła za Polanowskiego, druga za Skawińskiego, trzecia za Raczyńskiego. Z tejże *Jabłońskiej* było synów dwóch, K a s p e r i J a n, który pod Wiedniem zginął. K a s p e r Trembiński sędzia ziemski Bełzki, wszedł w dożywotnią przyjaźń z Katarzyną *Wierzbicką,* z którą spłodził M a r c i n a, A n t o n i e g o, i A l e x a n d r a podstolego Rawskiego, z *Niemierzycowną sterilem.* M a r c i n chorąży Lubelski, wszedł w kontrakty małżeńskie z Heleną *Trembińską,* z których S t e f a n podczaszy Trembowolski, żył dożywotnie z Maryanną *Wilkowską* podczaszanką Gostyńską, siostrą cioteczno rodzoną Sołohuba wo-

jewody Witebskiego, i generała artylleryi w. ks. Lit. teraźniejszego. Od Stefana Jacek porucznik znaku pancernego, cześnik Urzędowski, Rafał i Władysław Trembińscy, i córka jedna wydana za Morskiego, podczaszego Przemyslkiego. Drugi Waleryan podsędek ziemski Lubelski żył z Ludowiką *Rostworowską*, kasztelanką Wizką, od których Franciszek, i Adam Trembińscy *superstites*, i córek trzy, Salomea za Dziedoszyckim, starostą Żukowskim, Anna za Szeptyckim, starostą Kozickim, i Salomea za Starzyńskim, starostą Brańskim. Antoni Trembiński starosta Tarnogorski, drugi syn Kaspra sędziego ziemskiego Bełzkiego, z Katarzyny *Wierzbickiej*, stanowił śluby małżeńskie z Barbarą *Nenchowną*, podkomorzanką Inflantską, z której Remigian Alexander, Jakób, i Łukasz Trembińscy. Alexander Trembiński infułat Zamojski, kanonik archikatedralny Lwowski, proboszcz katedralny Chełmski, archidyakon Lubelski, szósty raz deputatem na trybunał koronny z kapituły Krakowskiej w roku teraźniejszym 1757. Remigian cześnik Lubaczowski żyje zaślubiony z Franciszką *Malowską*, podczaszanką Czerniechowską, od których Jacek Trembiński, Maryanna i Barbara. Jakób podczaszy Drohicki, i Łukasz podczaszy Owrucki bracia rodzeni. — To *Duńczewski*.

Trepka *herbu Topor*, w Krakowskiem województwie: tych przodkowie przedtem się zwali Nekandami, jako znajdziesz u *Bielsk. fol.* 220. Grzegorza Nekandę, któremu pod potyczkę z Krzyżakami pod Radziejowem, w r. 1331. zlecono było, aby był Kazimierza Łokietkowego syna, zdrowie miał na pieczy, pisali się zdawna z Grzegorzowic, jako czytam Jana Nekandę z Grzegorzowic na liscie, tak jemu, jako i Płazom od Króla danym w r. 1366. Jędrzej Nekanda Trepka, u Mohacza, kędy Ludwik Król Węgierski, zginął, był hetmanem, w tymże boju, mężnie się potykając zabity w r. 1525. posłował trochę przedtem do Zygmunta I. Króla Polskiego, gdzie gdy mu tego nie mógł wyperswadować, aby się gdzie zjechał i rozmowił z Królem Ludwikiem, rzekł: Już tedy więcej, ani Ludwika nie obaczysz ani od niego legacyi żadnej mieć nie będziesz, co się ziściło, jako i on i Ludwik polegli. *Sarnicki annal. Herberszt. Comment. rer. Moschow.* gdzie go zowie *Curiae Magistrum. Cureus f.* 25. Stanisław Nekanda Trepka brat Jędrzeja, wysłany do Moskwy od Króla Zygmunta I. aby był Glińskiego zbiega do Cara Moskiewskiego, o łasce królewskiej, gdyby tylko nazad się powrócił do Polski, assekurował, o którym dowiedziawszy się tyran, przed sobą go w oleju usmażyć kazał: to *Paprocki*, ale *Biel. fol.* 524. powiada, że tę legacyą od Władysława Króla Węgierskiego w roku 1514. sprawował, i gdy sekretu nie chciał wydać, do rożna był przywiązany, i tak z lekka pieczony, wrócił ci potem do ojczyzny, ale ledwo tchnący. *Sarnicki*. Jan trzeci ich brat, dworzanin Króla Zygmunta, z Gomolińską kasztelanką Rospierską, zo-

stawił dwóch synów, Stanisława męża rycerskiego i Hieronima dworzanina Króla Stefana, z którym w różnych okazyach mężnie stawał, pojął Elżbietę Prowanownę, z domu Kolumna, córkę Trojana, spłodził z nią dwie córki, Annę z Stanisławem Bodzętą, Barbarę z Janem Konarskim, zręczone, i synów Waleryana, Samuela, tego żona Rusecka, i Zegotę, ten miał dwie żony, Pągowską i Oraczewską. Stanisław Trepka, który za Olbrachta Króla na Bukowinie zabity poległ, zostawił dwóch synów, Szczesnego i Jana, z tych Szczesny mąż wojenny, dziedzic na Kamyku, któremu wnuk jego Jan sędzia ziemski Krakowski, postawił nagrobek w Częstochowie w r. 1597. *Starowol. in Monum.* Spłodził synów, Piotra i Balcera, z których Piotr dziedzic na Czapli i Kamyku, pod Orsą i Starodubem Moskwę wojował, umarł 1587. tamże pochowany, z Barbary Rożniatowskiej z Dobrzyńca (nagrobek jej w Kłobucku. *Starowol. in Monum.*) miał dwóch synów, Jana i Balcera, z tych Jan sędzia kapturowy Krakowski 1587. *Constit. fol.* 421. a potem sędzia ziemski Krakowski (*Paprocki* tych Trepków rachuje, którzy w Kamyku dział brali, Jana, Szczesnego, Piotra, Marcina, Jakóba i Mikołaja). Jan sędzic Krakowski z sejmu 1613. komissarz do pewnych dóbr. *Constit. fol.* 30. Od Balcera mówi *Paprocki* byli ci synowie: Stanisław, Walentyn, Zygmunt i Piotr, ten się w Węgrzech schował, a potem w Polszcze żołniersko się bawił. Jan syn Stanisława zabitego na Bukowinie, brat Szczesnego dziedzic na Wilkowiecku, zkąd go też Wilkowieckim zwano, zostawił syna Balcera, a potem tylko się córki zostały, z których jedna była za Hieronimem Buzeńskim kasztelanem. Stanisław drugi syn Jana z Gomolińskiej mąż rycerski, tego syn Jan, którego córka Anna była za Mikołajem Dębickim podstarościm Oświecimskim, synów zaś trzech tego Jana zostało, Stanisław który miał za sobą Elżbietę Korzeńską, Mikołaj Podlodowską, *Acta Castr. Cracov.* 1650. obadwa potomstwo zostawili, Rudolf trzeci ich brat, młodzieńcem umarł. *Baranow.* Marcyan Trepka porucznik, brat jego chorąży w wojsku Polskiem, trzeci Kasper 1698. N. miał za sobą Rupniewską.

W r. 1778. Jan Trepka miecznik Radomski. — *Krasicki.*

TRESTKA HERB.

Na białym szczycie powinien być belk czerwony na ukos, od prawego boku tarczy z góry, na dół na lewy, na którym są trzy krzyże jeden podle drugiego, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisuje *MS. o Famil. Prusk.* i w Świeciu w zamkowej kaplicy na podniebieniu, tak jest odmalowany złotem; zkądby

TRESTKA HERB.

jednak swoje początki zabrał, i kiedy, nigdzie nie czytam. Z tego domu był ks. Walentyn Trestka, ten beneficium w Drzewicy, w województwie Sendomierskiem, w archidyecezyi Gnieznieńskiej otrzymawszy, o żadne insze lepsze, albo intratniejsze beneficia nie zabiegał, ale wszystek się wylał, żeby był i własnej duszy, i inszych zbawienia jako najpilniej doglądał. Mięszkanie jego nie tylko inszej płci niedostępne, ale też i od zgiełku ludzi dalekie i ostrożyną obwarowane; tam się zwykł był zamykać, żeby był rzeczom duchownym, i świętej z Bogiem kontemplacyi większą sposobność uczynił, z tamtąd nigdy nie wychodził, chyba że funkcya jego albo miłość bliźniego, tego po nim wyciągały. Kazania do ludzi gorące miewał, na które się pilno gotował, ofiarę ołtarzową z osobliwszem nabożeństwem odprawował; gdy o ŚŚ. Aniołach mówił, albo o chwale Boskiej, nad insze czasy bardziej się do Boga affektem wzbijał. Nikogo do usług swoich przypuścić nie chciał. Z politowania nad ubóstwem, co mógł to im świadczył. Z tego taka u wszystkich była opinia o świątobliwości jego, że go wszyscy szczególniej czcili, a nawet przepiłe chłopstwo, gdy przechodził Walentyn, albo zaraz ucichło, albo się po kątach rozpierzchnąwszy kryło, nawet gdy o milę w potrzebie wyjechawszy, tamże życie skończył jak żył pobożnie, ludzie z owego miasteczka ciało jego gwałtem ztamtąd porwali, i w własnym kościele z uczciwością pogrzebli, wszyscy mu to i po śmierci przyznawając, że był człowiek święty: życie jego napisał jeden z zakonu S. Franciszka de Observantia, i podał do druku w r. 1618. które czytał *Joannes Vosdassius* jako sam pisze, *Ethicae Sacerdot. l.* 3. *et* 6. Jędrzej podkomorzy Trocki z sejmu 1569. poborcą zapisany w temże województwie. *Const. f.* 505.

Herbowni.

Cieleski, — *Luszkowski*, — *Trestka*, — *Zembowski*.

Treteri. Ci nobilitowani w r. 1676. o czem patrz w Konstytucyi. Z tych niegdy kwitnął Tomasz Treterus kustosz i kanonik Warmiński, Anny Jagiellonowny sekretarz, przy Hozyuszu kardynale w Rzymie i w cnotach i w naukach młodsze lata polerował. *Starowol. in Centur. Script. Polon. fol.* 70. tak o nim pisze: *Thomas Patria Posnaniensis, vir fuit statura corporis supra mediocrem, decente facie verendus, patula utcunque fronte, vividis oculis, et ore prono in humanitatem ac misericordiam, sermone comis et affabilis, cultu ac sensu de se modicus; mirum quam vitae integritate, animi candidi sinceritate, morum verborumque comitate, maximarum denique virtutum dignitate suscipiendus. Gregorio XIII. Pontifici, nec non Clementi VIII. vehementer acceptus. Hic legandus Cardinalis in Polonias, a Tretero de omnibus informatus. Ille suae gentis insignia eidem nobilitato (quantus honos) usurpanda muneratus, Canonicatu Romae S. Mariae trans Tyberim et Olomucensi donatus: oblatos sibi altiores in aula, in Ecclesia, dignitatis gradus modeste recusavit. Cum Cardinali Andrea Batoreo Roma reduce Varmiam se recepit, peridoneam hanc pietati, ac otio literario solitudinem, negotiosae aulae ac infulae prudens, volensque praehabuit, ubi coepto probitatis, solertiae, humanitatis tenore, nullo supercilio, reliquum vitae laudabiliter posuit etc.* Mąż był uczony, którego książki te są w druku. 1mo. *Hierosolymitana peregrinatio Nicolai Christophori Radzivilii Ducis in Ołyka latinitati reddita* 1601. *Brunsbergae in fol.* 2do. *Symbolica vitae Christi meditatio in 4to* 1612. *opus posthumum.* 3tio. *Romanorum Pontificum compendiaria gesta, soluto vinctoque carmine.* 4to. *De vita et miraculis D. Benedicti, carmina diversis imaginibus subjecta.* 5to. *Ad effigies Romanorum Imperatorum elogia.* 6to. *Teatrum virtutum Stanislai Hosii Cardinalis iconoplyphico opere cum lemmatis.* 7mo. *Variae in easdem virtutes odae, et alia poëmata.* 8vo. *Elenchus vocularum Horatiani Poëmatis.* 9no. *Sacratissimi Corporis Christi historia et miracula, quae Posnaniae Deus operatur.* 10mo. *Vitae Episcoporum Posnaniensum per Joannem Długossium quondam conscriptae, ab illo ad sua tempora continuatae, Brunsbergae,* 1604. *in 4to.* 11mo. *Vitae Episcoporum Varmiensium, in fol.* 1685. *Cracoviae, quas usque ad Michaëlem Radziejovium continuavit nepos Thomae ex fratre, Mathias Casimirus a Lubomierz Treterus.* Tego Macieja jest także w druku. *Novus Archimedes amor, panegir. na weselu Jana Wielopols. Stol. Koron. z Komorowską* 1665. *in fol. Crac.* Bernard 1673.

Znajdują się w Helsbergskiej bibliotece listy tego przezacnego męża Tomasza Tretera, *ab anno* 1569. *ad* 1609. Pieczęć wąż wijący się po krzyżu. — Błażej Treter synowiec jego pisał list który oryginalny znajduje się, do Szymona Rudnickiego biskupa Warmińskiego posyłając mu księgę wydrukowaną Stryjowską o której *Niesiecki* wzmianki nieczyni: — „*Ne tamen ingratitudinis labe me meosque aspergam, ea adfero Praesul Dig. munus Typum videlicet Sacerdotis Christiani a A. R. D. Thomas Tretero Avunculo meo e sacris literis excerptum — at vero rudi stylo in eos incisum ac typis evulgatum.*“ — W katedrze Warmińskiej jest nagrobek który Tomasz Treter ojcu swemu Jakóbowi położył w którym wyraża iż umarł r. 1607. wieku 80. — Tegoż zaś Tomasza takowy: — „*D. O. M.—Perenni Mem. Th. Treteri J. U. D. Eccles. Patriarch. Lateranensis Romae Canonici Cust. C. Varm. Cui Posnania ortum et studiorum progressum, educatio magni Cardin. Hosii incrementum dedit. Sub tanto morum ac arbitro posito virtutum tyrocinio, in eam adolevit amplitudinem quae meruit a Gregorio XIII. Pont. Max. adoptionem in familiam Boncampagnam, a Stephano ac Sigismund. Regibus Polon. titulo Residentis Romae Legati ac S. R. M. Secretariatus decorari. — Sed majus ab eruditissimis scriptis vere omnisciae eruditionis provenit decus; inter quorum plurima cum symbolicam Christi vitam et docta penna et subtili elaboratam celatura edidisset; ipse virum ejusdem vitae, per exactam Christi imitationem factus symbolum, privati calami lucubrationes, publico exemplo illustravit. Tam piis meditamentis intentum mors corripuit A. D.* 1609. *aetatis LX.*“ — *Krasicki.*

Podług *Małachowskiego* w *Zbiorze nazwisk Szlacheckich* Treterowie są nobilitowani r. 1669. i mają przydomek *Lubomirz* herb *Sreniawa* bez krzyża, a na hełmie Smok. Familia ta do dziś dnia exystuje w Gallicyi Cesarsko Austryackiej z których Baltazar z *Lubomirza* Treter z Salomei *Gniewczyńskiej* miał synów dziś żyjących dwóch: Alexandra Stanisława dziedzica dóbr *Łonie*, tego potomstwo synowie Hilaryon, Konstanty, i Mieczysław — i drugiego Wiktoryna byłego kapitana wojsk Polskich. — *Z dokumentów familijnych.*

Tretius *herbu Lewart*, w Krakowskiem województwie. Krzysztof Tretius sekretarz królewski, między ministrami kalwińskiemi najcelniejszy, od Króla Stefana nobilitowany, a od Firlejów do herbu Lewart przypuszczony, o czem list kładzie *Paprocki o herbach fol.* 391. nabył był dóbr Pękowice nazwanych mila od Krakowa, ale syn jego także Krzysztof, który miał za sobą Katarzynę Rejownę, przedał te dobra Janowi Szydłowskiemu w r. 1617. *Baranowski.*

Trętowski. Mikołaj, Adam, Maciej i Tomasz z Trętowa Trętowscy, podpisali elekcyą Augusta wtórego w ziemi Ciechanowskiej.

Trewani. Franciszek Trewani, dla zasług swoich, i ojca swego Jana, który pod Smoleńskiem za Władysława IV. Króla Polskiego kulą był postrzelony, indygenat otrzymał 1667. na sejmie, o czem *Konstytucya fol.* 38.

Treyga. Krzysztof Treyga między rycerstwo Polskie policzony dla zasług swoich na sejmie w r. 1673. o czem patrz Konstytucyi.

Trlęski *herbu Topor*, w Sieradzkiem województwie. Marcin Trlęski stolnik Sieradzki, siostra jego Anna była za Jaroszem Świeckim. *Decret. Tribun. Petricov.* 1602. Są drudzy i w księztwie Żmudzkiem, z których Jana Trlęskiego zostało dwóch synów Jan i Stanisław.

Trojan *herbu Junosza*, w Bełzkiem województwie. Hieronim Trojan poborca w ziemi Chełmskiej z sejmu 1567. *Const. fol.* 146. posłował na sejm 1569. podpisał unią Litwy z Koroną. *Constit. f.* 171. Stanisław najprzód chorąży Bełzki i poseł na sejm 1569. *Constit. fol.* 171. potem podkomorzy Bełzki 1590. *Constit. fol.* 590. urodzony z Zofji Stojeckiej.

Trojanowski *herbu Ogończyk*, w województwie Sendomierskiem, piszą się z *Trojanowa*. N. Trojanowski podkomorzy Sendomierski. Floryan Powała Trojanowski z Zygmuntem III. Królem Polskim Moskwę pod Smoleńskiem wojował, z Koreckim książęciem we dwieście koni przeciwko Wołochom stawał, kędy też marsowym duchem uniesiony, gdy się od wojska dalej za nieprzyjacielem zaciekł, tam rozsiekany poległ. Stanisław brat jego i ten mąż rycerski 1635. N. miał za sobą Modliszewską starościankę Łomżyńską.

Trojanowski *herbu Szeliga*, w Podlaskiem województwie. Jędrzej Trojanowski rotmistrz pod Obertynem, z niemałą rycerskiego serca sławą, *Biel. f.* 565. zostawił z Anny Czarnockiej herbu Lis, Stanisława leśniczego Bielskiego, męża jak w szyku wojennym nieustraszonego, tak ani pogróżkami, ani drogiemi obietnicami nieprzełamanego, z Jerzykowiczowny zostawił potomstwo, jako i brat jego Kasper z Komorowskiej. Jan z Trojanowic Trojanowski pisarz ziemski Mielnicki, poseł na sejm 1627. zkąd naznaczony do lustracyi dóbr królewskich, *Const. fol.* 17. i 1629. deputat na trybunał Radomski. *Const. fol.* 12. N. miał za sobą Dorotę Sobolewską pisarzownę Drohicką, z której córka Katarzyna Mieduszewska, Jędrzej, Franciszek i Tomasz w Podlaskiem 1674. Adam na Brzezinach w Łęczyckiem. Stanisław dworzanin u książęcia Radziwiła kardynała. N. była za Pawłem Ryszkowskim chorążym Łukowskim, Maryanna za Zygmuntem Łubieńskim chorążym Sieradzkim, umarła 1649.

W r. 1778 Marcin Trojanowski chorąży Stężycki. — *Krasicki.*

Trojecki *herbu Gryf*, w ziemi Przemyskiej, dom starodawny, z których był Jędrzej Trojecki mąż zasłużony Rzeczypospolitej. Samuel stolnik Przemyski de Trojczyce Trojecki, w r. 1611. poseł na sejm, zkąd deputowany do upatrzenia

miejsca sposobnego na erekcyą zamku Grodeckiego, *Constit. fol.* 16. i znowu r. 1613. zkąd komissarzem stanął do zapłaty wojsku, *Uniwer. Pobor.* córka jego Magdalena była za Chrząstowskim Jakóbem, druga Krystyna za Teofilem Grochowskim, trzecia córka stolnika Anna z Trojczyc Trojecka, była za Janem Ramułtem dziedzicem na Dmitrowicach, czwarta Katarzyna za Mikołajem Wąsowiczem, synów tegoż było dwóch, Zygmunt zszedł bezpotomnie, Jędrzej zaś miał za sobą Annę Kuropatnicką którego córka Elżbieta, poszła za Wojciecha Głogowskiego.

Tronowski *herbu Kościesza*, w Bełzkiem województwie i w księztwie Litewskiem. Józef Tronowski dworzanin u książęcia Ostrogskiego, syn jego Piotr, wnuk Jan, obadwa ludzie rycerscy. Są i Tronowiczowie w Wileńskiem, Stanisław Tronowicz 1648.

Trop. Jakób Trop kapitan armatny w wojsku Litewskiem, nobilitowany na sejmie 1676. *Const. Litv. fol.* 23. Są i Tropiańscy w księztwie Litewskiem, z których Jan Tropiański strażnik Żmudzki, miał za sobą Zofię Misztoltownę podczaszankę Wendeńską.

TROSKA HERB.

W czarnem polu powinna być żółta strzała, prosto do góry żeleźcem wyrychtowana, grot jej biały, na hełmie skrzydło podobno orle, na którym takaż strzała jako i na tarczy, tak go opisuje *MS. o Famil. Pruskich*, gdzie przydaje że *Christophorus a Trosche Cancellarius Electoris Brandeburgici* kwitnął w r. 1649. Wojciech Troska stolnik ziemi Chełmskiej i poseł na konwokacyą Warszawską 1587. *Constit. fol.* 418. Samuel w województwie Mińskiem 1674. Truszków herbu Drogosław pisze *Okolski* w Prusiech i na Szląsku, ale rozumiem że podobieństwem tego herbu z Drogosławem, uwiedziony.

Troszczewski *herbu Grzymała*, w Mazowieckiem województwie. Z tych N. Troszczewski starosta Łomżyński, którego synowie Piotr i Mikołaj ludzie wojenni.

Troszyński *herbu Rogala*, w Mazowieckiem województwie. Jan z Troszyna sędzia Łomżyński 1496. *Statut. Masov. fol.* 110. Mikołaj podczaszy Łomżyński i poborca z sejmu 1564. *Constit. fol.* 76. Piotr Troszyński podkomorzy Łomżyński 1591. komissarz do granic od Prus. *Const. f.* 617. N. była za Janem Przedborem Koniecpolskim.

Trubeccy *książęta herbu Pogonia Litewska*, idą od Jędrzeja Wigunda syna Olgierdowego, a brata Władysława Jagiełła. Gdy Siewierskie księztwo od Litwy się oderwało do Moskwy, niektórzy z nich do Moskwy się przywiązali, drudzy w Litewskiem księztwie zostali. Potem już za Władysława IV. od Litwy odcięty, dostał się Moskwie Trubeck, a ostatni z tego domu Trubecki książe do Moskwy 1656. wzięty, i tam przytrzymany. *Kojał. in MS. et histor. Lit. par.* 2. *ann.* 1487. N. księżniczka Trubecka, feltmarszałka Rossyjskiego córka, była za Antonim na Skrzynnie Duninem, starostą Zahorańskim.

Truchses. Dom ten w Europie po różnych miejscach i w Królestwach tak w zasługi jako i honory kwitnął. W Prusiech zaś naszych rozumiem że w ten czas osiadł, kiedy jeden z tego domu mistrzem tu był Krzyżackim. Z tych jeszcze się w województwie Malborskiem znajdowali Jan i Anzelm Truchsessowie którzy podpisali elekcyą Jana Kazimierza Króla.

Truskolaski *herbu Ślepowron*, w województwie Ruskiem. Marcin Truskolaski, miecznik Lwowski miał za sobą Agnieszkę Grochowską wdowę po Piotrze Korycińskim: Stanisław kanonik Lwowski 1641. *Acta Castr. Leopol.* Mikołaj podkomorzy Halicki 1676. *Constit. fol.* 10. Córki jego N. podkomorzanka Halicka, była za Władysławem Łuszczewskim viceinstygatorem koronnym, druga Konstancya podkomorzanka Halicka za Dominikiem Potockim podskarbim nadwornym koronnym, 1*mo zaś voto* była za Stefanem Kakowskim, chorążym Sanockim, trzecia za Piotrem Kuropatwą.

Stanisław Truskolaski r. 1781. sędzia ziemski Sanocki. — *Krasicki.*

Truszkowski *herbu Drogosław*, w ziemi Wizkiej. Stanisław Truszkowski 1674. podpisał elekcyą Jana III. Króla. Maciej w ziemi Wizkiej 1697.

W r. 1778. Marcin Truszkowski sędzia ziemski Wizki. — *Krasicki.*

Trypolski *herbu Gozdawa*, w województwie Kijowskiem. N. Trypolski którego żona Barbara Sutkowska. Michał pisarz ziemski Kijowski, Alexander i Paweł 1674. Anastazya Stefana Dolszkiewicza małżonka, Antoni podkomorzy Kijowski, poseł na sejm 1724. był i deputatem na trybunale,

i chorążym Owruckim, żona jego Katarzyna Przerębska. Zofia była za Alexandrem Niemierzycem sędzią ziemskim Kijowskim.

R. 1778. Michał Trypolski sędzia ziemski Kijowski z *Wychowskiej* spłodził synów czterech, z tych Antoni pojął *Podchorodyjskę*, Jan *Trzeciakownę*. — *Krasicki.*

Tryumf *herb*, o tym się mówiło w piątym tomie pod herbem Krucini albo Krzyż.

Tryzna *herbu Gozdawa*, w księztwie Litewskiem. Przodek ich wyszedłszy z Grecyi według *Okolsk.* osiadł był w księztwie Siewierskiem i był dziedzicem na Brańsku, a gdy Siewierz od Moskwy odpadł, potomstwo jego ztamtąd wyniosło się do województwa Nowogrodzkiego; z tych był Iwan Tryzna starosta Nowogrodzki, który Tatarów w r. 1505. zamku dobywających, z niemałą w nich klęską poraził i odpędził. *Stryjk. l.* 22. *c.* 5. *Kojałow. p.* 2. Grzegorz marszałek Litewski i pułkownik po owej sławnej pod Wendą wiktoryi, wysłany do Króla z tą nowiną do Wilna, i z pojmanym w tej potyczce Iwanem Meskierskim wojewodą Moskiewskim: mając kommendę nad pięcią tysięcy wojska od Radziwiła hetmana, Moskiewskie kraje w Inflancicch pustoszył w r. 1561. wspominają go kasztelanem Podlaskim w roku 1567. według *Kojałowicza*, synów jego trzech zostało. Jan, który jako dworzanin królewski w r. 1566. przyjmował posłów Moskiewskich w Grodnie; drugi Piotr wojewoda Parnawski, starosta Bobrojski 1623. mąż wojenny, który i zdrowia i fortuny swojej dla ojczyzny nie żałował, fundował Societ. Jesu rezydencyą w Bobrojsku, jego żonę jednę wspomina *Aquila Połubiana* Zofią Wołowiczownę. *Wituński zaś w kazaniu: Radosny Grób* Annę Masalską siostrę wojewody Mińskiego, z której córka Petronella poszła za Samuela Paca chorążego Litewskiego, żyła 1630. *Aland. Histor. Mirac.* Synowie zaś jego byli: Piotr starosta Bobrojski i Michał. Trzeci syn Grzegorza Grzegorz marszałek Słonimski, kasztelanji Smoleńskiej ofiarowanej sobie przyjąć niechciał, w Byteniu fundował Bazylianów unitów, i świętemu Jozafatowi Kuncewiczowi pod rządy poddał. Na Moskiewskich i Wołoskich kampaniach zasłużony żołnierz: żona jego Alexandra Sapieżanka Jędrzeja wojewody Smoleńskiego córka. *Histor. Sapieh. par.* 3. *fol.* 95. Synów jego zostało czterech, pierwszy Paweł Piotr, najprzód oboźny Litewski, starosta Starodubowski, z sejmu 1634. komissarz dla obrady hetmanowi Litewskiemu przydany, *Constit. fol.* 3. a w r. 1634. poseł na sejm i deputat na trybunał skarbowy, *Constit. fol.* 6. w roku 1625. pułkownik pod Luciniem mężnie Szwedów gromił, umarł stolnikiem Litewskim w r. 1639. pogrzebiony w Krakowie u Ś. Trójcy z nagrobkiem, który wypisał *Starowol. in*

Monum. tam jego expedycye Moskiewskie, Pruskie i Inflantskie wspominają i brata jego Gedeona Michała. Drugi Marcyan biskup Malleński, koadjutor biskupstwa Wileńskiego, referendarz i pisarz, a potem podkanclerzy Litewski, proboszcz Geranoński i Trocki, opat Wąchocki, kanonik Wileński; pomogła mu siła do tych honorów niepospolita w nim nauka, a nawet i w Greckim języku biegłość taka, że posłom Greckim do Króla Zygmunta III. od tronu odpowiadał, z sejmu 1633. deputowany był z inszemi do korrektury statutu Litewskiego, *Constit. fol.* 26. a w r. 1634. z Moskwą szczęśliwie zawarł pokój i podpisał, tegoż roku i następującym, deputatem zasiadał na trybunale fiskalnym Litewskim, *Constit. fol.* 6. i 5. zszedł z tego świata w r. 1643. w Brześciu u OO. Bernardynów pogrzebiony, gdy albowiem matce swojej zmarłej pogrzebową usługę gotuje, śniło mu się kilką miesiącami przedtem, jakby go w tymże kościele grzebiono, i nagrobek sobie przydany czytał, dla tego tym bardziej na śmierć się gotować począł. Trzeci Gedeon Michał podskarbi wielki Litewski, Brzeski, Surazki i Mścisławski starosta, Grodziński, Mohylowski ekonom, Nowodworski, Persztuński, Przełomski, Rudnicki, Leśnicki, złączył się był dożywotnie z Marcybellą Wodyńską wojewodzanką Podlaską, atoli ta bezpotomna do grobu weszła w r. 1651. będąc przedtem najprzód stolnikiem Litewskim, a potem krajczym i podkomorzym, posłował na różne sejmy 1623. *Constit. fol.* 10. 1638. *fol.* 25. marszałkował izbie poselskiej 1634. kaplicę dość ozdobną wystawił w Brześciu przy kościele OO. Bernardynów na cześć S. Michała archanioła, tamże na nasze kollegium dobroczynny: O drugiej żonie jego Rajeckiej wojewodzance Mińskiej namienia, *Poniatow. Morze.* O trzeciej drudzy namieniają, że była Pociejowna, Leona Pocieja pisarza ziemskiego Brześciańskiego jedynaczka. Czwarty Mikołaj najprzód podkomorzy Słonimski 1621. potem kuchmistrz Litewski, a na koniec podskarbi wielki Litewski, starosta Błudneński i Wołkowiski, mąż i na ojczyznę szczodry, dla której do obozu ośmset ludzi zbrojnych wyprawił przeciwko Szwedom i Moskwie, jako i na duchowne osoby, znajdziesz go *w Konstytucyach* 1635. *fol.* 5. wszedł był w dożywotnie kontrakty z Maryną Dorohostajską, wojewodzanką Połocką, z tej spłodził dwie córki, jedna z nich zaślubiona Gabryelowi Szemiotowi podkomorzemu Słonimskiemu, druga Kazimierzowi Tyszkiewiczowi podkomorzemu Brześciańskiemu, i syna Teodora wojewodę Brześciańskiego, starostę Wołkowiskiego i Błudneńskiego, który w r. 1645. życie to śmiertelne zakończył bezpotomnie, zostawiwszy owdowiałą małżonkę swoję Izabellę Lacką, starościankę Żmudzką, która po jego śmierci

poszła za Hieronima Chodkiewicza starostę Mozyrskiego. *Hist. Sapieh. par.* 3. *f.* 76. twierdzi, że za Teofilem Tryzną Wołkowiskim starostą, ekonomem Bobrojskim, była Katarzyna Sapieżanka córka Mikołaja Sapiehy pisarza polnego Litewskiego, ale to wątpliwa; umierając, niektóre swoje dobra zapisał OO. Bazylianom w Byteńskim Monasterze, kędy też po śmierci spoczywa. *Dubow. kazan. na jego pogrz.* Krom tych, jeszcze tych wspominają, Józefa Tryznę wojewodę Podlaskiego, Teodora kasztelana Smoleńskiego, Konstantego kasztelana Podlaskiego. Stanisław Władysław sędzia ziemski Wołkowiski, poseł na sejm 1661. deputat na trybunał fiskalny Litewski. *Const. fol.* 4. Katarzyna zakonnica S. Benedykta w Wileńskim klasztorze 1676. Jędrzej poborca w Nowogrodzkiem 1578. *Const. f.* 353. N. była za Hipacym Jelcem, Klemens Kazimierz miał za sobą Łomską, z którą się rozwiódłszy, został Czerncem i archimandrytą Wileńskim, siostra jego była za Swołyńskim marszałkiem Oszmiańskim. Anastazya Tryznianka w r. 1643. ślub brała z Stanisławem z Trojan Piotrowskim stolnikiem Nowogrodzkim.

TRZASKA HERB.

Księżyc jak na nowiu nie pełny, obiema rogami do góry obrócony, żółty w polu niebieskiem, i dwie głownie otłuczone, z krzyżami i rękojeściami, z których jedna jest w środku księżyca, druga pod księżycem, na hełmie nad koroną pawi ogon, na którym takiż księżyc i z głowniami, tak go opisują *Paproc. w Gniazdzie fol.* 45. i *fol.* 1187. *o herb. fol.* 265. *Okolski tom.* 3. *fol.* 240. *Klejnoty fol.* 87. zowie się ten herb już Trzaska, już Biała, już Lubiewa. Z tej zaś okazyi ten herb nadany kawalerowi nazwanemu Trzaska, od Bolesława Chrobrego Króla: gdy albowiem w okazyi, nieprzyjaciel na samego Króla z mieczem nacierał, pomieniony rycerz, zastawiając Pana

swego, swoim go orężem odcinał, nie mógł jednak długo utrzymać na sobie siły nieprzyjacielskiej: bo gdy w kark nieprzyjaciela zajechał natężonym impetem, miecz mu się po samę prawie rękojeść spadał, co widząc Chrobry, swego mu co prędzej dodał, którym silny z natury kawaler, nie tylko że tego na śmierć zrąbał, ale i drugich tak posiekał, że się gęstemi trupami w koło opasał, ale i ten sam miecz na konice mu prysnął, którego gdy po tej wygranej potyczce oddawał Bolesławowi, Król mu w nadgrodę odwagi jego i serca tak pięknego, w ten kształt herb ułożył: przydaje *Paprocki* że dla tego Lubiewą był potem nazwany, iż w Wielkiej-Polszcze fundował klasztor Lubieński, kędy trzech z tego domu jeden po drugim opacką jurysdykcyą rządzili, nawet na pamiątkę tej od nich fundacyi, jeszcze się i podziśdzień herbem Trzaska pieczętuje pomieniony klasztor. Z tegoż domu dawniejszych wieków przodków *Paprocki* doczytał się tych w klasztornych przywilejach: Morchę hrabię z Biały w r. 1091. Mstygenia hrabię z Biały 1180. Klemensa Szeligę z Janowic, podkomorzego Sieradzkiego w r. 1436. ale go i pod herbem Szeliga położył. Niektórzy familianci jeszcze i po te czasy od imienia tego herbu w Łomżyńskiej ziemi kwitną, jako Stanisław Trzaska, który pod Pskowem w r. 1582. zsiadłszy z konia, pieszo szedł do szturmu. *Paproc. o herb. fol.* 405. Paweł Trzaska 1680. Jadwiga Trzaskowna, zakonnica Ś. Benedykta u Wszystkich ŚŚ. we Lwowie. Tenże herb na siebie i na potomków swoich przyjął na sejmie Hrodelskim przy unji Litwy z Koroną Mojdylon czy Mejdalon Kufołowicz, *Biel. fol.* 314. czy Czusołowicz. *Stryjkow. fol.* 542. Adam i Samuel w ziemi Waszawskiej, Walentyn, Paweł, Maxymilian i Kazimierz w Nurskiej 1697.

R. 1778. Felix Trzaska chorąży Łomżyński. — R. 1788. Tomasz komornik graniczny Opoczyński. — *Krasicki.*

Herbowni.

Biały, Bielski, Błażejowski, Budkiewicz, Chojnacki, Chrząszczewski, Chrzczonowski, Dluski, Glinka, Golachowski, Gołyński, Jarzyna, Kleczkowski, Kotowski, Kurnochowski, Lubiewski, Michałowski, Nartowski, Niemirowski, Pancerzyński, Papliński, Pątkowski, Pielesz, Podbielski, Podsędkowski, Ponikiewski, Popławski, Popowski, Rojecki, Ryczycki, Sczucki, Sieklucki, Słupecki, Sokołowski, Świejkowski, Szygowski,

Trzaska, *Wędrogowski*, *Zakrzewski*,
Trzonkowski, *Wyleżyński*, *Zimoszarski*,
Tyszka, *Zabielski*, *Żorawski*.

Kuropatnicki, *Małachowski* i *Wielądek* następującym familiom herb ten przypisują:

Kotutewicz, — *Moydyłon*, — *Świecikowski*.

O Pancerzyńskich mówiłem w siódmym tomie, alem ich herbu nie wiedział.

Trzaskowski. N. Trzaskowski miał za sobą Borzymowską, *MS. o Famil. Prusk.* N. Teofilę Świecką, z której były dwie córki, Zofia za Janem Pławińskim, Katarzyna za Włodkiem.

Trzcieński *herbu Leliwa* w Prusiech, piszą się a Canden, z tą jednak różnicą, że powinny być dwa charty myśliwe podle siebie w prawą tarczy zapędzone, a nad niemi herb zwyczajny Leliwa, na hełmie nad koroną pawi ogon, na którym Leliwa, tak go opisuje *MS. o Famil. Prusk.* i mnie się widzieć dostało. Z tych Paweł Trzcieński sądowy ziemski Tczewski, Michał najprzód sędzia ziemski Chełmiński, a potem podkomorzy Pomorski, na poselskich, deputackich, komissarskich funkcyach wsławiony, mąż dowcipu wielkiego; żona jego Dulska herbu Przegonia, stryjeczna siostra podskarbiego, z tą spłodził pięciu synów, po niej pojął Barbarę Dambrowską starościca Radzyńskiego córkę, i z tej zostało potomstwo: wspominają tego Michała *Konstytucye* 1613. deputatem na trybunał fiskalny *fol.* 8. Tenże czy inszy podkomorzy Pomorski, miał za sobą Kitnowską. Łukasz podwojewodzy Pomorski, sędzia generalnego kapturu Warszawskiego 1648. *Porządek elekcyi.* Paweł pisarz ziemski i grodzki Chełmiński, posłował na sejm 1662. *Constit. fol.* 2. Władysław podwojewodzy Chełmiński 1688. dobroczynny na rezydencyą Malborską. Bernard poseł z Chełmińskiego na konwokacyą 1696. podobno to ten Bernard i Franciszek synami byli sędziego Chełmińskiego. Jędrzej sądowy ziemski Michałowski 1699. Adam podwojewodzy Chełmiński 1682. deputat na trybunał koronny, mąż w prawie biegły, i Societatem naszę kochający, w r. 1690. obrany znowu deputatem, żyć przestał. Cypryan 1682. na kollegium Grudziądzkie dobroczynny. Adam kasztelan Rypiński temi czasy.

Trzciński *herbu Gozdawa*, w księztwie Litewskiem. *Wojniłow, kazanie: Śnieg Ogień.*

Trzciński *herbu Pobog* pod Mławą. Zygmunt Trzciński z Trzeznicy, syn jego Stanisław, którego córka Anna była za Janem Stokowskim podwojewodzym Sieradzkim, *Acta Castren. Wielun.* 1621. był ten Stanisław wojskim Wieluń-

skim, syn jego Gabryel 1642. *Acta Wielun.* podobno z Golemowskiej urodzony.

Trzciński *herbu Ślepowron*, w ziemi Łukowskiej. Jan Trzciński 1632. w Lubelskiem. N. miał za sobą Zofią Prochańską córkę Marcina. Stanisław 1632. Jakób 1674. w Poznańskiem.

Duńczewski w herbarzu Tom. I. str. 364. tak obszerniej o tej familji umieszcza. ,,Że *Niesiecki* krótką tylko wiadomość starożytnego imienia Trzcińskich podaje, zaczem doskonalszą kładę tu o nich informacyą, z ksiąg grodzkich Lubelskich zebraną od r. 1633. w których jest tranzakcya Tomasza Trzcińskiego, syna Jakóba Trzcińskiego, który miał za sobą Zofią *Brodowską*, Jana Brodowskiego córkę, wyrażona *fer.* 2. *p. Bartholomaei.* R. 1638. wspominają też same akta Mikołaja Trzcińskiego, który miał w małżeństwie Zofią *Cieszkowską* 1641. Kasper Trzciński, syn niegdy Jana, podkomorzego Sochaczewskiego, dóbr *Wola Pękoszowska* dziedzic, uwolnił z poddaństwa Wojciecha Knycha. R. 1643. jest wspomniony Szymon Trzciński, który miał w małżeństwie Jadwigę *Wilską*, Michała Wilskiego z Barbary *Kwaśniewskiej*, urodzoną córkę, dziedziczkę na *Sowinie* w województwie i powiecie Lubelskim. R. 1644. Alexander Trzciński, Jerzego syn, części swoje po ojcu w dziedzictwie wsi *Trzcinnik* w województwie Lubelskiem, powiecie Urzędowskim, Stanisławowi Trzcińskiemu, bratu swojemu, puścił zastawem. R. 1645. wspomina tranzakcya Stefana Trzcińskiego, 1649. także Jana Trzcińskiego, i Jakóba, a potem Stanisława, i żonę jego *de Chmilek Trzcińską.* R. 1660. jest intercyza roborowana Hieronima Trzcińskiego, z Anną 1*mo voto Kielpińską*, 2*do Konarską*, 3*tio Bzicką*, swoim i Katarzyny *Bystrzyckiej*, żony swojej imieniem zapisana, z którą spłodził trzy córki, Helenę Stanisława Gano, Justynę Franciszka Nasiłowskiego, który pod czas batalji Wiedeńskiej na harcu zginął, i Katarzynę Wojciecha Kazimierskiego żony, których wspomina tranzakcya 1679. 1682. i pożniejsze. Tenże Hieronim Trzciński, miał synów trzech, Jana, Franciszka i Władysława. Franciszek ożeniony z Anną *Grzankiewiczowną*, Andrzeja Grzankiewicza z Heleny *Boguckiej* urodzoną córką. Jan Trzciński miał Konstancyą *Szczucką*, która była pierwej za Stanisławem Podniesińskim, jako twierdzi roboracya intercyzy 1671. Władysława małżeństwo *non constat.* R. 1661. jest w intercyzye wyrażony z Karolem Wapowskim, synem Stanisława kasztelana Przemyslkiego, Jędrzej Maxymilian Trzciński, łowczy ziemi Sochaczewskiej, na *Tymienice* i *Thorowie* dziedzic, a ten miał Franciszka syna, potem tenże Wapowski pomienionemu Jędrzejowi Maxymilianowi uczynił donacyą dóbr *Chyżna*, w województwie Podolskiem leżących. Stanisław Trzciński dziedzic na częściach *Kwasowiec*, *Rudków*, i inszych dobrach, syn Hieronima Trzcińskiego, z Zofji *Dembowskiej* urodzony. R. 1664. Wojciech i Tomasz Trzcińscy Jakusowie, synowie Mikołaja. Jakób Trzciński syn Tomasza, miał w małżeństwie Zofią *Borkowską.* Remigian na *Trzcinniku* Trzciński, po którym Maryanna Trzcińska, Szymona Trzcińskiego żona, pozostała wdowa, i Katarzyna Trzcińska z Marcinem Sosnowskim

mężem swoim, w Trzinniku dział uczynili roku pomienionego. 1676. Anna Wysocka, Jana Wysockiego córka, była za Alexandrem Trzcińskim. Seweryn, Jan, Franciszek i Władysław Trzcińscy, synowie Stanisława zwanego Zawrzykrajem. 1680. miał tranzakcyą Józef *de Trzciana* Trzciński, i Floryan mający w małżeństwie szlachetnie urodzoną Maryannę *Rajską*, Krzysztofa Rajskiego córkę. 1681. wspomina także obligacya Adama Trzcińskiego na *Trzcinniku*. 1682. pewnego kontraktu roboracya z Stanisławem z Wronowa Wronowskim, imieniem Maryanny *Stawskiej* żony, i Reginy *Trzcińskiej* matki swojej. 1683. Jest kwietacya Bartłomieja Trzcińskiego, niegdy Stefana z Tochów Trzcińskiego syna, którą Stanisława Czarnieckiego, pisarza polnego wojsk koronnych, uspokoił. Jest wiele inszych tranzakcyi tychże, i poźniejszych Trzcińskich, które w pomienionym grodzie podziśdzień każdy czytać może, ja tu od Pradziada żyjących wymieniam.

Hieronim Trzciński, miał za sobą w małżeństwie *Szelińską* herbu *Lubicz*, spłodził synów sześciu, z tych będąc pięciu pod Wiedniem za Króla Jana Sobieskiego, zginęło czterech, piąty się został Franciszek Trzciński, który cztery razy wota małżeńskie ponawiał, pierwszym kontraktem dożywotnim z *Gronkiewiczowną*, drugim z *Borzechowską*, trzecim z *Gąsiorowską*, czwartym z *Sosnowską*. Z drugiej żony *Borzechowskiej*, herbu *Lubicz*, jak pisze *Niesiecki Tom II. fol.* 255. ci antenaci byli, Piotr Borzechowski, kanonik Warszawski, sekretarz królewski, Zygmunta Augusta, w r. 1553. Mikołaj w województwie Lubelskiem, o którym *Konstytucya r.* 1593. *fol.* 660. i inszych tak wielu nie wspomnionych. Z niej Remigian, który miał za sobą *Iżycką*. Z pierwszej żony *Gronkiewiczowny* była Katarzyna 1*mo voto* za Opockim, który był ostatni z domu Opockich, zszedł *steriliter:* 2*do voto* była za Konstantym Iżyckim, po którym syn Józef Iżycki dziedzic wsi *Wirzchowisk* pod Lublinem. Z trzeciej żony *Gąsiorowskiej*, syn Alexander Franciszkan. Antoni Trzciński, cześnik Rożański, który służył za towarzysza z Kalinowskim, pod czas okazyi Pułtawskiej, miał za sobą pierwszą w małżeństwie *Doręgowską*, po niej *Piotrkowską*, na ostatek *Wronowską*, herbu *Topor*, z *Wronowic*, w Lubelskiem województwie, o których z inszemi *Niesiecki* pisze. Z niej zostało się synów czterech Trzcińskich, i córka jedna, ale ich niewiem po imieniu, z najpierwszej zaś żony Antoniego Trzcińskiego *Doręgowskiej*, córka jedna Bernardynka w konwencie Lubelskim.

Tegoż wspomnionego Franciszka Trzcińskiego, z ostatnią żoną *Sosnowską*, herbu *Nałęcz*, synowie Stanisław Trzciński, chorąży Urzędowski, i Michał komornik graniczny Lubelski i skarbnik Urzędowski. Kto chce wiedzieć żyjących enkomia, może czytać ich w Pijarskim panegiryku kollegium Piotrkowskiego, w r. 1741. wydanym, ja tu ich tylko wyrażam wiersze.

Inclyta longaevos gens Trzcińskich stabit in annos,
Perpetuo semper, Stemmata vestra docent.
A Solea fulcrum est, benedicet Crux, nihil Ales
Triste canet, vocem nam Annulus iste vetat.

Tenże Stanisław Trzciński, chorąży Urzędowski, służył pod znakiem husarskim w Krasnymstawie stojącym, lat 30. wszedł w do-

żywotnią przyjaźń, z Maryanną *Krogulecką*, Mikołaja Krogulcckiego, stolnika Zydaczowskiego córką, który Mikołaj Krogulecki był u Króla Jana III. w wielkim u dworu kredycie. Michał Krogulecki herbu *Junosza* jest kanonikiem Chełmskim, którego dedukcya familji, jest w katedrze pomienionej r. 1747. *pro festo Divisionis Apostolorum* prezentowana, ale mi jej nie przyszło widzieć, i tu wyrazić. Z pomienionej Maryanny *Kroguleckiej*, Trzcińskiego chorążego Urzędowskiego żony, syn jeden Mikołaj, w Palestrze zostający, i córek dwie, jedna Katarzyna, ta jest za Józefem Jastrzembskim, podczaszym ziemi Łukowskiej, druga Justyna teraz za Antoninem z Mężanina Mężańskim chorążycem Zytomierskim, Alexandra z Mężanina i Teresy z Wybranowskich synem, towarzyszem znaku husarskiego J. O. Ks. JMci prymasa. Michał Trzciński, komornik graniczny województwa Lubelskiego, husarskiego znaku towarzysz, brat Stanisława tegoż chorążego Urzędowskiego, z *Sosnowskiej* urodzony, miał za sobą pierwej *Słotwińską*, potem *Dłużewską*. Do tychże należą Wacław i Adam Trzcińscy, teraźniejsi kasztelanowie Rawski i Dobrzyński.

Szósty syn Hieronima z *Szeliską* spłodzony, Jan spłodził synów trzech: Stanisława, Michała i Kazimierza. Stanisław miał za sobą *Deszkowską*, z którą spłodził był synów dwóch i córkę jednę, która była za Adamem Zelisławskim, któren w pojedynku raniony od Franciszka brata żony swojej, *fatis decesit*, o czem dekreta grodzkie Lubelskie ferowane w roku 1742. Michał miał za sobą *Zawadzką* z którą spłodził synów czterech, Piotra, Augustyna, Jana kanonika Chełmskiego, i Stefana; córkę jednę, Alexandra Suchodolskiego, skarbnika Zytomierskiego, dziedzica dóbr *Rzeczycy* małżonkę. Kazimierz miał za sobą *Kańską*, który *steriliter* zszedł. Ta *Kańska 2do voto* była za Raczyńskim pisarzem grodzkim Krasnostawskim. Ten Michał Trzciński był skarbnikiem, potem stolnikiem i chorążym Lubelskim umarł. Zasług jego w województwie Lubelskiem jeszcze jest żywa pamięć. — *Duńczewski.*

Trzciński *herbu Sulima*, w Krakowskiem województwie, od Gamratów swoję linią ciągną: bo gdy Kasper Gamrat pojął w małżeństwo Czarnkowską dziedziczkę na Trzcianach i inszych dobrach między Sędziszowem i Rzeszowskim, od tych dóbr nazwany Trzcińskim, syn jego także Kasper połowę tych dóbr przedał Sepichowskiemu, miał za sobą Skotnicką herbu Półkozic, która mu powiła trzech synów, Krzysztofa, Stanisława i Wacława: z tych Krzysztof dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Kwilińską, z tej zrodził dwóch synów, Jana *sterilem*, i Jerzego nauką i dzielnością tej ojczyznie zasłużonego, drugi raz z Rzeszowską herbu Wąż Adama córką, z tą zostawił synów Adama, Stanisława, Krzysztofa i Mikołaja, i córki, jedna z nich była za Wawrzeńcem Domaniewskim vicesgerentem grodzkim Krakowskim, druga za Lipskim, od której był syn Jan Lipski, trzecia Zofia Sendzimirzowa, czwarta Maryanna Niewiarowska. *Baranow.* Krzysztof archiprezbiterem i infułatem proboszczem u Panny Maryi w Kra-

kowie w rynku; od Adama dwóch synów zostało, Mikołaj w zakonie Soc. Jesu, ten służąc zapowietrzonym w Warszawie, tymże jadem zarażony poległ heroicznie w r. 1652. *Tanner Societ. Apostol. Janit. fol.* 794. *Nadasi.* Drugi Alexander, na różnych Pańskich dworach wielmi zachwalony, Jerzy trzeci syn. Stanisław drugi syn Kaspra z Czarnkowskiej: ten tylko jednego miał syna z Buchowskiej Stanisława, którego dwóch synów, mężów rycerskich było, Krzysztof i Jan, który w niewoli u Turków życie styrał, Stanisław zaś trzeci ich brat. Wacław trzeci syn Kaspra z tejże, Jana, Marcina i Stanisława ale bezpotomnych spłodził. Gabryel Trzciński burgrabia Krakowski z sejmu 1652. komissarz do granic od Szląska. *Const. fol.* 25. N. sędzia ziemski Sendomierski, deputat na trybunał koronny 1695. Elżbieta zakonnica Sądecka 1701. Sałomea pisarzowna ziemska Sendomierska, Alexandra Krasińskiego kasztelana Wiślickiego małżonka. N. miał za sobą Dorotę Derszniakowne. Jerzy i Alexander w Krakowskiem 1632.

Trzciński *herbu Rawicz*, w województwie Rawskiem, luboć niektórzy z nich na Ruś się wynieśli. Dom starożytny, z których Filip z Trzciany był kasztelanem Rawskim w roku 1550. Wawrzeniec toż krzesło zasiadł w r. 1598. jakom dowodził w pierwszym tomie. Zofia Wojciecha Leszczyńskiego herbu Belina małżonka. N. miał za sobą Petronellę Izbińską. Barbara podkomorzanka Sochaczewska, była za Chociwskim. Maryanna za Bartłomiejem Bełzeckim. Jan podkomorzy Sochaczewski, miał za sobą Zofią Noskowską starościeankę Łomżyńską. Katarzyna była za Kasprem Osuchowskim podkomorzym Sochaczewskim. Katarzyna za Jędrzejem Sierpskim wojewodą Rawskim, starostą Płockim, umarła 1556. N. miał za sobą Elżbietę z Rzeczycy, która 1*mo voto* żyła z Janem Swoszowskim podkomorzym Lwowskim. *Acta Castren. Leopol.* 1646. N. kasztelan Lubaczowski, córka jego była za Alexandrem Fredrem miecznikiem Lwowskim. Maxymilan Jędrzej łowczy Sochaczewski, złączył się dożywotnie z Anną Aloizyą z Sternberku Kostczanką, żył z nią od roku 1657. aż do roku którego umarła 1673. syn był z niej, ale w dzieciństwie umarł, córka zaś Krystyna dostała się w małżeństwo Kasprowi Nieborowskiemu, podczaszemu Gostyńskiemu, *Duryew. fol.* 88. Kazimierz sędzia grodzki Sochaczewski, Adam pisarz grodzki Sochaczewski, a potem stolnik ziemi Gostyński i sędzia grodzki Rawski, poseł na konwokacyą 1696. Marcin i Adam 1674. Maciej i Stefan 1632. Józef suffragan i archidyakon Gnieźnieński, prezydent trybunału koronnego 1723. i 1728. i 1737. którego wszedł do grobu. Wacław brat jego rodzony kasztelan Rawski, deputat na trybunał koronny 1723.

Felicyan Trzciński kasztelan Rawski († 1762.) miał za sobą *Wilżankę*, siostrę starosty Grabowieckiego. — Ignacy kanonik Poznański. — Stefan cześnik Wieluński. — Stanisław wojski Brzeziński. — Ignacy chorąży Kruszwicki. — Tadeusz stolnik Bydgoski. — Benedykt cześnik Rypiński. — Jan wojski Owrucki. — Mikołaj podstoli Łukowski. — Jakób w r. 1788. łowczy Brzeziński. — *Krasicki.*

Trzebicki *herbu Łabędź*, w Sieradzkiem województwie. Marcin z Trzebiczna Trzebicki kasztelan Wieluński w r. 1657. wieku swego 85. zmarły któremu w Piotrkowie u OO. Dominikanów nagrobek marmurowy wystawił syn Jędrzej. córka Marcina Jadwiga, Wojciecha Cieńskiego małżonka, brat zaś rodzony Marcina Stanisław, kustosz, archidyakon, dziekan Krakowski, w trybunałach koronnych nie raz deputat, wszędzie *aequitate*, *morum gravitate et probitate conspicuus*, wyzuł się z śmiertelności w r. 1678. w kościele Krakowskim u Ś. Piotra pogrzebiony, kędy do ozdoby kaplicy Ś. Franciszka Borgiasza, siła się swoją szczodrobliwością przyłożył, o żadne wyższe honory, nie tylko nie zabiegał, ale cisnącemi się do siebie wzgardził. Jędrzej biskup Krakowski syn Marcina kasztelana, w Kaliskich szkołach z młodszych lat swoich w naukach znacznie postąpił, w Krakowie potem w kollegium u Ś. Piotra filozofji słuchał, i publicznie z niej defendował, przy prezencyi nuncyusza apostolskiego Honorata vicecomesa, w Rzymie skończył teologią pod Janem de Lugo professorem Societatis, a potem kardynałem: pod który czas poznawszy się z purpuratami Rzymskiemi Franciszkiem Barberynem, i Gwidonem Bentiwolim, w wielkiej był potem u nich estymacyi, co poznać z niektórych listów do niego od nich danych. Do ojczyzny powróciwszy scholastykiem, a dalej proboszczem Płockim, kantorem Gnieznieńskim, kanonikiem Krakowskim, regentem koronnym urosł, za promocyą Macieja Łubieńskiego arcybiskupa Gnieznieńskiego, który go na dworze swoim do publicznych tej ojczyzny interesów z lekka wprawował: wziął potem podkanclerstwo koronne, biskupstwo Przemyslkie i opactwo Czerwieńskie, pod który czas posłem wysłany do Ferdynanda Cesarza i do rzeszy Niemieckiej w Ratysbonie, jako wspomina *Konstytucya* 1653. *fol.* 25. tę legacyą z honorem Polskiego imienia zakończył. W r. 1655. ofiarowano mu było Kujawską infułę, ale jej przypuścić niechciał, jedynie dla tego, żeby był musiał ustąpić opactwa Czerwińskiego, kędy rozlicznemi cudami słynie obraz Matki Boskiej, do której on tam szczególniej był nabożny, świadkiem *Albrycht Stanisław Ks. Radziwił. in dedic. Elogior.* 12. *B. Mariae Virginis.* W następującym zaś roku, z Szwedami w Warszawie oblężonemi pokój zawarł i podpisał. *Tulden l.* 6. Na Krakowskie wkrótce

biskupstwo posuniony, o prymacyalną godność, (którą jednak dla wielkich jego w tem Królestwie zasług, bez wątpienia danoby mu było, ile doświadczonemu pod interregnum po śmierci Króla Michała, gdy arcybiskupa Gnieźnieńskiego nie było, jak mądrze i spokojnie na elekcyi Króla Jana prezydował, co o nim z pochwałą potomności wypisał *Potoc. Centur. Viror. fol.* 431.) cale nie zabiegał, ale wszystek się wydał na dobro tej ojczyzny, i kościoła swego: jakoż że Arryanów z Polski przez sejmową ustawę wypędzono, że związkowych dobra kościelne niszczących łupieztwa ukrócone, że domowa wojna między Janem Kazimierzem Królem i marszałkiem wielkim koronnym przytłumiona, nikt nad niego w tych punktach więcej nie pracował. Jana Kazimierza Króla ciało, wielkim nakładem z Francyi sprowadził, i w Bazylice Krakowskiej na zamku złożył w kaplicy, którą umyślnie dla tego na przeciw Zygmuntowskiej wystawił. *Kwiatk. Roczne dzieje* 1676. *num.* 7. ile od niego exekutorem testamentu zapisany. *Const.* 1676. *f.* 26. Na potrzeby Rzeczypospolitej osobliwie pod czas burzy Szwedzkiej, za czasów tego Króla, siła spendował, już usarskie chorągwie, już piechotę na jej obronę uzbrajając, (która w Kamieńcu Podolskim zginęła) przecież to wszystko darował, tylko 50. tysięcy została mu winna. *Constit.* 1676. *fol.* 44. Kościołowi katedralnemu Krakowskiemu przydał ozdoby, to z wieży, którą czterdziestą tysięcy wspaniale wyniósł w górę i z zegarem, to oknami, któremi rozprzestrzenionemi widoczniejszym go uczynił, to gdy trumnę srebrną osobliwszej wielkości, ale i nie mniej kunsztu i roboty sprawił S. Stanisławowi biskupowi, po zabranej od Szwedów dawnej. Pałac biskupi na Promniku, od tychże nieprzyjaciół spustoszony, reparował. Seminarya kleryków, z ręki jego aukcyą swojej fundacyi wzięły, Sendomierskie 12. tysięcy, tyleż i Lubelskie, a missyą w Podgorzu swoim sumptem, póki żył, podejmował. Do Częstochowy dał kielich szczerozłoty. *Nieszpork. Odrobiny.* Szpital na szalonych w Krakowie ufundował. Podczas gwałtownego w Krakowie moru, zapowietrzonym, ojcem się stawał: bo nietylko, że ich do kilka tysięcy swoją szkatułą karmił, ale o ich potrzeby tak duszne jako i ciała troskliwie się starał, dla przewietrzenia tą plagą zarażonych Lazaret na przedmieściu wystawił, pod też czasy klasztory i szpitale Krakowskie prawie łaską jego żyły. W powinności swojej pasterskiej tak był pilny, że sam przez siebie dyecezyą wizytował, kazania do ludzi miewał, księży w podeszłym wieku święcił, kościoły konsekrował, z których jedne naprawione z jego szczodrobliwości, drugie siedm z gruntu wystawione. Osobliwiej jednak zakon Societ. Jesu szczyci się jego ku sobie ojcowską miłością i dobroczyn-

nością, kiedy w Krakowie u Ś. Piotra, kollegji większą część i wspaniałą strukturą i hojnym nakładem wymurował, a nawet i zwłoki ciała swego, po zejściu swojem, nie gdzie indziej, aby były złożone, tylko w tymże kościele, gdzie sobie grób wystawiwszy, gdy raz nawiedził ten dom Boży, padłszy na kolana, na wzór Karola Wielkiego, miejsce to gdzie miał leżeć ucałował, mówiąc owe słowa, *Haec requies mea etc.* Dopędziwszy tedy wieku swego lat 72. w r. 1679. w sam dzień narodzenia Pańskiego, trzy msze święte według porządku kościoła katolickiego odprawiwszy, na lekką febrę zapadł, która wkrótce w fatalną rozgorzała, tak dalece, że go też w dzień Młodzianków świętych strawiła, przecież świątobliwie do śmierci przygotowanego, i w sakramenta święte opatrzonego. Ostatnią wolą swoją, trzykroć sto tysięcy na różne dobre uczynki wysypał. Bibliotekę zaś swoję kollegio Krakowskiemu naszemu odkazał. Był biskup ten rosłej statury, suchej komplexyi, na rozwiozłych przyostrzejszy, w radzie głęboki. Napisał *życie Stanisława Łubieńskiego biskupa Płockiego ile krewnego swego, które znajdziesz in Vitis Episc. Płocen. na końcu*, i owszem też życia biskupów Płockich Jędrzej będąc w Rzymie do druku podał. Za jego także staraniem i nakładem wyszła *Książka w Rzymie* 1639. *in 4to pod tytułem: Manipulus Orationum, ab eruditis viris Polonae nationis, diversis temporibus et occasionibus scriptarum*, są tam *Orationes Stanisława Łubieńskiego, biskupa Płockiego, Jana Lipskiego, potem arcybiskupa Gnieznieńskiego, Jerzego Ossolińskiego kanclerza koronnego, i niektóre panegiryki Akademji Wileńskiej, do każdej z nich, Jędrzej proloquium krótkie przydał.* Alexander VII. i Urban VIII. Papieże, jego żarliwość i pobożność danemi do niego listami obszerniej zalecili. Stanisław chorąży Sieradzki 1674. a potem zda mi się kasztelan Spicimirski, synowiec Jędrzeja biskupa, córka jego była za Wojciechem Morawskim. Józef Prokop kanonik Krakowski, który będąc w Rzymskiem Seminarium miał przed Klemensem XI. Papieżem *in Sacello Pontificio oracyą, którą wydrukował tamże in 4to* 1705. *pod tytułem Spiritus Adjuvans*, atoli młodo życie swoje styrał, jako i brat jego w zakonie naszym, który w Jarosławia umarł 1713. Maciej wojski Wieluński drugi synowiec Jędrzeja biskupa, tego z Jadwigi Piotrowskiej zostało potomstwo, a między inszemi syn Stanisław w zakonie naszym, rządził kollegium Rawskiem, umarł 1740. posłował ten Maciej na sejm 1701. mąż staropolskiej cnoty. N. była za Swentosławem Tomickim. N. miał za sobą Annę Lipską pisarzownę ziemską Kaliską. Jadwiga Tomasza Łętkowskiego małżonka. Tomasz podstoli Sieradzki deputat na trybunał koronny w r.

1693. miał za sobą Wolińską córkę Jana. Stanisław Soc. Jesu godnie zasłużony, po różnych rektorstwach, gdy *Domum Professam* w Krakowie rządzi, powietrzem się zaraziwszy, tamże żyć przestał w r. 1708. Trzebiezna zkąd się oni piszą, znajdziesz rezygnacyą w księgach grodzkich Ostrzeszowskich, jeszcze r. 1549.

Trzebieński *herbu Jastrzębiec* na Rusi, pisze o nich *Okolski in indice tomi* 2. gdzie z Wapowskiego historyi powiada, że Marcin Trzebiński rotmistrz i pułkownik w r. 1520. dwa tysiące Tatarów trupem na placu położył, chwali go i *Orichov. in Quincunce* 2. *Biel. fol.* 542. Mikołaj i głową i ręką na dobro tej ojczyznie zapracował: syn jego Stanisław, który wysługi swojej odniósł nadgrodę od Zygmunta Augusta Króla. Alexander syn jego, najprzód pisarz ziemski, a potem podkomorzy Lwowski, pisał się z Czyżykowa, z tym tytułem posłował na różne sejmy 1623. *Constit. fol.* 5. 1626. ztamtąd stanął deputatem na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 5. i 1632. na konwokacyą, i 1633. *fol.* 8. i na koronacyą, zkąd zapisany do ustanowienia taxy rzeczy, *fol.* 35. i 1634. gdzie komissarzem naznaczony do boku hetmańskiego *fol.* 3. i do zapłaty wojsku *fol.* 8. miał za sobą Zofią Ożdżankę łowczankę Lwowską, z której spłodził dwóch synów, Piotra i Marcina, ale gdy mu ci powróciwszy z cudzych krajów, młodo pomarli, i żona, stan sobie duchowny obrał, od Władysława Króla referendarzem koronnym wyniesiony, przy której godności, trzymał opactwo Jędrzejowskie i prelaturę Przemyslką: nie tu stanęła łaska królewska, Przemyslką mu infułę, i pieczęć mniejszą konferował, atoli tylko coś nad dwie lecie na tej katedrze siedział, życie to śmiertelne, w nieśmiertelne zamieniwszy w r. 1644. Był to człowiek w radzie wielki, w ojczyzny interesach dzielny, czego dał dowód, w swojej do Amurata Cara Tureckiego od Władysława IV. legacyi, kędy zawiłe trudności nie tylko że obrotem swoim ułacnił, ale i dumę Ottomańską wielkiem sercem złamał. *Potocki mu in Centur. Viror. f.* 318. piękne elogium napisał: kędy między inszemi, tak o nim mówi: *Trzebinium saepe requirat aetas nostra, posteritas aequabit raro. In Epistolarum Reliquiis* znajdziesz list do tego Alexandra pisany, od Eryka Puteana, sławnego temi tam czasy krasomowcy. *Kochow. climac.* 3. *lib.* 5. *fol.* 221. pisze go sekretarzem koronnym, ale to omyłka: bo *Jakób Gawath w dedykacyi swego Rosocoronetum* w roku 1642. te tylko jego honory liczy: Nominat Przemyslki, referendarz koronny, opat Jędrzejowski i kanonik Krakowski, toż mówi *Potocki loc. citato.* Stefan zabity, o którym *Konstytucyą* 1670. *fol.* 27.

Trzebiński *herbu Abdank* w Podgórzu. Mikołaj Trzebiński, miał za sobą Annę Wybranowską, chorążankę Podolską, z niej synowie dwaj, Wojciech i Adam, i córka Ewa.

Trzebiński *herbu Śreniawa*, w Krakowskiem województwie, piszą się z Trzebienie, jako wyraźnie o nich świadczy *Baranowski in MS.* Z tych Krzysztof miał za sobą Konstancyą Krupczankę, z nią zostawiwszy synów i córki, umarł podrządczym Krakowskim. Jan Trzebiński w Trzebini z Doroty Kmicianki spłodził córkę Zuzannę Piotra Baranowskiego herbu Rawicz małżonkę. Małgorzata z Trzebini, była za Hieronimem Gajewskim: Jerzy pojął Decyuszownę. N. Maryannę Lanckorońską, starościankę Nowomiejską. Kwitnęli i na Wołyniu tegoż herbu, z których Alexander Trzebiński w r. 1789.

Trzebiński *herbu Poraj*, w Mazowieckiem województwie, *Paproc. Strom.* o nich świadczy, gdzie pisze, że Katarzyna Trzebińska herbu Poraj, była za Mateuszem Bronickim, herbu Ślepowron. Adryan w ziemi Czerskiej, podpisał elekcyą Jana III. Króla. Stanisław, Jan i Jędrzej z Nieciszewa Trzebińscy w Kaliskiem 1697.

Trzebiński *herbu Szeliga*, w Kujawskiem województwie. N. Trzebiński, którego żona Konopacka, urodzona z Kostczanki wojewodzanki Chełmińskiej i Jerzego Konopackiego kasztelana Chełmińskiego, z tej córka dostała się w małżeńską ligę Sokołowskiemu herbu Pomian urodzonemu z Bażeńskiej. *MS. Konopac.* N. miał za sobą Joannę Ulatowską herbu Jastrzębiec, z tej byli trzej synowie, Piotr, Tomasz i Antoni, z tych Piotr pojął Helenę, Antoni Barbarę Stolińskie, siostry rodzone. N. była za Janem Jerzym Czapskim, druga za Józefem Czapskim. N. za Pawłem Kozłowskim, regentem Bydgoskim. Stryjeczny rodzony Piotra, Tomasza i Antoniego, Adam w Wielkiej-Polszcze.

Trzebiński *herbu Zagroba*, o nich sam pisze *Okol. tom.* 3. *fol.* 328. N. miał za sobą Annę Borowską herbu Abdank, spłodzoną z Domaradzkiej, Pudencyanna Trzebińska była za Chojeckim.

Trzebski *herbu Nieczuja Pruski*, to jest powinno być drzewo na ziemi leżące o trzech sękach, z których dwa od prawej strony, jeden od lewej, strzała go przeszywa od prawego boku, w czerwonem polu, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisuje *MS. o Familiach Pruskich*, gdzie powiada o nich, że się zdawna pisali z Trzebca w Chełmińskiem województwie, i że miewali różne ziemskie urzędy, a między niemi jeden był sędzią Dobrzyńskim. N. Trzebska była za Kossowskim herbu Jelita, Katarzyna za Maciejem Działowskim 1602. *Acta Culmensia.*

Trzebuchowski *herbu Ogończyk*, w Kujawskiem województwie. Mikołaj z Roszków Trzebuchowski, kasztelan Gnieznieński, a oraz podkomorzy koronny, burgrabia Krakowski i starosta Lelowski, tak się podpisał, na liscie Zygmunta Augusta Króla, danym w roku 1553. familji Ustrzyckich; w wielkich był respektach u tego Króla, jako pisze *Biel. f.* 608. i *Warszawic. lib. 2. Vir. Paral.* luboć ta potem ostygła; dosyć, że na jego wesele Król zjechał z Litwy do Brześcia, dał mu był nawet i starostwo Bełzkie. *Biel. Hist. Possel. f.* 167. Umarł w Piotrkowie podczas sejmu w r. 1563. tamże pogrzebiony z nagrobkiem, który wypisał *Starowol. in Monum.* miał mieć za sobą Mielżyńską, siostrę tej, co była za Rysińskim, z tej zostawił dwóch synów Jana i Mikołaja, z tych Jana, *Paprocki* i *Okolsk.* piszą mężem uczonym i podkomorzym koronnym, ale to zda mi się błąd, że Mikolaja ojca tego Jana, ochrzcili Janem, ilem się mógł doczytać, ten Jan był kasztelanem Rogozińskim, i luboć go *Paprocki* chce mieć bezpotomnym, przecież *Durycw. w Pamiątce Niezeszłej Kostków twierdzi*, *fol.* 54. że ten Jan miał za sobą Katarzynę córkę Krzysztofa Kostki wojewody Pomorskiego, z której syn Mikołaj w Kluzyńskiej z Moskwą potrzebie chwalebnie poległ. Drugi syn Mikołaja kasztelana Gnieznieńskiego także Mikołaj, wkroczył w małżeńskie kontrakty z Wilkostowską, z tej zostało się trzech synów, Jan, Jarosz i Piotr, ten zrodził Marcina, który zginął w potrzebie w Niemczech za Cesarzem wojując. Jarosz zaś albo Hieronim sędzia grodzki Kruświcki, zabity przy rozgraniczeniu 1647. Jan trzeci ich brat, zda mi się pisarz grodzki Radziejowski, jako go wspomina *Konstytucya* 1601. poborcą w Kujawskiem województwie *fol.* 777. tego było sześciu synów. Stefan najmłodszy, obrał sobie życie zakonne in Soc. Jesu, kędy dla osobliwszych swoich przymiotów, i cnót, gdy u wszystkich w wielkiej był estymacyi, w r. 1615. we Lwowie, wieku swego 32. z świata zabrany. *Hist. Colleg. Leopol.* Drugi Stanisław, życie swoje świątobliwe skończył w zakonie S. Franciszka. Trzeci Bartłomiej, którego wraz zabito z Hieronimem sędzią Kruświckim. *Kazanie na ich pogrzebie Jana Łobzyńskiego.* Został się jednak po nim syn (zda mi się Maciej) pułkownik królewski. Czwarty Mikołaj skarbnik Kaliski. Piąty Wojciech kanonik Kujawski. Szósty Jakób kasztelan Kowalski, tego córka Wiktorya, najprzód żyła z Szczawińskim Ludwikiem Pawłem wojewodą Inowrocławskim, po nim z Mycielskim starostą Kolskim żyli 1699. i synowie trzej, Alexander starosta Brzeski Kujawski, a przedtem podczaszy Brzeski Kujawski, poseł na sejm 1666. deputat na trybunał koronny 1668. i 1680. na której go funkcyi śmierć

zastała w Piotrkowie, w tymże roku. Jan drugi syn Jakóba, chorąży Brzeski Kujawski (bodaj potem nie był kasztelanem Kowalskim: bo w Konstytucyach 1662. czytam Jana kasztelana Kowalskiego, który OO. Franciszkanom Radziejowskim dwa łany dał, darował *fol.* 24.) tego córka wydana za Jakóba Błeszyńskiego kasztelana Miedzyrzeckiego w r. 1699. Trzeci Ludwik. Krom tych, jeszczem się tych doczytał. Katarzyna Trzebuchowska Rafała Przyjemskiego kasztelana Łęczyckiego małżonka, u *Starowol. in Monum. fol.* 309. N. miał za sobą Kretkowską urodzoną z Sokołowskiej herbu Pomian, której siostra rodzona była za Rozrażewskim kasztelanem Miedzyrzeckim. *MS. Konopat.* Wojciech poborca w Brzeskiem Kujawskiem z sejmu 1576. *Constit. fol.* 261. *Okolski* Wojciecha pisze sędzią ziemskim Inowrocławskim. Łukasz tamże poborca w r. 1588. *Constit. fol.* 503. Jan chorąży Inowrocławski w r. 1699. Stanisław, Samuel i Jan z województwa Kujawskiego podpisali elekcyą Władysława IV. Niektórzy jednak z nich wynieśli się z Kujaw i na Rusi osiedli, z których Stanisław młodsze lata wypolerowawszy w różnych kampaniach wojennych, sprzysiągł się był dożywotnie z Katarzyną Łaszczowną, z której synów zostawił, i córki, z tych Ewa najprzód żyła z Janem Błażowskim, potem z Piotrem Ledochowskim, syn także z Łaszczowny był Marcin. Marcin stolnik Przemyski, podstarości grodzki Lwowski, z sejmu 1678. komissarz do hiberny. *Constit. fol.* 4. i *fol.* 15. Adam stolnik Przemyski deputat na trybunał koronny w roku 1694. N. stolnikowna Trembowolska, była za Adamem Bełzeckim kasztelanem Bełzkim, już to druga żona jego po Wielohorskiej. Wojciech w zakonie naszym życia dokonał.

Ignacy Trzebuchowski w r. 1788. pisarz Inowrocławski. — *Krasicki.*

Trzeciak, w Kijowskiem województwie, i księztwie Litewskiem. N. Trzeciak starosta Dyneburski w Inflanciech, którego córka Anna dostała się w małżeństwo, sławnemu wojownikowi Wiktorynowi Lubiatowskiemu. Krzysztof poseł na sejm 1637. ztamtąd deputatem zapisany, na trybunał skarbowy. *Constit. f.* 3. Jan w Wileńskiem województwie 1632. Teodor i Stefan 1648. w Żmudzi, Jerzy w Kijowskiem 1674. Szymon i Józef 1697.

R. 1778. Michał Trzeciak chorąży Kijowski z *Dembińskiej* zostawił potomstwo. — *Krasicki.*

Trzeciecki *herbu Gryf. Okolski* w indexie tomu pierwszego, pisze Trzecieckich tego herbu. Samuel poborca w Oszmiańskiem 1613.

Trzecieski *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie. *Acta Cracovien* 1463. taki dział między trzema

bracią rodzonemi Trzecieskiemi zapisały, że Jakóbowi dostały się Sędziszowice, Strożna i pół Janczowa. Janowi Mojkowice, Nyczów, Lipnica. Stanisławowi Chrościana, Zimna Wodka, Pławna Trzecież i pół Janczowa: to *Paproc. o herb.* Olechno Trzecieski miał za sobą Barbarę Dersznjakownę z Korytnice, którą była urodziła Odrowążowna z Spraj, z tą miał Katarzynę Buczeńską, i Annę Żarnowiecką, i syna Jana, ten zaś spłodził trzech synów, Jędrzeja, Alexandra człowieka znacznego i Rzeczypospolitej zasłużonego, tego żona Mielecka podkomorzego Sendomierskiego córka, i Stanisława, córki zaś Jadwigę Piotra z Ryglic Łyczka, Zofią Stanisława Branickiego herbu Gryf małżonki, te wszystkie dzieci Jana, zrodzone były z pierwszej żony Wielogłowskiej herbu Starykoń, z drugiej zaś żony Wierzbięcianki córki Jagnieszkę, Barbarę, Bogumiłę, Katarzynę. Jędrzej Trzecieski, człowiek nauki wielkiej, w wierszu Polskim i Łacińskim gładki, tak dalece, że za świadectwem *Paprockiego*, nie było tamtego wieku przedniejszego. *Starow.* także *in Hecaton. elog.* 61. sławi go z umiejętności różnych języków, których nawykł daleką peregrynacyą po cudzych krajach, to z biegłości o historyach do podziwienia inszych, to że z ludźmi wsławionemi na ów czas mądrością i wydanemi księgami na świat, miał swoje zachowanie, to że bibliotekę osobliwszemi księgami napełnioną zostawił, i pisma swoje, te jednak rozpoczęte ale niedokończone. Są zaś tego Jędrzeja Tricesiusza w druku: *Liber Epigrammatum i Epitaphiorum*, *napisał także życie Mikołaja Reja* i do druku podał, atoli, że się i on chwycił był nowinek heretyckich, poznać z książki jego *De Sacrosancti Evangelii in ditione Regni Poloniae post revelatum Antichristum origine progressu et incremento Reg.* 1556. *in 4to.* Jan Trzecieski z Trzeciesza zostawił z Dorotą Dersznjakowną Krzysztofa, Wiktoryna, Jana, Piotra, i córki Zofią Dedyńską, Annę Pierzchalinę, Reginę Wierzbowską, i Katarzynę Tęczyńską. N. miał za sobą Broniewską herbu Tarnawa. Drugi Annę Rokoszownę. Trzeci Jordanownę, z której córka poszła za Wojciecha Kobielskiego herbu Jelita. Zofia żyła z Bartłomiejem Rojowskim, Katarzyna Trzecieska z Janem z Olszyn Buczyńskim. Inni z nich w księztwie Litewskiem osiedli.

Franciszek Trzecieski dziedzic dóbr w Gallicyi Ces. Austryackiej pojął Annę *Fihauzer* córkę Idziego i Ludwiny z Kuczkowskich Fihauzerów. —

Trzecki *herbu Doliwa*, w Wielkiej-Polszcze i na Rusi, dokąd się z Polski jeszcze za czasów *Paproc.* wynieśli, *w Panoszy* ten autor *fol.* 205. wspomina Bartłomieja Trzeckiego.

Trzecki *herbu Wczele*, w Poznańskiem województwie. N. Trzecka Wojciecha Koszutskiego małżonka. N. Kosowskiego herbu Jelita.

Trzemeski *herbu Gozdawa.* O tych pisze *Okolski* w indexie tomu drugiego, kędy powiada, że się piszą, Trzemescy z Trzemeszy w Sendomierskiem województwie, z tych było trzech braci rodzonych, Adam, Nikodem i Błażej. Z tych Adam mąż wojenny w Węgrzech i Polszcze, z Gniewoszowny, syn jego także Adam rycerską sławą zachwalony, od niego z Boguckiej został się syn Jan. Jędrzej drugi syn Adama, siedmiu synów zostawił, Stanisław trzeci syn z Galewskiej syna Felicyana, od którego było to potomstwo: Stanisław, Mikołaj, Maryan, i córka Barbara Mikołaja Zakliki małżonka. Nikodem brat Adama na Pokuciu osiadł: a Błażej trzeci brat pod Opocznem.

Trzeszewski *herbu Jastrzębiec*, w Płockiem województwie.

Trzeszkowski *herbu Zagłoba*, w ziemi Przemyskiej. Remigian Trzeszkowski, miał za sobą Chrząstowską herbu Zadora. N. była za Szymonem Baworowskim. Jan miał za sobą Teresę Pogoniowską, z tej synowie Ignacy i Antoni, i córki, Maryanna za Stanisławem Mikoszewskim, Franciszka za Taszkowskim.

Trzonkowski *herbu Trzaska*, w Mazowszu i Prusiech.

TRZY BUŁAWY HERB.

W polu niebieskiem jest pas rycerski, trochę na ukos od lewej strony tarczy z góry, na prawą z lekka się nakłaniający, koloru białego, na którym widzieć trzy lilie, jedna wedle drugiej ułożone, do tego pasa dwie buławy podle siebie do góry prosto przypięte, jedna zaś na dół pod pasem, wszystkie złote być powinne, tak go opisuje *Okol. tom.* 3. *fol.* 251. gdzie przydaje, że ten herb w Królestwie Węgierskiem nabyty, a do Polski naszej wniesiony za czasów Stefana Króla z Batoremi,

nadany zaś za heroicznie dzieła w wojennej okazyi pierwszemu przodkowi. *Petrasancta de Tesser. cap.* 63. o wielu domach namienia, we Włoszech, Francyi, Niderlandzie, które lub dwóch, lub trzech buław w herbie swoim zażywają, ale takiem ułożeniem, żeby która familia zażywała, nie przywodzi: ale i w Polszcze naszej, niewiem żeby się ktokolwiek szczycił, tylko Karbothowie, o których mówiłem w piątym tomie pod literą K. stron. 33.

TRZY GWIAZDY HERB,

kładzie ten herb *Okol. tom.* 3. *fol.* 255. i *Paprocki o herbach namienia o nim fol.* 548. tak go zaś opisują, powinien być księżyc jak na nowiu nie pełny, obiema rogami prosto do góry postawiony, a trzy gwiazdy jedna podle drugiej, szeregiem nad nim idą, i przydają, że się tym herbem pieczętują Mściszewscy w Prusiech, atoli ja tych Mściszewskich położyłem herb inszym kształtem *Tom VI. z Manuskryptu o Familiach Pruskich.*

TRZY KAWKI HERB,

Długosz in Vitis Episcop. Posnan. Teodorowi biskupowi Poznańskiemu za herb przypisuje trzy kawki, jeżeli się nie mylę. Był ten Teodor kanonikiem wprzód *S. Mariae Majoris,* wielka nauka w prawie duchownem i niepospolita cnota, do tej mu infuły drogę utorowały w r. 1065. był albowiem miły w obyczajach, skromny w konwersacyi, dowcipu bystrego, karności kościelnej pilno przestrzegający, na której katedrze lat dwadzieścia i dwa prezydując, poszedł po zapłatę swych pasterskich zabiegów w r. 1087. na tumie Poznańskim pogrzebiony. Od niego w zwyczaj wzięli Polacy dzieciom dawać imie Teodora na chrzcie, przecież na koniec Polski złamawszy go, to jest Teodora przemienili w Ceder, mówi *Długosz* tamże.

TRZY KORONY HERB,

położyłem w pierwszym tomie, tym się herbem nikt nie pieczętuje w Polszcze, tylko kapituła Krakowska, która jako się tamże mówiło, wzięła go sobie za swój własny, po śmierci Aarona biskupa swego. Był ten Aaron rodem Francuz, professyą Benedyktyn Kluniaceński, którego znając dobrze cnoty, Kazimierz Mnich, Król Polski, skoro tylko wyciągniony z klasztoru, na tronie Polskim osiadł, z innemi dwunastą bracią do Polski na nową kolonią sprowadził, i na Tyńcu, klasztor im ufundowawszy, osadził, kędy Aaron pierwszy tego miejsca

opat postawiony, gdy się w rządach braci swoich zakonnych pobożnością, nauką, gorliwością, pomiarkowanym rządem zalecił, za tegoż Kazimierza promocyą, zgodnie od kapituły Krakowskiej na wakującą po ten czas stolicę obrany, osiadł ją w r. 1041. więc mając obszerniejsze pole do zasług przed Bogiem przy tej funkcyi, żadnej cnoty nie opuścił, którąby się był mógł przymilić niebu, aż go też sobie uskarbił w r. 1059. po pasterskich pracach przez lat trzynaście podjętych. *Starow. in Vitis Episcop. Cracov. fol.* 17.

TRZY KSIĘŻYCE HERB.

Tym się niegdy herbem pieczętował Dyonizy, a po naszemu Dziwisz biskup Poznański, który według *Długosza in Vit. Episcop. Posnan.* zszedł z tego świata w r. 1106. atoli że żadnej familji w Polszcze nie masz, którąby się tym klejnotem szczyciła, dla tego ani go tu nie kładę, ani opisuję.

Trzylatkowski *herbu Rogala*, w Mazowieckiem województwie. Mikołaj Trzyłatkowski deputowany od stanów koronnych, podpisał elekcyą Zygmunta III. Króla. *Const. f.* 437. Abraham w Sendomierskiem 1632.

Trzy radła *herb*, patrz **Wilczewski**, bo się nim pieczętują i Dłuhomiłowie Berawscy.

Trzy tarcze *herb*, patrz **Stretkowski.**

TRZYWDAR HERB.

Trzy krzyże przydłuższe w jeden się anguł we środku tarczy schodzą, tak, że dwa w górze, jeden od prawego, drugi od lewego na ukos idą, trzeci zaś prosto na dół, przecież tylko na połowę krzyża od lewej strony; gwiazdy trzy, jedna prosto między dwiema krzyżami, drugie dwie po bokach, na dół wiszącego krzyża: krzyże powinny być białe, gwiazdy złote, pole

krwawe, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisuje *Okol. tom. 3. f. 248.* jam go trochę inaczej ułożony widział w Krakowie u OO. Franciszkanów, kędy jeden z tego domu kaplicę tam wykształtował. Tenże *Okolski* powiada, że ten herb nadany pewnemu rycerzowi herbu Brodzic, albo raczej aukcya tylko do ojczystego klejnotu przydana, a to jako się on domyśla, że ten Prusaków, małą garsztką ludzi swoich, przy faworyzującej sobie nocy, i wyiskrzonemi gwiazdami do tego tryumfu sobie przyświecającej. Zowie się zaś Trzywdar, albo jako on tłomaczy *Tria in donum.*

Herbowni.

Burzyński, *Moczarski*, *Wyszyński*.
Jedwabiński, *Rakowski*,

Prawie wszyscy późniejsi Heraldycy dołączają do tego herbu *Poletyłów*.

Tuchołka *herbu Korzbog*, w Pomorskiem województwie, przecież niektórzy tego herbu familianci, na hełmie nie kładą trzech piór strusich, ani karpia, ale tylko rękę zbrojną z mieczem zaniesioną. O starożytności Tuchołków świadczą księgi Tucholskie i Chojnickie, jako mówi *MS. o Familiach Prusk.* Jakób Tuchołka sądowy Tucholski, poseł na sejm w r. 1618. ztamtąd komissarz zapisany w Konstytucyach na trybunał skarbowy Radomski, i w r. 1627. też obiedwie funkcye na sobie godnie piastował. Syn jego, albo wnuk Jan Piotr posłował na konwokacyą 1648. i znowu w r. 1653. zkąd stanął deputatem na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 2. i 1662. *fol.* 5. w r. 1659. z sejmu naznaczony do ratyfikacyi artykułu o Elblągu. W r. 1672. już podkomorzym Malborskim, i starostą Tucholskim będąc, poselską funkcyą na sejm utrzymywał, zkąd był uproszony do rewizyi skarbu koronnego, *Const. fol.* 13. a w r. 1674. podpisał elekcyą Jana III. ten go wkrótce wyniósł na kasztelanią Gdańską, na której umarł w r. 1691. człowiek wielkiego rozsądku, którym gdy sobie estymacyą uczynił, zażywano go w różnych przyjacielskich interessach, komplanacyach, kompromissach, sądach kapturowych, gdzie zawsze słuszność, obrót, i braterski ku wszystkim affekt, znacznie się w nim wydawały: w Tucholskim starostwie dwoje bractwa Szkaplerzowe i wprowadził i uposażył: złączył się był dożywotnie z Elżbietą Stroż (niewiem czy nie Strożże) z której prócz Jakóba młodo zmarłego, zostawił innych dwóch, Jana Franciszka, i Jana Kazimierza. *2do voto* pojął był Magdalenę Łyskowską, ale z nią żył bezpotomnie. Jan Franciszek starosta Jasieniecki syn kasztelana, poseł na koronacyą Augusta II. z pierwszej żony spłodził sześć córek, Elżbietę *1mo voto* Niewieścińskiego starosty Mławskiego, *2do voto* Wolskiego pod-

wojewodzego Brzeskiego Kujawskiego, Zofią 1*mo voto* Czapskiego podkomorzego Malborskiego, 2*do* Stefana Garczyńskiego kasztelana Gnieznieńskiego, Katarzynę najprzód Jackowskiego, a potem Łaszewskiego, czwartą Wilczewskiego, małżonki, piątą Barbarę, szóstą Teofilę, i syna Ignacego, starostę Jasienieckiego, 2*do voto* Jan Franciszek starosta pojął Rozrażewską, wdowę pozostałą po Smoguleckim staroście Nakielskim. Jan Kazimierz drugi syn kasztelana Gdańskiego, deputat na trybunał koronny z Malborskiego 1694. umarł młodo, dalsze o sobie nadzieje omyliwszy, wszedł był w kontrakty małżeńskie z Maryanną Czapską kasztelanką Chełmińską, Piotra córką, z tej córki, Katarzyna dostała się w małżeństwo Marcinowi Lutomskiemu, sądowemu Tucholskiemu. Elżbieta zakonnica Ś. Benedykta w Grudziądzu, i Maryanna, tyleż synów. Józef, w zakonie Soc. Jesu rządził kollegia Kaliskie i Lubelskie, umarł 1742. w Chojnicach. Sebastyan młodo wszedł do grobu, i Piotr sędzia ziemski Tucholski. N. brat rodzony kasztelana Gdańskiego sędzia Tucholski, zostawił syna Stanisława, ten z Bieganowskiej czy z Biegańskiej miał syna który w szkołach umarł, i córki. N. kanonik Lwowski.

Tuczampski *herbu Prawdzic*, jednaż ich dzielnica z Łaszczami. Makary Tuczampski Rafaiłowicz officyał metropolity 1537. *Acta Castren. Leopol.* a potem władyka Lwowski w r. 1548. Marcin Łaszcz Tuczampski, miał za sobą Niszczycką kasztelankę Płocką, z tej był syn Samuel kanonik Łucki, i Piotr, którego z Zofji Wilczopolskiej syn Franciszek Jan, ale *sterilis*, i córka Elżbieta Żukowska, Marcin i Stanisław bracia Piotra, ale *steriles*, i siostra Jadwiga Olizarowa. *Geneal. Bełzecki.* Paweł brat Marcina na początku położonego; obadwa ludzie rycerscy. Alexander Łaszcz kasztelan Czerski, starosta Chełmski 1578. podpisał *Infeudationem Regis Steph. in Ducatum Prussiae.* Samuel starosta Owrucki, *Okol. Russia Flor. fol.* 123. Anna z Tuczna Łaszczowa, kasztelanowa Lędzka, na nasze kollegium Gdańskie dobroczynna, w r. 1680. była to Zygmunta Łaszcza małżonka.

Tuczkowski *herbu Suchekomnaty*, w księztwie Litewskiem. Jan Wasilewicz Tuczkowski, którego wspomina *Okolski.*

TUCZYŃSKI HERB.

Koło zegarowe, w którem Murzynka Panna stoi, w długiej do samej ziemi sukni bez pasa, bez rąk, ramiona tylko trochę wyciągnione, warkocz u niej rozczochrany, na głowie niby kapelusz kardynalski, a na hełmie korona, tak go opisują:

TUCZYŃSKI HERB.

Młodzianowski w kazaniach swoich fol. 385. *Rutka in MS. fol.* 202. zkąd go ktoś tak rytmem Polskim opisał. Tu zegarowe koło, tu miasto kompasu Złota Panna, złotego więc czekamy czasu, Rąkci nie ma, lecz nigdy, co wróży, nie minie, zawsze pokaże szczęście na pierwszej godzinie. I znowu: Panieńską głowę kapelusz pokrył: bo tu zawsze nowe słońca goreją, zawsze honory, i wyjaśnionej fortuny splendory, palą Tuczyńskich imie, więc się stała Murzynką Panna, bo już ogorzała od słońca fortun. Przecież *MS. o Familiach Prusk.* trochę odmienniej o tym herbie pisze, gdy powiada, że w kole zegarowym powinien być krzyż w modrem polu, a na hełmie panna bez ręku w kardynalskim kapeluszu, i to się zda być przyzwoitsza. Zkądby herb ten był nabyty, trudno zgadnąć, dla starożytności jego, to tylko o tej familji wspomnieni wzwyż autorowie twierdzą, że Tuczyńscy od książąt Pomorskich idą, który dom jedenże jest z domem Witelliuszów Rzymskich, a Pomorskie księztwo, jeszcze im Karol Wielki Cesarz Rzymski przysądził, ale o tem pewniejszą mieć każdy może informacyą z tego, co się indziej mówić będzie o książętach Pomorskich. W wieku czternastym od narodzenia Chrystusa, jak się już ten dom był rozrodził w Pomorskiej ziemi, którzy się przedtem tylko de Wedel pisali, z tego poznać, co *Długosz* o nich mówi w swojej historyi: bo najprzód *lib.* 10. *fol.* 1. pod rokiem 1370. wspomina Hassa de Wedel w te słowa: *Hasso miles de Hucheryhain*, *filius Sonis de Wedel*, *Ottonis Marchionis Brandeburgensis Capitaneus*, Santok w Wielkiej-Polszcze obległ, który nie mając sił do wytrzymania potencyi jego, wkrótce mu się poddał. I znowu pod rokiem 1379. *lib.* 10. *fol.* 47. pisze, że Janusz de Wedel, dziedzic na Tucznie, trzymał w zastawie Człopę (było to kiedyś księztwo) od Jana Czarnkowskiego sędziego ziemskiego Pomorskiego, i brata jego

rodzonego Wincentego, z której Człopy i Tuczna zebrawszy znaczny komput ludzi do boju, ziemię Szczecińską książęciu Szwatoborzowi pustoszył, gdzie przydaje ten autor, że siła Polaków na żołdzie wojennym trzymał. Ci potem hrabiowie de Wedel, do Władysława Jagiełła Króla udawszy się, wierność mu swoję poprzysięgli i poddaństwo, ale przez pakta z Krzyżakami w r. 1436. oddał ich Krzyżakom Jagiełło, i z dobrami ich Nowy Wedel i Falkiemburg, i innemi w Marchji leżącemi ich dobrami, obwarowawszy im jednak wprzód bezpieczeństwo życia i fortun u Krzyżaków. O czem czytaj *list o pokoju Brzeskim u Łaskiego w statucie f.* 139. Czytaj także u *Kromera lib.* 23. i *Bielski fol.* 403. że Jan Wedelski, z Janem Czarnkowskim kasztelanem Gnieznieńskim, mieli pod kommendą swoją pięć tysięcy ludzi, na zasłonę Wielkiejpolski od nieprzyjaciół w roku 1454. Tenże czy inszy Jan de Wedel, starosta Wałecki, zamek tegoż miejsca Krzyżakom poddał w r. 1460. *Biel. fol.* 418. *Cromer lib.* 24. Jako zaś *Długosz* namienia, ustawiczna wojna między książętami Szczecińskiemi, Kaszubskiemi, Pomorskiemi, margrabiami Brandeburskiemi, hrabią z Nowogroda, Baronami Wedelami i Szczygliczami gorzała, tak dalece, że wsi, miasteczka ich dziedziczne w perzynę poszły. Ztąd gdy przez takie wojenne rozruchy, fortuna ich drobnieć poczęła, jedni z Panów de Wedel rozrodzeni, w Danji osiedli, których genealogią wypisał *Hubners in Tabul. Geneal. tab.* 15300. Z tych jeden woluntaryusz kawalerską sławą ujęty, temi czasy gdy to piszę, pod miastem Oran, w Afryce mężnie stawając, wielkiego serca pochwałę, z kilku tam potyczek z Murzynami wyniósł. Drudzy po innych częściach świata, gnieździć się poczęli, przecież ci co w Pomeranji się zostali, tak jeszcze w fortunę dostatni byli, że według świadectwa *Hartman. in Repub. Pomer.* dwadzieścia i dziewięć ludzi jezdnych do boju, powinni byli wystawić, a *Młodzian. loc. cit.* twierdzi, że od Tuczna aż do Szczecina, rozwlekle szeroko Wedelów dziedzietwo było, kędy więcej, niż sześćdziesiąt miast murowanych, herby Wedelów na bramach swoich jeszcze za jego czasu miały.

Ci co w Pomorskiem księztwie dziedziczyli na Tucznie, od tychże dóbr pisać się Polskim akcentem poczęli Tuczyńskiemi, czego dowodem jest list Zygmunta I. Króla Polskiego, dany w r. 1528. *in MS. Petricov.* w którym ten Pan, Maciejowi de Wedel Tuczyńskiemu (tak wyraźnie napisano) po wyprowadzonych należytych inkwizycyach, daje świadectwo do margrabi Brandeburskiego i książęcia Pomorskiego, niewinność jego, i bez zakału wielkie cnoty zalecając. W Krakowie zaś w kościele katedralnym, w kaplicy Tylickiego biskupa Kra-

kowskiego przy drzwiach na ołtarzu, z białego marmuru wystawionym od Jakóba de Wedel z Obornik (są te dobra w Wielkiej-Polszcze) *Decretorum Doctore* w roku 1521. dwa herby jego położone widziałem, pierwszy, Koło zegarowe zwyczajnie, jak w herbie Wedelów, drugi Gryf, znać że z matki. *MS. o Familiach Pruskich* namienia; że Tuczyńska była za Mikolajem Weiherem wojewodą Chełmińskim, pochowana w Chełmnie u OO. Franciszkanów koło r. 1640. N. za Rembowskim. Jan de Wedel Tuczyński, rotmistrz pancernej chorągwi w kompucie wojska 1658. z Czarneckim sławnym wojownikiem siła w Olsacyi dokazywał. Krzysztof, rozumiem że wnuk Macieja, o którym wyżej mówiłem: najprzód kasztelan Santocki, a potem Poznański, któremu tę pochwałę daje *Mlodzianowski*, że był apostoł w świeckiem życiu, i prawie odwagą, by i zdrowia swego przeciwko heretykom przy wierze świętej senatorski męczennik, z tej gorliwości zakon Societ. Jesu do Wałcza wprowadził i ufundował, a na Chojnicką rezydencyą był osobliwiej dobroczynny. *Argentus de rebus societ. f.* 393. *Pigłow. in Elog.* Mąż według wszystkich zdania, sumienia pieszczonego, w obradach publicznych nienadwerężonego, a co w nim do podziwienia było, przy takich przymiotach łaski i natury, submissya wielka; umarł, jak żył pobożnie w tych słowach: *Eja ergo Advocata nostra.* Brat jego Piotr w młodym wieku świat pożegnał w r. 1590. w Brunsberdze. *Epicedia ded. Christ. Tuczyn.* Córka zaś Krzysztofa, z Anny Firlejowny wojewodzanki Krakowskiej urodzona Maryanna, z Janem Sokołowskim, kasztelanem Bydgoskim, starostą Radziejowskim, dożywotnie, złączona. Syn zaś Jędrzej podkomorzy Inowrocławski, częsta o nim wzmianka w konstytucyach koronnych, jak to w r. 1633. kiedy posłując na sejm, komissarzem był delegowany do uspokojenia pogranicznych dyfferencyi, między Wielkąpolską, Szląskiem i margrabstwem, *Const. fol.* 32. i znowu 1638. *fol.* 20. do lustracyi Bytowskiego i Lemburskiego powiatu. Miał za sobą Maryannę Leszczyńską kanclerzankę koronną i generałownę Wielkopolską, Wacława córkę, z tą gdy długo żył niepłodnie, ojciec jego już siedmdziesiotoletni starzec, ślubem się obowiązawszy, peregrynował do Loretu, i nie darmo: bo krom synów trzech, tyleż z tej Leszczyńskiej zostało córek, z ktorych Katarzyna Tolibowskiemu kasztelanowi Kamińskiemu, a 2*do voto* za Stanisławem Smoszewskim, kasztelanem Santockim była. Anna Zygmuntowi Łaszczowi kasztelanowi Lędzkiemu, dożywotnie poprzysiężone; ta Anna żyjąc niepłodnie, Boga swej fortúny dziedzicem uczyniła, pewną summę, na fabrykę kościoła naszego Gdańskiego wysypawszy. *Annuae Coll. Gedan.* 1680. Trzecia

10*

córka panieńskie sobie życie w zakonie Ś. Benedykta w Poznańskim klasztorze obrała: pierwsza z nich w kościele Poznańskim w r. 1687. pogrzebiona. Z synów tego podkomorzego, jeden Kazimierz, gdy sobie po nim wiele ojczyzna obiecywała, prędko zgasł dwudziestego wtórego życia swego, z tym jednak świadectwem spowiednika swego ks. Młodzianowskiego S. J. że niewinności na chrzcie świętym wziętej, aż do ostatniego tchu, życia swego dochował, fundował w dobrach swoich bractwo Ś. Anioła Stróża, do którego Anielski młodziam, miał osobliwsze nabożeństwo. Za nim nie długo poszedł drugi syn podkomorzego Jan, kanclerz i kanonik Poznański, ten nie tylko siebie, ale i fortunę swoję chciał poświęcić Bogu, kiedy z Kazimierzem bratem swoim rodzonym pewną summę na fabrykę kościoła naszego Poznańskiego zapisał. *Hist. Coll. Posnan.* Stanisław Krzysztof de Wedel na Tucznie i Zbąszynie dziedzic, najprzód stolnik Inowrocławski, potem kasztelan Gnieznieński i starosta Powidzki, syn trzeci Jędrzeja podkomorzego, podczas Chocimskiej wtórej, męztwo się jego, na Turków gwałtownie nacierającego, tak znacznie wydało, że też odwaga jego od Jana III. Króla, a na ten czas tylko hetmana wielkiego, publicznie była pochwalona. Posłował na różne sejmy, jako 1670. *Constit. fol.* 26. i 1676. *f.* 21. i 52. Pan osobliwiej był z Bogiem złączony, dla którego i krwi swojej i fortuny nie żałował, w Zbąszynie bractwo ratowania dusz w czyścu zostających, wprowadziwszy i ufundowawszy. Żona jego Konstancya z Kolna Prusimska herbu Nałęcz, z niej spłodził dwie córki, Maryannę, ta pierwszym związkiem dostała się w małżeństwo Jędrzejowi Mycielskiemu chorążemu Poznańskiemu, drugim związkiem Radońskiemu Adamowi staroście Inowłodzkiemu, i Annę, ta Jędrzejowi Niemojewskiemu herbu Rolicz, kasztelanowi Bydgoskiemu zaślubiona: synów także dwóch zostawił, z tych jeden młodo zniknął: drugi Jędrzej starosta Powidzki, wdowę pozostałą po Mycielskim pojąwszy, gdy żadnego z niej potomstwa nie miał, chwałę domu Tuczyńskich de Wedel, z sobą wniósł do grobu.

Tudorowski *herbu Tarnawa*, w Sendomierskiem województwie. Mikołaj Tudorowski 1646. córka jego Elżbieta, brat Paweł. Zaś w księztwie Litewskiem Tudorowscy Hawszewiczowie w herbie poprzek składają pare Jelców, w czerwonem polu, złoty jeden, czyli żółty, a drugi biały, na hełmie trzy pióra strusie. Piotr Tudorowski, miał za sobą Zagorowską, i z niej syna Michała w Sendomierskiem.

Tukalski *herbu Kościesza.* Grzegorz Niezlubowicz Tukalski w Pińskim powiecie posłował w r. 1648. na konwokacyą którą też podpisał.

W Lidzkim powiecie było braci dwóch Tukalskich Nielubowiczów, herbu *Kościesza*, starszemu imie było Miecisław, który był marszałkiem Lidzkim, ten miał córek dwanaście, a syna żadnego. które z imienia Nielubowiczów wyniosły dobra i fortunę. Drugi brat młodszy wziął fortunę w Wołkowyskim powiecie, któremu imie było Stefan. Tego Stefana syn, miał Bartłomieja syna, a Bartłomiej Lenarta, Lenart, miał syna Melchiora z *Siewkowiczowny*. Melchior Tukalski Nielubowicz, wszedł w kontrakty małżeńskie z szlachetnie urodzoną *Rodziewiczowną*, herbu *Łuk napięty*, których gniazdo w powiecie Oszmiańskim, są i w Mińskim i Żmudzkim. Ten Melchior z pomienioną małżonką spłodził Stanisława, którego synów czterech, Antoni kapitan w regimencie dragonji, Najjaśniejszego Królewicza J. M. Polskiego, w wojsku w. ks. Litewskiego, drugi syn Stanisława Walenty, trzeci Roch, czwarty Julian Tukalscy Nielubowiczowie, *in minorennitate* kilku pomarli. Tych Stryjowie, Kazimierz, z którego tylko jeden syn jest Ludwik. Wacław, Piotr, Jan i Gabryel *steriliter* zeszli, bracia rodzoni Stanisława, których siedziba w powiecie Wołkowyskim. W Pińskim powiecie, byli Nielubowiczowie, z których był jeden wojskim Pińskim, miał syna jednego, Anastazego metropolitę Kijowskiego, którego *Niesiecki Tom. I.* Tokolskim, zamiast Tukalskim, kładzie między metropolitami Kijowskiemi 1664. Ten Króla i Rzeczpospolitą uraziwszy, mieszkał na Ukrainie, gdzie umarł, a po śmierci jego sługa Krzywicki, z fabrykowawszy testament dobra w Pińskiem *Lachowice* i *Poczopów*, jako też i w Słomińskiem pozabierał. W województwie Nowogrodzkiem, dawnością w wysokich honorach bywali Tukalscy Nielubowiczowie, jako też i w województwie Smoleńskiem, które teraz pod Moskwą zostaje, imienia tego niemało znajdowali się, także w przednich urzędach zostających. — *Duńczewski Tom. I. stron.* 374.

Tukało, w Wileńskiem województwie. Mikołaj Tukało 1648. Krzysztof 1674. podpisali elekcye królewskie.

Tuliszewski, w powiecie Lidzkim. Stanisław Tuliszewski 1674. podpisał elekcyą Jana III.

Tułkowiecki *herbu Topor*, w Sendomierskiem województwie. Czyli **Tułkowski.** Z tych Tomasz miał za sobą Maryannę Lipicką stolnikownę Sendomierską, z niej syna Jana, i córek dwie, Annę Piotrowi Świrskiemu, Zofią Kazimierzowi skarbkowi zaślubione. Mikołaj Tułkowski łowczy Rożański, pojął Justynę Marchocką kasztelankę Żarnowską, z tej syna miał Gordyana, i córkę Wiktoryą. Adama żona Czyżewska. Zofia Anna Tułkowska była za Janem Kurdwanowskim podsędkiem Sendomierskim.

Tulkowski *herbu Leliwa*, w Łęczyckiem województwie.

Tułowski, w Rawskiem województwie. Mikołaj Tułowski deputowany do korrektury praw koronnych z ziemi Sochaczewskiej. Tenże podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Porządek Elekcyi fol.* 20. Był to mąż uczony i w piórze gła-

dki. Krzysztof w powiecie Wołkowyskim 1674. Jędrzej, Łukasz i Stanisław 1632.

W r. 1778. Leopold Tułowski horodniczy Wołkowyski. — *Krasicki.*

Tumalewski *herbu Radwan*, w Wielkiej-Polszcze. Marcin *Magister artium Philosophiae Doctor*, proboszcz Sądecki.

Tumbergerowie herbu takiego, jako i Gissowie zażywają, o których mówiłem w czwartym tomie. Są ci Tumbergerowie w Prusiech, piszą się z Nowejwsi, także **Taubnekierowie** w Trumiejku, jednejże dzielnicy z temi.

Tumigrała *herbu Wczele.* Mikołaj Tumigrała, którego Siekowskim zowią, starosta Brzeski Kujawski w r. 1432. *Biel. fol.* 340. *Kromer lib.* 20.

Tupalski *herbu Nałęcz*, w Wielkiej-Polszcze. Są i w księztwie Litewskiem Tupalscy, ale niewiem czy tego herbu. Adam Tupalski w Mińskiem 1632. Rafał podczaszy i pisarz grodzki Oszmiański 1674.

Tupik *herbu Lubicz*, w Nowogrodzkiem województwie, z tą jednak odmianą, że krzyża na barku podkowy nie noszą. Stanisław Tupik w zakonie Soc. Jesu teologji doktor w akademji Wileńskiej. Są i w Trockiem i w powiecie Wołkowyskim. *Kojałow. in MS.*

Tur *herbu Korczak*, w księztwie Litewskiem, z których N. Tur był regimentarzem wojsk Litewskich pod Orsą. N. Tur cześnik Wileński, syn jego Alexander. Hieronim podsędek Bracławski, syn jego Michał Lew Tur na Lubaczach miecznik Bracławski. Trojan 1632.

Tur *herbu Kownia*, w Łęczyckiem województwie. Piotr de Tur sędzia Łęczycki, w r. 1413. podpisał przywilej Hrodelski, u *Łaskiego w Stat. fol.* 127. Jędrzej de Tur sędzia Łęczycki, u tegoż podpisał pokój Brzeski *fol.* 140. w r. 1436. Wojciech Tur dziedzic na Barankach sekretarz królewski i wojski Brzeski Litewski, tu go położył *Okolski*, ale ci co są w Brześciańskiem województwie, i piszą się na Barankach, które dwie mili są od Brześcia, inszym się herbem pieczętują, a nie Kownia, jakom widział w Brześciu to jest: są dwa od strzał żeleźce, tak z sobą w jedno złączone, że się zdadzą być jedno, z których jedno prosto do góry obrócone, drugie na dół, pole srebrne, na hełmie trzy pióra strusie. Z tych Alexander i Stefan Tur Zabacki 1648. Stanisław na Barankach, którego syn Stefan 1691. r. i tych stryjeczni. Marcin wojski Brzeski, Michał miecznik Bracławski 1674.

Tur *herbu Łuk napięty. Kojałow. in MS.* powiada, że są inni Turowie w Bracławskiem, którzy łuku z strzałą do góry wyciągnionego w herbie zażywają.

Michał Leo Tur na Żubaczach miecznik i poseł Bracławski podpisał konfederacyą generalną Warszawską r. 1674. — *Krasicki.*

Turecki. Kiedyś ten dom kwitnął na Podolu, jako się poznać może z ksiąg grodzkich Kamienieckich w r. 1588. kędy się Strzemescy z Tureckiemi, o wieś Fasowce rozpierali. Barbara Turecka była za Janem Strzemeskim koło r. 1489. Mikołaj, którego córka była za Maciejem Strzemeskim koło roku 1560. *Okol. tom.* 1. *fol.* 447. pisze o Tureckim, że od Szumlańskiego zabity. Byli i Turczynowiczowie czy Turzeninowie, z których Piotr ziemianin Wołyński 1528. *Metryka Wołyńska*, a drugi dworzanin królewski tegoż roku jeździł z posłem do Moskwy. Turczynowie i Turkiewiczowie w Żmudzi 1621. Stefan Turecki, miał za sobą Ludowikę Giedzińską, wdowę po Kręskim.

Turkowiecki *herbu Gozdawa*, w Bełzkiem województwie.

Turkuł *herbu Ostoja*, hełm jednak u nich odmienny: bo tam rękę noszą, niby na koronie leżącą, po ramię ją widać, w lewą tarczy palcami obróconą, na drzewcu na dół, niby zawój Turecki trzymającą, tak go odmalowany widziałem na przywileju Jana III. Króla, danym Bazylemu Turkułowi, z nobilitacyą, na sejmie jego koronacyi, w r. 1676. gdzie o nim tak mówią: *Vir praeclaris facinoribus, praecipue vero bellica laude insignis; inusitatae virtutis, fidei et constantiae in Nos et Rempub. ductu et exemplo Stephani Patru Palatini Moldaviae, omnium arcanorum et secretorum Rempubl. nostram concernentium, dexter ac fidelis ad Nos ablegatus, qui relictis omnibus fortunis suis, partes Nostras Regias secutus est.* Tego tedy Bazylego zostały dwie córki, Alexandra Sawicka i Zofia Tańska z Kośmidru. Synów także dwóch, Jędrzej Turkuł rotmistrz królewski *sterilis*, i Konstantyn porucznik, starosta Czerniejowski, spłodził córki trzy: Katarzynę Stefana Ustrzyckiego, Maryannę Michała Popiela, porucznika, Helenę Antoniego Gumowskiego, małżonki, i synów pięciu: Bazylego starostę Czerniejowskiego, podwojewodzego Lwowskiego, tego z Elżbiety Zielonczanki dzieci, Jan i Anna. Eliasza starostę Bachtyńskiego, rotmistrza, tegoż z Tekli Wężykowny pisarzowny Wieluńskiej syn Konstantyn. Joachima stolnika Czerniechowskiego, Jerzego miecznika Kołomyjskiego i Piotra.

Turłaj *herbu Jastrzębiec*, ale z tą odmianą, że nad podkową kładą trzy gwiazdy, jedna podle drugiej, a na hełmie trzy pióra strusie. Są w Trockiem województwie. Bazyli Turłaj w r. 1399. był w bitwie z Tatary nad Orszlą rzeką. Siemion Turłaj z Giedrojcowny, poległ w bitwie z Tatarami pod

Kijowem, kędy nasi Tatarów dwadzieścia i cztery tysiące zbili, a więźniów siła odbili w r. 1527. Jakób z Maciejem Gedrojciem jeździł w poselstwie do Iwana Wasilewicza kniazia Moskiewskiego, z listem bez tytułów Carskich 1550. Mikołaj cześnik Parnawski, żołnierz sławny 1604. w bitwie pod Dynamentem, w r. 1609. pod Białym Kamieniem porucznikował za Janusza Kiszki. Józef dworzanin Króla Stefana, z Bazylim Łopuńskim jeździł do Moskwy, wojnę wypowiadając w roku 1379. synowie jego, Stanisław, Jan i Adam. Stanisław z Bychowcowny urodzony, podczaszy Trocki, miał syna Pawła, który w r. 1659. wstąpił do zakonu Soc. Jesu. Jan w powiecie Kowieńskim odważny żołnierz pod Kircholmem, żona jego Stogniewowna. Adam brat jego horodniczy Trocki, pod Chocimem mężnie stawał przeciwko Turkom, pojął Suchodolską, syn jego z niej Samuel sędzia grodzki Kowieński, potem podwojewodzy Trocki, poseł z Kowna na konwokacyą i na inne sejmy kilka razy, *Constit.* 1676. *fol.* 17. deputatem na trybunał Litewski po dwa kroć: z Kuczborskiej synowie jego, Piotr, Władysław, Alexander, Jędrzej, Karol i Michał, z tych Piotr i Alexander młodo pomarli. N. Turłaj miał za sobą Teodorę Grużewską podkomorzankę Żmudzką, wdowę po Zygmuncie Stryjeńskim cześniku Trockim. Władysław pisarz grodzki Trocki, jest jego w druku książka pod tytułem: *Corona Australis in polo Poloniae inter tergemina diademata, augustissima constellatione refulgens, sive Serenissimarum e stirpe Austriaca Reginarum Poloniae immortales virtutes, ethicis, politicis, historicis observationibus, propositae Vilnae* 1705. *in 4to.*

Turno, w Poznańskiem województwie. Jan Kazimierz Turno z matki Arcemberskiej urodzony, wojski Kaliski (z której też były i siostry jego jedna za Tarnowskim, druga za Klejną herbu Wilcza głowa) miał za sobą Łakińską herbu Pelikan, z tej spłodził pięciu synów, Zygmunta pułkownika i generała adjutanta królewskiego, Szczepana Hieronima opata Przemęckiego i koadjutora Wągrowieckiego, Antoniego, dworzanina królewskiego, Macieja Jezuitę, i Jana.

Jan Turno stolnik Kaliski kawaler orderu Ś. Stanisława. Zygmunt Turno z Krystyną *Szembekowną* spłodził Szczepana rotmistrza kawaleryi narodowej orderu Ś. Stanisława kawalera, który z Ludwiką *Kabrowną* zostawił potomstwo synów: Karola, Krzysztofa, Zygmunta, Helenę córkę małoletnie. — *Heraldyka Wielądka.*

Turnowski. N. Turnowski z województwa Witebskiego poseł na sejm 1613. roku, ztamtąd deputat na trybunał fiskalny. *Constit. fol.* 8.

Turobojski *herbu Bończa*, w województwie Rawskiem. Walentyn i Mikołaj Turobojscy 1674. Walentyn kanonik Krakowski, wieś Podskarbice na konwent w Rawie dla edukacyi szlacheckich dzieci w szkołach zapisał, synowie jego Stefan 1692. Są i Turobolscy z Turobola, z których Jana, mężnego na Tatarów i Kozaków wojownika zmarłego 1650. nagrobek z Miechowskiego kościoła wypisał *Starowol. in Monumen.* Achacy skarbnik Bielski 1670. Michał i Chryzostom Turobojscy w Poznańskiem 1697. Stefan w Czerskim.

Turowski *herbu Roch 2do.* Marcin Turowski podsędek Czerski w r. 1458. na liscie Bolesława książęcia Mazowieckiego, *Statut. Masov. fol.* 68. i 1453. *fol.* 98. Mikołaj Turowski podstarości Czerski poborca 1613. i 1619. *Uniwer. Pobor.* Jan pisarz ziemski Czerski, któremu dla zgrzybiałej starości surrogata naznaczono z sejmu 1634. *Constit. fol.* 13. Józef z matki także Turowskiej urodzony 1693. Wojciech, Krzysztof i Adam w Czerskim 1697. Gabryel w Sieradzkiem.

Siostra rodzona Antoniego Ostrowskiego prymasa była za Turowskim. R. 1778. Józef Turowski komornik ziemski Czerski. — Roku 1788. Stanisław viceregent Płocki. — Michał pisarz ziemski Zawskrzyński. — *Krasicki.*

Turski *herbu Dołęga* w Mławskiem. N. opat Pepliński, *Paproc. Ogrod. f.* 221. N. chorąży Łęczycki, którego synowie Alexander i Stanisław 1674. Bonawentura zakonu S. Franciszka Reformat, i między pierwszemi o Reformę starającemi się w Polszcze wielki zelant, dla czego do Rzymu z inszemi chodził.

Turski *herbu Gryf*, w województwie Sendomierskiem, Wojciecha Turskiego kustosza Krakowskiego tego herbu wspomina z *Długosza Nakiel. w Miechow. fol.* 138. w r. 1270. Erazm, Wojciech i Michał w ziemi Mielnickiej 1674. Józef podstoli Mścisławski. Elżbieta była za Stanisławem Podleskim.

Turski *herbu Rogala.* Szymon Turski tego herbu, proboszcz Miechowski, umarł 1610. r. nabożny szczególniej do Ukrzyżowanego Chrystusa, fabryki klasztoru Miechowskiego dokończył, wieżą już upadającą dźwignął, na ubogich miłosierny. *Nakiel. Miechow. fol.* 849. *Paprocki o herb. f.* 556. powiada o nim, że będąc plebanem w Łukowie, Mansyonaryą fundował, nadawszy summę pieniężną z wysługi swojej pewną, spuścił potem tę plebanią, został Miechowitą, z tego poznać błąd jawny: *Okolski tom.* 3. *fol.* 264. który herb Turskich osobliwszy kładzie, i dorozumiewa się, że nabyty na wojnie Pruskiej z Krzyżakami, bo to w samej rzeczy, nie inszego nie jest, tylko że ten Szymon do ojczystego swego herbu Rogala, zostawszy Miechowitą albo zakonnikiem Bożogrobskim, a oraz

proboszczem tam będąc, przydał i we środku rogów ułożył, herb zwyczajny Miechowitom, to jest dwa krzyże, ale pewnie żaden Turski w Polszcze, tym kształtem ułożonego herbu nie nosi. Maciej Turski wojski Łukowski, pierwszy przez konstytucyą sejmu 1653. r. naznaczony: bo ich przedtem nie było. *Constit. fol.* 25. N. Turska była za Franciszkiem Dąbskim.

R. 1778. Felix Turski biskup Łucki. — Gabryel kanonik Gnieznieński. — Maxymilian chorąży Radomski. — Tomasz chorąży Łęczycki. — Franciszek podsędek Drohicki. — *Krasicki.*

Turzański *herbu Grzymała* na Krainie, i w Brzeskiem Kujawskiem województwie i na Rusi. Michał Turzański podstoli Żydaczowski, sędzia kapturowy Lwowski 1733. Piotr sędzia ziemski Lwowski. Stanisław miał syna Piotra kanonika Poznańskiego. Jan starosta Hadziacki, żona jego Jadwiga Konstancya Chojnacka, która była przedtem za Grabią, a potem za Bandrowskim pisarzem Sanockim. Z pierwszą miał syna Dominikana i córkę Maryannę, którą wydał za Kazimierza Gołkowskiego, łowczego Czerniechowskiego, tegoż synowica była za Antonim Gołkowskim, druga za Alexandrem Nagurskim. Franciszek w województwie Sendomierskiem 1697.

Turznicki *herbu Ostoja*, piszą się z Turznic pod Radzyniem, o czem świadczy Epitaphium na proporcu w Chełmnie w kościele OO. Franciszkanów, temi słowy: *Adamus Turznicki Christophori filius, vir et religionis catholicae studiosissimus, et insigni pietate, fide, justitia, morum integritate, reliquisque praeclarissimarum virtutum ornamentis praeditus, ac ob id ubique clarus, obiit* 1602. prócz Ostoi są te herby, Dąbrowa, Orle nogi, i Tarnawa.

Turzo *herb ich tak opisuję.* Pół Lwa w koronie w prawą tarczy wyskakującego, z językiem wywieszonym, z ogonem zadartym, a przedniemi łapami jak do biegu zaniesionemi, to na górze; pod linią zaś, która wszerz pole tarczy dzieli, są trzy róże tak ułożone, że dwie podle siebie rzędem idą, a trzecia pod niemi, nad hełmem korona, i z niej takiż Lew wypada, jako się wyżej mówiło. Takem go widział w Krakowie w rynku u Panny Maryi na pawimencie przed ołtarzem Najśw. Sakramentu, ale litery przy nim już cale były wytarte. Pospoliciej autorowie powiadają o tych Turzach, że to dom Węgierski, atoli, że i w Polszcze naszej kiedyś się gnieździli, poznać to z nagrobków ich w Krakowie: to *z Paproc. o herb. fol.* 701. gdzie ten autor, rachując od r. 1363. aż do r. 1580. wszystkich prezydentów miasta Krakowskiego, w r. 1477. powiada, że był Jan Turzo; w r. 1479. Jerzy Turzo, w r. 1510. Jerzy Turzo, syn dopiero wspomnionego. Poświadcza *Cureus in Annal. Silesiae fol.* 288. i *Henelius in Vitis Episc. Vratisl.*

przyznaje, że Jan Turzo rodem Węgrzyn, zabrawszy wielkie pieniądze, z gór metalowych, w Krakowie osiadł, i tytułu hrabi dostał, spłodził tamże synów tych, Jana Turzo biskupa Wrocławskiego na Szląsku, ten dziekanem jeszcze będąc tegoż miejsca, za koadjutora przydany Janowi Roth, już w leciech podeszłemu, po którego zejściu w r. 1506. wziął infułę Wrocławską, którą i z życiem złożył w r. 1520. Był to biskup, dobroci, łaskawości wielkiej, w mądrych się kochający, i sam uczony. Elżbietę siostrę Zygmunta I. Króla Polskiego, złączył z Fryderykiem książęciem Legnickim, synody dwa dyecezańskie zakończywszy, na nich niektóre prawa ustanowił. Całego Szląska rządy powierzone mu były, gdzie do r. 1509. z wszystkich ukontentowaniem tę funkcyą piastował. Drugi syn Jana Stanisław, biskup Ołomuniecki, Erazma Roterodama osobliwszy przyjaciel, co poznać z listów ich wzajemnie do siebie danych, *lib.* 17. *Epistol. Erasmi f.* 533. i 537. i 687. i *l.* 27. *fol.* 1103. i 1105. Trzeci Jerzy, *Camerarius Montium Ungariae.* Czwarty Alexander *de Betleem Salva*, *Prorex Ungariae*, niewiem czy nie raczej miałoby być Alexy, (a nie Alexander) *Regiorum Cubiculariorum Magister*, któremu w r. 1518. *dedicavit carmen suum Valentinus Eckius* w r. 1327. że w Polszcze mieszkał, dochodzę z listu *Erazma Roterodama lib.* 19. *fol.* 655. pisanego do Antonina medyka u biskupa Krakowskiego. Inni z tego domu, najwyższe w Węgrzech dygnitarstwa piastowali, co poznać w tych autorach, *Balthas. Exner Poem. Miscellan. l.* 8. *fol.* 337. *Istvansius Histor. Ungar. lib.* 38. i *Geneal. tego domu u Sommersberg. tom.* 2. Stanisław miał za sobą Annę Czoborownę, która po jego zejściu, poszła za Michała hrabię Tarnowskiego, kasztelana Wojnickiego.

Tuszowski *herbu Śreniawa.* Walentyn Tuszowski, kanonik Łucki, deputat na trybunał koronny 1694. jest jego wiersz polski w druku pod tytułem: *Wieniec godowy.*

Tuszyński *herbu Nałęcz.* Konstantyn Tuszyński starosta Cudnowski, miał za sobą Zofią Blinowską, syna z nią Felicyana. Felicyan i Konstantyn Drobyszowie Tuszyńscy bracia rodzeni 1700. Felicyay miał za sobą Ewę Skotnicką chorążankę Zakroczymską, córek trzy, Annę, Maryannę, i Julianę.

TWARDOST HERB.

Powinno być serce szachowane w polu czerwonem, tak go opisują, *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1122. i *o herb. fol.* 577. *Okol. tom.* 3. *fol.* 246. i *fol.* 357. który powiada, że ten herb nadany rycerzowi Twardost nazwanemu, a to z tej racyi, że

był nieużyty nieprzyjacielowi. Ale że się żadna, ile wiedzieć mogę, w Polszcze familia, nim nie pieczętuje, dla tego tu jego abryssu nie kładę.

Twardowski *herbu Ogończyk*, w Wielkiej-Polszcze, piszą się z Skrzypna. Jan Twardowski kanonik Poznański, poseł do Papieża. *Długosz in Vitis Episc. Posnan.* Wawrzenicc miał za sobą Barbarę Kowalską koło r. 1550. Jędrzej żupnik Bydgoski, poseł z województwa Kaliskiego na sejm 1653. zkąd deputatem stanął na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 21. i 1638. *fol.* 21. i w r. 1641. komissarzem zapisany do ułacnienia pogranicznych dyfferencyi między Wielkąpolską, Szląskiem i margrabstwem Brandeburskim: *Constit. f.* 19. i 1643. *fol.* 17. i 19. i na konwokacyą 1648. Wojciech podstarości grodzki Malborski, dobra Grzymały w województwie Malborskiem w roku 1638. przedał. *Histor. Resident. Mariaeburg.* Zygmunt surrogator grodzki Poznański 1650. tenże sam podobno był oraz i cześnikiem Poznańskim, miał za sobą Szołdrską kasztelankę Biechowską, synowicę biskupa Poznańskiego, z tej córka Joanna dostała się w małżeństwo Rafałowi Obiezierskiemu żupnikowi województw Wielkopolskich. Alexander burgrabia Poznański. N. miał za sobą Zofią Kierską, N. Ludowikę Kazimirę Hazownę. Maciej pisarz grodzki Kaliski, deputat na trybunał koronny 1694. potem surrogator Kaliski, żona jego Zofia Rejowna, z tej dwaj synowie: Zygmunt i Jan. Samuel z Skrzypna Twardowski, w ojczystym wierszu dziwnie gładki, dowodem są niektóre jego pisma w druku. 1mo. *Wojna domowa: w której od r.* 1648. *wszystkie rewolucye, aż do pacyfikacyi przez pakta Oliwskie opisał in fol.* 1681. *w Kaliszu opus posthumum.* 2do. *Legacya Krzysztofa książęcia Zbarazkiego posła w r.* 1621. *do Porty Ottomańskiej, wierszem opisana, in 4to Vilnae* 1706. *a przedtem w Krakowie* 1639. *in 4to.* 3tio. *Miscellanea Selecta*, w których są niektóre Panegiryki, jako to Władysławowi IV. Królowi, Alexandrowi Karolowi bratu jego, i niektórym senatorom Polskim, *w Kaliszu* 1681. *in 4to. Hoppius in Schediasmate f.* 31. powiada o nim, że życie Władysława IV. Króla i dzieła jego wierszem Polskim opisał i do druku podał *w Lesznie* 1650. *in fol.* ale tak rozumiem, że to toż jest samo, co *in Miscellaneis.* Także powiada, że najprzód wojnę Kozacką 1648. i 1649. wydał *w Krakowie in fol.* 1660. tę zaś wojnę Kozacką, która tlała w r. 1651. wydał *w Lesznie in 4to.*

Ignacy Twardowski wojewoda Lubelski zmarły r. 1781. miał za sobą *Rogalińską.* — *Krasicki.*

Twerbus *herbu Osorya*, w księztwie Litewskiem. *Stryjkow. Paproc. Okol.*

Tworkowski. Stanisław Tworkowski w województwie Podlaskiem podpisał elekcyą Władysława czwartego. Stanisław w zakonie naszym życie skończył w Jarosławiu 1728.

Tworowski *herbu Pilawa*, niegdy się w Sieradzkiem gnieździli, a potem w Podolskiem, jednaż ich dzielnica z Moskorzewskiemi. Jan z Tworowa w r. 1419. podpisał pewną tranzakcyą u *Paproc. o herb. fol.* 194. Jędrzej miał za sobą Barbarę Strzemeską. Jan Tworowski najprzód kasztelan Kamieniecki 1540. r. a potem wojewoda Podlaski, hetman nadworny, starosta Trembowolski, umarł 1547. co wypisał z nagrobku jego w Buczaczu, *Okolski*, fortunny to był i wielkiego serca wojownik, przyznaje mu to *Starowol. in Bellat. Sarmat.* kędy o nim tak mówi: *sub Constantino Ostrogio rudimenta militiae auspicatus, formam et fortitudinem egregiam, ingenium praecellens, benevolentiam singularem, conciliandaeque hominum gratiae ac promerendi amoris mirum et efficax studium a natura habuit, ac propterea cunctis gratus, etiam Ducum ipsorum promeruerat amorem, praecipue Nicolai Kamienieccii, Palatini Cracoviensis, Exercituum Generalis, cum in Valachiam contra Bohdanum Palatinum iret: Legionis siquidem ab illo legatus factus, in primo congressu Turcica phalange unico impetu fugata, et suae fortitudinis egregium specimen cunctis exhibuit, et toti exercitui ad victoriam consequendam animum fecit. Iterumque eidem Bohdano, cum Tartari Valachiam invasissent, cum Stanislao Lanckoronio, subsidio missus, hostem frequenter caesum in deserta pepulit, et re prospere gesta, cum signis et captivis ad Regem rediit. In Podolia vero excubias agens, Tartaros ad Trembovliam, maxima vi irruentes cum* 40 *modo equitibus, fortissime repulit, diem integram cum illis praeliatus, quorum duo millia fuerunt, tandem acceptis a Buczaccio septingentis equitibus ad Międziboziam usque persecutus eos, magne clade affecit, atque denuo ad Trembovliam anno* 1516. *et ad Podhajeciam, mascule adortus, octingentos ibi, hic quingentos occidit, multisque aliis in locis Patriae operam praestitit.* Co zaś piszą *Stryjkow. fol.* 718. i *Biel. fol.* 514. że od tego czasu, gdy ten Jan zwycięzko pogromił Wołochy w r. 1509. Polacy dzień czwarty Października, to jest S. Franciszka Assyjskiego, którego dnia ta batalia była, święcić poczęli, to niewiem jak się utrzyma: bo najprzód Sixtus IV. postanowił to święto jeszcze w r. 1475. a według *Damalewicza in Vitis Episc. Cujav. fol.* 342. na synodzie prowincyalnym Łęczyckim przyjęli tę Polacy ustawę papiezką. Potem, za cóż tylko w Wielkiej-Polszcze to święto święcą, a nie w Małej-Polszcze, albo na Rusi.

Miał za sobą wojewoda Buczacką herbu Abdank ostatnią dziedziczkę z tego domu, siostra to musiała być Jakóba Buczackiego biskupa Płockiego, z którą gdy się obszerna fortuna w dom Tworowskich zlała, synowie z niej spłodzeni Mikołaj i Jan, już się i Buczackiemi i Tworowskiemi pisali, jakom mówił w tomie drugim *fol.* 347. *Paproc. o herb. fol.* 405. namienia, że w r. 1581. pod Bielawskiego rotmistrza chorągwią, dwaj Turowsey, zsiadłszy z koni, pieszo pod Pskowem szli do szturmu.

Tworzyański *herbu Abdank*, w Poznańskiem województwie. N. Tworzyański mąż waleczny, pod Tczewem za Stefana jeszcze Króla raniony, i w Moskiewskich jednak wszystkich za tegoż Króla mężnie stawał kampaniach, za Zygmunta zaś III. pod Krakowem, Guzowem i indziej, życie swoje nie raz na szańc wystawił. N. podstarości Spiski umarł 1674. żona jego Barbara. Franciszek z sejmu 1670. komissarzem zapisany do granicznych kłótni od Szląska. *Constit. fol.* 26. Piotr i Jan skarbnik Krakowski 1704. Jan, kasztelan Przemęcki temi czasy.

Tyczyński. N. Tyczyńska Hieronima Stano wojskiego Sanockiego małżonka, *Okol. tom.* 2. *fol.* 52. Jerzy Tyczyński *Camerarius Apostolicus et Regis Poloniae Stephani apud Sedem Apostolicam Residens.*

Tylicki *herbu Lubicz. Wargocki in Apologia contra Luter.* powiada, że niegdy Tyliccy, w Dobrzyńskiej ziemi dziedziczyli, na dobrach: Kościelne Wielkie, nazwanych, zkąd też przedtem nie inaczej ich tytułuwano, tylko Wielicki, ale gdy dziad Piotra biskupa Krakowskiego mąż rycerski wojnę traktując, nie małym kosztem ojczystej fortuny nadwerężył, przyszło do tego, że musiał te dobra sprzedać, a innych w Prusiech nabył Tylice nazwanych, od których i on Tylickim zawołany. Bartłomiej Tylicki kasztelan Brzeski Kujawski, Rogoziński, Człuchowski starosta, siedmdziesiąt lat i dwa bezżennie przepędziwszy, umarł 1615. w Toruniu u OO. Dominikanów pochowany, kędy według *MS. o Famil. Pruskich*, mieli swoję kaplicę. Ten Bartłomiej w Tylicach zamek wystawił. *Histor. Possel. fol.* 285. Myli się tedy *Okolski*, gdy go Kaliskim kasztelanem uczynił: bo nagrobek jego tego mu honoru nie daje, jam też położył w pierwszym tomie Mikołaja Tylickiego kasztelanem Kaliskim, ale to zda mi się był Wielicki, jednejże dzielnicy z Tylickiemi, jako się wyżej mówiło. Jakób brat rodzony Bartłomieja, cześnik Kaliski, ten z Anny Zielińskiej herbu Świnka, urodzonej z ojca Tomasza i z Doroty Mielżyńskiej, siostry dwóch kasztelanów Gnieznieńskich, spłodził syna Adama dworzanina królewskiego, ale ten wieku swego 19. w r. 1613. postrzelony trafunkiem i zabity, w Toruniu z nagrob-

kiem leży; córek zaś z tejże Zielińskiej pięć zostawił Jakób, Dorotę zakonnicę w Chełmińskim klasztorze, Jadwigę Jędrzeja Kretkowskiego, kasztelana Brzeskiego Kujawskiego, jak pobożnością, tak rozsądkiem prawie nad stan swój głębokim zaleconą, Zofią Jerzego Tomickiego, o której niżej mówić się będzie, Annę Wojciecha Głembockiego podczaszego Kaliskiego, Martę Jana Kretkowskiego wojewodzica Brzeskiego Kujawskiego, małżonki.

Piotr trzeci ich brat (wszystkie te dzieci były spłodzone z ojca Jędrzeja Tylickiego matki Jadwigi Bielskiej, jam gdzieś czytał, że po Jędrzeja Tylickiego śmierci pozostała żona, ponowiła śluby z Mikołajem Komorskim) i lubo fortunki drobniejszej, przecież przy swojej applikacyi do najwyższych godności wygórował: a co w nim dziwniejsza, że jako pospoliciej o nim *Treterus*, *Damalewicz* i *Starowolski* piszą, cudzych krajów ani widział, filozofji, teologji, jurisprudencyi ani skosztował, w samych tylko Krakowskiej akademji szkołach, i to tylko *in humanioribus literis*, dowcip swój polerował, przecież, w tę potem urosł u Królów Polskich o sobie opinią, że na niego by też najgwałtowniejsze tej ojczyzny interesa, bezpiecznie spuścić mogli, a jako o nim *Łubien. in Baranow. in Vitis Episc. Płoc. fol.* 384. mówi: *Id privato studio fuerat consecutus*, *ut elegantia tam Polonici*, *quam Latini styli polleret*, *ac in Senatu molli quodam et temperato sermone*, *citra cujusquam offensam*, *sensum animi sui explicare sciret.* Ze szkół do kancellaryi koronnej się udał, i tam najprzód przy Myszkowskim, a potem przy Zamojskim, gdy go i pióra gładkość, i wymowy przyjemność, i obrót naturalny zalecały, ale najwięcej przy dworze królewskim cnota, skromność i uniżoność, wziął kanonią Poznańską, do tej przydano mu probostwo Gnieznieńskie; kanonie Krakowską i Warmińską, sekretaryą koronną, referendaryą, aż też i infułę Chełmińską z pieczęcią mniejszą koronną: tak go wyniósłszy Król Zygmunt, zaraz go swojej do Szwecyi podróży chciał mieć towarzyszem, kędy on i radą i sercem wielkim honor majestatu Polskiego i dobro królewskie dźwigał, nadgrodził mu to wkrótce Zygmunt, gdy go na wakujące biskupstwo Warmińskie posunął, a stany koronne dyspensowały go zgodnie, żeby się pieczętarstwo koronne, przy Warmińskiej infule w jego ręku pomieścić mogło. Cztery lata nie zupełne wyszły, gdy go z łaski królewskiej, ani zachodzącego o to, ani proszącego, biskupstwem Kujawskiem, a oraz probostwem Miechowskim uczczono, aż też i na Krakowską, na której życia tego śmiertelnego kresu dopędził w r. 1616. wieku swego 73. Wszyscy mu to z chęcią przyznają, że był pasterz bez przysady, senator ojczyznę kochający: znaj-

dziesz u *Nakielskiego w Miechow. f.* 807. list Klemensa VIII. Papieża, pochwałami jego zagęszczony, kędy między inszemi to czytać: *semper ita existimavimus, et fidelem illum Tuae Majestatis administrum, et dignum Antistitem, qui in utroque munere integre et prudenter, et multo cum fidei Catholicae zelo obeundo, cum Dei gloria, Reipublicae praeclare inserviat.* Nie tylko od chciwości na pieniądze daleki, ale też ich szczodrze na ubogich szafujący. Dał mu był Król pewne dobra po zejściu znacznego człowieka *Caduco jure* na siebie zlane, ale Piotr, żeby był i suspicyi o sobie łakomstwa uszedł, też samę fortunę złożył w ręce inszym, którzy do tego nie zdali się cale należeć. A jeżdżąc z Zygmuntem III. do Szwecyi, nie tylko że tam wszystkie swoje rzeczy od Szwedów zabrane stracił, ale też szyper znaczną mu summę pieniężną skorzyścił: tak ze wszystkiego ogołocony Tylicki, tę swoję niedolą cale heroicznem sercem Panu Bogu oddał: w tem nad nadzieje wszystkich, morze Baltyckie, wiatrami i falami rozkołysane, gdy inne okręty Szwedzkie po różnych kątach rozpędziło, ten sam tylko okręt, na którym był winowajca szyper, do portu pode Gdańsk wepchnęło, zkąd nie prędzej puszczony, aż szkodę zupełnie biskupowi nadgrodził, Piotr zaś wszystkę tę summę, nic sobie nie zostawiwszy, zaraz na ubogich rozdał. OO. Bonifratrom Krakowskim na chorych dziesięć tysięcy naznaczył, od których prowizyą im coroczną kapituła Krakowska oddaje. OO. Karmelitom Bosym tamże siła dopomógł szczodrą ręką do fabryki kościoła. *Ciesnow. w życiu Ś. Jana Bożego. Pruszcz in descript. Cracov.* Kościół katedralny Krakowski, po części z ostatniej jego woli ozdobiony, na co, i na fundusz za duszę swoję, blizko czternaście tysięcy naznaczył. Kościół w miasteczku Kowalu, kędy się rodził w województwie Brzeskiem Kujawskiem wymurował z fundamentu, z wieżą i dwiema poboczniemi kaplicami, na cześć ŚŚ. Męczenniczek, Doroty i Małgorzaty, plebana i inszych kapłanów przy nim osadził i w dochody opatrzył, kantora, bakałarza, organistę, zakrystę do tegoż domu Bożego, co rocznym prowentem opatrzył, na reparacyą jego pewny fundusz uczynił. Na oratora akademji Krakowskiej dziesięć tysięcy wyliczyć kazał: a Bursie Pauperum, kędy się z młodu w naukach ćwiczyć zaczął, dwa tysiące: krom tego, szpitalom, klasztorom, kościołom siła rozdać kazał umierając, luboć i póki żył co rok ich znacznemi jałmużnami opatrował. Swojej o wiarę gorliwości dał dowód, kiedy kilka kościołów z rąk dyssydenckich windykował, ale osobliwie w Toruniu. Do tego tam już przyszło było, że pół kościoła, kędy Epistołę ksiądz czyta, tylko katolicy mieli, a drugą połowę, gdzie Ewangelią, heretycy; kazanie o godzinie siódmej rano

katolickie, o godzinie dziewiątej dyssydentskie, katolickie po Niemiecku, luterskie po Polsku. Bolał na to serdecznie pobożny biskup, na ten czas Chełmiński, przyjechawszy do Torunia, mszą świętą umyślnie nie rychło zaczął, tak dalece, że godzina dziewiąta, prawie na początku jej wybiła. Więc jak był zwykł o tej godzinie, tak wszedł na ambonę predykant heretycki, nietylko mu jednak milczeć kazano, ale go też i z katedry sprowadzono od dworu biskupiego. Ujął się wprawdzie magistrat Toruński o to, i z ludźmi armatno, chcieli predykanta znowu wprowadzić, atoli od gwardyi biskupiej odrzuceni, mając wzgląd na tego infułata, ile oraz ministra i podkanclerzego koronnego, od dalszych tumultów wstrzymali się, dosyć mając na tem, że się przegrażali. Biskup zaś kazał jednemu z zakonu naszego wnijść na ambonę, i ludziom słowo Boskie opowiadać, a napotem żeby tam koło dusz żniwo bujniejsze się krzewiło, naszych przy tymże kościele osadził, oddawszy nam mieszkanie niegdy nam od Piotra Kostki antecessora swego naznaczone. Z tejże gorliwości trzymając jeszcze pieczęć w swoich ręku, murem się stawił za ubogiemi, albo od Panów obarczonemi ludźmi, nie bez urazy wielu potężniejszych w tej ojczyznie domów: atoli jako pisze o nim *Łubieński in Monitis de recte gerendo Episcopatu. Illo erat candore animi, tantoque virtutum omnium studio, ut quamvis asperior moribus esse videretur, saepeque ira, minime tamen noxia commoveretur, vix tamen quisquam fuerit, qui illum non amaret.* Pod czas rokoszu, rozhukanego żołnierstwa łupieztwa, wspaniałością umysłu tak ukrócił, że się go wszyscy napotem bali. Karności kościelnej świątobliwie przestrzegając, karał ci wprawdzie wykraczających, ale po ojcowsku. Pobożność jego wysławia *Ks. Fryderyk Szembek S. J. w liście w druku podanym o śmierci jego,* w którym między inszemi powiada o nim, że w żadne święto albo niedzielę mszy świętej nie opuścił, do której gotując się, w osobnym się pokoju zamykał, nikogo do siebie nie przypuszczając, tam krzyżem na kobiercu leżąc modlił się, a w leciech już podeszłych, stojąc albo klęcząc. Do ukrzyżowanego Chrystusa wydawał się w nim osobliwszy affekt, zkąd w piątku młodszym będąc, cale nic nie jadał, i włosiennicą ciało swoje trapił, a w starości raz tylko w wieczór. W święceniu kapłanów był niespracowany, i zdrowiu cale nie folgujący. Podchlebców jak nienawidział, tak zaś, gdy go w czem napomniał, wdzięcznie przyjmował. Z pokory arcybiskupstwa Gnieźnieńskiego po śmierci Maciejowskiego przyjąć niechciał, ale i pieczęci koronnej długo się wzbraniał, aż prawie przyciśniony importunią wielkich i godnych Panów, na którym urzędzie tak się sprawił, że do żadnego papieru, ani

nawet pozwu, pieczęci swojej nie przyłożył, póki go wprzód nie przeczytał. Pod niebytność arcybiskupa Gnieznieńskiego, Konstancyą Królową koronował, ile na ten czas biskup Kujawski w r. 1605. *Piasecki fol.* 229. Tak jak żył świątobliwie, życie skończył swoje przyprawiwszy się na drogę wieczności przez różne akty i sakramenta święte, pogrzebiony na zamku w Krakowie w kaplicy od siebie restaurowanej z nagrobkiem. Pisali o nim *Damalew. in Episc. Cujav. Starowol. in Crac. Treter. in Varmien. Nakiel. in Miechow. fol.* 816. i indziej. *Janczyński in MS. Frider, Bartscius S. J.*

Zofji z Tylickich Tomickiej, o której się wyżej namieniło, życie napisał *Stanisław Brzechwa zakonnik Soc. Jesu, które do druku podał w r.* 1634. *a teraz znowu w Toruniu przedrukowane w r.* 1728. *in 4to*, które tu krócej zebrane przytaczam, naprzykład wszystkim w utrapieniach jakich zostającym. Ta tedy Zofia w ósmym roku życia swego dana na ćwiczenie do klasztoru Chełmińskiego, tak tam sobie w duchownych ćwiczeniach zasmakowała, że nad powinność swoję z zakonnemi pannami na jutrznią wstawała, do rzeczy świeckich, strojów, krotofil, wszystek gust w sobie umorzyła, i luboć sobie tego jedynie życzyła, żeby była mogła w zakonie tym, Panu Bogu na służbę się poświęcić, w roku jednak szesnastym życia, za wolą idąc rodziców swoich, za mąż wydana. W tym stanie położona, z lekka się owe świątobliwe w klasztorze zabrane duchy chwiać, słabieć i niszczeć poczęły, prędko się jednak obaczywszy, znowu się szczerze chwyciła nabożeństwa i umartwienia, uczęszczania do sakramentów świętych, wstawania około północy, gołemi nogami klęczenia na modlitwie przez kilka godzin. Aż ją też Pan Bóg dwadzieścia pięć lat już mającą, do osobliwszej krzyżowej drogi pociągnął: Do której ją przez taki sen jeszcze w Panieństwie przyprawował. Zdało się jej jednej nocy, jakoby młodzieniec jakiś, nie widzianej piękności wziął ją za rękę i prowadząc przez las zielony, wyprowadził na miejsce, gdzie się dwie drogi rozchodziły, jedna szeroka i dziwnie piękna, druga górzysta i wązka i ciężka, tam rzecze do niej: Oto masz dwie drogi, idźże którą chcesz, a w tem zniknął. Panna namyśliwszy się, puściła się szeroką, którą idąc między kwieciem i wonnościami, przyszła do mostu, przez który wiele szło ludzi, i ona też za niemi. Na końcu tego mostu, był w prawą stronę wschód z kilku stopniów, z którego każdy co szedł przed nią, wpadał w jakąś przepaść, która była pod mostem, a po każdej osoby zapadnieniu, z przepaści dym wybuchał czarny i smrodliwy, i płaczliwe lamenty słyszane były. Patrzała na to żałośnie zadumiona Panna, w tem cały się ów most zawalił, tak, że się tylko ten szczególny

dyl został, na którym ona stała. Trudno wypowiedzieć w jakim tam strachu była, a tem bardziej, że niewidziała żadnego sposobu do ratowania życia swego: w tem po nie małym czasie, pokazuje się jej ówże sam młodzieniec, co i przedtem, którego gdy gorąco prosi, żeby ją z oczywistej zguby wyprowadził, ten mówi do niej. Zaco żeś się tą drogą udawała: bo mi się, prawi, zdała być lepsza, odpowiada z płaczem Zofia, ale przyrzekamci mocno, że już napotem tędy nigdy nie pójdę, tylko mię ratuj; podał jej tedy rękę, i niewiedzieć jako przez owę całą przepaść przeniesioną się, i na zielonym pagórku postawioną, ujrzała: dopiero jej młodzian ów rzecze: Idźże już teraz gdzie chcesz. Zaraz się panna nazad wracając, zkąd przyszła, gdy do tego miejsca doszła, gdzie się owe dwie drogi dzieliły; puściła się w owę górzystą i wązką ścieszkę, na której nogi sobie pokrwawiła, i dziwnie się zmordowała. Szłoć wprawdzie przed nią kilkanaście osób tymże torem, nikt jednak z taką trudnością tej podróży nieodprawował, jako ona: aż też na końcu obaczyła drabinę, przy której stał jeden młodzieniec na dole, drugi w pośrodku, trzeci na samym wierzchu. Ten który był na dole, każdą osobę brał pod rękę, i owemu co w pośrodku podawał, ten zaś trzeciemu, który do ślicznego jakiegoś budynku ludzi wprowadzał. Weszła też i ona na drabinę, i chciała pójść za drugiemi, młodzieniec jej przewodnik stanąwszy przed nią, tak mówi do niej: Jeszcze tu wnijść nie możesz, trzeba żebyś się tam wróciła, zkądeś przyszła. Jużeś obudwu dróg sprobowała, starajże się na potem, żebyś wesoły koniec wzięła: tak ją obszerniej upominając sprowadził z drabiny, i panna przyszła do siebie. Ten tedy sen, był wizerunkiem całego jej życia, i zachęceniem do cierpliwości w nieznośnych, które na nię Bóg przypuszczał, dolegliwościach: z dopuszczenia albowiem Boskiego, tak schorzana, że nie było członka żadnego, któryby był nie czuł niepojętych boleści. W głowie bywało srogie łupanie i targanie, a w samym mózgu wielkie zamięszanie, i jakoby przewracanie, krom ciężkich zawrotów, głowa się kołem przez kilka godzin bez przestanku obracała, z niewymownym bolem i przykrością, a na czas cierpnienie, i coś na kształt paraliżu. Oczy stawały otwarte po godzin siedm, najmniej się nie ruchając, czasem też dziwnie prędko w głowie biegały, czasem się srodze wydymały, zaczem już ledwo co czytać mogła, z czego miała ciężkie umartwienie. W ustach takie ziewania przypadały, że przez godzin trzy albo cztery usta się jej nie zamknęły, szumy zaś w głowie tak wielkie bywały, że na drugim końcu izby, słychać ich było. Nad to womity tak naprzykrzone, że trwały od południa, aż do północy, a z ust jej wychodziły jako promienie jakie. Twarz

czasem się tak wzdęła, że aż na ramionach i piersiach leżała, czasem skościawszy rozwlokła, już drżała, już się krzywiła, już ściskała. Przypadało pragnienie tak wielkie, ze czasem ośmnaście flasz półgarcowych wody wypiwszy, jeszcze się ugasić nie mogła. Pod ten czas język jej usychał i czerniał, tak twardy jak drewno, albo wzdymał, albo z ust jej wychodząc czerniał i stawał się jak skorupa, albo skościały dziwnie się trząsł. Na nogi przez pięć lat i na moment nie mogła stanąć, bo jej zaraz drętwiały, z boleściami i targaniem niewymownem. W dzień Piątkowy po porodzeniu syna na świat, w ciężkich bardzo mdłościach i boleściach serdecznych, leżąc ta pobożna Pani, przypadła jej affekcya, którą ona kurczem zwała, ten tedy kurcz wpadł jej najprzód w lewą rękę, że zaraz poczęła drewnieć i kościeć, affekcya ta, co raz to większą moc w tej to ręce brać poczęła, aż w kilka dni, w obudwu ręku się pokazała, ta nie tylko wyciągała, ale też plotła palec dziwnie prędko, potem obiedwie ręce rozmaicie wykręcając i łamiąc, wstąpiła w głowę, w szyję, oczy, usta, w tył, to wszystko obracając: nie pamiętała się jednak w ten czas Zofia, i nie tego nie czuła, ponieważ to w mdłościach bywało, aż w kilka niedziel, gdy była przy dobrem baczeniu, przypadła jej ta affekcya we wszystkie członki, które tak w kłębek zwinęła, że ledwie który znać było. Tak zwinioną kilkakroć, kołem po łóżku, z wielkiemi jej boleściami obróciła, które przez czas niemały trwały, potem gdy ją ta affekcya opuściła, we wszystkich członkach i kościach rozlegały się, tak dalece, że żadnego członka od boleści ruszyć nie mogła. Potem, co raz, to inszym sposobem, kurcz ten następować począł, albowiem już ją tak wyciągał, że jej łóżka nie stawało, tak dalece, że jej wzrost wychodził pod te czasy, na cztery łokcie, albo na półpięta, takie to zaś bywało rozciąganie, że niemal między członki wyciągnione, mógł by był palec włożyć, w ten czas ją z łóżka zrzucało, i po ziemi ciskało, czasem jej ta affekcya ręce i nogi z tyłu poplotła, i na karku postawiła, na którym, od częstego takiego stawiania, narosł jej był guz wielki, czasem jednę rękę z nogami załamawszy za głowę po łóżku ją rzucała, czasem wszystkę poplotłszy, po łóżku ciskała, po ziemi, stołach i ławach rzucało, i ciężko tłukło. Bywało i to, że ją na palcach samych tylko wielkich stawiało, i tak wyciągnioną w słup obracało. Bywało, że ją w mdłości porwawszy, po łóżku, albo w koło albo więc jako pieczenią na różnie obracało, i tak prędko, że kołem trudnoby sak prędko obrócić, a tak długo, póki najmniej siły w którym członku stawało, aż gdy bez pamięci omdlała, toż ją dopiero, kołem dziwnie zakręciwszy, na łóżko wrzuciło: takiego zaś obracania w jednym

paroxyzmie pięćdziesiąt albo sześćdziesiąt razy bywało, kiedy się zaś członki tak poplecione, rozplatały, czuła wielkie męki i boleści: bo czasem się jedna strona rozplotła, a druga popleciona została, i tak się wyciągnęła, jako tylko żył stawać mogło. Druga zaś popleciona, różne wywracanie czyniła, że się tak zdało, jakoby jedne członki, przy drugich nie były. Krom tego, cierpiała zimna we wszystkich członkach, że się jej żadną miarą dogrzać nie możono, a ztąd drżenia z szczękotaniem ustawicznem, pod który czas poty następowały ciężkie, a to z zbytnich sił, które na nię biły. Cierpiała rozpalenia i gorącości, które ugasić było nie podobna, ognie zaś tak ciężkie były, że w jednym momencie, ciało się jej wszystko, albo więc jego część popryszczyła, z tak ciężką boleścią, że się przed nią, nie wiedziała, gdzie podziać, i tak spalona od tych ogniów na ciele zostawała, jakoby ją kto umyślnie piekł. Te sparzeliny, gdy podsychały, i skóra się spalona ściągała, niewymowną boleść czuła, a skóra spalona sztukami z niej dopiero w dni kilkanaście spadała, bez najmniejszego napotem znaku na ciele onych sparzelin. Niemniej straszna jèj była affekcya, srogie i długie mdłości, a według zdania medyków najniebezpieczniejsza, trwała pierwszy raz przez siedm dni i nocy, drugi raz przez dziewięć dni, przez który czas, ani jadła, ani piła, ani w ciele najmniej się nie baczyła, usta ścięte ustawicznie, a oczy w głowę wpadłe, zgoła do trupa podobniejsza. Inne wnętrzności boleści szeroko opisuje autor życia jej, jako i serca, które sama sobie uprosiła u Pana Boga, do którego czytelnika odsyłam. W r. 1621. gdy w ciężkich bardzo boleściach ta Pani była, stanął przed nią anioł stróż w dziwnej jasności w osobie młodziana, który tak do niej mówił. Nie frasuj się duszo, że cię Bóg tą chorobą złożył, cóżci ma być milszego, czy być zdrową na ciele, a chorą na duszy idąc z grzechu w grzech, czy też cierpiąc, skarbić sobie co raz to większą łaskę Boską? Odpowiedziała na to Zofia: Gotowam cierpieć, póki wola Pana mojego będzie. Pochwalił tę jej rezolucyą anioł: Dobrze sobie prawi obierasz, nie stracisz nic przez to, ale owszem siła profitować w niebie będziesz; przydał jednak dalej, mało to jednak co cierpisz, trzebaby jeszcze więcej dla miłości Boskiej, i począł jej wyliczać rozmaite utrapienia, a kiedyby prawi Bóg wszystkie twe doczesne pociechy oddalił, a kiedyby cię wieczną kaleką na zdrowiu uczynił: a gdyby ci wziął przyjaciela i dziatki, gdyby cię ubóstwem nawiedził, gdyby cię naostatek podał w moc dusznemu nieprzyjacielowi twemu, jakbyś to zniosła? zamilkła na to pobożna dusza: bo się jej te rzeczy zdały być bardzo ciężkie, przecież potem lubo z bojaźnią, tak odpowiedziała: Mam nadzieję

w łasce i miłosierdziu Boskiem, że on nic na mnie nie dopuści, czegobym z pomocą jego znieść nie mogła. Rzecze anioł: Że się na wolą jego zdajesz, łaska to jego sprawuje, nie frasuj się tedy, ten co będzie nawiedzał, ten będzie i cieszył. Spytał się jej potem: A wieszże zkim gadasz? wiedzże że z aniołem twoim stróżem już to trzy godziny rozmawiasz, to wyrzekłszy, i dawszy jej błogosławieństwo, odszedł od niej. Na Zofią zaś w r. 1626. dopuścił Pan Bóg nieprzyjaciela dusznego, od którego wymyślnie była trapiona: bo ją najprzód łamał, i kości w niej gruchotał, rzucał ją po ławach, stołach, ziemi, w komin, ogień, i lubo w niej z takiego rzucenia kość się nie raz spadała, przecięż jak ją prędko bies opuścił, wszystkie w cale zostały. Zadawał jej srogie wzdymanie członków, wyciągania, miotania wnętrzności nie widziane, co osobliwie w ten czas czynił, kiedy albo onej samej, albo komu inszemu przez nię, chciał Pan Bóg łaskę jaką dać, albo kiedy się na kogo rozgniewał. Zadawał jakieś pigułki gorzkie, trunki smaków nader brzydkich, które się w uściech jej znajdowały, boleści i męki takie, jakoby na krzyżu przybijał, i na ten czas, wszystkie członki z stawów swych występowały, żyły się dziwnie wyciągały, trapił ją już ogniem, już zimnem, i zwykł się był przechwalać, że żaden kat nie jest w tem zadawaniu tak wyćwiczony, jako ja: jakoż żadnego członka, żadnego zmysłu, od katowni jego wolnego nie miała. Wszystko to jednak nie tylko skromnie, ale i wesoło ta dusza pobożna znosiła, nawet i nie stęknęła, zkąd zawstydzony bies, nie zwał jej inaczej tylko: słupica. Z tego się Zofia w tem nawiedzeniu Pańskim cieszyła, że nigdy przez usta jej, ta piekielna bestya Boga nie bluźniła, ale owszem wiele o nim pięknych i nabożnych rzeczy powiadała, wiele przykładów, i kazań do dobrego wiodących do ludzi czyniła, do spowiedzi i pokuty wiodła, wstydu jej w tak srogich miotaniach i rzucaniach, na podziw ochraniała, grzechu nigdy niczyjego nie wydała, chyba gdy kogo w nim zakamiałego i upornego widziała, że się albo spowiadać nie chciał, albo nie szczerze grzech swój na spowiedzi wyznał. Tak przez dziewięć miesięcy, wytrzymawszy piekielnego gościa u siebie gościnę cierpliwie, Bóg ją uwolnił od niego, że się już więcej przez usta jej nie odzywał, ani też tak wielkich mąk, jak przed tem nie cierpiała. Nie tylko ją zaś Bóg na ciele trapił, ale i na duszy, a najprzód przez ośm lat, ciężkie na nię szkrupuły dopuścił, tak dalece, że też samym spowiednikom jej, rady i sposobu nie stawało, do poratowania jej. Desperacye o miłosierdziu Boskiem, ale z porady swego anioła stróża, gdy się pod obronę Matki Boskiej udała, prosząc aby jej miłosierdzie u syna swego zjednała, prędko od

tych najazdów uwolnioną została. Dopuścił także, że jej czart widowiska brzydkie i straszne w imaginacyi stawiał, ciągnące onę do jakiejkolwiek wszeteczności cielesnej, i żeby ją był tem łacniej do tego nakłonił, groził mękami, ba i męczył wymyślnie, atoli nic nie wskórał. Dopuścił P. Bóg na nię, i języki ludzkie, że jej opacznie przypisowali, śmierć brata jej rodzonego, który w domu jej, przez własnego swego czeladnika nieostrożność, za nieszczęsnym przypadkiem zginął. Choroby jej tak ciężkie kłamliwie wykładali, to co przez nię Bóg ku chwale swojej sprawić raczył, to oni biesowi przywłaszczali, a nawet życie jej szarpali, takiemi o niej rozumieniami, że nie mogą być gorsze. Dopuścił, że z pięciorga dzieci, które jej dał P. Bóg, tylko jej jeden syn został, Paweł; osobliwiej jednak syna Aloizego śmierć, była jej okazyą do heroicznych aktów, dla tego że dziecię było wielkich przymiotów, wychowania od matki świątobliwego, w obyczajach miłe, dowcipu i rozsądku wielkiego; zwyciężywszy jednak naturę, sama z nim akty gdy umierał, mówiła; sama oczy po śmierci zamknęła: pokazał się jej potem dziwnie wesoły na twarzy, i powiedział, że już był w chwale niebieskiej, przydał jednak, że był w czyścu całe trzy niedziele, co tem dziwniejsza, że to dziecię tak było niewinne i świątobliwe. Zabrał jej nakoniec P. Bóg i męża, z którym ona w ślicznej zgodzie i miłości przez wszystek czas żyła, a spłodziwszy to potomstwo, o którem się mówiło, już napotem z nim żyła jak z bratem, nie jak z mężem, z obopolnej umowy. Starała się usilnie o jego zbawienie, nie tylko serce jego kierując do nabożeństwa, ale też zapomnione grzechy jego tajemnie do ucha mu powiadała, do których on się przyznawał, i z żalem za nie, pokutował. Raz gdy z majętności swojej ten Pan wyjechał, na pewnem miejscu, podała mu się okazya do grzechu; ale w tym zaraz momencie pokazała mu się Zofia, lubo ztamtąd odległą będąc mil kilkanaście, we dnie, w polu, i palcem mu grożąc, surowo strofowała, a prędko potem zniknęła, on zaś tych zamysłów zaniechał, tym widokiem przestraszony. Zabrał krewnych i przyjaciół, których stratę mile z ręki Boskiej przyjęła. Miałoć wprawdzie jej ciało w takich nawiedzeniach Boskich, co cierpieć, ale i ona go nie przestała, dobrowolnie podjętemi umartwieniami trapić nie dyskretnie. A najprzód post jej z razu taki bywał, że tylko trzeciego dnia trochę jadała, przyszło potem do tego, że się samemi tylko opłatkami, i trochą owoców kontentowała, chleba i mięsa, przez lat niemal trzynaście w uściech nie miała, także piwa i wina, napój tedy jej pospolity był i zwyczajny, woda, albo cienkusz. Paski druciane i dyscypliny zwyczajne jej były, tak zaś sobie biczując się nie folgowała, że się wiele krwa-

wych chust, we krwi jej zmoczonych znajdowało, a ściany w pokoju tąż krwią zbroczone. Kochała się zaś ta Pani wielce w porządku i ochędoztwie powierzchownem, w sukniach bogatych, i według tamtego wieku strojach, ale gdy jej to duchowna osoba zganiła, że prawi nieprzystojna, aby białogłowa, tak od Boga nawiedzona, takie według świata figury stawiała, wszystkie ozdoby z siebie zrzuciła, i łóżko swoje prosto pokryć kazała. Gdy się jej trafiło, że ta Pani z krewkości w defekt jaki wpadła (bo któż jest bez tego) zaraz się do modlitwy udawała, tego od P. Boga żądając, żeby ją nieodwłocznie ciężkim jakim przypadkiem skarał, i bywało to, jak sobie życzyła, że na nię ciężkie katownie przypadały, i owszem tak sobie przypadki i krzyże poważała, że sobie za zgubę i utratę miała, gdy którego dnia, czego ciężkiego nie cierpiała. Z tego sobie każdy wnieść może, że lubo P. Bóg i ciężko niektórych nawiedza, tak im to jednak osłodzi, że nie tylko w tem sobie nie przykrzą, ale owszem tęsknią, gdy czego dla niego nie cierpią: to pewna, że ta Pani, miała się za szczęśliwą, gdy takie stosy ponosiła, co poznać z jej listów, nigdy się nawet o to nie żaliła, nigdy się na te które ją poczarowały, choć dobrze o nich wiedziała, nie gniewała, ale ani odczyniać czarów nie dopuściła. Ale dodawał jej Bóg zkąd inąd wielkich pociech, któremi jej te utrapienia słodził, tak dalece, że nie tylko sobie w nich nie nudziła, ale ich więcej pragnęła: a najprzód gdy od siebie odchodziła, pospolicie przez usta jej, następowały mowy jakieś, raz w osobie Chrystusa Pana, drugi raz Najśw. Matki, często też w osobie Anioła stróża, które acz do niej po wielkiej części służyły, atoli że pełne gruntownego dochowieństwa, dla tego spowiednicy jej skonnotowali je, i zostawili dla pożytku drugich, z nich nie małą książkę. Tak się zaś na ten czas w ciele nie czuła, że gdy ją palono, kłóto, najmniej się nie ruszyła. Potem pragnienie i gust w Najśw. Sakramencie, i ztąd konsolacye wnętrzne osobliwsze miewała, tak dalece, że gdy jej nie dostało się kiedy komunikować, cały ów dzień w mdłości srogiej, ledwo nie umierała, najmniejszej innej rzeczy do posiłku wziąść nie mogąc. Czasem też wielki orszak aniołów widywała koło tego sakramentu, gdy jej go anioł podawał. Nad to cieszył ją i tem Bóg, że ją w jej prośbach, łaskawie wysłuchiwał, jako to, gdy prosiła go o to, żeby była mogła zdrowa być na nogi, ta która przez kilka lat postąpić na nie, nie mogła, potem aż do śmierci o swojej mocy chodziła. Zegarek ciekący stłuczony spadnieniem na marmurową posadzkę, samym znakiem krzyża świętego doskonale naprawiła. Ból srogi nogi swego spowiednika, tak krrzyż święty uczyniwszy, uzdrowiła, że się ta affekcya więcej potem

nie wróciła. Gdy syn jej Aloizy konał, prosiła Pana Boga, żeby był nie pierwej umierał, aż by był mszy świętej wysłuchał, i tak się stało. Byli godni ludzie, którzy ją na Kalwaryi Pakowskiej, drogi tamte obchodzącą widzieli, kiedy ona tego czasu w Toruniu mieszkała. Tymże sposobem dała się widzieć w kościele Toruńskim, swemu spowiednikowi, będąc odległą od Torunia o dziewięć mil, i z nim długo o rzeczach duchownych rozmawiała. Pokazał się jej też w r. 1621. święty Stanisław Kostka, i pytał się jej, o coby się frasowała: gdy powiedziała, o męża prawi, który z pospolitem ruszeniem wyprawił się był pod Chocim przeciwko Osmanowi: na co Kostka, nie frasuj się: bo ani onemu, ani żadnemu z kompanji jego nic nie będzie, ponieważ przymierze z nieprzyjacielem stanęło, o czem jednak na ten czas, nic słychać nie było, i nierychło potem wiadomość o tem doszła. Miała i ztąd pociechę, kiedy wielu ludzi swoją namową nawróciła do Boga i poprawy życia. Miała i od ukrzyżowanego Chrystusa, którego gdy jej spowiednik podał, a ona się przed nim modliła, słyszała od niego te słowa: Przypatruj się męce mojej córko moja, uważaj jakom ja sromotnie na krzyżu umarł za grzechy twoje, oto tu masz figurę mnie umierającego, uczże się tedy tu skromności, pokory, cichości, cierpliwości, a naśladuj mię, ja będę zapłatą twoją w niebie. Dał jej Bóg na ten czas wielkie poznanie samej siebie, i żal serdeczny za grzechy. Ten się krucyfix po jej śmierci dostał naszemu w Bydgoszczy kollegio, kędy z dobroci Boskiej, wiele łask przy nim ludzie odbierają. Przydają też to niektórzy, że gdy tegoż P. Jezusa w twarz pocałować chciała, on na nię zawołał: A gdyby też do nóg z Magdaleną? rzuciła się z prędkością do nich Zofia, i mile ucałowawszy, do serca przytulała. Lat blizko trzynaście w tak strasznych nawiedzaniach Pańskich przepędziwszy, już ją też z krzyża tego złożyć dobroć Boska chciała, a do siebie wezwać po koronę, wszystkie tedy bole i słabości, o których się mówiło wyżej znagła ustąpiły, a insze mdłości przyrodzone następować poczęły, co gdy postrzegła Zofia; więc dom swój rozporządza, testament czyni, sakramenta święte z wielkim affektem przyjmuje: co żywo się tedy do niej cisnąć poczęło, osobliwie zacnych osób, aż też po różnych pokusach mężnie wytrzymanych, po wielkich bolach i mdłościach cierpliwie poniesionych, prawie czas śmierci swojej przewidziawszy, prędko po przyjęciu Najśw. Sakramentu, Bogu ducha oddała, ósmego dnia Listopada w roku 1633. Po zejściu jej nad kamienicą, gdzie jej ciało leżało, w pięć dni widziany był wieniec bardzo piękny, jasny i farbisty, a do ciała jej, wielki konkurs był ludzi, co żywo się cisnących, żeby albo z rzeczy jej cokolwiek się im za

relikwie dostało, albo żeby paciorki, koronki, obrazki potrzeć o nię mogli.

Tymieniecki *herbu Zaremba*, w Sieradzkiem województwie. Mikołaj sędzia i podstarości grodzki Wieluński 1617. *Acta Castren. Ostrzeszow*. Alexander Zaremba Tymieniecki cześnik Sieradzki, *Constit*. 1667. miał za sobą Konstancyą córkę Beliny Jana z Leszczyc podstolego i surrogatora Krakowskiego, z niej jako mam z informacyi, zostały się dwie córki, z których jedna poszła za Szczawińskiego kasztelana Kruświckiego, druga za Ossolińskiego starostę Gołcckiego, był oraz ten Alexander Medyckim i Grodeckim starostą, pułkownikiem hetmańskim, stryjem Zygmunta podwojewodzego Wieluńskiego, i Wojciecha Jezuity, ten przez dwadzieścia lat i cztery po najcelniejszych w Polszcze ambonach każąc do ludzi, siła dusz Bogu pozyskał, aż też apostolskiemi stargawszy życie pracami, w Stanisławowie rektorem będąc, odpoczął w Panu w r. 1732. krom pisanych jego kazań kilka cugów, te w druk weszły: 1mo. *Klucz do złotej Bramy Ducha Ś. Kazanie na otwieraniu się Jubileuszu* 1722. *in fol. Posnan.* 2do. *Wszystko w jednym, kazanie na Wotywie Trybunalskiej* 1724. *in fol. Lublini.* 3tio. *Poseł Wielki, kazanie na Wotywie Trybunal.* 1723. *Lubl. in fol.* N. miał za sobą Petronellę Kierską. N. Beatę Kobierzycką herbu Korab. Katarzyna była za Bartłomiejem Kobierzyckim. Erazm 1674.

Paweł Tymieniecki w r. 1788. pisarz grodzki Sieradzki. — *Krasicki.*

Tymiński *herbu Nałecz. Okolski* i *Paprocki* Tynickich herbu Nałęcz w Kujawskiem piszą województwie, Tymińskich tegoż herbu opuścili, ja o pierwszych niewiem, o Tymińskich Nałęczach wiem że są w Radomskim powiecie, z których Floryan kwitnął niegdy w zakonie naszym, temu gdy o wstąpieniu do tegoż zakonu namyślał się, a od niego różne go apprehensye odrażały, pokazał się ksiądz Mikołaj Lancycy Soc. Jesu na ten czas w Krakowie będący, rezydującemu w Lublinie, i mocno go ugruntował w powołaniu do tegoż zakonu. *Bogusl. Balbin. in Vita Lancic. l.* 3. *cap.* 3. *f.* 283. Wszebor Tymiński poborca w Sendomierskiem 1590. *Const. fol.* 603. miał za sobą Chlewińską z Lubrańskiej urodzoną. Michał starosta Chęciński z Sendomierskiego, przydany *ad consilia* marszałkowi konfederacyi 1704. *Acta Confoed.* Z sejmu 1703. komissarz na uspokojenie dyfferencyi między księztwem Zatorskiem, i Szląskiem. *Constit. fol.* 21. Temi czasy było trzech braci rodzonych, Samuel, drugi Tomasz: którego synów dwóch; Marcin młodo zmarły, i Antoni sędzia grodzki Stężycki, deputat na trybunał koronny. Trzeci brat Samuela Marcyan cześnik, żona jego Mikułowska Remigiana chorążego

Wilkomierskiego córka, z tej synowie Kazimierz i Ignacy: *2do voto* Marcyan, pojął drugą żonę. Torkwat Tymiński w zakonie *Scholarum Piarum*, pierwszy rządził prowincyą Litewską, a przedtem kollegium Chełmskie, syn to był stolnika i sędziego Radomskiego. N. była za Chojnackim, Barbara za Janem Rotaryuszem podkomorzym Wendeńskim. N. pod Korsuniem wzięty w niewolą od Tatarów 1648. *Kochow. Climac.* 1. Szymon, Wawrzeniec i Alexander w województwie Podlaskiem 1674. N. miał za sobą Sienicką. Jędrzej Franciszek, pisarz grodzki Sądecki, poseł na konwokacyą 1733.

R. 1778. Wacław Tymiński wojski Sendomierski. — Maciej regent ziemski Radomski. — Antoni pisarz ziemski Podolski. — *Przypisy Krasickiego.*

Tymiński *herbu Lis*, w województwie Wileńskiem, tego herbu zażywają, lubo z niejaką odmianą. *Kojał. in MS.*

Tynicki *herbu Jastrzębiec*, w województwie Sendomierskiem. Urszula z Jasienicy Tynicka była za Jędrzejem Korycińskim kasztelanem Wiślickim. Stanisław officyał Oświecimski 1674. *Sanner, Owca Chrystusowa.* Jan Jerzy Tynicki pisarz ziemski Sendomierski, poseł na sejm 1659. i 1661. zkąd komissarzem zapisany do pogranicznych od Szląska kłótni. *Constitut. fol.* 34. Żona jego Katarzyna Tęgoborska.

Tyniecki *herbu Poraj*, piszą się z Tyniec według *Okol. tom.* 2. *sub Łodzia fol.* 176. gdzie powiada, że Elżbieta z Tyniec Tyniecka była za Felixem z Czarnki Czarnieckim.

Tyrawski *herbu Osorya*, w Sanockiej ziemi. Stanisław Tyrawski, któremu Tarnowska herbu Sas, dwóch synów powiła, Jakóba, który z Salomońską herbu Korczak zostawił potomstwo, i Melchiora, który tylko miał córki. Hermolaw Tyrawski fundator konwentu Przemysłkiego OO. Reformatów pod tytułem S. Antoniego w r. 1629. Anna z Tyrawskich była za Jerzym Ulińskim, fundatorka kościoła naszego Przemysłkiego, pod tytułem S. Ignacego. Marcin w zakonie naszym Bogu się poświęcił w r. 1641. gdzie niespracowany w winnicy Chrystusowej robotnik, najprzód obozową missyą przez lat trzynaście z wielkim w duszach pożytkiem utrzymywał, a potem po spustoszałych wojnami krajach ewangelią roznosił, pozostałym w głębszej Rusi i Ukrainie służąc katolikom przez lat dwadzieścia. Często bagniste miejsca, to pod czas mroźnej chwili, ostrym uprzykrzone zimnem, to pod czas letnich upałów, komarami i innem robactwem dokuczające przebywał, brnąc po szyję, a kapłański apparat od zamoczenia chroniąc, na głowie przenosił, aby był i chore i potrzebujące sakramentami opatrzył. W umartwieniu ciała ustawiczny, lubo prawie w ostatniej nędzy będąc, kiedy pospolicie napój jego tylko

woda, trochę leguminy bez żadnej okrasy, największy był specyał. Bogomyślności, w przyjemnej obyczajów układności był osobliwszej. Gorzał żarliwością dusz i chwały Boskiej przymnożeniem, z której na gruncie w Jurewicach, który do kollegium Xawierowskiego należał, wystawił kościołek na cześć Najśw. Matki, i w nim obraz tejże Ś. Panny, niegdy Barskiemu kollegio, od Stanisława Koniecpolskiego kasztelana Krakowskiego i hetmana w. k. darowany, osadził; który podziśdzień tamże wielkiemi łaskami słynie, uczynił to zaś z rozkazu i napomnienia Matki Boskiej, przy którym i życie swoje świątobliwie zamknął w r. 1684. 20. Kwietnia. Dzień zejścia swego przepowiedział, a przed skonaniem spytany od swego księdza towarzysza, zkimby tak mile rozmawiał, powiedział: mam prawi gości u siebie, P. Jezusa ukrzyżowanego, Ś. Xawiera, i Ś. Katarzynę Seneńską. Obserwowano też to, że gdy ten pobożny kapłan umierał, twarz Matki Boskiej w wspomnionym obrazie, już jak we krwi stanęła, już zbladła, jakby sługi swego straty żałując. Cudami go Bóg jeszcze za żywota wsławił: bo najprzód od Tatarów z nagła otoczony, nie raz cudownie z rąk ich i z oczu zniknął, dziwną opatrznością Boską zakryty, którego dobrodziejstwa, jednego heretyka drogi swojej towarzysza uczestnikiem uczynił, a oraz i wiary prawdziwej, do której go nawrócił. Gdy się pewnego czasu do mszy gotuje, przyszła do niego szlachetna matrona, żaląc się na złego sąsiada, który i na fortunę jej i na życie się nasadzał, odpowiedział jej ks. Marcin: Nie masz się o co turbować: bo ten Pan w Wilnie teraz (pięćdziesiąt mil od Jurewic) lubo kuruje zdrowie swoje, pewnie jednak wkrótce umrze, i do tych dóbr sąsiedzkich nigdy się nie wróci: co się też stało. Szczurów wielkie trzody z różnych domów exorcyzmami kościelnemi przymusił do tego, że się kupami, na co wielu patrzało, gdzie indziej powynosiły. Dar uzdrowienia chorych, wielu mu z własnego przyznało doświadczenia. Na różnych i od siebie odległych miejscach jednegoż czasu był widziany za żywota. Posłuszne mu nawet były dzikie bestye, zkąd gdy raz w budzie swojej, którą z razu sam sobie sklecił, siedział, przyszedł do niego wielki niedźwiedź, powitawszy go ks. Tyrawski, kawałkiem chleba, który sam jadł, z nim się podzielił; wziął, niedźwiedź i spokojnie od niego odszedł. Powtóre też bestyą do siebie przychodzącą, takimże sposobem przyjął: a gdy i trzeci raz go nawiedził, dałci mu wprawdzie kawałek chleba, ale go napomniał: Pódź prawi ztąd, ubogim ludziom szkody nie brój, i mnie więcej chleba nie odbieraj; poszedł niedźwiedź, i więcej się w tamtych stronach nie pokazał. Przyszedł mu był list od starszych, którym go na rządy inszego kollegium wzywano,

na co on: Gotówem prawi na każde skinienie posłuszeństwa, ale też to wiem, że mi tu w Jurewicach przy nogach Matki Boskiej umierać będzie potrzeba, jakoż tam stargane życie skończył, wieku swego 63. kędy do tych czas ciało jego nieskażone znajduje się; był mąż dziwnej pokory, ubóstwa zakonnego miłośnik, gorliwy o chwałę Boską. *Histor. Colleg. Ostrog. S. J.* Małgorzata była za Maciejem Libuskim, pisarzem Winnickim.

W r. 1778. Adam Tyrawski łowczy Latyczowski. — *Krasicki.*

Tysarowski *herbu Sas*, w województwie Ruskiem. Jaremi Tysarowski, Lwowski, Halicki i Kamieniecki władyka.

Tyskiemberk. Dawid Tyskiemberk major w wojsku Polskiem cudzoziemskiem w r. 1673. otrzymał na sejmie indygenat w krwawych zasługach; patrz Konstytucyi.

Tyszka *herbu Trzaska*, w Nurskiej i Łomżyńskiej ziemi, i w księztwie Litewskiem. Mikołaj Tyszka kanonik regularny, proboszcz Warszawski 1622. Balcer kanonik Łucki, fundował OO. Bonifratellów w Łucku, co approbowała *Konstytucya* 1647. *fol.* 39. Wawrzeniec podwojewodzy Nurski 1674. Jakób w Mińskiem, syn jego Michał. Stanisław w Żmudzi 1621. Mateusz kanonik Smoleński. Kazimierz w Łomżyńskiej 1674.

R. 1778. Piotr Tyszka regent Łomżyński. — W r. 1788. podstarosta. — *Krasicki.*

Tyszkiewicz *herbu Leliwa*, w księztwie Litewskiem dom wsławiony. Początki jego wprawdzieć niektórzy według swego zdania (ile że nowe rzeczy zawsze zdadzą się bardziej smakować) daleko zaciągają: bo jedni ich wyprowadzają od dawnych książąt Tatarskich, jako *Dębołęcki fol.* 78. Inni od Rzymskich senatorów. Inni od Moniwida wojewody Wileńskiego, który pierwszy na siebie i na sukcessorów swoich przyjął herb Leliwa, a tym samym przyznają im krew książąt Litewskich, atoli najlepiej z *Okolskim* mówić, że dla starożytności imienia tego, i defektu pism, trudno co stanowić o dawniejszych przodkach tej familji. To zdą się być pewna, że Mikołaja albo Miska był syn Kalenik, u Świdrygiełła i Włodzimierza książęcia Kijowskiego czoło senatu, hetman księztwa Kijowskiego, i marszałek, starosta Putywlski i Zwinigrodzki. Temu *Okolski* dwóch synów przyznaje: Dobra albo Bonifacego, człowieka rycerskiego, ale bezpotomnego, i Tyszkę albo Tymoteusza. Dalsza jednak osnowa tego domu w *Okolskim* położona, że komputu lat mniej obserwująca, dla tego ją porzuciwszy, idę torem *Ks. Kojałowicza in MS.* Ten tedy autor powiada, że ten Tyszko miał synów pięciu Lwa, Iwana, Gabryela, Michała i Wasila. Z tych Iwan tylko córkę zostawił

Protaszewiczową, sam zaś po śmierci żony swojej został archimandrytą Pieczarskim. Bracia Tyszki byli ci: Getold, Okuszko, o których się na swem miejscu mówiło. Fiedor, i inni od Tatarów pobici.

Leo drugi syn Tyszki, zostawił dwóch synów, Zwiera Tyszkiewicza starostę Owruckiego, którego krom córek byli dwaj synowie. Jan i Michał, od których sukcessorowie w Podlaskiem i Brześciańskiem kwitną. Drugiego Skumina Jana starostę Czarnobylskiego, ten w r. 1558. przyjmował posłów Moskiewskich, zowią go tam marszałkiem królewskim, córek po nim siedm zostało, jedna poszła za Jana Odachowskiego, druga za Kolendę, trzecia za Chreptowicza, czwarta za Pankiewicza, piąta za Gesztorta, szósta za Hornostaja, siódma za Machowskiego, i synów dwóch, Dymitr Skumin Tyszkiewicz marszałek Litewski, starosta Miński, ten z Mieleszkowny czterech synów spłodził, Jana starostę Czarnobylskiego, a potem zakonnika S. Franciszka de Obserwantia, Jerzego dworzanina królewskiego, Alexandra, i Teodora starostę Mińskiego. Teodor Skumin Tyszkiewicz syn drugi Skumina, najprzód podskarbi Litewski, a potem wojewoda Nowogrodzki w r. 1602. *Kazanie, wsiadane na wojnę, Ks. Skargi*, żył jeszcze w roku 1616. co poznać *z kazania Ks. Widziewicza*, ten legacyą do Moskwy sprawował od Stefana Króla w r. 1577. z tymże Królem wojował Moskwę pod Połockiem i indziej: do uspokojenia Inflant siła dopomógł: Był oraz starostą Grodzieńskim, Jurborskim, i Słuckim, od B. Jozafata Kuncewicza od schizmy do jedności skierowany. *Susza w życiu B. Jozafata.* Syn jego Janusz, ten jeszcze tylko będąc starostą Bracławskim posłował na sejm 1607. zkąd był deputowany do traktowania z rokoszanami, *Constit. fol.* 866. wziął potem pisarstwo Litewskie i starostwo Nowogrodzkie, z któremi tytułami, komissarzem zapisany do tranzakcyi o nowy port do Królewca z Litwy. *Const.* 1611. *fol.* 44. Jakoż już go był w pewne kondycye umowił, co approbowała *Konstytucya* 1613. *fol.* 39. w tymże roku do płacy skonfederowanemu wojsku naznaczony, *Constit. fol.* 3. w r. 1620. już na ten czas pisarz Litewski i starosta Jurborski, z sejmu przydany Królowi *ad consilia bellica. Constit. fol.* 2. Wziął potem województwo Mścisławskie, z którym tytułem traktował o pokój z Szwedami. *Constit. fol.* 3. W roku 1623. z tego krzesła przesiadł się na województwo Trockie, aż też i na Wileńskie w r. 1641. w roku jednak następującym z tym się pożegnał światem, wieku swego 70. a jako o nim nagrobek u *Starowol. in Monum. fol.* 768. mówi: *Unionis cum Romana Ecclesia zelator egregius, prudentia viri tot commissionibus spectata, tot bellis prospere gestis fortitudo.*

Potocki zaś in Centur. Viror. fol. 112. takie mu elogium napisał. *Martialem indolem magno illi Litvano Scipioni Carolo Chodkievicio primis bellorum rudimentis imbuendam dedit, itaque Livonico primum Marte exercitus, mox Sigismudo III. Smolenscum armis repetente, perfidiamque Moschorum vindicante, in Aquilonem illum gelidum, calor Martius illum rapuit, tum contra Osmanum bello Chotimensi, tum contra Gustavum et alibi praesto Patriae adfuit. Vir aeque Marti ac Musis amicus. Praefecturam armorum in Litvania recusaverit pro animi sui modestia, an virtutis comes invidia ei subtraxerit, in dubio reliquit. Izdebski in Phaenom.* to o nim jeszcze przydaje, *In dissensione civili Sigismundo III. adhaesit, Vladislao IV. in erigenda Vladislavia operam commodavit, belli pacisque artibus clarus; sub Chodkievicio duxit legiones in Sudermanum, et non semel hostem illum fudit. Prona in caelites pietate, sacras aedes struxit, aut cumulavit ornamentis, instauravit substructionibus. Sub electionem Vladislai IV. cum Schismatici Cosatico robore succincti, extorquere a Repub. vellent plura religioni perniciosa, fortiter restitit conatibus, Bracławiae Trocis pietatis suae monumenta reliquit,* nie przydał jednak autor co? To pewna, że w Wilnie przy Ś. Trójcy jego kosztem stanęła wyborna kaplica Najśw. Matce, *Susza w życiu B. Jozafata*, kędy po śmierci złożony. Wprawdzieć *Okol.* i *Kojałow.* twierdzą, że ten Janusz był urodzony z Połubińskiej, atoli *Bonav. Czarliński w kazaniu swojem: Wizerunk. i Dubowicz* jawnie mówią, że matka jego była Katarzyna Lacka pisarzowna Litewska, z Bogdany Połubińskiej urodzona, tej ojciec był Jan Połubiński wojewoda Nowogrodzki, matka Bogdana ks. Sanguszkowna. Miał zaś za sobą Janusz Barbarę Naruszewiczownę, której zmarłej w r. 1627. nagrobek wystawił, jest u *Starowol. fol.* 759. Z tej jednak nie została tylko jedna córka Katarzyna Eugenia; która pierwszym związkiem żyła z Januszem książęciem Wiśniowieckim koniuszym koronnym, drugim, z Alexandrem książęciem Radziwiłem marszałkiem wielkim Litewskim. Po Naruszewiczownie, pojął Zofią Zamiechowską dziedziczkę na Podhajcach, wdowę po Gojskim i Lanckorońskim. Napisał książkę, i podał do druku przeciw schizmatykom, której dał ten tytuł: *List do Boreckiego i Smotryckiego*, w tym dość wielką naukę swoję pokazał. Napisał i drugą, lubo nie wydrukował, pod tytułem: *Pastor Oecumenicus. Dubowicz kazanie: wyprawienie Osoby*, kędy o nim przydaje, że pięć komissyi do Prus, krom innych do Inflant, i poselstwa do Cara Szujskiego mądrze odprawił.

Bazyli Tyszkiewicz wojewoda Podlaski, a potem Smoleń-

ski, starosta Piński i Miński, trzeci syn Tyszki, brat Leona, jeździł w legacyi do Moskwy, a w expedycyach Inflantskich na Moskwę pięknie się był wsławił odwagą heroiczną, osobliwie w r. 1561. wprawdzieć mu *Okol.* za żonę przywłaszcza księżniczkę Sanguszkownę, atoli *Kojałow.* i inni, lepiej mówią, że pierwsza żona jego była księżniczka Czartoryska, z tej była córka Anastazya wydana za Jana Mieleszka, od której spłodzeni, marszałek Słonimski i podkomorzy Mozyrski, synowie zaś: Eustachi, Jerzy i Teodor. Druga żona jego Sopoćkowna, z której syn Eustachi kasztelan Smoleński. Z tych synów jego pierwszy: Ostafi albo Eustachi, starosta Krasnosielski, temu *Stryjkowski* przypisał kroniki swojej książkę szesnastą i siedmnastą, kędy wspomina, że na expedycyą Moskiewską pod Wielkiełuki własnym sumptem licznego żołnierza do obozu sprowadził, był mąż uczony, co poznać z wierszy jego na pochwałę Stryjkowskiego, przydanych do tejże kroniki. *Okolski* go zowie wojewodą Podlaskim, starostą Mohilowskim i Słonimskim: złączył się był dożywotnie z księżniczką Zarecką starosty Orszańskiego córką, z tej było siedm córek i syn Konstantyn ale bezpotomny. Drugi Jerzy wojewoda Brześciański, starosta Wilkomierski, i Szerzeszowski, pamiętny wojownik przeciwko Moskwie z Mikołajem Radziwiłem, a osobliwie w r. 1564. w stu pięćdziesiąt swoich, mężnie się potykał na polach Iwanickich, i znowu w r. 1567. i w r. 1568. pod oblężenie Uły. Jeździł także w legacyi do Moskwy 1565. wspomina go *Sulikow. Orat. in fun. Sigism. Aug. Biel. i Stryjkow.* Wkroczył był 1*mo voto* w stan małżeński z Kotowną wdową po Iliniczu, z tej córki jego trzy, jedna się dostała Ratomskiemu staroście Owruckiemu, druga Ułanowskiemu wojskiemu Brześciańskiemu, trzecia Miszczynowi staroście Owruckiemu, i synowie dwaj, Teodor i Marcin: 2*do voto* z Teodorą Wołowiczowną, starosty Słonimskiego córką, ta była za Krzysztofem Zienowiczem wojewodą Brześciańskim podobno 1*mo voto.* Z tej synowie Eustachi, Jerzy, Piotr i Alexander. Teodor syn Jerzego z Kotowny, związał się dożywotnie z księżniczką Zasławską, wojewodzanką Wołyńską, z tej córki dwie, Krystyna Jelcowa podstolina Kijowska, druga Barbara Mikulińska, z synów zaś dwaj na wojnie Moskiewskiej zginęli, Samuel i Hieronim, trzeci Janusz wojewoda Kijowski, starosta Żytomierski, i Śniatyński, Pan jak na Boga i chwałę jego fortuny swojej nie żałujący: bo najprzód w Lublinie drzewo krzyża świętego w złoto kunsztownie oprawił, prawie królewskim kosztem, kaplicę dla niego wystawił, w Berdyczowie OO. Karmelitom Bosym konwent ufundował i nadał: w Machnówce także OO. Bernardynów; w Morachwie OO. Do-

minikanom klasztor, czyniąc za dosyć intencyi żony swojej Jadwigi z Buczacza Bełzeckiej, kasztelanki Halickiej. W Żytomierzu kościół już upadający dźwignął i restaurował; Sokalski klasztor reparował i ufortyfikował. Dla uboższych Panien pewną summę odłożył, z której prowizyi, te któreby sobie za klauzurą życie zakonne obierały, mogły mieć dostateczny posag. Zakonowi naszemu, który od młodości swojej szczególniej kochał, najprzód kollegium w Kijowie fundował, zapisawszy na tę intencyą trzydzieści tysięcy na dobrach swoich Bzyszczowie i Chodorowie, *Histor. Provinc.* potem do Winnicy naszych wprowadził, i szczodrobliwie póki żył utrzymywał. Tak też dla ojczyzny, ani krwi, ani zdrowiu swemu nie folgujący: bo o nim tak mówi *Potoc. Centur. Vir. fol.* 117. w ten sens: *Vir bellica fortitudine illustrissimus Cecorensi illa clade vulnus, pugnans fortiter, reportavit. Caeterum dulce pro Patria etiam experto deinceps bellum fuit, quam ut ferro contra hostes undique ingruentes tegeret, non pepercit auro. Et imprimis contra Osmanum victorias de Polonis somniantem, stipendiarias suam ad Chotimum cohortes, avitasque Lunas, Ottomanicae lunae opposuit. Contra Scythas quoque surripere non parare victoriam solitos, pervigil; exitium ab illis aut avertit, aut distulit. Abazii deinde, fortunae Koniecpolianae socius, repressit fastum cladeque data ad sua latibula refugere coegit. Ad servilem Cosacorum seditionem ferro perdomandam, veluti Kijoviensis orae Palatinus et Praefectus fulminantes cohortes subministravit, subsecutae infelicitati sequentium temporum, senectus ejus servata. Caeterum brevi post coronationem Joannis Casimiri, cui interfuit, decessit, nullum alium habiturus haeredem, praeter famam*, bo zszedł z tego świata *sterilis*. Wspominają go konstytucye koronne w różnych latach 1623. komissarzem do ułożenia Zaporowskich Kozaków zaciągów na wojnę, *Constit. fol.* 4. i w r. 1632. do traktatów z Moskwą o pokój. *Constit. fol.* 2. Marcin drugi syn Jerzego z Kotowny marszałek Słonimski, ten według *Okolskiego* miał za sobą Pacownę, według *Kojałow.* Chalecką, córki z niej dwie, Helena poszła za Jeleńskiego, Elżbieta za Wojciecha Kęsowskiego, synowie także dwaj, Filon z Łochojska Tyszkiewicz, sędzia ziemski Miński, ale bezpotomny, i Józef, ten według *Kojałow.* z Barbary Pacowny kasztelanki Wileńskiej, spłodził syna Stanisława cześnika Kijowskiego, który w dobrach swoich dziedzicznych fundował OO. Dominikanów w r. 1643. *Okol. Russ. Flor. fol.* 126. posłował na sejm 1631. zkąd był deputatem na trybunał fiskalny Radomski. *Constit. fol.* 20. Złączył się był dożywotnie z Zofią Niemierzycowną podkomo-

rzanką Kijowską, z tej córka Katarzyna wydana za Wacława Suryna, i syn Janusz, oboje *steriles;* trzech krom tego braci rodzonych tegoż Stanisława cześnika rachuje *Okolski*, Franciszka i Bartłomieja bezpłodnych, i Mikołaja, tego potomstwo z Krystyny Zienowiczowny, Jozafat *sterilis*, Anna Mirska, Katarzyna Kuncewiczowa, Filon i Józef bezpotomni, Michał podwojewodzy Witebski, także, który miał za sobą Ogińską, potem Młocką, i Emmanuel, tego z Węcławskiej wojskiej Upickiej zostało czterech synów, Antoni kanonik Wileński, Kazimierz, Michał starosta Strzałkowski, Teodor, tego żona Helena Bykowska. Piotr trzeci syn Jerzego wojewody Brześciańskiego, ale z drugiej żony Wołowiczowny, wojewoda i starosta Miński, dobroczynny na klasztor Miński OO. Dominikanów, *Okol. in Russ. Flor. fol.* 130. gdzie go chwali z ludzkości, szczodrobliwości i zasług jego w ojczyznie. Księżniczka Hołowczyńska, te mu dzieci powiła, Marynę Sakowiczowi podkomorzemu Oszmiańskiemu, z którym wraz fundowała konwent OO. Dominikanom w Litwie w dobrach swoich dziedzicznych, nie przydał jednak kędy. Zofią najprzód Alexandrowi Kolęckiemu, po nim książęciu Horskiemu, Krystynę kniaziowi Zyzemskiemu podstolemu Mińskiemu, a po jego śmierci Gorskiemu, Barbarę Dynowajemu, zaślubione, a Dorota w panieństwie umarła. Syn tegoż Piotra Kazimierz stolnik, a potem podczaszy Litewski, starosta Czeczerski, umarł bezpotomny, fortunę swoję bratu stryjecznemu Krzysztofowi zapisawszy. Alexander czwarty syn Jerzego wojewody z Wołowiczowny, żona jego księżniczka Kroszyńska, ale to małżeństwo niepłodne. Jerzy piąty syn w zakonie naszym, mąż godny i uczony. W Rzymie będąc i ciężko zachorzawszy, ślub uczynił do tego zakonu wstąpić, z któregoby zakonnika, z domu swego wyszedłszy, najpierwszego potkał, więc idąc z tą intencyą przez Rzym, gdy napadł na samegoż generała Societ. Jesu Mutium Vitellescum, swego mu się ślubu zwierzył, od którego do zakonu przyjęty, wielkim w nim urosł człowiekiem: bo nie tylko Toruńskie, Krakowskie i inne pięknie rządził kollegia, ale też i prowincyą Polską od r. 1622. na którym urzędzie wiek swój zakończył. *Biblioteca scrip. soc.* tę mu pochwałę daje, że był *vir paucorum verborum.* Gdy Toruńskim był rektorem, ile na początkach tamtej fundacyi, sam przez niejaki czas uczył dzieci grammatyki. Nikt go gniewającego się nie widział. Już to największy był jego pogrom: Wierzcie mi, źle się stało. Są w druku te jego pisma. 1mo. *Responsio ad libellum famosum ejusdam Anony. Torun. in scriptum Patrocinium veritatis literarum Torunensium Cracov.* 1615. *in 4to.* 2do. *Vindiciae doctrinae Societatis a calu-*

mniis Patroni Torunensium anonymi, *Cracov.* 1616. *in 4to.* 3tio. *Theologia antilogica Luteranorum*, *et antilogia Theologica Calvinistarum*, *seu contradictiones de rebus fidei*, *quas Luterani et Calvinistae admittunt*; *Cracoviae* 1624. *Coloniae* 1627. 4to. *De Perfectione Christiana Crac.* 1624. *Coloniae* 1626. *in* 12. 5to. *Responsio ad famosum libellum contra PP. Societ. Jesu*: *qui inscribitur*: *Consilium de recuperanda et stabilienda pace Reipub. in 4to* 1610. *Cracov. sub nomine Nicolai Ziemiecki.* 6to. *Responsio ad calumnias cujusdam*, *qui patrocinium Torunensium suscepit* 1615. *in 4to Cracov. suppresso nomine*, insza to książka od wspomnionej wyżej. Eustachi Jan, szósty syn Jerzego wojewody Brześciańskiego z Wołowiczowny, najprzód Mścisławski w roku 1613. komissarz z sejmu do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 3. potem Brześciański, starosta Mozyrski, Kamieniecki, Dudski, a nim wszedł do senatu, był podskarbim nadwornym Litewskim, pułkownik królewski, własnym kosztem swoim okryte chorągwie stawiał, na Podole, do Wołoch, Inflant, Prus i na Moskwę, i sam się z serdecznem męztwem dosyć pięknie popisał, pod Wendą i Kokenhausem, pod Chocimem i indziej, i taką u majestatu Polskiego wzniecił opinią o biegłości swojej w kunszcie rycerskim, że go chciał z buławą wysłać przeciwko Turkom pod pospolite ruszenie. *Starowol. in Bellat.* Jeździł w legacyi do Moskwy i do chana Tatarskiego. Zhuczałe chorągwie związkowe, i ludzi ubogich szarpiące, dobrze poskromił. I P. Bogu się chciał przymilić szczodrobliwością swoją, na kościół nasz w Brześciu, i w Żyrowicach OO. Bazylianów dobroczynny. Przybrał był sobie w małżeństwo pierwszym ślubem Zofią księżniczkę Wiśniowiecką Michała kasztelana Kijowskiego córkę, z tej były te córki, Teodora i Katarzyna zakonnice, Elżbieta najprzód Farensbachiuszowi, po nim Mikołajowi Zawiszy kasztelanowi Witebskiemu, Krystyna Massalskiemu wojewodzie Brześciańskiemu, Zuzanna Eustachiemu Kurczowi kasztelanowi Witebskiemu, Konstancya Janowi Wojciechowi Zawiszy, zaślubione, i pięć synowie. Drugim ślubem Katarzynę Siemiaszkownę kasztelankę Bracławską, wdowę po wojewodzie Bełzkim, z tej także kilku synów zostawiwszy, świat ten pożegnał w r. 1631. Jerzy syn jego pierwszy z ks. Wiśniowieckiej, z kanonika Krakowskiego, kustosza i archidyakona Wileńskiego, biskup Metoński i suffragan Wileński, administrator tegoż biskupstwa po zejściu Wołowicza, wziął wrychlę infułę Żmudzką, pod który czas legatem był do Rzymu od Władysława IV. do Urbana VIII. w r. 1638. to w interesie kanonizacyi B. Stanisława Kostki, to w inszych materyach. Tam poznawszy dziwną roztropność jego ten Papież,

najprzód go *perpetuum Administratorem* biskupstwa Piltyńskiego uczynił, i do windykowania jego z rąk heretyckich wszelaką władzą nadał, assystentem go swoim uczynił, i przełożonym kreował nad missyami Inflantskiemi. Moc na niego wlana proboszczów Infułackich, i doktorów w teologji stanowienia. Jak do ojczyzny z Włoch powrócił, Król go Władysław na *Colloquium Charitativum* w Toruniu złożone, między doktorami katolickiemi i dyssydentskiemi przełożył: siła tedy pracował ten godny pasterz, żeby była i prawda katolicka w odróżnionych od niej sercach ugruntowana, i zgoda umówiona, ale daremnie te wszystkie zabiegi poszły. Industryą swoją wyrobił, że książe Kurlandzki trzy kościoły katolickie zmurował i nadał. Na Zmudzi kalwaryą ufundował według dymensyi dróg Chrystusowych przy męcę w Jerozolimie, którą i wielkiemi łaskami od stolicy apostolskiej nadanemi, i dochodami opatrzył, z nie małym w duszach pożytkiem i nabożeństwem do męki pańskiej. Posuniony w r. 1649. na biskupstwo Wileńskie, gdy Wilno miasto Moskwa posiadła, szukając bezpieczeństwa osoby swojej, do Królewca się uchylił, kędy go śmierć znalazła w roku 1656. Pisali o nim *Potoc. in Centur. Vir. fol.* 354. *Naramow. in Facie Rerum. Sarm. fol.* 364. kędy przydaje o nim, że drugiego suffragana Białej Rusi fundował w dyecezyi Wileńskiej; a to dla wielkości jej, i *fol.* 541. że *Limoviae Ordini Carmelitano, Rosienis Ordini Praedicatorum Conventus large fundavit, Clerum ad regularem vitae disciplinam redegit. Okol.* i inni; wspominają go i *Konstytucye* 1633. deputatem trybunału fiskalnego Wileńskiego *f.* 22. i 1634. *fol.* 6. i 1635. *fol.* 5. i 1647. *fol.* 44. i indziej. Kazimierz drugi syn Jana Eustachiego wojewody Brześciańskiego, podkomorzy Brześciański, starosta Dudski, posłował na sejm 1627. *Constit. fol.* 9. i 1638. *fol.* 25. wielki żołnierz, czego dał dowód w okazyi z Kozakami na Polesie wkraczającemi, w r. 1649. atoli od nich przez zdradę, tegoż roku zabity, miał za sobą Tryźniankę, Teofila wojewody Brześciańskiego córkę, córka jego Anna Stetkiewiczowa kasztelanowa Nowogrodzka, i synowie dwaj, Jerzy i Eustachi podkomorzy także Brześciański 1674. i 1678. *Constit. fol.* 13. fundował OO. Cystersów w Wistyczach pod Brześciem, umarł 1690. był oraz starostą Żytomierskim i rotmistrzem pancernej chorągwi 1658. Żona jego Izabella Daniłowiczowna podczaszanka koronna, ale *sterilis.* Jan Antoni trzeci syn Eustachiego wojewody z ks. Wiśniowieckiej, najprzód podczaszy Litewski, marszałek trybunału Litewskiego w r. 1642. dalej podskarbi nadworny Litewski, nakoniec marszałek nadworny Litewski, ekonomji Brzyskiej administrator, Wilkomierski i Opolski sta-

rosta, dni swoje skończył w r. 1649. Pochowany w katedrze Wileńskiej. *Starowol. in Monum.* Był człowiek jak w wymowie gładki, tak w ręku silny, w szkole rycerskich dzieł pod książęciem Wiśniowieckim dobrze wypolerowany. Zkąd ojczyzna wiedząc jego z natury przymioty, na różne go funkcye narażała, 1632. komissarzem do traktatów o pokój z Moskwą. *Constit. fol.* 2. W r. 1633. deputatem na trybunał fiskalny Radomski. *Constit. fol.* 21. W r. 1638. do Prus na zniesienie pewnych ciężarów. *Constit. fol.* 20. W r. 1642. do taxy rzeczy, *fol.* 19. wkroczył był w kontrakty małżeńskie z Szwykowską, z której zostało się kilka córek, i synów dwóch. Jeden Kazimierz, ale młodo wszedł do grobu, drugi Władysław, krajczy Litewski 1676. Żona jego Teodora Alexandra Sapieżanka, córka Pawła Sapiehy wojewody Wileńskiego i hetmana wielkiego Litewskiego, pierwszą zaś miał Tyzenhauzownę, druga mu spłodziła syna Antoniego, ale młodo zmarł, i córkę Różą Teresę Zawiszyną wojewodzinę Mińską. Krzysztof czwarty syn Eustachiego wojewody z Wiśniowieckiej, podczaszy Kijowski, sławny przeciwko Tatarom i Kozakom wojownik, pułkownik królewski. Wziął potem w zasługach województwo Czerniechowskie, i starostwo Żytomierskie, kilka komissyi odprawował do rebellizujących Kozaków, wszedł był w kontrakty małżeńskie z Woroniczowną chorążanką Kijowską, z tej potomstwo jego, Eustachi, Jerzy Antoni, wszyscy *steriles*, Jan i Jerzy. Jerzy miał za sobą Liniewską, a Teodor Mikulską, od której córka Gorajska. Felicyan piąty syn Eustachiego wojewody z Wiśniowieckiej, pułkownik przeciw Kozakom, starosta Żyzmorski, zabity pod Zborowem w potrzebie od Tatarów, w r. 1649. Sprzysiągł się był dożywotnie z Teresą Sapieżanką Mikołaja kasztelana Wileńskiego córką, która mu powiła według genealogji jego domu, syna Michała *sterilem*, i Zawiszynę kasztelanowę Brześciańską. O ojcu tych wszystkich pięciu synów *Janczyński* pisze *in manuscriptis*, że był takiej siły, iż stojącemu na tylnych nogach niedźwiedziowi jednym cięciem głowę ucinał. Do tejże tu linji należy N. cywun Wileński, który zaślubił sobie Krystynę córkę Jerzego Sapiehy, stolnika Litewskiego. *Histor. Sapieh.* posłował na sejm w r. 1724. Teodor syn Bazylego Kalenickiego, starostą był Szereszowskim, wspominają go akta legacyi Moskiewskich w roku 1554. Eustachi (albo jako *Okolski* chce) Serafin tegoż Bazylego syn, kasztelan Smoleński. Córka jego Alexandra, najprzód żyła z Alexandrem Chodkiewiczem, po nim z Konstantynem książęciem Ostrowskim, na koniec z Jazłowieckim, ze wszystkiemi bezpotomna.

Gabryel czwarty syn Tyszka, synowie jego, Teodor, Ma-

rek bezpotomny, Mateusz, którego żona Helena księżniczka Horska, i z niej syn Jędrzej, który z Sapieżanki wdowy po książęciu Kowelskim, spłodził córkę Krystynę żonę Krzysztofa Zawiszy, marszałka Litewskiego. Michał syn czwarty Gabryela, tegoż z córki Eustachiego Chaleckiego potomstwo, Alexander, Jan, którego żona Hladowicka, z niej synowie, Władysław zakonnik S. Dominika, i drugi Franciszek. Abraham trzeci syn Michała, miał za sobą Charlęską, z której córka Zofia Zdanowska, *2do voto* pojął Łopatecką, z tej synów siedm, Władysław, Kazimierz, Alexander, który u Ordy w więzieniu umarł, Tomasz, Lew, wszyscy bezpotomni. Stefan z Wierzbickiej spłodził dwóch synów, Tomasza i Karola, Szczesny siódmy syn Abrahama stolnik Derpski fundator w Rożanym Stoku OO. Dominikanów: mąż w wojennych expedycyach sławny, świątobliwością, w domu ludzkością wielce zalecony, w powiecie Grodzieńskim bywał rotmistrzem powiatowym, w jego domu przedtem Krzywy Stok nazwanym, zjawił się obraz Panny Przenajświętszej wielkiemi cudami po wszystkiem księztwie Litewskiem sławny, w r. 1657. który obraz wielkiemi łaskami Bożemi wsławiony, przez Jerzego Białozora biskupa Wileńskiego approbowany, i do kościoła od tegoż fundatora nowo zbudowanego wprowadzony, aż podziśdzień nieustającemi słynie cudami. Miał za sobą Eufrozynę Tyszkiewiczownę stolnikownę Słonimską. Stanisław, tego z Massalskiej córka Gzowska. Jadwiga pierwszym związkiem żyła z Waleryanem Łysakowskim, drugim z Hieronimem Wachanowskim, Dorota z Bobińskim, z której córka Biedrzycka.

Piąty syn Tyszka Michał sławny w rycerskich dziełach, pułkownik za Zygmunta Króla i strażnik wojsk Litewskich, złączył się był dożywotnie z Zofią córką Eustachiego Jacynicza, wdową po Glińskim, która mu powiła sześciu synów, Jerzego, Iwana, Streta, Józefa, Grzegorza i Michała. Z tych Jerzy marszałek Grodzieński pułkownik w Inflantskich expedycyach osobliwie w r. 1564. i 1567. i 1568. Potomstwo jego z Obroszcowny synów pięć, to jest, Jerzy pisarz ziemski Słonimski, żona jego Lichtyanowna, z tej było synów dwóch, Samuel i Piotr, Samuel bezpotomny, i Piotr najprzód marszałek Słonimski, a potem kasztelan Smoleński. Ten z Kędzierzawskiej zostawił Dominika i Mikołaja. Córka tegoż Jerzego zakonnica S. Benedykta. Drugi syn Jerzego Jan, umarł bezpotomny. Trzeci Herman archimandryta u S. Michała w Kijowie. Czwarty Krzysztof, stolnik Słonimski, z Kaszewskiej podkomorzanki Bielskiej miał synów dwóch, Kazimierza podstolego Mozyrskiego, i Stanisława stolnika Słonimskiego, którego synowie z Brozywianki Kazimierz, Stefan, i Konstanty.

Zygmunt piąty zakonu Ś. Franciszka Minorum observantium kustosz Nieświczki. Iwan drugi syn Michała za Zygmunta Augusta wojownik siedm lat w niewoli Moskiewskiej przytrzymany, pod Stefanem potem Królem, pod Pleszkowem obożny Litewski, i generał artylleryi; z pierwszej żony jego Korsakowny, syn Michał, z drugiej Elżbiety Fursowny, Cypryan, Dawid, Jerzy, z tych Michał zabity pod Wolmarem, Cypryan pod Mozajskiem 1618. Dawid z Bohufałowny zostawił synów dwóch, Stanisława i Bogusława, Jerzy z Hakowny synów pięciu: Jana, Marcina, Michała, Eustachiego i Kazimierza. Ci wszyscy w wojsku służąc pod różnemi znakami w expedycyach wojennych polegli. Stret trzeci syn Michała, którego synowie trzej, pierwszy Alexander, sędzia ziemski Połocki, w Paryżu został doktorem prawa, a będąc w Moskiewskiem więzieniu, tragedye Seneki gładkim Polskim wierszem wytłomaczył, miał za sobą Sadowską, z której synów dwóch zostawił, Krzysztofa podsędka Trockiego, i Kazimierza, a w zakonie Kaznodziejskim Reinalda teologji doktora, przeora Wileńskiego, ten wzięty od Moskwy w niewolą 1659. tamże umarł. Drugi Paweł sędzia Trocki z Osmolskiej, miał synów trzech, Alexandra, tego żona Niewiarowska, Kazimierza Karmelitę Bosego w zakonie Jozafata, i Jerzego wojskiego Wileńskiego, starostę Abelskiego, który na sejmach często posłem bywał, człowiek godny, złączył się był dożywotnie z Kryską kasztelanką Raciązką, z tej synowie, Jerzy i Kazimierz. Michał Aretowicz Tyszkiewicz sędzia ziemski Połocki. Mąż wielkiej powagi, wiele komissyi z Moskwą odprawił, na ten czas pisarz ziemski Połocki, z pierwszej żony Świderskiej były jego dwie córki, Ewa Newelska, druga Zuzanna Jawgiełowa, z drugiej żony Judyckiej syn Antoni młodo zniknął. Józef czwarty syn Michała Tyszkiewicza, tego z Giedrojcowny kilka córek zostało, i syn Alexander, którego z Anny Wiekowiczowny syn Jędrzej, tego zaś z Kozłowny wojskiej Wileńskiej Jan Alexander i Jędrzej. Grzegorz piąty syn Michała, żona jego księżna Horska. Michał szósty syn Michała, którego z księżny Worotyńskiej synowie, Krzysztof i Mikołaj, tego dwaj synowie Mikołaj i Stanisław polegli pod Rygą, a trzeci Jan. Krzysztofa także trzech synów było, Jan, Kazimierz, i Józef, krom tych jeszcze ci kwitnęli. Dominik stolnik Słonimski 1674. Petronella kasztelanka Smoleńska, Dymitra Połubińskiego marszałka Słonimskiego małżonka. N. Tyszkiewicz starosta Starodubowski, miał za sobą Maryannę Ogińską wojewodzankę Połocką, wdowę po Chaleckim staroście Mozyrskim, z tej dwaj synowie temi czasy kwitną, Jerzy kasztelan Witebski i brat jego pisarz Litewski. Nad to Józef kasztelan Żmudzki, i Antoni teraźniejszy biskup Żmudzki.

W końcu wspomniany Józef Tyszkiewicz kasztelan Żmudzki był poźniej wojewodą Smoleńskim z *Pociejowny* zostawił potomstwo. Syn Ludwik pisarz wielki Litewski, marszałek poselski sejmu ordyn w r. 1778. pojął księżniczkę Konstancyą *Poniatowską* podkomorzankę koronną, synowicę rodzoną Króla Stanisława Augusta. — Brat jego starszy N. cywun Wileński młodo zmarły. — W r. 1780. Ludwik wziął buławę polną Litewską. — Stanisław kasztelan Mścisławski r. 1778. — Mikołaj kanonik Wileński. — Wincenty referendarz koronny pojął księżniczkę Maryę Teresę *Poniatowską*, córkę ks. Andrzeja generała wojsk Ces. Austr. a drugą synowicę Stanisława Augusta Króla. — *Krasicki.*

Tyszkowski, w Łomżyńskim powiecie. Dom rozrodzony, jeden z nich był proboszczem canonicorum regularium w klasztorze Warszawskim 1611. Stanisław Tyszkowski podstoli i podstarości Brześciański, miał za sobą Joannę Władysława Sapiehy wojewody Brześciańskiego córkę. A po Rajeckim kasztelanie Brześciańskim pozostałą wdowę, córka jego Anna była za Antonim Sieniutą stolnikiem Owruckim. N. Kurdwanowską.

Wszyscy poźniejsi Heraldycy przyznają tej familji herb *Gozdawa* a *Duńczewski* w herbarzu tak o nich donosi: — Jędrzej na *Tyszkowicach* Tyszkowski, starosta Toporowski herbu *Gozdawa*, ożeniony z Katarzyną *Załęską*, miał synów: Mikołaja, Piotra i Pawła. Mikołaj pierwszy syn Jędrzeja chorąży Latyczewski, pułkownik J. K. Mci, posłował dwa razy na sejm, miał synów dwóch, którzy obadwa mieli imie Jan. Pierwszy Jan starszy syn Mikołaja był skarbnikiem Podolskim, który dwa razy śluby małżeńskie czynił, pierwszy raz z *Korzeniowską*, z której syn był jeden Wawrzeniec Tyszkowski, podczaszy Trembowelski, drugi raz z *Warszawską*, z której było pięć synów: Stanisław, Mikołaj, Jan, Jędrzej i Kazimierz. Drugi Jan syn Mikołaja żył *sterilis*, będąc pisarzem grodzkim Latyczewskim, który od Jana Kawieckiego nabył części Harmak, r. 1621. Wawrzeniec najstarszy syn Jana pierwszego, skarbnika Podolskiego, z *Popławską* miał dwóch synów: Stefana i Alexandra. Alexander umarł *sterilis*, a zaś Stefan cześnik Owrucki, z Anną *Jurkowską* miał dwie córki: Ewę i Katarzynę. Stanisław podstoli Brzeski, drugi syn Jana z *Warszawskiej*, także dwa razy małżeńskie śluby ponowił, pierwszy raz z *Szerstetową*, z której syn jeden Alexander Tyszkowski, starosta Klepacki, ożeniony z *Paszkowską*, oboźnianką Litewską, mieli potomstwo; drugi raz z Joanną *Sapieżanką*, córką Władysława Sapiehy wojewody Brzeskiego, wdową po Rajeckim kasztelanie Brzeskim, która mu powiła syna Marcina Tyszkowskiego, i córek dwie, Annę i Teresę. Marcin ożeniony z *Ozięblowską* ma syna Karola. Anna poszła za Antoniego Sieniutę, stolnika Owruckiego, z którym miał potomstwo. Mikołaj trzeci syn Jana z *Warszawskiej* skarbnik Brzeski, ożeniony był z Joanną *Hornowską*, horodniczanką Brzeską, którego najstarszy syn Jędrzej, obrał sobie życie w zakonie S. Franciszka obserwantów prowincyi Ruskiej, gdzie odmienił imie według zwyczaju zakonu, i nazwał się Venantius Tyszkowski, uczył w zakonie filozofji

i teologji lat trzynaście, za co otrzymał tytuł *Lector Jubilatus*, teraz tejże prowincyi *Diffitor Actualis et Minister Prov.* Drugi syn tegoż Mikołaja Antoni, trzeci Tomasz. Jan czwarty syn Jana umarł *sterilis.* Jędrzej piąty syn tegoż Jana stolnik Witebski, miałci prawda dwóch synów: Stanisława i Wacława, ale obadwa pomarli *steriles.* Kazimierz szósty także umarł *sterilis.* Piotr drugi syn Jędrzeja starosty Taborowskiego, chorąży Halicki, ożenił się z Katarzyną *Cieklińską*, tego potomek Mikołaj Tyszkowski, chorąży Wendeński, wielki wojownik, któren pod Hodowem z małą garstką kawaleryi Polskiej, mając nad niemi kommendę, zbił trzydzieści tysięcy Tatarów, którym zbyt naraziwszy się wpadł w ręce, lecz go Rzeczpospolita sama wykupiła. Ożenił się był z *Ossolińską* z której miał syna Alexandra *sterilem*, i dwie córki: Annę, która poszła za Antoniego Gruszeckiego, podczaszego Dobrzyńskiego, i Joannę, która była za Józefem Dąbrowskim, skarbnikiem Zytomierskim. Antoni Tyszkowski podstoli Halicki, porucznik J. K. Mci, ożenił się z Katarzyną *Kurdwanowską*, z której miał dwóch synów: Jana i Mikołaja, i córkę jednę Annę, która została zakonnicą S. Benedykta we Lwowie. Józef Tyszkowski stolnik Halicki, przeniósł się na Żmudź, i tam ożeniony miał syna Dominika. Paweł Tyszkowski, ożenił się z Justyną *Rogozińską*, która mu powiła syna Jana Tyszkowskiego, który służył za towarzysz najprzód z Dzierzkiem strażnikiem koronnym, potem z Matczyńskim wojewodą Bełzkim, ożenił się z Anną *Czajkowską*, która mu powiła dwóch synów: Jakóba któren umarł *sterilis*, Józefa podstolego Wendeńskiego, który ożenił się z Barbarą *Dobrzańską*, cześnikową Latyczewską, która mu powiła córek trzy: Ewę, Maryannę i Rozalią, i synów dwóch: Jana i Stanisława. — To *Duńczewski.*

Tytlewski *herbu Cholewa*, z Polski wyniósłszy się, osiedli w Prusiech, od Tytlewa, Tytlewskiemi nazwani, księgi Chełmińskie wspominają Macieja Tytlewskiego w roku 1481. Maciej opat Lubiński od Zygmunta III. Króla do Hiszpanji poseł. Wojciech Janowi Kazimierzowi Królowi dla dzielności w rzeczach miły. N. była za Bartłomiejem Działowskim.

Tytowie *herbu Giejsz*, w księztwie Litewskiem, tegoż herbu co i Eliaszewiczowie, jako świadczy *Kojałowicz in manuscriptis.*

Tyzenhauz *herbu Bawoł*, to jest powinien być Bawoł cały czarny w polu żółtem, wprawą tarczy idący, głową się trochę obzierający, nad koroną trzy pióra strusie, z pod korony dwie trąby hełm okrążają. Takem go widział na kilku miejscach. *Ks. Kojałowicz in MS.* twierdzi, że gdy kupcy Niemieccy na morzu Baltyckiem nawałnością do Duny rzeki przypędzeni, osiadać, i różne kupie szafować poczęli; Adryan Papież w r. 1150. wysłał Gwilhelma, i Reinolda Tyzenhauzów, żeby w tamtem miejscu nową kolonią zakładali, i nie tylko wiary katolickiej orężem bronili, ale i świętemi namowami do niej ciągnęli. Z tych Gwilhelm pierwszy według niego, kościoła Ryskiego arcybiskup, i fundator Rygi. Rein-

hold zaś wojnę traktował, i w Ingryi Pogan szesnaście tysięcy trupem położył. Siostrę książęcia ich, w małżeństwo sobie związał. Wnuk Reinhold inwestyturę od Karola czwartego, książęcia tejże prowincyi odebrał, i Krzyżaków tamże sprowadził na większe ugruntowanie tejże prowincyi, kwitnął potem Henryk Tyzenhaus, chorąży Inflantski, zabity od Litwy w r. 1279. Gotard Jan Tyzenhaus, najprzód kasztelan Inflantski, 1621. r. a potem wojewoda Derpski, starosta Malborski, na dworze Zygmunta III. z wielką poradą przez niejaki czas stawał, i z tymże Królem do Szwecyi jeździł, przeciwko Karolowi Szwedzkiemu monarsze, kilka chorągwi okrytych do obozu sprowadził, różne potem komissye z Szwedami przez lat ośmnaście na dobro ojczyzny utrzymywał. A gdy Inflanty w ręce się Szwedowi dostały przez pakta, on lubo wielkiemi obietnicami nęcony, przecież wolał wszystkę fortunę zostawić w ich ręku, niżeli wiary Królowi i Rzeczypospolity nie dochować, co w nim chwali *Konstytucya* 1661. *fol.* 24. Mąż jak wielkiej fortuny, tak nie mniej uczony, czytając Bellarmina kontrowersyc, chciał ci go wprawdzie zbijać, ale potem sam związane dał ręce wierze katolickiej. Złączył się był dożywotnie z Zuzanną córką Jana Sapiehy starosty Uświatskiego, z tej córka jedna Konstancya ksienią była konwentu Wileńskiego reguły S. Benedykta. Druga Jadwiga, w pierwszem małżeństwie żyła z Wiazewiczem, wojewodą Nowogrodzkim, drugiem z Dziewiałtowskim chorążym Trockim. Podobno była i trzecia Karola Kroszyńskiego małżonka, synów jego dwóch: Gotard Jan biskup Metoński, suffragan i administrator biskupstwa Wileńskiego, opat Hebdowski, a potem biskup Smoleński, od roku 1667. do r. 1669. w którym życie to zakończył. Drugi Jan starosta Szyrwiński, chorąży Wileński, syn jego Michał, dworzanin Króla Michała. Od drugiego brata idą, Jerzy miecznik Litewski, posłował na sejm 1662. *Constit. fol.* 2. zkąd deputatem stanął do zapłaty żołdu wojsku Litewskiemu, *Constit. fol.* 6. był oraz i starostą Rzeczyckim. Wilhelm starosta Kupiski, poseł na sejm 1661. zkąd komissarzem stanął do granic w Inflancie. *Constit. fol.* 6. Syn jego Stefan wojewoda Nowogrodzki starosta Dynamuntski. Synów zostało trzech po nim, z których Jan pisarzem był Litewskim, Jędrzej starosta Uświacki 1662. *Constit. fol.* 2. a oraz łowczy Litewski. Otto wojski Żmudzki, synowie jego Krzysztof i Jędrzej. Jan był posłem z Inflant na koronacyą Króla Jana. N. podkomorzy Wileński, starosta Inturski. N. starosta Szmeltyński 1722. Reinhold pułkownik królewski, mąż odważny przeciwko Kozakom. Henryk i Jan w r. 1589. z Inflant posłowali na sejm Warszawski. Jan wojewoda Mścisławski, marszałek trybunału

Litewskiego w r. 1716. i 1720. miał za sobą Wojniankę Jasieniecką kasztelankę Nowogrodzką, z tej było dwóch synów, jeden z nich starosta Kupiski, i córka Teresa za Marcinem Michałem Ogińskim wojewodą Witebskim. Henryk a Bosse umarł w roku 1622. co poznać z jego nagrobku w Toruniu. *Starowolski in Monum.* N. wojewodzanka Inflantska, była za Kasprem Oziębłowskim. N. starosta Inturski, poseł na sejm z Wileńskiego 1740. Zofia była za Frydrychem von Krese koło r. 1480.

W r. 1778. Antoni Tyzenhaus podskarbi nadworny Litewski, starosta Grodzieński. — Brat jego N. zostawił córkę wydaną za Paca, i syna. Siostra podskarbiego była za Walewskim. — *Krasicki.*

U.

Ubliński, w województwie Sendomierskiem. Wawrzeniec z Ublińska Ubliński, miał za sobą Zofią Malczewską; syna miał Stanisława, i córek dwie, Teresę i Krystynę w r. 1670. Marcyan i Stefan podpisali elekcyą Augusta II.

Ubniewski *herbu Junosza*, w ziemi Nurskiej. Szymon Ubniewski łowczy Rożański z tej ziemi podpisał elekcyą Jana III. Stanisław sędzia grodzki Ostrowski, i Szymon 1697.

Ubysz *herbu Cholewa*, w Płockiem województwie. Jędrzej Ubysz z Mogilnicy, Poznański, Płocki, Pułtuski kanonik, którego zmarłego w r. 1638. nagrobek w Płocku wypisał *Starowol. in Monum.* Jakób sekretarz Władysława IV. 1633. *Constit. fol.* 8. potem chorąży Dobrzyński, miał za sobą Zofią Bełzecką, z niej córka Dorota żyła z Zygmuntem Głogowskim. *Geneal. Bełzec.* Jerzy chorąży Dobrzyński w r. 1670. Joanna Ubyszowna z województwa Sieradzkiego, zakonnica S. Klary, rządziła Starszą tenże klasztor w roku 1676. N. miał za sobą Maryannę Lipską, ale z nią *sterilis.* Ubyszowna Adama Bala małżonka. Michał Stanisław chorąży Gostyński, poseł na sejm w r. 1666. komissarz na sądy fiskalne, i w r. 1676. z Waleryanem Piotrem Ubyszem, pisał się w ziemi Gostyńskiej na elekcyą Jana III. Króla. Szczęsny temi czasy w zakonie Soc. Jesu. Eleonora Wojciecha Lisieckiego małżonka. Wojciech i Seweryn z Ślubic Ubyszowie w ziemi Gostyńskiej 1669. N. miał za sobą Krystynę Siemieńską siostrę kasztelana Lwowskiego.

Wojciech Ubysz podsędek i deputat z województwa Płockiego 1762. r. Andrzej Ubysz z województwa Bełzkiego. Franci-

szek z województwa Płockiego podpisali elekcyą Stanisława Augusta Króla. Floryan regent grodzki Radziejowski. — *Wielądek.*

Uchacz *herbu Jastrzębiec*, w Sendomierskiem województwie. Jan Uchacz miał za sobą córkę Bartłomieja Brylińskiego, która 1*mo voto* żyła z Jerzym Ościsławskim, jako się mówiło *tom.* 2. *fol.* 323. Szymon w Krakowskiem, Stanisław w Dobrzyńskiej ziemi 1697.

Uchański *herbu Radwan*, w Płockiem i Bełzkiem województwach. Dawniejszemi czasy, pisali się z Służewa, co opowiada list Konrada książęcia Mazowieckiego dany w roku 1241. a od Zygmunta Augusta Króla potwierdzony, znajdziesz go, i inszych ucinki u *Paproc. o herb. fol.* 275. gdy albowiem Gotard hrabia, syn Łukasza z Prusakami jeszcze na ten czas poganami, z Litwą i Jadźwingami, częste utarczki miewał, wspaniałością kawalerskiego serca, i rycerskich dzieł umiejętnością, tyle na nich profitował, że zawsze z pola z zwycięztwem schodził, między inszemi, tak mu Bóg poszczęścił, że siedmiu książąt Jadźwingów wziął w niewolą, których oddał pomienionemu książęcu Konradowi, za każdego z nich książe Konrad siedmdziesiąt grzywien srebra wziął w okupie; te tedy tak chwalebne u wszystkich dzieła nadgradzając Konrad, Gotardowi nadał wiecznemi czasy wieś Służewo, z znacznemi inszemi przywilejami. Bolesław potem (rozumiem że tego imienia wtóry, który panował koło r. 1480.) książe Mazowiecki, potomkom tego Gotarda, to jest Alexemu marszałkowi księztwa Mazowieckiego, i podkomorzemu Warszawskiemu, na dobra Rusiecz, Nadarzyn, Strzeszeniową, Skorosze, także Ziemakowi podkomorzemu Zakroczymskiemu i bratu jego Pawłowi, na dobra Rusiecz, Starawieś nazwane, Urząd i Zabiniec, też same łaski, które Służewu przedtem były nadane, łaskawie rozciągnął, w którym liscie swoim wspomina jeszcze tych Gotarda potomków: Jana, Mikołaja, Michała, i Franciszka dziedziców z Służewa. List zaś Zygmunta Augusta Króla, którym te wszystkie przywileje potwierdza, krom Uchańskich, Jakóba biskupa Kujawskiego, Arnolfa wojewody Płockiego, i Tomasza łowczego Bełzkiego, tych wspomina, Walentego Nadarzyńskiego, kasztelana Wizkiego, i syna jego Wiktoryna, Abrahama Jakackiego, sędziego Łomżyńskiego, Wojciecha pisarza Makowskiego i Rożańskiego, Franciszka, Tomasza, Stanisława Magnuszewskich braci rodzonych, z tejże krwi familji i przodków z Ruszcza pochodzących. Z tego wnoszę, pierwsza: że się przodkowie domu tego najprzód z Służewa, potem z Ruszcza pisali. Druga, że Uchańscy, Nadarzyńscy, Jakaccy, Magnuszewscy, jednejże z sobą są dzielnicy i krwi, osobliwie, że Nadarzyńscy od Alexego marszałka księztwa Mazowieckiego,

swoję linią prowadzą, ile że Nadarzyn jego był dziedzictwem, jako się z przywileju mówiło. Trzecia, a ponieważ *Damalew. in Vitis Episcop. Cujav.* powiada, że Jakób Uchański pierwszy na swój dom kupił dobra Uchanie, toć znać dopiero w ten czas od tejże majętności zwać się poczęli Uchańskiemi.

Jakób Uchański arcybiskup Gnieznieński, w młodszym wieku widząc w nim piękny dowcip, i insze natury przymioty Jędrzej Tęczyński kasztelan Krakowski, kosztu mu na nauki nie żałował, w których gdy wkrótce znacznie postąpił, Tęczyński Branickiemu Sebastyanowi na ten czas referendarzowi koronnemu oddał go, aby był przy nim w ojczystem prawie poleru nabył, i nie omylił się na swojej po nim nadziei Tęczyński: bo po śmierci jego tak się wsławił biegłością praw koronnych i dzielnością w różnych interessach; że Królowa Bona nie tylko że go między sekretarzów królewskich policzyła, ale też wszystkie swoje prawne intrygi, na jego opiekę zupełnie spuściła: wziął wkrótce dziekanią Płocką i archidyakonią Warszawską, z któremi tytułami podpisał *list Augusta I. dany Miastu Lwowskiemu w r.* 1548. Dwanaście lat potem urząd referendarza koronnego godnie piastował, póki go na Chełmskie biskupstwo łaska królewska nie wyniosła, wprawdzieć przez dwie lecie siła pracować musiał, żeby był Rzym nakłonił do swojej expedycyi, którą otrzymawszy, tej katedrze niektóre przywileje od Zygmunta Augusta, u którego był w wielkich respektach, wyjednał. Z tego posuniony na Kujawskie, gdy mu Paweł IV. Papież wstępu do niego bronił cenzurami kościelnemi, o to, że się zdał sprzyjać heretykom, królewską i świecką wsparty potencyą, biskupstwo to odebrał, wszakże potem po śmierci Pawła IV. jak na stolicę apostolską wstąpił Pius IV. za instancyą Augusta Króla, od niego w spokojnej possessyi tą katedrą rządził. Po śmierci Przerębskiego wziął arcybiskupstwo Gnieznieńskie. Zrazu wprawdzie i na tej godności postawiony, nie ze wszystkim bronił owieczek sobie powierzonych od wilków i herezyi, tak, że też kapituła o to się upominać u niego musiała. Przeszkadzał nawet, żeby koncylium Trydentskiego w Polszcze nie przyjmowano, luboć na synodzie dyecezańskim, na którym nuncyusz papiezki Lipomanus prezydował, a to że w ten czas Uchański dużo był na zdrowiu zapadł, cała go archidyecezya przyjęła: atoli potem upamiętawszy się, nie tylko że Rzym sobie przejednał przez synowca swego Pawła Uchańskiego wojewodę Bełzkiego, ale też na potem szczególniej pawagi stolicy Rzymskiej przestrzegał, ludzi mądrych i w prawie duchownem biegłych przy sobie chował, bez których rady nic nie czynił, młodych ludzi od czytania pism heretyckich odwodził, sam do ludzi częstokroć kazania

miewał, konfederacyi *de pace Religionis* z innemi biskupami nie tylko podpisać nie chciał, ale się też przeciwko niej solennie protestował. Nawet gdy mu jeden z posłów herezyą zarażony publicznie na sejmie zadał, jakoby z nim jedno trzymał o wierze arcybiskup, ten dobywszy *professionem fidei* od Piusa IV. Papieża opisaną przy wszystkich ją w głos uczynił. *Damal. in Archiep. fol.* 311. *) Kollegium Soc. Jesu w Łowiczu wystawić chciał, i zapraszając do siebie ojców tego zakonu, taki list napisał do rektora kollegium Wiedeńskiego w r. 1565. jako świadczy *Histor. Societ. par.* 3. *num.* 106. *Nos sane a Societate vestra, quae hactenus non pauca praeclare scripsit, tanquam bellatoribus strenuis, et ad certamen hoc decertandum divinitus in Ecclesia Catholica excitatis, furorem ac rabiem insanorum hominum, rectius, quam a quoquam alio retundi, ac reprimi posse, existimavimus, itaque Provinciam istam, Ordini vestro judicio nostro maxime propriam, ad vos deferendam, nobis esse, statuimus etc.* jednakże potem też samę rezydencyą, którą był dla naszych wystawił i nagotował, z Krakowskiej akademji sprowadzonym professorom oddał. W Pułtuskiem kollegium siła bardzo mło-

*) Z listów Jakóba Uchańskiego prymasa które pisywał do kardynała Hozyusza a te się oryginalne (u mnie znajdują) dochodzić można iż pierwsze kroki Uchańskiego kiedy był biskupem Chełmskim dalej Kujawskim dość były podejrzane Rzymowi. Zostawszy prymasem lubo wszelkich używał sposobów do zbicia tej szkodliwej sobie prewencyi, wsparty nawet kredytem Hozyusza i Kommendona, dokazać tego gruntownie niemógł. Jaka zaś jego była żarliwość, to listy pięknie i pobożnie pisane jasnym są dowodem; w jednym z tych listów datowanych z Łowicza 20. Kwietnia 1566. r. tak o sobie mówi: „*ego Romae, malevolis et variis sermonibus saepe laceror, fecit itaque Jllma D. V. rem sua pietate et experientia dignissimam, quod testimonio suo gravissimo me vindicat ab hostium meorum improbis telis: quorum obtrectationes apud suspiciosos facile locum inveniunt, quamvis revera, ne possum satis mirari, unde mihi suspiciones istae et calumniae ibi oboriantur, cum locupletissimos testes, minimeque mutos habeam, sicut confido Jllmo Dt. Rmos Dnos meos ambos Cardinales, pietate, sapientia et autoritatae, maxime autem in illo Orbis terrarum theatro conspicuos; sed mihi consuetudo jam obduxit callum.*" — Z tych listów pokazuje się iż miał wielkie zatargi z sukcessorem swoim na biskupstwie Kujawskiem Wolskim o *Annum gratiae*, i na fundamencie wyroków Rzymskich cenzury kościelne na niego publikował. — Że się opierał przyjęciu koncylium Trydentskiego, listy jego przeciwnie opiewają, po kilkakrotnie albowiem nagli w nich Hozyusza żeby o jak najprędsze tego koncylium ogłoszenie starał się, jako jedyne lekarstwo praw i karności duchownej. — Z tychże listów znać iż miał siostrę wdowę Woroniecką. — *Przypisek Krasickiego.*

dzi szlacheckiej osobliwie szczuplejszej fortuny, na naukach swoim kosztem trzymał, w Kaliszu także w r. 1564. dla nich kilku professorów chował, co poznać z *Elegii de Passione Christi, Benedykta Herbesta*, co było, nim jeszcze w tem mieście fundowane kollegium nasze. Po śmierci Augusta Króla, gdy heretycy i duchowną jurysdykcyą i prymacyalną arcybiskupów Gnieznieńskich powagę, w tem Królestwie zrzucić i podeptać chcieli, on jej statecznie bronił, i szczęśliwie utrzymał, podług prawa swego sejm elekcyi złożył, Króla Henryka i ogłosił i koronował w r. 1573. a gdy ten do Francyi z Polski ujechał, Maxymiliana książęcia Austryi z niektóremi innemi na tron Polski promulgował, ale druga część większa Panów Polskich Stefana Batorego książęcia Siedmiogrodzkiego co prędzej do Krakowa sprowadziwszy, gdy Uchańskiego na koronacyą jego wzywa, a ten za Maxymilianem czekając na ten akt zjechać niechciał, Karnkowskiemu na ten czas biskupowi Kujawskiemu tę funkcyą koronacyi zleciła, luboć i Uchański nie długo potem do Stefana się przyłączył, osobliwie gdy widział, że Król z wojskiem ku Łowiczowi się zbliżał, i na Gdańską wojnę spieszącemu, sto swojej piechoty ofiarował. Synod w Piotrkowie odprawił w r. 1578. Pałac na zamku Łowickim z fundamentów wymurował, jako świadczy jego inskrypcya, kielich szczerozłoty z pateną, pastorał srebrny pozłacany, i trzy pierścienie kościołowi Gnieznieńskiemu odkazał; śmierć go zastała w Łowiczu w r. 1581. tamże w kollegiacie pogrzebiony, kędy mu exekutorowie testamentu piękny nagrobek wystawili. Pisali o nim *Damal. in Archiep. Gnesn. et Episc. Cujav. Cichocki Anatom. Consilii fol.* 85.

Arnolf wojewoda Płocki starosta Wyszogrodzki, brat Jakóba arcybiskupa, kamień grobowy w Uchaniach tak o nim mówi: *Vir in Patriam et amicos pietate et integritate praestantissimus*, tego córka Małgorzata, zaślubiona z Stanisławem Kryskim wojewodą Mazowieckim, druga Anna była za Szymonem Szczawińskim kasztelanem Inowrocławskim; i synów według *Paprockiego* zostało trzech, Jakób który wziął działem Uchanie, bodaj to nie ten wojewodzic Płocki, miał za sobą Agnieszkę Kryską 1550. siostrę matki S. Stanisława Kostki. Drugi Stanisław marszałkował izbie poselskiej w r. 1587. a potem wziął kasztelanią Rawską, złączył się był dożywotnie z Szczawińską Anną, kasztelanką Inowrocławską, z którą potomstwo zostawił. Trzeci Arnolf kanonik Gnieznieński i Łowicki. Tomasz łowczy Bełzki, drugi brat Jakóba arcybiskupa, syn jego Paweł, wojewoda Bełzki, starosta Gnieznieński, Drohobycki, w r. 1580. jeździł w legacyi od Króla Stefana do Grzegorza Papieża tem imieniem trzynastego, z oddaniem po-

słuszeństwa stolicy apostolskiej, przyniósł temu Królowi do Wilna od Papieża, miecz i czapkę poświęcone: drugi raz do Maxymiliana Cesarza, trzeci raz do Porty Ottomańskiej, kędy traktaty rozpocząwszy, sam na wieczny zasnął pokój, w Konstantynopolu 1590. wieku swego 42. leży w Uchaniach. Mąż wspaniałego serca i przezoru wielkiego, żona jego Anna Katarzyna z Fulsztynu Herburtowna kasztelanka Lwowska, starościanka Samborska, córka z niej Helena czy Anna, wydana za Mikołaja Daniłowicza podskarbiego wielkiego koronnego Uchanie w ten dom wniosła, ile że męzkiej płci z tego domu nie stało, a zda mi się ostatni z tego domu zszedł ten Paweł wojewoda *); druga Katarzyna za książęciem Sanguszko Adamem wojewodą Wołyńskim, ale *sterilis*, trzecia Izabella Mikołaja Siemaszka kasztelana Bracławskiego starosty Łuckiego małżonka, ale i ta bezpotomna: była dobroczynna na nasze kollegium Łuckie. *Duryew. Niezeszłej pamięci fol.* 32. pisze, że któryś Uchański miał za sobą córkę Korycińskiego wojewody Łęczyckiego. N. Alexandra książęcia Poryckiego, druga Jerzego książęcia Woronieckiego małżonki. *Geneal. Wiśniowieckich.* N. starosta Chełmski; miał za sobą Weronikę Rębielińską.

Tradycya jest w województwie Bełzkiem, iż syn jedynak ostatniego Uchańskiego igrając w stodołach ojca, mnogością snopków przywalony został, i dopiero przy zwożeniu zboża, zwłoki jego były znalezione. —

Udrycki *herbu Nałęcz*, w województwie Bełzkiem, Alexander Udrycki sędzia ziemski Bełzki. Mikołaj z sejmu 1576. poborcą naznaczony w Bełzkiem. *Constitut. fol.* 261. Mikołaj Krakowski i Warszawski kanonik 1577. był z Królem Stefanem na expedycyi pod Gdańskiem. Stanisław de Udryce Udrycki proboszcz infułacki Ołycki, kustosz i generalny officyał, suffragan Łucki, biskup Argiweński, pierwszy na suffraganią konsekrowany w roku 1618. umarł 1621. *Starowol. in Monum. fol.* 754. Zakon nasz statecznie kochał. Jakób sekretarz Zygmunta Augusta 1572. Stanisław z Daniłowiczem mąż rycerski zszedł z tego świata w r. 1642. *Starowol. fol.* 767. N. kanonik Chełmski, proboszcz Uchański nie dawno zmarły.

Uhlik, w księztwie Litewskiem. Konstantyn Uhlik pisarz ziemski Wołkowyski z sejmu 1590. poborca w Smoleń-

---

*) W Manuskryptach Helsbergskich jest list Jana Czermińskiego do Kromera z Krakowa 5. Czerwca 1571. r. gdzie wyraża: „Pan Stanisław Herburt Castelan Przemiski w Nyedzielie przeszłą, dał w stan małżeński dziewkę swą za Pana Pawła Uchańskiego, za syna Pana woiewodi Płockiego.“ — Myli się więc *Niesiecki* czyniąc Herburtownę żoną Pawła Uchańskiego syna łowczego Bełzkiego. — *Przypisek Krasickiego.*

skiem województwie. *Constit. fol.* 603. Jerzy pisarz grodzki Orszański i Godfred miecznik księztwa Żmudzkiego pisali się na elekcyą Jana III. Króla. Krzysztof 1632.

Uhrowiecki *herbu Suchekomnaty*, w Krakowskiem województwie. Olechno Biały starosta Chełmski w roku 1416. jako świadczą *Cuda Chełmskie fol.* 153. Mikołaj Uhrowiecki rotmistrz na Moskiewskiej expedycyi pod Pskowem, i indziej wielkie męztwa swego dał dowody, był potem podstarościm Krakowskim. Brat jego także w wielu poselstwach od Rzeczypospolitej, dzielnością swoją wsławiony, syn Mikołaja według świadectwa *Baranow.* był starostą Urzędowskim. Urowieckie, jedna była za Chmielem, druga za Felixem Zamojskim podkomorzym Chełmskim koło roku 1500. trzecia za Latyczyńskim, czwarta za Janem Szczawińskim kasztelanicem Łęczyckim. Mikołaj starosta Chełmski, świat ten pożegnał w r. 1612. Jan i Stanisław w r. 1524. na liście podpisali się u *Paproc. o herb. fol.* 196. N. była za Jędrzejem Czernym kasztelanem Sądeckim, Krystyna z Uhroska Uhrowiecka, Zbigniewa Sienińskiego kasztelana Lubelskiego małżonka 1631. Stanisław Societ. Jesu, umarł w Krakowie u Ś. Piotra, po śmierci w kilka lat znaleziony w grobie w purpurowej todze, co mu Bóg nadgrodził jeszcze tu na ziemi gorące pragnienie, którem żarzył serce do męczeństwa za wiarę, do którego sposobiąc się, wymyślnemi ciało swoje katował mękami, żadnej kommunji nie opuścił, przy którejby nie prosił Boga o tę łaskę, żeby był mógł dla niego krew swoję przelać. *Sarnicki in descript. Polon.* tak o tym domu mówi. *Resc. in suo libello, hujus gentis stirpem a Ducibus priscis Russis derivat. Quae sententia comprobari potest Privilegiis Urgonis aboriginis ipsorum, qui fundavit Vladicatum Chełmensem et pleraque alia.*

Ujazdowski. N. Ujazdowski u Konstantyna hospodara Wołoskiego pułkownik. *Okol. tom.* 2. N. miał za sobą Maryannę Dębską, z niej córka Maryanna dostała się w małżeństwo Rokickiemu.

W r. 1788. Ignacy i Józef Ujazdowscy burgrabiowie Przedeccy. — Matyasz viceregent. — *Krasicki.*

Ujejski *herbu Gryf*, w Wielkiej-Polszcze. *Nakielski w swojej Miechowii*, rozumie że z Wilkowskiemi i Studzieńskiemi, jedenże swój początek wzięli, od Jana kasztelana Krakowskiego. Franciszek Ujejski proboszcz infułacki Łaski, kanonik Gnieznieński i Łęczycki, deputat na trybunał koronny w r. 1695. N. była za Marcinem Czaryskim. Magdalena za Alexandrem Moszyńskim herbu Łodzia.

Ujejski *herbu Grzymała*, namienia o nich *Okol. t.* 3. *f.* 239. gdzie powiada, że Ujejska tego herbu była za Piotrem

Zelęckim. N. za Marcinem Rejem. Ewa za Antonim Gawrońskim, mężem rycerskim.

Ujejski *herbu Nowina*, w Krakowskiem województwie, piszą się z Wilkowic, przydomek mają Pilath. Jan znaczny żołnierz, a potem tak przemyślny gospodarz i zabiegły, że mu ciężko było równego znaleźć, żona jego Rylska Zofia herbu Ostoja. Brat Jana, Piotr, rycerskiemi dziełami wsławiony, we wszystkich za Stefana Batorego Króla expedycyach, u którego był trukczaszym, wspomina jego męztwo *Bielski fol.* 742. pod Skowrodkiem w r. 1577. i pod Konstantynowem z Tatarami. Jędrzej podpisał elekcyą Władysława IV. Stanisława z Wilkowic Ujejskiego, pisarza grodzkiego Sądeckiego, a przedtem Latyczowskiego, męża rycerskiego pod Cecorą, deputata po dwakroć na trybunał koronny, i vicemarszałka w Piotrkowie zmarłego w r. 1645. wypisał nagrobek *Starowol. in Monumen. fol.* 803. z Żarków. Maciej sędzia Siewierski z sejmu 1616. do lustracyi zamku Będzińskiego naznaczony. *Constit. fol.* 24.

Ujejski *herbu Pogonia*, w Krakowskiem województwie, niewiem czy nie do tych należą ci, co się w księztwie Litewskiem znajdują. Rafał Ujejski z Smoleńskiem województwem podpisał elekcyą Jana Kazimierza Króla. Sebastyan z Zagajowa Ujejski 1600. *Acta Castr. Crac.* Jędrzej 1638. tamże.

Ujejski *herbu Śreniawa bez krzyża*, w Sendomierskiem województwie; piszą się z Rupniewa, dla tego, że jednejże są dzielnicy z Rupniewskiemi. Piotr 1579. *Acta Castr. Cracov.* N. była za Wojciechem Romiszowskim starostą Siedleckim. Marcin i Jędrzej z Rupniewa Ujejscy, drugi z nich miał za sobą Belinową z domu Rożnów, zostawił syna Stefana. Paweł z Barbarą Prowanowną, herbu Kolumna, żył *sterilis;* zabity 1608. Wojciech burgrabia Krakowski tak z pierwszą żoną Karczewską jako i drugą Grabkowską Jana córką, nie miał żadnego potomstwa. Brat jego Mikołaj komornik graniczny Proszowski, sędzia kapturowy Krakowski 1632. miał za sobą Magdalenę Starowiejską córkę Fryderyka, z którą dwie tylko córki zostawił. Trzeci ich brat Stanisław pisarz grodzki Sądecki dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Zuzanną Paczkowną herbu Orlica, Marcina Paczka siostrą, drugi raz z Drobotowną herbu Doliwa, to *Baranow.* syn jego Tomasz w młodym wieku mając intencyą wstąpienia do zakonu Societatis, gdy ją ks. Lancycemu na ten czas prowincyałowi, z prośbą przyjęcia do tegoż zakonu oznajmił, wieszczym duchem ten mu powiedział, że zamysły jego skutku mieć nie mogą, aż wprzód biskupem będzie; dosyć czyniąc Boskiej woli po zwyczajnych w kościele Bożym stopniach, katedrę biskup-

stwa Kijowskiego otrzymał. Tam go świat Polski sądził między konsyliarzami w senacie za najprzezorniejszego, między pasterzami najgorliwszego, umiał zdrową radą ojczyznie pomoc, umiał skuteczną perswazyą wyłączone z Owczarni Chrystusowej w dyecezyi swojej przez schizmę owieczki do jedności namawiać, od samychże dyssydentów zasłużył na tę pochwałę. Niech wszyscy księża i biskupi kościoła Rzymskiego będą Ujejscy, nas wszystkich do jedności łatwo z sobą zachęcą. Nie słowy tylko, ale i przykładem, do osobliwych cnót poddanych swoich zachęcając dobry pasterz, na odległe miejsca z niemi pielgrzymował, a długą podróżą nie spracowany, na terminie drogi, do gromadnej kompanji każąc, pokarm ciała Bożego rozdawał: Pańskiej hojności jego są restaurowane kościoły, dostatecznie uprowidowane zakonne domy, fundowane Seminaria, opatrzone szpitale, zkąd go ojcem swoim nazywać ubodzy zwykli. Było to, że widząc bez obuwia żebraka, senatorskie obnażył nogi, a ubogie pokrył. Ułacniwszy potem trudności, które mu przeszkodą były, do wykonania pierwszych zamysłów, wstąpił do zakonu Societatis, w którym taką pałał ducha gorącością, że ustawicznym postom nieprzerwanym modlitwom, umartwieniu, miarę przełożeni założyć musieli. Po odprawionym nowicyacie, z ordynacyi starszych, rządził dom professów Wileńskich przez lat 11, aż też upewniwszy zakonnych przełożonych, o następującej śmierci swojej, do domu się nowicyuszów przeniósł, gdzie pełen dni i zasług, szczęśliwie dokonał, wieku swego 76, Societ 12, w roku 1689. Był przed biskupstwem proboszczem i kanonikiem Warmińskim, kustoszem Gnieznieńskim 1653. opatem Płockim po Rachuńskim: dał tyle prowincyi Litewskiej, ile trzeba na fundacyą jednego kollegium, fundował Seminarium w Sendomierzu 30 tysięcy na to łożywszy. *Constit.* 1685. *fol.* 17. Życie jego obszerniej opisał, i do druku podał: *Ks. Jan Brictius S. J. in* 8*vo Brunsbergae* 1706. Stanisław Gnieznieński i Warmiński kanonik 1689. Paweł 1676. N. była za Dobieckim. N. podstoli Sendomierski nie dawno zmarły, posłował na sejm.

W roku 1788. Szymon Ujejski subdelegat Krakowski. — *Przypisy Krasickiego.*

Ukciński, w ziemi Nurskiej. Marcyan na Ukcianku Ukciński podpisał elekcyą Jana III.

Ukolski, w księztwie Litewskiem. Bazyli Ukolski w Żmudzi w r. 1621. Jędrzej i Rafał w województwie Trockiem 1632. Jan Władysław stolnik Trocki 1674. poseł na konwokacyą, z niej rewizorem naznaczony do skarbu koronnego. *Constit. fol.* 13. Kazimierz Józef cywun, podwojewodzy Trocki, poseł na konwokacyą 1733.

ULANICKI HERB

Droga od dołu do góry prosto wyciągniona, na której obudwu końcach widzieć dwa księżyce nie pełne, jeden u dołu rogami na dół, barkiem do góry, drugi na górze, rogami do góry, barkiem do dołu obrócone, i do drogi przyłączone, szabla goła na ukos od prawego boku, jakby drogę dzieląca, ostrzem i końcem do góry, rękojeścią na dół. *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1131. *o herb. fol.* 678. *Okol.* zaś *tom.* 3. *fol.* 270. szablę ostrzem na dół kładzie, w polu czerwonem, na hełmie kładą trzy pióra strusie, *Klejnoty fol.* 95. pięć piór strusich. Początki tego herbu ztąd być namieniają ciż autorowie. Przodek prawi tego domu, w niewielkiej garści ludzi swoich, to jest we dwudziestu kompanji napadł na szlak Tatarski, kilkaset ich było, natarł mężnie na nich i szczęśliwie rozgromił, a potem przez cały dzień rozbiegłych po różnych miejscach na zdobycz, nie jedną klęską poraził, i siła ich w niewolą zabrał, z którym plonem skoro do książęcia Ruskiego przyszedł, w nadgrodę męztwa swego, i fortunnych swoich z nieprzyjacielem potyczek, wziął ten herb i szablę otłuczoną, między inszemi książęcemi upominkami. *Metryka Wołyńska* w r. 1528. tych ziemianów swoich Ulanickich rachuje: Iwaszka, Stecka, Jarosza, i Jacka. N. Ulanicki pod Pleszkowem, swego porucznika z oczywistego niebezpieczeństwa salwował w roku 1581. *Bielski fol.* 782. Iwan rotmistrz odważny, pierwszy z tego domu schizmy się wyrzekł, miał za sobą Annę Kalinowską córkę Krzysztofa rotmistrza, z niej syna Jana spłodziwszy, umarł: w Latyczowie pogrzebiony. N. pojął Baranowską herbu Grzymała. Hrehory rotmistrz dla statecznej ku ojczyznie wierności i odwagi w wielu okazyach rycerskiej, *w Konstytucyach* 1661. *fol.* 65. pochwalony, w nadgrodę których wziął dobra Pozar nazwane i z przyległościami *jure feudali.* Remigian Ulanicki podstoli Latyczewski, z sejmu 1703. komissarz na uspokojenie

pogranicznych dyfferencyi od Węgier. *Constit. fol.* 22. N. miał za sobą Konstancyą Wojakowską łowczankę Sanocką. N. najprzód żyła z Józefem Wojakowskim, 2*do* z Chrząstowskim. N. miał za sobą Annę Dzięciołowską.

Ulatowski *herbu Jastrzębiec*, w Wielkiej-Polszcze, dokąd z Mazowsza się przenieśli, *Paproc. in Strom.* list przywodzi Maxymiliana Cesarza, w którym tak Miedzyleskim jako i Ulatowskim, dał ten Pan władzę *creandi Equites auratos.* Jan Ulatowski dziekan Łosicki, pleban Niemiejski, wspominają go komissarzem *Konstytucye* 1676. *fol.* 23. N. stolnik Trębowolski, żona jego Katarzyna w r. 1702. Tomasz w zakonie naszym w Kaliszu życie skończył w r. 1722. Antoni z matki Radolińskiej herbu Bróg urodzony. N. miał za sobą Katarzynę Morsztynownę, N. Apollinarę Rydzyńską cześnikownę Kaliską.

Szymon *Nartowt* Ulatowski 1700. r. pisał się na walnym zjeździe obywateli w. ks. Lit. pod Olkinikami z powiatu Kowieńskiego. Jakób Floryan Ulatowski konsyliarz konfederacyi generalnej koronnej 1734. z województwa Mazowieckiego. Józef z Poznańskiego, Jan z Krakowskiego, Antoni z Płockiego województwa podpisali elekcyą Stanisława Augusta Króla. Franciszek Xawery Ulatowski kanonik i deputat na trybunał koronny 1790. r. z kapituły Poznańskiej. — *Wielądek.*

Ulczycki *herbu Korczak*, zwyczajnie trzy Wręby na tarczy noszą, ale w hełmie trzy pióra strusie kładą, w województwie Wileńskiem. Zygmunt cześnik Wileński, podpisał elekcyą Jana Kazimierza, syn jego Samuel. *Kojałow. in MS.*

Uleniecki *herbu Przerowa*, w ziemi Przemyslkiej, przedtem zaś kwitnęli w Czerskiej ziemi, dowodem tego jest Grzegorz Uleniecki cześnik Czerski, który z inszemi podpisał dekret księztwa Mazowieckiego przeciwko heretykom w roku 1526. u *Łubiens. in Vitis Episc. Płocen.* jakoż dobra Uleniec w ziemi się Czerskiej znajdują. Alexander na Uleńcu Uleniecki, syn jego Floryan, miał swój regiment pieszy, cześnikiem był Zydaczewskim, z pierwszej żony syn jego Ignacy, i córka Ponińska, z drugiej żony Wolskiej herbu Nowina, synów trzech, Michał (żona jego Nowicka), Józef i Antoni, córek trzy, Ludowika była za Ustrzyckim skarbnikiem Przemyslkim, Franciszka za Kostkiewiczem, trzecia panną umarła, Remigian podstoli Latyczewski *sterilis.* N. miał za sobą Barbarę Chronowską córkę Jana. Jadwiga żyła z Jędrzejem Wirzchowskim, po nim z Janem Drohojewskim chorążycem Przemyslkim.

Uleński. Uleńska Elżbieta była za Piotrem Oraczowskim.

Uleski *herbu Ostoja*, w województwie Lubelskiem: Mikołaja Ulejskiego, wspomina *Nieszporkow. Odrobiny stołu*

fol. 122. Teofila była za Jędrzejem Karśnickim łowczym Wieluńskim, druga za Tomaszem Karśnickim.

Uliński *herbu Dołęga*, w Przemysłkiej ziemi; przedtem zaś w Krakowskiem województwie, dziedziczyli na wielkiej Ulinie. Z tych byli: Mikołaj kustosz katedralny Krakowski, Piotr i Paweł bracia rodzeni, co opowiada dział między niemi uczyniony w r. 1442. z tych Piotr burgrabia Krakowski 1454. z Katarzyną Stadnicką spłodził Mikołaja, ten z Anną Balowną siostrą Macieja kasztelana Sanockiego (jest jej reformacya w Krakow. 1462.) Jana, który pewne części w Ulinie przedał, i przeniósł się w Sendomierskie województwo, ten z Anną Lanckorońską Krzysztofa, ten żył z Barbarą Borowską jej jest reformacya 1537. Jan sędzia Przemysłki ziemski, córka jego była za Piotrem Romiszowskim podkomorzym koronnym, i Krzysztof brat jego, który z Katarzyny Lipnickiej zostawił Piotra, Prokopa w Więcborgu 1599. i Stanisława podczaszego Przemysłkiego, ten z drugą żoną swoją Sulimianką pozostałą wdową po książęciu Zbarazkim, miał syna Jerzego dworzanina królewskiego i w radzie i w ręce silnego, którego żona Anna Tyrawska fundatorka kościoła naszego Przemysłkiego. Z pierwszej zaś Magdaleny Czerny, spłodził Jana najprzód chorążego Halickiego, z tym tytułem, z sejmu 1647. komissarzem zapisany na ufundowanie Karmelitów w Bohusławiu, *Constit. fol.* 36. kollegio naszemu Lwowskiemu ustąpił kamieniey swojej na bursę w r. 1646. był potem kasztelanem Kamienieckim w r. 1654. złączył się był dożywotnie z Katarzyną Potocką Jakóba wojewody Bracławskiego i generała Podolskiego córką, z tej było kilku synów, a między niemi Tomasz podstoli Podolski, rotmisrz pancernej chorągwi 1658. *Kochow. climac.* 1. *lib.* 1. świadczy o nim, że w owej nieszczęśliwej naszych pod Żółtemi wodami, porażce, wzięty był w niewolą od Tatarów: Anna Sierakowska (którą urodziła Ostrorożanka), powiła mu syna Michała stolnika Podolskiego, którego z Duczymińskiej syn Adam, z Heleny zaś Dziedoszyckiej chorążanki Lwowskiej (Suchodolska ją urodziła) syn Jan stolnik Podolski, pułkownik królewski, z Ludowiką z Wielkiego Stawu Stawską chorążanką Przemysłką z Chlewickiej urodzoną, zostawuje syna Urbana. N. Ulińska z Wielkiego Ulina Tomasza Grochowskiego małżonka. N. podczaszy Przemysłki miał mieć za sobą Zofią Kostczankę.

Jan Uliński stolnik Podolski z *Stawską* spłodził synów dwóch: Urbana, ten z *Wieniawską sterilis*. — Augustyn z *Kalinowską* także bezdzietny. Córki Jana, Zofia Panna — Urszula za Szymańczewskim, — Angela za Drohojewskim. — *Przypisy Krasickiego.*

Uliński *herbu Lis*, w Sieradzkiem województwie, pisze o nich *Paprocki*, luboć ich *Okolski* opuścił. Grzegorz na Ulinie Uliński dworzanin królewski 1644. *Treter. in D. Zdzieszev.* N. kanonik Kamieniecki 1679.

Ułanowski *herbu Sulima*, w Wielkiej-Polszcze. Jan z Ułanowa kasztelan Rogoziński podpisał pokój Brzeski w r. 1436. u *Łaskiego w Statut. fol.* 140. Paweł w zakonie naszym umarł na missyi w Wołoszech w Jasiech 1666. Wojciech w ziemi Chełmińskiej 1697.

Umiastowski *herbu Roch 3tio*, w księztwie Litewskiem. Jan Umiastowski królewskiej komory Sagorskiej ekonom 1595. Jan Kazimierz sekretarz królewski poseł z Brześciańskiego województwa na sejm koronacyi 1633. ztamtąd deputowany na trybunał fiskalny Wileński, *Constit. fol.* 22. i w r. 1635. *Constit. fol.* 6. i 1647. *fol.* 44. w r. 1648. już pisarz ziemski Brześciański i regent kancellaryi Litewskiej, podpisał konfederacyą generalną, a na sejmie electionis był deputatem *ad pacta conventa*, i sędzią *Compositi judicii*, tenże sam zda mi się Kazimierz, marszałkował izbie poselskiej w r. 1656. ale już w tym roku był sędzią ziemskim i podkomorzym Brześciańskim, z któremi tytułami posłując na sejm 1654. r. bronił tam sprawy kollegium naszego Drohickiego; siostra jego rodzona była za Mikołajem Jelcem, córka zaś jego Anna za Floryanem Sapiehą starostą Zdzitowskim. Wojciech w zakonie naszym, na ambonach wsławiony kaznodzieja, rządził kollegium Przemyslkie, umarł w Lublinie w r. 1662. Jan w tymże zakonie życie swoje skończył nagłą wprawdzie śmiercią w Wilnie u S. Kazimierza, którą jednak Bóg na niego zdał się przepuścić, po skończonej nabożnie medytacyi klęczący umarły znaleziony, żeby go był od pewnej, która go czekała, dymissyi tegoż dnia, wybawił. Franciszek 1632. Michał w Żmudzi 1621. Franciszek Krzysztof cześnik Połocki 1648. r. Jerzy pisarz grodzki Brześciański. Eustachi Michał w Trockiem, Wojciech, Kazimierz i Mikołaj w Brześciańskiem 1648. Albrycht z Klimunta w księztwie Żmudzkiem. Jerzy Stanisław stolnik Wendeński, podstarości Brześciański w Brześciańskiem. Adam w ziemi Warszawskiej 1674. Zofia Umiastowska ołtarz S. Józefowi w kościele Krakowskim S. Macieja wystawiła, zeszła z tego świata w r. 1662. tamże pochowana. Eustachi cześnik i sędzia grodzki Upitski, miał za sobą Barbarę Puzyny Jerzego podczaszego Upitskiego córkę, Franciszek z żoną swoją Maryanną Łoknicką, domu i gruntu w Brześciu kollegio naszemu ustąpili, syn ich żył jeszcze 1691. Niektórzy ich piszą Uniaskowski. Piotr z Klimont wydał do druku: *Nauka o morowem powietrzu na cztery księgi rozłożona*, *Cracov.* 1591.

in 4to. N. najprzód żyła z Okolskim, *2do*, z Maciejem Oziębłowskim starostą Szymańskim.

Umiński *herbu Cholewa*, w Wielkiej - Polszcze i indziej. Z tego domu było według *Okolsk.* czterech braci, Wojciech, Łukasz, Jan i Stanisław. Z tych Wojciech był sędzią grodzkim Kowalskim, Łukasz chorążym Bydgoskim, Jan pisarzem Przedeckim, Stanisław podwojewodzym Kujawskim, ten pojął Gerałtowską, herbu Tępa Podkowa, synowie jego, Stanisław łowczy Wschowski, Mikołaj skarbnik Kujawski, żona jego Modlibowska sędzianka Kaliska, z której syn Władysław. Jakób Stanisław łowczy Wschowski, podstarości Kaliski, a potem kasztelan Krzywiński, syn jego Stanisław, synowiec Wojciech. Samuel podstoli Sanocki 1632. Kazimierz komornik Inowrocławski 1697. N. była za Janem Maleckim podczaszym Latyczewskim.

R. 1778. Antoni Umiński archidyakon. — Józef kanonik Łucki. — Kajetan podwojewodzi grodzki Brzesko - Kujawski. — Kajetan cześnik Kowalski. — Dyonizy miecznik Kowalski. — Antoni skarbnik Kowalski. — Kajetan miecznik Bydgoski. — *Przypisy Krasickiego.*

Uniatycki *herbu Sas*, w województwie Sendomierskiem. Stefan Uniatycki stolnik Trembowolski, deputat na trybunał koronny w r. 1723. z Sendomierskiego, był i posłem na sejm: żona jego Teresa Dębska, cześnikowna Żydaczowska, z tej jest syn, i córki, Anna i Magdalena.

N. Uniatyckiego sędziego Nowomiejskiego córka za Orzechowskim wojskim Przemyskim. Syn pojął *Białecką* z której potomstwo. — *Krasicki.*

Unichowski *herbu Ostoja*, w księztwie Litewskiem, jedenże to dom z Chodorkowskim, jako się mówiło w tomie siódmym pod herbem Ostoja. Janusz Unichowski chorąży Miński, brat jego Michał chorąży Witebski, i poseł na sejm z Witebskiego 1626. ztamtąd deputowany na trybunał fiskalny Wileński. *Constit. fol.* 6. Hrehory trzeci ich brat, poborca w Nowogrodzkiem 1589. *Constitut. fol.* 558. Tenże podpisał tranzakcyą Będzińską. Synowie jego, Jan, Paweł, Piotr i Hrehory. Pawła synowie, Krzysztof na wojnie Kozackiej pod chorągwią Pawła Sapiehy hetmana Litewskiego zabity. Samuel sędzia i wojski grodzki Mozyrski, marszałek trybunału Litewskiego w roku 1672. w expedycyach pod usarską chorągwią Alexandra Ogińskiego kasztelana Trockiego, w potrzebie z Szejnem Prozorem jedenaście razów odniósł pod Smoleńskiem, w niewolą się dostawszy, rok w stolicy siedział. Województwa Nowogrodzkiego pułkownikiem obrany, pod Cimkowicami Moskwę gromiąc, dwa im zniósł tabory. Synowie jego z Kolendzianki: Paweł kapitan leitnant u książęcia Radziwiła, drugi

Dominik. Hieronim Unichowski brat rodzony Samuela, z Sapiehą hetmanem po usarsku służył, w expedycyi Szejnowskiej postrzelony, w r. 1674. wojskim był Nowogrodzkim, synowie jego, Bogusław i Jan. Janusza chorążego Mińskiego synowie, Janusz i Krzysztof. Krzysztof Unichowski sekretarz królewski, instygator w. ks. Litewskiego. Remigian sędzia grodzki Bracławski, miał za sobą Laskowską: to *Kojał. in MS.* Stanisław podsędek Smoleński, poseł na sejm 1662. ztamtąd komissarz do zapłaty wojsku Litewskiemu, *Constit. fol.* 5. i w r. 1667. *Constit. fol.* 3. na którym też sejmie dobra Derewianczyce i Branków w ziemi Słonimskiej, dziedzictwem mu puściła Rzeczpospolita w zasługach jego, i że dla ojczyzny dóbr swoich w województwie Smoleńskiem ustąpił Moskwie, *Constit. fol.* 14. był potem podkomorzym Smoleńskim. Stefan podsędek Smoleński poseł na sejm 1662. *Constitut. fol.* 2. Karol chorąży Miński 1674. Alexander Józef sędzia ziemski Miński 1697. poseł na sejm coronationis Augusta II. komissarz do traktatów z wojskiem Litewskiem, *Constit. fol.* 15. umarł kasztelanem Żmudzkim koło r. 1725. Maciej sędzia ziemski Miński, z sejmu Lubelskiego 1703. deputat do boku królewskiego. *Constit. fol.* 16. Bogusław najprzód pisarz ziemski Nowogrodzki, w r. 1678. przydany dla obrady do boku królewskiego, *Constitut. fol.* 7. w r. 1683. z sejmu deputatem stanął na trybunał skarbowy Litewski, w r. 1687. marszałek trybunału Litewskiego, którą funkcyą i drugi raz piastował w r. 1696. już na ten czas wojewoda Trocki, z sejmu zaś 1690. komissarzem naznaczony tak na trybunał fiskalny, jako też do zapłaty wojsku Litewskiemu, przeniósł się na insze życie w roku 1700. Paweł i Remigian w województwie Lubelskiem 1674. N. była za Danielem Bienieckim.

Unieszowski *herbu Janina*, w Lubelskiem województwie.

Unikowski, w księztwie Litewskiem, w powiecie Wołkowyskim. Lew Unikowski, którego synowie, Maciej i Jan, wielą lat zasłużony żołnierz. Jędrzej Faustus Unikowski zakonu S. Benedykta, proboszcz w kościelnej Wsi, był na synodzie prowincyalnym Warszawskim, do S. Kostki szczególniej nabożny, i cudownie od niego w ciężkiej malignie uzdrowiony, który cud przy kanonizacyi S. Kostki w processie przyjęto.

Unrug, w Wielkiej-Polszcze. Krzysztof Unrug starosta Gnieznieński, z sejmu coronationis w r. 1676. komissarz naznaczony do granic od marchji Brandeburskiej. *Constit. f.* 52. Tenże posłował na sejm w r. 1685. *Constit. fol.* 15. Stanisław na Miedzychodzie starosta Gnieznieński, poseł województwa

Kaliskiego podpisał konfederacyą 1696. N. była za Konstantym Chociwskim, Urszula Unrucanka z Bukowca za Alexandrem Hazą. Krzysztof Unrug miał za sobą Katarzynę Gulczownę burgrabiankę Wałecką, z której było czterech synów, Jerzy Sebastyan, żona jego Kalkreuterowna: drugi Krzysztof, żona jego Unrucanka z Miedzychodza, trzeci Alexander, czwarty Karol August, i córka Urszula Maryanna Jerzego z Gorzyna Brudzewskiego małżonka. Władysław na Miedzychodzie starościc Gnieznieński, żona jego Teresa Małgorzata Gulczowna, burgrabianka Wałecka, z niej córka Maryanna Bogumiła, najprzód żyła z Jakóbem Pilchowskim, ale z nim *sterilis*, po nim z Ludwikiem Szołdrskim wojewodą Inowrocławskim i generałem Wielkopolskim. Wojciech miał za sobą Helenę grafownę Nostyczownę. Bernard, Maryą Eleonorę grafownę Metternich, koło r. 1660.

Urbanowicz *herbu Łabędź*, w księztwie Litewskiem, w powiecie Oszmiańskim, przydomek mają Pilecki. Adam Urbanowicz Pilecki, mąż dzielny, syn jego Jan służył w wojsku, był rotmistrzem, zginął w potrzebie. *Kojałow. in MS.* Krzysztof wprzód generał Szwedzki, potem generał leitnant u Moskwy, miał za sobą Wołowiczownę oboźniankę Litewską.

Antoni Urbanowicz r. 1778. skarbnik Oszmiański. — *Krasicki.*

Urbanowski, w Wielkiej-Polszcze. Jan Urbanowski z Poznańskiem województem podpisał elekcyą Jana III. Stefan pisarz grodzki Wschowski, sekretarz konfederacyi Warszawskiej 1704. Walentyn w tymże roku z Kaliskiego podpisał konfederacyą Sendomierską. Jan służył za towarzysz 1673. Piotr sędzia grodzki Piotrkowski 1603. Jan i Jakób w Poznańskiem, Stefan i Wojciech w Kaliskiem 1697.

Poźniejsi Heraldycy przyznają Urbanowskim herb *Prus* 1*mo.* A *Duńczewski* obszerniej donosi, że Walenty (wyżej wspomniany) wyniósł się na Ruś w ziemie Przemysłką, gdzie spłodził czterech synów, Antoniego sławnego u OO. Bernardynów kaznodzieje, Józefa wojskiego Owruckiego, towarzysza znaku pancernego, który pojął *Nenchownę* podkomorzankę Inflantską, siostrzenicę rodzoną Sługockiego, strażnika polnego koronnego, z którą spłodził córkę Monikę Domicyllę, i syna Nepomucena. Franciszek łowczy Nurski syn Walentego trzeci, pojął *Raciborowską* stolnikownę Owrucką. Michał chorąży pod dragonią regimentu Królowy Jadwigi. Córki trzy Walentego poszły Agnieszka, za Sinkiewicza skarbnika Mozyrskiego; Marcyanna za Łempickiego sędziego Zakroczymskiego; Katarzyna za Gidzińskiego regenta ziemskiego Przemyskiego. Marcin kredytowany w domu Sapieżyńskim, umarł w Litwie. — *Duńczewski.*

Urbański *herbu Nieczuja*, w Sieradzkiem i Ruskiem województwach. Wojciech Urbański sędzia Lwowski, z Tatarami mężnie się potykając dla ojczyzny, poległ, zostawił je-

dnak w Polszcze we krwi swojej godne pociechy. Franciszek łowczy Podolski, miał za sobą Wolską, z tej córki, Franciszka Gebułtowska, druga Łowiecka, synowie zaś, pierwszy, Jan cześnikiem był Mielnickim, żona jego Wasilewska pisarzowna Przemyslka, z niej syn Franciszek, i córka Maryanna. Drugi Maciej sędzia grodzki Sanocki umarł *celebs*. Trzeci Ludwik miał za sobą Petronellę Kobielską herbu Jelita, wdowę pozostałą po Maju, ale z nią *sterilis*. Czwarty Michał podczaszy Zydaczewski, miał za sobą Dubrawską, synów jego trzech, z których jeden Józef. Druga żona Michała podczaszego Wapowska wdowa po Orzechowskim sędzi Przemysłkim, *sterilis*. Piąty, Ignacy, stolnik Przemysłki, miał za sobą Ludowikę Skibińską, z niej synowie, Jerzy, Adam, Antoni; córki, Barbara, i Anna pomarły. Szósty Szymon, żona jego Ustrzycka, ale z nią bezpotomny, *2do voto* pojął Bronikowską. Piotr podstarości Piotrkowski. *Constit.* 1613. Wawrzeniec podwojewodzy Wieluński, Jan kasztelan Kowalski, starosta Grabowski, z sejmu 1661. komissarzem naznaczony do granic od Szląska, *Constit. fol.* 25. córka jego ksienią rządziła klasztor na Zwierzyńcu pod Krakowem panien zakonnych S. Norberta: syn jego jeden Sebastyan życie swoje skończył w zakonie Soc. Jesu, drugi Wojciech najprzód kasztelan Rozpierski, potem Wieluński, Grabowski, Tarnogurski starosta, z sejmu 1690. komissarz na uspokojenie granic od Szląska, *Constitut. fol.* 17. deputatem był na trybunał koronny w r. 1687. a w r. 1693. marszałkiem będąc tegoż trybunału, wszedł do grobu, fundator OO. Piarów w Wieluniu, ale i ojczyznie dobrze zasłużony: bo na jej potrzebę w r. 1687. chował regiment dragonji, sto pięćdziesiąt koni. Wojciecha i Zygmunta Urbańskich poruczników usarskich męztwo pod Chocimem siła Janowi III. potem Królowi Polskiemu do zwycięztwa pomogło, takbym rozumiał, że o tym Wojciechu mowa. Mikołaj, Władysław, Jerzy i Jędrzej mężni rycerze. Zofia Urbańska była za Samuelem Kaliszkowskim, Cecylia za Marcinem Wierusz Kowalskim. N. Urbański miał za sobą Dorotę Kowalską. N. za Tomaszem Łowieckim. Sebastyan w zakonie naszym umarł w Przemyślu 1668.

Franciszek Urbański łowczy Podolski, brat stryjeczny kasztelana Wieluńskiego, który miał za sobą *Niezabitowską*. Jan miał sześciu synów: Macieja sędziego Sanockiego, Szymona, Jana, Ludwika, Szymona, Ignacego podstolego Sanockiego. Tenże czyli inny Ignacy z *Urbanic* Urbański był deputatem *ad pacta conventa* Augusta III. Króla 1733. r. z *Skiwskiej*, spłodził 1. Jerzego wojskiego ziemi Bielskiej, ten wszedł w śluby małżeńskie z *Wierzbicką* podczaszanką Warszawską, z którą zostawił potomstwo, Karola cześnika Drohickiego posła na sejm

w Warszawie 1790. r., i dobrego obywatela. 2. Adama podstolego Sanockiego deputata na trybunał koronny 1756. r. z województwa Podlaskiego, który z *Grocholskiej* siostry wojewody Bracławskiego zostawił Stanisława i Ignacego: Antoni Urbański suffragan Przemyski, Szymon i Kajetan Urbańscy. Józef Urbański podstoli Bracławski kawaler orderów narodowych podpisał elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwem Wołyńskiem. Ignacy Urbański podkomorzy Lwowski kawaler orderów narodowych. — *Wielądek.*

Ureki. Nestor Ureki dwornik i hetman wojska Wołoskiego w roku 1607. indygenatem w Polszcze darowany, dla swojej ku tej Rzeczypospolitej przychylności. *Okol. tom.* 3. *fol.* 359. Urakowna Alexandra Krasińskiego małżonka.

Jan Nester Ureki w roku 1740. kasztelan Brzeski Litewski. — *Małachowski.*

Urocicki, w województwie Ruskiem. Stanisław Urocicki obersztер królewski, podpisał elekcyą Jana III. ale niewiem czy niepowinno być Uhrowiecki.

Urzarzowski *herbu Janina*, w województwie Sendomierskiem.

Usarzewski. Łukasz Stanisław Usarzewski w opałach wojennych nie jednym razem wyprobowanego męztwa i zasług, kiedy dla tej ojczyzny własnym kosztem rycerską podejmował, do prerogatywy szlachectwa przypuszczony, i do wszystkich urzędów zdolny deklarowany przez konstytucyą sejmową 1676.

Ustarbowski *herbu Abdank* w Prusiech, atoli z tą różnicą, że na Abdanku powinien krzyż być dwoisty, to jest dwa razy przedzielony, nad krzyżem gwiazda, na hełmie nad koroną trzy pióra strusie, tak go opisał *MS. o Familiach Pruskich*, gdzie przydaje, że się niektórzy z nich zowią Piętowie, Sultanowie, a drudzy Ustarbowscy od wsi przezwani Lubiańscy i Wisersey.

Ustarbowski *herbu Leliwa*, widziałem ich we Lwowie z tym herbem 1723.

Ustrzycki *herbu Przestrzał*, w województwie Ruskiem, z Węgier z Siedmiogrodzkiej ziemi do Polski przodek domu tego przyszedł, syn Stefana Janeza z Wanagu albo Unichowa, któremu w r. 1482. pierwszemu ten herb był nadany od Matyasza Króla Węgierskiego, jako się mówiło pod literą P, imie mu było Iwonia: tego brat rodzony Teodoryk za Króla Olbrychta zginął pod Bukowiną, co wspomina przywilej Zygmunta I. Króla Polskiego dany w r. 1509. syn Iwoni Kunasz Janczowicz Unichowski, którego synów czterech zostało, ci od różnych dóbr których nabyli, już nowe przezwiska przybrali, jako to: Jacko Terlecki, Jan Berezański, Paweł Ustrzycki, i Demian Stebnicki, tych wszystkich wspomina przywilej Zygmunta Augusta dany w r. 1553. a w grodzie Przemyskim

oblatowany w r. 1590. był jeszcze i piąty ich brat Prokop, ale tak on, jako i Paweł *steriles* zeszli. Demiana było trzech synów, Mikołaj *sterilis*, Jan drugi, Paweł trzeci. Z tych Jan z Katarzyną Misiowską spłodził Jędrzeja, ten najprzód żył z Anastazyą Wysoczańską, z której był syn Jan, tego z Nehrebeckiej dwaj synowie, Władysław regent grodzki Przemyski, i Piotr cześnik Sanocki, któremu Biesiadecka powiła syna Macieja *sterilem:* Po zejściu Wysoczańskiej pojął Jędrzej 2*do voto* Annę Kawiecką, z tej miał trzech synów Alexandra wojskiego Sanockiego, był 1670. z sejmu komissarzem do uspokojenia krzywd od Węgier, *Constit. fol.* 27. złączył się był dożywotnie z Wysoczańską, z której synowie, Stanisław i Franciszek *steriles*, i córka za Chłopickim porucznikiem znaku pancernego. Drugi syn Jędrzeja z Kowieckiej, Maciej Stanisław Ustrzycki, najprzód podsędek Sanocki w r. 1667. *Const. fol.* 37. dalej sędzia ziemski Sanocki, poseł na sejm 1670. komissarz ztamtąd do dystrybuty hiberny, *Constitut. fol.* 15. i 1676. do monety srebrnej ułożenia, *Constit. fol.* 19. dobra swoje górne Ustrzyki, za królewskie wsi, Jasień, i dolne Ustrzyki zamienił, w których kościół farny wystawił, co approbowała *Konstytucya* 1667. *fol.* 37. w r. 1683. już kasztelan Sanocki, z sejmu komissarz do granic od Węgier, *Const. fol.* 12. umarł przed rokiem 1692. żona jego Maryanna Brzezińska herbu Trąby, z której córki, jedna poszła za Felicyana łowczego Podolskiego, druga za Szymona stolnika Halickiego Wolskich, synów zaś trzech, Wojciech podczaszy Żydaczewski, i Marcin stolnik Sanocki *steriles*, ja czytam Marcina stolnika Zakroczymskiego, z sejmu 1678. deputatem do rewizyi skarbu koronnego, *Constit. fol.* 31. trzeci Klemens kasztelan Sanocki, ten z pierwszej żony hrabianki Franciszki Tarnowskiej, miał syna Antoniego starostę Olszańskiego *sterilem*, z drugiej Maryanny Dzierzkowny chorążanki Podolskiej, syna Jana, ale i ten z Jałowicką bezpotomny. Trzeci syn Jędrzeja z Kowieckiej Mikołaj, w r. 1685. stolnik Sanocki, poseł na sejm, ztamtąd deputowany do rewizyi skarbu koronnego, *Constit. fol.* 8. w r. 1690. już kasztelan Przemyski, komissarz z sejmu o krzywdy od Węgier, *Constit. fol.* 18. żyć przestał w r. 1693. żona jego Anna Birecka, druga Wierzchowska herbu Korczak, z tej córka Anna, 1*mo voto* żyła z Stanisławem Ossolińskim starostą Piotrkowskim, 2*do voto* z Siemianowskim Kasprem Teodorem cześnikiem Wieluńskim, sędzią Sendomierskim, Ludwika z Stanisławem Lesiowskim: synowie zaś trzej, Jędrzej Wincenty proboszcz katedralny Przemyski, są w druku te jego książki: 1mo. *Historya o krucyatach na wyzwolenie Ziemi Świętej od Ks. Ludwika Maimburga Soc.*

Jesu, po Francuzku napisana, od Niego na Ojczysty język przetłomaczona 1707. *w Krakowie in fol.* 2do. *In laudem Regis Poloniarum Invictissimi Joannis III. Carmen. lib.* 5. *in 8vo Venetiis* 1686. 3tio. *Troista historya, to jest Prozerpina, Faeton, Achilles, i z innemi drobniejszemi edycyami, z Łacińsk. Francuzk. i Włoskiego języka wierszem przełożone, 2da editio w Krakowie* 1700. *in 4to.* Tenże Wojciech Jędrzej Ustrzycki już opat Mogilnicki wydał *Historyą o herezyi Obrazoborców, i przeniesieniu Państwa Rzymskiego do Francuzów, Ludwika Maimburga z Francuzkiego na Polski przetłomaczoną w Krakowie in 4to* 1717. *Item Historyą o Schizmie Greckiej z tegoż Meimburga przetłom. w Krakowie in fol.* Drugi syn Mikołaja kasztelana Przemysłkiego, Tomasz stolnik Sanocki, starosta Olszański, tego syn z Dziedoszyckiej Dominik *sterilis.* Trzeci syn Maciej Józef kasztelan Lwowski, marszałek kapturu Lwowskiego 1733. r. wziął to krzesło po śmierci Ignacego Leszczyńskiego, na którym umarł w r. 1737. syn jego z Agnieszki Goiszewskiej Bogusław, pojął Puzyniankę starościankę Wizką. Paweł trzeci syn Demiana zrodził trzech synów, Jacka, którego od Stebnik zwano Stebnickim, ten z Anną Teleśnicką zrodził Bazylego Stebnickiego, ten z Fenną Terlecką, Jędrzeja, Teodora i Piotra Stebnickich. Bazyli Ustrzycki drugi syn Pawła, od którego był syn Jan, temu Lesiowska powiła syna Marcina podczaszego Sanockiego, którego z Pobiedzińską syn Jędrzej, najprzód z Błażowską, po niej z Czermińską zszedł *sterilis.* Dymitr Ustrzycki trzeci syn Pawła, z Katarzyną Kopestyńską, zrodził Teodora, Jana, Bazylego stolnika Przemysłkiego *steriles.* Jerzego, który dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, raz z Lityńską, drugi raz z Turzańską, synowie jego Jerzy czy Hieronim władyka Przemysłki 1728. i Bazyli, tego z Dzierzkowny zostało sześć synów, jeden Mikołaj podstoli Żydaczewski, drugi Alexander podczaszy Liwski, trzeci Jan mąż rycerscy, wszyscy *steriles*, czwarty Stefan, od którego z Turkułowny syn Alexander, piąty Bazyli stolnik Przemysłki, ten najprzód żył z Teresą Łączyńską podkomorzanką Lwowską, po niej z Zielonczanką, szósty Stanisław cześnik Buski *sterilis.* Alexander ostatni syn Dymitra, 1*mo voto* z Ilnicką, 2*do voto* z Wysoczanką wchodził w kontrakty małżeńskie, synowie jego, Jan z Wisłocką, Bazyli skarbnik Przemysłki z Młodzianowską zostawili potomstwo. Franciszek umarł 1694. pochowany w kościele naszym Lwowskim. Zofia Ustrzycka Stanisława Gumowskiego miecznika Dobrzyńskiego małżonka. N. miał za sobą Angelę Fredrowną kasztelankę Sanocką. N. była za Alexandrem Popielem. N. za Krzysztofem Popielem starostą Tu-

czampskim. N. żył z Elżbietą Hołyńską. Tu przydaję, że nim jeszcze dom Ustrzyckich Przestrzałów, w ojczyznie naszej gnieździć się począł, już dawniej przedtem pisali się inni z Ustrzycy, jakom czytał w księgach ziemskich Lwowskich, Michała na Ustrzycy dziedzica w r. 1432.

Obszerna wiadomość o tej znakomitej familji, umieszczona będzie w Dodatku w Tomie X.

Uszacki *herbu Baran* we krwi i strzała rozdarta, także pół podkowy, piszą się z Uszakowa w województwie Smoleńskiem. Z tych był Hrehory Uszacki za Władysława czwartego Króla w zamku Lucyńskim w Inflantach porucznikiem nad artylleryą, urodził się z Potemkinowny szlachcianki Smoleńskiej, miał za sobą w małżeństwie Hambenownę Inflantkę, któremu za zasługi wojenne był nadane dobra w Inflanciech. Kasper syn jego, był w tymże zamku Lucyńskim chorążym, którego za wzięciem zamku Moskwa zaprowadziła na stolicę, gdzie lat dwanaście był w więzieniu. Ztamtąd wyszedłszy, służył w wojsku Litewskiem. Pojął w małżeństwo Korsakownę cześnikownę Smoleńską, z niej spłodził Jana, który z Ostrowską zostawił dwóch synów, Jakóba trukczaszego Inflantskiego, który złączył się z Kąstąbłocką, i Franciszka.

Uszak patrz **Kulikowski.**

Uszdowski *herbu Bończa* w Prusiech. Mikołajowi Uszdowskiemu w r. 1644. zmarłemu, a w Chełmie pogrzebionemu nagrobek marmurowy wystawiono, kędy cztery jego herby widzieć, Jednorożca albo Bończę, drugi Ślepowron, trzeci Łabędź, czwarty Lubicz.

Uszyński *herbu Lubicz*, inni ich chcą mieć herbu Pobog w Podlaskiem województwie. Floryana z Uszy Uszyńskiego zmarłego w r. 1624. czytałem nagrobek w Mszczonowie. Piotr kustosz Łucki w r. 1628. a potem dziekan w roku 1648. Stanisław dziekan Łucki 1625. r. szczególniej dobroczynny na kollegium nasze Brzeskie: za biskupa Łuckiego był na synodzie Piotrkowskim prowincyalnym. *Acta Synodi.* Jan scholastyk Łucki 1648. podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. Jan i Mikołaj w Rawskiem 1628.

Utratowski. Maciej Utratowski, długo w wojsku koronnem żołd prowadząc, w różnych okazyach dawszy oczywiste dowody męztwa swego, w komput synów koronnych policzony na sejmie w r. 1662. *Constit. fol.* 40.

Uwiliński *herbu Rogala*, w Mazowieckiem województwie. Uwilińska Cecylia Adama Stępkowskiego małżonka. Uwiliwski Krzysztof w województwie Ruskiem, podpisał elekcyą Jana III. Jan w ziemi Czerskiej 1632. Marcin w Kujawskiem 1697. Jednaż to familia z Łoskiemi.

Uzametcki. Jan skarbnik Starodubowski w księztwie Żmudzkiem podpisał elekcyą Jana III. tak go piszą Uzametcki. Zaś czytałem Uzenieckiego w województwie Witebskiem, podwojewodzego Witebskiego.

Uzłowski, w Wileńskiem województwie. Adam Uzłowski podpisał elekcyą Władysława IV. Lenart podsędek Wołkowyski, dóbr Sidorki nabył od Jana Podolca.

W.

Waczewski. Waczewski Jan sekretarz królewski z sejmu 1611. do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze naznaczony. *Constit. fol.* 36. N. Waczewska żona Jana Taranowskiego koniuszego Przemyslkiego. *Paproc. o herb. fol.* 331.

Waczkowski *herbu Jastrzębiec*, w Łęczyckiem województwie.

Wadaszyński *herbu Jastrzębiec*, w powiecie Starodubowskim. Jan Wadaszyński podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wadowski *herbu Ostoja*, w Krakowskiem i Lubelskiem województwach z Wadowa. Wacław Wadowski mąż rycerski, pierwszy się z Krakowskiego przeniósł w Lubelskie, tam z Kisielińską spłodził syna Jana, ten z Anną Dmuchowską Wojciecha, doświadczonego żołnierza, który na Tatarów z Chmieleckim wojownikiem serdecznie nacierając, poległ na placu. Jana, którego w okazyi pod Chocimem za Zygmunta III. zabito. Krzysztofa, i ten od Tatarów zginął. Tomasza, który w Niemczech przeciwko Szwedom i Gustawowi wojując, zszedł z tego świata. Jakób i to mąż rycerski, z Anny Stoińskiej pisarzowny ziemskiej Lubelskiej, synowie jego Felix, żona jego Stocka, Stanisław od młodości na rycerskiem polu zasłużony, żona jego Krystyna Występowna.

WADWICZ HERB.

Tarcza tego herbu wzdłuż linią na dwie części powinna być przedzielona, po prawej stronie ma być ryba morska biała, w czerwonem polu, po lewej ryba czerwona w białem polu, obiedwie ryby głowami do góry, ogonami na dół, tak jednak, że i głowami i ogonami od siebie odwrócone, jak gdyby każda z nich pół cyrkułu przydłuższego figurę na sobie wyrażała:

WADWICZ HERB.

ryby zaś są morskie, na hełmie jedni kładą pięć piór strusich, drudzy pawi ogon; tak ten herb opisują *Bielski fol.* 283. *Paproc. w Gniazdzie fol.* 800. i 1173. *O herb. fol.* 509. *Okol. tom.* 3. *fol.* 265. *Klejnoty fol.* 87. Bardzo temu podobny jest herb, którym się zaszczyca księztwo Barskie w Lotaryngji, tylko że obiedwie ryby są srebrne albo białe, w czerwonem polu, potem że miasto linji dzielących te ryby, kładą dwa miecze, jeden prosto z góry, pod nim drugi na dole, także drugie dwa miecze, jeden z boku jednej ryby, drugi z drugiego. *Lib.* 6. *Civitat. Orbis fol.* 8. *Petrasancta cap.* 56. drugi podobnyż temu herb opisuje, w którym tymże kształtem, ale bez linji we środku są dwa Pstrągi, jest to zaszczyt familji Montbeliarcyuszów. Dwa zaś Łososie na tarczy tąż figurą, jak tu widzisz ułożone, nosi dom Salmeorów we Francyi, według tegoż *Petrasancta. Paproc. o herb. fol.* 600. powiada, że pod Grunwaldem w owej pamiętnej wygranej Króla Jagiełła nad Krzyżakami, między inszemi w tej batalji chorągwiami zabranemi, wzięto też i kommendora Kowalewskiego, na której były dwie ryby czerwone, głowami i ogonami z sobą się stykające w niejaki cyrkuł. Tenże *Paprocki w Gniazdzie* początki tego herbu z tej okazyi wywodzi. Rycerz, prawi, Wadwicz nazwany, od Bolesława Krzywoustego po dwakroć w legacyi wysłany, gdy z powtórnej powraca, nawałnością morską na dno pogrążony, zginął; w nadgrodę którego zasług ten monarcha sukcessorom jego ten herb nadał: w pośledniejszej jednak o herbach książce twierdzi, że ten herb przybysz z Niemiec do Polski, jakoż z tego co się dopiero wyżej mówiło, snadnobym i ja z Paprockim konkludował, że nie w Polszcze ten herb urodzony, ale do nas przyniesiony. *Długosz* o familiantach tego herbu powiada, że są *Viri recti et moderati.* Z tego domu wspomina tenże autor Hana z Dąbrowy Wadwicza, który

w okazyi z Edygą hetmanem Tatarskim poległ z innemi na placu w r. 1399. Jan Mężyk z Dąbrowy wystawił swoję chorągiew do potrzeby pod Grunwald, *Bielski fol.* 296. a pod czas samej batalji był naznaczony do straży samego Króla Jagiełła. Piotr Mondygier pierwszy ten herb z Litewskich Panów, na sukcessorów swoich otrzymał na sejmie Hrodelskim w r. 1413. *Biel. Paproc. Stryjkow.* i tak się tam w jego potomkach rozplenił, że prawie w Polszcze zniknąwszy, tam jeszcze kwitnie: patrz Mężyk.

Herbowni.

Adamkowicz, Łodziata, Matyaszewicz, Mężyk, Montygierd, Naruszewicz, Roski, Stankiewicz, Węsławski, Wołczek, Wirułowicz Bohusz.

WAGA HERB.

Okolski tom. 2. fol. 439. tak ten herb opisuje: krzyż, prawi, być powinien podwójny, na którym księżyc nie pełny, rogami na dół obiema obrócony, pod nim linie tak są ułożone i powiązane, że trzy tryanguły wyrażają, między tryangułami dwiema u spodu są trzy wręby: pole tarczy niebieskie, to *Okolski*, atoli drudzy tak ten herb kształtują, krzyż jeden nie podwojny kładą, na nim księżyc wyżej opisany, pod nim Waga na kształt litery W, tak że od rogu jednego litery W do drugiego jest linia wyciągniona, która obadwa końce spoja, koniec też krzyża przez tę linią przechodzi i opiera się na środku litery W, w polu czerwonem, na hełmie trzy pióra strusie. Tym się herbem pieczętują Pociejowie i Niepokojczyccy w księztwie Litewskiem, atoli ci pośledniejsi między dwiema angułami u spodu przydają trzy Wręby, od góry co raz to mniejsze. *Kojał. in MS.* Wag że wiele domów w cudzych krajach

zażywają, świadkiem jest *Petrasancta cap.* 84. *fol.* 651. i owszem ten autor powiada *cap.* 3. że Kappadojczykowie wagę za herb własny narodowi swemu przywłaszczyli. Początek tego herbu, nic pewniejszego że od książąt Ruskich pochodzi a to za heroiczne jakieś dzieło, z jakiejby jednak okazyi, więcej się domyślają niektórzy z *Okolskim*, niżeli żeby miało pozoru do prawdy.

Poźniejsi autorowie, jako należących do herbu tego podają: *Abramowiczów*, — *Korzeniowskich*, — *Wagów*.

Wągleszyński *herbu Jelita*, w Wielkiej-Polszcze. Przymawia mi tu *Autor Książki Specimen Historiae Polonae Criticae pag.* 117. żem ich do tego herbu pociągnął, ale niewinnie: bo to jest pewna że Wągleszyn czyli Węgleszyn zdawna w dziedzictwie Jelitczyków chodził, co poznać z *Długosza Historyi w r.* 1380. gdzie pisze *lib.* 10. *fol.* 42. o Floryanie z Mokrska, herbu Jelita, biskupie Krakowskim, że w ojczyznie swojej Wągleszynie kościół wymurował, toż znajdziesz i u *Starowol. in Vitis Episcop. Cracov.* pod tymże Floryanem i u *Paproc. o herb. fol.* 193. Wstąpił ten Floryan, według *Długosza Historyi* na katedrę Krakowską, w r. 1366. zszedł z niej do grobu w r. 1380. z tego wnieść potrzeba, że to jednaż linia była tych, co się z Mokrska, i tych co się z Wągleszyna pisali: potem tenże *Długosz w r.* 1407. *Historyi swojej lib.* 10. *fol.* 185. gdy pisze, że Tomasz z Wągleszyna zamku Drahimskiego dobył szturmem, wyraźnie o nim tak mówi: *Thomas de Wągleszyn dictus Koźlerogi de domo Jelitonum, Castellanus Sandomiriensis et Capitaneus Majoris Poloniae:* to dziwna, że ten autor książki, wielki i mądry prałat, cytuje na marginesie też kartę Długosza, a ztemwszystkiem na mnie wali, jakbym Wągleszyńskim herb Jelita nie słusznie i bez fundamentu podrzucał. Insi zaś historycy nasi, oczywiście o tem świadczą, że ci Węgleszyńscy byli synowcami tegoż Floryana biskupa, nie siostrzeńcami, jako chce *J. W. I. Ks. Załuski fol.* 33. bo *Kromer*, *którego księgę* 14. przytacza *Paprocki o herb. fol.* 194. tak mówi: *Domaratus Castellanus Posnaniensis, qui jam Praefectus Majoris Poloniae esse desierat, successore accepto Venglesinio Floriani Episcopi Cracoviensis fratris filio etc. Bielski* także *fol.* 264. synowcem go zowie tegoż Floryana, toć jeżeli Floryan stryj był Jelitczyk, musieli być i synowcowie jego. Ale choćbym po sobie autorów żadnych nie miał: dosyćby mię skutecznie powinna wyświadczyć fundacya tegoż Tomasza, którą w r. 1404. za approbacyą Bonifacego Papieża, za przywilejem Króla Jagiełła, w tym roku danych, uczynił w Bydgoszczy, ile starosta tegoż miejsca OO. Karmelitom, kędy z erekcyi tego kościoła

pokazuje się: że ten Tomasz z Wągleszyna był herbu Jelita, nie Godziemba, umarł według *Bielskiego f.* 289. w r. 1409. z frasunku, że jego burgrabia poddał Bydgoszez Krzyżakom. Był i trzeci, Mikołaj, o których czytałem gdzieś te wiersze: *Inde Peregrinus, quo Magna Polonia quondam praeside tuta stetit, Thomasque et honore celebris Nicoleos.* Na Paprockim i Okolskim trudno się w tym punkcie zasadzać: bo wprawdzieć do herbu Godziemba na jednem miejscu pociągają tego Tomasza, atoli na drugiem tak Tomasza jako i Peregrina pod herbem Jelita kładą, co się im często trafia, i w inszych domach.

Wąglikowski *herbu Brochwicz*, atoli od tych wszystkich, którem położył w drugim tomie, odmienny: bo tarcza tego herbu powinna być szachowana od prawego boku w pół na lewy na ukos, z tej szachownicy ukośnej, pół jelenia szarego, niby z niej wyskakującego, tego widzieć w modrym polu, w hełmie powinien być pawi ogon, tak go opisuje *MS. o Familiach Pruskich*, którym się pieczętują Wąglikowscy Sztentynowie w Prusiech; jam go inaczej widział w Bydgoskim OO. Bernardynów kościele, kędy z muru o trzech blankach prostego pół jelenia w prawą tarczy wyskakuje, na hełmie księżyc obiema rogami do góry, nad nim trzy gwiazdy podle siebie. N. Wąglikowski z młodu rycerskim chlebem się bawił, potem osiadlszy w domu, spłodził Pawła dworzanina królewskiego, ale ten młodo zniknął. Jędrzej Cecylji Renaty Królowy Polskiej dworzanin, którego dziad wielkiemi w Szwecyi dziełami, ojciec na dworze Zygmunta znacznego ku temu Panu zasługami wsławieni, umarł w r. 1639. w Wilnie u Ś. Jana pogrzebiony, co z jego nagrobku wypisał *Starowol. in Monum.* Jan Wąglikowski, gorliwy przy prawach i wolnościach ojczystych, miecznikiem ziem Pruskich zszedł z tego świata w r. 1650. pochowany w Bydgoszczy u OO. Bernardynów, ile że na ten czas był dzierżawcą starostwa Świeckiego, miał za sobą Raczyńską córkę Zygmunta surrogata Nakielskiego. Walentyn miał za sobą Rejmanownę starościankę Kwidzyńską, Stanisław Chrząstowską herbu Łodzia. N. sędzia ziemski Człuchowski Kitnowską. N. Wąglikowska Wojciecha Białachowskiego. N. Ciecholewskiego. N. Chrząstowskiego kasztelana, małżonki; Mikołaj w zakonie naszym rządził kollegium Brzeskie, życie zakończył w r. 1727. w Łucku. N. była za Wojciechem Siedleckim. Eberhard *wydał do druku w Litwie książkę* 1621. *in 4to Osterberg.*

Wagner *herbu Lew*, powinno być Lwa połowa, z muru wychodzącego, a w przednich łapach lilią trzymającego, hełmu co na nim, i koloru tarczy, i inszych symmetryi do tegoż herbu

opisania służących nie wyrażono. Bartłomiej Wagner, miał za sobą Barbarę de Linda (siostra podobno jego Anna Marya, 1*mo voto* żyła, z Michałem Pierzchą sądowym ziemskim Czczewskim, 2*do* z Jerzym Pudwelsem, 3*tio* z Remigianem Dembińskim, córka jej Barbara z Pierzchą spłodzona, wydana za Zygmunta Gołuchowskiego, był ten Zygmunt brat Abrahama starosty Stężyckiego i Wiślickiego). *Acta Petricov. Tribun.* 1637. *Acta Starogard.* 1636. Tego Bartłomieja córka Maryanna Pierzchowa i syn. Godfryd, *Acta Skarszew.* 1642. złączył się dożywotnie z Adoletą Krokowską, spłodzoną z Wejherowny, stryjeczną siostrą Ernesta Krokowskiego, sędziego ziemskiego Puckiego. *Acta Skarszevien.* 1660. z tej spłodził córkę Maryannę Floryanowi Loka zaślubioną, sądowemu ziemskiemu Czczewskiemu, i synów dwóch, o dwóch imieniach, Jerzego Ernesta bezpotomnego, i Jana Mikołaja, ten wprzągłszy się w dożywotnie związki z Lokowną, wspomnionego Floryana Loki córką, ale z inszego łoża spłodzoną, miał z niej córkę Białochowską, i syna Adama, temu pierwsza żona Ciecholewska, sędzianka ziemska Czczewska, siostra rodzona tej, co była za Kazimierzem Gralewskim, powiła syna Jana, który w Bydgoszczy w zakonie naszym życie skończył, druga zaś żona Katarzyna Dziewanowska, Łukasza pisarza ziemskiego Podolskiego córka, dwóch mu synów zostawuje, Jędrzeja Soc. Jesu i Ignacego, który zaślubił sobie Konstancyą Łaszewską, synowicę suffragana Warmińskiego: i inszych jego braci, której siostra rodzona Ewa poszła za Pląskowskiego sądowego Świeckiego.

Wagner. N. Wagner w wojsku Polskiem zasłużony; dla męztwa swego nobilitowany na sejmie 1662. r. *Constit. fol.* 40.

Wągrodzki *herbu Rogala*, w księztwie Mazowieckiem, Stanisław Wągrodzki podsędek ziemi Zakroczymskiej, poborca w roku 1683. *Constit. fol.* 22. N. miał za sobą Ewę Izbińską. N. podczaszy Zakroczymski poseł na sejm 1724. r. Adam miecznik Zakroczymski.

N. Wągrodzki podczaszy Zakroczymski z pierwszej żony *Oborskiej* spłodził Adama pisarza ziemskiego Zakroczymskiego; z drugiej N. synów pięciu. — *Krasicki.*

Wągrowski *herbu Belina*, w województwie Rawskiem. Jan de Wągry Wągrowski najprzód podsędek 1514. potem sędzia ziemski Rawski, którego siostra Małgorzata Marcina Lipskiego herbu Łada, małżonka. Wojciech zakonu Cystercyeńskiego. Marcin miał za sobą Katarzynę Leszczyńską herbu Belina. Walentyn, Konstantyn, siostrzenice Samuela Nadolskiego, starosty Tczewskiego wydał do druku: *Novi ho-*

noris gratulationem Stefanowi Gębickiemu wojewodzie Łęczyckiemu 1639.

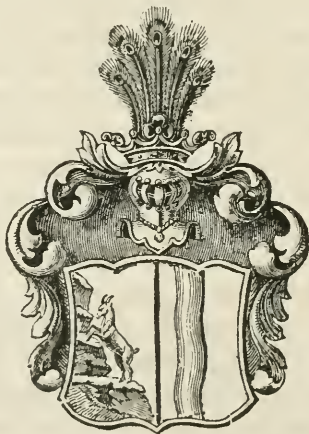
Wahanowski, w Brzeskiem Litewskiem. N. Wahanowski, żona jego Siemaszkowna. Felix i Jan, podpisali elekcyą Władysława IV. w r. 1633.

Wal. N. Wal chorąży Grodzieński, poseł na sejm 1724. Józef Wal, poseł Grodzieński na konwokacyą 1733.

Konstytucyą sejmu r. 1658. Jan Wahl radny miasta Gdańska do Indygenatu przypuszczony. — *Vol. Leg. IV. f.* 567. — *Krasicki.*

Walawski *herbu Trąby* 1*mo*, w Bełzkiem województwie i ziemi Przemysłkiej. Waleryan Walawski 1678. ołtarz Ś. Krzyża w kościele Karmelitańskim Przemysłkim wystawił, z herbem swoim Trąby 1*mo*, żona jego Odrowążowna. N. za towarzysz pod znakiem usarskim służąc, w okazyi z Kozakami pod Starżem, ranny, w r. 1638. *Okol. Diarium.* Konstantyn i Franciszek 1692. Konstantyn Jordan Walawski, miał za sobą Zofią Lipską skarbnikownę Bełzką, pozostałą wdowę po Antonim Skarbku kasztelanie Halickim. Zygmunt w zakonie naszym umarł we Lwowie 1671.

N. Walawski w ziemi Sanockiej w r. 1781. cześnik Sanocki, dziedzic wsi *Olszanki*, miał za sobą *Przeczkowską* sędziego grodz. Sanockiego córkę. — *Krasicki.*

WALBACH HERB.

Wzdłuż tarcza linią przedzielona, po prawej stronie tarczy, powinien być kozieł, na skale w prawą tarczy bieżący, po lewej stronie tarczy przy linji samej rzeka wzdłuż prosto płynąca, kozieł powinien być w polu żółtym, pola zaś tego, które rzece przyległe zostaje, koloru autorowie nie opisali *), na hełmie pawie pióra, tak go opisał *Okol. tom.* 3. *f.* 267. gdzie przydaje, że ten herb z Niemiec do Polski wniesiony, a *MS. Ks. Rutki* domyśla się, że ten herb nabyty za przemyślny

*) Podług niemieckich herbarzów, to pole powinno być czerwone. — *P. W.*

przodka domu tego fortel, którym wojsko z pomiędzy gór i rzek ściśnione z ciężkiego razu szczęśliwie wyprowadził: zwano przedtem tak rycerzów, jako i herb sam Wolbock, z których jedni osiedli w Mazowszu, drudzy w Litwie, inni na Podolu. Trzech albowiem było braci, Jan, Jędrzej i Jerzy. Z tych Jan podwojewodzy Warszawski w obozie zasłużony, zostawił trzech synów, Bartłomieja, Ludwika i Wawrzeńca w Czerskiej ziemi. Balcer w Lubelskiem województwie osiadł, synów tam spłodziwszy Stanisława i Jana, był ten Balcer brat rodzony Jana. Jędrzej brat stryjeczny do księztwa się Litewskiego wyniósł, od którego było potomstwo. Jerzy na Podolu wojując przeciwko Turkom, tam się gnieździć począł.

Walcerowski *herbu Kornicz* na Szląsku, świadczy o nich *Paprocki in Stromat.*

Walewski *herbu Roch 2do, albo Kolumna*, w Łęczyckiem województwie i indziej. Laszek Walewski w r. 1382. podpisał konfederacyą Wielkopolską u *Januszowskiego w Stat. fol.* 74. Było dwóch braci, Jakób, który się ożenił z Kościelecką wojewodzanką Brzeską Kujawską, i Mikołaj, który także pojął Kościelecką siostrę rodzoną pierwszej, obiedwie spłodzone były z Bochotnickiej wojewodzanki Lubelskiej herbu Dębno. Jakób zszedł bezpotomnie, Mikołaja zostały się dwie córki według *Paprockiego:* Anna Wincentego Dunina z Ujazdu, stolnika Łęczyckiego, Elżbieta Jana Bełdowskiego, małżonki, i syn Adam kasztelan Elbląski, starosta Osiecki, z tym tytułem był komissarzem od Króla Stefana do miasta Gdańskiego, na odebranie od niego przysięgi w r. 1577. zszedł z tego świata w r. 1587. złączył się był dożywotnie z Firlejowną wojewodzanką Ruską, która mu dwie córki i pięciu synów powiła. Z tych jeden, imienia jego nie kładzie *MS. Konopat.* miał za sobą Dorpowską herbu Junosza, z którą dobra Dorposz Rybieniec, Mgowo, Cersk, i insze, weszły były w ten dom, atoli syn jego Adam starosta Nakielski, pojąwszy Padniewską z Czarnkowskiej urodzoną, bezpotomnie wszedł do grobu: w Kijowskim kościele na Chełmińskiej, jest Grabsztyn przed wielkim ołtarzem tej z Dorpowskich Walewskiej. *Okolski* czterech braci rodzonych kładzie, wprawdzieć tego nie powiada że byli synami Adama kasztelana Elbląskiego przecież że Adam kasztelan Sieradzki, był synem kasztelana Elbląskiego, toć ztąd wnosić trzeba, że i drudzy; Adam ten najprzód podkomorzym był Sieradzkim, posłował na sejm 1620. ztamtąd deputatem stanął na trybunał fiskalny, *Constit. fol.* 9. też poselską funkcyą sprawował 1621. *Constit. fol.* 18. i 1623. *Constit. fol.* 5. i 1627. *Constit. fol.* 8. wstąpił potem na krzesło kasztelanji Łęczyckiej, z którym tytułem zapisany do

zapłaty żołdu, wojsku Polskiemu, komissarzem w roku 1629. *Constit. fol.* 16. drudzy go i Sieradzkim chcą mieć kasztelanem, co chybaby było po r. 1632. przybrał był sobie w dożywotnią ligę Elżbietę Koniecpolską podkomorzankę Sieradzką, z którą było dwóch synów, Marcin z Konstancyą Szczawińską wojewodzanką Brzeską Kujawską bezpotomny, i Jan Franciszek z Walewic Walewski stolnik Sieradzki: ten młode lata swoje na dworze Ferdynanda Cesarza polerował: dalsze w obozie z Koniecpolskim hetmanem, mąż z Bogiem złączony, dla tego zawsze na stole u niego krucyfix, a z nim i pamięć na Boga we wszystkich procederach była. Bywał posłem na sejmy, i deputatem na trybunał koronny, wszędzie nieprzełamanego przy słuszności statku, kościół Buczkowski znacznie i argenteryą i kaplicą murowaną, blachą pobitą, i apparatami drogiemi ozdobił, fundacyi przyczynieniem ubogacił. Był podczas kapturów marszałkiem i sędzią: do skarbu Rzeczypospolitej komissarzem. Do Wiednia po Cecylią Renatę z Donhoffem wojewodą Sieradzkim posłem: do Częstochowy i Łagewnik częste peregrynacye odprawował, w lat siedmdziesiąt i dwa życia, śmierć go zabrała; trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Borzewicką, z tej był Marcin infułat Łaski, kanonik Gnieznieński, sekretarz królewski, drugi raz z Petronellą Bykowską kasztelanką Sieradzką, z tej był syn Stanisław porucznik u Warszyckiego wojewody Sendomierskiego, i chorąży Sieradzki, z sejmu 1683. komissarz na uspokojenie pogranicznych dyfferencyi od Szląska. *Constit. f.* 13. Joanna Zapolska podkomorzanka Sieradzka spłodziła mu syna Jana stolnika Sieradzkiego i porucznika: trzeci raz, z Konstancyą Bogumiłą Zapolską staróścianką Dybowską, z której to potomstwo. Przemysław opat Bledzewski 1696. Alexander (zda mi się chorąży Sieradzki, po którego śmierci żona jego Maryanna Tomicka kasztelanka Wieluńska, ponowiła śluby z Wojciechem Walewskim, z obiema jednak żyła *sterilis*). Franciszek trzeci syn z Konstancyi Zapolskiej, z Katarzyny Mączyńskiej, synów jego trzech zostało. Stanisław łowczy, podstarości i sędzia grodzki Sieradzki, Jan miecznik Sieradzki, i Zygmunt. Marcin drugi brat Adama kasztelana Łęczyckiego, najprzód chorąży, a potem podkomorzy Sieradzki w r. 1633. pod interregnum obrany, co approbowała *Konstytucya f.* 50. miał za sobą Jadwigę Rembiewską, z której był syn Piotr podkomorzy Sieradzki. Jan trzeci brat: czwarty Rościsław, obadwa poleru wielkiego w naukach i w ojczyzny interesach. Hieronim łowczy Łęczycki, którego syn Jan na wojnach Moskiewskich i Inflantskich, wielkiego męztwa, temu w roku 1640. zmarłemu, osierocona przyjaźń dożywotnia Katarzyny z Wil-

kanowa Wilkanowskiej nagrobek w Łowiczu wystawiła. *Starowol. in Monum.* Stefan kasztelan Spicimirski z sejmu 1661. komissarz do granic od Szląska. *Constit. fol.* 25. Wojciech kasztelanic Spicimirski, żona jego Konstancya Gorzewska herbu Zaręba, syn z niej Jan, drugi Krzysztof 1700. Adam Walewski kasztelan Inowłodzki, z sejmu 1683. komissarz do uspokojenia granic od Szląska, *Constit. f.* 13. żona jego pierwsza Lasocka, z której syn Jędrzej 1692. druga Kurdwanowska kasztelanka Zawichojska. Zygmunt kasztelan Rospierski, starosta Wartski, dziedzic na Ruszczu 1701. miał za sobą Maryannę Koniecpolską wojewodzankę Parnawską, z tej synowie Alexander starosta Wartski poseł na konwokacyą 1733. żona Wiktorya Bykowska, drugi Franciszek, żona jego Dąbska 1725. siostra Justyna. Konstantyn kasztelan Konarski w Łęczyckiem województwie 1696. synowie jego Zygmunt i Franciszek. Kazimierz kasztelan Spicimirski, żona Radolińska. N. podkomorzy Łęczycki, żona Helena Tarnowska. N. kasztelanic Spicimirski, żona Mączyńska. Jan podstoli Sieradzki pułkownik usarski, żona Mycielska. N. kasztelan Rospierski *), żona Katarzyna Mycielska wojewodzanka Sieradzka, z której syn Felicyan i córka Franciszka. N. miał za sobą Zofią Mączyńską siostrę Katarzyny, która żyła z Franciszkiem Walewskim. N. pojął Zofią Zapolską córkę Zygmunta kasztelana Wieluńskiego. N. Walewska Alexandra Zaleskiego referendarza koronnego. Barbara Wacława Leszczyńskiego wojewody Łęczyckiego a po nim Michała Lasockiego podkomorzego Wyszogrodzkiego. Helena Stanisława Grabskiego. N. Jędrzeja Głębockiego wojewody Rawskiego. Barbara Michała Walewskiego podkomorzego Wyszogrodzkiego, małżonki. Józef kasztelanic Brzeziński z Grabską. N. z Katarzyną Lanckorońską starościanką Nowomiejską, weszli w kontrakty małżeńskie. Walewska matka Warszyckiego Michała wojewody Sendomierskiego i starosty

*) Z dowodów familijnych okazuje się że miał imie Wojciech. — W ogólności oprócz wymienionych tu dygnitarzy, było jeszcze wielu innych w tej familji, jakoto: Józef Kolumna Walewski wojewoda Łęczycki i żona jego z domu *Grabska*, syn także Józef poźniej kasztelan Łęczycki, ten zaślubił Ludwikę *Walewską* wojewodzankę Łęczycką. Anastazy Kolumna Walewski, poźniej szambelan dworu Króla Polskiego Stanisława Augusta, poseł na sejm w r. 1776. kawaler orderu S. Stanisława, był owocem tego małżeństwa. Ten miał za żonę Joannę z *Puławskich* i z niej syna Xawerego, który w r. 1793. na sejm Grodzieński poselstwo z województwa Wołyńskiego sprawował. Synem Xawerego i Maryanny z *Wodzińskich* jest dziś żyjący Kazimierz Walewski. — Jan chorąży Szadkowski. — Stefan stolnik Szadkowski. — Michał w r. 1791. wojewoda Sieradzki. — *P. W.*

Piotrkowskiego. Jan miał za sobą Felicyannę Ligęziankę, z tej synowie, Kazimierz i Władysław. Alexandra Walewska miecznikowna Sieradzka była za Janem Marcinem Romerem pisarzem grodzkim Nowomiejskim.

Z synów Zygmunta Walewskiego kasztelana Rospierskiego, starszym był Franciszek, człowiek surowego charakteru i bogactw niezmiernych, podpisywał się zawsze: *centum villarum haeres.* Ogromny swój majątek na Ukrainie sprzedał Lubomirskim. Miał trzy żony: pierwszą Cecylię z *Lubrańca Dąbską* herbu *Godziemba*, drugą hrabiankę *Frankenberg*, trzecią zaś Teodorę *Walewską* herbu *Kolumna*, wojewodzankę Łęczycką córkę Józefa. Z pierwszego małżeństwa zostawił syna Alexandra, który poźniej był chorążym Piotrkowskim, z drugą żoną żył zaledwie pół roku i żadnych z nią nie miał dzieci, trzecia żona zostawiła mu trzech synów, to jest: Xawerego, poźniej chorążego Ostrzeszowskiego, Stefana poźniej chorążego Radomskiego i Tomasza. — Alexander chorąży Piotrkowski, syn Franciszka i Cecylji *Dąbskiej*, pojął w małżeństwo Elżbietę z *Kurozwęk Męcińską* herbu *Poraj*, podstolankę Wieluńską i z niej miał trzech synów: najstarszy z nich był Józef cześnik Sieradzki, młodszy Michał, szambelan przy Królu Stanisławie Auguście, najmłodszy Daniel upodobał sobie w stanie duchownym i był archidyakonem Gnieznieńskim i kanonikiem Krakowskim. Człowiek wysokiej cnoty i znakomitych zasług, które najwięcej, jako prezydent trybunału koronnego w Rzeczypospolitej położył. — Józef cześnik Sieradzki syn Alexandra chorążego Piotrkowskiego zaślubił Paulinę *Radolińską* herbu *Leszczyc* wojszczankę Kaliską i z niej dwóch synów po sobie zostawił, to jest: Alexandra i Wincentego oraz córkę Ludwikę zaślubioną Józefowi Niemojewskiemu herbu *Wieruszowa*, który za czasów ks. Warszawskiego poselstwo na sejm sprawował. — Alexander Kolumna Walewski, starszy syn Józefa, dotąd żyjący, rzeczywisty tajny radca Państwa Rossyjskiego członek rady stanu i prezes heroldyi Królestwa Polskiego, kawaler wielu orderów, był w r. 1811. i 1812. marszałkiem powstania Krakowskiego, sprawował kilkakrotnie urzędy obywatelskie. W r. 1819. mianowany senatorem kasztelanem Królestwa, w r. 1832. hrabią, z do-

daniem pół orła Cesarstwa Rossyjskiego w herbie, jak to objaśnia rysunek, to jest: Tarcza wszerz przedzielona, w dolnem polu niebieskiem kolumna srebrna z koroną, w górnem polu żółtem pół

orła dwugłownego czarnego z koroną; nad tarczą, z korony hrabioskiej wychodzi pół Lwa, który w prawej przedniej łapie miecz trzyma. — Żona jego Tekla *Walewska* herbu *Kolumna*, córka Michała i Salomei z *Psarskich*, bezdzietny, tytuł hrabioski dziedziczą po nim synowcowie o których niżej. — Wincenty Kolumna Walewski, młodszy syn Józefa, był kapitanem w pułku husarskim wojsk księztwa Warszawskiego, zakończył życie młodo w roku 1819. zostawiwszy z Konstancyi *Walewskiej* córki Bogumiła kasztelanica Spicimirskiego, dwóch synów, to jest: Mikołaja i Konrada. — Mikołaj hrabia Kolumna Walewski starszy syn Wincentego, dziś żyjący, pojął w małżeństwo Teklę *Masłowską*, i z niej ma syna Wincentego i dwie córki. — Konrad hrabia Kolumna Walewski, także żyjący, kamerjunker dworu N. Cesarza Rossyjskiego i Króla Polskiego, zaślubił Ludwikę hrabiankę *Potocką*, córkę zmarłego Stanisława hrabi Potockiego senatora wojewody Królestwa i generała piechoty wojsk Polskich i Maryanny *Górskiej*, z tego małżeństwa jest syn Stanisław i córka Marya. — Alexander Kolumna Walewski starosta Wartski młodszy syn kasztelana Rozpirskiego i głowa drugiej linji Kolumnów Walewskich, zaślubiony był jak się wyżej rzekło z Wiktoryą Jaxa *Bykowską* herbu *Gryf* i z tego małżeństwa zostawił syna Stanisława najprzód stolnika Sieradzkiego a poźniej kasztelana Spicimirskiego. Ten Stanisław miał żonę Konstancyę *Jordanownę* herbu *Trąby* i z niej syna Bogumiła, który poźniej był posłem na sejm czteroletni. — Bogumił Kolumna Walewski kasztelanic Spicimirski, zostawił z Józefą *Wężykowną* dwóch synów dziś żyjących, to jest: Michała i Stanisława oraz córkę Konstancyę, Wincentemu Kolumnie Walewskiemu zaślubioną o której wyżej. — *Z dokumentów familijnych.*

Walicki *herbu Łada*, w województwie Rawskiem, Kazimierz Walicki podpisał elekcyą Jana III. Króla. N. żona jego Katarzyna Kruszyńska, z niej syn Marcin. Michał miał za sobą Różą Wańkowiczownę podczaszankę Smoleńską, był obożnym Mińskim. Jakób Walicki altarysta Kodeński, wydał do druku, *Historyą o Obrazie Kodeńskim Cudownym Najśw. Matki*, *w Toruniu*, *in 4to* 1720.

Dom Walickich, starożytny, ma swój początek od dawnych przodków swoich, w księztwie Mazowieckiem, ziemi Czerskiej, jako opiewa dokument oryginalny, nadawczy, na *Waliskach,* roku 1436. *feria quinta post octavas Epiphaniae in Nowygrod.* Jan starszy i Bolesław syn książęta Mazowieccy, urodzonym Andrzejowi, Michałowi, Maciejowi, i Michałowi, braci rodzonym, dziedzicom na *Koponie*, nadali, i darowali, wiecznemi czasy, dwadzieścia włok miary Chełmińskiej, *Waliska* nazwane, przy granicach *Latowicz*, *Piaseczna* i *Syrznia*, w powiecie Czerskim, któremi włokami, ciż bracia, równo podzielili się. Powtórnie w r. 1438. *feria quinta proxima post Festum Sanctae Catharinae Virginis,* druga donacya uczyniona, przez tegoż książęcia Bolesława, Michałowi, Andrzejowi i Mikołajowi braciom rodzonym *de Copona*, na inne dwadzieścia włok, miary Chełmińskiej *Waliska* zwane. Poźniej także w roku 1496. Michał z *Kopany* cześnik Warszawski, na zjeździe Czerskim Mazowie-

ckim podpisał się. *Stat. Masovia fol.* 110. i *fol.* 137. Rzeczeni dawni przodkowie, dziedzice *Kopony*, po uczynionych między sobą działach, jedni Kopańskiemi, drudzy Walickiemi nazwani. — Z tych w poźniejszym wieku: Jan na *Waliskach Ładzic* Walicki podwojewodzy Rawski, niegdyś Daniela i Zofji *Niedobylskiej* herbu *Bończa* syn, z Zofią *Nowomiejską* herbu *Rawicz* skarbnikowną Sochaczewską, niegdy Marcina Nowomiejskiego, i Ewy *Olszewskiej* córką, spłodził Kazimierza, który był stolnikiem Rawskim; ten z Anną *Komuńską* herbu *Lis* skarbnikowną Czerską, Jana z Katarzyny z *Suffczyńskich* małżonków córką, miał synów dwóch, Alexandra podczaszego Rawskiego, który z Pudencyanną *Czosnowską* kasztelanką Warszawską, zostawił potomstwo: drugiego Jana stolnika Rawskiego, który miał za sobą *Garczyńską*, z tą zostawił, córkę jednę Ludwikę, która była 1*mo voto* za Karczewskim starostą Prusimowskim. 2*do voto* za Węglińskim pisarzem ziemskim Bełzkim i córek trzy, tegoż Kazimierza było. Pierwsza za Rudzkim sędzią ziemskim Czerskim. Druga za Wojczyńskim wojskim Rawskim. Trzecia za Narzymskim łowczym Czerskim. Rzeczony Alexander z *Walisk* Walicki podczaszy Rawski, z Pudencyanną *Czosnowską* kasztelanką Warszawską, niegdy Stanisława z *Obor* Czosnowskiego kasztelana Warszawskiego z Petronellą z *Łuszczewskich* córką, spłodził syna jednego Bazylego wojewodę Rawskiego. — Tenże Bazyli z *Walisk* Walicki, syn Alexandra podczaszego Rawskiego i Pudencyanny z *Czosnowskich* małżonków, od młodego wieku przy wielkich naukach, ćwiczył się i doskonalił najwięcej w obowiązkach dobrego obywatela, dla czego przez stopnie zasług bywając na różnych publicznych funkcyach poselskich, komissarskich najpierw był chorążym Rawskim, potem kasztelanem Sochaczewskim za Augusta III. 1758. r. z tej postąpił na kasztelanią Rawską, a w końcu wojewoda Rawski kawaler orderów Orła białego i Ś. Stanisława, ten z Różą *Nieborską*, córką Michała Nieborskiego kasztelana Płockiego i Teresy z *Kickich* Adama Kickiego podczaszego Płockiego z Katarzyny z *Czarlińskich* spłodzoną, zostawił potomstwo dwóch synów: Kazimierza starostę grodzkiego Sochaczewskiego, rotmistrza kawaleryi narodowej, i orderu Ś. Stanisława kawalera, który bywał na funkcyach poselskich, zasiadał w assessoryi koronnej assessorem, ten wszedł w śluby małżeńskie z Anną *Krasińską* starościanką Siemiachowską, Ignacego Krasińskiego i Agnieszki z *Potkańskich* małżonków córką, lecz dosyć w młodym wieku zszedł z tego świata bezpotomny. — Drugi syn Bazylego wojewody Rawskiego z *Nieborskiej* spłodzony, Józef starosta Mszczonowski kawaler orderu Ś. Stanisława, dotąd bezżenny: — tegoż Bazylego Walickiego wojewody Rawskiego córek pięć. 1. Teresa za Janem Rzeszotarskim sędzią ziemskim Rawskim. 2. Anna za Franciszkiem Rychłowskim kasztelanicem Spicimirskim szambelanem J. K. Mci, Stanisława Rychłowskiego z *Łubieńskiej* wojewodzanki Poznańskiej spłodzonym synem. 3. Pudencyanna za Antonim hrabią Stadnickim starostą Żatorskim. 4. Magdalena panna. 5. Marya panna. — Tenże dom Walickich w początkach swoich rozkrzewiony, w różne województwa się przeniósł. Jedni w Mazowieckiem, o których teraz pisałem, drudzy w Rawskiem, o których mówi wyżej *Niesiecki*. — *Heraldyka Wielądka.*

Waligórski *herbu Odrowąż*, w Krakowskiem województwie. Piotr Waligórski proboszcz Wiślicki, kustosz skarbu koronnego, pleban Strożyski, w Wiślickim kościele fundował bractwo Rożańcowe, i altarystę, czynsz wieczny, na budynki kościoła, na kaznodzieje, na wikaryów tamże naznaczył: kościół Strożyski szczodrobliwie przyozdobił, w tych go świętych uczynkach śmierć zastała w r. 1620. w Wiślicy z nagrobkiem pogrzebiony. *Starowol. in Monum. Cichoc.* go także chwali *in Allogu. Osecen. lib.* 3. *cap.* 15. z pobożności wielkiej. Joanna zakonnica Sądecka w roku 1701. zrodzona z ojca Jędrzeja, z matki Reginy Wierzbięciankiej, jako i jej bracia rodzeni, to jest Jan, Franciszek, Michał, Stanisław, i Maciej. Z tych Jan z Felicyanny Czapskiej spłodził te dzieci, Magdalenę Maszewskiego herbu Nowina małżonkę, Jana w zakonie Soc. Jesu, i Józefa. Franciszek pojął w małżeństwo Borkowską, z tej zostało to potomstwo: Tomasz, Stefan, Konstantyn i Agnieszka. Michał miał w dożywotniej przyjaźni Wrochlownę Ślężankę, z niej Michała, Szymona, Joannę Krzyżanowską, Maryannę Bogorską, i Krystynę zostawił. Stanisław z Pukszlynowny zrodził syna Kazimierza. Piszą się ci Waligórscy z Zdziennic.

Kazimierz Waligórski w r. 1778. pisarz grodzki Sandecki. — *Przypisy Krasickiego.*

Waliszewski *herbu Leszczyc*, w Sieradzkiem województwie. Stanisław z Waliszewa, Wolą Skarbkową wieś za Siedlec zamienił, z Maciejem Drzewickim biskupem Kujawskim, koło roku Pańskiego 1520. *Damalew. in Vitis Episc. Cujav.* Adam podstarości Sieradzki w r. 1607. podpisał edykt województwa Sieradzkiego przeciwko rokoszanom. Dwaj Waliszewscy Rojkowie mieli za sobą dwie rodzone siostry Kowalskie herbu Wierusz. N. żona jego Stokowska Anna, herbu Jelita. Dobrogost Skarb (niewiem czy nie od Skarbowej Woli tak nazwany) Waliszewski z Maryanny Suskiej, spłodził Macieja Konstantego pisarza ziemskiego Sieradzkiego, ten najprzód na dworze Mikołaja Prażmowskiego arcybiskupa Gnieznieńskiego, potem na królewskim Michała Króla poleru nabywszy, sekretarzem stanął Moskiewskiej komissyi, więc na sejmy różne posłując, marszałkując sejmikom, tyle zabrał szacunku cnót swoich, że mu pióro ziemskie Sieradzkie wolnemi głosami oddane, które on przez lat dziesięć godnie piastował: złączył się był 1*mo voto* z Katarzyną Sulmowską pozostałą wdową po Jędrzeju Kociełkowskim pisarzu ziemskim Sieradzkim, z tej był syn Jan, ale młodo umarł: 2*do voto* z Heleną z Smardzewa Załeską, która po jego śmierci poszła za Morsztyna starostę Sieradzkiego, ale i ta potomstwa nie zostawiła. w lat 55. wszedł

do grobu, w kościele naszym Kaliskim, któremu kollegium pamiętne uczynił dobrodziejstwo. Stanisław Waliszewski kustosz Łęczycki w r. 1525. *Damalew. loc. cit. fol.* 367. Floryan kanonik Chełmiński, deputat na trybunał koronny 1723. Franciszek Waliszewski w województwie Mińskiem 1674.

Walkanowski, z Walkanowy się piszą, jakom czytał u Panny Maryi w Krakowskiem rynku. Są i w księztwie Litewskiem, z tych Konstantyn poseł na sejm 1670. z tego komissarz do sprowadzenia z Krakowa do Warszawy korony królewskiej. *Constit. fol.* 171.

Walknowski *herbu Wieruszowa*, w Wielkiej-Polszcze. Jan Walknowski poborca w ziemi Wieluńskiej 1576. *Constit. f.* 261. Tegoż czy inszego Jana, wspominają *Księgi Grodzkie Ostrzeszowskie* w r. 1614. Jadwiga Wieruszowna Walknowska, Bartłomieja Kobierzyckiego małżonka koło roku 1524. *Okol. tom.* 2. N. z Wężykowny urodzony, miał za sobą Szamowską kasztelankę, z której byli synowie Stanisław pułkownik, poległ od Tatarskiej szabli, miał za sobą Strzałkowską, z tej było synów trzech, Stefan żył jeszcze w r. 1700. Adam Kazimierz, którego z Barbary Busińskiej herbu Grzymała, syn Mikołaj. Stanisław trzeci syn, wojski Wieluński, surrogat grodzki Ostrzeszowski, temu Dorota Zawadzka herbu Korzbok pięciu synów powiła, Władysława prałata Poznańskiej katedry, Antoniego dworzanina królewskiego, Jana, Michała i Rafała, był ten wojski, marszałkiem kapturowym, posłem na sejm 1690. zkąd komissarzem naznaczony do granic od Szląska. *Constit. f.* 17. Mikołaj surrogat grodzki Ostrzeszowski z sejmu 1661. tymże komissarzem zapisany, *Constit. f.* 25. kędy też do tej funkcyi naznaczono Jana Walknowskiego, zda mi się ten Mikołaj miał za sobą Annę Zychlińską kasztelankę Miedzyrzecką, z której syn Wojciech i córka Elżbieta Ludwika Kierskiego małżonka. Anna zakonnica Ś. Klary w Kaliszu 1674. Anna Bartłomieja Doruchowskiego małżonka 1701. Jędrzej skarbnik Wieluński 1700. Angela Michała Miaskowskiego małżonka, Jadwiga Jędrzeja Słoneckiego.

Franciszek *Wernisz* Walknowski sędzia ziemski Kaliski pisał się na elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwem Poznańskiem, poseł na konwokacyą 1764. deputat na trybunał koronny 1765. r., którego syn Józef podsędek Kaliski deputat na trybunał koronny 1788. r. z województwa Poznańskiego. Władysław Klemens Walknowski suffragan Poznański, opat Trzemeszyński, deputat na trzybunał koronny 1765. i 1780. roku. — *Heraldyka Wielądka.*

de la Valle. Gustaf Adolf de la Valle obersztlejtnant na sejmie 1673. do indygenatu przypuszczony, co mu *Konstytucya* 1678. potwierdziła *fol.* 13.

Walnicki. Gabryel Walnicki dla męztwa w różnych okazyach wyprobowanego, na sejmie 1662. r. nobilitowany. *Constit. fol.* 40.

Wałdowski *herbu Topor*, w Kujawskiem województwie i w Wielkiej-Polszcze, wprawdzieć *Paprocki* i *Okolski* kładą ich pod herbem Dołęga, atoli u mnie to jest pewna, z wielu ustnych z tego domu relacyi, i inszych fundamentów, które niżej położę, że się herbem Topor pieczętują. *MS. o Familiach Pruskich* Wałdowskim Kramptenherom de Wałdowo z Prabutskiego powiatu, za herb grot prosto w górę skierowany przypisuje, takiż drugi na hełmie nad koroną, i powiada, że familia Wałdowskich z Bawarskiej ziemi początki swoje zasiąga, która także w Frankonji i Myszneńskiej ziemi podziśdzień kwitnie. Zwano ten dom zdawna Wendzyng, pieczętowali się z razu Marsem, lecz teraz w herbie Grot noszą: póty ten *MS.* przecież ja o inszych Wałdowskich nie mogłem się dopytać, krom tych którzy się piszą z Wałdowa na Krainie, kościół tam jest dość wspaniały murowany, atoli ei do herbu Topor należą, z tym widzieć nagrobek w Bydgoszczy w kościele OO. Bernardynów, Ignacego Franciszka Wałdowskiego, z matki herbu Gozdawa urodzonego, w r. 1672. zmarłego, o którym tam powiada, że był *juris patrii*, *legumque peritia praeclarus*. Jan z Wałdowa biskup Libuski w roku 1424. był obecny w Krakowie na koronacyi Zofji Królowy. *Długosz.* Wojciech sędzia kapturowy Nakielski w r. 1697. brał *in sociam vitae* Barbarę Obrębską Kazimierza sędziego Inowrocławskiego córkę, czego dowodem panegiryk na tym akcie wydany pod tytułem: *Hymeneusz Związkowy od Jana Kolumny*, tam wspomina ten autor, jednego z tego domu w stanie duchownym prałata pobożnego, w tym roku jeszcze żyjącego, braci także tegoż Wojciecha, którzy wraz z nim pod Wiedniem przeciwko Turkom mężnie stawali. Michał w zakonie naszym życie w wielkiej cierpliwości we wszystkich, które hurmem na niego się zwaliły dolegliwościach, zakończył w Ostrogu w r. 1644. Józef jak żył świątobliwie i bez żadnego zakału w całem życiu ciężkiego grzechu, tak i umarł w Krasnymstawie, w młodej porze w r. 1735. Józef miał za sobą Teodorę Jaworską herbu Sas, z którą potomstwo zostawił. Anna Kazimierza Korytowskiego herbu Mora 1700. N. Gąszczyńskiego. N. Jędrzeja Krzywosądzkiego, małżonki. Adam miał za sobą Annę Wojanowską, która w r. 1638. kollegio naszemu Bydgoskiemu pewną summę zapisała. Joanna była za Józefem Chrząstowskim herbu Łodzia. N. miał za sobą Nahorecką. Cecylia z Łościborza Wałdowska, wydana za Wawrzeńca Działowskiego.

Wandzon *herbu Pogonia Polska*, w województwie Krakowskiem. Wandzon którego żona Karśnicka herbu Jastrzębiec. *Okol. t. 2. fol.* 315. Erazm w prawie biegły 1542.

Wanikowski *herbu Odrowąż*, w ziemi Przemyślkiej, z których Michał i Jan Wanikowscy 1687.

Wankowicz *herbu Lis. Kojałow. in MS.* herb tego domu taki kładzie, że jest Gozdawa, jak zwyczajnie jej w Polszcze w herbie zażywają, ale strzała prosto od dołu do góry tak ją przeszyła, że jej tylko wierzch nad Gozdawą, i pióra u dołu widać, na hełmie zaś psa w czarze kładzie, takim kształtem, jak go noszą w herbie Korczak. Ma tam i drugą figurę tegoż herbu, to jest strzała rozdarta u dołu bez żeleźca prosto do góry idąca, między dwiema księżycami nie pełnemi, odwróconemi barkami od siebie; atoli z informacyi przysłanej mi z tego domu, herb ten nic inszego nie jest, tylko Lis, to jest strzała ze dwiema krzyżami, tylko że rozdarta u dołu na dwie strony. Mitrę zaś w hełmie kładą: bo początki swoje zasiągają od książęcia Wanki zięcia Kiejstuta książęcia Litewskiego, kwitną w województwach Nowogrodzkiem i Mińskiem. Piotr Wankowicz podkomorzy Wileński, miał za sobą Annę Dąbrowską chorążankę Wileńską, synów z niej było trzech: Jan, Filip i Maciej, dwaj ostatni młodo pomarli. Jan zaś był chorążym Mińskim, z Ewy Skinderowny wojskiej Lidzkiej spłodził syna Adama starostę Krasnosielskiego, deputata na trybunał Litewski w roku 1639. temu Teresa Kaweczyńska podkomorzanka Wileńska, powiła trzech synów, Stefana sędziego grodzkiego Wilkomierskiego, Piotra wojskiego Mińskiego, i Stanisława podczaszego Orszańskiego. Z tych Stefan z Anny Dziewałtowskiej Gintowtowny stolnikowny Wilkomierskiej, syn Jan był wojskim i podstarościm sądowym Wilkomierskim, ale bezżenny wszedł do grobu. Piotr zaś wojski Miński, z Anny Duninowny Głuszyńskiej chorążanki Wołkowyskiej, spłodził córek sześć, Konstancyą Sołtanowi chorążemu Inflantskiemu, Barbarę Mogilnickiemu stolnikowi Nowogrodzkiemu, Katarzynę Janowi Towiańskiemu wojskiemu Wileńskiemu, Eleonorę Tomaszowi Wnuczkowi podstolemu Orszańskiemu, Zofią Janowi Wysockiemu skarbnikowi Mińskiemu, Różą Michałowi Walickiemu oboźnemu Mińskiemu, zaślubione, i synów czterech: 1. Jana podstolego Mińskiego porucznika pancernej chorągwi, tego z Zofji Chrapowickiej kasztelanki Witebskiej była córka Konstancya, *primo toro* żyła z Józefem Szymkowiczem starostą Kołaczewskim, 2*do* z Antonim Neronowiczem Szpilowskim wojskim Rzeczyckim, i synowie trzej, Tomasz młodo zmarły, Antoni cześnik Wilkomierski, bezżenny życie skończył, Władysław Tadeusz wprzód miecznik Miński, teraz starosta Ruszo-

wski, mąż rycerski, żona jego Helena Barbara Wołodkiewiczowna podsędkowna Mińska, z Zofji Obryńskiej podkomorzanki Nowogrodzkiej urodzona, z tej synowie jego, Antoni i Tadeusz, córki, Eleonora wydana za Jana Jabłońskiego krajczego Mińskiego, rotmistrza chorągwi nadwornej rajtaryi, Scholastyka i Franciszka jeszcze pannami: był ten Władysław starosta, posłem na sejm 1730. deputat na trybunał Litewski cztery razy, pierwszy raz w r. 1711. pod który czas od Franciszka Zenowicza starosty Śnitowskiego marszałka koła *Compositi judicii*, miał sobie laskę duchowną zdaną, drugi raz w r. 1717. trzeci raz w r. 1722. czwarty raz 1726. i wiele inszych funkcyi, poselstw do różnych monarchów od województwa Mińskiego godnie sprawował. 2. Władysława najprzód wojskiego, potem sędziego ziemskiego Mińskiego, porucznika pod znakiem usarskim książęcia Radziwiła, deputata po dwakroć na trybunał Litewski 1684. i 1688. żył *sterilis* z Anną Kimbarowną sędzianką ziemską Bracławską. 3. Teodora Antoniego stolnika i podstarościego sądowego Mińskiego, starostę Poduświackiego, a przed śmiercią swoją blizko przysłał mu był Król August II. przywilej na kasztelanią Mińską; pięć razy deputatem zasiadał na trybunale Litewskim 1682. 1686. 1691. 1701. 1709. w którym roku marszałkiem był koła *Compositi judicii*, dyrekcye na sejmikach i na sądach fiskalnych częste miewał. Funduszów dwa w Mińsku *de nova redice* uczynił, jeden OO. Karmelitom, drugi OO. Bonifratrom, a OO. Franciszkanom Mińskim jurysdyki swojej ustąpił. Tychże OO. w Iwięcu fundował, i innym klasztorom wiele nadał: związał się był dożywotnie z Anną Wojsznarowną pisarzowną ziemską Lidzką, z tą spłodził był synów dwóch, Stefana i Antoniego, ale obadwa młodo pomarli, córek zaś pięć, Zofią Franciszka Wołodkiewicza wojskiego Mińskiego. Helenę Jana Rdułtowskiego sędziego ziemskiego Nowogrodzkiego, Katarzynę Jana Jarmołowicza skarbnika Wilkomierskiego, małżonki, Franciszkę ksienią zakonu S. Benedykta w Mińsku, Kolumbę w tymże klasztorze przeoryszę. 4. Stanisława podczaszego Smoleńskiego, chorągiew nosił pod znakiem pancernym Słuszki wojewody Połockiego, zaślubiwszy sobie w stan małżeński Korsakownę chorążankę Połocką, zostawił z niej córkę Emerencyannę, wydaną za Michała Rowińskiego horodniczego ziemi Dobrzyńskiej, i synów trzech, Kazimierza, młodo umarł: Jędrzeja, *coelebs:* Jana, tego z Katarzyny Brzuchowskiej sędzianki grodzkiej Słonimskiej, pięciu synów kwitnie, Mateusz, Stanisław, Władysław, Henryk i Alexander. Stanisław podczaszy Orszański, syn Adama, brat Piotra wojskiego Mińskiego, porucznikował pod usarską chorągwią: z Anną Cedrowską strażni-

kowną Mińską, miał synów dwóch, Jędrzeja, którego pod Olkinikami postrzelono w roku 1700. z którego razu wkrótce umarł: i Tomasza cześnika Mińskiego, żona jego Katarzyna Szyszczanka wojska Połocka, pozostała wdowa po Korsaku cześniku Połockim: był ten Tomasz na różnych funkcyach.

Mateusz Wańkowicz roku 1778. sędzia ziemski Miński. — Tadeusz miecznik Miński. — W roku 1788. Józef pisarz grodz. Miński. — *Krasicki.*

Wapczyński *herbu Leliwa*, w Chełmińskiem województwie, piszą się z Wapcza, *MS. o Familiach Pruskich* tak o nich mówi. Smoląg w Krakowskiej ziemi jest zamek pusty, na wysokiej górze, nie daleko Pilce rzeki i pałacu, zkąd się quondam Granowscy, dzisiejsi Sieniawscy pisali, a potem Pileccy, o czem Polscy herbarze: ztamtąd rozumiem do Prus przyszli, z których był Heuk z Smoląga chorąży Chełmiński, a osiadłszy na Wapczu, Wapczyńskiemi się przezwali.

Wapowski *herbu Nieczuja*, w województwie Ruskiem: pisali się zdawna z Radochonic. Piotr Wapowski dworzanin Władysława Króla Warneńskiego od którego wziąwszy koszt, dwa tysiące mu ludzi do boju uzbroił, *Biel. ex Wapow. fol.* 381. w r. 1444. Syn jego ile z komputu lat wnoszę, Piotr dziekan Opatowski, kanonik Krakowski w r. 1486. u *Nakiel. w Miechow. fol.* 518. list pewny podpisał, i w roku 1493. *fol.* 562. Tenże sam zda mi się już dziekan w Krakowskiej kapitule, w r. 1523. na liscie Zygmunta I. Króla Polskiego *in MS. Petricov.* zszedł z tego świata w r. 1530. życia swego 85. czego dowodem nagrobek jego w Krakowie na zamku, wypisany od *Starowol. in Monum.* rozumiem, że o tym Piotrze pisze *Biel. fol.* 502. że za jego radą Król Alexander na Krępaku minnice kopać kazał, gdzie wprawdzieć kruszec naleziono, ale kosztom na dobywanie jego, nie wyrównał. Jest w druku *Oracya Michaelis Nagonii Civis Romani*, do Piotra z Radochonic Wapowskiego kantora i kanonika Krakowskiego, Fryderyka kardynała arcybiskupa Gnieznieńskiego i biskupa Krakowskiego sekretarza, i posła do Alexandra VI. Papieża, wydrukowana w r. 1537. z której poznać, że ten Piotr już na ten czas nie żył, tam ten autor chwali jego dowcip, wymowy gładkość, i wieloraką naukę. A ponieważ tego Piotra nigdzie nie czytam z tytułem kantora Krakowskiego, niewiem czy nie bardziej by to służyło bratu tego Piotra Bernardowi kantorowi Krakowskiemu i Przemysłkiemu sekretarzowi Zygmunta I. *Protonotario Apostolico:* który w rycerskim stanie wiek i lata młodsze strawiwszy, stan sobie duchowny obrał, w którym sędziwych lat dopędziwszy, nakoniec dobrze ojczyznie zasłużony, przeniósł się na nieśmiertelne życie w roku 1535. w ka-

tedrze Krakowskiej z nagrobkiem pogrzebiony. W matematyce tak był wielkiego poleru, że wsławiony podziśdzień w tej nauce Kopernik, kanonik Warmiński, wiele swoich wątpliwości w astronomji jemu kommunikował, jest jego list świadkiem do niego pisany, u *Tychona Brahe de Cometa*, *lib.* 2. *fol.* 362. W wierszu i oracyi gładki, czego dowodem są, *Oratio ad Regem Sigismundum habita Crac. in 4to typ. Floriani* 1523. i znowu: *Panegyris seu Carmen Elegiacum in Victoriam Sigismundi I. Regis de Moschis*, *Romae in 4to* 1515. Pisał *i historyą Polską*, *pod tytułem: Fragmentum Historiae Polonae*, *in fol. w r.* 1589. *w Kolnji w drukarni Birckmanna wydaną*, w tej od koronacyi Zygmunta I. w r. 1507. aż do ostatniego roku życia swego, to jest 1535. historyą tego Króla opisał; w pisaniu zaś jej, *Politiore eloquio et veritatis indagandae summo studio usum esse*, świadczy *Herburt in dedic. epis. Comm. sui.* I owszem, że od początków samych narodu Polskiego historyą pisał, ale ani jej nie wydał, ani do końca zupełnego przyprowadził, mówi *Stryjkow. lib.* 4. *fol.* 102. *Starawol. in Hecaton. elog.* 35. powiada, że kroniki Jana Tarnowskiego kasztelana Krakowskiego dopisał i dokończył: to prawda, że *Kromer* jego kronikę na kilku miejscach swojej historyi przywodzi, w prefacyi zaś swojej do tejże historyi w r. 1568. wydanej, przyznaje się *Kromer*, że mu to zlecił Zygmunt August Król Polski, aby był historyą Wapowskiego przejrzał, i lepszym piórem z różnych błędów oczyścił, ale mu tej pracy różne publiczne interesa nie pozwoliły: dla tego też w niektórych tylko rękach uwięziona, prędko zginęła, że i śladu jej nie zostało, luboć przydaje *Kromer*, że Wapowski osnowę historyi swojej z Długosza czerpał: tożby się było stało, i z tym, które na świat wyszło, *Fragmentum* jego, tylko że Tomasz Płaza kanonik Wiślicki, pleban S. Szczepana w Krakowie, mając od Kromera niezupełny exemplarz jego, dostawszy drugiego od Mikołaja Firleja, kasztelana na ten czas Bieckiego i referendarza koronnego, co w pierwszym nie dostawało, z drugiego dołożył i dopisał, ztemwszystkiem i tak już poprawiona, jeszcze jednak na jednem i drugiem miejscu nie zupełna się pokazuje. Jan brat Bernarda i Piotra wspomnionych, dworzanin Fryderyka Królewicza arcybiskupa Gnieznieńskiego i kardynała, w r. 1502. Tatarów szczupłą kwotą ludzi swoich od Pacanowa odpędził. *Cromer lib.* 30. *Biel. f.* 491. Piotra i Hieronima Wapowskich czytam na liscie Królowy Bony *in MS. Petricov.* gdzie tej Pani darowali olowny metal, zda mi się, że to byli synowie Jana, to pewna, że byli synowcami Piotra dziekana Krakowskiego, z których Piotr był stolnikiem Sanockim, dziedzicem na Dynowie, żona jego Beata

Tęczyńska, którym w kościele Dynowskim nagrobek postawił w r. 1547. syn Jędrzej podkomorzy Sanocki. *Starowol. in Monum.* Miał ten Jędrzej brata rodzonego Stanisława podkomorzego Sanockiego, któremu w tymże kościele pamiątkę nadgrobem wystawiła osierociała małżonka Magdalena z Zakliczyna Jordanowna, kasztelanka Krakowska. *Starowol. in Monum.* Wielkie mu pochwały pisarze tamtego wieku zapisali, jako *Trices. lib. 1. Epigram. Łukasz Gornicki w swoim Dworzaninie fol. 3. et 317. Orichov. dial. 6. de Execut.* przyznają mu, że był dowcipu niepospolitego, urody pięknej, w obyczajach wszystkich dziwnie pomiarkowany, experyencyi i industryi, dzielności chwalebnej, czego dał dowody w różnych legacyach, jako to do Wenetów, do Cesarza Rzymskiego, miał coś i pismem do druku podać, żył jeszcze 1564. O potomstwie jego nigdzie nic nie czytam.

Jędrzej zaś brat jego najprzód podkomorzy Sanocki, dalej kasztelan Przemysłki, z tym tytułem w r. 1573. podpisał protestacyą przeciwko heretykom, atoli w następującym roku na koronacyi Henryka Króla od Samuela Zborowskiego w zamku Krakowskim raniony, z tego razu wkrótce życie skończył: zostawiwszy osierociałą małżonkę swoję: była to Katarzyna Maciejowska herbu Ciołek, kasztelanka Sendomierska, siostra Bernarda kardynała i arcybiskupa Gnieznieńskiego, Pani wielkiej pobożności, z tej zostało się po nim dwóch synów, z których jeden wkrótce po ojcu skonał według *Paproc.* drugiemu ten autor daje imie Jana, wszakże ja go wszędzie Stanisławem czytam, był kasztelanem Przemysłkim i starostą Kościańskim i Żawichojskim, dziedzic na Dynowie, któremu miasteczku pozwolony za jego staraniem skład winny wiecznemi czasy, przez *Konstytucyą* 1611. *fol.* 32. z tegoż sejmu komissarzem naznaczony do pogranicznych od Węgier kłótni, *Constit. fol.* 7. z sejmu 1613. deputowany do ukojenia skonfederowanego wojska, *Constit. fol.* 5. był senator z Bogiem złączony, dla którego wiele na klasztory sypał fortuny swojej, zakonowi naszemu w wiele okazyach wielce przychylny, ojczyznie też i krwi swojej nie żałował, zastawiając jej w różnych okazyach Multańskich, Inflantskich i Kozackich, na obronę Krakowa przeciwko Maxymilianowi okrytą chorągiew wystawił, umarł 1632. w Dynowie kościół piękną strukturą wymurowawszy; sprzysiągł się był dożywotnie z Katarzyną z Stembergu Kostczanką kasztelanką Biecką, starościanką Kościerzyńską, z tej były córki, Anna Beata Piotra Branickiego podkomorzego Krakowskiego, starosty Chęcińskiego małżonka, której zmarłej w r. 1669. nagrobek wystawił Jan Klemens syn jej marszałek nadworny koronny, w Krakowie u S. Macieja; Katarzyna Teofila

zakonnica Ś. Benedykta w Przemysłkim klasztorze 1661. Franciszka tegoż zakonu w Jarosławiu. Synów jego pięciu rachuje, *Ks. Kaczyński S. J. w kazan. pogrzeb.* Z tych jeden Stanisław w zakonie naszym, na wieczną się służbę Bogu oddał, kędy nauką, pobożnośeią, żarliwością zbawienia dusz ludzkich, z najpryncypalniejszych ambon do ludzi mówiąc wsławiony, w radzie nieporównanego rozsądku, w obyczajach miły, i wszystkich do siebie nęcący, osobliwie rządząc kollegium Jarosławskie, Lubelskie, Poznańskie, domum professam Krakowską, i viceprowincyał Polski w r. 1667. aż też dopędził śmiertelnego kresu, w r. 1673. w Krakowie u Ś. Szczepana; drugich imiona: Mikołaj, Krzysztof rotmistrz fortunny, który w roku 1633. chorągiew wystawił na Moskwę, z tych jeden miał za sobą Stadnicką, drugi przeciwko Rakocemu Jerzemu mężnie się za ojczyznę zastawiając, poległ. Ostatni z nich Karol stolnik Kijowski, z sejmu 1670. komissarz do granic od Węgier. *Constit. fol.* 27. Wprawdzieć mu Jan Kazimierz ofiarował był województwo Inflantskie, ale go przyjąć niechciał: żona jego zda mi się Kosobudzka z Wydrażewskiej herbu Rogala urodzona, syn jego Konstantyn Zefiryn najprzód miecznik Przemysłki, z sejmu 1683. komissarz do granic od Węgier, *Const. f.* 27. potem chorąży Sanocki, i deputat na trybunał koronny w r. 1687. był i sędzią grodzkim Przemysłkim 1692. nakoniec stolnikiem koronnym i podkomorzym Przemysłkim, wszedł do grobu koło roku 1703. *) mąż na różnych funkcyach wielkiej dzielności, pod Wiedniem heroicznie stawał, przybrał był sobie w dożywotnią przyjaźń Teresę Stawską pozostałą wdowę po Janie Wacławie Jelcu, z tej był syn Karol, który w potrzebie z Sasami zginął, miałci wprawdzie za sobą Bokumownę stolnikownę Litewską siostrę biskupa, ale z niej potomstwa nie było, córka zaś stolnika koronnego Teofila, 1*mo voto* żyła z Hrehorym Kopciem, 2*do* z Rosnowskim chorążym Przemysłkim, 3*tio* z Załuskim wojewodą Płockim, 4*to* z Podoskim wojewodą Płockim. N. Wapowska była za Sobieskim cześnikiem koronnym.

Wardęski *herbu Leliwa*, w Wielkiej-Polszcze, to pisze *Okolski*; atoli ja mam ustną relacyą od jednego z tych, co pod Kcyną mięszkają, że się herbem Nałęcz pieczętują: z tych był Franciszek Wardęski urodzony z Prązowskiej herbu

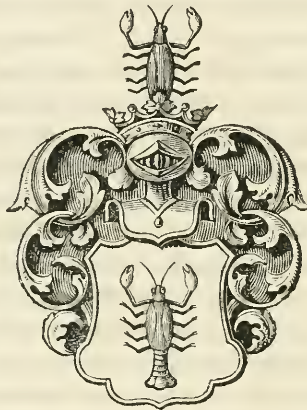
*) Konstantyna stolnika koronnego siostra rodzona była za Mikołajem Starzechowskim pradziadem z matki Ignacego Krasickiego arcybiskupa Gnieźnieńskiego i sukcessya po ostatniej Wapowskiej, Podoskiej wojewodzinie Płockiej (która w Wiśle utonęła) w dom Krasickich weszła, między niemi *Dubieck*, *Czerwonka*, *Śliwnica* itd. — *P. W.*

Poraj 1700. Paweł ale Wardyński w województwie Ruskiem 1674. Franciszek komornik Sieradzki umarł 1734.

Jan Wardęski r. 1778. burgrabia Przedecki. — *Krasicki.*

Wargawski *herbu Rola*, w Łęczyckiem województwie. Maciej Wargowski kanonik Kujawski w roku 1547. *na przywileju Miasta Lwowskiego.* Jakób Wargawski w r. 1628. N. Wargawska Jędrzeja Kucharskiego małżonka. N. miał za sobą Alexandrę Koźmińską. *Okol.* wspomina Rafała kanonika Krakowskiego, a przedtem żupnika. Stanisław w Kaliskiem 1697. roku.

Warkowski *herbu Korczak*, jedenże dom z Myszkami, ale od dóbr Warkowia tak nazwani.

WARNIA HERB.

Rak czerwony w polu białem być powinien, cały głową czy szyją na dół obrócony, nogami do góry, nad hełmem i koroną pół takiegoż raka widzieć od nóg: tak go opisują, *Paprocki w Gniazdzie fol.* 1111. tylko, że tu pięć piór strusich na hełmie położył. *O herb. fol.* 561. *Okol. tom.* 3. *fol.* 272. *Klejnoty fol.* 88. *Biel. fol.* 558. kędy przydaję, że ten herb ztąd rzeczony Warnia, że podobno coś znacznego pod Warną, rycerz tego herbu dokazał. *Paprocki z Długosza* namienia, że ten herb mężnemu rycerzowi Rak nazwanemu był nadany w Węgrzech, wszakże trudno zgadnąć czasu, tylko nowego nazwiska nabył Warnia, gdy któryś z tego domu pod Warną heroicznie stawał w r. 1444. jakoż już dobrze przed tym rokiem w Polszcze naszej Gnoińscy kwitnęli, według tego, co się o nich na swem miejscu mówiło, którzy się herbem Rak pieczętują, i podziśdzień, z czego utwierdzić się może, że ten herb dawniejszy od Warneńskiej klęski w roku 1444. *Pierius lib.* 28. twierdzi, że Chieńska Rzeczpospolita, Raka w herbie zażywała, a *Petrasancta fol.* 417. powiada, że Gambarowie

w Bryxyi prowincyi, raka nosili cisawego w żółtem polu, nad którym czarny orzeł unosił się. *Atlas Nov. par.* 1. *Germ. fol.* 50. świadkiem jest, że Memeliuszowie w Niemczech, podobnego we wszystkiem do naszego, Raka w herbie noszą, zkąd niewiem czyby nie lepiej mówił kto, że ten herb do Polski naszej, zkąd inąd przybył. Z tego domu był Zeugno kasztelan Lubelski, i drugi kasztelan Żarnowski, którzy w roku 1252. podpisali list Bolesława Wstydliwego u *Paproc. fol.* 71. Jan Sieniński kasztelan Lwowski, miał za sobą Gnoińską, od której krewnych skupiwszy niektóre grunta, zarośli, lasy, i różnych zwierzów leżyska, wyciąwszy lasy, miasteczko tamże zasadził, i od herbu żony swojej Warnia, Rakowem nazwał: to *Sarnicki in Descript. Polon.*

Herbowni.

Boszkowski,	*Łększycki*,	*Rapacki*,
Gnoiński,	*Płaza*,	*Zarzecki.*

Warpęsz *herbu Jasieńczyk*, w ziemi Warszawskiej. N. Warpęchowski miał za sobą Zofią Pisarską, Stefan i Jerzy Warpęchowscy w Podlaskiem 1632.

Warsz a potem **Warszowski** *herbu Rawicz*. Warsz brat Prandoty i Gowórka wojewody Sendomierskiego, kasztelan Krakowski w roku 1279. *Kromer lib.* 10. wspomina jego pamiętne zwycięztwo, kiedy Lwa książęcia Ruskiego, pustoszącego kraje Polskie pod Goślicami małą garsztkę ludzi swoich wystawiwszy przeciwko niemu, fortunnie go poraził: córka jego była za Czyżowskim Jakóbem herbu Topor. Warsz kasztelan Wojnicki w roku 1330. Warszowski Mikołaj tegoż herbu, Wołoskie, Multańskie, Moskiewskie, Inflantskie expedycye przy różnej szarży wojskowej, zawsze jednak równem sercem, to jest heroicznie odprawił, dostał się był w niewolą Tatarską, atoli z niej lubo okowany, cudownie wyszedł, za przyczyną Matki Boskiej, którego dobrodziejstwa wdzięczen, pamiątkę w Częstochowie zawiesił. Prezydował potem w zamku Chocimskim, gdzie gdy mu Tatarska Orda, zabraną żonę i dzieci wolno puścić obiecywała, byle im zamek i fortecę poddał, wzgardził tem wszystkiem dla miłości ojczyzny, luboć zamku wiernie dotrzymaszy, potem ich wykupił, miał za sobą w małżeńskiej lidze Zaleską, z której córka Tobiaszowi Minorowi Ligęzie pułkownikowi zaślubiona. N. była za Alexandrem Minorem. Jana Warsza Kazimierskiego proboszcza Chełmskiego herbu Rawicz, wspomina *Długosz pod rokiem* 1459. *l.* 13. *fol.* 240. męża pobożnego, exorcyzmami kościelnemi, dyabłom w opętanych strasznego, ale nie mniej i świątobliwem życiem swojem.

Warszowic poźniej znacznie się rozrodziwszy od dóbr swych nazwisko podostawali i tak, według *Okolskiego, Paprockiego*, a w końcu *Duńczewskiego*, powstali, Warszowie Dębińscy, Warszowic Golińscy a potem Przyjemscy, Michowscy, Rusieccy, Kosińscy, Kiemliccy, itd. o których na swojem miejscu. —

Warszawski czyli **Warszewski**, w Podolskiem województwie. Marcin Warszawski podpisał elekcyą Jana III. Dawniej zaś Jan Warszewski w r. 1408. przeciwko Bosneńczykom w wojsku Zygmunta Króla Węgierskiego żołd prowadził: rozumiem że do Warszów należą. Jan syn Mikołaja, miał za sobą Występownę.

Warszewicki *herbu Paprzyca*, w województwie Mazowieckiem. Stanisław Warszewicki wojewoda Mazowiecki, w r. 1501. syn jego Jan kasztelan Warszawski, ja go czytam kasztelanem Wyszogrodzkim w r. 1557. na liscie Zygmunta Augusta, u *Paproc. o herb. f.* 473. zostało synów jego dwóch, Stanisław i Krzysztof. Z tych Stanisław, za promocyą to wysokiego urodzenia, to wytwornej nauki, dowcipu biegłego, to i języków różnych umiejętności, osobliwie jednak Greckiego, za manudukcyą królewskich faworów, które mu pańskiem sercem świadczył August I. ile w legacyi do Turek i inszych w Europie monarchów z wielką chwałą swoją odprawionej, zaleconemu, już był regentem kancellaryi koronnej, sekretarzem koronnym, scholastykiem Gnieznieńskim, kanclerzem Poznańskim urosł; nawet tenże Król już mu infułę z dobrym dochodem podtykał: atoli on wzgardziwszy dla Boga tem wszystkiem, i nadzieją dalszych respektów pańskich na siebie, do Rzymu się pokwapił, kędy u świętego Franciszka Borgiasza na ten czas generała, do zakonu się Soc. Jesu prosił: nie zdało się Ś. Borgiaszowi, żeby był tak potrzebnego kościołowi Bożemu i Królestwu temu prałata, inaczej za fortę zakonną przyjmował, pókiby był od ojca świętego konsensu wprzód na to Warszewicki nie otrzymał: u stolicy tedy apostolskiej, gdy za swemi zamysłami supplikuje, Pius V. Papież tak mu odpowiedział: *Luboć prawi życzyłbym sobie takich ludzi, którychbym do rządów kościoła zgodnie mógł zażyć, przecież nie mogę nie chwalić tego, że sobie stan życia bezpieczniejszy obierając, idziesz za wzywającym cię na służbę swoję Bogiem, a tem bardziej że wiem, iż Societas, z swojej professyi i kościołowi pomoc i duszom zbawienie przynosi:* przyjęty tedy w lat życia swego 40. w roku 1567. z niektóremi innemi, których i swoją namową i przykładem do tegoż przedsięwzięcia pociągnął: tam w pokorze, posłuszeństwie, wyniszczeniu siebie, i inszych cnotach tak postąpił, że drugim konnowicyuszom swoim nie tylko był do pobudki, ale i podziwienia. Tej nocy,

któréj Ś. Stanisław Kostka niezmazaną żadnym grzechem duszę Bogu oddał, w nowicyacie u Ś. Jędrzeja, jemu na ten czas w domu professów Rzymskich zostającemu, który już u siebie był postanowił skoro dzień nawiedzić chorego Kostkę, przyśnił się Jezuita mówiący do niego: Darmo prawi zabierasz się do tego, żebyś widział Kostkę, który już jest w niebie, i oznajmił mu zejścia jego z świata godzinę; ten sen niektórym powiedział Warszewicki, sam z tymi wszystkiemi do Ś. Jędrzeja pospieszył, gdzie znalazł, że tejże samej godziny, która mu we śnie była opowiedziana, Kostka się z ciałem rozstał. W roku 1570. powróciwszy do ojczyzny z Włoch, na różnych urzędach żarliwością, dziwną roztropnością utemperowaną, szukał zbawienia dusz ludzkich, to z dyssydentami o wierze dysputując, to do ludzi każąc, osobliwie jednak kaznodziejska wymowa i akcya w nim się wydawała, którą wiele ludzi Bogu pozyskał. Pisał o nim do Rzymu ks. Stanisław Rozrażewski w te słowa: *słyszałem mówiącego z ambony księdza Warszewickiego, exhortującego w domu, konwersującego z Panami, o mój Boże, jak szczęśliwa Societas, że jej w tych stronach takiego męża opatrzył; jak błogosławione Królestwo Polskie, że na takiego męża trafiło.* W Poznaniu najprzód apostolską funkcyą zaczął, gdzie Benedykta Herbesta kanonika téj tam katedry przykładem swoim pociągnął do zakonu, i mową: w Warszawie potem przed Królem i senatem kazał, ztamtąd do Wilna pojechał, pierwszy tamtego dopiero zaczętego kollegium rektor, które ośm lat rządząc, siła mu swoim zabiegiem do wzrostu pomógł; a gdy kościoła swego na tamtym miejscu nie mogła mieć Societas, rzecz tę przez modlitwy gorące Stanisław Panu Bogu często zalecał, raz modlącemu się myśl z pewną otuchą przyszła, żeby o kościół Ś. Jana u Króla prosił: prosił, zezwolił biskup, Król podpisał, Papież potwierdził, Bóg sam zdał się approbować, kiedy proboszcza tego miejsca Piotra Rudzkiego z tego świata zebrał w krótkim czasie, który się z tem był ogłosił, że pókiby był żył, niemiał woli kościoła tego mam ustąpić. Odebrawszy go w possessyą lubo nie bez trudności od dyssydentów, Warszewicki z takim naciskiem do siebie kazania miewał, że po trzy albo cztery tysiące audytora jego rachowano, z takim pożytkiem, że wielu bardzo od grzechów do szczeréj pokuty, od błędów heretyckich do prawdziwéj wiary katolickiéj nawracało się, szczególniej z znacznych osób za jego pracą kościołowi Bożemu pozyskani, Jan Chodkiewicz marszałek wielki Litewski, starosta Żmudzki i gubernator Inflantski, księdzu Warszewickiemu jeszcze z lat młodych znajomy, gdy się oba w Witemberdze pod Filippem Melanchtonem uczyli, ten go do siebie zaprosiwszy, gdy z nim

o wierze przy konkursie znacznych Panów przez kilka godzin mówił, a potem gdy widział że na dowody Warszewickiego samemi tylko prawie kalumniami wysforowanemi na Jezuitów, kalwiński predykant odpowiadał, porzucił nową od siebie przyjętą wiarę, a do dawnej się wrócił. Ulryk także Hozyusz rodzony brat kardynała i biskupa Warmińskiego, i drugi, Pieczętarz Litewski, starosta Bystrzycki, za jego staraniem do owczarni się Chrystusowej wrócili *). Tym czasem powietrze się w Wilnie szerzyć poczęło: dla którego uchrony niektórzy, gdy się z kollegium, do pobliższych wiosek powynosili, on się z jedenastą swoich w mieście dla posługi ludziom tą zarazą złożonym został. Bóg mu heroiczny jego nadgradzając ku sobie affekt, wszystkich przy zdrowiu dobrym konserwował, wyjąwszy jednego, który za wszystkich miłość ku bliźnim śmiercią zarażony, temże powietrzem zapieczętował. W r. 1572. po śmierci Zygmunta Augusta, nowego Króla elekcya następowała, kardynał Kommendonus legat papiezki, chciał na nię z sobą sprowadzić do Warszawy księdza Stanisława, ale się ten wymówił z modestyą, że prawi wdawać się nam w takie interesa, prawami zakonnemi obostrzono: więc pod czas postu podjął się do ludzi kazać o sakramencie pokuty, w czem tak mu Bóg poszczęcił, że wielu ich od młodości swojej zastarzałych nałogów poprzestało, wielu świętokradzkich spowiedzi poprawiło, z takim konkursem do spowiedzi penitentów, że gdy swoi kapłani nie mogli wystarczyć tak świętej pracy, musiano i inszych do pomocy zaciągać. Tak gdy w Wilnie na chwałę Boską pracuje ks. Warszewicki, Grzegorz XIII. Papież w r. 1574. do Szwecyi go wyprawił. Na morzu płynąc, o trochę w ręce rozbojników nie wpadł, gdyby był wiatr prawie cudownie nie ustał, przez co okręt w którym płynął, z oczu rozbojniczych i ręku umknął. W Sztokolmie stanąwszy, z Janem Królem Szwedzkim kilka dni w osobności traktował o przywrócenie wiary katolickiej do tego Królestwa, z rozkazu Grzegorza, ale gdy ten monarcha ciężkie kondycye podrzucał, nie sprawiwszy nic Warszewicki, musiał ztamtąd do ojczyzny powrócić: przecież tyle był wyrobił, że Jezuitom drogę do Szwecyi utorował, i że Wawrzeńcowi Norwegiuszowi S. J. publicznego gymnasium rządy tam były oddane. Powróciwszy do Wilna, znaczne ŚS. Pańskich relikwie ztamtąd wyprowadził, które w temże mieście złożył. W cztery lata jednak znowu do Szwecyi zajechać musiał, na instancyą Katarzyny Królowy

*) Ojciec kardynała Hozyusza wójt Wileński i fundator tamże OO. Dominikanów, gorliwym był katolikiem i potomstwo jego. — *Przypisek Krasickiego.*

tego się domagającej, kilka lat tą tam missyą naszych rządził, takim przezorem, że i samym heretykom osobliwiej jednak Janowi Królowi, przypadł był do gustu, Polska za wychowanie Zygmunta syna jego, a potem Króla Polskiego pod tym imieniem III. siła powinna. Wprawdzieć go ojciec na kazanie heretyckie wzywał pewnego czasu z sobą, co widząc Warszewicki, Królowy to wywiódł wielkiemi racyami, co by za uszczerbek mógł być z tej okazyi w młodym panięciu; dla tego gdy ten z instynktu pobożnej matki wymówił się ojcu, że mu w tym razie assystować nie może, gdzie niebezpieczeństwo jakie duszy zachodzi, tą odpowiedzią wzruszony ojciec, impet swój na Warszewickiego obrócił, przecież potem dał się słusznym zmiękczyć perswazyom Królowy żony swojej. Ze Szwecyi rewokowany, w Lublinie rządy tego tam kollegium objął, które przez ośm lat ciągnął, nie tylko tę fundacyą poczynającą się w doczesne prowenta ugruntował, ale też i pobożnym przykładem swoim w różne cnoty rozkrzewił. Na missyą potem Wołoską pierwszy od Syxta V. Papieża zachęcony, z listem jego pobiegł, gdzie Piotra hospodara Wołoskiego ująwszy sobie, wiele na chwałę Boską przez lat dwa zapracował. Do Rzymu na koniec z Polskiej prowincyi prokuratorem wysłany, skoro się z tej drogi do Krakowa wrócił, a szerzące się tam powietrze znalazł, usilnemi listami u ks. generała wyprosił sobie, żeby mógł był zapowietrzonym w tem mieście służyć, co otrzymaszy, życie swoje na szańc puściwszy, padł tejże miłości swojej ku bliźnim ofiarą w r. 1591. 3. Listopada, u Ś. Macieja pogrzebiony, wieku swego 64. W lat kilkanaście po śmierci swojej, pokazał się widomie pod samo południe ks. Piotrowi Skardze, w ten czas na febrę chorującemu, i o rok jeden jeszcze życia proszącemu dla pomnożenia chwały Boskiej, i kazał mu żeby nie o jeden rok, ale o dziesięć lat P. Boga prosił, zniknął to wymówiwszy, a Skarga zaraz ozdrowiał, i żył potem lat dziesięć. Był mąż żarliwości o Boga i o dusz ludzkich zbawienie, wielkiej; z tej napisał był kilka książek duchownych, które między Panów Polskich rozrzucił, w tych naukę im opisał, jako miarkować wszystkie sprawy swoje i powinni, i mogą, żeby się do Boga stosowały. Pisał także pierwszy życie Ś. Stanisława Kostki, ile swego w Rzymie konnowicyusza. Nad to przełożył na Polski język jeszcze prałatem będąc: *Przewodnik Grzeszników Ludwika Granatensa zakonu Ś. Dominika*, *który in 4to przedrukowano w Lublinie* 1687. *Starowol. in Centur. Script. Pol. fol.* 121. powiada, że *latinitate donavit Libros historiae Aethiopicae.* W Bogu zdał się być cały zatopiony, dla tego na modlitwie tak go nie raz widziano, jakby od siebie odchodził. Pokory przedziwnej,

zkąd od wszystkich niżej kładł siebie samego, w sukni pospolicie wytartej chodził; ciało swoje niemiłosiernie traktował, jeszcze na świecie będąc, na gołym kamieniu pod głowę włożonym zasypiał, i tak sobie niebo uskarbił. Pisali o nim *Sachin. in histor. Soc.* na wielu miejscach. *Alegambe in Victim. Charit.* 1591. *Bibliot. Script. Soc. Nadasi Anno Dier. memor.* 3. *Octobris. Tanneri Societas. Mart. Baron. in Catal. Beat. Polon. Pruszcz Forteca Duchowna. Tylkowski w Życiu Ś. Stanisława Kostki. Starowol. in Script. Polon. elog.* 53.

Krzysztof Warszewicki kanonik Krakowski, sekretarz królewski, brat rodzony Stanisława, sławny pismami od siebie do druku podanemi. 1mo. *Oratio in obitum Stephani Regis Cracov.* 1587. *in 4to. Basileae in 4to* 1588. *Rostochii* 1627. *in 4to.* 2do. *Reges, Sancti, Bellatores, et Scriptores Poloniae, Romae* 1601. *in 8vo Posnan.* 1629. *in 8vo.* 3tio. *Memorabilium rerum et hominum descriptio ab orbe condito ad annum* 1585. *Cracov. in 4to.* 4to. *De laudibus Joannis Tarnovii Castellani Cracoviensis et summi in Polonia belli Ducis, Oratio in 4to Crac.* 1585. 5to. *Post Stephani Regis mortem, in primo et generali totius Masoviae conventu Oratio in 4to Cracov.* 1577. 6to. *De cognitione sui ipsius l.* 3. przydane drugie jego opuscula osobno przedtem wydane i w jeden tom złożone, to jest: *de Morte, et immortalitate animae. De monte Calvo, et miraculis ligni S. Crucis historia. De factis et dictis Jesu, Meditationes tres. Pro Christi fide et Petri sede Orationes tres. In septem Psalmos, quos vocant Poenitentiales Paraphrasis. In Jubilum D. Bernardi de Nomine Jesu Paraphrasis. De B. Maria Virgine Encomium. Apologia contra Nicolaum Regium Germanum pro suis orationibus. Pro avita religione retinenda oratio, Crac. in fol.* 1599. *i* 1600. 7mo. *Caesarum, Regum et Principum, unius et ejusdem partim generis et nominis, partim etiam Imperii ac Dominationis Vitarum Parallelarum lib.* 2. *in fol. Cracov.* 1603. 8vo. *Paradoxa, de sectis in Religione Christiana, de Turcica ob Christianorum dissidia crescente potentia, de Libertatis nimiae periculis, de aequalis omnium statuum in Repub. potentiae deformitate; de Regum inter aulicos suos proclivi corruptione, de ambitionis periculoso vitio, Pragae* 1588. *in 4to, Romae in 8vo* 1601. *Cracov.* 1598. *typis Lazari in 4to.* 9no. *Ad Henricum Valesium Poloniarum Regem Oratio in 4to Crac. Lutetiae in 4to* 1575. 10mo. *De Optimo statu Libertatis, libri duo in 4to Cracov.* 1598. 11mo. *De Origine et derivatione generis et nominis Poloni dialogus in 4to Vilnae typis Radivilianis* 1580.

12mo. *Ad Stephanum Regem Poloniae oratio, qua bellum Moscho perdomito, pace conclusum gratulatur, in 4to Magd.* 1582. *et Argentinae recusa cum aliis* 1598. *Torun.* 1582. *in 4to.* 13tio. *In mortem Maximiliani II. Imperatoris Romani, Oratio in 4to Ratisbonae* 1576. z której poznać, że Krzysztof ten pod rozerwaną w Polszcze elekcyą, tego Maxymiliana stronę trzymał, i do niego zajechał, gdzie gdy śmierć Cesarska zaszła, we trzy dni tę mu oracyą napisał. 14to. *In mortem Annae Austriacae Poloniae Sveciaeque Reginae Oratio in 4to Cracov.* 1598. 15to. *In mortem Philippi II. Hispaniarum Regis Catholici Oratio in 4to Cracov.* 1598. 16to. *Ad Rudolphum II. Imperatorem Oratio de Christianorum contra Turcas victoria in Sclavonia ad Sissek parta, exstat impressa in 8vo Hannoviae* 1613. *inter orationes gratulatorias.* 17mo. *Ad Jacobum Angliae, Scotiae, et Britanniae Regem, Oratio in 4to Cracov.* 1603. 18vo. *Clypeus spiritualis in* 12. *Cracov.* 1598. są modlitwy, już to czwarty raz w tym roku przedrukowane. 19no. *Turcicae Orationes quatuordecim: ad imitationem Philippicarum Ciceron., cui addita sunt duo opuscula, quorum unum Friderici Coriolae de Consilio et Consiliariis Principis,* z Hiszpańskiego na Łaciński język przetłómaczone; *alterum de Legato et legatione Cracov.* 1595. *in fol.* a potem te dwa poślednie traktaty, to jest *de Legato et Legatione*, także *de Concilio et Consiliariis* powtóre wydrukowane *w Gdańsku in* 12. w roku 1646. *Starowol. in Hecaton.* jeszcze te liczy. 20mo. *Conciones de Jubileo et Ecclesia.* 21mo. *Historiam Turcicam.* 22do. *De rebus gestis Rudolphi Caesaris.* 23tio. *Mastices libertatis.* 24to. *Elogia illustrium Poloniae Scriptorum.* 25to. *Possevinus in Apparatu sacro tom.* 1. między inszemi jego księgami wspomina też i tę: *Quatuor Doctorum Ecclesiae encomia.* 26to. *Ad Sigismundum III. in Comitiis Inaugurationis Oratio, Upsaliae* 1594. Tem piórem swojem tak się wsławił, że nie tylko w Polszcze, ale i w obcych krajach nieporównaną sobie sławę pozyskał, dla tegoć Stanisław Miński, tak do niego w liscie swoim pisze: *Te etiam atque etiam diligo et admiror me hercule, quod inter tot tuas calamitates, et adversae fortunae procellas, non modo animum te dignum non remisisti, sed et studia ac literas ita coluisti, ut nunc plurima laborum et lucubrationum tuarum monimenta, externorum manibus, summa cum laude tua passim conterantur. Ita senescere oportet virum, qui tot Imperatoribus, tot Regibus, tot Principibus servierit, et charissimus fuerit, negotia domi forisque tractaverit, multas gentes, regiones, moresque ipsarum viderit etc.* W książce: *De cognitione sui ipsius* samże

kładzie list Grzegorza XIII. Papieża do siebie pisany w roku 1573. w którym chwali jego gorliwość za wiarę, i wolne na chwały Boskiej przymnożenie pióro jego sławi, zabiegi także na dobro ojczyzny. *Rescius Epist.* 16. *lib.* 2. tak do niego mówi: *Quae scribis, nec latere sciunt, nec solent populum timere*, i *Epistol.* 20. *Turcicas tuas ita quotidie libo, ut quotidie verear, ne desinant, sic sunt ad palatum*, i znowu *Epistol.* 18. *lib.* 1. świadczy o nim, że bardzo wiele Polakom, pismem swojem ohydził heretyckie błędy, znajdziesz i więcej listów danych od Rescyusza do Warszewickiego z wielkiemi pochwałami. *Starowol. in Hecat. elogium mu* 102. zapisał. Jakoż piękne w tym mężu przymioty, godne były i nie jednej pochwały, wysłany albowiem od ojca do cudzych krajów za radą Piotra Myszkowskiego, potem biskupa Krakowskiego, w językach: Francuzkim, Włoskim, Niemieckim, Hiszpańskim, takiej biegłości nabył, jakby się w każdym z nich urodził, luboć on nie kontentując się tem, że tam z młodych lat peregrynował, dla większego poleru, sam się tam z ochoty swojej wyprawił: wymowy gładkość znaczna się w nim wydawała, która się pokazała w oczach Polskiego świata, gdy posłował na konwokacyą Warszawską w r. 1574. *Biel. fol.* 719. Dzielność i rozsądek wielki w rzeczach, dla tego Stefan Batory Król Polski, jego sobie wybrał i wysłał w legacyi do Szwecyi, upominając się pewnych zamków w Inflanciech. *Bielski f.* 790. Nadto niespracowany w czytaniu ksiąg i pisaniu. Siostrzenica jego i Stanisława, była za Stanisławem Myszkowskim margrabią. N. Warszawicki w roku 1606. zabity na stolicy Moskiewskiej, utrzymując zmyślonego Dymitra Cara Moskiewskiego. *Petricius lib. 2. hist. Moschovit.* Mikołaja o którym wyżej mówiłem pod Warszowskiemi, Warszawickim zowie *Duryew*.

Warszycki *herbu Abdank.* Od Skarbków hrabiów z Góry wyszli, w Łęczyckiem województwie osiadłszy, i Bogu i ojczyznie w najlepszą zasłużeni. O dawniejszych domu tego mężach, pod tem imieniem nie mogłem się nigdzie doczytać, najdawniejszego z ksiąg grodzkich Łęczyckich dochodzę Stanisława z Warszyc, który w r. 1484. dobra swoje Skoszewy miasteczko, z temi wioskami, Byszewy, Kalien, Mieczkowa wola, Moskiew, Polik, Witkowice, Bendon, Buczek, Ostrów, Parzyce, Czerzhów, Modlna, Kreszów mniejszy i większy, Leźnica większa, Bogdańca, Tymienica, Dąbrowka mniejsza i większa, Wincencyannie z Lezenic wojewodzance Brzeskiej Kujawskiej, czyli raczej wojewodzinie, starościnie Łęczyckiej puścił *jure obligatorio*, za cztery tysiące czerwonych złotych, kopiją tej inskrypcyi znajdziesz u *Okol. pod herbem Abdank*, które potem dobra Kazimierzowi III. Królowi Polskiemu do-

stały się, według tegoż *Okolsk.* kwitnął potem Jakób Warszycki, którego syn Jan pod Rewlem mężnie na nieprzyjaciela nacierając zabity: drugi syn Jakóba Maciej miecznik Łęczycki, z Romiszowskiej Anny trzech synów spłodził: Jana, Stanisława i Jędrzeja. Z tych Jan rotmistrz pod Janem Zamojskim hetmanem, w obozowych tumanach, od młodszego wieku, aż do śmierci wychowany bezżenny zszedł z tego świata. Stanisław na dworze Anny Jagiellonowny Królowy wiek młody polerował, posłował potem na zjazd Wiślicki w r. 1587. i podpisał edykt za Zygmuntem III. *Constit. fol.* 439. urosł dalej kasztelanem Warszawskim, Kobryńskim i Osieckim starostą, z któremi tytułami, deputatem naznaczony do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 878. jeździł od Zygmunta III. Króla w legacyi, do Iwana Wasilewicza Cara Moskiewskiego znacznym kosztem, którego nigdy nie żałował; ile jaka na ojczyznę przygoda naskwarła, Zygmuntowi Królowi Szwedzkie dziedziczne Państwo, jadącemu do Szwecyi odbierać, ludzi do boju swoją szkatułą wystawionych posłał, i sam się z niemi w zamorską drogę puścił, a zostawszy podskarbim wielkim koronnym, gdy w skarbie pieniędzy niestawało, swojemi nie raz potrzeby Rzeczypospolitej zastępował, co osobliwiej pokazał w ten czas, gdy w r. 1613. do ukojenia związkowych chorągwi, delegowano go z sejmu, *Constit. fol.* 6. bo i na wojsko znaczną wysypał summę, i przedtem Zygmunta Króla kilka miesięcy z swoich dóbr podejmował z całym dworem, że prowenta królewskie od rokoszanów rozszarpane, nie wystarczały na sustentacyą Pana. Pod czas rokoszu tego i Moskiewskich rewolucyi, nienadwerężonym statkiem przy tymże Królu stawając, zdrowie swoje na szańc nie raz wystawił. Ale i na Boga swoję szczodrobliwość oświadczył, kiedy Pannom Bernardynkom w Warszawie kościół i klasztor wystawił, w prowenta uposażył, i należycie ufundował: a przy kościele Brzezińskim, kaplicę wymurował i nadał: umarł wojewodą Podlaskim w r. 1616. w którym roku jeszcze go z tym honorem zapisanego czytam komissarzem do granic Podlasia i księztwa Litewskiego. *Constit. fol.* 47. Kupił był w Podlaskiem dobra Nosowe i Kozirad, o czem świadczy *Komissya rozgraniczenia Podlasia i Brześciańskiego województwa*, pogrzebiony w swojej fundacyi w Warszawie, trzymał krom wspomnionych wyżej starostwa Czerskie i Warszawskie.

Jędrzej podkomorzy Sieradzki, trzeci syn Macieja miecznika Łęczyckiego, siostra jego i drugich braci Maryanna, Lasockiego chorążego Łęczyckiego małżonka, w Brzeźnickim kościele spoczywa. Ten Jędrzej spokojne i od publicznego zgiełku dalekie życie prowadził, ofiarowanych sobie krzeseł

przyjąć niechciał, po śmierci w Modlnie złożony, kędy któryś z przodków domu tego, kościół wystawiwszy, wieś Miąszą Sośnią nazwaną, w posagu do niego przyłączył, z Katarzyny Rokszyckiej herbu Pobog, dwie córki spłodził, jedna Katarzyna pierwszym związkiem Gabryelowi Tarnowskiemu staroście Krakowskiemu, drugim Janowi Zebrzydowskiemu miecznikowi koronnemu zaślubiona, druga Jerzemu Kalinowskiemu, lubom omyłką nazwał ją wojewodzanką Mazowiecką w tomie piątym. Synów zaś czterech: Adama, Pawła, Alexandra i Stanisława. Z tych Adam dworzanin królewski, i poseł z Podlaskiego na sejm 1631. ztamtąd deputatem zapisany na trybunał fiskalny Radomski, *Constit. fol.* 10. pod Chocimem za Zygmunta III. w Prusiech i Moskiewskich expedycyach mężnie za ojczyznę piersi swoich nadstawiał: zda mi się, że to on w Gidlach OO. Dominikanom kościół i klasztor fundował, to pewna że Piotrkowski klasztor OO. Franciszkanów, liczy go za swego dobrodzieja, życie to śmiertelne w nieśmiertelne zamienił w r. 1656. na ten czas podkomorzy Mielnicki.

Paweł wojewoda Mazowiecki i generał w r. 1659. syn drugi Jędrzeja podkomorzego Sieradzkiego, był przedtem kasztelanem Konarskim w Łęczyckiem, w ten czas kiedy pisał swój herbarz *Okol.* syn jego Adam z sejmu 1667. komissarzem naznaczony do granic od Szląska, *Constit. fol.* 21. a w roku 1674. Adam wojewodzic Mazowiecki, podpisał elekcyą Jana III. Króla Polskiego w Sieradzkiem województwie. Anna Jędrzeja Bykowskiego podczaszego Łęczyckiego małżonka.

Stanisław najprzód wojewoda Mazowiecki 1632. potem kasztelan Krakowski, syn trzeci Jędrzeja podkomorzego, jeszcze od Zygmunta III. Króla w senat Polski policzony, pięciu Królom nie porównaną wiernością, radą i pomocą przez lat pięćdziesiąt zaszczycał się: na Zbarazkie i Beresteckie okazye, okryte tak piesze, jako i jezdne wystawił chorągwie. Sam z pospolitem ruszeniem, ciągnął nie raz na sukkurs ojczyznie. Pod czas Szwedzkiej burzy w Polszcze, nie tylko, że z bracią swoją nigdy Jana Kazimierza Króla nie odstępował, ale też z Pileckiej i Krzepickiej fortecy, Szwedów wypędził. Dankowską fortecę przeciwko nim uzbroił, kędy im mężny dawał odpór: W tychże dobrach, na wzór stryja swego, Jana Kazimierza Króla chojną przez niemały czas traktował ręką, co mu i w Pileckim potem świadczył zamku. Fortunę, którą był zebrał obszerną, żyjąc pomiarkowanie, albo na potrzeby ojczyzny, albo na kościoły sypał, w Piotrkowie, w Dankowie, w Mrzygłodzie nowe przybytki Boskie wystawił, pewną summę sobie naznaczył, którą codzień, na ubostwo dzielił: co miesiąc za dusze w czyscu zostające trycesymy zakupował, OO. Refor-

matom w Krakowskiem mieście placu swego ustąpił na konwent i klasztor. Do Najśw. Matki szczególniej nabożny, który obraz w Częstochowie cudami wsławiony, często nawiedzając ubogacił. Duchowieństwo szczególniej szanował, żydów i heretyków nienawidził, pierwszych nigdzie w dobrach swoich cierpieć niemógł: dokonał śmiertelnego kresu w r. 1680. w lat życia swego więcej niż ośmdziesiąt; w r. 1629. już posłując na sejm, komissarzem naznaczony do granic od Wielkiej-polski. *Constit. fol.* 16. Pierwsza żona jego Bełzecka wojewodzanka Podolska, druga Helena księżniczka Wiśniowiecka Konstantego wojewody Ruskiego córka, z tej zostały się dwie córki, Teresa Jędrzejowi Firlejowi kasztelanowi Lubelskiemu, Helena Michałowi Warszyckiemu wojewodzie Sendomierskiemu, zaślubione, i syn Jan Kazimierz dziedzic na Pilcy i Ojgrodzieńcu, starosta Ojcowski, wspomina go *Konstytucya* 1667. *fol.* 21. Sprzysiągł się był dożywotnie z Domicellą z wielkiego Chrząstowa Wierzbowską, ale z nią *sterilis* wszedł do grobu, druga żona jego była Anna Stanisławska wojewodzanka Kijowska.

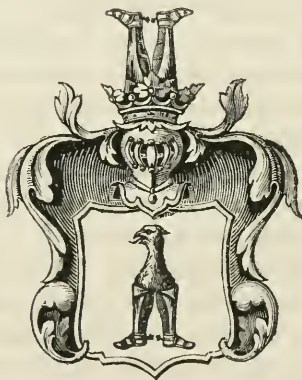
Alexander podkomorzy Sieradzki, dziedzic na Warszycach i Biały, czwarty według *Arteńskiego in fastigo Senatus,* syn Jędrzeja podkomorzego Sieradzkiego, tego z Walewskiej syn Michał, najprzód miecznik Łęczycki, *Const.* 1667. *f.* 21. i 1676. *fol.* 27. dalej miecznik koronny i starosta Piotrkowski, z sejmu 1690. komissarz do uspokojenia pretensyi Rzeczypospolitej od kurfirszta Brandeburskiego, *Constit. fol.* 17. na koniec wojewoda Sendomierski 1696. r. pułkownik wojsk Rzeczypospolitej z Czarnieckim sławnym wodzem tryumfalnie wojował, a potem w Ukraińskich i Moskiewskich mogiłach, także pod Wiedniem pamiętny wojownik, temu Helena Warszycka kasztelanka Krakowska, dwie córki powiła. Pierwsza Teresa, poszła za Jana Odrowąża Pieniążka wojewodę Sieradzkiego, druga Teofila za Jana Męcińskiego starostę Wieluńskiego, synów zaś dwóch: Stanisława miecznika koronnego starostę Łęczyckiego, wspominają go Konstytucye 1690. komissarzem do granic od Szląska, *Constit. fol.* 17. i w roku 1703. deputatem do boku królewskiego dla obrady, *fol.* 15. wszedł w kontrakty małżeńskie z Maryanną Jordanowną kasztelanką Wojnicką, z której tylko Emerencyanna córka została, która 1*mo voto* żyła z Ludwikiem Pociejem wojewodą Wileńskim i hetmanem wielkim Litewskim. 2*do* z hrabią Montmorenci. Jerzy drugi syn Michała wojewody Sendomierskiego, najprzód stolnik Sieradzki, starosta Bolesławski 1697. dalej starosta Piotrkowski i marszałek trybunału koronnego 1702. kasztelan Łęczycki 1703. aż i wojewoda, w roku 1733.

przeniósł się na inszy świat, potomka żadnego nie zostawiwszy domu Warszyckich chwałę wniósł do grobu, w kościele naszym Lwowskim pogrzebiony, dwa razy ponawiał śluby małżeńskie, raz z Łosiowną wojewodzanką Malborską, drugi raz z Potocką wojewodzanką Bełzką *).

Warteszowicz. Jan Warteszowicz na sejmie 1654. między rycerstwo Polskie policzony, o czem patrz Konstytucyi w tymże roku.

Warzycki *herbu Trąby*, w Podgórzu. Z tych nasi pisarze wspominają Jerzego Warzyckiego, którego dla osobliwych jego talentów do herbu swego przypuścili Jordanowie. N. miał za sobą Helenę Jastkowską, która po jego śmierci ponowiła śluby z Dedyńskim.

Warzymowski *herbu Pomian*, patrz **Sokołowski**, którzy zdawna pisali się z Warzymowa, prawdać że *Paproc. Okol. Bielski* Warzymowskich do herbu Wieniawa naciągają, ale rozumiem że omyłką, dla podobieństwa tych dwóch herbów z sobą Wieniawy i Pomianu. Mikołaj z Warzymowa kasztelan Brzeski Kujawski 1438. u *Łaskow. w Stat. fol.* 82. Tomasz w roku 1443. po znacznem zwycięztwie z Turków w Węgrzech, chorągiew swoję zawiesił w Budzie w kościele. *Biel. fol.* 373.

WASELROT HERB.

Treterus in Vitis Episc. Varmien. pisze ich **Weiselrodt**, indziej czytam ich **Waldenroth**, insi **Walenrodt**, *MS. o Famil. Prusk.* Waselrod Adler, który też tak ten herb opisuje. Orła głowa w prawą tarczy obrócona, i z szyją czarną, pod nią dwie nogi rycerza zbrojnego, z ostrogami, tak ułożone, jakby na nich orla głowa stała, u *Tretera* tenże sam

*) Ta po śmierci jego poszła za Opalińskiego wojewodę Sieradzkiego. — *Przypisek Krasickiego.*

herb widzieć, tylko że on linią poprzek nie dzieli, głowy orlej z wywiesionym językiem od nóg, *MS.* zaś wspomniony tę linią położył, na hełmie też nogi wywrócone być powinny do góry piętami i ostrogami, tak żeby się piętami z sobą schodziły, palcami na bok od siebie. Ten herb jest malowany w Chełmży, w kościele katedralnym na ścianie pod krucyfixem, ale z infułą biskupią, bo Łukasz Weselrod albo de Allen z Torunia rodem, J. U. D. z kanonika Warmińskiego został biskupem tegoż miejsca, *MS.* ten powiada, zda mi się że leży w Toruniu u Ś. Jana w kaplicy Ś. Kostki: bo tam jest ten herb kamienny pod samem sklepieniem, gdzie powiadają, że ten biskup w Toruniu trucizną zniesiony. *Treterus* luboć o jego śmierci twierdzi, że go w Toruniu zastała, w r. 1512. powracającego do Prus z Krakowa, dokąd się był wybrał, żeby był assystował do ślubu Zygmuntowi I. Królowi z hrabianką Cylji, ale o truciznie milczy, i owszem przydaje, że do Warmji ciało jego sprowadzone, tamże spoczywa. W Rzymie ten Łukasz konfirmacyą i konsekracyą otrzymał, zkąd powróciwszy do swego biskupstwa wprawdzieć Kazimierza Króla Polskiego nie miał sobie przychylnego, atoli że był człowiek mądry, pobożny, w wielu językach biegły, i przykładnego życia, tyle sobie tem estymacyi u Panów Pruskich uskarbił, że Króla utrzymali i ugłaskali, że go spokojnie przy biskupstwie swojem zostawił. Sukcessorowie zaś Kazimierzowscy w osobliwszym go mieli respekcie, Zygmunt I. najbardziej, od którego Łukasz trzymał trzy starostwa, Starogrodzkie, Sztumskie, i Krystburskie: kościół Warmiński nie tylko w duchownych rzeczach, ale i w doczesnych wielką roztropnością rządził, tak że prowentów biskupstwa swego piętnaście tysięcy grzywien liczył, które jednak pieniądze, nie na zbogacenie krewnych i kolligatów swoich, ale na potrzeby kościoła swego i prowincyi pożytki hojnie obracał, wiele w dyecezyi swojej domów Bożych w kościelny apparat przystroił, na zamek Heilsberski, który ogniem spłonął w r. 1497. siła spendował. OO. Bernardynów z Wiszmaru sprowadziwszy, w Warmji fundował pod tytułem Ś. Antoniego, i w wszystkie potrzeby należycie opatrzył. Z Krzyżakami nie miał pokoju, ci wiedząc, że im nie sprzyjał, namówili arcybiskupa Ryskiego, że Łukasza na synod w Inflanciech złożony wzywał, ale się tam stawić nie chciał. I lubo tak on jako i jego rodzina Toruń, dawniejszemi czasy za ojczyznę swoję znali, potem jednak w książęcych Prusach osiedli: z których Marcin a Waldenroth Capitaneus Tapiaviensis, dekret komissyi Króla Polskiego podpisał w r. 1609. i w roku 1620. *Consiliarius Provincialis, Deputatus ad recensionem juris Martinus Vallenrodt.*

Wasicki. N. Wasicki miał za sobą Wiktoryą Strzegocką, z niej synowie byli, Jędrzej, Stanisław, Maciej, Marcin i Wojciech, i córka Anna Dymidecka.

Wasiczyński *herbu Korczak*, na Rusi z Wasiczyna, Kasper Wasiczyński w Ruskiem województwie poborca z sejmu 1588. *Constit. fol.* 503. był potem wojskim Lwowskim, *Acta Terrestr. Leopol.* miał za sobą Helenę córkę Mikołaja Łysakowskiego Lubicza, kasztelana Chełmskiego, pozostałą wdowę po Łaźniewskim. Scibor brat jego, ale z inszej matki Połanowskiej urodzony, siostra ich Elżbieta żyła z Bartłomiejem Bełzeckim. Krzysztof od młodości swojej do sędziwego wieku niespracowany dla ojczyzny żołnierz, z sejmu 1633. komissarz do granic, *Constit. f.* 31. pojął Jadwigę Cetnerownę kasztelankę Halicką, z Kurzańskiej urodzoną, z tej spłodził trzy córki, Helenę Olewińską, Zofią Baranowską, i Jadwigę Zbroszkową strażnikową polną. N. miał za sobą Katarzynę Słoniewską. Elżbieta i Anna zakonnica u wszystkich śś. we Lwowie. Ostatnia z tego domu Wasiczyńska żyła z Krosnowskim podkomorzym Lwowskim. Teresa z Stefanem Podlodowskim rotmistrzem królewskim, w kontrakty małżeńskie weszła N. miał za sobą Katarzynę Słoniewską.

Wasieńczowicz *herbu Lis* odmienny, patrz **Makarowicz**, w Mińskiem i Kijowskiem województwach. Mikołaj Wasieńcowicz podwojewodzy Kijowski, miał za sobą Charlęską, synowie jego Krzysztof, Jan i Jędrzej. Jakóba Wasieńcowicza wzięła w niewolą Moskwa, którego gdy w r. 1509. upominał się Zygmunt I. Król Polski, nie przyszło do restytucyi, bo sam dobrowolnie chciał się u Moskwy zostać.

Wasilewicz *herbu Syrokomla*, ale z tą odmianą, że na Abdanku kładą strzałę prosto żeleźcem do góry dwiema krzyżami przedzieloną, to jest dwa na niej krzyże, są w województwie Mścisławskiem. Wasilewicz Dymitr koniuszy u Witolda w. książęcia Litewskiego odprawował od niego poselstwo do Króla Jagiełła ofiarując mu pieniądze na wykupienie Podola od Spytkowych dziedziców, pisze o nim *Stryjkow. fol.* 501. w r. 1423. Stefan Dymitrowicz Wasilewicz, w zasługach od książąt Ostrogskich wziął Nowydwor, syn jego Wasil spłodził Stefana, ten długo służąc na dworze książąt Radziwiłów potem w obozie Litewskim wiek swój strawił, syn jego Mikołaj Kazimierz wojski Mścisławski 1648. podpisał konfederacyą generalną. Ojciec jego pod Pskowem pieszo szedł do szturmu, *Paproc. fol.* 407. służąc na ten czas za towarzysz z Radziwiłem. Eustachiego Wasilewicza wspomina podpis do poselstwa Panów Ruskich, do Syxta IV. Papieża. Są i na Wołyniu.

Z tych Wasilewicz Dachno ziemianin Wołyński, o czem świadczy *Metryka Wołyńska.*

Wasilewski *herbu Drzewica*, w Wołyńskiem województwie, z ziemi Drohickiej, przydomek mają Chochlik. Walentyn dziedzic na Wasilewie Wasilewski, z Doroty Rutkowianki, spłodził syna Marcina, ten z Kuczyńskiej Stefana, o czem tranzakcye świadczą w księgach Drohickich 1600. 1620. i 1630. Stefan z dwóch żon Zawackiej i Rylskiej, zostawił Teofila, Jędrzeja, Tomasza, młodo zmarłych. Jan w zakonie Ś. Franciszka de observantia, Mikołaja, Adama Franciszka dwóch imion, pisarza ziemskiego Krzemienieckiego, temu Angela Wilczopolska powiła te dzieci, Józefa Soc. Jesu i Alexandra, Annę Głuchowską, Teresę zakonnicę Karmelitankę, i Maryannę.

Franciszek Wasilewski archydyakon Łęczycki. Wawrzeniec z Wasiłowa Wasilewski, z Maryanną *Niewieścińską* herbu *Pogonia* ożeniony, miał synów dwóch, Wawrzeńca i Wojciecha, ten Wojciech z Maryanną *Brzozewską* spłodził synów dwóch, Józefa *sterilem*, i Alexandra łowczego Chęcińskiego, który miał żonę z województwa Krakowskiego, Antoninę z *Tęgoborza Tęgoborską*, herbu *Szreniawa*, z tą spłodził synów trzech: Adama, Jana Kantego i Alexego. — *Duńczewski.*

Wasilewski *herbu Rogala*, są w księztwie Litewskiem i Ruskiem województwie. N. Wasilowski z Kmitą wojował Moskwę w r. 1568. Hieronim stolnik Wołkowiski poborca w tejże ziemi 1601. *Constit. fol. 777.* Michał Wasilewski podsędek Witebski, miał za sobą Antoninę Filipowiczownę sędziankę grodzką Mińską. Mikołaj Wasilewski 1531. na liście Zygmunta I. Króla *danym Miastu Lubelsk.* Kazimierz Wasilewski herbu Rogala miecznik Lwowski, pisarz grodzki Przemyski, żona jego Elżbieta Grocholska wojskiego Nowogrodzkiego córka, z niej było dwóch synów, Józef starosta Narewski, i Antoni, tego żona Radzimińska. Ignacego starosty Narewskiego z Izabelli Śleszyńskiej córka jedynaczka. Teresa starościanka Narewska pozostała wdowa po Wasilkowskim łowczym Podolskim, poszła za Ignacego Bala starostę Taborowskiego. N. żyła z Mikołajem Podoleem. Kazimierz pisarz grodzki Przemyslki i Ludwik, bracia Jana starosty Narewskiego.

Tadeusz Wasilewski roku 1778. wojski Orszański. — Franciszek horodniczy Orszański. — *Krasicki.*

Wasilkowski *herbu Korczak*, w Podolskiem województwie. Wasko Wasilkowski dziedzic na dobrach Tłuste nazwanych w r. 1584. syn jego Jędrzej. *Acta Castr. Camen.* N. pojął Zofią Kalinowską wojskiego Halickiego Walentego

córkę, z nią spłodził dwóch synów, Prokopa i Samuela, i córkę Annę Zyrawską. N. złączył się dożywotnie z Jadwigą Strzemeską podsędkowną Halicką, ta mu powiła trzech synów, ludzi rycerskich, z których był Józef cześnik Podolski, ten miał za sobą Humiecką z Kąckiej siostry Marcina kasztelana Krakowskiego urodzoną. N. łowczy Podolski miał za sobą Wasilewską Teresę starościankę Narewską, *sterilis*. Jan w Kijowskiem województwie 1674. Michał, synowie jego Zacharyasz i Jędrzej. *Acta Castren. Leop.* 1626. *Acta Camen.* 1629.

WASKIEWICZ HERB.

Według *Paproc. w Gniazdzie f.* 1198. *O herb. f.* 681. *Okol. tom.* 3. *fol.* 274. *Klejnoty f.* 103. powinien być krzyż, ale u końca czyli u trzonka na dwie części rozdarty i rozdzielony, kolor krzyża złoty, pole niebieskie, na hełmie *Ks. Kojał. in MS.* trzy pióra strusie kładzie, powiadają zaś, że ten herb za czasów Jagiełła Króla nadany mężowi odważnie Tatarów wojującemu, i tryumfalnie zawsze z pola schodzącemu. *Bosius de triumphali cruce lib.* 5. *cap.* 6. *et* 7. takież jak ten herb figury położył krzyża, które przekopijował *ex Algiptiorum simulacris*. Tym się herbem pieczętują Waskiewiczowie w księztwie Litewskiem w województwie Mińskiem. Bogdan pułkownik, w nieszczęśliwej pod Wiedrusą z Moskwą potyczce, ranny. *Stryjkow. lib.* 21. *c.* 7. ale go pisze Maskiewicz.

Waśniewski *herbu Bończa*, w ziemi Mławskiej, dom rozrodzony. Wyciech Waśniowski pleban Brzeski, wydał do druku *Objaśnienie trudności Teologicznych zebrane z Doktorów ŚŚ. od Anzelma Świętego, a od niego z przydatkiem na język Polski przetłomaczone, w Krakowie* 1651. *in 4to.*

Waśniowski. Ci w komput rycerstwa Polskiego policzeni przez Konstytucyą 1676.

Wąsowicz *herbu Łabędź*, w Sendomierskiem i Rawskiem województwach, od przodka swego Wąs nazwanego,

męża walecznego tak nazwani Wąsowiczami: gdzie nabywszy w Rawskiem dóbr Smogorzewa, z nich się i podziśdzień piszą. Tak rozumiem że do nich należy Ziemak z Smogorzewa Ciechanowski sędzia, który w r. 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. fol.* 140. *Okolski* powiada, że z tego domu byli starostowie Radomscy i Łomżyńscy. Dersław z Smogorzewa starosta Radomski, którego córka żyła z Piotrem Gomolińskim. Balcer Wąsowicz z sejmu 1567. poborca w Radomskiem, Stężyckiem, Chęcińskiem i Opoczyńskiem. *Constit. f.* 146. Wacław starosta Lenczewski w r. 1587. podpisał ustawy zjazdu Pokrzywnickiego, województwa Sendomierskiego, *Constitut. fol.* 426. i drugi Jan z Woli *fol.* 427. Adam poborca w Sendomierskiem 1618. *Petric. lib.* 2. *Histor. Moschov.* pisze o jednym z nich, że zginął na stolicy w Moskwie, z Dymitrem Carem Moskiewskim, niewiem czy nie Mikołaj, o którym *Okolski* namienia, że się pisał de Bielojowice. Krzysztof rotmistrz, urodzony był z ojca Wacława pułkownika pod Zamojskim hetmanem, matki Drohojewskiej, w wieluć w prawdzie bataliach mężnego serca dał dowody, ale osobliwie w okazyi z Nalewajkiem, i z Lissowczykami: deputatem zasiadał na trybunale koronnym 1620. posłem obrany na sejm, umarł w r. 1628. N. cześnik Sendomierski z Drohojewskiej urodzony. Wawrzeniec z Smogorzewa podsędek Sendomierski, u *Nakiel. w Miechow. fol.* 668. w r. 1561. Wąsowiczowna z Smogorzewa, żona Macieja Leńka Rokickiego stolnika Sochaczewskiego, *Paproc. o herb. fol.* 429. Wacław archidyakon Poznański 1646. proboszcz Nurski i Łaskarzewski, deputat na trybunał koronny, któremu synowiec jego Piotr przypisał *Olorem pro rostris eloquentem*, ojciec tego Wacława pod Moskiewską wojnę żołd w wojsku prowadząc, gdy naszych w stolicy Moskwa zewsząd ścisnęła, on jednak przedarł się do nich z prowiantem. Wacława synów rachuje *Okolski* tych: Wacława, Jacka, Franciszka i Zbigniewa. Felicyan starosta Narewski u Króla Michała w wielkich respektach dworzanin, z sejmu 1670. komissarz do granic. *Constit. fol.* 25. Zbigniew cześnik Sendomierski zmarły przed rokiem 1689. syn jego Wacław. Balcer Konstantyn podsędek Sendomierski, syn jego Kasper 1672. Ewa Mikołaja Bełzeckiego małżonka. Adam i Maciej podczaszy Łukowski, Maxymilian chorąży w wojsku cudzoziemskiem. Jan podwojewodzy Radomski, Piotr poborca Radomski, Wacław Ignacy major w wojsku J. K. Mci 1674. pisali się na elekcyą Jana III. Ludwik stolnik Łomżyński podwojewodzy Krakowski, lampę srebrną na dwa łokcie wielką dał do obrazu Matki Boskiej w Studziannym 1674. Marcin stolnik Sochaczewski fundował OO. Piarów w Radomiu na

dobrach ziemskich, co approbowała *Konstytucya* 1690. *f.* 15. zda mi się syn jego prowincyałem w tymże zakonie temi czasy, mąż wielkiego przezoru i ludzkości. Karol najprzód pisarz ziemski Sendomierski, poseł z tym tytułem na sejm 1685. r. ztamtąd deputowany do rewizyi skarbu koronnego, *Constitut. fol.* 8. w r. 1687. już sędzia ziemski, z sejmu 1690. deputat do boku królewskiego dla obrady, *Constit. fol.* 8. na koniec podkomorzy Sendomierski 1700. r. deputat do tejże funkcyi, *Constit. fol.* 15. miał za sobą Wąsowiczownę siostrę tej, co była za Kłopockim, drugą Leżyńską. Synowiec jego Wojciech, a bodaj nie syn łowczego Sendomierskiego, życia młodo dokonał w zakonie naszym w kollegium Kaliskiem 1706. Marcin temi czasy w tymże zakonie. N. proboszcz Nowomiejski ś. t. doktor, kościół w Dzierzaźnie wymurowawszy umarł 1678.

Wacław Wąsowicz starosta Kiślacki z *Starzechowską* spłodził trzech synów, Antoniego, Jerzego i Jana, i córkę jednę za Czekanowskim, drugą za Dzierzkiem. — Antoni podczaszy Sanocki z *Gebultowskiej* spłodził synów siedmiu, Franciszka, Ignacego, Teodora, Rufina, Józefa, Stefana i Antoniego, córek dwie Maryannę 1*mo voto* Iżycką, 2*do* Zarębinę i Teresę Bogdańską. — Jerzy podstoli Kijowski, drugi syn Wacława starosty Kiślackiego z *Potocką* spłodził Walentego, Franciszka i Michała. Córki Joannę Szempławską, i Różę Jezierską. — Jan syn trzeci Wacława umarł bezżenny. — Ignacy syn Antoniego podczaszego Sanockiego z *Gebultowskiej*, pojął *Nowicką*. Teodor brat jego obrał sobie potem stan duchowny i był proboszczem w Dubiecku. — R. 1778. Karol Wąsowicz sędzia ziemski Radomski. — Andrzej łowczy Radomski. — Jan łowczy Stężycki. — W Radomskiem temi czasy trzech braci Wąsowiczów tegoż herbu i procedencyi. Najstarszy podsędek ziemski Radomski, drugi dzierżawca czyli starosta Budziszewski z *Szaniawską* łowczanką koronną wdową po Drohojewskim ma córkę jedynaczkę. — Trzeci brat N. Wąsowicz miecznik Radomski. — W województwie Kijowskiem temi czasy N. Wąsowicz sędzia ziemski Owrucki. — *Przypisy Krasickiego.*

Temi czasy N. Wąsowicz były generał wojsk Polskich pojął w małżeństwo Annę *Tyszkiewiczownę* pierwszym związkiem będącą za Alexandrem hr. Potockim wielkim koniuszym dworu Ces. Ross., zrodzoną z ks. *Poniatowskiej* synowicy Stanisława Augusta Króla.

Wąsowski *herbu Łada*, w Rawskiem województwie. N. Wąsowski miał za sobą Katarzynę Duninownę, z tej córka Katarzyna była za Jakóbem Święcickim, matka Stanisława Święcickiego biskupa Chełmskiego. *Nieszpork. Anal. f.* 256.

Wąsowski *herbu Nałęcz*, jedenże dom z Zarczyńskiemi, ale od dóbr Wąsosza w Wielkiej-Polszcze, tak nazwani. Karol Wąsowski stolnik Kijowski w województwie Ruskiem podpisał elekcyą Jana III. Bartłomiej Natanael Wąsowski Soc. Jesu żywy cnót wszelkich obraz, tak przełożonym (rządził zaś kollegium Bydgoskie, Jarosławskie, Poznańskie po

dwa kroć, i prowincyą Polską,) jako i poddanym będąc, zawsze na przykład zakonnej karności prowadził życie. Rektorem zostawszy, tak innym chojnie prowidował, że sam ostry post codziennie sobie nakazował. Do narodzenia Pańskiego od mięsnych potraw abstynencyą przez cały gotował się adwent, którą żeby przed innemi zataił, drobno pokrajawszy mięso, na samym rosole i jarzynie przestawał. Przy ołtarzu aby się nie tylko wysoką kontemplacyą, ale i ciałem jednoczył z Bogiem, w żelaznym zawsze pasku do mszy świętej przystępował, a lubo niewinne prowadził życie, ustawiczną jednak włosiennicą ciało trapił, której za wezgłowek, a deski za materac, tak po drogach, jako i w domu zażywał: na trzy dni przed śmiercią tak spiący znaleziony, lubo ciężkie paroxyzmu i blizkiej śmierci bole dokuczały mu bez wytchnienia, ledwo się jednak dał uprosić, żeby na słomianym worze schorzałym folgę jaką uczynił członkom. Pańskie dwory, Grudzińskiego, z którym pod czas Szwedzkiej burzy, do cudzych krajów jeździł, Alexandra Lubomirskiego wojewody Krakowskiego, gdzie był missyonarzem kazaniami, katechizmami i słuchaniem spowiedzi, w podobne, jakiemi sam jaśniał, wprawował obyczaje. Urząd prowincyała zdawszy, rektorem w Poznaniu uczyniony, często bardzo kapłana sobie drugiego za socyusza dobrawszy na missye wyjeżdżał, zkąd się z wielkim dusz zyskiem, oraz Societatis i Apostolskiej żarliwości sławą wracał. Gdy zaś z Podola, Wołynia i Rusi Tatarska inkursya wypędziła ludzi, w Jarosławiu rektorem u Ś. Jana będąc, wygnańców hojnie gospodą (dwa domy na to naznaczywszy) i żywnością opatrywał, chorym sam służył, ręką własną ich karmił, umierających na drogę wieczności dysponował. Poznańskie kollegium fabryką szkół i kościoła przyozdobił, śmierci dobrej kongregacyą tam wprowadził. To zaś nie mały cud, który do tych czas nieomylna głosi sława, że gdy Szwedzi, kościoły, ołtarze i insze święte rzeczy psowali i lżyli, cudowny krucyfix przed heretycką unosząc niezbożnością z Bydgoszczy, przez Brdę rzekę, suchą nogą za przewodem anielskim przeszedł. Na koniec wielą zasług lat pełen, odpoczął w Poznaniu w r. 1687. 4. dnia Października, wieku swego 70. zakonnego życia 53. Są w druku te jego księgi. 1mo. *Callitectonicorum seu de pulchro Architecturae Sacrae et Civilis compendio collectorum, in fol. Posnan.* 1678. 2do. *Apparatus Sacerdotum, ea complectens, quae ad notitiam Sacerdotum spectant, nec non ea, quae ad scientiam illi necessaria, pietatemque pertinent, in 8vo Posnan.* 1678. 3tio. *Ideae pietatis Religiosi, seu modi quibus formentur actus Religiosae pietatis. Posnan.* 1686. *in* 12. Toż samo po Polsku przetłomaczone. *Podniety nabożeństwa za-*

konnego, to jest sposoby zagrzewające wolą i affekty, Posnan. in 12. 1687.

R. 1778. Henryk Wąsowski podsędek Mielnicki. — Antoni pisarz grodzki Brański. — *Krasicki.*

Wąsowski *herbu Topor.* Od Macieja z Wąsosza herbu Topor wojewody Kaliskiego, swoję linią ciągną od r. 1421. jedenże dom z Danaborskiemi.

Watkowski *herbu Nałęcz* w Prusiech, świadczy o nich *MS. o Familiach Pruskich.*

Watlewski *herbu Lubicz*, w polu błękitnem, ale na hełmie krzyż taki być powinien, jaki jest na podkowie, na nim zaś stoi kruk czarny z pierścieniem. Zdawna ta familia sławna, świadczy epitaphium w Chełmie na chorągwi w kościele OO. Franciszkanów. *Martinus Watlewski sago et toga illustris, pro Rege et Patria, in Svecia, Livonia, Moschovia, Valachiaque praeclara gloriae stipendia meruit, obiit* 1625. Herby na niej cztery, Lubicz, Dołęga, Hołobok, Poraj, póty *MS. de Famil. Pruss.* Regina Watlewska była za Jędrzejem Działowskim, ale *sterilis.* Łukasz z Watlewa 1612. *Acta Culm.*

Watowski. Michał Watowski, za Króla Władysława IV. w Moskwie, za Jana Kazimierza we wszystkich, które tylko za jego panowania mogły się podać, kampaniach, śmierci rycerskiej szukał, odważnie potykając się z nieprzyjacielem: dowodem tego rany wyniesione były: bo pod Beresteczkiem wpół strzałą Tatarską przeszyty, za Dnieprem w nogę kulą postrzelony przy dobywaniu fortecy; pod Cudnowem z działa w nogę ciężko raniony, zkąd hetmani i wojsko Polskie, żeby krwawe jego zasługi nie poszły bez nadgrody, o jego nobilitacyą upraszali, co się stało na sejmie 1662. o czem *Konstytucya fol.* 41.

Wątrobiński *herbu Oksza*, w Sendomierskiem województwie. Wojciech Franciszek Wątrobiński 1697. podpisał Obwieszczenie.

Wątrobka *herbu Oksza*, patrz **Strzelecki.**

Watta *herb*, patrz **Samson.**

Wawrowski *herbu Jastrzębiec*, w Kaliskiem województwie. N. Wawrowski sędzia Krakowski, wspomina go Konstytucya o Żupach w r. 1368. u *Łask. w Stat. fol.* 77. Jan de Wawry Wawrowski wojski i pisarz ziemski Kaliski, którego syn Mikołaj w r. 1649. od śmierci młodo zabrany, w Kaliszu pogrzebiony leży; nagrobek jego wypisał *Starowol. in Monum.* N. miał za sobą Jadwigę Lisiecką.

Wawrzecki *herbu Ślepowron*, w księztwie Litewskiem. Augustyn Wawrzecki z Krzetuszowa w województwie Wileńskiem podpisał elekcyą Jana Kazimierza Króla. Władysławskiem

sław pisarz grodzki Bracławski 1674. Jarosz pisarz ziemski Bracławski, komissarz do granic od Kurlandyi z sejmu 1685. *Constit. fol.* 9. a w r. 1690. już sędzia ziemski Bracławski, do tejże funkcyi naznaczony. *Constit. fol.* 14. Wawrzecka sędzianka ziemska Bracławska była za Michałem Podolcem. N. deputat na trybunał Litewski 1740.

Duńczewski w herbarzu, początki familji Wawrzeckich wyprowadza z starodawnego domu Skrzetuskich w Krakowskiem zamieszkałego, z którego to domu jeden Wawrzeniec przeniósł się na Litwę, i jego synów od imienia ojca Wawrzętowiczami a potem Wawrzeckiemi przezwano. Przy tem twierdzi że nie herbu *Slepowron* ale *Rola* używają. — *Krasicki* w Przypisach swych dodaje, że za jego czasów Stanisław Wawrzecki był sędzią ziem. Bracławskim. Brat jego rodzony Jan kanonik Wileński, Płocki. — Tadeusz wojski Bracławski. — Jan podstoli Bracławski. — W r. 1788. Tomasz podkomorzy Kowieński. — *Krasicki.*

WAXMAN HERB.

Sam tylko *Okolski* o tym herbie pisze, *tom.* 3. *fol.* 350. w ten sposób: powinna być tarcza złotego koloru, na niej mur wyciągniony, w którego środku kawaler, tak że i z tej strony jego, na murze widzieć trzy blanki, i z drugiej tyleż, mur i kawaler ma być czerwony, w murze trzy okna na rozłożenie dział, dwa niżej, jedno nad niemi u góry, w murze zaś tak z tej jako i z tamtej strony kawalera, jedno takież okno: we środku tego muru mąż jest zbrojny po pas, z brodą, prawą ręką miecz trzyma, jakby do cięcia zaniesiony, lewa jakby do pochew schylona, na hełmie z korony wychodzi pół takiegoż męża. Herb ten nadany od Zygmunta III. Króla Polskiego w r. 1589. Janowi Waxmanowi, o czem list cały tegoż Króla przywodzi *Okolski,* z tej okazyi: Pod rozróżnioną elekcyą między Maxymilianem książęciem Austryi i Zygmuntem Szwe-

dzkim, gdy obadwa do tej się korony cisnęli, a Maxymilian do Krakowa, chcąc ją ubiedz, pokwapił, Jan Waxman z ojca z Szwajcarskiej ziemi, z matki Norymberdżanki urodzony, w Krakowie, na ten czas prezydując temu miastu, tak stronę Zygmunta trzymał, że nie tylko Maxymiliana do miasta nie przypuścił, ale też miasto uzbroiwszy, wały restaurowawszy, ludźmi i działami obwarowawszy, wszystkie nadzieje wejścia do miasta zamknął, nawet bramy, do której się książęcia Austryi ludzie gwałtem darli, że ich ztamtąd wyparował: dla tego takiemi przymilony zasługami, gdy na sejmie 1589. r. za nim Krakowskiego województwa rycerstwo, i hetman Zamojski instancyą wnosili, przypuszczony do prerogatyw szlachectwa, ze wszystkiem potomstwem, i tym klejnotem uczczony; krom tego, od tegoż Zygmunta wziął w nadgrodę wójtostwo Siemiechowskie i młyny w Zielonkach; zostawił trzech synów: Jana, Michała i Hieronima. Z tych Jan, przez lat 30 w wojsku na sławę zapracował, w Moskwie osobliwie, w Prusach, i pod czas rokoszu, jest jego w tym domu wysługa, wójtostwo Kłaje, od Zygmunta III. nadane, przeszedł na inszy świat w r. 1632. spłodziwszy synów czterech, Stanisława na expedycyi Moskiewskiej własnym kosztem żołd prowadzącego, atoli poprzedził ojca do grobu w r. 1629. żona jego Konstancya Zbylitowska; Jana w zakonie Kaznodziejskim; Kazimierza, ten w Rzymie J. U. Doctoratum otrzymawszy, gdy do ojczyzny powrócił, kanonikiem był Warmińskim, aż też i Krakowskim. Tenże czy inszy Jan Kazimierz kanonik Krakowski, kustosz Wiślicki, wyzuł się z śmiertelności w r. 1690. Jacka sekretarza królewskiego, i córki dwie, Agnieszkę i Annę. Michał drugi syn Jana, w cudzych językach, Francuzkim, Hiszpańskim, Niemieckim i Węgierskim biegły, mąż rycerską dzielnością zalecony, w której rekompensę wziął pewne dobra w Litwie od Zygmunta III. Hieronim trzeci syn, i ten od braci swoich nieodrodny, mężny w ręku na nieprzyjaciela żołnierz. Z siostr tych trzech braci, Zofia Mikołajowi Szembekowi zaślubiona, Zuzanna i Agnieszka. N. Waxman burgrabia Krakowski 1693. Jan kanonik Krakowski 1668. *Załusk. t.* 1. *fol.* 43. Michał łowczy Latyczewski, żona Barbara Rusocka, temi czasy.

R. 1778. Józef Waxman burgrabia zamku Krakowskiego. — Michał podczaszy Oszmiański. — *Krasicki.*

WĄŻ HERB.

Wąż powinien być w koronie złotej, sam wprawdzie od szyi zaraz skręcony, osobliwie jednak ogon u niego przeplatano pokręcony, w pół niego w pysku w prawą tarczy obróconym,

WĄŻ HERB.

trzyma gałązkę z jabłoni z listkami i jabłkiem zielonem, kolor węża czarny, pole tarczy czerwone, na hełmie pięć piór strusich. Tak go opisują *Paproc. w Gniazdzie f.* 1088. *O herb. fol.* 282. *Okol. tom.* 3. *fol.* 277. *Bielski fol.* 314. *Klejnoty fol.* 88. Nie wszyscy jednak jednym kształtem herbu Wąż zażywają. *Okolski* krom wyżej namienionej, pięć inszych figur kładzie: w jednej Wąż pokręcony, ale nie ma przeplatanego ogona, ani korony na głowie, ani w pysku jabłka, na tarczy żółtej, i tym się pieczętują Podoleccy i Wężowie na Rusi. W drugiej wąż kręto idzie, tylko że nie przeplatany ogon, w koronie także, w pysku zaś trzyma jabłko z krzyżem, i to jest herb Wężyków, i tych którzy od nich rozrodzili się, Osińskich, Widawskich i Siedleckich. W trzeciej Wąż bez jabłka w koronie jednak, i nie tak bardzo skręcony: i tego herbu z familiantów Okolski żadnego nie położył. W czwartej, wąż we wszystkiem jest taki, jak na początku jest opisany, ale z pyska miasto jabłka dziecię od głowy wpół widać, i to był herb zwyczajny monarchom Longobardów, który do Polski naszej z sobą wniosła Bona Sforcya żona Zygmunta I. Króla Polskiego. W piątej, dwa węże w koronach do siebie pyskami i żądłami obrócone, do góry wspięte, a końcami ogonów z sobą się stykające, i to jest herb Jasieńskich. Do tego jeszcze w Szydłowieckich herbie i tym co się zowie Złota wolność, wężów znajdziesz, ale o każdym z nich na swem miejscu mówi się. Jam też w tomie drugim *fol.* 80. położył herb Bajbuzów, kędy koło strzały wąż się kręci, tymże się herbem szczycą Kostrowscy i Ambrożewiczowie, ale miasto strzały, dzidę kładą i grzybów także u nich nie masz, z których Jan Bazyli Ambrożewicz podstolim był Parnawskim, zostawił syna Michała. W Dziulich herbie trzy węże się znajdują, jakom mówił w czwartym tomie. Te jednak różnice herbu Wąż od Okolskiego

wyrażone, ponieważ jedne są takie, których teraz w Polszcze nikt nie zażywa, drugie zaś mało co się różnią od pierwszego odemnie opisanego herbu, dla tego niechcę niemi zagęszczać karty. Zkądby zaś początki swoje zabrał ten herb, bardziej się domyślają ciż pisarze nasi, niżeli żeby mieli co pewnego stanowić: mówią jedni, że rycerzowi Wąż nazwanemu za przemyślną jakąś sztukę, którą nieprzyjaciela na tę ojczyznę zasadzonego albo odwrócił, albo złamał impet, ten herb nadąny w r. 1306. ale co się tycze czasu, to się utrzymać nie może, ponieważ według *Długosza* komputu, już herbu Wąż biskup Płocki Nietych nazwany, dobrze przedtem, to jest w r. 1260. w senacie Polskim zasiadał. I *Nakiel. w swojej Miechow. fol.* 118. *ex libro Beneficiorum Długosza* pisze, ze Szymon herbu Wąż przodek Połajowskich de Połajowice pod Miechowem, jeszcze przed rokiem 1198. już był wpisany w rejestr Benefaktorów tego konwentu *). *Paprocki*, któremu poświadcza *Okolski*, za osobliwszą jakąś czułość przeciwko nieprzyjaciołom tej ojczyzny, nadany przodkowi domu tego, jabłko zaś potem do Węża przydane, że Sieradzką ziemię ktoś z familiantów tych, podczas inkursyi nieprzyjacielskiej konserwował wcale. *Parisius* różne swoje domysły przytacza, pierwszy być prawi może, że owemu mężowi Skubów nazwanemu, który smoka w smoczej jamie pod Krakowem legowisko swoje mającego, i ludziom ztamtąd szkody czyniącego, gdy zabił, tegoż samego Węża w herb na pamiątkę włożono w nadgrodę tego dzieła, a w zamiast tej, którą na zabicie tegoż węża podrzucił mu przyprawną sztukę, jabłko w pysk węża złożono. Albo też na wojnie z Rzymiany Sarmatów, kiedy jeden z nich chorągiew z rąk Rzymianina chorążego, w potrzebie gwałtem wydarł, na której wąż był podniesiony do góry, i pokręcony, ile że z Rzymskich historyków to jest pewna, że Rzymianie na swoich chorągwiach smoków zażywali, jabłko zaś potem za insze dzieło przydane. To pewna, że Wężów w herbie swoim dawne narody i familie nosili. O Egipcyanach świadczy *Petrasancta de Tesser. Gentilit. c.* 3. że to sobie za znak swój przywłaszczyli trzech wężów pokręconych, między liściami błotnistemi. Królowie Langobardów, a potem dom sławny Sforcyów książąt Medyolańskich, z których rodu była Bona Sforcya Królowa Polska, takim się wężem zaszczycali, jako się

*) Cytowany tu *Długosz in Miechovia fol.* 107. czyni wzmiankę *in libro Beneficiorum eccles. Crac.* — o czterech braciach herbu Wąż: — Janie, Stanisławie, Mikołaju i Andrzeju dziedzicach na Grzmucinie w województwie Krakowskiem. — *Przypisek Krasickiego.*

wyżej opisał, zkąd też *Braun. lib. 2. Civit. fol.* 43. miastu Medyolanowi tenże sam herb przywłaszcza. Tenże *Petrasancta cap.* 55. powiada, że wiele jest domów we Włoszech, Brytannji i Francyi, które Wężów różnym kształtem w swoich herbach układają: Grzegorz nawet dziesiąty tego imienia Papież, w r. 1271. z familji był vicecomesów Medyolańskich, u których w herbie Wąż według *Alfonsa Ciaconiusza*, ale z dziecięciem w pysku jego, *Petrasancta cap.* 55. zkąd o nim prophecia u Malachiasza taka była, *Anguinus vir. Henriq. in Fasciculo SS. lib. 2. dist. 3. cap.* 14.

Herbowni.

Ambrożewicz, *Borek*, *Cichowski*, *Ciechomski*, *Dłotowski*, *Furs*, *Grozowski*, *Jasiński*, *Koracz*, *Kostrowski*, *Koyczan*, *Kozarski*, *Kuczkowski*, *Kurowski*, *Łojko*, *Małdrzyk*, *Oryński*, *Osiński*, *Piasecki*, *Pisecki*, *Podolecki*, *Połajowski*, *Rudzki*, *Rzeszowski*, *Siedlecki*, *Szamoszewski*, *Wąż*, *Wężyk*, *Widawski*.

Duńczewski, *Kuropatnicki*, *Małachowski* i inni następującym familiom tenże herb naznaczają:

Cichocki, *Cichomski*, *Kostrowicki*, *Szemiosz*.

Przodkowie domu tego.

Piotr Niedych biskup Płocki, w podeszłymci wprawdzie wieku, rządy tego kościoła objął, atoli, w utrzymaniu karności kościelnej, w wykorzenieniu z swojej dyecezyi gorszących drugich nałogów, w pobożnych uczynkach, któremi owieczki swoje do cnót wszystkich zachęcał, świątobliwie wszystko rozporządziwszy, sakramentami świętemi na drogę wieczności opatrzony, przeszedł z tego świata w roku 1263. trzeciego roku biskupstwa swego. *Łubien. z Długosza in Vitis Episc. Płocen.* Mikołaj Wąż z Dobrzankowa kasztelan Ciechanowski w roku 1452. był na zjeździe Czerwieńskim książąt Mazowieckich, *Stat. Masov. fol.* 94. i w r. 1458. *fol.* 122. i drugi pod też czasy Mikołaj z Dobrzankowa chorąży Ciechanowski, w Zakroczymskim 1453. *Stat. Masov. fol.* 98. Tenże czy wyższy Mikołaj, (ale już de Bogate napisany) Wąż wojewoda Mazowiecki, w r. 1472. na liscie Bolesława książęcia Mazowieckiego. *Stat. Masov. fol.* 126. i 1478. *fol.* 128. Jan Wojciech Wąż wojewoda Płocki w r. 1495. Mikołaj Małdrzyk z Starogrodu kasztelan Bełzki, w r. 1436. jako się mówiło w pierwszym tomie. Jan Wąż de Mnich podskarbi księztwa Mazo-

wieckiego, który żonie swojej Małgorzacie, Lwa Kryskiego córce, wieś Trojanów, i z pewną summą zapisał w r. 1466. o czem ucinek listu Władysława książęcia Mazowieckiego i Bełzkiego przytacza *Paproc. o herb.* gdzie przydaje, że ten Trojanów, wziął był Jan od tegoż książęcia z tą kondycyą, że jeżeliby bezpotomnym schodził z tego świata, żeby się wracał nazad do stołu książęcego. Wojciech z Szczeczna albo Borek, *S. T. Doctor, vir ingenio subtilis, sermone eloquens, praedicator gratiosissimus Ordinis S. Dominici, qui ob insignes animi sui dotes, ex Provinciali et Inquisitore in Episcopum Theodosiensem, ac Suffraganeum Ecclesiae Gnesnensis sub Alberto Rege anno* 1493. *est sublimatus*, mówi *Severin. in Vita S. Hyacin. lib.* 1. *cap.* 23.

Wąż *herbu Ślepowron*, w Podlaskiem województwie. *Okolski* tego Jana Wąża podskarbiego Mazowieckiego i pod herbem Wąż położył, i pod Ślepowronem, o którym trochę się wyżej mówiło, gdzie przydaje, że za swoje dzieła ryccerskie przeciwko Jadźwingom, wiele dóbr w Podlasiu od Władysława książęcia Mazowieckiego w nadgrodę zabrał, mniej jednak ostrożnie napisał to ten autor, bo ten Jan i Władysław książe, żyli w roku 1466. kiedy już Jadźwingów w Podlasiu nie było, dopieroż wojny z niemi żadnej. Potem Władysław książe Mazowiecki, do Podlasia żadnego prawa nie miał, nie mógł tam tedy żadnych dóbr rozdawać: Ale i precedencyą domu tego nie lepiej wypisał, kiedy powiada, że wnuk tego Jana Mikołaj, syn także Mikołaja, był deputatem na pierwszy trybunał w Polszcze, to jest od r. 1466. w lat sto dwadzieścia, z Rytelowny pisze, że spłodził trzech synów, Krzysztofa, którego żona Kurczowna wojewodzanka Derpska, Jana i Adama mężów wojennych, z tych Adam z Anny Bokiejowny, miał syna Wawrzeńca chorążego Mielnickiego, który z Anną Bełchacką podczaszanką Chełmską, wszedł w kontrakty małżeńskie, była to siostrzenica Jędrzeja Lipskiego biskupa Krakowskiego, ta mu powiła czterech synów: Władysława, Stefana, Jana i Franciszka. Elekcyą Jana III. Króla ci w województwie Podlaskiem podpisali: Samuel stolnik Drohicki podstarości grodzki Mielnicki, Samuel podczaszy Mielnicki, Ludwik Jan, Jan i Samuel.

Wąż *herbu Wąż*, w Przemyskiej ziemi, Stanisławowi Wążowi rotmistrzowi, tych Duneńskich Kozaków, którzy pod wojnę Moskiewską do Władysława IV. Króla Polskiego przenieśli się byli, już na ten czas zmarłemu, summę pewną należącą, kazano skarbowi Lit. zapłacić potomkom jego na sejmie 1635. *Constit. fol.* 24. Wążowna Walentego Koźniewskiego małżonka.

Ważeński czy **Ważyński** *herbu Abdank*, w Płockiem, województwie, a ztamtąd niektórzy wynieśli się do księztwa Żmudzkiego, z tych był Bartłomiej Ważyński żołnierz w Inflanciech sławny, podkomorzy Derpski na Żmudzi osiadł, w r. 1606. Derptu długo Szwedom bronił, którzy go z Mansfeldem dobywali; na konice wycieczkę uczyniwszy, z pola ich spędził, i z obozu wygnał, leży w Wilnie w kościele S. Kazimierza, był posłem na sejm 1623. zkąd komissarzem stanął do traktatów o pokój z Szwedami. *Constit. fol.* 3. Synowie jego, Bartłomiej prałat kantor, potem dziekan w katedrze Wileńskiej. *Kojałow. in MS.* Wojciech sekretarz i dworzanin królewski, cywun Dirwański, żona jego Anna Pacowna podobno chorążanka Litewska, wspomina ją *Konstytucya* 1661. *fol.* 21. trzeci pojął Naruszewiczownę. Czwarty Hieronim starosta Wieksznianski i Tyrkszlewski, miał za sobą grafownę Schwerynownę, z tej synowie: Alexander, pułkownik w wojsku Litewskiem, miewał kommendy generalne od hetmana Litewskiego Ogińskiego, drugi także był pułkownikiem w wojsku cudzoziemskiem, trzeci cywun Wieksznianski, żona jego Anna Danowska herbu Krzywda, z tej się został syn temi czasy, Michał Skarbek Ważyński skarbny Litewski, którego stryjowic stryjeczni, jeden był pułkownikiem u Dymitra ks. Wiśniowieckiego, drugi porucznikiem. Maryanna Ważyńska w Płockiem, Wolińskiego małżonka, dała do obrazu Sierpskiego Matki Boskiej bogate podarunki w r. 1650. *L. Paproc. Łaski Cudow. fol.* 63. Adam Ważyński tegoż herbu w Wielkiej-Polszcze, miał za sobą Jadwigę Koszutską herbu Leszczyc, z tej syn Józef. Jan w Inflanciech 1632. Kazimierz starosta Poniański, sędzia grodzki Oszmiański 1740.

N. Ważeński pisarz wiel. Litewski, starosta Kiernowski i Krosieński, mąż staropolskiej cnoty. — Józef roku 1788. podkomorzy Oszmiański. — Antoni sędzia grodzki Oszmiański. — *Przypisy Krasickiego.*

Ważyński *herbu Jastrzębiec*, świadczy o nich list Zygmunta I. dany Goszyckim u *Paproc. in Strom.* kędy wspominają Wojciecha Ważeńskiego tego herbu. Paweł Jaruntowski ożeniwszy się z Ważanką z Wagacz, i od dziedziców poskupowawszy, nazwany Ważyńskim, miał synów siedmiu, Marcina, Wojciecha, Mikołaja, Jakóba *steriles*, Stanisława, od którego zostało się trzech synów, Walentyn i Maciej bezdzietni, i Wojciech z synem swoim Jędrzejem. Jana, którego syn także Jan, w Brzuskach osiadł. Kaspra, którego syn Stanisław *improlis*, drugi zaś Jan, ten spłodził trzech synów, Mikołaja, Józefa i Antoniego Societ. Jesu, rządził kollegium Brześciańskie 1737.

Ważyński *herbu Pilawa*, w Krakowskiem województwie, z Ważyna się tego piszą, który jest pod Jędrzejowem, który już wyszedł z ich ręku: bo za czasów *Baranowskiego*, już ten Ważyn był w possessyi Alexandra Ługowskiego dziedzica na Korzkwi. Z tych był Krzysztof Ważyński, miał za sobą Krystynę Janowską, córkę Adama z Borkowny urodzoną, z którą zostało potomstwo. Kasper pojął Elżbietę Moszyńską siostrę Michała. N. była za Stanisławem Potockim herbu Pilawa wojskim Krakowskim. N. za Jerzym Borowskim herbu Pilawa. Jakób z Goworkowny spłodził Jana, ten z Krzyłczyckiej Wawrzeńca, Rafała, i Stanisława, ten zaś Marcyana, Krzysztofa i Konstantego. Stefan podwojewodzy Krakowski, komissarz z sejmu 1678. *Constit. fol.* 19. Drudzy się z nich piszą z Obidzie. Jan w zakonie naszym przykładnych obyczajów, i nauki wytwórnej kapłan, w Poznaniu prace swoje zakończył w r. 1661. *Histor. Colleg.*

WCZELE HERB.

Szachownica być powinna, żółtem i białem polem przeplatana na tarczy, na hełmie zaś Murzynka, głowa u niej w koronie, czoło bindą białą związane, twarz zupełną u niej widać, w ręku obu trzyma takąż szachownicę, jaka jest na tarczy. Tak go opisują *Paproc. w Gniazdzie fol.* 704. *O herb. fol.* 507. *Biel. fol.* 340. *Okol. tom.* 3. *fol.* 101. Według tychże autorów, z tej okazyi wziął swoje początki: Słowak niejaki rodem, na imię Hołub, długą peregrynacyą świat okrążywszy, do Maurów też zabiegł, czy jako chce *Bielski*, do Królestwa Granateńskiego, a że był nie tylko rycerskiemi dziełami mąż wsławiony: ale i w graniu szachów biegły, gdy się ta wieść o nim na dwór królewski przecisnęła, córka Króla

Maurów, dufając swojej w szachy umiejętności, wyzwała go z sobą do tej gry, a pewną u siebie będąc w tej sztuce zwycięztwa, nie inszą wygranej rekompensę założyła, tylko tę, aby ten kto wygra, zwyciężonemu w głowę szachownicą uderzył: zbraniał się wprawdzie długo dla takiej kondycyi przerzeczony Słowak, ale gdy go tem bardziej przypierano, wszedł w utarczkę szachową i wygrał, kondycyą wypełnił, bo przyniewolony, o głowę tej co przegrała szachownicę uderzył. Król zaś obrót jego w tej grze pochwaliwszy, jeszcze i tem wygraną jego upominkował, że na pamiątkę jej, i szachownicę i pannę murzyńską w herbie jego złożył. Do Polski zaś ten herb wniesiony za czasów Bolesława Krzywousta w r. 1103. Według świadectwa *Petrasancta de Tesser. cap.* 39. wiele bardzo domów w Hiszpanji znajduje się, które się szachownicą pieczętują, i w Hannonji według *Braun. lib.* 3. *fol.* 23. *Civit.* Hrabiowie także Suryi, margrabiowie Badeńscy, książęta Saskie i inni. Zowie się ten herb inaczej Łebno po Słowiańsku, to jest jak tłomaczy *Paproc.* od lba stłuczonego, zowie go ponaszemu Wczele, że w czoło uderzono. Foglarowie na Szląsku, i insze tamże familie, podobnemi temuż, herbami się szczycą: Kroacya i ta w herbie nosi szachownicę. *Levinus Hulsius.* Tegoż był herbu Mikołaj Tumigrała starosta Kujawski w r. 1472. o czem *Biel. fol.* 340. *Crom. lib.* 20. *Pruszcz w opisaniu Miasta Krakow. fol.* 92. Do tegoż herbu naciąga Wisława biskupa Krakowskiego, ale on do Zabawczyków należy. Zda mi się, że do tegoż domu należał Wilhelm zakonu Kaznodziejskiego, biskup Kamieniecki, wprawdzieć daje mi cenzurę, *Auctor Książki Historiae Polonae criticae p.* 84. żem go pierwszego położył między temi infułatami, ale powinienem był to uczynić, kiedy go *Ruszel* i inni autorowie chcą mieć o te czasy na tej katedrze. Racya, którą przytacza ten przezacny nasz prałat, jeszcze nie zbiła z possessyi infuły Kamienieckiej przerzeczonego Wilhelma, gdy powiada, że go ci autorowie przez omyłkę zmięszali z Wilhelmem biskupem Kamienieckim, i miasto Kamińskim napisali go Kamienieckim; jak im to tego dowodzić, że to omyłka? a kiedy *Ruszel* powie, że to był inszy Wilhelm zakonu Kaznodziejskiego biskup Kamiński, zmarły w r. 1329. a inszy Wilhelm, lubo tegoż imienia, i tegoż zakonu, biskup Kamieniecki w r. 1373. niewiem coby na to odpowiedziano? jako naprzykład trafiało się to i indziej, bo w r. 1510. na Chełmińskiem biskupstwie siedział Mikołaj, i na Chełmskiem w tymże roku Mikołaj. Na Bzowiusza zaś powie, że *in Propagine S. Hyacinthi*, miasto tego co miał położyć drukarz *Camenecensis*, omyłką podtrącił *Caminensis*.

Herbowni.

Cema, Chełkowski, Dobiejowski, Droszewski, Dzberkowski, Dzieleczyński, Gałęski, Gniazdowski, Grabski, Gurowski, Jabłkowski, Kaczanowski, Karmiński, Ludzisławski, Luteński, Mieliński, Myślecki, Naleski, Pogorzelski, Pretficz, Rumiejowski, Rzegnowski, Trzecki, Tumigrała, Włościejowski, Wsołowski.

Kuropatnicki herb ten i familji *Lechon* przypisuje. —

Wdzięk *herbu Dąbrowa*, a temi czasy już zda mi się **Wdziekoński**, w województwie Mazowieckiem. Z których N. Wdziekoński, prowincyą Ruską rządził OO. Bernardynów, kustosz teraźniejszy Lwowski, zakonnik pobożności i ludzkości wielkiej. Maciej i Paweł w ziemi Łomżyńskiej, Mateusz w Nurskiej 1697.

Wdziemborski, w Sendomierskiem województwie. Z tych był Stanisław Wdziemborski w zakonie naszym, rządził kollegia: Rawskie, Lubelskie, Krakowskie u Ś. Piotra i całą prowincyą Polską przez lat ośm, mąż wielki w radzie, której od niego i wielcy Panowie zasiągali, pomiarkowany w rządach, z Bogiem całem życiem złączony, umarł w Krakowie u Ś. Piotra w r. 1709. Adam 1660. Karol 1697.

Węchałdowski *herbu Zabawa*, w Sendomierskiem województwie.

Węcławski na Rusi, ale to podobno ma być **Wę-sławski.**

Krasicki w Przypisach swych do Herbarze *Niesieckiego* namienia, że w jego bibliotece znajduje się Tom IV. manuskryptów Samuela Węcławskiego wojskiego Upitskiego pokojowego J. K. M. pisany w r. 1673. Nietylko z rzeczy tam wyrażonych ale z uwag przydanych znać iż to był mąż uczony, w interesach publicznych biegły i do spraw znacznych używany. — W tymże Manuskrypcie przy początku jest tegoż Węcławskiego położony takowy nagrobek: — „*Hic jacet Samuel Węcławski Tribunus Upiciensis. Ter ad Tartaros, Septies ad Moschos, Decies ad Turcas Legatus. Regum Johannis Casimiri, Michaelis, et Joannis III. Intimus Consiliarius. Tot meritorum nulla merces. O Rex Regum! sis mihi ultima merces.*“ —

WEDELSE albo WEDELSZTEDA HERB.

MS. o Familiach Pruskich, taki ich herb kładzie, w polu czerwonem pas modry szeroki od lewego boku tarczy z góry, na prawy ukosem idzie, strzała tymże kształtem nad nim czarna,

WEDELSE
albo
WEDELSZTEDA

HERB.

na hełmie nad koroną trzy pióra strusie. Z tych na Chełmińskiej, był Maciej Wedelszteda, który pokupiwszy pewne dobra, spłodził dwie córki, jedna z nich była za Bernardem Kruszyńskim, druga za Janem Gorzdowskim. Atoli w zakrystyi kościoła Malborskiego farnego, widziałem herby Piotra Wedelsztedy, pierwszy, Róża czerwona pełna w polu białem, na hełmie takaż róża z literami D. U. T. Drugi, w którem strzała była na ukos, z prawego boku na lewy tarczy idąca, w polu niebieskiem, na hełmie trzy pióra strusie, przez które taż sama strzała przechodziła. Trzeci, wieża czerwona z bramą otwartą, w tej sowa niby czuwająca, z skrzydłami rozciągnionemi, pyskiem trochę w lewą obróconym, i z literami D. U. D. na hełmie trzy pióra kapłonie, i takaż sowa na nich szarawa. Na chorągwi zaś taki napis. *Ad stirpem antiquam Wedelsztedarum referentem vitae mortalis primordia Petrum Wedelszteda, salutari quidem lavacro, a Luteranae sectae ministro ablutum, non suo tamen tunc, sed Catholicae religionis albo inscriptum, denique post, pravorum Luteri errorum sectatorem factum, operam interim, tum Praesidi Provinciae Pomeraniae Michaeli Konarski, tum in aula Serenissimo Sigismundo III. Regi Poloniae pro cataphracto dantem, binis exercitus expeditionibus aequo ut militem, qua ut tribunum militum merentem, connubio tandem stabili junctum, rei familiaris diligentissimum, gravi morbo prostratum, caducae vitae memorem, aeternitatis non immemorem, ad eam ipsam, a qua particeps rationis turpiter desciverat, religionem solam salvantem Catholicam, per errantium medicinam confessionem, ab ipso interim barathro revocavit. Cui conjux superstes cum prole maestissima, hoc doloris et amoris simul monimentum fecerunt.*

Wedelski albo **de Wedel** patrz **Tuczyński**, bo to jedenże dom z niemi, a temi czasy, wątpię, żeby Wedelscy w Polszcze tego herbu byli.

Wędrogowski *herbu Trzaska*, w województwie Rawskiem. Wojciech Wędrogowski w akademji Krakowskiej mąż uczony i sławny. Drudzy z nich w Sendomierskiem osiedli, inni w księztwie Litewskiem, z którym Adam mąż rycerski. Bartłomiej miał za sobą Annę Stradomską.

Wędziagolski *herbu Pomian*, w księztwie Żmudzkiem, tak o nich pisze *Kojałow. in MS.*

Węgier. Jan Węgier w r. 1613. na sejmie w komput rycerstwa Polskiego policzony. *Constit. fol.* 36. i *Okol. t.* 3. *fol.* 359.

Węgierski *herbu Belina*, w Kaliskiem województwie, i w ziemi Łomżyńskiej. N. Węgierski miał za sobą Katarzynę Niszczycką wojewodzankę Bełzką, z której córka Zuzanna, poszła za Hieronima Ławskiego wojewodzica Mazowieckiego. Jędrzej cześnik Łomżyński 1611. *Uniwer. Pobor.* Wojciech archiprezbyter Sztumski, przed rokiem 1644. zmarły, rezydencyi naszej Malborskiej pewną summę na szkoły zapisał. Wojciech wydał do druku, *Classicum Wolności Polskiej, w Poznaniu in 4to* 1703. Stanisław komornik Sądecki, regent Biecki, ma za sobą Tęgoborską, Jędrzej wydał do druku, *Sclavoniam Reformatam*, *Amstelodami* 1679. *in 4to*, ale to heretyckie zawody. Zofia zakonnica w Sączu. Są i w województwie Pomorskiem Węgierscy, są i w Płockiem, są i w Kujawach, ale którego herbu, niewiem; są i herbu Poraj, jakom miał relacyą.

Węgierski *herbu Wieniawa*, w Sieradzkiem województwie. Nic pewniejszego, że od Dobiesława Puchały, który się pisał de Węgry, pochodzą. Mikołaj Węgierski w r. 1495. trzymał *modo obligatorio* Rogaszyce. *Acta Castr. Ostrzesz.* Tamże znajdziesz w r. 1524. kupno dóbr Mikorzyna od Węgierskiego, z którego niektórzy z nich jeszcze się podziśdzień piszą. Tamże dóbr zamianę Rogaszyc, i Węgrów, w r. 1526. Przecława de Węgry Węgierskiego zmarłego w r. 1549. nagrobek z Kalisza wypisał *Starowol. in Monum.* Mateusz poborca w Kaliskiem województwie. *Constitut.* 1588. *fol.* 503. Jan 1568. *Acta Castren. Ostrzeszov.* Węgierscy siostrze swojej Zarębinie posag tamże zapisali 1585. Jan sędzia ziemski Wieluński. *Constit.* 1607. *fol.* 881. Karskiemu obliguje się posag wypłacić *in Actis Ostrzeszov.* Stanisław z sejmu 1611. komissarz do granic od Szląska i z Janem sędzią. *Const. f.* 11. Dobrogost najprzód surrogator grodzki Ostrzeszowski, poseł na sejm 1633. r. ztamtąd deputowany do kwarty Rawskiej,

Constit. fol. 11. z sejmu zaś 1637. już pisarz ziemski Wieluński, komissarz do granic od Szląska, a w r. 1638. deputat na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 21. kościołowi Ostrzeszowskiemu pewną summę zapisał na kurs Matki Boskiej w r. 1625. *Acta Castren. Ostrzeszov.* Dobra jego tamte rachują, Kobiela góra miasteczko, i wieś Rudniczyska. Anna Piotra Tarnowskiego herbu Rolicz małżonka. Jan Węgierski z Kobierzyckiej urodzony, miał za sobą Trzebuchowską herbu Ogończyk; z tej był syn Marcyan, ten złączył się był dożywotnie z Więckowską z Bronickiej herbu Wieniawa urodzoną, z tej były dwie córki, Pigłowska i Molska Rejentowa ziemska Kaliska, syn zaś Jan, któremu Kowalska herbu Wierusz, trzy córki powiła, Helenę Bartłomiejowi Cywińskiemu, Konstancyą Stanisławowi Kobielskiemu herbu Jelita, Annę Borkowskiemu, zaślubione; synów zaś czterech, Jędrzeja Societ. Jesu, rządził kollegium Krosieńskie. Drugiego Stefana, ten młodzianem umarł. Trzeciego Marcyana miecznika Wschowskiego, który złączył się dożywotnie z Kierską, z tej potomstwo jego, Teresa Bratkowska herbu Świnka, Maryanna Bogumiła zakonnica w Ołoboku, i Angela, i syn Witalis. Czwartego Michała, ten pierwszym związkiem ślubował Petronelli Linowskiej, *2do voto* Domaniewskiej, z tej synowie: Jędrzej, Waleryan, Tomasz i Franciszek. Jan Węgierski w Lgocie, miał za sobą Mielecką, z tej urodzeni Krzysztof, w zakonie naszym życie skończył na usłudze zapowietrzonych w Kaliszu w roku 1710. bracia jego Stanisław i Bogusław, siostry zaś Anna Łaszczyńska, Maryanna Rudnicka, Teresa zakonnica w Bolesławcu, i Zofia. Jakób wojski Ostrzeszowski w Górce, brat rodzony Jana w Lgocie, sprzysiągł się dożywotnie z Katarzyną Wielowiejską herbu Poraj, z tej córki, jedna za Snicińskim, druga za Jagodzińskim, i synów czterech. Wojciech zginął pod Stralzundem, drugi Dobrogost, trzeci Sebastyan, czwarty Michał. Wieniawy dobra w powiecie Ostrzeszowskim leżące, były kiedyś w ich possessyi. Michał z Mikorzyna 1697. N. miał za sobą Teresę Pławińską.

Węgierskich dwóch braci, z których starszy N. był marszałkiem dworu hetmana w. Branickiego z *Niedźwieckiej* zostawił syna: — drugi młodszy, starosta Korytnicki z N. zostawił potomstwo, z którego syn Kajetan, rzadkiego talentu rymotworca urodzony r. 1755. lecz zawcześnie tak dla swojej jako i kraju swego sławy, zakończył życie w Marsylji roku 1787. Pisma po nim pozostałe wyszły już kilkakrotnie z druku, i znajdują się tak w Zbiorze Pisarzów Polskich Mostowskiego, jako i w Bibliotece Klassyków Polskich w Lipsku r. 1837. wyszłej, gdzie obszerniejsza o życiu i pismach jego wiadomość. — R. 1788. Leon Węgierski podwojewodzi Kaliski. —

Węgleński *herbu Śreniawa z krzyżem*, na Wołyniu i Chełmskiej ziemi. Zygmunt Węgleński podsędek ziemski Chełmski, złączył się dożywotnie z Zofią Komorowską sędzianką Bełzką, ta mu powiła córek pięć, Barbarę Janiszewską łowczynę Podlaską, Maryannę Jaruzalską, podstolinę Podlaską, Annę Waleryana Kucharskiego łowczego Żydaczowskiego małżonkę, Konstancyą, ta sobie stan panieński na świecie obrała, i Apollonią najprzód Stawską, potem Borzęcką: Synów zaś dwóch, Franciszka sędziego ziemskiego Chełmskiego, marszałka sądów kapturowych, w r. 1733. posła na sejm 1736. porucznika u Wacława Rzewuskiego wojewody Podolskiego, ten z Agnieszką Dłużewską kasztelanką Chełmską (umarła 1737.) spłodził dwóch synów, Jana i Łukasza, córek cztery, Annę, Maryannę, Barbarę i N. Drugiego Józefa miecznika Buskiego, ten z Anny Świeżawskiej wojskiej Bełzkiej, zostawił synów dwóch, Wojciecha i Antoniego, i córek pięć. Daniel Węgliński, miał za sobą Katarzynę Ołtarzewską, z której synowie Franciszek i Józef i córka Zofia. *Geneal. Bełzec.* N. żona jego Drewnowska, z której syn Franciszek w zakonie naszym życie skończył. Jędrzej porucznik pancerny, zginął kilką kopijami przebity pod Kamieńcem Podolskim, około roku 1689. w potyczce z Tatarami, córka jego Konstancya żyła z Felicyanem Drzewieckim sędzią ziemskim Krzemienieckim, matka jej zda mi się Maryanna Chrynicka, córka Alexandra, z której synowie trzej, Dominik w zakonie naszym żyć przestał w Łucku 1736. Alexander, żona jego Dorota Chrzanowska, która po jego śmierci żyła z Karwickim, z tej córka Wiktorya Bielska. Michał chorąży Żytomierski trzeci syn z Chrynickiej, wszedł w kontrakty małżeńskie z Franciszką Porczyńską skarbnikowną, z tej synowie: Ludwik, Dominik i Mikołaj, córki dwie, Szczesna i Maryanna. Krzysztof 1658. Wacław 1674.

Węgliński *herbu Godziemba*, w Ruskiem województwie. N. Węgliński miał za sobą Agnieszkę Strzemeską według *Paprockiego.* Stanisław podstoli u Króla Henryka, ten na Rusi osiadłszy, spłodził synów, ludzi rycerskich, Daniela podsędka Lubelskiego, żył jeszcze w r. 1635. Adama łowczego Chełmskiego, posłował na sejm 1662. *Constit. fol.* 2. i Mikołaja, ten wieś zapisał Sieliska i dziesięć tysięcy klasztorowi OO. Dominikanów u Ś. Magdaleny we Lwowie. *Okol. Russ. Flor. fol.* 83. Został się po nim syn Stanisław najprzód pisarz, potem sędzia ziemski Chełmski, którego żona Bądzyńska, córka z niej Gawarecka. Hieronimowi Węglińskiemu, Jadwiga Herburtowna powiła trzech synów, Mikołaja, Jana i Hieronima, co się pokazuje z działu ich w księgach ziemskich Lwowskich. Dawniejszemi zaś czasy, Mikołaj Węgliński był sędzią ziem-

skim Lwowskim 1504. co poznać z listu tego Króla, który *inter praesentes* podpisał. N. w nieszczęśliwej naszych z Wołochami potyczce, poległ na placu w r. 1538. *Biel. fol.* 578. N. rotmistrz, któremu na obwarowanie Ruskich krajów pod interregnum, ojczyzna pozwoliła sto ludzi uzbroić, *Constit.* 1587. *fol.* 417. Tomasza z Węgleszyna kasztelana Sendomierskiego i generała Wielkopolskiego *Paprocki* i *Okolski* tu położyli, ale i pod herbem Jelita, jam mówił o nim wyżej. Są i podziśdzień Weglińscy w Lubelskiem województwie, z których jeden w zakonie naszym Chryzostom, drugi w zakonie Kaznodziejskim, kwitną. N. miał za sobą Marynę Rzeczycką podkomorzankę Lubelską, umarła 1651.

Wojciech Węgliński (czy Węgleński jak wyżej) kasztelan Chełmski zmarły r. 1785. córka jego za Kunickim i synów trzech, z tych najstarszy Antoni, starosta Chełmski. — Łukasz brat rodzony kasztelana podkomorzy Chełmski. — R. 1778. Antoni pisarz ziemski Bełzki. — R. 1788. Onufry chorąży Krasnostawski. — Michał vicegerent Chełmski. — Ignacy podczaszy Krasnostawski. — *Krasicki.*

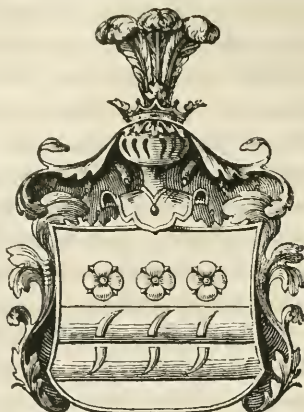
Węgorzewski *herbu Leszczyc.* Jan Węgorzewski opat Przemęcki obrany 1560. *Auctor* 50 *singular.* Tenże, czy inszy, ale go już Stanisławem czytam, biskup Enneński, opat Przemęcki, suffragan i kanonik Poznański, mąż pobożny i uczony za Stefana Króla czasów. Michał i Antoni w Kaliskiem 1697. roku.

Węgrzynowski *herbu Rawicz*, w Płockiem i Ruskiem województwach. Jeden z nich legacyą do Wenetów odprawował, brat jego Zacharyasz Węgrzynowski mąż rycerski, pojął Wierzbicką z Wrzeszczowny urodzoną, z tej syn obozowe sobie prace i świat schydziwszy, wstąpił do zakonu Kaznodziejskiego. Agnieszka była za Mateuszem Pepłowskim.

Węgrzynowski *herbu Rogala*, w województwie Mazowieckiem. Jan z Węgrzynowa Rogala chorąży Wyszogrodzki podpisał pokój Brzeski, u *Łask. w Stat. fol.* 140. tenże był na zjeździe Panów Mazowieckich w Zakroczymiu w roku 1453. *Statut Masov. fol.* 98. Tenże sam zda mi się Jan z Węgrzynowa wojewoda Mazowiecki w r. 1466. jako się mówiło w pierwszym tomie. N. pisarz ziemski Wyszogrodzki, którego syn Wojciech poborca z sejmu 1601. *Constit. f.* 777. i 1618. *Uniwer. Pobor.*

WEIHER HERB.

Herb ten inaczej się zowie Skarzyna albo Pomerzanin, według *MS. Konopats. o Famil. Pruskich.* W opisaniu tego herbu nie zgadzają się autorowie, *Bielski f.* 610. *Okol. t.* 3.

WEIHER HERB.

fol. 310. róże na spodzie kładą, haki na górze, luboć i tak nie jednakową formą, tak u tego jako i u tego ułożone. Pewniejsza się zda być, co pisze *MS. o Famil. Pruskich*, *Stanisław Trebnic. w kazaniu na pogrzebie Weihera:* że powinny być trzy róże czerwone w białem polu, jedna podle drugiej, wszerz tarczy rozciągnione, pod niemi zaś trzy zęby czyli haki sprzężone, między dwiema balkami białe, w modrym polu. *Okolski* cztery belki kładzie między trzema, haki rozłożył w polu czerwonem, a pod niemi róże nad czwartym belkiem, pole które zbywa nad pierwszym belkiem, i ostatnie które jest pod czwartym, powiada że powinno być modre. Na hełmie tak on, jako i *Bielski* składa trzy pióra strusie, inni trzy baszty, z każdej z nich pióro strusie wygląda. Zkądby był ten herb nabyty, nigdzie nie czytam, tylko wspomniony *MS.* świadczy się historyą Hollenderską, że za czasów Karola Łysego Cesarza Rzymskiego, Teodoryk Weiher z Frankonji rodem, mąż waleczny, szukając sławy rycerskiej, wraz z Krzyżakami, do Prus i Pomeranji przyszedłszy osiadł. Z tych był Marcin Weiher, dziedzic na dobrach nazwanych Leba, biskup Kamiński w Pomeranji w r. 1549. wprawdzieć *Micraelius Syntagm. Histor. lib.* 3. *fol.* 542. już go luterską sektą zarażonego być mieni, atoli *Historya Posselii Polon. Pruth. fol.* 515. która śmierć jego kładzie w r. 1556. powiada o nim, że ostatni to był katolicki biskup Kamiński, i Mateusz Judycki, między inszemi nagrobkami Weiherów w Pucku, chcąc temuż Marcinowi pamiątkę zostawić, ile z tegoż domu i linji pochodzącemu, to przypisał w r. 1655. *Martinus Weiher ultimus Episcopus Catholicus Caminensis*, *vir in suo munere pastorali pervigil*, *sepultus in sua Cathedrali*, to wypisał *Starowol. in Monum.*

Ernest Weiher haeres in Leba et Neuhof pułkownik Króla Zygmunta Augusta, starosta Pucki, Nowski, Sobowicki, z Ram-

łowny urodzony, pierwszy z Pomeranji wyniósłszy się, w Prusiech osiadł, nawet za staraniem ks. Piotra Skargi Soc. Jesu w r. 1585. z kościołem się katolickim pojednał, odrzuciwszy luterską sektę, już w sędziwym wieku, *Histor. Soc. Sachin. p.* 5. *lib.* 5. *num.* 104. kędy mu tę pochwałę przydaje, *Pruthenicae terrae columen, et gloria belli*, jakoż w rycerskich dziełach swoich, pamiętny tej ojczyznie wojownik, kiedy w r. 1564. od Zygmunta Augusta Króla wysłany, z szesnaścieset cudzoziemskiego wojska kawaleryi na prezydium do Inflant, Krzysztofa książęcia Meklemburskiego, koadjutora arcybiskupstwa Ryskiego, który przeciwko obligacyi swojej od Polaków do Eryka Króla Szwedzkiego strony przylgnął, pojmał i Królowi odesłał: Prowincyi sobie zleconej, tak przeciwko Szwedzkiej, jako i Moskiewskiej potędze mężnie bronił. *Bielski f.* 610. Większe pole otworzyło mu się do heroicznych spraw za Stefana Batorego Króla, najprzód pod Tczewem, gdy obóz rebellizujących temu Panu Gdańszczan, i z strzelbą odjął, ludzi jednych pobił, drugich do ucieczki przymusił, sam z tej okazyi męztwa swego dowód ranę wyniósł. *Biel. fol.* 739. Przedtem zaś trochę, Henryka Kutsbacha, posła Cesarskiego, do tychże Gdańszczan, przejął, obawiając się jakiej szkodliwej tego miasta korrespondencyi z takim monarchą. *Biel. fol.* 737. W potyczce potem z Gdańszczanami siła naszym do zwycięztwa pomógł, Latarnią nad morzem ściśle obległszy, we wszystkich opałach mężnego wodza i generała urząd na sobie wypełnił. W Moskiewską także kampanią, Połocka i Pskowa dobycie jego sercu nieustraszonemu wiele powinno: był albowiem Pan dowcipu prędkiego, wielkiego rozsądku, umiejętności różnych języków, w szczęściu i przygodzie równego umysłu, jego to przysłowie. *Pugnae certamen, ni certissima adsit victoriae spes, quacunque ratione fieri potest, evitari debet, cum nempe profligatus, famam simul amittat, nec facile iterum redintegret vires:* w kommendzie jego nieraz całe wojsko chodziło, ile człowieka w wojennych kunsztach biegłego, umarł wojewodą Chełmińskim. Pisali o nim *Starowol. in Bellat. Sarm. fol.* 205. *Stryjkow. fol.* 790. *Kobierzycki fol.* 262. złączył się był dożywotnie z Anną Mortęską podkomorzanką Malborską, Ludwika Mortęskiego wojewody Chełmińskiego siostrą rodzoną, ta mu pięć córek powiła, Zofią Janowi Sapieha staroście Uświackiemu wojewodzicowi Kijowskiemu, *2do voto* Ruckiemu w Lubelskim kraju. Druga kniaziowi Massalskiemu podobno kasztelanowi Smoleńskiemu, trzecia Jędrzejowi Kossowi, bratu rodzonemu opata Peplińskiego, zaślubione. Czwarta zakonnica w Strzelnie. Piąta panną umarła; synów zaś sześć: Franciszka, ten w Krakowie w młodej porze

świat pożegnał, pochowany tamże u OO. Dominikanów, był dworzaninem Zygmunta III.

Jan drugi syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, najprzód podkomorzy Chełmiński 1604. dalej kasztelan Elbląski 1612. potem wojewoda Malborski 1618. na koniec wojewoda Chełmiński, Pucki, Sobowidzki, Radzyński starosta i Człuchowski. Męztwo nieustraszone, z którem się nie raz w różnych bataliach popisał, do tych mu krzeseł drogę torowało: pierwsza jego expedycya z Zygmuntem III. do Szwecyi, na ten czas kommendę mając nad piechotą, gdzie to wierną radą, to orężem szczęście i godność majestatu królewskiego, przeciwko rebellizującym Zygmuntowi Panu swemu dziedzicznemu Szwedom utrzymywał, nie bez oczywistego życia niebezpieczeństwa, gdy kulą z działa raniony, w bok i ramię, ledwie życiem nie zapieczętował, swojej ku temu Królowi przychylności. Powróciwszy do ojczyzny, jak tylko przyszedł do zdrowia, do Węgier od tegoż Króla z wojskiem wysłany, tam z Cesarskim hetmanem nie tylko w Węgrzech ale i w Wołoszech i Multanach z wielką odwagi swojej sławą przeciwko nieprzyjacielowi stawał. Pod Targowicami potem, Bukarestem, Białocerkwią, Dziurdowem bił nie raz fortunnie zawsze Turków i Tatarów. W Moskwie do dobycia Smoleńska, w oczach Zygmunta Króla siła pracował, i gdy Jakób Potocki z jednej strony, pierwszy na mury tego miasta przedarł się, z drugiej strony ten Jan z piechotą swoją na mury drogę sobie otworzył: tam w obozie jeszcze na ten czas będąc 1609. z hakownice postrzelony, tylko że zbroja nie puściła, za które dobrodziejstwo dziękując P. Bogu, też samę zbroję w Lorecie powiesił. Pod Chocim z Władysławem Królewiczem wyprawiony na Osmana Cara Tureckiego, nie tylko się potęgi jego nie przeląkł, ale jej nie raz dał się dobrze w znaki, osobliwie kiedy Karakas Basza, niespodzianie na jego stanowisko przypadł, gdzie jego odwagę w ten czas pokazaną, dziwnie chwali Ostrorog wojewoda Poznański w swoim Dyaryuszu tej wojny, i *Birkowski w kazaniu pogrzebowem*, aż też mąż waleczny przeniósł się na pokój wieczny w r. 1626. Był to senator w radzie wielki i przezorny, z której chciał w tej ojczyznie, żeby zawsze słuszne wojsko na pogotowiu było, a nie dopiero układane, kiedy już nieprzyjaciel w wnętrzności tej ojczyzny, głęboko się zapędzi; nawet floty własnej życzył na morzu Baltyckiem sporządzenie, ile że nam Prusy morzem Szwed najechał. *Starowol. in Bellat. Sarmat.* powiada, że do Króla Duńskiego w legacyi jeździł, *Okolski* zaś, że do Karola Sudermanji książęcia. Umiejętności w rycerskich dziełach od młodości wyprobowanej; ztąd po śmierci Żółkiewskiego 1620. wszyscy go do buławy koronnej zdolnego

Zygmuntowi III. zalecali. Ludzkości, osobliwiej na ludzi postronnych; szczodrobliwości, szczególniej na żołnierskich ludzi wytwornej, ztąd pochodziło, że rannych w okazyi lubo nieprzyjacioł, albo wziętych w niewolą, swojem staraniem sustentował, i hojnie opatrywał, umarłym albo zabitym pogrzeby sprawował, którym przykładem swoim, wielu innych do pobożnych uczynków zachęcił. Ojcu swemu i z bracią wspaniały i kosztowny nagrobek wystawił w Pucku, kędy i jemu pozostała jego małżonka pamiątkę wyniosła, była to Anna Szczawińska starościanka Mirachowska, jako świadczy grabsztyn u OO. Dominikanów, w Gdańsku przed wielkim ołtarzem, umarła 1627. Herby tam cztery widzieć, pierwszy Dąbrowa, drugi Pomian, trzeci Doliwa, czwarty Wilczekosy: to *MS. o Familiach Pruskich*, ale musi być omyłka jakaś w herbie Dąbrowa, ponieważ Szczawińscy nie Dąbrową się pieczętują, ale Prawdzicem: z tej były dwie córki, jedna z nich wydana za Jana Potulickiego de Chodziesz podkomorzyca Poznańskiego, na Złotowie i Potulicy dziedzica, z nim spłodziła Jana i Ernesta Potulickich, *2do voto* poszła za Oleskiego na Oleśnicy. Druga mniszką w Chełmińskim klasztorze: synowie zaś czterej, Ernest, który ucząc się w Brunzberku, z światem się pożegnał.

Mikołaj drugi syn Jana wojewody Chełmińskiego, wojewoda Malborski 1643. z którego krzesła przesiadł się na Chełmińskie, Radzyński i Kowalewski starosta, posłował na sejm 1631. zkąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Radomski. *Constit. fol.* 10. i na konwokacyą r. 1632. *Acta interr. Literis, militari laude, et fortitudine, liberalitate in egenos vir clarissimus, in medio cursu ereptus; Culmaeque sepultus*, mówi o nim napis w Pucku mu postawiony u *Starowol. in Monum.* Żona jego Tuczyńska, z Firlejowny kasztelanki Wojnickiej urodzona, z tej córka Franciszkowi Czarnkowskiemu kasztelanowi Poznańskiemu zaślubiona.

Jakób trzeci syn Jana wojewody Chełmińskiego, wojewoda Malborski, starosta Człuchowski, Kiszborski i Bytowski, w lidze małżeńskiej żył najprzód z hrabianką Szafgoczowną Anną z Fraucymeru Cesarza Ferdynanda małżonki, z tą spłodził trzy córki, i syna, ale ten w piątym roku życia zniknął: po Szafgoczownie żył z Joanną, córką Alexandra książęcia Radziwiła marszałka wielkiego Litewskiego, która po śmierci Jakóba, ponowiła śluby z Leszczyńskim podkanclerzym koronnym. Jakób ten pierwsze heroicznych dzieł swoich początki w cudzoziemskich zakładał obozach, już w Hollenderskim, już w Hiszpańskim, już w Niemieckim, gdzie pod Wallenszteinem

sławnym wodzem poczty prowadził, z tą lubo w młodym wieku jeszcze u najwyższych generałów opinią, o swojej w rycerskim kunszcie biegłości, że go do obrady wojennej zażywali, i na jego zdaniu polegali. Powróciwszy do ojczyzny, z Władysławem IV. wyprawił się pod Smoleńsk, przeciwko Selinowi i Moskwie z swoją piechotą, tam Prozorowskiej fortecy dobywając, szczęśliwie przez kobylice i ostrożyny przebywszy, gdy już na same wały wstępuje, kulą z muszkietu w nogę raniony, najmniej się tym przykadkiem nie strwożył, ale dalej z swemi ludźmi postępował, póki na odwrót nie zatrąbiono, przecież tyle tem sercem swojem sprawił w oblężeńcach przezacny mąż, że przestraszeni jego natarczywością, zostawiwszy wielką część zdobyczy, fortecę opuścili. Pod Białą potem, gdy petardy podsadza, zawaliną przyciśniony, już ledwie tchnący, ztamtąd wyciągniony, życie dalsze ustawicznym chorobom podległe dźwigać musiał, ztemwszystkiem i potem go za ojczyznę na wiele stosów narażał: bo z Moskwy na Ruś przeciwko Turkom, a gdy pakta z Portą zaszły, a wojna się Szwedzka otwierała, do Prus z swoim pułkiem ochotnie poszedł, tam portu Puckiego i Włocławskiego obronę na siebie przyjął: o czem świadczy *Konstytucya* 1638. *fol.* 3. zkąd też był komissarzem naznaczony do lustracyi Bytowskiego i Lemburskiego powiatów. *Constit. fol.* 11. Przeciwko rebellizującym Kozakom, gdy mu słabość zdrowia nie pozwalała, Jana Ulryka Szafgocza blizkiego swego z swemi ludźmi wyprawił. Wtem Urangelius admirał Szwedzki, chcąc port Pucki posięść, wszystką siłą nacierał 17. Września od dwunastej z południa, aż do wieczora bijąc z dział ustawicznie i z mniejszej strzelby, ale nie więcej szkody uczynił nad to, że dwóch ludzi Weiherowi zabito, gdy Szwedów z drugiej strony znaczna kwota poległa, tak dalece, że się ze wstydem wrócić musieli, i lubo i potem różnemi herhelami tę fortecę napastując admirał, wycieczki czynił, atoli zawsze fortunnie odpędzeni z taką bojaźnią i sromotą Szwedzi uciekali, że jeden drugiego popychając do okrętu, w morze spadali, drudzy z trwogi, sami w morze skakali i tonęli, co i *Tulden* wspomina *lib.* 5. *fol.* 142. Sam nawet Urangelius dobrze kulą z działa przestraszony, odstąpić od Pucka musiał. Tak sobie przychylnego widząc Jan Kazimierz Król, generalną mu kommendę nad wojskiem swojem wszystkiem w Prusiech zostającem oddał. Siła pracował nad tem, żeby była Szwedzka potencya Pruskiej prowincyi nie posiadła, chorągwie najprzód na obronę jej nowe wystawił swoim kosztem, i sustentował; zamek Człuchowski ufortyfikował, kurfirszta Brandeburskiego, do tego nakłonił, żeby wraz z Polskiem wojskiem bronił Prus przyległych, atoli i niektórzy ziemianie Pruscy Szwedom się

nad nadzieję jego snadniej poddali, i książę Brandeburski swoich ludzi od Weihera rewokował, ogółocony tedy z sił musiał Malborskiego zamku, który jednak najbardziej chciał utrzymywać, odstąpić. *Tulden lib.* 6. Zebrawszy tedy kilkaset jazdy, z niemi się przez różne od Swedów zasadzki, przedzierał do obozu królewskiego: Chojnic potem w r. 1656. dobywał, Tucholą posiadł, gdzie szturmującego do siebie Karola książęcia Meklemburskiego, ze wstydem odrzucił: *Tulden lib.* 6. i tak aż do zgonu życia swego nieporównanym statkiem nic niedbając na zniszczenie fortuny, na pełne nadziei obietnice, na zdrowie stargane przy Królu Janie Kazimierzu dostawał. Fundował Nowe Miasto albo Weiheropol, Wajerowską wolą w Pomeranji w r. 1646. kędy kościół farny z dobrym posagiem wystawił, klasztor OO. Reformatom pod tytułem S. Anny fundował w r. 1648. i Kalwaryą przy nim wielkim kosztem założył. Tamże fundacyą uczynił na sześciu ludzi czy przez chorobę, czy przez lata, czy przez ubóstwo nie mogących się pożywić, tym wikt i mięszkanie, wiecznemi czasy służące opatrzył. W Człuchowie kościół wymurował, który że Łubieński arcybiskup Gnieznieński konsekrował, świadczy *Damal. in Archiep. Gnesn. fol.* 41. żona zaś jego Szafgoczowna bogato go przystroiła. W Kamieniu kościół tameczny farny w kollegiatę przemienił, *Damalew. in dedicat. Vitae S. Bogumil. Archiep.* przy niej, fundacyą uczynił na księdza, żeby co tydzień za siebie i za żonę swoję jednę pierwszą mszą świętą ofiarował. *Trebnic. w kazaniu na jego pogrzebie.*

Ludwik czwarty syn Jana wojewody Chełmińskiego, kasztelan Elbląski 1648. potem wojewoda Pomorski, starosta Skarszewski i Wałecki, w Niemczech, Francyi, i Hiszpanji, a potem w Polszcze przeciwko Gustawowi Królowi Szwedzkiemu, powtórc Polskie granice najeżdżającemu pułk prowadził, mąż dzielności nieporównanej, Zamościa od Kozaków i herszta ich Chmielnickiego, oblężonego mężnie obronił. Pod Zborowem i Beresteczkiem przeciwko Tatarom z Kozakami złączonym fortunnie wojował. Z bratem swym Jakóbem Szwedom mężnie się oparł, i własną szkatułą ludzi do boju zdolnych zebrawszy kilkaset, niemi Świecie, Nowe, Tezew i inne miejsca uzbroił, żeby się nie tak łacno w ręce nieprzyjacielskie mogły dostać. Malborskiego zamku długo i mężnie, szturmującej do niego natarczywości Szwedzkiej, i z bratem swym Jakóbem bronił, co mu i *Tulden lib.* 6. przyznaje, aż też w tymże zamku pracami wojennemi znużony życie położył, ciesząc się z tego, że raczej z życia, a niżeli żeby miał nieprzyjacielowi ojczyzny ustępować kroku z tej tam fortecy. Wszedł był w kontrakty małżeńskie z Cecylią Donhoffówną, Gerarda woje-

wody Pomorskiego córką, która po jego śmierci ponowiła śluby z Brezą wojewodą Poznańskim. *Kurdwan. kazan.*

Dymitr trzeci syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, kasztelan Gdański, starosta Kościerzyński, ekonom Malborski w r. 1618. Pierwsza jego żona Gertruda Konarska, Krzysztofa starosty Jursborskiego, i Katarzyny de Loka córka, ale z nią potomstwa nie było. Druga Katarzyna Opalińska krajczanka koronna, z której tylko córka została Anna, Jędrzejowi Grudzińskiemu wojewodzie Rawskiemu zaręczona, czego dowodem chorągiew w Gdańsku u OO. Karmelitów, kędy on spoczywa po śmierci z tym napisem. *Demetrio Weiher Castellano Gedanensi et Capitaneo Bernensi, Senatori dignissimo, qui spiritum Deo, elementa naturae, famam et res partas unicae filiolae suae Annae reliquit, Catharina de Bnin Opalińska conjux maestissima, poni curavit* 1628. W Pucku zaś taką mu na napisie pochwałę przydano. *Strenuus miles et Senator, non minimum inter exteros versatus, magnam nominis famam collegerat, Clarissimis virtutibus togatis bellicisque obiit annos natus fere* 50. *Starowol. in Monum.*

Melchior czwarty syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, z kasztelanji Elbląskiej postąpił na województwo Chełmińskie, był oraz starostą Człuchowskim, Kowalewskim, Wałeckim i ekonomem Malborskim: był i starostą Kościerzyńskim, z którym tytułem posłując na sejm 1616. komissarzem zapisany do Inflant. *Constit. fol.* 5. Posłem wysłany od Zygmunta III. do książęcia Saskiego, tą którą miał wrodzoną wymowę, i głębokiemi racyami, wojnę na Cesarza, z innemi skolligowanemi monarchami na tegoż uknowaną, szczęśliwie rozszył, z wielkim applauzem Rzymu i Urbana VIII. Papieża, z ukontentowaniem Cesarza i Zygmunta III. z niemniejszą imienia swego chwałą. W roku 1621. pod expedycyą generalną na Osmana Cara Tureckiego pod Chocim, temu Melchiorowi kazano z sejmu zostać na prezydium zamku Malborskiego, *Const. fol.* 11. pod który czas, gdy niespodzianie Prusy Szwed z wojskiem najechał, a wojsko Polskie i hetmani w odległości byli, on ośmset piechoty, swoją szkatułą wystawił, któremi zasłonił tę prowincyą, żeby bezbronnej całej nieprzyjaciel nie ogarnął. Z Janem Zawadzkim na ten czas kasztelanem, potem wojewodą Parnawskim, przysięgę wierności odebrał od miasta Gdańskiego, na Władysława IV. Króla, gdy ten Pan tym czasem pod Smoleńskiem, wojną Moskwę przyciskał. Jeździł w legacyi i do Króla Duńskiego, i inszych Europejskich monarchów. Rezydencya nasza Malborska, za swego go fundatora zna, i z wdzięcznością nieumierającą. Wyzuł się z śmiertelności w Człuchowie w r. 1643. w Chełmnie u OO. Franci-

szkanów pochowany, gdzie jest kaplica jego i chorągiew z takim napisem: *Hic majorum suorum indutus virtutem, civibus Patriae non impar, memoriae posthumae praebuit se non minorem. Hujus merita praeclare in Patriam collata, Regiam habuere remunerationem, adeo, ut non male diceres, fortunam illius meritis fuisse obligatam. Tot igitur praemiis virtutum illustris, vixit, et quem dederat cursum fortuna, peregit, aetatis suae supra sexagesimum nono. Huic maestissimi nepotes debiti amoris in illum hunc indicem esse voluere ipsa perenniorem aeternitate.* Jest tam w tejże kaplicy, jego żony Anny Prynowny w r. 1635. zmarłej nagrobek, przy którym herb jej widzieć trzy gwoździe czyli rogi, proste okrągłe; tego zaś Melchiora cztery, 1*mo* zwyczajny Weiherowski; drugi Orle nogi na krzyż założone Mortęskich; trzeci mur z trzema wieżami, nad średnią z nich gwiazda ośm graniasta; czwarty Dąbrowa Kostków. W Pucku tę mu pochwałę przypisano. *Assidua armorum tractatione et peritia, domi forisque clarus dolenda familiae suae orbitate excessit.* Zszedł bezpotomny. *Carolus Dachnowski Kazanie Chorągiew sławy nieśmiertelnej.*

Ludwik piąty syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, podkomorzy Chełmiński, starosta Człuchowski, ekonom Malborski, pułkownik królewski, żona jego Barbara Potulicka wdowa pozostała po Janie Rozrażewskim kasztelanie Poznańskim, ale *sterilis.* Ten będąc w Inflanciech rotmistrzem z swoją chorągwią usarską, gdy pod Białym Kamieniem wyszło szesnaścieset zbrojnych Szwedów (a jak drudzy przydają, że się łańcuchem żelaźnym opasali, żeby ich nie tak prędko Polska jazda łamać mogła) we trzechset ochotnika wypadłszy, siedząc na koniu z pałaszem, kopią w garść wziąwszy, a drugim serca dodawając, skoczył pierwszy przed ochotnikiem, gdzie nie tylko złamał choć większą od swoich liczbę, ale i tak pobił, że i noga żadnego nie uszła. Posłował na sejm 1607. zkąd był deputowany do traktowania z rokoszanami i ich ukojenia, *Constit. f.* 866. i w roku 1609. komissarz do granic od Pomeranji. *Constitut. fol.* 896. W r. 1612. wziął od Króla podskarbstwo ziem Pruskich, *Annuae Societ.* zakonowi naszemu szczególniej przychylny, żyć przestał w r. 1617. w Koźminie pochowany. Mąż wojenny, i powagi wielkiej, a jako o nim w Pucku napis mówi: *Lingua, consilio, manu promptus, ingenio amaeno, politicis militaribusque laboribus indefessus, immatura morte ereptus, Starowol. in Monumen.* inni śmierć jego zwalają na rok 1614.

Marcin Władysław szósty syn Ernesta wojewody Chełmińskiego, o nim tak pisze *Varsav. in paneg. Stephani: Mar-*

tinus Weiher, qui omnibus fere bellis, quae 40 annis sunt in Europa gesta, interfuit, et aliquibus praefuit, caesus in oppugnatione Zawołociae, która expedycya, według *Biel. fol.* 777. była w r. 1580. luboć ten autor o nim i wzmianki tam nie czyni. *Okolski* toż powiada, i świadczy się *Stryjkowskiego kartą* 790. Nawet inskrypcya w Pucku tak o nim mówi. *Martinus cum teneram aetatem literis militiaque in Gallia, Germania Belgioque excoluisset, deinde in aula Sigismundi III. Regis indolem probasset, magna spe in expeditionem Moschoviticam duxit legionem Germanicam, ubi non ductoris tantum, sed militis fortissimi nomen meritus, toties victor, demum ad Zawołociam in velitatione globo plumbeo trajectus, fortiter occubuit. Starowol. in Monum.* ale się ten napis z sobą nie zgadza, bo jeżeli pod Zawołociem zginął, toć nie mógł być dworzaninem Króla Zygmunta III. ponieważ ten dopiero na tron Polski obrany w r. 1588. śmierć zaś ta przypadła by na rok 1580. Atoli *Kobierzycki w swojej historyi fol.* 261. na rok 1610. tę Marcina heroiczną śmierć zwala, gdy albowiem za Moskwą pod zameczek Carowe Zamieście nazwany, już ustępującą przed szablą Polską, dalej się podsunął, tam kulą postrzelony poległ, na co sarknął Żółkiewski hetman, i braci jego Janowi i Ludwikowi w obozie w ten czas przy Królu będącym, tę tak smutną nowinę doniósł, tamten autor przydaje wyraźnie, że był syn Eryka; potwierdza tegoż samego nagrobek jego drugi, gdy o nim tak mówi, *Martinus Sigismundi III. Regis Camerae familiaris, quem secutus in Moschoviam ad Carowe Zamieście Moschoviticum propugnaculum occubuit* 1610. 24. *Junii aetat.* 24. Chyba że był drugi Marcin, a znać synowiec Ernesta, który przed tem dobrze pod Zawołociem życie dla ojczyzny położył, czego zda się popierać *Daniel. Hermannus lib.* 2. *Stephaneid.* gdy prawi dano znać Ernestowi Weiherowi pod Wielkiemiłukami, w obozie ciężką na ten czas niemocą złożonemu, że synowca jego Moskwa zabiła, rzekł: *Non mortem se dolere, sed casum, et feliciorem fuisse, si in acie occubuisset.* Są i drudzy jeszcze podziśdzień Weiherowie, lubo jednegoż domu i herbu, ale tych Weiherów do tych czas wyliczonych nie potomkowie, jako Marcin, czy Herman kanonik Wendeński, proboszcz i officyał Malborski, który z Melchiorem Weiherem rezydencyą naszę Malborską fundowali, *Argentus de reb. Soc. fol.* 393. koło r. 1607. Franciszek starosta Wałecki, w cudzoziemskich językach, i różnych naukach biegły, obrotu znacznego 1657. *Trebnic. kazanie.* Tenże czy inszy Franciszek starosta Hamersztyński, i Białemburski, na którym Białemburskim czworo dożywocia jego sukcessorom Krokowskim pozwala, *Konsty-*

tucya 1676. *fol.* 55. stosując się do dawniejszej roku 1667. Teodor podpisał elekcyą Jana III. z Pomorskiego 1674. N. Weiherowna wydana za cudzoziemca Aszafenberk nazwanego, który na sejmie 1666. starał się o indygenat w Polszcze, co poznać z mowy Fredra kasztelana Lwowskiego *w Zwierzyńcu Jednorożców fol.* 194. Jeden z nich na dworze Cesarskim będąc, z kościołem się katolickim pojednał, ztamtąd wróciwszy się do domu w Brandeburskiej ziemi starostwem intratnem uczczony, ale gdy go poznano że katolik, on się też nie zapierał tego z tą protestacyą, że wolę starostwa, niżeli wiary odstąpić, wyzuł się z starostwa: dobra swoje w tych tam krajach przedał, a w Polszcze insze pokupił. Cecylia Eleonora była za Janem Ulrykiem Szaffgoczem 1650.

Wenecki *herbu Gołąb* albo **Wenedyger,** ba i **Venetus,** w czerwonem polu powinien być lecący gołąb w prawą, takiż gołąb biały i na hełmie. Są w Prusach książęcych. Marcin Wenedygier, poseł 1609. *ex Districtu Preusmarcensi*, i Jan Wenedygier *ex Districtu Haindenburgiensi* podpisali dekreta komissyi królewskiej. W roku zaś 1612. Joachim Wenedyger *Consiliarius aulicus literas Reversales. Joannes Venetus Judex Provincialis Hohensteinensis deputatus ad recensionem juris Provinciae Ducatus Prussiae.* Gwilhelm Wenecki de Gemnitz Baro. Wincenty Wenecki w Langnowie, miał za sobą Polencownę. *MS. de Famil. Pruss.*

Werbek patrz **Lettaw.**

Werbicz. Z województwem Wołyńskiem Piotr Jerzy Werbicz podpisał elekcyą Jana III. w r. 1674. Niewiem czyby nie powinno być Werwicz z których Jan nobilitowany na sejmie 1673.

Werbski albo **Wierzbski** *herbu Lis*, na Szląsku de Werba. Z tych był Jan Werbski z Werby na Kochanowicach sędzia ziemski księztwa Opolskiego i Raciborskiego w r. 1607. *Bart. Papr. Sztambuch Ślęski dedic. colloq.* 8. kędy powiada, że idą od Fulka kasztelana Krakowskiego, który żył 1194. Są i w Polszcze, z których Józef Werbski, kanonik Chełmski podał do druku: *Zwierciadło Matronom Polskim, albo żywoty pobożnych Panien, Matron i wdów Polskich, w Lublinie* 1697. *in* 12.

Werda *herbu Odrowąż* w Prusiech, przedtem zaś w herbie zażywali Sokoła z rozciągnionemi skrzydłami, ale za swoje znaczne merita i przysługi Królom, przyjęci od Szydłowieckich do herbu Odrowąż, *Histor. Polon. Pruth. Possel. MS. de Famil. Pruss. Pantaleon. tom.* 2. *Viror. illustrium* w roku 1492. pisze, że w Mechlinie urodził się Nicasius de Werda, ten w trzecim roku życia swego tak oczy stracił, że

niemi cale nic nie widział, przecież nadgrodził mu to Bóg sowicie: bo lubo liter nie znał, czytać nie umiał, taki jednak we wszystkich miał poler naukach, że wszystkim był do podziwienia, w Lowanieńskiej tedy akademji najprzód magister zawołany, rektorem szkół w Mechlinie, a w Lowanium licencyatem w teologji, na koniec w Kolońskiej akademji doktorem zostawszy obojga prawa, publicznie go tamże uczył, i autorów, których nigdy ani czytał, ani widział, na pamięć przywodził. Werda generał w Lotaryńskiem wojsku, w tysiąc koni Francuzkiemu się wojsku pokazał, wnet jakby przestraszony, tył podał, Francuzi uchodzącego widząc Werdę, za nim w pogoń gorąco natarli, Werda blizko lasku stanąwszy, kędy więcej zasadzonego miał pieszego ludu, znagła się do Francuzów obrócił, potkał się z niemi, i tysiąc pięćset ich wyciął. W Gdańskim kościele widzieć nagrobek Jakóba a Werden, który urodził się w r. 1560. umarł 1622. herb tamże Sokoł czarny, pole na wierzchu białe, ze spodku czerwone. Druga chorągiew tamże wystawiona Szymonowi a Werden, który urodził się 1564. zszedł z tego świata w r. 1625. był to haeres in Naszendorff, Multersterns, Hochzejt, Jenichów, Stangenberg. Jan Werda starosta Nowski, któremu Zygmunt I. Król Polski puścił to starostwo w summie czterech tysięcy złotych, z obligacyą, że nie wprzód mieli ustąpić z niego, ażby im pomieniona summa od Królów Polskich oddana była, o czem czytałem list tegoż Króla *in MS. Petricov.* przydaje *MS. o Familiach Pruskich*, że i na Chełmińskiej trzymali Radzyn z Rogoźnem od Królów sobie nadane, ile że Zygmunt I. siła spraw expedyował przez dzielność Werdów, Zygmunt zaś August, do wielu legacyi Werdów zażywał. Więcej tedy niż półtorasta lat Nowskie starostwo w tym domu chodziło, dopiero wyszło z rąk synów Jana Werdy podkomorzego Pomorskiego, starosty Nowskiego, był to człowiek mądry i bogobojny, posłował na różne sejmy, jako 1626. zkąd deputatem stanął na trybunał Radomski, *Constit. fol.* 6. i 1627. *fol.* 9. i 1629. *fol.* 12. i 1633. *fol.* 21. na zniesienie pewnego długu konferowana mu dzierżawa 1638. *fol.* 5. *et* 41. *) Od dyssydentów przeniósłszy się do katolickiej wiary, swoję rewokacyą do druku podał. Wydał także *Indygenat Ziemi Pruskiej w Gdańsku in 4to*

*) Jana Werdy podkomorzego Pomorskiego, summa na Nowiu wylikwidowana na sejmie roku 1654. Zł. 83970. groszy 25. i ponieważ starostwo Nowskie komu innemu oddane przez Konstytucyą r. 1654. sukcessorom assekurowana *sine conditione extenuationis* na Prządkowie, Cyplach, Batani, Kielnie, Szynwald, Nymkowy, Jeleniu, Nowym Kosowie. — *Constit. fol. IV. fol.* 454. — *Prypisek Krasickiego.*

1647. *w Toruniu in fol.* 1645. Ma być także w druku jego *Fragmentum*, i znowu *Justyfikacya* 1646. *i po Polsku i po Niemiecku:* będąc deputatem na trybunał koronny w r. 1648. świątobliwe życie zakończył w Piotrkowie, w kościele farnym w Nowiu pogrzebiony z chorągwią, na której wierszem Polskim nagrobek mu napisano: miał za sobą Elżbietę Grzymułtowską herbu Nieczuja, ta mu kilka córek powiła, Barbarę Samsonowi Garczyńskiemu chorążemu Chełmińskiemu, drugą najprzód Stanisławskiemu, po nim Domarackiemu, trzecią Rogalińskiemu, zaślubione: czwarta Teofila Katarzyna w Panieńskim stanie więcej niż sześćdziesiąt lat przepędziwszy, poszła po zapłatę życia swego pobożnego w r. 1699. Synów zaś Jakóba i Jana. N. starosta Nowski, żona jego Niewieścińska starościanka Tucholska. *MS. Konopats.*

Werenko *herbu Łagoda*, w księztwie Litewskiem i na Rusi. Jan Wiernek, o których niżej, pod czas wojny Pruskiej do Litwy przeniósłszy się, tam składniej do akcentu krajów tamecznych, Werenko nazwany: w powiecie Wołkowyskim w województwie Nowogrodzkiem dóbr nabywszy Olechnowice i Ciechlejowice, tamże osiedli, z których był Wojciech Werenko, syn Jana. Ztamtąd niektórzy tu do Polski wrócili się, z tych byli dwaj bracia rodzeni, Szymon i Marcin, ten pojął Dorotę Ambrożewiczownę, z której był syn Mikołaj, tego Wojciech, którego żona Alanowidowna, z nią spłodził trzech synów, Gabryela, Władysława i Konstantego, temu Helena Puciacianka, urodzona z Hryczynów Wojnów, powiła trzech synów, Antoniego, Józefa i Pawła, Józef w zakonie Soc. Jesu, Antoni i Paweł pod pancernym znakiem służą z Lubomierskim.

Wereszczaka *herbu Lis*, w Brześciańskiem województwie. Adam Wereszczaka podpisał elekcyą Władysława IV. Bazyli Jana III. Królów Polskich. N. miał za sobą Adamowiczownę Starowolską. *Okol. t. 2. fol.* 93. Filip Eufrozynę Krasowską podkomorzankę Mielnicką, wdowę po Sawickim wojewodzicu Brześciańskim; brat jego rodzony Józef poborca 1691. ale gdzie indziej widziałem herb ich podobniejszy do Kościeszy. N. miał za sobą Brygittę Oborską. Dominik w zakonie naszym temi czasy. N. była za Janem Antonim Nowickim skarbnikiem Chełmskim. Prokop komornik Czerniechowski w roku 1660. Paweł Wereszczaka burgrabia Łucki 1690. Józef i Mikołaj synowie Teodora i Maryanny 1680. r. Michał syn Maxymiliana i Heleny.

N. Wereszczaka chorąży Brzesko Litewski. — R. 1778. Bogusław Wereszczaka łowczy Brzesko Litewski. — Dominik Jezuita. — Konstytucya sejmu r. 1659. Prokopowi Wereszczace

komissarzowi granicznemu Czerniechowskiemu nadała majętność Kamionkę i Mączną pod Owruczem, także Wiernosław. — *Const. Vol. IV. fol.* 650. — *Krasicki.*

Wereszczyński *herbu Korczak*, w ziemi Chełmskiej. Fiedor Wereszczyński miał za sobą Sosnowską z Sosnowice herbu Nałęcz, z tej był syn Jędrzej, który pierwszy z tego domu schizmę odrzucił, ten pod Obertynem mężnie sobie w okazyi poczynał, jako szeroko opisał *Paprocki o herb. f.* 544. a pojąwszy Paroską córkę Mikołaja herbu Rawicz, a będąc najprzód komornikiem ziemskim Chełmskim, potem podsędkiem, spłodził z nią dwóch synów, Józefa opata Sieciechowskiego, a potem biskupa Kijowskiego, był to dobry i przykładny pasterz, a nie kontentując się tem, że sam Panu Bogu pilno służył, i drugich też do niego prowadził, już do ludzi każąc, już nauczając, już książki pisząc, z których te są w druku: 1mo. *Excytarz do podniesienia wojny przeciwko Turkom i Tatarom in 4to w Krakowie* 1592. 2do. *Publika strony fundowania szkoły rycerskiej na Ukrainie, jako też Krzyżaków Maltańskich na Zadnieprzu, Cracov. in 4to* 1594. 3tio. *Wizerunek o wzgardzie śmierci.* 4to. *Kazanie na dzień Zaduszny, w którym dowodzi, że jest czyściec.* 5to. *Instrukcya o spowiedzi.* 6to. *Gościniec pewny obmierzłym pijanicom do prawdziwego obaczenia, a zbytków pohamowania.* 7mo. *Kazanie o małżeństwie.* Klasztorowi Sieciechowskiemu wiele dobrego przyczynił: bo i zawiedzione dobra od antecessorów swoich oswobodził, fabrykę klasztora reparował, malowaniem ozdobił, kościół w porządek i apparat przysposobił. Uczonych ludzi kochał, i zapomagał, a lubo sam wstrzemięźliwe życie prowadził, więcej wody niżeli piwa pijąc, przecież na gości i innych ludzkim się stawił, hojnie częstując: w tych go pracach śmierć zastała w roku 1599. Brat jego Zygmunt spłodził dwóch synów, Jana i Stanisława. Abraham z sejmu 1647. komissarz na uspokojenie pogranicza od Węgier. *Const. fol.* 5. Wiktoryn proboszcz w Krakowie u Bożego Ciała, prałat generalny kanoników regularnych S. Augustyna, w Małejpolszcze i księztwie Litewskiem 1690. N. Pawła Czaryskiego. N. Stefana Zulińskiego. N. Jana Bogusławskiego, Kazimira Franciszka Bystrzonowskiego, małżonki. Kazimierz cześnik Łukowski, Wojciech łowczy Żytomierski. N. skarbnik Chełmski, N. podczaszy Winnicki. Mikołaj cześnik Latyczowski, córka jego Anna żyła z Piotrem Chróścichowskim, syn zaś Ludwik Wiktoryn stolnik Krasnostawski, sędzia grodzki Chełmski, pisarz kapturowy 1733. pojął Zofią Kunicką łowczankę Chełmską, był deputatem na trybunał koronny 1738. N. miał za sobą Teresę Micowską. Zofia Stanisława Rostkowskiego żona.

W końcu wspomniany Ludwik Wiktoryn Wereszczyński pisarz kapturowy itd. poźniej posuniony został na krzesło kasztelanji Lubelskiej, mąż w prawie koronnem biegły; z *Kunickiej* zostawił potomstwo synów dwóch, Józef podsędek Chełmski. — Jan skarbnik Chełmski. — R. 1778. Leon Wereszczyński chorąży Krasnostawski. — W księztwie Litewskiem Józef Wereszczyński starosta Upitski. — Stanisław sędzia grodzki Inflantski. — W r. 1788. Krzysztof podczaszy Upitski. — *Krasicki.*

Wermiński *herbu Dołęga*, jednaż ich dzielnica z Dymińskiemi. N. Wermiński miał za sobą Charzyńską. Seweryn w zakonie naszym temi czasy.

Wersocki, w księztwie Litewskiem. Marcin Kazimierz Wersocki w powiecie Grodzieńskim, Mareyan zaś Hrehorowicz Wersocki sędzia ziemski Wileński podpisali elekcyą Jana III.

Weryha *herbu Śreniawa*, w Nowogrodzkiem województwie Jan Weryha, w Trockiem zaś Alexander Weryha Barowski podpisali elekcyą Władysława IV. Michał syn Jana, syn jego z Katarzyny Darowskiej Jan. Stanisław w województwie Nowogrodzkiem 1674.

Są i w Płockiem województwie, z tych Benedykt Weryha podpisał elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwem Płockiem. — *Krasicki.*

WESELINI HERB.

Drzewa ściętego pień, jakby z ziemi z korzeniem wyrwany, prosto stojący, sęk po prawej stronie tarczy odcięty jeden, na nim się obiema łapami wspiera pies morski w koronie, z ogonem do góry zadartym, pysk u niego otwarty, język wywieszony, ogon roztrojony, czy według inszych rozdwojony, łańcuchem do pala czyli pnia przywiązany, w polu niebieskim: pod tym wszystkiem linia wszerz tarczą dzieli, pod którą linią jest ryba na kształt karpia, w prawą tarczy płynąca, na hełmie trzy pióra strusie. *Paproc. o herb. fol.* 693. *Okol. tom.* 3.

fol. 286. *Klejnoty f.* 95. Widziałem i ja ten herb u Ś. Barbary w Krakowie, ale ryby tam nie było, i pień na kształt lilji wyrosły, i łancuchem pies przywiązany, czego nasi autorowie nie wspomnieli, psa zaś tego kształt taki, że połowa jego od głowy jest psia z obróżą na szyi, znać i ogniwa od łancucha, a od ogona rybę reprezentuje. Pierwszy ten herb wniósł do Polski Ferens czyli Franciszek Weselini, który tu wraz z Stefanem Batorym do Polski przyszedł w r. 1576. będąc na dworze tegoż Króla zdawna zasłużonym, i dla osobliwszych swoich przymiotów miłym, ten pojąwszy po Kasprze Bekieszu pozostałą wdowę za żonę, z nią z łaski królewskiej wziął i starostwo Lanckorońskie, kupił potem zamek Dębno od Dębińskich Odrowążów i z przyległościami. Nagrobek zmarłego w r. 1594. w Krakowie u OO. Franciszkanów, wypisany od *Starowol. in Monum.* tak o nim mówi: *Franciscus de Wesseliny Siemnen. Melinen. Capitaneus, Baro in Hadat, haeres in Dębno; qui secutus Stephanum Regem in Poloniam, cum illo, Gedanensi Polocensi, Wielikołucensi, Plescovien. expeditionibus militavit fortiter, cura Stephani Regis ab ordinibus Regni in civem Polonum cooptatus.* Żona zaś jego w dziesięć lat po nim w drogę się wieczności wyprawiła, matrona wielkiej pobożności, i na kościół S. Barbary w Krakowie szczodrobliwości. *Histor. Domus. Annuae Soc.* 1587. to o nim przydają, że kaplicę ozdobną w Wilnie dla kongregacyi Panny Maryi wystawił. *Annib. Roselius Calaber Pymandri Mercurii l.* 5. *fol.* 355. powiada o nim, że był z ojca Wolfganga męża walecznego, i w wielu bataliach szczęśliwego, za staraniem Króla Stefana, herezyi się wyrzekł, i na potem między Węgierskiemi o wiarę tumanami, nieprzełamany statecznością bronił wiary katolickiej, *Vir admodum humanus et morum honestate conspicuus.* Żył potem Franciszek Weselini generał Koszycki 1654. a w roku następującym od Ferdynanda III. Cesarza, na sejmie Królestwa Węgierskiego w Posonium uczyniony, *Palatinus Ungariae, albo Prorex. Tulden hist. lib.* 4. *consilio optimo, Catholica institutione eruditus*, mówi *Manifest Lubom. fol.* 68. na zakon nasz wielce dobroczynny, wspomina go *Konstytucya* 1661. *fol.* 24. z tym tytułem i jego małżonkę Maryą Sechi z Rymasech, i syna ich Władysława, któremu prawo dziedziczne na dobrach Gdów, Kwapin, Stadniki, Kędzierzyn w Krakowskiem województwie leżących approbuje Rzeczpospolita, ile że ojciec tego Władysława Franciszek, miał indygenat w Polszcze; co i w r. 1676. na sejmie koronacyi, temuż Władysławowi *Konstytucya fol.* 12. przyznała, gdy go za Indygenę swego zapisała, był ten Władysław generałem w wojsku Cesarskim Leopolda, i przeciwko rebellizującym Wę-

grom długo Sendrowa i uporczywie bronił, póki mu sukkurs od Niemieckiego wojska nie przybył, w oblężeniu Likawy cztery razy od kuli z dział był w niebezpieczeństwie. *Vladisl. Wojciechow. Ogrod Fiołkowy f.* 140. Elżbieta Wesselanka wojewody Węgierskiego córka, była za Pawłem Stefanem Sapiehą podkanclerzym Litewskim. *Histor. Sapieh. p.* 3. *fol.* 103.

Węsierski *herbu Belina* w Prusiech, z tą jednak różnicą, że na hełmie nad koroną nie rękę z mieczem, ale Ślepowrona kładą, w pysku pierścień trzymającego, w prawą tarczy obróconego. Z tych Elżbieta Węsierska, była za Janem Lutomskim sądowym Tucholskim. Są tamże w Prusiech Węsiersey rozrodzeni inszego herbu, a bodaj nie herbu Jastrzębiec, z których N. Węsierska Piotra Czapskiego małżonka.

Marcin Węsierski pisał się na elekcyą Stanisława Augusta Króla z województwa Pomorskiego. — Mikołaj stolnik Gnieznieński 1792. roku. — *Wielądek.*

Węsławski *herbu Wadwicz* u *Ks. Kojałowicza in MS.* tak o nich piszą; za pogan Wierzbitowie, a ze chrztu od Wacława, potomkowie w Kowieńskim powiecie w Wierzbiliszkach nad Wierzchnią rzeką, i w Trockiem województwie nad Biedrą (jako w księgach pomienionych grodów znajduje się) mieli po ojcach successive nazwisko Węsławowiczowie, aż do sejmu Lubelskiego Unionis 1569. tam dopiero trzej bracia rodzeni, Jan, Sebastyan i Szczesny, przyjęli jednoż nazwisko Węsławskich, ale jako z nich każdy osiadł w inszym kraju, tak też różne na tymże sejmie przyjęli herby: bo ten który osiadł w Koronie, wziął za herb strzałę rozdartą, drugi w Inflanciech pod Derptem, zbrojną rękę z mieczem z boku z obłoka, na spodzie trzy kule, na hełmie między dwiema skrzydłami strzałę. Trzeci Jan w Litwie, ten za herb wziął dwie ryby, prosto do góry głowami podle siebie. Czwarty zaś wyniósł się na Wołyń i nazwał się Nadarzyńskim. Alexander Węsławowicz Węsławski syn Jana, służył Królowi Stefanowi pod Łuki i Psków, którego syn Stanisław wojski Upitski ożenił się z Żebrowską w powiecie Oszmiańskim, potem z Białkowską w powiecie Upitskim. Synowie jego, Trojan, Krzysztof, Mateusz, służyli w Koronie i Litwie po wielkich domach. Samuel czwarty syn Stanisława dworzanin królewski, synowie jego z Puzynianki: Samuel, Franciszek i Antoni młodo pomarli, czwarty się został Michał; z córek dwóch, jedna Zofia żyła z Emmanuelem na Łohojsku Tyszkiewiczem, druga Katarzyna z Adamem Kościałkowskim. Był ten Samuel pisarzem polnym Litewskim, w różnych okazyach doświadczonego męztwa, osobliwie w Inflanciech 1658. Pod Werkami od Moskwy w niewolą wzięty, cztery lata w niej trzymany. Po śmierci i zabiciu

Gosiewskiego hetmana, i on nie był bez niebezpieczeństwa od zajątrzonych. Pięć razy to od Jana Kazimierza, to od Jana III. Królów Polskich, do Cara Moskiewskiego w legacyi jeżdżąc, do wojska Zaporowskiego trzy razy, do Sułtanów w dzikie pola, posłem na sejmy kilka razy, pokazał, co dzielność jego umiała. *Nieszpork. Annal. p. 7. cap. 9.* jest w druku jego: *Victor et Victus, albo Życie Wincentego Gosiewskiego Podskarbiego W. Lit. i Hetmana Polnego* 1691. *in* 4*to.*
Patrz wyżej pod Węcławski. —

WESOŁA HERB.

Tarcza czarnego koloru, przez środek jej pas na ukos idzie, od prawego boku tarczy z góry, na lewy na dół, pas ten być powinien szachowany we dwie linie, przeplatany białemi i czerwonemi polami, tak go opisują, *Paproc. o herb. f.* 505. *Okol. tom.* 3. *fol.* 217. gdzie powiadają, że po łacinie zowie się *Gaudium*, i miał to być herb S. Bernarda opata Klarewalleńskiego: *Okolski* go tarczą wesołą nazwał, przydaje, że go tak w koronie, jako i w księztwie Pruskiem niektóre domy zażywają, przecież żadnego z nich nie położył. *Petrasancta fol.* 207. podobny temu herb kładzie, tylko że tarcza niebieskiego koloru, i ma to być herb Wieseorum na Szląsku.

Wessel *herbu Rogala.* Dawniejszemi czasy w prowincyi Sambieńskiej kwitnęli, z których Filip Wessel w r. 1466. podpisał pokój Pruski u *Łaskiego w Statucie fol.* 150. także w r. 1609. dekreta komissyi królewskiej, w książęcych Prusach podpisał Marcin Weissel. Drudzy jednak z nich w Mazowieckiem księztwie osiedli, z tych *Paprocki* wspomina Mikołaja dworzanina Króla Zygmunta, ten w cudzoziemskich obozach na sławę imienia swego żołd prowadząc, przywiózł z sobą rycerskich dzieł swoich, w siedmdziesiąt listach, z wielkiem zaleceniem oczywiste świadectwo, jakoż na dworze Cesarskim silnego harcerza Wispeka pojedynkową utarczką złamał, do ojczyzny potem powróciwszy, przeciwko Tatarom mężnie stawał, i niewolą u nich temże sercem ponosił. Jakóba stolnika Nurskiego, Piotra, Jana, i Wawrzeńca, od wszystkich godne potomstwo zostało. Kwitnął dalej Jędrzej Wessel dziedzic na Dziektarzowie, którego wspominają *Konstytucye* 1602. *f.* 808. Stanisław, ten spłodził trzech synów, z których jeden Paweł, od niego była córka Anna, niewiem czy nie ta Anna, dziedziczka dóbr znacznych Nidłowic, Orychowic, Koczerzyna, Hołodowki, Mokrzan, Leśniowic, Dubaniowic, wydana za Piotra Jaskmanickiego stolnika Sanockiego. Brat Stanisława rodzony Albrycht, najprzód chorąży nadworny koronny, Rożański, Ma-

kowski, Tykociński starosta, posłował na różne sejmy, jako 1628. zkąd komissarzem stanął do zapłaty wojsku, *Constitut. f.* 2. i 1643. do lustracyi pewnych dóbr na Ukrainie, *Constit. f.* 12. i 1647. do zapłaty piechocie Smoleńskiej, *Const. f.* 23. fundował OO. Karmelitów Bosych w Warszawie, co o nim świadczy *Eliseus a S. Maria Lyric. lib.* 3. *ode* 1. i OO. Reformatom w Pułtusku dał plac na konwent 1648. umarł krajczym koronnym, miał za sobą Annę Potocką herbu Pilawa starościankę Tłumacką; *Acta Castr. Zakrocim.* 1646. córka jego była za Mikołajem Narzymskim podkomorzym Płockim. Franciszek kasztelan Ciechanowski, trzeci brat Stanisława i Albrychta krajczego koronnego, z tym go tytułem czytam *w Konstytucyach* 1627. *fol.* 17. i 1633. *fol.* 48. w Moskwie wojował z Stefanem Batorym, pod Byczyną z Zamojskim; fundował dwa kościoły, Makowski, w ziemi Rożańskiej, i Dziektarzowski w ziemi Ciechanowskiej, żona jego Katarzyna Kuczeńska, córki, jedna zakonnica w Łęczycy, druga za Stanisławem Krasińskim, sędzią Ciechanowskim, trzecia Elżbieta za Wojciechem Młockim podczaszym Płockim, synów zaś czterech. Wojciech starosta Rożański, z sejmu 1667. komissarz do granic od Wołoch, *Constit. fol.* 21. Mikołaj, Franciszek i Jan, ten najprzód chorąży nadworny koronny, z którym tytułem posłował na sejm w r. 1653. zkąd był deputowany do umówienia pewnej legacyi, *Constit. fol.* 8. potem podczaszy koronny, komissarz do traktatów o pokój z Moskwą, z sejmu 1661. *Constit. fol.* 1. a w następującym roku już zasiadłszy krzesło województwa Płockiego, deputatem naznaczony na trybunał Radomski. *Constit. fol.* 5. Wspomina go także *Konstytucya* 1667. *fol.* 27. z Królem Kazimierzem wojował Moskwę, fundował kościół OO. Reformatom w Pułtusku pod tytułem Ś. Józefa, żona jego Grodzicka, z tej córka Maryanna zakonnica Ś. Benedykta, rządziła klasztor w Żarnowcu ksienią, od r. 1688. synów zaś trzech było. Pierwszy Wojciech starosta Rożański. Drugi Franciszek, najprzód krajczy koronny, komissarz do uspokojenia pretensyi kurfirszta Brandeburskiego, *Constit.* 1690. *fol.* 17. dalej wojewoda Mazowiecki, starosta Rożański, marszałek dworu Królowy, któremu zmarłemu w r. 1696. taki nagrobek napisał Stanisław Lubomirski marszałek wielki koronny. *In rebus gravis, in verbis amaenus, omnia risit absque offensa, nihil risit absque doctrina, placuit Deo sine vanitate, principibus sine assentatione, hominibus sine querimonia. Vir praecellens omnibus in punctis, virtute in terris, quod summum; modestia in honoribus, quod pulchrum; amaenitate in curis, quod arduum; sinceritate in amicitia, quod carum; probitate in aula, quod rarum;* po-

chowany w Pułtusku u OO. Reformatów, na którego pogrzebie miane kazanie do druku podał *Ks. Dunin fol.* 351. Trzeci Stanisław dziedzic na Nosielsku i Czerwinie, Rożański, Makowski, i Ostrowski starosta, żona jego Marya Barbara de Staremberg Austryaczka, synowica sławnego kawalera i kommendanta Wiedeńskiego, pod czas oblężenia od Turków w roku 1683. *Acta Castren. Ostrzeszov.* 1672. z niej spłodził córkę Maryą Józefę Królewicza Konstantego Sobieskiego małżonkę, i synów czterech, Augustyna Adama, który z opata Jędrzejowskiego, najprzód urosł biskupem Inflantskim, potem Kamienieckim, na którem siedział od r. 1733. do r. 1735. w którym życie to śmiertelne zakończył, był modestyi wielkiej prałat, przyjemnej ludzkości ku wszystkim, i przykładnej pobożności, wizytował dyecezyą swoję Inflantską w r. 1725. W druku są te jego książki: 1mo. *Myśli pokutującego człowieka, grzechy swe opłakującego, to jest Reflexye na siedm Psalmów pokutnych, w Krakowie in 4to* 1724. 2do. *Droga do pobożności, tojest konsyderacye na każdy dzień od pierwszej aż do dwudziestej czwartej niedzieli po Świątkach, w Warszawie in 4to* 1728. 3tio. *Reflexye o Męce Pańskiej dwa tomy in fol.* we Lwowie. Wojciecha kasztelana Warszawskiego, żona jego pierwsza Parysowna, z tej syn Józef, druga Morsztynowna, trzecia Załuska Teresa kasztelanka Rawska, z niej syn Teodor. Jana starostę Ostrowskiego, tego z Zienowiczowny wojewodzanki Mińskiej, syn Michał. Franciszka kasztelana Zakroczymskiego, tego z Mielżyńskiej kasztelanki Szremskiej, dwóch synów, Stanisław i Piotr. N. Wesselowna była za Franciszkiem Bielińskim kasztelanem Zakroczymskim. Felix podkomorzy Nowogrodzki, o którym *Konstytucya* 1638. *fol.* 31. Krzysztof miał za sobą Katarzynę Krasińską podkomorzankę Rożańską. N. Węzłowna, ale rozumiem że Wesslowna być powinno, żona Koźniewskiego starościca Wyszogrodzkiego.

Weyda. Zacharyasz Weyda major dragoński, dla męztwa nobilitowany na sejmie 1662. *Constit. fol.* 40.

Wężyk *herbu Wąż*, w Sieradzkiem województwie. Mikołaj Wężyk zakonu Kaznodzicjskiego, mąż apostolski, i Władysława Jagiełła gorliwy kaznodzieja, siła w nawracaniu Litwy od Pogaństwa pracował 1413. wspominają go *Miechowita, Stryjkow. fol.* 543. *Kojałow. Bzow. in propag. c.* 3. Paweł, który w r. 1423. dopomógł naszej Polskiej kawaleryi, że Drachimu fortecy dostali, przestrzegłszy albowiem Dobrogosta Nałęcza kasztelana, o szczupłej bardzo kwocie ludzi tam na prezydium zostawionych, nocą myśliwskiemi sieciami wciągnąwszy ludzi Polskich do fortecy, bez żadnego zawodu poddał mu zamek, za co w nadgrodę wziął od Króla w żupach Wie-

lickich pewną pensyą. Wprawdzieć *Kromer* chce go mieć rodem z Niemiec, ale go zbija *Okolski; Bzovius in Annal. w r.* 1422. powiada, że od tego Pawła dom Wężyków w Polszcze swoję linią zaczął: ale musiał ten autor nie wiedzieć, że już przedtem z tegoż domu kwitnął Mikołaj Wężyk Dominikan, tak jak on, o którym wyżej mówiłem. *Okolski* także osnowę tego domu wypisując, powiada, że w r. 1407. kwitnął Stanisław dziedzic na Wężykowej Woli, którego syn Jędrzej pisarz ziemski Sieradzki, z Koniecpolskiej spłodził dwóch synów, Jana podkomorzego Sieradzkiego, i Stanisława, ten będąc dziedzicem na Siedlicach, Osinach i Widawie, we trzech synach swoich trzy linie Wężyków rozciągnął, Siedleckich od Siedlic, Osińskich od Osin, Widawskich od Widawy. Piotr Wężyk zda mi się syn Jana podkomorzego Sieradzkiego, sam chorąży Sieradzki, na czterech synów swoich tak fortunę dziedziczną podzielił, których miał z Iwanowskiej, Stanisławowi dał Dąbrowkę, Piotrowi Parzniczów, Janowi, i Hieronimowi Wężykową Wolą: ten Hieronim z Doroty Zaleskiej trzech synów widział, Wojciecha, Piotra i Jana. Z tych Jan arcybiskup Gnieznieński i prymas, siedm lat w Rzymie na wyższych naukach, to jest teologji, medycynie i jurisprudencyi strawiwszy, z niemałym w nich profitem wrócił się do ojczyzny, i do Tarnowskiego Jana biskupa Kujawskiego udał się, któremu gdy od stolicy apostolskiej przywiózł palliusz arcybiskupi, od niego kanclerzem nadwornym uczczony, już na ten czas proboszcz Sendomierski i kanonik Krakowski, przydał mu potem Król opactwo Mogilskie, z którego posunął go do infuły Przemyskiej, z tej do Poznańskiej 1624. na koniec do Gnieznieńskiej 1626. wszystkie świątobliwością życia swego, przykładem cnót, i pasterskiem pieczołowaniem napełnił: bo najprzód w Przemysłkiej, synod dyecezański złożył w r. 1621. który w następującym roku podał do druku *w Jarosławiu in 4to*, z tego poznać, że komput lat nie owszem obserwowany *in Facie Rerum Sarmatic.* kiedy go na Przemysłką katedrę wziętego dopiero pisze w r. 1623. Poradowskim go tamże zowie, ale mnie nigdzie się go nie dostało czytać z tem imieniem. Synody zaś prowincyalne dwa razy składał, na jednym z nich w Piotrkowie mianym, wszystkie dawniejszych synodów konstytucye, w jednę księgę zebrał, którą na pięć innych podzielił i approbowane w Rzymie do druku podał, *in 4to w Krakowie* 1630. Księgi także do obrządków kościelnych należące, pięknym drukiem przedrukować kazał. Żarliwość o wiarę wielka się w nim wydawała: bo gdy biblia w Gdańsku polskim językiem, ale heretyckim duchem, na świat z prasy drukarskiej wyszła, Władysławowi IV. Królowi na ten czas przypisana, póty u niego

pobożny ten prymas pracował, że i on jej do siebie nie przypuścił, i ten edyktem swoim warował, żeby ani jej nigdzie nie czytano, ani przedawano. Na koronacyi gdy Władysław IV. według dawnej formy i ustawy przed nim według zwyczaju przysięgę czynił, a do owych słów przyszło, *Pacem inter Dissidentes de Religione fovebo*, solenną protestacyą przeciwko temu zaniósł, ile że i antecessorowie jego, zawsze się temu opponowali. Nawet małżeństwo z córką Fryderyka palatini Rheni, przeto, że była heretyczka, temuż Władysławowi odradził. Miłosierdzie na ubogich i poddanych swoich znaczne; ztąd gdy głód w r. 1629. i następującym w Polszcze się otworzył, on z ojcowskiego ku wszystkim pieczołowania, co tylko mógł to czynił, żeby był w takim niedostatku ludzi ratował, mało na tem, ale sześć tysięcy złotych oddał kollegiacie Łowickiej na wieczną prowizyą, żeby z niej co rok dochodząca summa, była ratunkiem, czy w głodzie, czy w nie dostatku jakim zostającym. Gdy miasto Łowickie pogorzało, nie tylko, że obywatelom tamecznym wszystkie czynsze darował, ale też swoją szkatułą i drzewem z lasów swoich zapomagał. Przestrzegał tego pilno, żeby od ekonomów i administratorów poddani jego żadnej krzywdy nie cierpieli, sam nawet, ile z natury do cholery skłonny, gdy kogo osobliwie publicznie uraził, zwykł był przed temiż ludźmi prędkość swoję obwiniać. Ostatnią nawet wolą swoją wszystek sprzęt swój, bydło i zboże sprzedać kazał, na wspomożenie uboższych poddanych w arcybiskupstwie. W pasterskiej funkcyi niespracowany, dziesięciu na biskupstwo poświęcił, więcej niż cztery tysiące na kapłaństwo ordynował: i lubo tak podagra, jako i chiragra zmęczywszy go, prawie z sił zwaliła, przecież w takiej affekcyi sam i dzwony w Łowiczu święcił, i w wielki czwartek olej święty, i inszych czasów, kommunią ludziom rozdawał. Na Boga szczodry, kaplicę w Łowiczu dla Najśw. Sakramentu fundował, na którą trzydzieści tysięcy odkazał, kapłanów do niej należycie opatrzywszy, na insze zaś kościoły do stu tysięcy wydał, Poznańskiemu szczerozłoty kielich, takiż drugi Gnieznieńskiemu, i cztery lichtarze srebrne, innym zaś przybytkom Boskim kielichy srebrne i puszki porozdawał, OO. Bernardynom w Łowiczu swoję bibliotekę, w Gnieznie kaplicę jednę restaurował, i blachą pobił, tamże do reparacyi wieży siła się przyłożył. Iwonowi herbu Odrowąż biskupowi niegdy Krakowskiemu, z marmuru w Krakowie u Ś. Trójcy nagrobek wystawił. Nadto zamek Uniejowski wielkim nakładem restaurował i dokończył. Wieżą z zegarem na bramie zamku Łowickiego wyniósł. W inszych także cnotach był wytworny: bo najprzód pacierze kapłańskie, ile mu tylko zdrowie służyło, nigdy ina-

czej nie odprawiał tylko klęcząc. Na kazania co święto i niedziela z zamku do kościoła pieszo chodził, potem przez wszystkę chorobę swoję, ciągnęła się pięć miesięcy, co dzień do kommunji przystępował. Książkę duchowną co dzień zamierzonego sobie czasu czytał. W chorobach, które go często trapiły, dziwnej cierpliwości, wołał tylko do Boga, *Domine auge dolorem*, *sed auge patientiam*, a jeżeli ciężki bol wymusił na nim jakie sarknienie, zaraz się przed wszystkiemi obwiniał i karał za to: i lubo P. Bóg opatrywał mu zawsze materyą do cierpienia, przecież i sam jej szukał, żeby trapić ciało swoje; widziany był nie raz na gołej desce nocy trawiący, w chorobie nawet najgwałtowniejszej nic nie przypuścił delikatniejszego dla wygody zemdlonemu ciału, krom materacu i skóry pod głowę. Ojczyznie też zasłużony, bo gdy Zygmunt III. na sejmie 1627. w Toruniu chciał, żeby za żywota swego Rzeczpospolita któregokolwiek z synów jego na tron Polski przysposobiła, on widząc, jakaby ztąd prejudykata wolności napotem być mogła, gruntownymi racyami zbił Zygmunta od tej imprezy. Po śmierci Zygmunta, pod interregnum w Polszcze vice-rex, tak tej ojczyzny dobra przezorną radą swoją przestrzegał, że żadnego uszczerbku nie uczuła, w wielkiej wszystkich zgodzie Władysława IV. Królem Polskim ogłosił, i koronował, a potem i żonę jego Cecylią Renatę. *Konstytucya* 1633. wspomina *fol.* 50. że jego nakładem wszystkie księgi grodzkie Sieradzkie na nowe przepisane, i lepszym porządkiem ułożone zostały. Żadnego sejmu, choć często zdrowie nie służyło, nie opuścił, żeby na niego nie zjechał, i społeczną radą tej ojczyznie nie dźwigał, i lubo prywatne u siebie pomiarkowanie we wszystkiem zachował, przecież każdą publikę dla powagi prymasowskiej świetno, i kosztownie odprawił. Temi i innemi cnotami drogę sobie usłał do nieba, dokąd się wybrał w r. 1638. świątobliwie się do niej przygotowawszy, przez sprowadzonego umyślnie na to kapłana Soc. Jesu z kollegium Rawskiego, pochowany w Łowiczu w kaplicy od siebie fundowanej. Był w wielkich respektach u Urbana VIII. Papieża, tak, że też o nim niektórzy piszą, iż obraz jego miał na swoim pałacu ten Papież, i chciał go między purpuratów Rzymskich policzyć, gdyby była śmierć nie zaszła. Nie mniej Zygmunt III. poważał go sobie, widząc jego przychylność ku sobie, którą w nim uważając zawistni, owo scomma o nim roznieśli: „Adam przez Ewę, Ewa przez węża zginęła, Król przez Królową, Królowa przez Wężyka.“ — Wawrzeniec Gębicki święcąc go na biskupstwo, przepowiedział mu, że miał po nim trzeci archidyecezyą Gnieznieńską rządzić, i tak się stało, bo po Gębickim Firlej, po Firleju on, pry-

masowską brał funkcyą. Pisali o nim *Damalew. in Archiep. Gnesn. Rożycki kazanie: Wąż, Potocki Centur. fol.* 387. *Łubien. in Monit. de Episc.* mówi o nim: *Lingua quidem titubante videbatur uti, at judicio acerrimo, et eruditione singulari. Janczyn. in MS.* Brat jego jeden Wojciech; ja w historyi o cudach Częstochowskich, czytam Wojciecha podsędka ziemskiego Sieradzkiego w r. 1623. że na podagrę był cudownie uleczony. Drugi Piotr łowczy Sieradzki, *Acta Castr. Ostrzeszov.* 1616. potem zostało się dwóch synów, Wojciech z Wężykowej Woli, dziekan Gnieznieński, kustosz Krakowski, proboszcz Łowicki, opat Mogilski, sekretarz królewski, ten z bratem swoim na dworze się stryja swego arcybiskupa wychowawszy, i cnotom jego przypatrzywszy, stał się jego naśladowcą: Deputatem stawając na trybunałach koronnych, przy sprawiedliwości murem się zawsze stawił niezłamanym ani prośbą, ani respektem godnych instancyi, ani poszeptującemi obietnicami, fortuną się swoją z Bogiem w ubogich, kościołach i klasztorach chętnie dzielił. Jan drugi, syn Piotra, starosta Sieradzki 1633. podpisał *pacta conventa, Constit. fol.* 8. nienadwerężoną wiernością przy Janie Kazimierzu Królu obstawał, nietylko sam, ale nawet i województwo Sieradzkie, gdy go Szwed do swojej ligi listami fomentował, utrzymał przy raz poprzysiężonej Panu swemu wierze: wyzuł się z ciała 1661. złączył się był dożywotnie z Koniecpolską. *Geneal. Koniecpol.* powiada, że to była Eufrozyna Alexandra Koniecpolskiego wojewody Sieradzkiego córka, wdowa po Janie Bykowskim, z tej to potomstwo rachuje: Rafała miecznika Dobrzyńskiego, Stanisława, Alexandra, Wojciecha, Stefana, Jędrzeja i Annę Działyńską, czyli Helenę wojewodzinę Chełmińską. Z tych Rafał miecznik Dobrzyński, miał za sobą Ewę Klarę Ossolińską starościankę Piotrkowską, z której synowie, Alexander, Stanisław i Franciszek, i córka Anna Łubieńska. *Geneal. Korniak.* Powtórzonym związkiem miał za sobą Agnieszkę Otfinowską herbu Gryf 1701. Stanisław brat Rafała, był starostą Sieradzkim, rotmistrz pancerny, pod Hołubem i indziej mężnie za ojczyznę piersi swoich nadstawiał: z Olszewskim jeździł swoim kosztem w legacyi po Eleonorę Królowę: żona jego Helena Lipska kasztelanka Małogoska, druga podobno, czy też ojca jego, Konstancya Lanckorońska. Krom tych jeszcze ci kwitnęli. N. Wężyk, którego wspominają historye, że u Zasławia na Podolu Tatary gromił 1534. był to Mikołaj Wężyk z Chrząstowic w księztwie Zatorskiem sekretarz królewski, którego syn Stanisław pojął Gosławską, bratankę rodzoną Dębińskiej kasztelanowy Krakowskiej, z którą zostawił syna Teodora i kilka córek. Adam na Parzniczewie Wężyk skarbnik

Łęczycki, podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Constit.* 1632. *fol.* 18. Jan w ziemi Zakroczymskiej 1674. N. Wężyk kasztelan Sieradzki, którego żona Zofia z Rozdrażewa 1672. Teofila Wężykowna Stanisława Brzezińskiego. N. Ciświckiego małżonki, Magdalena Tomasza Bzowskiego. Adam skarbnik Sieradzki, od którego wieś Prochna nazwaną kupili Łubieńscy koło roku 1629. *Nakiel. Miechov. fol.* 891. O Widawskich, Osińskich, Sieliskich, Wężykach, patrz na swem miejscu.

Wężykowie piszą się jedni *Siemosz* drudzy *Wildawski.* — Jan Wężyk stolnik Wieluński rotmistrz J. K. Mci konsyliarz konfederacyi ziemi Wieluńskiej 1734. r. Władysław sędzia grodzki Ostrzeszowski, deputat na trybunał koronny 1746. roku z Sieradzkiego. Walenty Wężyk biskup Chełmski, wprzód kustosz Gnieznieński, prezydent trybunału koronnego 1750. r. (umarł biskupem Przemyślkim r. 1765.) Michał podstoli Łęczycki 1760. Kazimierz porucznik znaku pancernego, i Maciej z województwa Sieradzkiego. Mikołaj z województwa Łęczyckiego. Dominik chorąży Urzędowski z województwa Lubelskiego, podpisali elekcyą Stanisława Augusta Króla. Józef miecznik Wieluński deputat 1767. r. Wojciech Wężyk kanonik Poznański deputat 1776. roku. — *Heraldyka Wielądka.*

Patrz w Dodatku w Tomie X.

Wężykowski *herbu Kotficz*, w Wielkiej-Polszcze, tak *Paproc. o herb.* jako i *Okolski* pisze.

Wiadrowski *herbu Radwan* w Prusiech. Wojciech Wiadrowski 1646. został pisarzem grodzkim województwa Pomorskiego, i ztąd pamiętny, że po pożodze nieprzyjacielskiej, on najpierwej zamek Skarszewski restaurować zaczął. *MS. o Famil. Pruskich.*

Wiażewicz *herbu Leliwa*, w księztwie Litewskiem. Moniwida Jana wojewody Wileńskiego, dwóch się synów zostało, Chleb i Wiaż, jak tedy Chleb był początkiem wsławionej kiedyś familji w Litwie Chlebowiczów, tak Wiaż Wiażewiczów, o czem się mówiło w trzecim tomie. Dawniejszych przodków tego domu starożytność zataiła, przecież *Stryjkowski fol.* 738. pisze o Chlebie Wiażewiczu wojewodzie Smoleńskim koło r. 1475. Iwasko Wiażewicz za czasów Kazimierza Króla namiestnik Smoleński 1463. u *Kojał. in MS.* cudzoziemski autor *Vadingus in Annal. Min. t.* 6. *num.* 22. *pod rokiem* 1470. tylko że błędliwie, napisał, że Wonżewicz, znać miał mówić Wiażewicz, starosta Kowieński najwięcej się przyczynił do fabryki kościoła Kowieńskiego OO. Bernardynów swoją szczodrobliwością, luboć się to działo nie rychlej od wzwyż wspomnionego roku. Mikołaj Wiażewicz pisarz ziemski Miński 1628. którego syn Jerzy z Maryny Jaczynicowny spłodzony, z trudów obozowych pod Rygą w tymże roku życie styrał. *Alexan. Paszkowski in funeb. Wiażew. planc.*

Tenże czy inszy Mikołaj stolnik i poseł województwa Mścisławskiego na sejm 1638. ztamtąd komissarz do ułożenia prowincyi Smoleńskiej. *Constit. fol.* 35. Alexander chorąży Miński, poseł na sejm, zkąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski. *Constit. f.* 4. Piotr Kazimierz najprzód stolnik Mścisławski i poseł tegoż województwa, na konwokacyą Warszawską 1632. podpisał ją, i w r. 1635. posłując także, deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol.* 6. był oraz podwojewodzym Smoleńskim, w r. 1653. już podkomorzy Mścisławski, i poseł na sejm, komissarz do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 5. na ostatek wojewoda Nowogrodzki, to województwo pod pretextem przyjęcia za Pana, Cara Moskiewskiego, od Moskiewskiej furyi po części obronił: żonę jego już zmarłego, wspomina *Konstytucya* 1667. Jadwigę Tyzenhauzownę *fol.* 14. syna także jego Jerzego, Smoleńskiego chorążego śmierć odważnie podjętą pod Kuliszkami w okazyi, zapisała ku wiecznej następującym wiekom pamiątce, *Constitut.* 1662. *fol.* 19. i 1678. *fol.* 15. Zginął ten godny rotmistrz królewski w r. 1661. drugi zaś syn jego młodo umarł. Marszałkował w trybunale Litewskim ten wojewoda, raz w roku 1645. drugi raz w roku 1654.

R. 1778. Wacław Wiazewicz kanonik Gnieznieński. — Józef miecznik Nowogrodzki. — *Krasicki.*

Wichert. Wichertowi kapitanowi zabitemu pod Grodnem, *Konstytucya* 1662. *fol.* 21. daje tytuł urodzony.

Wichorowski *herbu Lis*, w ziemi Ciechanowskiej. Malcher Wichorowski pisarz Ciechanowski, ten z Noskowską biskupa Płockiego synowicą, zostawił potomstwo, córek trzy, najprzód Annę Stanisławowi Łękowskiemu podstolemu Ciechanowskiemu, drugą Janowi Kryskiemu, zaślubione i Małgorzatę. Chrzczon albo Krystyan kanonik Płocki i Pułtuski, podskarbim był u Gamrata biskupa Krakowskiego i arcybiskupa Gnieznieńskiego, ten już w roku życia swego siedmdziesiątym potwarzony o zabicie Stanisława Ciecierskiego kanonika Pułtuskiego w kościele Pułtuskim, ze wszystkich beneficya wyzuty, do Rzymu się udał, gdzie przed biskupem swoim, tak jawnie niewinność swoję pokazał, że go do wszystkich prerogatyw zupełnie przywrócił. Jan trzeci ich brat podsędek Ciechanowski, którego córka Anna była za Floryanem Kryskim, podobno są Wichrowscy herbu Lew z muru.

Wichorski *herbu Nieczuja*, w Chełmskiej ziemi.

Wichrowski *herbu Pomian*, w Brzeskiem Kujawskiem i na Rusi. Wojciech Wichrowski cześnik Brzeski Kujawski, i w pokoju i w boju znaczny, zostawił potomstwo z Gęgickiej. Stefan mąż waleczny z Anny Przyłuskiej zostawił nieodrodnych

od siebie synów, Alexandra i Szczesnego. Adam trzeci brat Wojciecha i Stefana, w Krakowskiem województwie osiadł, córka jego była za Trzecieskim. Balcer stryj tych wzwyż wspomnionych braci, umiał różne języki, Turecki, Węgierski, Serbski, Multański, a na Podolu do ostatniej starości z nieprzyjaciołami tej ojczyzny passując się, tamże pod Trembowlą osiadł, a pojąwszy Gojską siostrę rodzoną Gojskiego wojewody Ruskiego, z niej spłodził syna Krzysztofa miecznika Halickiego, sławnego rotmistrza i wielkiego żołnierza, który na potrzeby tej ojczyzny, swym kosztem trzymał chorągiew usarską, z którą stawał już w Węgrzech, już na Moskwę, już w Prusiech, już na Abazy Baszę i Osmana Cara Tureckiego, już pod Kumejkami i Starzcem; posłował na sejm 1638. gdzie zapisany komissarzem do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 3. a w r. 1631. do lustracyi zamku Halickiego, *Constit. fol.* 28. wymurował kościół i zamek w Skałacie, z Zofji Mięcińskiej herbu Wieniawa spłodził syna Piotra, także miecznika Halickiego, żona jego Joanna Humiecka, córka Alexandra Humieckiego kasztelanica Kamienieckiego, z Potockiej także kasztelanki Kamienieckiej urodzona, z której córka Weronika dostała się w małżeństwo Mikołajowi Firlejowi kasztelanowi Sanockiemu. Alexander cześnik Brzeski Kujawski, podpisał elekcyą Władysława IV. Jan Wichrowski kanonik Krakowski 1628. Stefan także kanonik Krakowski 1630. r. proboszcz Kaliski i kanonik Warmiński. Jędrzej żupnik Kujawski 1674. N. miał za sobą Osiecką.

Wichulski *herbu Prus 3tio* w Prusiech. Ci Złotogoleńczyka zrzucili dla zabicia Ś. Stanisława biskupa Krakowskiego, a przybrali trzy pióra strusie. *MS. o Famil. Prusk.*

Widawski *herbu Wężyk*, w Sieradzkiem województwie, przedtem się herbem Abdank pieczętowali, ale Stanisław Wężyk nabywszy Widawy, i kilku synów spłodziwszy, ten któremu się w dziale dostała Widawa, pisać się począł Wężykiem Widawskim, co jako się wyżej mówiło, rozumiem że było koło r. 1520. Piotr z Widawy sędzia ziemski Sieradzki, w roku 1413. podpisał przywilej Hrodelski u *Łask. w Statut. fol.* 127. i w r. 1436. pokój Brzeski u tegoż *fol.* 140. Piotr Widawski z województwa Sieradzkiego, poseł na sejm Lubelski 1569. podpisał unią Litwy z Koroną, *Constit. fol.* 171. wydał do druku, *Philomelam seu Carmen Patrium* 1586. Stanisław dziedzic na Widawie, Lwowski i Kujawski kanonik, pleban Widawski 1601. jeździł w legacyi od arcybiskupa Lwowskiego do Klemensa VIII. Papieża, deputatem nie raz na trybunał koronny stawał. Maciej 1623. chciał nam fundować kollegium w Piotrkowie, ale to do skutku dla różnych tru-

dności przyjść nie mogło, jest w druku jego, *Akademia Widawska*, którą on tamże fundował i kościół OO. Ś. Franciszka pod tytułem Panny Maryi Anielskiej, umarł 1636. co o nim opowiada nagrobek jego w Piotrkowie. *Starow. in Monum.* Walentyn miał za sobą Brzeską herbu Jastrzębiec, pozostałą wdowę po Bykowskim. Jan Eliasz 1668. Alexander w ziemi Wizkiej 1674. Balcer pojął Zofią Zamojską siostrę miecznika Sieradzkiego, u tego Balcera wsławił się obraz Mstowski Najśw. Panny, *Nieszpork. f.* 86. Konstancya Miaskowskiego Franciszka 1672. r. N. Stawskiego, *Dunin. kazan. pogrzeb. fol.* 394. małżonki. N. miał za sobą Madalińską. *Paprocki w Gniazdzie* napisał, że Wężykowie pod Widawą, należą do herbu Jastrzębiec, ale to zda mi się omyłka. N. pojął Zofią Morsztynownę, drugi Jadwigę.

Jakób z Widawy podkomorzy Sieradzki podpisał w r. 1422. pokój między Władysławem Królem a Krzyżakami. — *Cod. Diplom. Vol. IV. fol.* 114. — *Krasicki.*

Widejko *herbu Łabędź*, z tą jednak różnicą, że powinien być Łabędź pływający po wodzie w prawą tarczy, a na hełmie trzy pióra strusie, tak go opisuje *MS. Ks. Kojałowicza*, są zaś Widejkowie w księztwie Żmudzkiem, z których był Tomasz, Kazimierz Widejko Franciszkan.

Widły *herb*, patrz **Czorneberg.**

Widzowski. Marcin Widzowski pisarz ziemski Lwowski 1663. *Histor. Coll. Leop.* Sebastyan w Płockiem 1697.

Więckowski *herbu Drogosław*, w Poznańskiem województwie, z których niektórzy na Podolu osiedli, z tych jeden był rotmistrzem za buławy Jana Zamojskiego. Łukasz Więckowski miał za sobą Kossowską herbu Jelita. N. sądowy Człuchowski, drugi burgrabia Lemburski, posłowie na sejm 1724. roku.

Więckowski *herbu Prus* 1*mo*, z Więcków w Sieradzkiem województwie leżących, przydomek ich Kordek. Z tych był Jan Więckowski dziedzic na Marzęcicach, siostra zaś jego Anna, była za Stanisławem Rychłowskim chorążym Sieradzkim, sędzią grodzkim Sieradzkim, druga siostra za drugim Rychłowskim stolnikiem Sieradzkim. N. miał za sobą Jadwigę Niezabitowską. N. Eleonorę Ponińską miecznikownę Poznańską. N. była za Marcyanem Węgierskim.

Więcławski *herbu Leliwa* na Rusi. Z tych Anna Więcławska zakonnica Ś. Benedykta we Lwowie u Wszystkich ŚŚ.

Wiecwiński *herbu Prus* 3*tio*, czy **Wietwiński,** czy jak inni chcą **Witwiński** w Mazowieckiem i Wołyńskiem województwach. Jan Wecwiński kasztelan Płocki, który

z Jędrzejem Krzyckim biskupem Przemyslkim, jeździł w legacyi do Ludwika Węgierskiego i Czeskiego Króla, od Zygmunta I. w r. 1524. córka jego była za Zbigniewem Wilkanowskim. Mikołaj mąż rycerski, syn jego z Wasiczyńskiej, córki Krzysztofa, w męztwie ojca naśladował. Brat jego stryjeczny pisarzem był ziemskim Chełmskim. Stanisław Wietwiński w zakonie naszym, rządził kollegia Ostrogskie 1627. Sendomierskie 1639. Drugi Alexander Wietwiński.

Wieczkowicz *herbu Giejsztor*, drudzy ich piszą **Więckowicz,** inni **Więckiewicz,** rozumiem jednak że to wszystko jedenże dom. Wacław Więckiewicz w Żmudzi 1621. Jan Więckowicz w Trockiem 1632. Stefan i Kazimierz Więczkowiczowie w Nowogrodzkiem. Kazimierz Jan podczaszy Trocki, o którym *Konstytucya* 1676. *fol.* 20.

Wiekowicz *herbu Pobog*, z tą jednak różnicą, że pod podkową kładą pół strzały i serce, tego zażywają Wiekowiczowie w Upitskim powiecie. *MS. Kojałow.* Mikołaj Wiekowicz sławny rycerską odwagą rotmistrz Upitskiego powiatu przeciwko Szwedom, 1625. a przed nim jeszcze kwitnęli, Stanisław i Marcin Wiekowiczowie.

Wiekowski, w Krakowskiem województwie. N. Wiekowski z Podsędkowskiej urodzony, miał za sobą Rusocką siostrę rodzoną marszałka trybunału koronnego: brat jego rodzony osiadł w Ruskiem województwie.

Wielewicki. Z tych był Jan Wielewicki w zakonie naszym, w szlachetnym domu urodzony w Wielewsi w Kaliskiem województwie. Rządził professam domum w Krakowie dwa razy, kollegia Lwowskie, Poznańskie, Kaliskie, Toruńskie i Przemyslkie, jeździł prokuratorem do Rzymu od prowincyi Polskiej, kaznodzieja swoich czasów zawołany, łagodnością i szczodrobliwością, karność zakonną tak miarkował, że wszystkim był miły, pierwszy do najpodlejszych urzędów, przykładem był drugim do podobnych funkcyi z chęcią przyjmowania, w Jarosławiu przeniósł się na wieczność w r. 1639. w druku są te jego pisma. 1mo. *Tomasz a Kempis o Naśladowaniu Chrystusa na Polski język przetłomaczony.* 2do. *Do Żywotów ŚŚ. od Ks. Piotra Skargi wydanych rejestr zebrał, i niektóre przydatki przyłączył.* 3tio. *Poemata Varia de rebus piis, deque aliis moralibus, et contra Haereticos sub alieno nomine, Polskim językiem.* Nad to napisał tom jeden historyi *Domus Professae Cracov.* od roku 1579. do 1639. kędy wiele rzeczy znajdziesz do historyi Polskiej służących.

Wielewiejski *herbu Poraj*, w Sieradzkiem województwie, piszą się z Buzenina: *W księgach grodzkich Ostrze-*

szowskich w r. 1489. znajdziesz rezygnacyą Wielewiejskiemu zapisaną, i w r. 1592. Wielewiejska abrenuncyacyą czyni pewnych dóbr, i w r. 1627. resignacya Paprockiemu Wielawsi od Wielewiejskiego. Balcer Wielewiejski w zakonie naszym, wielu kollegiorum rektor, i *Domus Professae* w Krakowie, pobożnością i miłością ku swoim poddanym zalecony, w wielkiej starości dopędził kresu śmiertelności w r. 1680. w Krakowie. N. synowiec jego spłodził Stefana, w tymże zakonie zasłużonego, a w Toruniu, gdzie heroicznym sercem służył zapowietrzonym, zawołanego, w Rawie go śmierć 1721. zastała. Są w druku te jego księgi. 1mo. *Nauki duchowne Życia pobożnego, i modlenia się pobożnego w Toruniu* 1710. 2do. *Nabożeństwo dla ludzi zabawnych in* 4. *Posnan.* 1693. 3tio. *Żale za grzechy wydane w Krakowie* 1725. 4to. *Kazania niektóre Polskie i Łacińskie in 4to w Kaliszu* 1715. 5to. *Kazania o Męce Pańskiej in 4to* 1711. *w Toruniu.* 6to. *Nowe Żywoty Świętych, dotąd nie wydane, in fol. część pierwsza* 1735. *opus posthumum w Kaliszu, to jest tylko na trzy Miesiące Styczeń, Luty, Marzec,* drugie zaś części od niego napisane, teraz tamże wyszły z prasy drukarskiej. Łukasza kanonika Kijowskiego, proboszcza Strzałkowskiego, dziekana Kamienieckiego, biskupa Cambisopolitańskiego w Cylicyi, który wielu heretyków do wiary katolickiej nawrócił. Pawła, Franciszka, Karola, i Michała, których siostry Katarzyna Jakóba Węgierskiego wojskiego Ostrzeszowskiego małżonka, Anna, Maryanna i Konstancya. N. miał za sobą Miaskowską.

Wielewiejski *herbu Półkozic*, czyli **Wielowiejski**, w Krakowskiem województwie. Przodkowie ich pisali się niegdy z Trzeblina zamku. Felicyan mąż znaczny, od którego zostało się potomstwo. Jan i Stanisław bracia, ale dyssydenci na Podgorzu. Hieronim dziedzic in Wielka wieś, Serafinowice, i Milejowka, miał za sobą Barbarę Dobkownę. *Acta Castren. Cracov.* 1590. Piotr Dębicką i z niej potomstwo. *Baranow.* Jan Wielowiejski Jaskmanicką, siostrę rodzoną Józefa Jaskmanickiego podstolego Kijowskiego, z niej byli synowie, Jędrzej caelebs umarł, Remigian, którego żona Ligęzianka, i Alexander. N. Chwaliboga Piotra małżonka. Jan, córka jego za Jędrzejem Trembeckim. Marcin na Wielkiej wsi dziedzic, *Acta Cracov.* 1584. N. była za Adamem Rejem. N. miał za sobą Jadwigę Łowiecką, z której potomstwo: Piotr, Antoni, Michał w zakonie naszym, Dominik, Zofia Lisowska, Katarzyna Strzelecka.

Wielhorski *herbu Kierdeja*, w województwie Wołyńskiem. *Metryka Wołyńska* w r. 1528. między inszemi zie-

mianami swemi, liczy Jędrzeja i Fiedora Wielhorskich. Alexander Kierdejowicz Wielhorski wojski Łucki 1630. Franciszek kanonik katedralny Chełmski. N. Mogilnickiego Michała małżonka: Mikołaj Wielkorządzca Wołyński 1674. Kilian stolnik Wołyński miał za sobą Annę Hulewiczownę podkomorzankę Łucką, z tej była córka za Wacławem Lanckorońskim, i syn Jerzy podkomorzy Włodzimirski, a dalej kasztelan Wołyński, pułkownik królewski, na Wiedeńskiej kampanji mąż wielkiego serca, na wieczny się pokój przeniósł w r. 1684. złączył się był dożywotnie z Anną Ozdżanką podkomorzanką Lwowską, z niej córki cztery, Maryanna Stanisławowi Ledochowskiemu wojewodzie Wołyńskiemu, Teresa Mikolajowi Olszańskiemu kasztelanowi Wołyńskiemu, Helena Zofia Adamowi Bełzeckiemu kasztelanowi Bełzkiemu, zaślubione, czwarta Anna ksieni Sokalska zakonu Ś. Brygitty: synów także pięciu, z tych Józef na jednymże katafalku z ojcem złożony, drugi Jan Kazimierz podkomorzy Włodzimierski, ten na Tatarów aż na przedmieście Lwowskie zaciekłych w r. 1695. mężnie nacierając, raniony śmiertelnie strzałą Tatarską poległ, z Donhoffowny starościanki Starogardzkiej dzieci nie zostawiwszy. Trzeci Michał *sterilis*. Czwarty Antoni zakonu *Redemptionis Captivorum a Mercede* albo Trynitarz, w Polszcze komissarz generalny swego zakonu, a potem pierwszy prowincyał, który pieczołowaniem swojem, wiele w Polszcze klasztorów tejże reguły na chwałę Boską rozmnożył. Piąty Wacław kasztelan Wołyński w r. 1709. z Joanny Potockiej herbu Pilawa podskarbianki nadwornej koronnej, zostały się dwie jego córki, Konstancya za Michałem Czackim kasztelanem Wołyńskim, druga Teresa za Jabłonowskim Kajetanem starostą Czehryńskim, synowie zaś trzej, najstarszy posłem był na sejm 1724. drugi Felix Ignacy dziedzic na Tyśmienicy i Horochowie, starosta Bracławski, młodo zszedł z tego świata, po nim żona jego Lidwina Zamojska wojewodzanka Smoleńska w r. 1737. zostawiwszy syna Michała. Trzeci Józef Trynitarz, i ten w r. 1741. przeniósł się na wieczność.

Michał Wielhorski kuchmistrz w. ks. Litewskiego. Mąż i z przymiotów i zasług w ojczyznie, na funkcyach różnych publicznych będąc szacowny. Ten z małżonką swoją Elżbietą z *Ogińskich* zostawił potomstwo. — Jerzy Wielhorski pisarz polny w. ks. Lit. orderów orła białego i Ś. Stanisława kawaler. Wiek swój młody przepędziwszy na doskonaleniu się w obowiązkach dobrego obywatela, dał dowody tegoż, będąc wielokrotnie posłem na sejm, komissarzem w komissyach wojskowej i skarbowej, a z talentów wielkich Królowi, Stanisławowi Augustowi panującemu, był wielce miły, i u wszystkich współ obywatelów miłość i szacunek posiadający. Wyjechawszy do Petersburga w interesach fortuny swojej, tam ożenił się z *Matuszkową*, i w Polszcze sprzedawszy się,

w Państwo Rossyi z familią swoją przeniósł się, ma czterech synów i jednę córkę. — Michał Wielhorski najprzód brygadyer kawaleryi narodowej, potem generał major a nareszcie generał leitnant komenderujący wojsk koronnych, orderów Orła białego i Ś. Stanisława kawaler, który z młodego wieku poświęcił się do służby wojskowej, a będąc w zagranicznem wojsku, tam pilności swojej w obowiązkach rycerskich na różnych kampaniach dał dowód. Niemniejsze okazał zasługi i w ojczyznie swojej, gdy w czasie sejmu wielkiego 1788. wraz z innemi za granicą będącemi od stanów sejmujących do kraju swego powołany, objąwszy komendę nad wojskiem, w różnych mianych potyczkach, umiejętność sztuki wojskowej, odwagę i męztwo jawnie pokazał, o których historykowie w dziejach swoich obszerniej i dokładniej zapewne umieszczą; mnie dosyć wyrazić, iż jako odważny rycerz, i jako dobry obywatel, w swej ojczyznie zawsze dystyngwował się. Ożenił się z Anną *Przeuską* starościanką Miadziolską, i z niej ma córkę Michalinę Wielhorską, Józef Wielhorski po pierwszym podziele Polski, w Gallicyi osiadły roku 1792. do usług ojczyzny swojej wrócił się i był rotmistrzem w pułku Litewskim J. K. Mci potem generał majorem. — *Heraldyka Wielądka.*

Wielicki *herbu Cholewa*, w Dobrzyńskiej ziemi, jednaż ich dzielnica z Babeckiemi i Dobrosielskiemi. Wojciech Wielicki kanonik Krakowski. Jan chorąży Ciechanowski.

Wielicki *herbu Junosza*, w Sendomierskiem województwie. Wojciech Wielicki sędzia ziemski Sendomierski i kapturowy w r. 1587. *Constit. fol.* 425. córka jego była za Młodziejowskim podskarbim nadwornym koronnym: była i druga tegoż córka: Bracia zaś jego, Maciej dziekan Kujawski, Jan dziekan Sendomierski: Stanisław dziekan Opatowski, kustosz Tarnowski, Wawrzeniec, którego syn był pisarzem Sendomierskim, to *Okolski.* Jan Wilicki chorąży Ciechanowski 1535. podpisał dekret przeciwko heretykom u *Łubień. in Vit. Episcop. Płocen.*

Wielicki *herbu Lubicz*, w Dobrzyńskiej ziemi, patrz **Tylicki**: z tych był Wiktoryn Wielicki kanonik Krakowski, synowiec Tylickiego Piotra biskupa Krakowskiego, a potem porzuciwszy kanonią, wstąpił do zakonu Soc. Jesu, w którym kwitnął w r. 1620. *Histor. Dom. Prof. Cracov.*

Wieliczko czyli **Wielicki** *herbu Siromla odmienna*, to jest na Abdanku kładą strzałę do góry żeleźcem wyrychtowaną prosto, przez strzałę krzyż idzie ale na ukos, na hełmie trzy pióra strusie: to *Kojałow. in MS. W Metryce Wołyńskiej* 1528. czytam kniazia Wasila Wielickiego ziemianina Wołyńskiego. Teodor Wieliczko szlachcic Litewski, *Constit.* 1578. *fol.* 13. N. miał za sobą Druzyannę księżnę Woroniecką koło r. 1590. Samuel i Stanisław sędzia grodzki Lidzki 1632. r. w Wileńskiem, Krzysztof Wieliczko w Nowogrodzkiem. Ale-

xander podstoli Starodubowski, o którym *Konstytucya* 1676. *fol.* 21.

R. 1778. Józef Wieliczko regent grodzki Inflantski. — *Krasicki.*

Wielkiewicz. Sylwester Wielkiewicz podskarbi najprzód w. księztwa Litewskiego, potem archimandryta Wileński Trojecki, aż za powodem Zygmunta Augusta Króla, metropolita Kijowski w r. 1556.

Wielkonockich dom kiedyś w Polszcze kwitnął, z których jeden miał za sobą Dembińską herbu Rawicz Piotra sędziego Krakowskiego córkę. *Okolski tom.* 2.

Wielobycki *herbu Abdank*, w ziemi Chełmskiej. Tomasza Wielobyckiego na expedycyi Moskiewskiej męztwo sławi *Konstytucya* 1611. *fol.* 33. i dwóch jego braci, którzy w tejże za Zygmunta III. Króla okazyi, życie swoje dla ojczyzny na placu położyli, on zaś w obu rękach rany z potyczki wyniósł, przetoż dobra jego i drugich z jego domu Wielobycie nazwane, wyjąwszy z jurysdykcyi starosty Krasnostawskiego, i ze wszelakich ciężarów, do zamku tamże należących, między ziemskie policzono. Maryanna Wielobycka Jana Rudnickiego wojskiego Krasnostawskiego, Barbara Stanisława Zawadzkiego herbu Junosza wojskiego Krasnostawskiego, małżonki. Stanisław miał za sobą Katarzynę Wilczyńską.

Wielogłowski *herbu Starykoń* w Podgorzu. Sebastyan Wielogłowski, poseł na sejm Warszawski, z niego 1564. naznaczony do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze. *Constit. fol.* 40. Krzysztof podstarości Sądecki. Jerzy w Krakowskiem podpisał elekcyą Władysława IV. Sebastyan obwieszczenie 1697. Helena i Agnieszka Wielogłowskie, zakonnice Sądeckie. Maryanna najprzód Tyburcego Bartlińskiego podczaszego koronnego, po nim Hieronima książęcia Czetwertyńskiego. N. Achacego Jordana kasztelana Bieckiego, małżonki. N. miał za sobą Justynę Jadwigę Chronowską pozostałą wdowę po Sebastyanie Gumienieckim. N. Wielopolską. Dom ten jednejże dzielnicy z Wielopolskiemi. Kasper 1572. Jan 1569. Wojciech 1574. Alexander 1615. Samuel 1616. Piotr 1631. *Acta Sandec.*

Wielogórski *herbu Grzymała.* Mikołaj dziedzic na Wrocimowicach 1460. *Długosz Libro Benefic. Crac.* Jakób proboszcz Wrocimowski. N. była za Hippolitem Rokoszem. Małgorzata Wielogórska była za Wojciechem Grocholskim. Gabryel, z drugiej żony Eufrozyny Golkowskiej, miał syna Jerzego, z pierwszej Jana.

Antoni Wielogórski r. 1778. cześnik Bracławski. — Andrzej sędzia pograniczny grodzki Winnicki, stolnik Zwinogrodzki. — *Przypisy Krasickiego.*

Wielołucki *herbu Jelita*, ale z tą różnicą, że powinny być trzy kopie czarne w białem polu, na hełmie zaś baszta, przez której okna i dach ogień wybucha, nadany ten herb za zaleceniem Jana Zamojskiego kanclerza i hetmana, od Stefana Batorego Króla w r. 1580. Kasprowi Wieloch z tej okazyi, gdy fortecy Wielkołuckiej dobywał pod Moskwą przerzeczony hetman, ten Kasper wmięszawszy się po między piechotę hetmańską, basztę, która dobywającym najwięcej na przeszkodzie była, chcąc zapalić, kulą raniony, od imprezy swojej ustąpić musiał, znowu jednak gdy trzeciego dnia szturm nasi przypuścili, lubo z niedogojonym pierwszym razem, natarczywiej do baszty z ogniem przypadł, pod który czas powtóre kula nad piersiami ramię mu przeszyła. Za tę tedy odwagę między szlachtę Polską policzony, i na pamiątkę tej potyczki, Wielkołuckim nazwany. *Paproc. o herb. fol.* 214.

Wielopolski *herbu Starykoń*, w Krakowskiem województwie. Dawniejszych przodków tego domu przezacnego znajdziesz pod herbem Starykoń, ja tu ztąd zaczynam, gdzie się Wielopolskiemi pisać poczęli familianci tego domu. Jan Bochnar pojąwszy dziedziczkę Wielopola, według *Okolskiego,* od dóbr nazwany Wielopolskim: *Paprocki* jednak powiada, że ten Jan miał za sobą Sczygniewską herbu Jelita, z której spłodził Mikołaja *sterilem* i Jana, ile z komputu lat wnoszę, musiało się to dziać koło roku 1460. Janowi Dedyńska synów czterech, córek dziewięć powiła, jedna Kilanowska, matka Wojciecha Kilanowskiego opata Świętokrzyskiego, druga Kowalewska, trzecia Elżbieta Bobolina matka Jędrzeja Boboli podkomorzego koronnego, Pani świątobliwością życia, pokorą, nabożeństwem, cierpliwością, umartwieniem znaczna, żyła lat 90. Na zakon nasz szczególnie dobroczynna. *Czarnoc. kazan. pogrzeb.* Czwarta Wieloglowska, piąta Rokoszowa, szósta Zaduska, siódma Strońska, ósma Budkowa, dziewiąta za Jerzym Humnickim: z synów, pierwszy Stanisław (jam czytał na przywileju miasta Lwowskiego, że się podpisał inter praesentes Stanisław Wielopolski de Gdów podsędek Krakowski w roku 1553.) temu Zofia Jordanowna kasztelanka Biecka, osierociała małżonka, po śmierci jego w Krakowie u OO. Franciszkanów nagrobek wystawiła, z niej zostały się trzy córki, Anna Strzalina krajczyna koronna, starościanka Tyszowiecka, 2*do voto* Łaszczowa podkomorzyna Bełzka, Dorota Potulicka wojewodzina Brzeska Kujawska, Elżbieta trzecia dostała się w małżeństwo Oktawianowi Guczemu, synowie zaś dwaj; Achacy, i Jan. Jan z Gdowa 1587. podpisał ustawy zjazdu Proszowickiego. *Constitut. fol.* 422. Drugi syn Jana z Dedyńskiej Szczesny, temu Jordanowna kasztelanka Biecka, siostra ro-

dzona wzwyż wspomnionej, dwie córki spłodziła, Annę i Zofią, synów zaś Stanisława, Krzysztofa, Jana i Mikołaja, z tych Stanisław był stolnikiem Krakowskim, z sejmu 1609. komissarz do granic od Szląska, *Constit. fol.* 897. był to mąż w naukach biegły, poleru, którego nabył po różnych dworach osobliwszego, osadził wieś Ucisko pod Łysągórą albo S. Krzyża, żył i umarł *caelebs*. Trzeci syn Jana z Dedyńskiej Jan, ten miał swój dział w Klęczanach, z Kielanowskiej herbu Pobog zostawił trzech synów; Stanisława, Kaspra podkomorzego Krakowskiego, i Jana. Anna dziedziczka na Dominikowicach była za Janem Niewiarowskim.

Kasper podkomorzy Krakowski, a przedtem najprzód podsędek, potem sędzia ziemski Krakowski, z sejmu 1629. komissarz do granic od Szląska zapisany. *Constit. fol.* 16. Miał za sobą Cieklińską herbu Abdank, pozostałą wdowę po Broniowskim, z tej córka dostała się w małżeństwo Franciszkowi Dembińskiemu w Żabnie, syn zaś Jan, o którym niżej. Podkomorzych Krakowskich jurysdykcya osobliwsza: każdy z nich ma *titulum cum jurisdictione* starosty Wielickiego i Bocheńskiego, w tych miastach ma swego sędziego, pisarza, podsędka, appellacye do niego idą od dekretów miejskich, żadna komissya w Żupach nie może być bez niego, i bez urzędu jego. O jurysdykcyi jego w Żupach, w komissyach, sejmami approbowanych, opisano jest, i *Cromer de Republ. et Magistratibus Polonorum* pisze *fol.* 509. *Succamerarius Cracoviensis prae caeteris ea praerogativa praeditus est, ut salinarum ejus ipsius tractus arbiter sit et inspector. Herburt* także *w statucie* swoim pisze, *de juribus Succamerarii Cracoviensis. Succamerarius condescendet ad Wieliczkam pro festo S. Joannis, ad Bochnam pro festo Circumcisionis Domini, ibique eliget Consules et Seniores, sectores (alias starejszych, co nad* Górnikami są) *eosque secundum jura eorum judicabit.* Druga córka tegoż Kaspra była za Przecławem Pieniążkiem.

Jan wojewoda Krakowski, starosta Krakowski, Pan dowcipu bystrego, którego doznała w sejmowych obradach ojczyzna, stawał tam albowiem posłem 1637. zkąd komissarzem naznaczony do granic od Węgier, i 1638. do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 3. i 1641. już na ten czas starosta Biecki, *Const. fol.* 21. i 1647. *fol.* 5. i 1653. *fol.* 9. W r. 1661. kasztelan Wojnicki, i z Pieskowej Skały już go piszą: bo przedtem tylko z Wielopola, jakoż czytałem przywilej Ferdynanda III. Cesarza Rzymskiego dany w r. 1656. w którym tego Jana (legacyą na ten czas sprawował w Wiedniu od Jana Kazimierza Króla Polskiego, upraszając o posiłki Niemieckie przeciwko Szwedom) i jego sukcessorów czyni *Comites S. R. Imperii*

albo hrabiami na Pieskowej Skale. O nim tak pisze *Kochow. climac.* 3. *Annal. Pol. lib.* 6. *sibi et meritis magnitudinem debuit. Amplissimi Ordinis dignitatem Senatoria gravitate et splendore congruo tuitus, etiam favorem popularium assecutus, ex ingenuo candore, et liberali in quosvis vivendi lautitia, ingenium illi peracre, hinc cedendi aemulis indocile, donec mitigaret ardorem aetas, et melius locata ad stabilimentum fortunae studia. In re siquidem oeconomica providus et solers, brevi rem auxit, congregando, injurius nemini, in usu partorum multis proficuus, plurima in templorum decorem largiebatur, in egentes miserabilesque liberalis, neque haec in ostentationem, dispensatore talium severius correpto, si piae largitiones istae cuiquam innotescerent. Potocki* także *in Centur. Vir. fol.* 401. elogium mu zapisał, w którem tę mu też pochwałę przyznaje, że nienadwerężonym statkiem od Jana Kazimierza Króla i w ten czas, kiedy tłumem inni się do Szwedzkiej potencyi nakłaniali, nigdy nie odstępował. W Bieczu za konsensem Rzeczypospolitej, zamek na konwent OO. Reformatom przemienił, klasztor i kościół wymurował, Gród zaś, i zamek do miasta przeniósł, klasztor ten pod tytułem S. Anny fundowany w r. 1642. Tymże OO. w Krakowie na klasztor ustąpił placu swego, co approbowała *Konstytucya* 1662. *f.* 23. kędy według *Kochowskiego* po zburzenia Szwedzkiem, przestrzeńszy im kościół wystawił, gdzie po śmierci w samym progu złożony z tym napisem: *Hic jacet indignus peccator, oretur pro eo.*

Jan kanclerz koronny, a przedtem stolnik koronny, podkanclerzy koronny, generał i starosta Krakowski, Biecki, Doliński, Bocheński, Nowomiejski, Przemykowski, syn Jana wojewody Krakowskiego, trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Angelą Febronią Koniecpolską wojewodzanką Bełzką, z księżny Poryckiej urodzoną, ale ta *sterilis* zeszła 1663. drugi raz 1665. z Krystyną Komorowską hrabianką na Liptowie i Orawie kasztelanką Oświecimską, z tej była córka Konstancya Marcyanowi Ogińskiemu kanclerzowi Litewskiemu dożywotnie zmówiona 1685. pani bogobojna, na kościół nasz S. Piotra w Krakowie dobroczynna, w Krakowie 1693. śmiertelnego kresu dopędziła, i synowie trzej, Ludwik cześnik koronny, generał i starosta Krakowski, z żoną swoją Katarzyną Potocką kasztelanką Krakowską i hetmanowną polną koronną żyjąc *steriliter*, wszedł do grobu 1688. w Krakowie u OO. Reformatów. Drugi Jan, ten z Anny Lubomirskiej starościanki Sądeckiej, spłodził syna Alexandra starostę Opoczyńskiego, który z Ludowiką Sapieżanką marszałkowną Litewską bezpotomny. Trzeci Franciszek, o którym niżej; trzeci raz 1678.

z Maryanną margrabianką de Arquain, siostrą rodzoną Maryi Kazimiry Królowy Polskiej, córką Henryka de la Grange margrabie de Arquain, i Franciszki de Chastre, z niej był syn starosta Nowotargski, i córka za Michałem Sapiehą wojewodą Podlaskim. Będąc jeszcze starostą Bieckim ten Jan kanclerz, marszałkował w izbie poselskiej 1662. Hrabstwo Żywieckie, niegdy domowi Komorowskich Korczaków dziedziczne, wyliczywszy sześć kroć sto tysięcy, z rąk różnych possessorów wykupił. *Const.* 1676. *f.* 25. Wyzuł się z śmiertelności w r. 1687.

Franciszek najprzód wojewoda Sieradzki, potem wojewoda i generał Krakowski, syn Jana kanclerza z Komorowskiej; żona jego pierwsza Teresa, córka Karola Tarła podkanclerzego koronnego, wdowa po Przyjemskim podstolim koronnym, z której dwaj synowie zostali, Karol, najprzód kuchmistrz koronny, teraz koniuszy koronny, starosta Krakowski, żona jego Elżbieta Mniszchowna marszałkowna wielka koronna. *Boecyusza de Consolatione przetłomaczył z Francuzkiego na Polski język, i podał do druku w Warszawie in 8vo* 1738. i Jan starosta Lanckoroński, wszedł w kontrakty małżeńskie z Jabłonowską chorążanką koronną, teraz cześnik koronny. Córka zaś Marcyanna, zaślubiła się Bogu w Krakowie u Ś. Jędrzeja pod regułą Ś. Franciszka. Po śmierci pierwszej żony swojej w roku 1701. pojął drugą, Annę Lubomirską Hieronima kasztelana Krakowskiego i hetmana wielkiego córkę, z której syn Hieronim starosta Żarnowiecki, złączył się dożywotnie z Potocką starościanką Trembowolską. Był ten wojewoda posłem do Jakóba wtórego Króla Angielskiego i do Innocentego XII. Papieża, marszałkiem sądów kapturowych, sprawiedliwość jedynie kochającym: pod czas inkursyi Szwedzkiej zamku Krakowskiego bronił.

Patrz w Dodatku w Tomie. X.

Wielopolski *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie. N. Wielopolska była za Sebastyanem Wielogłowskim. N. dziedziczka Wielopola, była za Janem Bochnarem, od których dóbr Bochnarowie nazwani Wielopolskiemi.

Wielowiejski patrz **Wielewiejski.**

Wieluński, w województwie Płockiem. Jakób i Jan Wieluńscy podpisali elekcyą Jana III. Króla Polskiego.

WIENIAWA HERB.

Głowa żubrza powinna być, czarnego koloru, rogi u niej tak ułożone, jakby księżyc nie pełny wyrażały, przez nozdrza wić zawiedziona w koło skręcona, czyli jako inni chcą, cyrkuł złoty, w zakrętach poczerniony, w polu żółtem. *Papr. w Gnia-*

WIENIAWA HERB.

zdzie fol. 77. i 675. *o herb. fol.* 421. *Okol. tom.* 3. *f.* 289. *Bielski fol.* 69. Nie wszyscy jednak familianci, tego herbu jednakowo zażywają: bo jedni pierścienia albo cyrkułu w nozdrzach cale nie noszą, drudzy na hełmie trzy pióra strusie kładą, jak Wojscy: inni herb Prus albo półtora krzyża nad hełm wynieśli, jako Szczepanowscy, inni takąż głowę żubrzą i na hełmie stawiają; inni Lwa w koronie nad hełmem wyniesionego w górę malują, w jednej łapie miecz zaniesiony do cięcia trzymającego, lew złoty być powinien, miecz srebrny, ogon na grzbiecie u niego, więcej go niż połowę widać, głową w prawą tarczy obróconego. Z tej zaś okazyi ten herb nabyty. Książe Morawski, dla rozrywki swojej na łowy wyjechał, zaszedł mu drogę żubr, widząc to rycerz imieniem Łastek książęciu assystujący, mąż siły wielkiej, uchwyciwszy go za rogi, nie tylko że go utrzymał, ale też wić z młodego dębczaka wyciętego splecioną gwałtem mu przez nozdrza przetkawszy, i w koło ją nakształt pierścienia skręciwszy, tak do książęcia swego przyprowadził, którego gdy drugiemu dworzaninowi książęcemu dał trzymać, żubr zrozumiawszy tego nie taką siłę, któraby mu podołać mogła, wydzierać się i szamotać z nim począł, co postrzegłszy Łastek, dobywszy miecza, tak silno w szyję uderzył, że jednem cięciem głowę żubrowi zwalił, za które męztwo pochwalony od książęcia, wziął ten przezacny mąż i obszerną fortunę w nagrodę, i ten herb, a w nim też samę żubrzą głowę. *MS. Ks. Rutki* domyśla się, że ten herb bardziej się zda być w Rzymie nabyty, gdzie znać Słowak na publicznych igrzyskach z dzikiemi bestyami, przodek tego herbu, głowę uciął: albo też, że w Herczyńskim lesie, żubra złapawszy, przywiódł go Cesarzowi; jakoż Sanctacruciusz nuncyusz niegdy w Polszcze papiezki, powiadał, że się tymże herbem

niektóre domy we Włoszech szczycą, ale do Herkulesa początki jego referują. *Paprocki o herb. fol.* 599. między inszemi chorągwiami Krzyżackiemi, kładzie też taką, gdzie żubrzą głowę z pierścieniem w nozdrzach widzieć, gdzie powiada ten autor, że to była chorągiew szlachty Chełmińskiej, którzy tym się herbem pieczętowali, i tam mężnie z Polakami się potykając pod Grunwaldem, wszyscy polegli. Zkądby zaś ten herb nazwiska Wieniawa dostał, nie zgadzają się autorowie; *Bielski* powiada, że od Witki, Wieniawą nazwany, *Okolski* raz powiada, że od imienia Wieniawy przodka domu tego, aleć tego mężnego rycerza wszyscy z Paprockim, Łastkiem, nie Wieniawą zowią, drugi raz, że gdy prawi Łastek żubra za sobą prowadził, wołał Morawskim językiem na niego: Wien haw, to jest, pódź sam, i ztąd Wieniawa urosło. To pewna, że u Czechów zwał się ten herb Persztein, zkąd familia sławna tamże Persztejnów kiedyś kwitnęła, z których między inszemi wspomina *Paproc. w Ogrod. fol.* 190. Konrada Persztejna w r. 1307. a *fol.* 194. Ptaczka z Persztejnia, że był gubernatorem Królestwa Czeskiego zostawionym w r. 1440. Polixena Persztejnowna, była za Zdenkiem Wojciechem hrabią Lobkowitzem, który umarł w roku 1628. Bibianna za Franciszkiem Gonzagą margrabią Kasztylionu, bratem rodzonym Ś. Aloizego Gonzagi Soc. Jesu. *Hubners.* Z Czech zaś tu do Polski ta familia i z tym herbem weszła, razem z Dąbrówką, Mieczysława pierwszego z monarchów Polskich chrześcijanina, małżonką, ten który w tych krajach naszych Perszten osiadł pierwszy, spłodził Bosutę arcybiskupa Gnieznieńskiego, i Filippa Sobiesława dwóch imion, od tego był Werner arcybiskup Gnieznieński i inni, których znajdziesz pod Leszczyńskiemi. Tu tylko przydaję że, jeszcze ci do tego domu należą, Jan kasztelan Kaliski w roku 1403. Marcin z Szląska, kasztelan Poznański w r. 1436. Lwa zaś na hełmie przydatek w tym herbie, Rafałowi Leszczyńskiemu swoje początki powinien, który długo na dworze Fryderyka III. Cesarza Rzymskiego dzielnością swoją w różnych legacyach popisawszy się, wielkim w radzie rozsądkiem, nie zamuloną wiernością przymiliwszy, gdy do Polski ojczyzny swojej powracał, między innemi Cesarskiemi upominkami, nie tylko *honor Comitum de Leszno*, przywilejem Fryderyka w roku 1473. otrzymał na siebie i na swoich sukcessorów, ale też i Lwa na hełmie wzwyż opisanego; był potem ten Rafał kasztelanem Gnieznieńskim i marszałkiem nadwornym koronnym: śmierć jego przypadła na rok 1501. Wprawdzieć tedy Lwa na hełmie zażywanie, do samychby tylko Leszczyńskich należało, ale już i drugie domy Wieniawitów, według *Okolskiego* tegoż sobie przywłaszczyły.

Paproc. in Strom. powiada, że kiedyś województwo Kaliskie, samej tylko szachownicy w herbie swoim zażywało, ale gdy wojewoda Kaliski herbu Wieniawa nieprzyjacielskie wojsko w Szlązku na ten czas jeszcze Polszcze hołdującym pogromił, przydał na pamiątkę tego zwycięztwa głowę żubrzą z pierścieniem do szachownicy. Ci zaś są co się herbem Wieniawa pieczętują, luboć nasi pisarze niektórych tu położyli którzy do herbu Pomian należą. Do tegoż herbu przodków należy Dobiesław Puchała, który się pisał de Wągry, jako się indziej mówiło. Przymawia mi tu autor książki: *Specimen Historiae Polonae Criticae pag.* 28. żem Dobiesława Puchałę herbu Wieniawa, nie położył między hetmanami nadwornemi w pierwszym tomie: wiedziałem ci wprawdzie dobrze o tym sławnym mężu, wiedziałem i o inszych, którzy z władzą hetmańską w różnych kampaniach piersi swoich za ojczyznę nadstawiali, przecież ich na tamtem miejscu pominąłem, racyą, czemum to uczynił, w te słowa wypisałem. *Przeszłych wieków, kiedy samo Rycerstwo Polskie pospolitem ruszeniem na nieprzyjaciela ciągnęło, każdy wojewoda swemu województwu hetmanił, a jeżeli komu innemu powierzono buławy, to tylko do czasu, i na pewną kampanią, po której skończonej, buławę hetmańską składał, dopiero za Zygmunta I. i Zygmunta Augusta dożywotni hetmani być poczęli, tak Wielcy jako i Polni. Krom tych jednak, za czasów tychże Królów, hetmanów nadwornych funkcya kwitnęła:* a dla większej wiary, liczę tam tych, którzy za ich panowania jako i Zygmunta III. buławę nadworną piastowali. Jakżem tedy Dobiesława Puchałę miał kłaść w tym kompucie, który na sto lat żył przed temi Królami, to jest jeszcze za Władysława Jagiełła, jak inszych, którzy dobrze przed Zygmuntem kwitnęli. Druga, żeby ten Dobiesław miał być nadwornym hetmanem, tego ani ci historycy, których J. W. J. Ks. Załuski przytacza, ani żaden inszy, nie pisał. Prawda że *Kromer lib.* 17. *mihi fol.* 400. (a z niego *Paprocki*, z tego zaś *Okolski*) tak o nim mówi: *Id cum comperissent nostri, qui Ripini et Bobrowniccìis erant, ausi facinus audax ductore Dobeslao Puchała, gente Wieniawa, ad hostem viris armisque longe Superiorem contendere etc.* jest że tu aby ślad jaki w tych słowach o nadwornej buławie, ale ani to słowo *Ductor* może się brać *stricte* za hetmana, które pospolicie wszystkim regimentarzom, rotmistrzom, porucznikom, kapralom, i owszem wszystkim jakimkolwiek przywodzcom jest pospolite, a dopieroż tu: bo to tylko ci, którzy na presidium rozłożeni byli w Rypinie i Bobrownikach, widząc czas sposobny, w pewnej lubo szczupłej kwocie, wyszli z tych fortec na Krzyżaków, i albo oni sobie

tego Dobiesława za wodza do tej imprezy obrali, albo też on się im sam ofiarował, ale pewnie nie za przywilejem, ani żadną dyspozycyą królewską, ta na niego funkcya włożona. Czego zdadzą się popierać słowa *Długosza lib.* 11. *fol.* 303. *Gentes regiae praesidiis in Bobrowniki et Rypin locatae, deductis ex utroque praesidio Militibus, parum justum congerunt exercitum, quem Dobeslaus Puchała de Domo Wieniawa ducendum et regendum suscipiens, versus Golub ire pergit.* Trzecia, to pewna u wszystkich naszych historyków, że w r. 1410. Zyndram Maszkowski pod Grunwaldem hetmanił całemu wojsku Polskiemu przeciwko Krzyżakom; *Paprocki* też pisze, że Piotr z Miedźwiedzia był hetmanem nadwornym w tymże roku, jakże tedy Dobiesław w tymże czasie może się pomieścić przy tejże funkcyi. Cóżkolwiek jednak bądź, com tu pisał o hetmańskiej władzy wzwyż pomienionych słowach z Orzechowskiego i innych autorów, przecież gdym w Paprockim doczytał się listu Króla Kazimierza Jagiellonowicza danego w r. 1488. Stanisławowi Pieniążkowi z Witowie herbu Jelita, w te słowa: *Quomodo considerantes legalitatem, grataque admodum et fideli ı servitia Generosi Stanislai Pieniążek de Witovicze, Capitanei Sanocensis, fidelis dilecti: Volentes eum consolatum efficere, et ad futura servitia Nostra atque Illustrissimorum Natorum reddere promptiorem, sibi Campiductoratum exercituum Nostrorum et Regni Nostri, per mortem olim Generosi Felicis de Paniow Castellani Leopoliensis, et Campiductoratus ejusdem possessoris ultimi vacantem, dandum et conferendum duximus gratiose, damusque et conferimus tenore praesentium mediante: Per ipsum Stanislaum usque ad tempora vitae suae extrema possidendum. Quo circa vobis Venerabili Gregorio de Lubrancz Praeposito Scarbimiriensi, Vice Cancellario Regni Nostri, ac Żupparum Veliciensium et Bochnensium Factori moderno, et aliis pro tempore existentibus etc. mandantes, quatenus eidem Stanislao de omnibus censibus ad Campiductoratum hunc ex antiquo pertinentibus, annuatim ut solitum est, respondeatis. Datum in Civitate Korczyn Feria 6ta post Festum Sancti Michaelis.* To *Paprocki o herb. fol.* 201. trzeba ztąd przyznać, że hetmańska władza, dobrze jeszcze, przed Zygmuntem I. Królem Polskim kwitnęła. Druga, że była dożywotnia. O tem tylko jest controwersya, jako ich zwano? Z przywileju dopiero przytoczonego, zda się, że byli hetmani polni: bo tam mówią, *pro Campiductoratu. Paprocki* ich zowie nadwornemi hetmanami. Wielkich też jeszcze, nic pewniejszego, że nie było. Jabym rozumiał, że ich zwano hetmanami Polskiemi *sine ullo alio addito.* Prawdać że *Auctor*

Speciminis fol. 38. rozumi że to jednoż jest hetman Polski, co i hetman wielki, i dla tego gdziekolwiek Kołudzki o Granowskim mówi: Hetman Polski, to on *fol.* 41. tłomaczy: *Supremus Exercituum Regni Dux*, co czy słusznie, niech każdy osądzi. Takiemi hetmanami Polskiemi byli, ilem się mógł doczytać, ci, Sędziwój z Szubina, wojewoda Kaliski, i starosta Krakowski w r. 1377. Piotr z Miedźwiedzia herbu Starykoń, w roku 1410. jako pisze *Paproc. o herb. z Kromera lib.* 17. Mikołaj z Michałowa herbu Poraj, kasztelan Krakowski, umarł 1438. Felix z Paniowa, kasztelan Lwowski, herbu Godziemba, umarł w r. 1488. Stanisław Pieniążek z Witowic, herbu Jelita. Zyndrama Maszkowskiego w tym kompucie nie liczę: bo tak rozumiem, że na Grunwaldską kampanią extraordynaryjnym był hetmanem, nie tylko wojska Polskiego i Litewskiego, ale też i cudzoziemskiego. Tenże autor tegoż Dobiesława Puchałę, idąc za Okolskim, chce mieć Przemysłkim kasztelanem, ale ani był nim, ani mógł być, jako indziej dowodzę, Przemęckim to był, nie Przemysłkim jakom się go doczytał na liscie Króla Jagiełła. Kiedy zaś ta hetmańska władza w Polszcze nastała? wielkie mam podobieństwo, że za Kazimierza Wielkiego: bo *Długosz lib.* 9. *fol.* 1166. o tym Kazimierzu Królu pisząc, mówi: *Certo rectoque judicio statum Regni*, *Ordines*, *Magistratus et officia stabilivit:* jak tedy insze w Polszcze urzędy za jego dyspozycyą ułożone, naprzykład marszalkowie, kanclerze, podskarbiowie, tak i hetmani.

Herbowni.

Bedleński,	*Elgot*,	*Ryło*,
Białozor,	*Hadziewicz*,	*Śleński*,
Bognarewicz,	*Jundził*,	*Ślesiński*,
Brodnicki,	*Leszczyński*,	*Słabosz*,
Bronisz,	*Libiszewski*,	*Szczepanowski*,
Chmielewski,	*Mężyk*,	*Węgierski*,
Ciświcki,	*Miąciński*,	*Wieniawski*,
Czermiński,	*Narkiewicz*,	*Wojski*,
Długosz,	*Obichowski*,	*Zadorski*,
Dzierzkowicz,	*Perszten*,	*Zebrowski*.

Kuropatnicki i *Małachowski* herb ten przypisują *Bognarom* i *Bossutom*.

Wieniawski *herbu Wieniawa*. Od dóbr najprzód Wieniawa, w ziemi Wschowskiej, a potem za przeniesieniem się, ze wsi kiedyś Kłodna, potem od imienia Wieniawskich Wieniawą nazwanej w powiecie Radomskim leżącej, tego imienia nabyli. Czego dowodem są różne tranzakcye w grodzie Radomskim zapisane. Piotr albowiem na tejże Wieniawie dziedzic w roku 1464. miał córkę Katarzynę Jana Komorowskiego

małżonkę, synów zaś trzech, Piotra bezpotomnego, Jakóba, ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał. Pierwszy raz z Barbarą, jako opiewa jej reformacya 1515. w Radomiu, drugi raz z Katarzyną. Trzeciego Jana, który miał za sobą Katarzynę Stremboszownę jako świadczy reformacya r. 1619. w grodzie Radomskim, syn jego także Jan, wyniósł się w Ruskie kraje, który podpisał elekcye Królów, Michała, i Jana. Od tychże Królów, do różnych był zażywany publicznych funkcyi, zostając na ich dworze, jako świadczą niektóre oryginalne dokumenta do grodu Lwowskiego podane, a między innemi w r. 1665. w których Król Kazimierz wysyłając go w legacyi do chana Krymskiego, daje mu exempt jako legatowi, we wszystkich sprawach w którymkolwiek sądzie i grodzie mianych, aby *stante functione publica* nie był pociągany do prawa od wszelkich jurysdykcyi. Tegoż samego *ex Senatus consilio* pod czas wojny Tureckiej w r. 1672. po zerwanym sejmie, do Cesarza w charakterze posła, wyprawiono, który ze wszystkiem wojskiem idąc pod Lwów, że nie miał *ad tractandum* instrukcyi, tę otrzymał deklaracyą: że gdziekolwiek Cesarza idącego z danym sobie instrumentem od Króla i Rzeczypospolitej zastanie, dalszą prosekucyą wojny zatrzyma. Temuż samemu w r. 1673. na sejmie naznaczając Rzeczpospolita przez *Konstyt. fol.* 23. znajdującą się, restytucyą expens, tak w tej expedycyi jako i w przeszłych rewolucyach *merita fideliter dexterrime* świadczone, przyznaje. Temuż Najjaśn. Królowie Jan Kazimierz w r. 1665. Michał w r. 1669. Jan w r. 1676. konfirmując *Jura et Privilegia* dobrom jego Pustomytom i Maliczkowiczom na Rusi przyznają *merita tenore verborum. Cum jactura fortunarum suarum et dispendio vitae expedita etc.* Tenże Jan mając za sobą Annę Bernacką jako świadczy reformacya w grodzie Lwowskim w r. 1665. z nią spłodził synów dwóch, Bernarda Hieronima starostę Lityńskiego, bezpotomnie zeszłego, i Mikołaja. Córek pięć: Annę Jana Ujazdowskiego rotmistrza królewskiego, Zuzannę Stanisława Stawskiego, małżonki bezpotomne, jako świadczą reformacye w grodzie Lwowskim. Helenę Bazylego Orzeszka, której także reformacya w grodzie Lwowskim, i od tej były dwie córki, Konstancya 1*mo voto* Szeligowska, z nim miała syna Piotra, 2*do* Mieczkowska, z tym *sterilis*. Druga Anna Chaborska, z tej dwie córki zostały, Magdalena Michała Stawskiego stolnika Bracławskiego, Konstancya Pajączkowskiego, małżonki; syn zaś Mikołaj Orzeszko podczaszy Drohicki, którego pierwsza żona Jaskmanicka, z tej syn Jędrzej, druga Makowiecka, od której dwóch synów zostaje, Wojciech i Ludwik. Benedyktę zakonnicę S. Benedykta w Sendomierzu: Archanielę zakonnicę tejże reguły we Lwo-

wie, których abrenuncyacye w grodzie Lwowskim. Mikołaj drugi syn tegoż Jana, brat rodzony Bernarda Hieronima starosty Lityńskiego, i wyżej wyrażonych siostr, pojął Annę z Mińska Opacką, jako świadczy reformacya w grodzie Lwowskim r. 1689. z którą spłodził ośmiu synów, Jana *sterilem*, i Marcina Alexandra chorążego Przemysłkiego, który na funkcyi deputackiej w roku 1728. z województwa Ruskiego ziemi Lwowskiej, na trybunale zasiadał, na kilku funkcyach poselskich na sejm walny z tegoż województwa był obrany. Tenże Marcin Alexander z Barbarą Ratowską spłodził córkę Annę i syna Rocha, tegoż Mikołaja Wieniawskiego i Anny Opackiej, synowie, to jest Tomasz, Stanisław, cześnik Żydaczewski, sędzia kapturowy Lwowski 1733. Jerzy podstoli Lwowski starosta Tarnogorski bezpotomnie zeszli, ostatni z nich w dożywotniej przyjaźni miał Jadwigę Rosnowską, która po jego zejściu ponowiła śluby z Ankwiczem kasztelanem Zawichojskim. Mikołaj zaś starosta Mogilnicki, podczaszy Przemysłki z Alexandrą Odrzechowską spłodził synów czterech: Tomasza, Józefa, Jana, Mikołaja i Antoniego, i córkę Angelę. Tegoż Mikołaja i Anny Opackiej siódmy i ósmy synowie, Franciszek kanonik katedralny Lwowski, i Antoni najmłodszy, superstites.

Wieniawskiego sędziego ziems. Przemysłkiego córka była za Ulińskim starostą Starzańskim. — Synowie, Roch cześnik Lwowski, pułkownik regimentu koronnego buławy konnej, z *Wyżycką* bezdzietny. — Z synów Mikołaja starosty Mogilnickiego jeden miał za sobą *Kopystyńską*. — *Krasicki.*

Wieniecki *herbu Nałęcz*, w Wielkiej-Polszcze.

Wieprzewski *herbu Wieże* w Szląsku: list książęcia Opawskiego Wieprzewskich wspomina w r. 1467. dobra ich Wieprz, od których tego nazwiska nabyli, kupione, przeniosły się w dom Myszkowskich. *Paprocki.*

Wierciński, w Podlaskiem województwie. Jana wspomina w r. 1598. *Nieszpork. fol.* 163. Paweł Wierciński podpisał elekcyą Jana III.

Wiernek *herbu Janina* w Podgorzu, i w Krakowskiem województwie, tak pisze *Baran. in MS.* i ja zkąd inąd miałem tę wiadomość: nic pewniejszego, że dla podobieństwa herbu Łagoda albo Wierzynkowa z herbem Janina, Wiernkowie miasto Łagody niektórzy przybrali sobie Janinę, atoli ja o nich mówić będę pod herbem Wierzynkowa. Stanisław 1560. r. Władysław, Felix, i Anna siostra ich. *Acta Cracov.* Kasper, córka jego była za Janem Ligęzą 1611. *Acta Cracoc.*

Wierozemski *herbu Leliwa*, w ziemi Drohickiej, to *Okolski.*

Wierski, w Krakowskiem województwie, de Wiersce Stanisław Wierski umarł 1631. któremu syn Jędrzej Wierski

chorągiew pogrzebową w Czchowskim kościele powiesił. *Starowol. in Monum.*

WIERSZA HERB.

Wiersza złota powinna być w modrem polu, na hełmie trzy pióra strusie: tak go opisuje *Paproc. Ogrod. fol.* 183. *MS. Bielski in Chron. Bohem. fol.* 321. *Klejnoty fol.* 91. Tym się niegdy herbem szczycili w Czechach i Morawie Wierszowscy, sławna po historyach Polskich i Czeskich familia: *Bielski loc. cit.* powiada, że jeszcze za Lecha z Polski do Czech się wynieśli: gdzie osiadłszy, gdy potem na Panów się swoich Czeskich rzucili i kilku zabili, z affektacyi panowania w tamtych krajach, u wszystkich w nienawiści będąc, ba i od książąt Czeskich i z dziećmi wytraceni, tak, że ledwo z nich niektórzy do Polski życie salwując, umknęli, gdzie odmieniwszy herb w Okszę, godne potomstwo rozplenili. *Balbinus Epit. Rer. Bohem. l. 2. c.* 9. zawaśnionego w Wierszowach serca, na Przemyślowych sukcessorów książąt i Królów w Czechach, tę okazyą zakłada: sześciu prawi braci swoich Lech i Czech, do Czech razem z sobą sprowadzili, od jednego z nich spłodzeni pochodzili Wierszowscy: gdy tedy Libussa córka Króla jedynaczka, żadnego sobie z nich za towarzysza i łoża i tronu nie obrała, tylko Przemysła oracza, ztąd i na niego, i na potomków jego nienawiść zajątrzyła tak wielką, że też swoich kolligatów liczbą wsparci, od sąsiedzkich potencyi posiłkami wzmocnieni, prawa swego do Królestwa Czeskiego dochodzili, a gdy się to nie powiodło, zasadzki na zgubę Panów swoich knowali, jakoż *Bielski* świadczy, że z nich jeden na imię Rochowicz, po Mnacie książęciu Czeskim, którego śmierć według *Paproc. w Ogrod. fol.* 180. przypadła na rok 804. wzięty był na to Państwo, ale okrucieństwo tak go wszystkim schydziło, że zepchnięty, na postronku życie stracił, czy jak inni chcą, sam się swoim mieczem zabił. Bolesławowi Chrobremu Królowi Polskiemu do łacniejszego opanowania fortec i zamków Czeskich, siła pomógł Kochan i inni Werszowscy, o co jedni pobici, drudzy się do Polski schronili. *Biel. f.* 324. Jaromira książęcia Czeskiego mało na łowach nie ubili. *Papr. Ogrod. fol.* 183. Bolesławowi Krzywoustemu książęciu Polskiemu Gesko Tista Werszowiec, nietylko tem się przymilił, że Swatopługa książęcia Czeskiego w obozie pod Głogowem oblężonym, od tegoż Swatopługa zabił, ale też i do owej na psiem polu wiktoryi z Cesarskiego wojska siła dopomógł w r. 1109. za co wziął krom innych podarunków od Bolesława Krzywoustego dobra Siemichowice. *MS. Biel. fol.* 24. Wier-

szą potem z herbu swego zrzucili w r. 1160. a na to miejsce przyjęli od Fryderyka i Przemyśla książąt Czeskich, dwie Siekiery albo Oksze, na krzyż złożone na długich toporzyskach, jako pisze *Dubravius w swojej kronice:* Raciborz albowiem Wierszowiec przybywszy z znacznemi posiłkami z Polski, Konrada książęcia Morawskiego, z którym wojnę ci książęta toczyli, tak poraził na głowę, że łaski i miłosierdzia nad sobą prosić u nich musiał: za tę tedy przysługę Raciborz i inni Wierszowscy przejednali sobie respekt u książąt Czeskich, a na zagluzowanie wieczne przeszłych uraz, i herb odmienili, Bradacice go nazwawszy, a z tego herbu urosł potem Polski herb Oksza. *Biel. f.* 58. Nasi kronikarze, *Miechow.* ich Ursinami zowie. *Kromer* Rawitas albo *Versovicios*, aleć to jest jawna, że u nas inszy jest herb Rawicz, inszy Wiersza; raczej ich było pisać *Versovecios*, nie *Ursovicios:* bo tamto imie znaczyło by Wierszę, to zaś Niedźwiedzia.

Wierszowski *herbu Nałęcz*, w ziemi Warszawskiej z Wierszowa mniejszego, wspominają ich księgi Warszawskie w r. 1573. *Okol. tom.* 2. *fol.* 647. że Stanisława Rafałowicza Wierszowskiego córka Jadwiga, była za Bartłomiejem Gorką.

Wierszul. Wierszul w roku 1544. od Zygmunta I. Króla Polskiego kasztelanią wziął Wileńską. *Stryjkow. l.* 24. *c.* 5. *fol.* 76. *Orichow. in paneg. nupt.* Ten to zda mi się miał za sobą Anastazyą Michała Jawnuty książęcia Zasławskiego córkę. *Paproc. o herb. fol.* 652. Fiedor Wierszul cześnik Wołyński z sejmu rewizorem ksiąg grodzkich Łuckich zapisany. *Constit. fol.* 744.

Wieruski *herbu Śreniawa*, w Krakowskiem województwie. Jan z Wieruszyc Wieruski, chorąży nadworny, i starosta Sądecki. Drugi Wincenty, który z Anną Lubomirską siostrą rodzoną Sebastyana kasztelana Wojnickiego, zostawił syna Joachima, tego z Jordanowny, między innem potomstwem była córka Anna, za Danielem Miękickim. Stanisław brat Joachima, miał za sobą Elżbietę Pieniążkownę z Kruzlowy, z tej synów jego dwóch, Stefan, który z wojskiem od Władysława IV. Króla Polskiego na sukkurs Ferdynandowi III. Cesarzowi posłanym, do Niemiec poszedłszy, tamże młodo zginął, pogrzebiony w Krakowie u OO. Franciszkanów: N. i córka Latoszyńska. Samuel brat Joachima i Stanisława. Siostry zaś ich, Anna była za Stanisławem Pisarskim, Elżbieta za Jaroszem Witkowskim. *Baranow.* N. Wieruska Władysława Lubowieckiego sędziego ziemskiego Krakowskiego żona. Stanisława zmarłego 1624. roku i Jana Stefana zmarłego 1633. roku ludzi rycerskich znajdziesz nagrobki w Krakowie u OO. Franciszkanów.

Wieruszewski *herbu Leszczyc*, tak pisze o nich *Okol. tom. 2. fol.* 647. że N. Wieruszowska była za Piotrem Gorką.

WIERUSZOWA HERB.

Kozieł w polu białem rogaty, w lewą tarczy obrócony, połową od głowy czarny, i nogi takież przednie, druga połowa szachowana czerwonemi i białemi polami, noga u niego lewa trochę od ziemi podniesiona, na hełmie pięć piór strusich, tak go opisują, *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1088. *O herb. f.* 532. *Okol. tom.* 3. *fol.* 300. *Biel. fol.* 370. *Klejnoty fol.* 89. Za *Długoszem* ciż pisarze idąc, zgadzają się na to, że z Miśnji ten herb do Polski zawitał, a imienia tego *Wierusz*, od wierności ku Panom swoim nienadwerężonej już w Polszcze nabyli: przydaje o nich ten autor u *Paprockiego*, że są w tym domu zawsze *Viri pacifici*, i indziej o nich mówi: *Qui in rebus arduis Regibus Poloniae fide et constantia comprobati fuerunt*, *viri in ea domo prudentes*, *sagaces*, *strenui*, *fortesque et in rei militaris peritia excellentes semper fuerunt.* Drudzy się domyślają, że pierwsze początki tego herbu, ztąd były, gdy się dwa domy przez związki małżeńskie z sobą połączyły, z których jeden się Kołem, drugi herbem Wczele albo szachownicą pieczętował. *Bielski loc. cit.* rozumie, że się z Wieruszowa Wieruszowie piszą, miasteczko to leży nad Przosną rzeką: *w Aktach Grodzkich Ostrzeszowskich* w roku 1471. znajdziesz rezygnacyą Wieruszowa od Kępińskiego, na brata swego Wierzbietę na tysiąc grzywien. Przydaje *Paprocki*, że póki się Szląsk od Polskiej korony nie oderwał, wiele się tam familiantów tego herbu gnieździło, osobliwie koło Wrocławia, w Zatorskiem także i Oświecimskiem, w Saxonji i Miśnji, kędy ten herb zowią: Bokij, a z Niemiecka: Einbock. *Cromer lib.* 27. *Biel. fol.* 370. piszą, że gdy Zaić Rakusza-

nin Wieluński kraj najechał, Wieruszów złupił, i Klemensa Wierusza, Pana tamtego miejsca pojmał, i więził, działo się to w roku 1442. W roku zaś 1450. według *Bielsk. fol.* 393. Szlachta Wieluńska mieli potrzebę znaczną u Byczyny, z Janem Gelsem Ślęzakiem, ale porażeni i pobici, Klemens i Jan Wieruszowic i Mikołaj Kempiński trupem legli. W Poznańskiem województwie Wieruszowie według *Paprockiego* fundowali Eremitorium. Bieniasz Wierusz albo Benedykt sławny rotmistrz pod Grunwaldem. *Bielski fol.* 297. Tomasz Wierusz rotmistrz pieszej chorągwi pod wojnę Moskiewską, z dziwną wspaniałością serca we wszystkich opałach stawał. *Papr. o herb. fol.* 417. N. Wieruszowna była za Masłowskim. Klemensa córka, była za Taszyckim, sędzią Krakowskim.

Herbowni.

Bielski, Bokij, Gorecki, Kępski, Kowalski, Michałowski, Niemojewski, Stolecki, Walknowski, Wierusz.

Wierzba, w Podlaskiem województwie. Teodorowi, Janowi i Piotrowi Wierzbom braci rodzonym, daje to świadectwo *Konstytucya* 1667. *fol.* 30. że byli z rodziców szlacheckich urodzeni, i lubo ojciec tej prerogatywie nieco uwlokł, przecież ich zupełnie przy wszystkich prawach wolności i szlachectwa zostawuje taż sama Konstytucya, jakoż Teodor regent kancellaryi grodzkiej Mielnickiej i Jan podpisali elekcyą Jana III. 1674.

Wierzbicki *herbu Jastrzębiec.* Do tych *Okolski* pociąga biskupa Łuckiego Wierzbickiego, którego Mateuszem ochrzcił, ale i Wacław mu imie było, i *Kojałowicz in MS.* wyraźnie powiada, że do Radwanów należał. Otta z Wierzbicy wieś Dzierzków w Sendomierskiem województwie leżącą, dał, darował klasztorowi Miechowskiemu wiecznemi czasy. *Nakiel. w Miechow. lib.* 3. *fol.* 161. N. miał za sobą Elżbietę Sawicką skarbnikownę Podlaską, z tej córka Petronella Gałecka, i synowie, Kazimierz i Jakób.

Wierzbicki *herbu Lubicz*, w ziemi Łomżyńskiej. Jan Wierzbicki podsędek Łomżyński 1496. na zjeździe Mazowieckich książąt był przytomny w Czerwieńsku. *Statut. Masov. fol.* 111. Wojciech kanonik Krakowski; w zakonie naszym Jacek Wierzbicki w Jarosławiu 1714. Krzysztof w Ostrogu 1720. życie świątobliwie zakończyli, z których ostatniego jest w druku: *Chwalebny zawód, wierszem Polskim na pogrzebie Konstan. Zapolskiej, in fol. Varsaviae.*

Wierzbicki *herbu Nieczuja*, w Chełmskiej ziemi i na Dobrzyńskiej. Mikołaj z Wierzbiczka kasztelan Dobrzyński, podpisał pokój Brzeski u *Łaskiego w Statucie fol.* 140. tenże podpisał Konstytucye Kazimierza III. o Żupach, u tegoż *f.* 83. Dersław z Wierzbicy podsędek Chełmski 1525. N. sędzia ziemski Chełmski, miał za sobą Zofią Lipską podkomorzankę Bełzką, pozostałą wdowę po Hieronimie Cieszanowskim. Katarzyna Adama Lipskiego chorążego Bełzkiego małżonka. Stanisław cześnik Bełzki 1674. Eufemia Jędrzejowi książęciu Wiśniowieckiemu wojewodzie Wołyńskiemu, Alexandra Tomaszowi Dębskiemu, zaślubione. Remigian w Chełmskiej, Tomasz w Sendomierskiem 1697.

Wierzbicki *herbu Radwan.* Wacław Wierzbicki biskup Żmudzki, zszedł z tego świata w r. 1555. wiele był zebrał, ile przy należytej ekonomji swojej dóbr, któremi chciał kościół swój uposażyć, atoli jego pobożne zamysły śmierć poprzedziła. Wiktoryn najprzód Żmudzki biskup, a potem Łucki, cokolwiek bądź, co inni rozpisali, że z Łuckiego na Żmudzkie się przesiadł, miłością swej ojczyzny uwiedziony, jam w pierwszym tomie dowodził tego, że to nie mogło być; przeniósł się na wieczność w r. 1588. Jakób Władysław komornik Brześciański, i Paweł w województwie Brześciańskiem podpisali elekcyą Jana III. Króla. Piotr z powiatu Drohickiego za Ferdynandem Cesarzem wojując przeciwko dyssydentom poległ na placu 1621. leży w Piotrkowie. *Starowol. in Monum.*

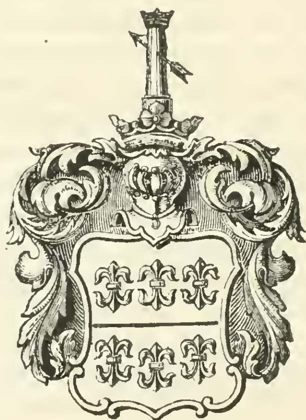
Niewiadomo do których należeli, Ignacy Wierzbicki w r. 1778. horodniczy Włodzimirski. — N. miecznik Urzędowski. — Jakób wojski Biecki. — Ignacy podczaszy Czerniechowski. — *Krasicki.*

Wierzbicki *herbu Ślepowron*, w Łomżyńskiej ziemi, piszą się z Bogacic. Mikołaj Wierzbicki pisarz grodzki Łomżyński, i Jan brat jego rodzony wojski Łomżyński i poborca, *Constit.* 1578. *f.* 353. N. była za Podleskim, matka naszego ks. Józefa Podleskiego 1701.

Wierzbięta *herbu Janina.* Stefan Wierzbięta, który pod Legnicą z innemi mężnie się opierając Tatarskim wojskom, poległ na placu w r. 1240. Janusz Wierzbięta najprzód wojewoda 1300. a potem kasztelan Krakowski 1306. wieś Przeginią darował Wachoniowi słudze swemu, za jego ku sobie wierność, na którą kazał mu wymierzyć łanów 66. Bernard syn jego, któremu Kazimierz Wielki nadawając pola szerokie w Sączu, mówi o nim: *Miles Noster*, *Nobis ac Regno bene meritus*, *data* 1341. Wierzbięta z Małoszowa 1355. na liscie tegoż Kazimierza. Jakób z Przeszowy, którego męztwo pod Starodubem zalecał Jan Tarnowski kasztelan Krakowski i hetman. Temi czasy jedni się piszą z Bielska, z których za czasów

Paproc. Kwitnął Stanisław syn Szczesnego, a bliższemi czasy, Jacek z Bielska Wierzbięta, podpisał elekcyą Jana III. Króla z Sendomierskiem województwem; drudzy się pisali z Przeszowy, z których był Stanisław 1580. Katarzyna i Krystyna 1701. r. zakonnice Sądeckie. Józef 1630. *Acta Sandec.* N. Wierzbięta miał za sobą Barbarę Mokrską. Jędrzej Świder Wierzbięta z Modłnic, córka jego Katarzyna była za Stanisławem Piaseckim. Regina za Jędrzejem Waligórskim.

Wierzbiński *herbu Nałęcz*, w Wielkiej-Polszcze, *Paprocki* ich pisze Wierzbickiemi. Floryan Wierzbiński dworzanin Zygmunta I. Króla Polskiego, o czem czytałem *list Królowy Bony.* Stanisław opat Paradyjski od r. 1558. *Auctor* 50. *singul. Paprocki* jeszcze 'go znał w r. 1581. Jakób proboszcz Lwowski katedralny 1593. na liście Zygmunta III. danym miastu Lwowskiemu. N. miał za sobą Koźmińską podsędkownę Kaliską.

WIERZBNA HERB.

Tarcza tego herbu linią wszerz przedzielona być powinna, nad linią trzy lilie, jedna podle drugiej, rzędem ułożone, pod linią trzy takież lilie, ale jedna z nich średnia, trochę na dół nachylona, wszystkie białe w niebieskiem polu, nad koroną bez hełmu kolos strzałą przeszyty, od lewej strony tarczy na prawą. Pisali o nim *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1117. luboć tam omylnie twierdził, że to są gwiazdy złote, nie lilie, i kolos zaraz nad niemi położył, poprawił się jednak w poźniejszej *o herbach Książce fol.* 576. *Okol. tom.* 2. *fol.* 58. *Klejnoty fol.* 63. i 89. *Bielski fol.* 403. Z Czech i Szląska ten herb do Polski przyniesiony, kędy od kilku set lat dom hrabiów z Wierzbna kwitnął: bo jako *Paproc. w Ogrodzie fol.* 201. i *Nicolaus Henelius in Silesiograph. f.* 47. piszą: trzej bracia rodzeni hrabiowie z Wierzbna, Stefan, Jędrzej i Franciszek,

fundowali w Świdnicy na Szląsku klasztor pod tytułem Najśw. Matki, bogato go uposażywszy w roku 1220. Toż potwierdza *Cureus in Annal. Silesiae.* Z tych rozumiem trzech braci, jeden Stefan z synem swoim Jędrzejem, mężnie się potykając pod Legnicą z Tatarami, wraz z Henrykiem książęciem Wrocławskim poległ na placu 1241. pochowani w Wrocławiu na Szląsku w kościele Ś. Jakóba, jako świadczy *Długosz pod tym rokiem*, *Miechow. cap.* 38. Henryk z Wierzbna biskupem był Wrocławskim i opiekunem synów Henryka V. książęcia Szląskiego, wstąpił na tę katedrę w r. 1301. życie to śmiertelne, w nieśmiertelne zamienił w r. 1319. *Henel. Breslogr. fol.* 39. *Starowol. in Episc. Cracov.* i luboć *Długosz pod rokiem* 1301. do herbu go Działosza pociąga, ale rozumiem że omylnie. Jan Sitsch w trzysta lat, tymże kościołem rządził, zszedł z tego świata w r. 1608. *Jan Scheliha Ślęzak w swojej dedykacyi in Quaest. Jurid.* herb mu Wierzbna przypisał, wszakże pierwej położył Orła Czarnego herb Szląski, jako książęciu Grotkowskiemu, i najwyższemu staroście na całym Szląsku. Jeszcze i temi czasy ten dom, tak w Czechach jako i na Szląsku kwitnie: bo Józef z Wierzbny na Freudentalu, najwyższym jest burgrabią Czeskim, a Franciszek z Wierzbna dziedzic obszernej fortuny, starostą Legnickim. *Albertus Strepa u Paproc.* powiada, że Sędziwój z Szubina, niektóre Panięta wziął z sobą do Węgier, których dał na zastaw, żeby tylko Król Węgierski córkę swoję Jadwigę wydał za Króla Polskiego, a między temi był syn Michała hrabi z Wierzbna. Gdy Szląsk oderwał się od Polski, któryś z hrabiów z Wierzbny, w Wielkiej-Polszcze gnieździć się począł koło r. 1400. jakom mówił pod Rydzyńskiemi. *Hubners Geneal. tab.* 947. tak grafów z Wierzbny linią wywodzi. Wierzbosław graf z Wierzbny, za czasów Cesarza Arnolfa kwitnął, ten spłodził Ziemowita, żył w r. 913. ten Bolesława 927. ten Giryka 1012. czyli Jerzyka, ten Przemysława 1042. ten Jarosława i Zdenka 1061. od którego było dwóch synów, Janusz i Dytrych, od tego 1103. trzej synowie, Jan, Kasper i Hinko albo Henryk, od tego syn Jędrzej 1203. od tego czterech synów, Franciszek 1220. Stefan młodszy 1220. Jędrzej, i Stefan starszy, który także zrodził Stefana, który pod Legnicą w okazyi z Tatarami zginął w r. 1241. zostawiwszy trzech synów, Jana, Henryka, którego dwaj synowie, Bernard i Franciszek; i Jędrzeja, ten wraz z ojcem pod Legnicą poległ, synów miał dwóch, pierwszego Stefana, od którego to potomstwo, Judyta, Jędrzej i Krzysztof. Drugiego Jana 1250. tego córka Małgorzata, i synowie trzej, Michał, Jerzy i Gindryk, tego ostatniego tyleż synów, Szczepan, Gindryk biskup Wrocławski 1301. tak go ochrzcił *Hubners*,

i Henryk, tego zostało trzech synów, Jerzy, ten spłodził Katarzynę córkę i syna Jerzego, Jan, ten Wojciecha, Kaspra i Szczepana, Michał 1386. ten córkę Gertrudę i synów, Michała, Henryka, i Jana. Takbym rozumiał, że z tych któryś w Polszczc osiadłszy, rozmnożył w sukcessorach swoich dwie familie, Rydzyńskich i Pawłowskich.

Herbowni.

Łaszczyński, *Pawłowski*, *Rydzyński*.

Kuropatnicki i *Małachowski* umieszczają jako do tego herbu należących *Laszczyńskich* i *Wierzbnowskich*.

Wierzbowa *herb*, patrz **Radwan.**

Wierzbowski *herbu Dołęga* w Prusiech, albo **von der Weyden.** *MS. o Familiach Prusk.* N. Wierzbowska była za Juliuszem Czapskim herbu Leliwa. N. miał za sobą Zofią Białochowską herbu Lubicz. N. sędzia Chełmiński, Katarzynę Białochowską, która po jego śmierci poszła za Niedrowskiego. N. była za Piecewskim, *MS. de Famil. Pruss.* N. opat Sulejowski.

Wierzbowski *herbu Jastrzębiec*, w Sieradzkiem i inszych województwach, piszą się z Wielkiego Chrząstowa, są te dobra przy granicach Szląskich, na których oni niegdy dziedziczyli, ale gdy się potem Stanisław Chrząstowski wyniósł w Łęczyckie województwo, a syn jego Dersław nabył dóbr Wierzbowa nazwanych, od nich Wierzbowskim zawołany: ten Dersław pojął Jadwigę Kłodzińską z Kłodny. O czem świadczy *jej Reformacya w Grodzie Łęczyckim* 1534. *feria 4ta ipso die Circumcisionis.* Ta powiła mu cztery córki, Annę, Augustynowi Ostendowskiemu, Dorotę, Janowi Cieszkowskiemu, Barbarę, Stanisławowi Pełczyckiemu, Agnieszkę, Stanisławowi Pomian Dąbrowskiemu z Dąbrowki, zaślubione, tyleż synów, to jest Adama bezpotomnego, Mikołaja, Jana i Szymona, z tych I. Mikołaj, temu Anna Bogucka zrodziła dwóch synów, Szymona, który z Kwiatkowską żył *sterilis*, i Jana, tego z Zofji Broniszowny Jana córki, której *Reformacya zapisana w Grodzie Łęczyckim in festo SS. Innocentum* 1623. były córki dwie, Elżbieta Krobanowska i Dorota Koładowska, synowie także dwaj, Mikołaj starosta Bobrownicki, a potem opat Paradyjski 1663. i Władysław stolnik Dobrzyński, ten z Anny Ossowskiej miał tych synów, Stefana, suffragana Warmińskiego, Kazimierza, męża rycerskiego, pod Bukowiną zdrowie stargał, Mikołaja młodo zmarłego, Wojciecha w wojsku zasłużonego, i Jędrzeja najprzód łowczego Łęczyckiego (bodaj nie on pojął był Kobielską) a potem kantora Warszawskiego. II. Jan, żona jego Anna z Kolbuszowy, która mu dwie córki

spłodziła, Zofią Bartłomieja z Kalinowy, Elżbietę Stanisława Kobierzyckiego, małżonki, i syna Mikołaja, kasztelana Inowrocławskiego, ten z sejmu 1620. do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze naznaczony, *Constitut. fol.* 26. w dobrach swoich dziedzicznych zamek wystawił, a z Urszuli Grudzińskiej herbu Grzymała, miał córkę Annę, która pierwszym związkiem żyła z Łaskim wojewodą Sieradzkim, drugim, z Stanisławem Nadolskim, kasztelanem Rawskim, synów zaś pięciu. 1. Stefana biskupa Poznańskiego, z lekka do tego honoru wstępował, archidyakon z razu Łucki i kanonik Krakowski, administrator biskupstwa Łuckiego *sede vacante*, toż opat Paradyjski, z sejmu 1661. komissarz do lustracyi ekonomji Malborskiej, *Constit. f.* 22. dalej referendarz koronny, aż też i biskup Poznański, nawet łaska Króla Jana III. już go do metropolji Gnieznieńskiej nominowała, gdyby tylko Rzymska stolica nie opierała się temu, ale i śmierć zaszła w r. 1687. do skutku tych respektów królewskich na przeszkodzie była. Był to pasterz życia pobożnego; Janowi Kazimierzowi wiernością swoją ku sobie przymilony, że go i w ostatniem nieszczęściu nieodstępował, i owszem i fortunę swoję i dzielność, na to łożył, żeby był serca poddanych do Pana swego wykierował, dla tego zabrawszy coś rycerstwa Polskiego, z nimi pod Częstochowę przybiegł. W Górze pod Warszawą wielkim nakładem Kalwaryą fundował, według wymiaru Jerozolimskiego, tamże OO. Piarów fundował. Jest w druku jego *Norma vitae Clericorum recollectorum*, *alias Marianorum*, *defunctis praecipue militibus et peste sublatis suffragantium*, *in 8vo* 1687. *Varsaviae*, w tej książce prawa im i zwyczaje opisał ten biskup, po śmierci w swojej katedrze złożony, dnia ostatniego czeka: kiedy go rodziła matka, na ciele jego widziała infułę biskupią. 2. Wojciecha kasztelana Inowrocławskiego, gładkiej wymowy senatora, z którą się popisał w Wiedniu, gdy od Władysława IV. Króla Polskiego, do Ferdynanda III. Cesarza Rzymskiego legacyą sprawował, zszedł bezpotomny. 3. Władysława, ten z kasztelanji Inowłodzkiej, zasiadł krzesło województwa Brzeskiego Kujawskiego, przy którym był oraz starostą Szadkowskim, Bobrownickim i Dybowskim, serce w różnych kampaniach nieustraszone, do honorów mu drogę usłało, pod Beresteczkiem albowiem województwu Łęczyckiemu pułkownikował, przeciwko Tatarom i Kozakom wszędzie mężnie stawał, naostatek pod czas expedycyi pod Warszawą, pracami zwątlony w pokoju odpoczął, jam go wprawdzie opuścił między wojewodami Brzeskiemi Kujawskiemi, ale o nim wyraźnie pisze *Coronatum Nomen paneg.* złączył się był dożywotnie z Gryzeldą Zalińską, raczej Izabellą córką Samuela

wojewody Malborskiego, i Mortęskiej, dziedziczką na Sartawicach, to potomstwo liczył, Jędrzeja młodo zmarłego, Ludwika chorążego Łęczyckiego, którego żona Eleonora Niemojewska ale *sterilis*, Mikołaja kasztelana Kowalskiego, starostę Dybowskiego, którego z Dąbskiej dwie tylko córki zostały, Rozalia Chlebowska, i Teofila Dobiecka cześnikowa Halicka, córki z tejże Zalińskiej były trzy, Teresa, Ossolińskiemu chorążemu Drohickiemu, Domicella, Stanisławowi Warszyckiemu kasztelanowi Krakowskiemu, Eleonora Mniewskiemu, zaślubione. Ten Ludwik Wojtostwa Topolskiego dobrowolnie ustąpił do kościoła tegoż miejsca. *Constit.* 1678. *f.* 35. 4. Zygmunta chorążego Łęczyckiego, starostę Szadkowskiego, który wielką część Europy zwiedziwszy, sposobił się do usług tej ojczyzny, jakoż Jędrzejowi Trzebickiemu podkanclerzemu na ten czas koronnemu, za sekretarza legacyi do Cesarza Ferdynanda III. i do rzeszy Niemieckiej w Ratysbonie zgromadzonej, przydany, gdy Trzebickiego Król ztamtąd dla gwałtownych interesów rewokować musiał, na niego wszystek tego poselstwa zwalił się ciężar, co wspomina *Konstytucya* 1653. *f.* 25. atoli wkrótce potem i świat i ojczyznę pożegnał, żona jego Zernicka z województwa Kaliskiego, z tej córka Anna, 1*mo voto* żyła z Gąsiorowskim starostą Radziejowskim, 2*do voto* z Bykowskim, i syn Stefan starosta Szadkowski, którego z Przyjemskiej syn Adam, młodo i bezpotomnie zszedł z tego świata. Maryanna starościanka Szadkowska była za Adamem Ledochowskim, starostą Włodzimirskim. 5. Hieronima z chorążego Łęczyckiego, kasztelana Sieradzkiego, wojewoda najprzód Brzeski Kujawski, a potem i Sieradzki, starosta Oświecimski, Szadkowski i Barwaldzki, wielkorządzca Krakowski, jeździł po Ludowikę Królową do Francyi, między kurfirsztem Brandeburskim i Neoburczykiem pokój uczynił, nie mniej jednak i w ręce silny, bił się zawsze serdecznie z Moskwą, a potem z sejmu 1662. *Const. fol.* 1. komissarzem do traktatów z niemi uczyniony, pokój szczęśliwie zawarł, skrypt pewny podał do archivum, który na tymże sejmie approbowała Rzeczpospolita. *Constit. fol.* 27. Miał za sobą Marcyannę Hermolausa Alexandra Przyłęckiego córkę, wdowę po Krzysztofie Komorowskim staroście Oświecimskim, z tej był syn Zygmunt, który długo peregrynując tak życie swoje zakończył: 2*do voto* Katarzynę Piotrowską z Litwy wdowę po Nadolskim kasztelanie Rawskim, która po jego śmierci, ponowiła śluby z Karszewskim kasztelanem Wojnickim, córki tego wojewody były dwie, Anna wydana za Marcina Chomętowskiego wojewodę Mazowieckiego, z którym wraz fundowała rezydencyą naszę Samborską, i Ludowika, najprzód Lanckorońska, podkomorzyna Krakowska, potem Za-

łuska kasztelanowa Rawska, syn zaś Stanisław chorąży, a potem starosta Łęczycki, żona jego Urszula Tarnowska hrabianka herbu Leliwa, z której syn Stanisław Kostka, starosta Łęczycki, młodo umarł bezżenny. Ojciec zaś jego po śmierci żony swojej stan sobie duchowny obrawszy, kanonikiem Gnieznieńskim, dziekanem Pultuskim, i infułatem Łaskim umarł. III. Szymon pisarz grodzki Łęczycki, syn trzeci Dersława z Kłodzińskiej, miał za sobą Annę Ponętowską córkę Piotra i Jadwigi Wiesiołowskiej, dziedziczkę na Ponętowie i Budkach, której reformacyą zapisał w grodzie Łęczyckim w r. 1595. ta mu powiła trzy córki, Zofią z Sebastyanem Zadzimskim dziedzicem na Zadzimiu, Agnieszkę z Marcinem Łętkowskim, Teofilę z Waleryanem Boczkowskim, zaręczone, i synów czterech, Sebastyana bezpotomnego, Piotra *sterilem*, Jędrzeja i Jana. Z tych Jędrzej złączył się dożywotnie z Jadwigą Wiktorowską córką Stanisława, reformacya jej w grodzie Sieradzkim 1608. z tej spłodził cztery córki, Annę Adryana Sokołowskiego, Zofią, ta panną umarła, Teresę najprzód Adama Trzebickiego, po nim Adama Zeromskiego, i Katarzynę Stanisława Drwalewskiego małżonki, synów trzech, Mikołaja i Stanisława młodo zmarłych, i Łukasza chorążego Łęczyckiego, starostę Dybowskiego, wszedł w kontrakty małżeńskie z Ewą Kossowską herbu Abdank, *Acta Castren. Lancicien.* 1638. z niej córka jego Anna, żyła z Kazimierzem Iwańskim cześnikiem Łęczyckim, druga zda mi się, była za Dobrskim miecznikiem Bydgoskim, i synowie, jeden Hieronim, biskup Enneński, suffragan, proboszcz, i officyał generalny Poznański, prałat wielkiej świątobliwości, która się we wszystkich jego akcyach wydawała, i samym nawet do zbudowania dyssydentom, i do pojednania się z kościołem katolickim wiele im pomagała, pacierze kapłańskie klęcząc zawsze odprawował, ubóstwo jałmużnami ratował, o wyższe honory nie tylko nie zabiegał, ale i ofiarowanych sobie, przyjąć nie chciał. Drugi Chryzostom chorąży Łęczycki, któremu Barbara Sokołowska herbu Ślepowron zrodziła Stefana Gnieznieńskiego, Poznańskiego kanonika, kantora i officyała Warszawskiego, z sejmu 1703. komissarza do odbierania i zrewidowania skarbu koronnego, *Constit. fol.* 13. deputata na trybunał koronny 1694. Jędrzeja, ten *sterilis*, i córki dwie, Elżbietę Michała Śleszyńską, i Maryannę Nagurską. Trzeci Adryan, żona jego Zofia Melanowska, od której dzieci, Anna Zapędowska, Teofila Smarżewska, Józef i Jakób młodo pomarli. Czwarty Stanisław podstoli Łęczycki, którego z Zofji Tarnowskiej podkomorzanki Łęczyckiej, potomstwo, N. Franciszka Skrzyńskiego kasztelana Łęczyckiego żona, Michał stolnik Dobrzyński z Ewą Konopacką *sterilis*, z sejmu

1703. był komissarzem do granic. *Constit. fol.* 21. Łukasz miał za sobą Maryannę Witwicką, Antoni stolnik Łęczycki, Annę Piekarską. Jan syn Szymona pisarza Łęczyckiego z Ponętowskiej, ten spłodził Dersława i Dymitra. Z tych Dymitr miał synów dwóch, Szymona i Kaspra, od Kaspra z Skomorowskiej został się syn Alexander. Od Szymona z Anny Radomińskiej, była córka Stanisława Kwaśniewskiego małżonka, synowie zaś, Franciszek skarbnik Żydaczewski, Jan pod Podhajcami zginął, i Samuel miecznik Żytomierski, tego z Ewy Bobowskiej herbu Jastrzębiec, córka Anna, pierwszem małżeństwem żyła z Tomaszem Krempskim, drugiem, z Tomaszem Koziebrodzkim, i synowie, Marcin, Józef, Antoni w zakonie Soc. Jesu, Franciszek stan sobie duchowny obrał: Jędrzej, pierwsza żona jego Teresa Radecka, chorążanka Bełzka, z tej córka Maryanna, druga żona Ludowika Kempińska, i Tomasz.

Wierzbowski *herbu Lubicz*, w Podlaszu i ziemi Łomżyńskiej, piszą się z Grochów. Jędrzej Wierzbowski kantor Uniejowski, pleban Opatowski, Jędrzej na Zembrzycy poborca w ziemi Łomżyńskiej 1688. *Constit. f.* 504. Paweł sekretarz królewski, poseł na sejm 1662. *Constit. f.* 2. Anna z Wierzbowa z bogobojnych i szlachetnych rodziców urodzona, z nadchnienia ducha świętego ślub czystości uczyniła, a chcąc się swemu Oblubieńcowi Chrystusowi podobać, ustawiczna prawie w modlitwie była; gdy mszy ś. słuchała, pod czas podnoszenia Najśw. Sakramentu, nic nie mogła od serdecznej słodkości mówić, tylko rękami klaskała, a potem w zachwyceniu bywała. Wiarę jej i nabożeństwo Pan Bóg cudami wsławił, idąc albowiem czasu jednego z zamku Krakowskiego, potrącona koniem, na ziemię upadłszy, rękę złamała, zkąd ból ciężki cierpiała; nie schodziło jej na cyrulikach z opatrzności dobrodziejów, lecz ona dobrą wiarę mając, prosiła spowiednika swego, aby się chustką jej, dotknął korporała, którą wnetże rękę swoję obwinąwszy, a plastry poodrzucawszy, rękę skutecznie uleczyła. Żołnierzowi także jednemu śmiertelnie w głowę ranionemu, chustką przeżegnaną od spowiednika Floryana zakonu Kaznodziejskiego, skoro głowę związała, cudownie go uleczyła. W Staniątkach gdy klasztor gorzał, padła na modlitwę przed Najśw. Sakramentem, i wnet się ogień bez szkody uśmierzył. Będąc tedy świątobliwych cnót pełna, pobożnie jak żyła, tak i dokonała w r. 1609. dnia 26. Marca. Przy jej śmierci będąc Anna z Branickich Lubomirska kasztelanowa Wojnicka, widziała twarz jej bardzo śliczną i w wielkiej jasności: pogrzebiona w kościele S. Trójcy w Krakowie u OO. Dominikanów przy ołtarzu Rożańcowym, na tem prawie miejscu, gdzie Rożaniec zwykła była na każdy dzień z wielkiem nabożeństwem,

i łez wylaniem odprawować. W kilka lat po jej śmierci taż Lubomirska, przez instancyą jej, zdrowie siostrzeńcowi swemu uprosiła. *Werbski w Zwierciedle ex Archiv. SSS. Trinit.* Przydaje *Pruszcz*, że była głębokiej pokory, niezłamanej cierpliwości, przedziwnego umartwienia, na ubogie chojna, co z jej nagrobku wypisał.

Wierzbowski *herbu Prawdzic*, w Podlaskiem województwie, piszą się z Kuchmistrzowa. N. Wierzbowski pisarz Wizki, człowiek uczony, zostawił syna Stanisława i córki. Zofia Bartłomieja Kalinowskiego rotmistrza królewskiego, małżonka. Łukasz podczaszy Mielnicki, z sejmu 1703. komissarz do granic od Szląska. *Constitut. fol.* 21. Stanisław cześnik Bełzki 1674.

Wierzchaczewski *herbu Nałęcz zawiązany*, w Poznańskiem województwie. Tomasz Wierzchaczewski, miał za sobą Szczesną Kaszlińską, tego córka Katarzyna, najprzód żyła z Jakóbem Targowskim, po nim z Krzysztofem Rosnowskim, której zmarłej w r. 1617. nagrobek marmurowy postawił syn Samuel Targowski w kościele Krakowskim Dominikańskim S. Trójcy, kędy cztery herby widać, pierwszy Nałęcz zawiązany, drugi Poraj, trzeci Bróg, czwarty Jastrzębiec.

Wierzchlejski *herbu Berszten 2do*, w ziemi Wieluńskiej, *z Bielskiego karty* 613. mówiłem w drugim tomie że Wierzchlejski rotmistrz Polski, mocno nacierającej Moskwie, długo i odważnie Połocka bronił w roku 1563. które męztwo i samym nawet nieprzyjaciołom w szacunku było. Od tego w Polszcze dom ten rozpleniony. N. Wierzchlejski, którego żona Katarzyna Buzeńska herbu Poraj, Piotra sędziego ziemskiego Sieradzkiego córka. N. miał za sobą Stamirowską. Jan sędzie Wieluński Zofią Dobrzycką, z której córka Franciszka, i syn Felicyan. Jędrzej z Gaszyna Wierzchlejski 1674. Sebastyan w zakonie naszym odczywszy i filozofji i teologji naszych, w Kaliszu prac swoich i życia termin znalazł w roku 1710. synowcowie jego Jan i Józef. Ludmilla była za Hieronimem Niemojewskim Wieruszem. N. wojski Sieradzki. Wojciech 1624. *Acta Castren. Vielun.*

Felicyan Wierzchlejski w roku 1778. pisarz ziemski Wschowski. — W r. 1788. Józef podstoli Wieluński. — *Krasicki.*

Wierzchowski *herbu Pobog*, w województwie Sieradzkiem, piszą się z Wierzchowska. Z tych Jan Wierzchowski w Barze pogrzebiony leży. Niektórzy z nich na Rusi osiedli, z tych Alexander, sędzią był grodzkim Latyczowskim i podstarościm za czasów *Okolskiego*, miał za sobą Wasiczyńską, z tej córka Rosochacka, i synów dwóch, Piotr i Stanisław. Z tych Stanisław miał za sobą Katarzynę Wołosiecką, synów

miał trzech Alexandra, Józefa i Mikołaja. Mikołaj miał syna Stefana r. 1609. Jędrzej miał za sobą Jadwigę Ulenicecką, miał syna i córek trzy, Barbarę, Katarzynę i Urszulę. Barbara była za Stanisławem Pilim. Katarzyna za Ludwikiem Błońskim. Urszula 1*mo voto* była za Stanisławem Zielonką, 2*do voto* za Łukaszem Dedyńskim podczaszym Żytomierskim.

Maciej Wierzchowski w r. 1778. podwojewodzi Czerniechowski. *Przypisy Krasickiego.*

Wierzchowski *herbu Korczak*, w Łukowskiej ziemi i na Rusi. Iwan Wierzchowski ziemianin Wołyński 1528. r. *Metryka Wołyńska.* N. miał za sobą Grodzicką herbu Łada, siostrę rodzoną dwóch generałów artylleryi koronnej, tego córka poszła za Klemensa Ustrzyckiego kasztelana Przemyskiego, Katarzyna Ludwika Błońskiego, Eufrozyna Zawadzkiego łowczego Kijowskiego, z którym wraz OO. Reformatom w Jarosławiu kościół i konwent w roku 1720. wymurowała. Alexander umarł 1708. Krzysztof w zakonie naszym, stargawszy zdrowie po różnych missyach, we Lwowie kresu śmiertelności dopędził w r. 1720. Marcin 1617. *Acta Cracov.*

Wierzchowski. Adam Wierzchowski obywatel Smoleński, dla osobliwego męztwa, którego dał dowody pod ciężkie i przewlokłe oblężenia Smoleńska od Moskwy, nobilitowany od Władysława IV. i do wszystkich prerogatyw szlachectwa przypuszczony, na sejmie 1638. *Constit. fol.* 55. Był ekonomem tegoż Władysława w Siewierzu, syn po nim został także Adam. N. miał za sobą Katarzynę Ruszlownę.

Wierzejski *herbu Jelita*, w różnych województwach. Marcin z Wyrzysk kasztelan Inowrocławski 1436. u *Łask. w Stat.* N. miał za sobą Annę Orzelską, *Paproc. o herb. f.* 506. Jedni się z nich z Mazowsza na Podole wynieśli, drudzy z Lubelskiego w Nowogrodzkie, z których Jan tamże podpisał elekcyą Jana III. Piotr w zakonie naszym rektor kollegji Pułtuskiego 1717. r. Albrycht Pieniążek Wierzejski w Podlaskiem 1632. z tego poznać, że od Pieniążków Jelitów poszli. Wojciech w Rożańskiem, Jakób w Sendomierskiem, Szymon w Chełmskiej 1697.

Roku 1778. Adam Wierzejski pisarz grodzki Nowogrodzki. — *Przypisy Krasickiego.*

WIERZYNKOWA HERB.

Inaczej ten herb zowie się Łagoda. *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1113. *O herb. fol.* 699. *Okol. tom.* 2. *fol.* 35. *Bielski fol.* 236. *Klejnoty f.* 105. tak go opisują: powinna być tarcza przedzielona wszerz linią, nad nią pole czerwone, pod nią białe

WIERZYN-KOWA

HERB.

pole, na hełmie trzy pióra strusie. Takiego herbu figur wiele znajdziesz u *Petrasancta cap.* 22. dla tego też dobrze nasi autorowie przydają, że ten herb przyniesiony z Niemiec do Polski przed rokiem 1363. bo już w tym roku Wierzynek rodem z Niemiec, ekonom najwyższy królewski, w Polszcze kwitnął, kiedy Karola Cesarza Rzymskiego, Ludwika Króla Węgierskiego, Zygmunta Duńskiego, Piotra Cypryjskiego, Kazimierza Wielkiego Polskiego, Królów, nad to, Ottona Bawarskiego, Ziemowita Mazowieckiego, Bolesława Świdnickiego, Władysława Opolskiego, Bogusława Szczecińskiego, książęta, u siebie częstował, wszystkich po Pańsku regalizował: bo samemu Królowi swemu Kazimierzowi darował taki klejnot przepyszny, który temi czasy nad sto tysięcy taxowano. *Cromer lib.* 12. Syn jego według *Paproc.* i *Okol.* był Mikołaj, ale według nich już ta Wierzynków familia ustała na nim, ale zda mi się że się mylą, a najprzód *Długosz w roku* 1399. pisze, że Tomasz Wierzynek syn pierwszego Wierzynka ekonoma i podskarbiego Kazimierzowego, bijąc się mężnem sercem z Edygą wodzem Tatarskim z innemi wielą Panami Polskiemi, trupem tamże poległ, potem *Baranowski w swojem MS.* pisze, com i ja słyszał, że Wiernkowie i podziśdzień w Podgorzu kwitną, ale się herbem Janina pieczętują, musi być że podobieństwo tych dwóch herbów Janiny i Wierzynkowy, do tej z omyłką odmiany przyprowadziło potomków tego Wierzynka pierwszego. Nad to o Werenkach herbu Łagoda albo Wierzynkowa pisałem na swem miejscu, którzy Wiernkami, a dalej Werenkami są nazwani.

Wiesczyciorowski *herbu Poraj. Starowol. in Monumen.* wypisał z katedry Poznańskiej Macieja Nietuchowskiego nagrobek, który tam powiada o nim, że był Wiesczyciorowskiej herbu Róża urodzony.

Wiesczycki *herbu Grzymała*, z mężem zbrojnym i z kopią w bramie, w Lubelskiem województwie. Jan Wiesczycki podstarości Radomski, w r. 1616. wspomina go *Process graniczenia między województwy Podlaskiem i Brześciańskiem.* Adryan z Wieszyc Wiesczycki, wydał do druku, *Archetyp, albo Perspektywę żałosnego rozwodu* 1649. *in 4to Cracov.* Stanisław miecznik ziemi Gostyńskiej, miał za sobą Maryannę Tarnowską, Piotra herbu Rolicz córkę, z tej były córki Teresa, Angela, i Maryanna Ludwika zakonnice S. Franciszka w klasztorze Łowickim. *Acta Castren. Łancic.* 1687. *Decret. Tribun. Reg. Petric.* 1695. Barbara Michała Olszewskiego, Anna Jana Siemińskiego, małżonki, synowie zaś cztery. Pierwszy Stanisław kanonik Zamojski i Kruświcki, a potem kanonik Kujawski i proboszcz Kowalski. Drugi Jan, ten żył z Krajewską, z tej syn Felicyan, i drugi którego żona Łączyńska i córka Chlupska. Trzeci Wawrzeniec, temu Magnuska powiła dwóch synów, jeden kapitanem, drugi porucznikiem w wojsku Polskiem cudzoziemskiem, dwóch drugich kanoników regularnych w Czerwieńsku. Czwarty Józef podstoli Gostyński, ten z Szypowskiej, spłodził Piotra, Stanisława, i Macieja, i jeszcze dwóch Wiesczyckich. Ci są w ziemi Gostyńskiej. Adam 1658. Konstancya Jana Szczerbińskiego małżonka 1702. Jan Wiesczycki w zakonie naszym żyjąc, młodo wszedł do grobu w Krasnymstawie 1702. Brat jego rodzony Adam, mąż rycerski miał za sobą Miączyńską, która po jego śmierci poszła za Suchorskiego, z tej córka Elżbieta Truszkowska, i syn Karol. Barbara zakonnica w Trzebicy Cysterska 1674. roku.

Wiesiołowski *herbu Ogończyk*, ale w hełmie noszą ręce wyniesione zbrojne bez pierścienia, najprzód gnieździli się w Łęczyckiem województwie, bo tam Wiesiołowo to leży, z którego się oni piszą, potem niektórzy z nich osiedli w księztwie Litewskiem. Pierwszy tam zaszedł Piotr Wiesiołowski oboźny koronny, starosta Mścibowski i Metelski, umarł 1556. leży w Wilnie w kościele OO. Bernardynów, kędy mu nagrobek, wnukowie jego Piotr i Mikołaj, o których niżej, postawili, czytać tam o nim: *Vir corporis robore incomparabilis Sigismundo I. et Sigismundo Augusto carus. Starowol. in Monum.* Syn jego Piotr marszałek nadworny Litewski, starosta Tykociński, w r. 1599. co poznać z panegiryku, który mu *Chalecki* przypisał, i w r. 1607. edykt przeciwko rokoszanom ręką swoją utwierdził, umarł marszałkiem wielkim Litewskim, kościół wymurował i ufundował w Białymstoku, miał za sobą Lubomirską siostrę rodzoną Sebastyana kasztelana Wojnickiego, z tej było dwóch synów, Krzysztof i Mikołaj,

z tych Krzysztof dwa razy marszałkował w izbie poselskiej, pierwszy raz w r. 1609. drugi raz już stolnikiem Litewskim i cywunem Wileńskim będąc, w r. 1618. w r. 1620. krajczym Litewskim zostawszy, z sejmu komissarzem naznaczony do rozgraniczenia województw Podlaskiego i Brześciańskiego, *Const. fol.* 12. w r. 1623. już marszałek nadworny Litewski, starosta Mielnicki, Tykociński, Surazki, administrator ekonomji Grodzieńskiej, leśniczy Nowogrodzki, *Constit. fol.* 11. i 1633. *fol.* 8. na koniec marszałek wielki Litewski, skończył życie w roku 1637. złączył się był dożywotnie z Alexandrą Sobieską, córką Marka wojewody Lubelskiego, z której byłać wprawdzie córka Gryzelda, ale gdy mu i ta w panieństwie zeszła, fortuny swojej Boga dziedziccem uczynił, fundował tedy klasztor panien zakonnych pod regułą Ś. Brygitty w Grodnie, wielkim nakładem i magnificencyą prawie książęcą, kędy też po śmierci złożony. Nad to kościoły w Dąbrowie, w Chodorowie, w Łunnie, w Kwasowie, w Zawadach pobudował, i nadania swe na nie, otrzymał, że Zygmunt III. Król potwierdził: kapłanów w Białym Stoku przyczynił, szpital żołnierski w Tykocinie ufundował, do którego zapisał dobra swoje Dolistowo w Podlaszu leżące, co przyjęła Rzeczpospolita na sejmie 1633. r. *Constit. fol.* 41. z Zygmuntem III. jeździł do Szwecyi, zkąd powracając, nawałnością z okrętem porwany, przez dwa miesiące z falami ustawicznemi passując się w oczywistem był życia niebezpieczeństwie, przecież wrócił się do domu bez szwanku, tylko że nigdy nic nie pijał, tylko wodę, tam w tym razie, gdy im słodkiej nie stało, musiał morskiej i słonej zażywać nie bez uszczerbku zdrowia. Za tymże Zygmuntem przeciwko rokoszanom i sam na placu stanął, i ludzi swoich swym kosztem wystawionych do boju prowadził. W Moskiewskich, Inflantskich, Szwedzkich, Tureckich expedycyach, i tam osobę swoję na sztych nieprzyjacielski narażał, w znacznym zawsze kompucie swoich żołnierzy stawając. Tegoż Króla ciało, i żony jego, do grobu odprowadzał. W ostatniej chorobie swojej mając się chlebem Anielskim na drogę wieczności posilić, całej mszy padłszy na ziemię słuchał, i nieprędzej się z niej podniósł, aż gdy do kommunji przyszło, którą z obfitemi łzami przyjmował, ręce potem złożywszy, psalmy pokutne nad sobą mówić kazał, i tak w pobożnych aktach skonał, ubogich i sierot prawdziwie ojciec. *Kojałow. in MS.* pisze, że miał za sobą Wodyńską. Mikołaj brat Krzysztofa marszałka najprzód krajczy koronny, dalej kasztelan Żmudzki, i starosta Kowieński, żył i umarł bezżenny w r. 1634. w Tykocinie z nagrobkiem pogrzebiony (wypisał go *Starowol. in Monum.*) gdzie to o nim czytać: *Natus Patre Mareschalco Supremo Lit. quaesita domi forisque*

externarum rerum et linquarum peritia clarus, in Sigismundi III. aula diu cum laude versatus, ac in variis legationibus, muniis, expeditionibus bellicis, tum in praefectura Varsaviensis urbis, ad tuendam regiorum liberorum securitatem, dignitatemque bis demandata, eidem Regi probatus, a Vladislao IV. in Senatum adlectus, obiit improlis Regiomonti.

Drudzy z nich w Prusiech osiedli, to jest Marcin Wiesiołowski, stryjeczny Piotra marszałka w. Litewskiego, ten za Króla Stefana żołniersko służąc, porucznikował u Jana Zborowskiego kasztelana Gnieznieńskiego, w owej pod Tczewem z Gdańszczanami potrzebie, i inszych z pochwałą i ukontentowaniem hetmańskim, pojął potem w stan małżeński Epingerownę dziedziczkę na Boreszowie, spłodził z niej trzy córki, Barbarę, ta Krzysztofowi Bystramowi herbu Tarnawa, z Zajączkowa, sędziemu ziemskiemu Tczewskiemu: Reginę najprzód Jerzemu Bartlińskiemu, sędziemu ziemskiemu Tczewskiemu, po nim Stanisławowi Lichtyanowi sędziemu Chełmińskiemu: Katarzynę Alexandrowi Bąkowskiemu (ta w Toruniu u S. Jana 1666. leży) zaślubione, synów zaś dwóch, Jana i Bogumiła. Z tych Jan najprzód stolnik Podlaski, i deputat na trybunał koronny w r. 1620. potem podkomorzy Pomorski 1621. umarł kasztelanem Elbląskim w r. 1644. miał dwie żony, pierwsza Justyna Branicka z Siemian herbu Korczak podstolanka Lubelska. Druga Anna Zalińska wojewodzanka Malborska, z obiema zostawił potomstwo, z pierwszej syna Tomasza, ale wzrostem małego, umarł młodzieńcem 1653. w Piasecznie pochowany, i córkę Zofią Annę, ta wydana w stan małżeński, za Piotra Kostkę podkomorzego Chełmskiego; z drugą syna Mikołaja, i córkę Alexandrę: z tą Zalińską Zalno w ten dom weszło. W Tucholi w kościele farnym, gdzie ten kasztelan leży, na chorągwi tak było napisano: *Illustrium Majorum insignitus virtute, et in illa enutritus, crevit a pueritia, vixit ad senium, Catholicae Religionis zelum sibi a Majoribus inditum, tenuit et auxit ardenter, nunquam se religiosiorem putans, quam cum aris staret. Toga et sago illustris, cum haec illum ad Regni Comitia legatum prudentissimum, subsellia Tribunalitia Deputatum, nomine et re dignissimum, pro Religione, pro Regis tutela saepe Commissarium zelosissimum vidit, et agnovit. Quem in Valachia, Livonia, Prussia testata est bellatorem impavidum: haec eadem Patria ut civem in aulis Regum fovit.* Alexander Wiesiołowski, dziekan Uniejowski, proboszcz Wiślicki, kanonik Chełmiński 1617. Mateusz kommendant na Rosławcu. *MS. Ks. Kojałow.* Zygmunt w Pomorskiem podpisał elekcyą Jana III. Króla,

i Samuel. Jadwiga Wiesiołowska była za Piotrem Ponętowskim. *Acta Castren. Łancic.* 1595. Ludowika za Alexandrem Zernickim.

N. Wiesiołowski stolnik i podsędek Pilnicki, komissarz głównego trybunału, w Gallicyi dziedzic na *Wojsławiu* — z *Drużbackiej* spłodził córkę Krystynę Dębińską cześnikownę Krakowską i syna Józefa pułkownika w wojsku koronnem; z powtórnego zaś małżeństwa z *Tymińską* miał syna Xawerego. — *Krasicki.*

Wietcki *herbu Leliwa*, tenże herb co Spęgawskich i Mściszewskich, to jest nad księżycem takim jak jest w herbie Leliwa, kładą się rzędem trzy gwiazdy podle siebie, takem ten herb widział położony; i *MS. o Familiach Pruskich* toż samo przyznaje, tylko że on nad księżycem i nad gwiazdami, jeszcze podkowę barkiem do góry jak bramę wyniesioną, i bez krzyżów położył. Są Wietcy tego herbu w Pomorskiej, nie daleko Skarszewa, inaczej się zowią Grzebiescy. Jan na Sokołowie Wietcki cześnik Ciechanowski, viceekonom Malborski 1696. poseł na konwokacyą. N. była za Kazimierzem Rudzińskim kasztelanem Czerskim.

Wietczany. Jędrzej Dymitrowicz Wietczany w Nowogrodzkiem województwie, podpisał elekcyą Władysława IV.

Wieteski, w Bełzkiem województwie. Stanisław na Modliborzycach Wieteski stolnik Bełzki w r. 1643. mąż wojenny, i hojny.

Wietrzychowski, w Wielkiej-Polszcze. Agnieszka Wietrzychowska była za Stanisławem Głębockim koło r. 1600. Wojciech sędzia grodzki Radziejowski, miał za sobą Ewę Bardzińską. Antoni w zakonie naszym rządził kollegium Rawskie umarł 1737. r. w Krakowie. Jakób i Marcin Wietrzykowscy 1623. *Acta Sandec.* Stanisław w Kaliskiem 1697. Łukasz w Warszawskiej.

Wietrzyński *herbu Przegonia*, w ziemi Chełmskiej. Przydomek mają Epimach, a między przodkami swemi liczą Ś. Epimacha męczennika, którego święto obchodzi kościół Rzymski, dziesiątego dnia Maja. Ten w Alexandryi o wiarę Chrześcijańską złapany i żywo spalony. Kości zaś jego przeniesione do Rzymu, na drodze Łacińskiej, wraz z świętym Gordyanem męczennikiem pogrzebione; ci Epimachowie pod czas ciężkiego prześladowania Chrześcijan, w różne się rozbiegli prowincye, osobliwie do Grecyi, aż też ztamtąd nie rychło potem do Litwy, kędy od dóbr Wietrzyn Wietrzyńskiemi nazwani. W ziemi się dalej Chełmskiej gnieździć poczęli, z których Stanisław z sejmu 1647. komissarz zapisany, do rewizyi ksiąg ziemskich Chełmskich i Krasnostawskich. *Constit. fol.* 38. Brat jego Alexander, w okazyi z Kozakami zginął,

oba z Pociany Sosnowskiej spłodzeni. Stanisław zaś pojąwszy żonę Zofią z Nowego tańcu Stanownę, spłodził z nią dwóch synów, Łukasza i Mikołaja. Od Łukasza byli Franciszek i Floryan obadwa *steriles*, trzeci Józef, którego syn Jerzy młodo umarł w zakonie naszym w Łucku w r. 1737. drugi syn jego Antoni Kasper archidyakon i kanonik Chełmski, deputat na trybunał koronny 1736. zszedł z tego świata w r. 1739. w kościele naszym Krasnostawskim pogrzebiony. Siostra jego Ożarowska. Mikołaj drugi syn Stanisława, brat Łukasza, 1*mo voto* pojął Słotwińską, z tej syn Maxymilian Michał w zakonie Ś. Bazylego po dwa kroć prowincyał, 2*do voto* ponowił śluby z Zamiechowską Alexandrą przyrodnią siostrą generała i pułkownika Sosnowskich, z tą spłodził Jana, Władysława Societ. Jesu, i Józefa cześnika Owruckiego, który żyje z Angelą Deszkowską cześnikowną Bracławską, i z niej ma potomstwo i córki trzy, Konstancyą Antoniego z Radlina Radłowskiego, Katarzynę Jędrzejowskiego cześnika Owruckiego, Urszulę Stefana Kuczewskiego, łowczego Bielskiego, sędziego Trembowolskiego, małżonki.

Wietwiński patrz **Wiecwiński.**

Wiewiecki *herbu Jastrzębiec.* Wiewiecka tego herbu była za Pawłem Wolskim herbu Łabędź, kanclerzem koronnym, starostą Gostyńskim, po której śmierci, został biskupem.

Wiewiórka *herb*, patrz **Bazeński, Bartsch.**

Wiewiórowski, w ziemi Wieluńskiej. Wojciech Wiewiórowski podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wawrzeniec Wiewiórowski w r. 1788. pisarz grodzki Ostrzeszowski. — *Krasicki.*

WIEŻE HERB.

Dwie wieże kwadratowe, z dachem spiczastym, o oknach każda trzech, z których dwa na górze, jedno pod niemi na dole, nad koroną i hełmem trzy pióra strusie, tak go opisują,

Paproc. o herb. fol. 556. *Okol. tom.* 3. *fol.* 287. *Klejnoty f.* 89. Domyśla się *Okolski*, że jedna wieża nadana mężnemu jakiemuś przodkowi tego domu, za obronienie i utrzymanie wieży w szturmie gwałtownym od nieprzyjaciela, druga za dobycie wieży nieprzyjacielskiej, przydajc, że w księztwie Opolskiem i Raciborskiem, jest takich familji wiele, które podobnego herbu zażywają, tylko że na hełmie takież wieże składają, jako i na tarczy. Jakoż że i ten herb do Polski z Szląska przyszedł, wszyscy się na to zgadzają autorowie. Którzyby zaś w Koronie Polskiej temi się wieżami pieczętowali, osobliwie w księztwie Oświecimskiem, są ci, bo inszym kształtem Wieże w tych herbach znajdziesz. Aichinger 2do, Grzymała, Kampenhauzen, Owada, Przosna, Wieprzewski.

Herbowni.

Kozłowski, *Nidecki*, *Raszyc*, *Wieprzewski*, *Wołk.*

Wigura *herb własny.* N. Wigura ziemianin Wołyński w roku 1528. jako świadczy *Metryka Wołyńska.* Marek miał syna Szymona.

Benedykt Wigura w r. 1778. pisarz grodzki Owrucki. — *Krasicki.*

Wijuk albo **Wijukiewicz**, w księztwie Litewskiem, patrz **Kojałowicz.**

Wiktor *herbu Brochwicz* w Podgorzu. Jan Wiktor poborca w Bieckim 1670. Jan Kazimierz, Jędrzej, Ludwik Wiktorowie 1697. Franciszka 1701. i Jadwiga 1673. panny zakonne w Sączu. Zofia była za Jakóbem Chwalibogiem pisarzem ziemskim Krakowskim. Jakób 1570. Krzysztof 1577. r. Jakób miał za sobą Zofią Trembecką, córkę Kaspra, Wiktorowna córka Jakóba była za Jakóbem Trembeckim. Jerzy miał za sobą Barbarę Zelichowską 1620. *Acta Sandec.*

W r. 1778. Józef Wiktor syn burgrabiego Krakowskiego wojski Krakowski, syn jego Antoni — córki Teresa za Przeczkowskim, — Anna za Grodzickim. — *Krasicki.*

Wiktorowski *herbu Gryf*, w województwie Sieradzkiem, dom starodawny. Bieniasz albo Benedykt sędzia ziemski Sieradzki za czasów *Paproc.* którego syn także Bieniasz kasztelan Konarski, miał za sobą Wolską herbu Łabędź kanclerza koronnego córkę. *Paproc. fol.* 451. Stanisław z sejmu 1578. poborca w Sieradzkiem. *Constit. fol.* 353. Anna Stanisława Kobierzyckiego małżonka. Jadwiga córka Stanisława, była za Jędrzejem Wierzbowskim. *Acta Castr. Sirad.* 1608.

Wiktorowski *herbu Jastrzębiec*, w Sieradzkiem województwie, Wojciech Wiktorowski 1704. z Kaliskiego podpisał *Konfoeder. Sandomir.*

Wiktorzyński, w Brześciańskiem województwie.

Wilam *herbu Godziemba*, w Sendomierskiem województwie. Z tych jeden na Podlasiu osiadł, w odlewaniu dział i inszej wojennej armatury biegły: to *Okol.*

Wilam *herbu Radwan*, w Krakowskiem województwie. Jan Wilam miał za sobą Annę Cikowską, córkę Krzysztofa. Krzysztof brat jego, pojął Elżbietę Ossolińską, z której synowie Jan i Stanisław *steriles*, i córka dostała się w małżeństwo Pawłowi Chocimowskiemu. Trzeci tych brat osiadł na Wołyniu: to *Baranow.* Jadwiga z Kaliszan Wilamowna, najprzód żyła z Piotrem Sieniutą, potem z Krzysztofem Lanckorońskim, kasztelanem Radomskim, dalej z Mikołajem Przerębskim kasztelanem Santockim, Gryzelda z Stefanem Niemierzycem wojewodą Kijowskim.

Wilamowski *herbu Szaszor* albo *Orla*, tak wyraźnie u *Bielsk.* znajdziesz *fol.* 565. Jędrzej z Wilamowic w roku 1406. u *Paproc. o herb. fol.* 236. Jakób Wilamowski poseł Zygmunta I. do Solimana Cara Tureckiego, z nowiną o szczęśliwie wygranej naszych pod Obertynem nad Wołochami, w r. 1531. *Biel. loc. cit.* i w r. 1539. do tegoż jeździł w legacyi w interesach Królestwa Węgierskiego i Wołoch *f.* 579. i w r. 1540. *fol.* 582. Jan biskup Kamieniecki od tegoż Zygmunta poselstwo sprawował do Rzymu, upraszając o generalne concilium na przytłumienie wzmagających się herezyi, i do Ferdynanda Cesarza względem Królestwa Węgierskiego, w r. 1539. *Biel. fol.* 579. ale gdy w powtórną legacyą do Węgier się wybiera, w drogę wieczności poszedł w roku 1540. *fol.* 581. jeździł także do tego Ferdynanda po Elżbietę córkę jego w małżeństwo Augustowi pierwszemu. Tenże czy inszy Jan, kantorem był Krakowskim, w r. 1539. *Przywilej Miastu Lwowsk.* Jędrzej starosta Libstadzki w Prusiech. *Paproc. Ogrod. fol.* 219. Daniel miał za sobą Katarzynę Płotnicką. N. dziedzic na Szawie 1550. *Acta Cracov.*

R. 1778. Julian Wilamowski komornik Zakroczymski. — *Krasicki.*

Wilanowski *herbu Grzymała* na Pałukach, to pisze *Paprocki.* Marcin i Kazimierz w Płockiem, Stanisław w ziemi Ciechanowskiej 1697.

Wilczek *herbu Mądrostki*, w Krakowskiem województwie. Nasi autorowie Wilczków już pod herbem Białynia, już pod herbem Nowina, już pod Mądrostki kładą, a to dla podobieństwa tych herbów trzech: dla tego ja tu tych wszystkich zbieram, których oni pod temiż herbami rozpisali. Wilk kanclerz Krakowski, to jest Małopolskiej prowincyi, według tego, co się mówiło w pierwszym tomie, w r. 1368. u *Łaskiego i Herburta w Statucie fol.* 100. i u *Januszowsk. fol.* 35. Wilczko kasztelan Sendomierski 1356. *Paprocki* powiada, że za

jego czasów ci Wilczkowie kwitnęli, Maurycy Wilczek, który się pisał z Rzecusna, bywał pod interregnum rotmistrzem na zamku Krakowskim, za Piotra Zborowskiego wojewody i generała Krakowskiego. Jan brat jego bywał także rotmistrzem, na rozkazanie Zygmunta Augusta, wywiódł był rotę do Węgier Królowy Izabelli, od której miał opatrzenie na Waradzyniu, gdzie i umarł. Stanisław trzeci ich brat rotmistrz także pod Moskiewską expedycyą za Króla Augusta, umarł pod Czaśnikami. Katarzynie z Sieborowskich Wilczkowy, widziałem nagrobek wystawiony w Jangrocie pod Krakowem, z herbem Mądrostki. Z tego rozumiem domu, była Zofia Wilczkowna ksieni klasztoru panieńskiego u Ś. Jędrzeja w Krakowie mówi *Baranow*. Według *Kojał. in MS.* są tegoż herbu Wilczkowie w księztwie Litewskiem. Jan koniuszy Wileński w roku 1557. jeździł w legacyi do Moskwy od Króla Augusta. Jan Anzelm podsędek Oszmiański, dworzanin i trukczaszy Władysława IV. poseł z Wileńskiego na sejm 1626. ztamtąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Wileński, *Constit. fol.* 6. na sejmie electionis w r. 1632. sędziego generalnego kapturu *fol.* 7. w r. 1634. komissarz do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 9. był potem starostą Oszmiańskim, kasztelanem Trockim, jam go opuścił w pierwszym tomie dla niepewnego roku, ale i *Kojałow.* roku którego siedział na tem krześle, nie wyraził: z pierwszej żony Anny Oziębłowskiej starościanki Szyrnańskiej był syn jego Alexander, 1631. w akademji Wileńskiej, ten zda mi się młodo umarł, z drugiej Zofji Gosiewskiej wojewodzanki Smoleńskiej, Krzysztof w r. 1652. ucząc się w Wilnie, wszedł do grobu: Maxymilian z sejmu 1634. deputowany *ad consilia bellica*, *Constit. fol.* 4. Samuel Franciszek podstoli Wołkowyski, a potem kasztelan Smoleński 1670. synowie jego, Władysław, Samuel, Krzysztof i Tomasz, jadąc na nauki do szkół Lubelskich przez Wojen, tam powietrza zarwawszy, wszyscy pomarli, został się jeszcze Paweł i Jan. Do tegoż domu przyznawał się Wilczek, poseł Cesarski na sejm Grodzieński, ten będąc w Litwie, wziął na swoję edukacyą Wilczka kasztelanica Mińskiego. Annie Wilczkownie z wielkiego Dębieńska, żonie Stanisława Szeflera, widziałem nagrobek postawiony z herbem Jastrzębiec, w Krakowie u Panny Maryi w rynku, ale to rozumiem omyłką miasto Białynia, Jastrzębca położono. N. Adama Owsianego sędziego ziemskiego Lidzkiego małżonka.

Wilczek *herbu Koziel.* Dom według *Paprockiego* możny przed kilką set lat, o których po historykach wszystkich, także i w przywilejach koronnych wzmiankę znaczną mamy. Kładzie tu Mikołaja Wilczka wojewodą Sendomierskim w r. 1239. co miał mieć z przywileju klasztornego, ale

którego klasztoru nie powiada, i owszem jakom dowodził w pierwszym tomie, Pakosław na ten czas na tem krześle siedział. Warcisława sędzią Sendomierskim chce mieć w roku 1364. z ksiąg ziemskich, i dalej mówi: Tychże Wilczków potomstwo na Szląsku, a jako tam dawno zaszli, dostatecznie wiedzieć nie mogę, są ludzie możni w tym tam kraju i pańskiego stanu. Jan Ignacy Wilczek Wrocławskiej na Szląsku katedry kanclerz w r. 1668. *Joan. Weyer.*

Wilczek *herbu Poraj*, w Ruskiem województwie, przedtem się pisali z Boczowa, potem z Lubienia. Wilczko de Boczów podstoli Sendomierski w r. 1343. tenże sam, czy inszy kasztelan Sądecki w r. 1359. na liście Bodzęty biskupa Krakowskiego o dziesięcinach, u *Długosza pod tym rokiem.* Wilczek Naborowski podsędek Sendomierski w r. 1371. któremu senat Polski do rozsądzenia podał niektóry punkt, z testamentu Kazimierza Wielkiego Króla. *Biel. fol.* 243. Patrz co się mówiło pod herbem Poraj. Bernardyn Wilczek arcybiskup Lwowski, za promocyą Jędrzeja Boryszowskiego także Porajczyka, na tę katedrę wstąpił w r. 1503. u którego potem czas nie mały, uchodząc przed Tatarską inkursyą w Ruskie kraje, przemięszkał; powróciwszy do swojej dyecezyi, do restauracyi swojej katedry się udał, fundacyą którą na wikaryów przy niej, kanonicy uczynili, potwierdził w r. 1513. kompaktata niektóre między kapitułą i magistratem Lwowskim approbował 1514. a gdy miasto Lwowskie w r. 1527. ogniem przypadkowym pogorzało, i kościół katedralny tejże klęski nie uszedł, sklepienie tedy, dach, wieżą, albo na nowe stawiał, albo reparował, dzwony insze ulał, z których jednemu największemu imię dał swoje Bernardyn; rezydencyą dla kanoników dachem pokrył, dla kaznodziei tegoż kościoła mięszkanie wymurował, sadzawki w Basiowce wystawił: fundacyą wieczną uczynił, żeby lampa przed Najś. Sakramentem dzień i noc się paliła. Statuę srebrną Matki Boskiej i insze w złocie, w srebrze i bogatym apparacie ozdoby, temuż kościołowi przydał, na ubogich i szpitale szczodry, po zapłatę poszedł prac swoich pasterskich przez lat trzydzieści i siedm przeciągnionych w r. 1540. *Scrobisz. in Vit. Archiep. Leop.* Przydaje tenże autor, że ten arcybiskup kupił dla swoich krewnych dobra Lubień, co jeżeli tak jest, to musiało być jeszcze nim objął arcybiskupią godność: bo już Dersław podkomorzy Lwowski pisał się z Lubienia w roku 1497. jakom czytał na liście Jana Albrychta Króla danym miastu Lwowskiemu, i 1505. u *Łask. w Stat. fol.* 119. córka jego była za Rafałem Fredrem. Jan stolnik Lwowski, koło r. 1526. jakom czytał *in MS. Petricov.* W roku 1576. było według *Paproc.* czterech braci, Marcin wojski Lwowski, umarł bez-

potomny, Mikołaj bezżenny. Jan z Balicką zostawił potomstwo. Paweł człowiek rycerski i pobożności wielkiej. N. Jana Lipskiego sędziego ziemskiego Bełzkiego małżonka. Mikołaj połowy Sosnowa i Sokołowa dziedzic, spłodził dwóch synów, Stefana i Felicyana; od Stefana był Mikołaj stolnik Parnawski, od Felicyana było dwóch synów, Stanisław bezdzietny i Felicyan, który tylko córkę zostawił Maryannę. Jerzy brat Mikołaja drugiej połowy Sokołowa i Sosnowa dziedzic, miał córkę Izabellę, którą wydał za Kotnickiego. Marcin sędzia ziemski Halicki, pojął Skarbkownę.

Dominik Wilczek kapitan artylleryi koronnej nobilitowany roku 1767. — *Krasicki.*

WILCZEWSKI albo TRZY RADŁA **HERB.**

Radła trzy od pługa, końcami do góry obrócone, dwa podle siebie na górze, jedno pod niemi we środku, kolor w nich żelazny, pole tarczy czerwone, na hełmie trzy pióra strusie, tak go opisuje, *Okol. tom.* 3. *fol.* 252. i *MS. o Famil. Pruskich.* Według *Okolskiego*, herb ten nadany od książęcia Litewskiego w expedycyi Inflantskiej, kawalerowi męztwem dobrze zasłużonemu: Pieczętują się nim Wilczewscy von Tallen w Prusiech: luboć z nich niektórzy już w inszych województwach poosiadali. N. Wilczewski poseł z województwa Malborskiego na sejm 1633. ztamtąd deputatem stanął na trybunał Radomski. *Constit. f.* 21. Jędrzej był deputatem na trybunał koronny 1643. *Jansonii elogia.* Hektor sędzia ziemski Malborski, podpisał elekcyą Władysława IV. Kazimierz syn jego, żona Elżbieta w r. 1668. w tymże roku. Ludwik sądowy Malborski 1700. córka jego poszła za Pinińskiego, Stanisław z Malborskiego deputat na trybunał koronny 1695. Maciej sądowy Malborski 1672. *Monim. Resid. Mariaeb.* Maryanna Wilczewska Stanisława Kleszczyńskiego małżonka, siostra jej starsza Jana Jaworskiego: brat zaś ich rodzony w Prusiech za

Lubawą miał swoje dobra dziedziczne. Stanisław Wilczewski poborca w ziemi Wieluńskiej 1613. *Uniwer. Pobor.* Stanisław podstarości Bielski z sejmu 1690. komissarz do uspokojenia pretensyi kurfirszta Brandeburskiego, *Constit. f.* 17. N. 1*mo voto* była za Kuropatnickim, 2*do* za Janem Tarłem, 3*tio* za Załuskim starostą Rawskim. Kazimierz i Jan w województwie Lubelskiem 1674. r. Stanisław chorąży Wizki poseł na sejm 1724. Adam deputat na trybunał koronny 1723. Jan pisarz ziemski Malborski, żona jego Korycka, z tej córka Anna Teofila była za Janem Stanisławem Zaleskim Cycembergiem kasztelanem Wizkim, starostą Surazkim. Stanisław Wilczewski w zakonie naszym, rektor kollegji Pułtuskiego 1678.

Niesiecki podawszy o familji tej poprzednią wiadomość, pożniej w Supplemencie poprawiając się przydał następującą:

Jan Ludek (ten ich przydomek) z Wilczewa Wilczewski, któremu żona Justyna, sześciu synów powiła, pierwszego Macieja, ten w Litwie osiadłszy, tamże bezpotomny wszedł do grobu. Drugiego Hermanna, tego z Urszuli Konojackiej dzieci, Stefan, Stanisław, Szymon, Zygmunt, i Zofia. Trzeciego Jędrzeja, ten z Zofji Kruszyńskiej spłodził Stanisława, ten z Gąsiorowskiej, córkę Krystynę, która pierwszym związkiem żyła z Chodoręckim, drugim z Trankwiczem. Czwartego Jakóba, ten z Gertrudy Kobryńskiej, zostawił synów Jędrzeja i Macieja, od którego były trzy córki, i dwóch synów, Stanisław z Przewoską, i Jakób na Czaplinie z Chryniewicką bezdzietni. Piątego Stanisława, który nabył dóbr Bużyny w Podlaskiem. Szóstego Jana, ten pojął Dorotę Stollownę dziedziczkę na Gulbiu, z tej miał dwie córki: Elżbieta Gabryelowi Chełstowskiemu, Katarzyna Grochowalskiemu zaślubione, i synów pięciu, z tych Teofil w zakonie Ś. Pawła pustelnika życie sobie obrał. Hektor drugi syn, sędzia ziemski Malborski, tego syn Stanisław w zakonie naszym z Suchodolskiej zrodzony, i córka Anna 1*mo voto* Lewicka, 2*do* Mokrzecka, i bracia tejże Anny drudzy, to jest Krzysztof i Kazimierz, tego ostatniego z Oraczewskiej córka Antonina trzy razy śluby małżeńskie ponowiła, pierwszy z Kuropatnickim, drugi z Janem Tarłem, trzeci z Załuskim starostą Rawskim. Maciej sądowy Malborski, trzeci syna Jana z Gertrudy Kissowskiej, zrodził Michała bezpotomnego, i Ludwika sądowego Malborskiego, którego z Zbyszewskiej cztery córki, Głuchowska, Niewieścińska, Pinińska, i Wałdowska, i syn Adam, którego z Tuchołczanki kasztelanki dzieci, Józef, Franciszek i Walentyn i córka Ewa. Stanisław czwarty syn Jana, ten z Ewy Szumowskiej, zostawił córkę Annę 1*mo* Trebnicową, 2*do* Orłowską, 3*tio* Gałecką, i synów trzech, Władysława *sterilem*, Jana z Sielską *sterilem*, Zygmunta, ten z Oł-

tarzewskiej zrodził Józefa, którego z Jawoszowny był syn Piotr, i córka Wiktorya Rostkowska chorążyna Łomżyńska. Adam piąty syn Jana, z Anną Rywocką spłodził córki dwie, Katarzynę Szymborską, a potem Sieklucką, i Annę Sielską, synów zaś trzech, Władysława bezpotomnego, Jana pisarza ziemskiego Malborskiego, od którego z Koryckiej córka Anna Teofila wydana za Jana Stanisława Zaleskiego Cycemberga kasztelana Wizkiego, z którym czterech synów miała, Józefa w zakonie *Scholarum Piarum*, Jana kasztelana Wizkiego, Marcina stolnika Nurskiego, i Kazimierza Zaleskich. Stanisław trzeci syn z Rywockiej, temu Hozyuszowna powiła dwie córki, Lukrecyą Jana Jaworskiego, Maryą Sybillę Stanisława Kleszczyńskiego małżonki, i synów dwóch, Alexandra z Młocką *sterilem*, i Stanisława, ten najprzód z Grajewską podkomorzanką Wizką, spłodził Antoniego podstolego Bielskiego, żona jego także Grajewska, potem z Zofią Jaruzelską chorążanką Bielską, dzieci jego te zostały, Anna Piotrowiczowna starościna Rajgrodzka, Katarzyna Bąkowska, i Teresa, Józef chorąży Wizki, pułkownik, Jan, Franciszek i Wacław.

W r. 1778. Józef Wilczewski kasztelan Podlaski. — Brat jego generał adjutant królewski: z siostr jedna za Kruzerem, druga za Bąkowskim chorążym Malborskim. — Franciszek podkomorzy Wizki. — Wacław stolnik Wizki. — Walenty sędzia ziemski Malborski. — *Krasicki.*

Wilczkowski *herbu Jelita*, w Krakowskiem województwie, jedenże dom z Łukomskiemi, ale po wsi Wilczkowicach nazwisko odmienili. Władysław Wilczkowski starosta Wizki i Zwiniogrodzki, którego męztwo, i miłość u ojczyznie zapisała z pochwałą *Konstytucya* 1662. *fol.* 27. ten we wszystkich za Jana Kazimierza Króla kampaniach, nie tylko że dobrego żołnierza, ale i wodza na sobie urząd wypełnił, regimentarzem na Ukrainie wojskom naszym prezydując w roku 1661. wiele kosztów podjął pod tę funkcyą; wprawdzieć mu je nadgradzając Król Kazimierz, starostwo Owruckie konferował, ale on dobrowolnie się z niego wyzuł dla publicznego pokoju, przetoż na dobrach Ożomla, Bortutyn, Żuków, Żukowek, Kamionobród, Czujnów *jus Emphiteuticum* na piętnaście lat po śmierci jego sukcessorom pozwoliła. Pod Podhajcami i pod Chocimem także siła mężnie dokazywał w oczach Jana III. Krzysztof cześnik Drohicki i Franciszek 1697.

Wilczogórski *herbu Montelupi*. Sebastyan Montelupi de Mari Wilczogórski szlachcic Florentski, Zygmuntowi Augustowi, Henrykowi, Stefanowi Batoremu, Zygmuntowi III. Królom Polskim dobrze zasłużony, do indygenatu w Polszcze od tegoż Zygmunta III. przypuszczony, przeżywszy lat 84.

przeniósł się na wieczność w r. 1610. pogrzebiony u Panny Maryi w Krakowskiem rynku. Waleryana tamże nagrobek zmarłego w roku 1613. musiał to być brat Sebastyana, z nim oraz do tegoż indygenatu przyjęty, ten OO. Bonifratellów z Włoch do Krakowa sprowadził 1609. Kamienicę im swoję na klasztor i na infirmaryą oddał, i jałmużnami opatrywał. *Ciosnow. w Życiu Ś. Jana Bożego.* Waleryan syn Waleryana, biskup Margaryteński, suffragan Kujawski, archidyakon Łucki, proboszcz Paczanowski 1645. Walentyn 1634. z Kazanowskiej Adama stolnika koronnego siostry urodzony. N. była za Balińskim.

Wilczopolski *herbu Nieczuja*, w Lubelskiem województwie. N. Wilczopolski mąż wojenny, pod Starzcem w okazyi z Kozakami ranny w r. 1638. *Okol. Diar.* Stanisław kanonik Wileński osobliwszy dobrodziej kollegium naszego Wileńskiego. *Kojałow. in MS.* N. miał za sobą Katarzynę Płotnicką, z tej były córki dwie, Maryanna za Wojciechem Rychalskim, Anastazya za Kazimierzem Marzkowskim. N. pojął Joannę Stępkowską, z tej się zostały dwie córki, Anna Dedyńska i Franciszka. Zofia Piotra Łaszcza Tuczampskiego, N. Jana Krasuskiego, małżonki. N. stolnika Czerniechowskiego, Wiktorya Hummlowa. N. Anna Dedyńska, małżonki. Alexander chorąży Wizki, miał syna podczaszego Owruckiego w województwie Wołyńskiem, i córek dwie, z tych Judyta była za Konopackim podstolim Trębowolskim, druga Angela za Adamem Wasilewskim, pisarzem Krzemienieckim. N. Wilczopolski Prandota Pszczółka cześnik Parnawski 1674.

N. Wilczopolska żyła z Czerniechowskim w województwie Kijowskiem. — R. 1778. Tadeusz podczaszy Łucki. — *Przypisy Krasickiego.*

Wilczowski, w Wieluńskiej ziemi.

Wilczyński *herbu Poraj*, w Kujawskiem województwie. Lewin Wilczyński zginął przy dobywaniu zamku Jasienieckiego pod Krzyżakami. *Cromer lib.* 20. *Biel. fol.* 344. Bartłomiej Wilczyński mąż chwalebny, Jędrzej biskup Teodozyeński, suffragan Gnieznieński, opat Mogileński w Wielkiej-Polszcze 1620. r. przedtem zaś był kanonikiem Krakowskim, siostra jego rodzona poszła za Markowskiego. N. Felicyana Bardzkiego, Barbara Antoniego Koczorowskiego. N. Sebastyana Czapskiego kasztelana Chełmińskiego, małżonki. Stanisław pojął Jadwigę Bielecką, która po jego śmierci ponowiła śluby małżeńskie z Janem Malinowskim: Kazimierz pułkownik królewski, córka jego Anna za Antonim Bielińskim.

R. 1778. N. Wilczyński regent ziemski Witebski. — Szymon Wilczyński nobilitowany r. 1767. — *Krasicki.*

Wilga *herbu Bończa*, w Rawskiem województwie i Ruskiem. Adam Wilga za czasów *Paprockiego*. Mikołaj w zasługach swoich wziąwszy od Zygmunta Augusta Króla starostwo Ostrołęckie *), osiadł w Mazowieckiem, pisał się z Ciegnowa, miał za sobą Annę Iłowską Alexandra wojewody Płockiego córkę, z niej spłodził kilka córek, i syna Jędrzeja, ten w wojsku książęcia elektora Brandeburskiego żołd wojenny długim lat przeciągiem prowadził, wziął w nagrodę znaczną szarżą officyerską: Anna Danowska, syna mu jednego powiła Kaspra, ten także w obozie rycerskiej sławy szukając, pułkownikiem urosł, a z Estery Majerowny, zostawił krom inszych synów, Fabiana Franciszka, który torem idąc przodków swoich w cudzoziemskich marsowych kampaniach lata swoje polerował, a za Króla Jana III. i Augusta w różnych okazyach mężnie stawając, zasłużył sobie pułkownikostwo, podkomorzym go potem Derpskim wyniosła łaska królewska, aż i generałem majorem; złączył się dożywotnie z Teofilą Jaruzelską podstolanką Podlaską, herbu Ślepowron, z której ma trzech synów, Felixa, Wojciecha, Ludwika i kilka córek. Drudzy się piszą z Gorzymierza, z których Balcer przeniósł się z Rawskiego na Wołyń, miał za sobą Korbutownę sędziankę ziemską Chełmską, z którą spłodził Krzysztofa, ten z Chrząstowskiej Adama męża rycerskiego, trzymał wielkie dobra od książąt Zasławskich, a w Lipowcu dziedzictwie ich, fundował OO. Dominikanów koło r. 1645. *Okol. Russ. Flor. fol.* 57. żona jego Domajewska, z której był syn Balcer pamiętny kawaler pod czas Tureckiej wojny za panowania Jana III. Króla, miał swoję pancerną chorągiew, i kilka lekkich, zaślubiwszy sobie Łaskownę staróściankę Dymirską, z niej spłodził trzy córki, jedna żyła z Kazimierzem Jełowickim starostą Ulanickim, druga z Pruszyńskim cześnikiem Owruckim, trzecia z Humienieckim podstolim Latyczowskim, i synów dwóch, Krzysztofa cześnika Bracławskiego, i Remigiana podstolego Żytomierskiego porucznika pancernego, żona jego Kurdwanowska.

F a b i a n F r a n c i s z e k Wilga generał w wojsku koronnem (jak wyżej), z *Jaruzalskiej* spłodzone córki rozposażył, wydawszy jednę za Trzcińskiego kasztelana Rawskiego — drugą za Karczewskiego kasztelana Konarskiego (Łęczyckiego) — trzecią za Olizara. —

*) Pod r. 1555. Górnicki w dziejach swoich o Wildze staroście Ostrołęckim czyni wzmiankę: „Rychło potem wyprawiła Królowa Bona Wilgę starostę Ostrołęckiego z wozy skarbowemi, nałożonemi srebrem, złotem i drogiemi klejnoty, których wozów było 24. — Wilga gdziekolwiek przyjechał dawał znać, gdzie jeno gród albo zamek był, jako wielkie skarby z Korony wiezie, a tak żeby go chamowano, a on się da chamować.“ — *Przyp. Kras.*

Syn jego Ludwik starosta Grabowiecki miał za sobą Potockę córkę generała wojsk koronnych, synowca prymasa — tenże później r. 1784. wojewoda Czerniechowski. — *Krasicki.*

Wilkaniec, w powiecie Lidzkim. Jan Eliasz Wilkaniec podstarości Lidzki, podpisał elekcyą Jana Kazimierza z Wileńskiego. Władysław zaś Jana III.

Herb ich podkowa na wierzchu której krzyż, spodem Wilcza głowa. — Kazimierz Józef Wilkaniec stolnik Lidzki z *Kryszpinowny* spłodził Józefa Kazimierza, ten z *Mlickiej* miał córkę wydaną za Badyńskiego. — Kazimierz Józef z Litwy przybywszy w Warmji osiadł i nabył wieś *Prejłową* którą potem syn jego Józef Kazimierz trzymał. — Siostra jego za Gąsiorowskim dziedzicem na *Lezeynach* w Warmji. — R. 1778. Tomasz Wilkaniec sędzia grodzki i ziemski Lidzki. — *Krasicki.*

Wilkanowski *herbu Lis*, w ziemi Wyszogrodzkiej. Mikołaj Wilkanowski w Prusiech pod Puckiem wielkiego męztwa dowody dawszy, między inszemi od Króla Kazimierza Jagiellonowicza był regalizowany w Toruniu, o czem *Kromer lib.* 28. umarł *sterilis*, o nim pisze *MS. Histor. Posselii* że z Nawojem Rostkowa Działdowa pod Krzyżakami dostał. Adam brat jego rodzony pamiętny rotmistrz, o którym *Kromer l.* 26. krwawych jego prac dla ojczyzny w różnych okazyach podjętych wysługa, długo w tym domu trwała, puścił mu albowiem Król Kazimierz Miasto Nidburg z przyległościami, Nowe Miasto i starostwo Bratyańskie, które potem dobra przez żony po Zbigniewie Wilkanowskim, przeszły w dom Działyńskich. Kładzie o tych donacyach ucinki przywilejów Kazimierzowskich *Paproc. o herb.* Spłodził ten Adam córkę Zbigniewę, czy jak ją zowie pod herbem Jastrzębiec tenże *Paproc.* Katarzynę, która wydana za Pomściborza Dzierzgowskiego kasztelana Ciechanowskiego, i synów pięciu. 1. Mikołaj archidyakon Dobrzyński, Płocki, Warszawski kanonik, sekretarz Króla Alexandra, administrator biskupstwa Płockiego, pod niebytność Erazma Ciołka, legacyą od Alexandra Króla w Rzymie sprawującego, był człowiek mądry i uczony tamtych czasów. 2. Adam zakonu Ś. Franciszka *de Observantia*, ten na rzece Radonicy, utonął. 3. Maciej zszedł bezpotomnie. 4. Zbigniew, wziął dział na Bratyanie i na części dóbr ojczystych, temu że Wicćwińska herbu Prus kasztelanka Płocka, tylko jednę córkę powiła, Jana Działyńskiego wojewody Chełmińskiego małżonkę, dla tego Bratyan z nią, i insze dobra, w inszy się dom dostał. 5. Krzczon któremu się dostał dział w Mazowszu, ten z Dłużniewską Zawiszanką kasztelana Płockiego i starosty Wyszogrodzkiego córką, zostawił córek dwie, Annę Lachowską wojską Liwską, i Dorotę Franciszka Łękowskiego małżonkę, syna zaś jednego Adama, najprzód kasztelana Wyszogrodzkie-

go 1548. r. jakom czytał na liscie Augusta I. *danym Miastu Lwowsk.* potem kasztelana Wizkiego, na koniec Płockiego i starosty Ciechanowskiego 1563. *Constit. fol.* 66. ofiarowano mu było i województwo Płockie po śmierci Alexandra Iłowskiego, i Mazowieckie po zejściu Dzierzgowskiego, ale ich przyjąć niechciał: bywał posłem na sejmy, i assessorem na sądach królewskich, pod czas sejmu. Kmita wojewoda Krakowski i marszałek wielki koronny, znając godność jego do spraw wielkich, odjeżdżając w pilnych sprawach ojczyzny z sejmu, urząd mu marszałkowski zlecał, i laskę oddawał, za konsensem królewskim. Bonę Królową matkę Króla Augusta, gdy do Włoch odjeżdżała, odprowadzał na Szląsk, i tam ją żegnał. Złączył się był dożywotnie z Jadwigą Sobocką herbu Doliwa, Tomasza sędziego Łęczyckiego córką, ta mu powiła córek sześć, Elżbietę Ciemniewską, Agnieszkę Okkuniową, Piekarską, Annę Kosobudzką, Katarzynę Dybowską, Jadwigę Ciecierską, Dorotę Szymakowską. Synów zaś dwóch. Pierwszy Wojciech, najprzód podkomorzy Płocki, z sejmu 1567. komissarz do dystrybuty pieniężnej na wojsko, *Constit. fol.* 147. w r. 1590. już kasztelan Płocki, deputat z sejmu do kwarty Rawskiej, *Const. fol.* 575. na koniec wojewoda Rawski w różnych poselskich funkcyach Królom i rycerstwu miły, tak dalece, że pod interregnum Wyszogrodzka szlachta, że na ten czas kasztelana nie mieli swego, jego sobie za kasztelana obrali, wprawdzieć go Król Stefan chciał potem na niej utrzymać, ale się on z niej wyłamał, z Jadwigi Maciejowskiej herbu Ciołek wojewodzanki Lubelskiej, raczej miał mówić *Paprocki* kasztelanki, bo Maciejowskiego wojewody Lubelskiego żadnego po te czasy nie było, zostawił synów trzech, Piotra w zakonie Soc. Jesu, ten Rawskie kollegium na początkach swoich przez lat sześć z ukontentowaniem tak domowych jako i obcych rządził, z Filipem potem Wołuckim kasztelanem Rawskim wybrał się na obozową pod Chocim missyą, gdzie pracami zwątlony, i niewczasami wojennemi, poszedł na pokój wieczny w roku 1621. Mikołaja cześnika Wyszogrodzkiego, i Stanisława, zda mi się on kasztelanem był Wyszogrodzkim 1632. *Constit. fol.* 22. miał za sobą Koniecpolską, pozostałą wdowę po Widawskim, z którą spłodził synów czterech, Kazimierza, od którego zostało potomstwo, Mikołaja, ten z Gomolińską miał córki dwie, jedna z nich Walewska, ale *sterilis*, druga Sarnowska chorążyna Łęczycka, Zbigniewa i Wojciecha *steriles.* Mikołaj drugi syn Adama kasztelana Płockiego poseł na sejm 1589. r. podpisał tranzakcyą Będzińską. Mąż był siły wielkiej, z Katarzyną Mdzewską chorążanką Płocką zostawił syna Wojciecha, i córek trzy. Adam podkomorzy Wyszogrodzki i Piotr 1632. N. podczaszy

Rawski miał za sobą Zofią Zapolską podkomorzankę Sieradzką, żyła jeszcze 1699. N. Konstancyą Niszczycką. Alexander w województwie Łęczyckiem 1674. N. była za Tarnowskim Roliczem. Niektórzy się z nich do Litwy do Brześciańskiego województwa wynieśli. Adam miał za sobą Zofią Minocką, wdowę do Lubomirskim i Sładkowskim. N. była za Janem Sczawińskim kasztelanicem Łęczyckim.

R. 1778. Franciszek Wilkanowski sędzia ziemski Łęczycki. — R. 1788. Onufry łowczy Łęczycki. — *Krasicki.*

Wilki *herb* czy **Liszki.**

Wilkocki *herbu Nieczuja*, w Krakowskiem województwie. Stanisław, Krzysztof i Jan Wilkoccy męże rycerscy, z których ostatni miał za sobą Jadwigę Czerną. Adam z Anną Kuczkowską żył *sterilis*, siostry jego były, Anna za Krzysztofem Stradomskim w Nakle, druga Zofia za Stanisławem Misiowskim z Wielkiej Silnicy, porodziła ich Glińska: to *Baranow.* który też przydaje, że już zszedł ten dom. Wilkocka była za Danielem Mrozowickim. Marcin pojął Romiszowską.

Wilkolewicz *herbu Kot morski.* Wojsznar Wilkolewicz, jeden z Panów Litewskich ten herb na siebie i na sukcessorów swoich przyjął w Hrodłu przy unji Litwy z Koroną. Wilkołowicz Dazbóg z Mińskiem województwem podpisał elekcyą Władysława IV.

Wilkoński *herbu Odrowąż.* Teresa z Wilkonic była za Marcinem Kochańskim. Michał Wilkoński stolnik Podolski, porucznik Słuszki marszałka Litewskiego przez 30. lat w obozie na sławę rycerską zapracował, osobliwie jednak pod Wiedniem 1683. Alexander Wilkoński. Jakób miał za sobą Zofią Ptaszkowską wdowę po Krzysztofie Trembeckim. Wojciech 1638. *Acta Sandec.* Alexander miecznik Oświecimski deputat na trybunał koronny 1738. roku. Franciszek kasztelan Krzywiński temi czasy.

Wilkostowski *herbu Pomian*, w województwie Brzeskiem Kujawskiem. Kasper Wilkostowski poborca w Inowrocławskiem 1603. *Constit. fol.* 821. N. stolnik Brzeski Kujawski, poseł na sejm 1611. *Constitut. fol.* 36. Swentosław z sejmu 1629. stanął deputatem na trybunał Radomski. *Const. fol.* 7. Stefan kanonik Kujawski, proboszcz Oświecimski, pleban Osiecki, sekretarz królewski, fundacyi przyczynił do ołtarza Ś. Mikołaja, co poznać z nagrobku jego w kościele Kujawskim, który sobie jeszcze za żywota w r. 1636. postawił. *Starowol. in Monum. Daniel. in Praepos. Vladisl.* Jan Jarand z Grabie Wilkostowski z Barbary Słupskiej spłodził syna Swentosława chorążego Inowrocławskiego *sterilem*, i trzy córki, Katarzynę Swentosława z Zbozy Radojewskiego małżonkę. N. Jana To-

mickiego, Ludwillę Bieganowskiego. N. podwojewodzy Brzeski Kujawski 1700. Stanisław wstąpiwszy do zakonu Societatis, w nim się szczególniej w pokory aktach ćwiczył, umarł w Posonium w prowincyi Austryackiej w roku 1655. w której też świątobliwe całe życie przepędził. Adam 1632.

Wilkoszewski *herbu Jelita*, z Wilkoszewy w województwie Sieradzkiem. N. Wilkoszewska była za Janem Kozierowskim. Stanisław *Acta Sandec.* 1641. N. była za Anzelmem Pikarskim podsędkiem Rawskim.

Wilkotarski, w Poznańskiem województwie. Jakób z Wilczego targu Wilkotarski, pisarz grodzki Wschowski, z sejmu 1678. komissarz do granic od margrabstwa, *Constitut. fol.* 13. w roku 1683. surrogat Wschowski, poseł na sejm, ztamtąd deputatem stanął do kwarty, *Constit. fol.* 10. a 1685. komissarz do hiberny, *Constit. f.* 6. Samuel temi czasy, miał za sobą Alexandrę Czyżowską, i z niej potomstwo: Seweryna, Antoniego, Pawła, i córkę Maryannę.

Wilkowicki *Topor* patrz **Trepka**, z których niektórzy od dóbr Wilkowicka tak się przezwali.

W r. 1778. Jan Wilkowicki podkomorzy Grodzieński. — *Krasicki.*

Wilkowski *herbu Gryf*, w Poznańskiem województwie. *Nakiel. w swojej Miechow.* powiada, że te trzy domy: Studzieńskich, Ujejskich, i Wilkowskich, idą od Jana herbu Gryf kasztelana Krakowskiego. N. Wilkowski rotmistrz i dworzanin Króla Zygmunta Augusta, miał za sobą Dzierżanowską. N. była za Stanisławem Papiezkim. Balcer kanclerz Gnieznieński, archidyakon Poznański i suffragan 1728. proboszcz Piotrkowski.

Wilkowski *herbu Grzymała*, zda mi się jednej dzielnicy z Kazanowskiemi. Adam Wilkowski podkomorzy Sochaczewski, tego herbu, z Anną Stamirowską herbu Półkozic, żył bezpotomnie, posłował na sejm 1724. umarł 1738. żona jego druga Molska herbu Nałęcz.

Wilkowski *herbu Jelita*, w Sieradzkiem województwie, tak go piszą nasi autorowie, niewiemże, czy nie raczejby mieli mówić Wilkoszewski, jako masz wyżej.

Wilkowski *herbu Kotwicz*, w Wielkiej-Polszcze. *Paproc. o herb. fol.* 707. pisze, że Bartłomieja Romera potomkowie, kupiwszy dobra Wilkowice, od nich się nazwali Wilkowskiemi. Stanisław z Wielkiego Pogożewa Wilkowski, na przywileju kollegiaty Łowickiej 1523.

Wilkowski *herbu Nałęcz*, w Sieradzkiem województwie. N. Wilkowski miał za sobą Zofią Tomicką herbu Drya.

Wilkowski *herbu Pobog*, w Ruskiem województwie. Z tych Jan Wilkowski rotmistrz królewski w Barze złożony,

dnia ostatecznego czeka. *Paprocki w swojej Panoszy* Wilkowskich herbu Lubicz kładzie, ale to zda mi się jedniż i z podobieństwa tych dwóch herbów, Magdalena była za Jerzym Kruszyńskim rotmistrzem.

Wilkowski *herbu Poraj*, z Polski niektórzy się z nich wynieśli do księztwa Litewskiego, i w Brześciańskiem województwie koło Wysokiego osiedli. Z tych był N. Wilkowski mąż wojenny, którego w r. 1655. Moskwa na Homlu w niewolą wzięła, tamże z rany wyniesionej umarł. *Kojał. in MS.*

Wilkowski *herbu Rawicz*, w województwie Rawskiem. Jan Wilkowski podczaszy Gostyński, miał za sobą Annę Szamowską, córkę Stanisława, z tej zostawił dwie córki, Maryannę i Rozalią. Alexander regent kancellaryi grodzkiej Rawskiej, i Zbożny, podpisał elekcyą Jana III. w Rawskiem. Piszą się z Wilkowic.

Wilkowski *herbu Ślepowron*, w Podlaskiem województwie. Tomasz Wilkowski chorąży Mielnicki, i z synem swoim Kazimierzem podpisał elekcyą Jana III. Króla, w ziemi Mielnickiej, ale i w Brześciańskiem województwie tenże. Wawrzeniec zaś w ziemi Wyszogrodzkiej.

Wilkozięć, w Trockiem województwie. Piotr Wilkozięć z sejmu 1581. poborca w Trockiem. *Constit. fol.* 394.

Wilkszycki, w Sieradzkiem województwie. N. Wilkszycka Adama Leszczyńskiego małżonka. Maciej umarł w zakonie naszym. N. Wilkszycki proboszcz Piotrkowski kanonik Gnieznieński, a potem prezydent trybunału, i suffragan Gnieznieński.

R. 1778. Ignacy Wilkszycki cześnik Orłowski. — *Krasicki.*

Wilski *herbu Półkozic*, w Rawskiem województwie. Są te Wilce z których się oni piszą, cztery mile od Rawy. Jan Wilski podkomorzy Czerski poseł na sejm 1607. zkąd naznaczony do lustracyi dóbr królewskich w Wielkiej-Polszcze. *Constit. fol.* 841. Waleryan poborca w Czerskiem 1620. Mikołaj z Wilska dworzanin królewski 1648. Krzysztof officyał Podlaski, kanonik Łucki, proboszcz w Biały dziedzictwie książąt Radziwiłów, fundował tamże akademią i z Krakowa sprowadził do niej professorów: grammatyki, poetyki, retoryki, dyalektyki, i filozofji w r. 1633. N. miał za sobą Czaryską. Alexander w księztwie Litewskiem 1648. r. Jan z młodszych lat swoich wojenną traktował w Inflanciech, Moskwie i Wołoszech za buławy Zamojskiego; potem chcąc P. Bogu doskonalej służyć, wpraszał się do zakonu naszego, ale że mu podeszłe już lata wstępu do niego broniły, prosił się żeby przynajmniej między naszymi żyć mu pozwolono, co i otrzymał: fortunę tedy swoję w roku 1613. nowicyatowi naszemu Krako-

wskiemu, to jest wieś Kempiołki, i dwie części we wsi Strzegowie nazwanej zapisawszy, wszystek się wylał na służbę Boską, w piątki tedy nic nie jedząc ani pijąc, ciało swoje codziennemi dyscyplinami trapiąc, w ustawicznej z Bogiem konwersacyi zostając wszystkich i najmniejszych nowicyuszów szanując, dwa razy w tydzień do stołu Pańskiego przystępując, niebo sobie skarbił, dokąd się wybrał w r. 1629. wieku swego ośmdziesiątego piątego, między naszemi lat szesnaście z wielkiem zbudowaniem przeżywszy. *Histor. Dom. Probat. Crac.* Synowiec jego Jędrzej. Krzysztof kanonik Chełmski, deputat na trybunał koronny 1694. Są i Wildzki na Wildze w ziemi Liwskiej, z których Stanisław 1674.

Wilżyński *herbu Prosna*, w Ruskiem województwie. Tomasz Wilżyński rotmistrz za Zygmunta I. Króla, tenże w cudzoziemskiem wojsku żołd prowadził, Król ten nie kazał żadnej jego sprawy sądzić, pókiby do ojczyzny nie powrócił, o czem czytałem list tego Króla *in MS. Petricov.* Elżbieta Jędrzeja Fredra wojskiego Przemyslkiego małżonka. Jan sekretarz królewski, dobra jego w Krakowskiem były, Górna Garlica, mila od Krakowa. *Baranow.* Kasper z sejmu 1633. r. komissarz do granic od Węgier. *Constit. fol.* 31. Niektórzy z nich w Smoleńszczyznie osiedli, z których Waleryan sędzia ziemski Smoleński, poległ pod Smoleńskiem. *Kojałow. in MS.* Anna Wielżyńska była za Janem Władysławem Smogorzewskim podsędkiem Wołkowyskim.

Wiłejko czy **Wilejko**, w województwie Wileńskiem. Stanisław Wiłejko strażnik Wileński 1700.

Winiarski *herbu Trąby trzy*, w Ruskiem województwie, pisali się z Gorzejowa. Kwitnęli z nich niektórzy w Morawie, piszą się z Krzyszowa, i trzech trąb w herbie zażywają, których przodek według *Paproc. in Stromat.* z Polski wyniósł się był do Moskiewskiej ziemi. Bogumiła Winiarska starszą rządziła klasztor Panien Bernardynek w Krakowie u Ś. Agnieszki 1611. Krzysztof na Gorzejowie Winiarski cześnik Bielski, komornik Pilznieński, miał za sobą Lisowską. N. Elżbietę Kosowską.

Winiasz. Kazimierz Winiasz miał za sobą Helenę Płotnicką.

Winkler. Błażej Winkler w r. 1641. za Króla Władysława IV. wyjechał z Austryi do Polski z Ostrorogiem wojewodzicem Poznańskim, ten ożeniwszy się z Wierzejską w Wielkiej-Polszcze, spłodził z niej czterech synów, którzy funkcye skarbu koronnego na sobie piastowali, otrzymali potem indygenat na sejmie Grodzieńskim w r. 1726. Dominik Winkler przez wiele lat pisarz najwyższy skarbu koronnego, synowica

jego była za Zaleskim podczaszym Podlaskim, pułkownikiem wojsk koronnych. Marcin miał żałobną oracyą na pogrzebie Ludwiki Królowy 1667. *Załusk. tom. 1. fol.* 5.

Wielądek w heraldyce przeznacza im herb *Wilczewski*, albo *Trzy radła*, i dodaje: Bonawentura Winkler podkomorzy Halicki, syn Macieja, i Maryanny *Koreckiej*, oraz Michał brat jego umarł *sterilis*, Maryanna za Janem Borowskim, z którym ma potomstwo Józefa Borowskiego stolnika Grabowieckiego i córkę Teklę za Puchalskim, Anna za Boczarskim z którym ma potomstwo. — Mąż ten staropolskiej cnoty, w przyjaźni miły, w obywatelstwie szacowny w usługach publicznych, i w obowiązkach urzędowania na funkcyach pilny, i wiernie dopełniający. Z małżonką swoją, Katarzyną *Rybską* herbu *Grzymała* mający possessye w województwie Sendomierskiem. — To *Wielądek.*

Winko *herbu Stołobot*, patrz **Stołobot**, w województwie Wołyńskiem.

Winnicki *herbu Sas*, w Ruskiem województwie. Jan z Winnicy chorąży Lwowski w r. 1436. podpisał pokój Brzeski, u *Łaskiego fol.* 140. N. była za Antonim Borzęckim sędzią ziemskim Przemysłkim, N. za Błażowskim podczaszym Podolskim. Stefan z sejmu 1670. komissarz do granic od Węgier. *Constit. fol.* 27. Gabryel podstoli Żydaczewski, z sejmu 1690. do tejże funkcyi naznaczony. *Constit. f.* 18. Innocenty władyka Przemysłki, Jan władyka Przemysłki, Jerzy metropolita Ruski i władyka Przemysłki.

N. Winnicki z *Sołtykowny* kasztelanki Sendomierskiej córkę jedynę Józefę wydał za Rozwadowskiego kasztelana Halickiego, po którego śmierci ponowiła śluby z Michałem Humnickim. — *Przypisy Krasickiego.*

Wiński *herbu Lubicz*, w Grodzieńskim powiecie, ale z tą różnicą, że gwiazdy miasto krzyża we środku podkowy zażywają. *Kojałow. in MS.* Józef Wiński w powiecie Grodzieńskim, Konstantyn w województwie Podlaskiem, podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wiosna. Teodor Wiosna łowczy Króla Jagiełła, kommendę od niego mając, nad Witebskim traktem, koło r. 1392. od Świdrygiełła książęcia zabity, albo jak *Stryjkowski f.* 503. mówi, z murów zamku Witebskiego zepchnięty.

Wiotcski *herbu Rola*, widziałem ich z tym herbem, w Kujawskiem województwie.

Wirowski, w Nowogrodzkiem województwie, Maciej Wirowski podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wirszyło. Jan Wirszyło w księztwie Żmudzkiem w roku 1621.

Wisigierd *herbu Lubicz*, w Kowieńskim powiecie, *Kojałow. in MS.* Daniel Wizgierd w księztwie Żmudzkiem.

Wisimirski *herbu Rawicz*, w kościele Przemysłkim na nagrobku widziałem ten herb. Marcin Wisimirski w księztwie Żmudzkiem w r. 1621.

Wisłocki *herbu Sas*, w ziemi Przemysłkiej, N. Wisłocki miał za sobą Katarzynę Kobielską herbu Jelita, N. Annę Bukowską, N. była za Janem Ustrzyckim, Eliasz stolnik Żytomierski, miał za sobą Drohojewską stolnikownę Bielską.

Tomasz Wisłocki r. 1778. podsędek Bracławski. — *Krasicki.*

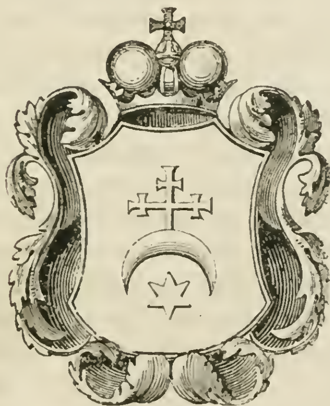
Wisłouch *herbu Odyniec*, w księztwie Litewskiem. Jakób Wisłouch podsędek Orszański 1648. r. Ludwik pisarz ziemski Orszański. Stanisław w powiecie Drohickim. Jan miał za sobą Pociejownę. N. skarbnik Witebski. Jan w ziemi Warszawskiej 1674. Franciszek mąż rycerski.

Zenon Wisłouch r. 1778. podstoli Brzesko-Litewski, roku 1788. podkomorzy. — *Krasicki.*

Wiśniewski *herbu Ramult*, ale z tą odmianą, to jest, pięć róż być powinno w pasie na ukos idącym, a na hełmie nad koroną, róża z korzonkiem i czterema listkami: tak go opisuje *MS. o Familiach Pruskich.* Tym się herbem pieczętują Wiśniewscy w Prusiech, i w ziemi Przemysłkiej, z których jeden był regentem Przemysłkim, siostra jego Katarzyna w zakonie Ś. Benedykta 1692.

Dyonizy Wiśniewski r. 1778. komornik ziemski Łucki. — *Krasicki.*

WIŚNIOWIECKICH Ks.

HERB.

Księżyc powinien być obiema rogami na dół obrócony, barkiem zaś do góry, w pośrodku jego gwiazda o sześciu promieniach, na barku jego stoi krzyż ale troisty, to jest jeden na prostej linji, dwa poprzek, jeden z jednego boku, drugi z drugiego, w polu czerwonem, na hełmie książęca mitra, tak go opisują: *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1147. *O herb. f.* 649. *Okol. tom.* 1. *fol.* 524. *Kojałow. in MS.* Tym się herbem pieczętują książęta Wiśniowieccy, Zbarazcy, Poryccy i Wo-

ronięccy, przecież nie jednakowo wszyscy tego herbu zażywali: bo *Bielski* powiada *fol.* 521. że tarcza herbu ich, na cztery części powinna być przedzielona, w pierwszej części od prawego boku tarczy, Pogonia Litewska zwyczajna: w drugiej na lewym boku księżyc bez gwiazdy, jaki się wyżej opisał, krzyż na nim stoi tylko pojedynkowy: niżej pod Pogonią w trzeciej linji takiż księżyc, pod księżycem zaś w czwartej linji Pogonia Litewska, jakoż i *Kojałowicz in MS.* świadczy, że widział herb Zbarazkich, w którym tylko pół cyrkułu było, a nie księżyc, a na nim krzyż zwyczajny. Że Pogoni Litewskiej w herbie przedtem zażywali, jest u mnie pewna: bo ze krwi książąt Litewskich swój dukt prowadzą, jako niżej obaczysz; kiedy jednak, i z jakiej okazyi, księżyc sobie z gwiazdą i z krzyżem przywłaszczyli za własny domów tych książęcych zaszczyt, żaden nie pisze; wprawdzieć *Okolski* namienia, że Korybut rodzony brat Władysława Jagiełła Króla Polskiego, pierwszy Pogonią z herbu swego rugował, a na to miejsce Orła Polskiego wyniósł, ale tego żadnym autorem sławniejszym nie popiera, choć byśmy jednak i tego pozwolili Okolskiemu, jeszcze jednak nie mamy żadnej wiadomości, zkąd i od kogo księżyc i gwiazda w herbie tym zajaśniały, które według *Okolskiego* na piersiach orła skladali. Ale i to pewności nie ma, co tenże autor przytacza. Na pamiątkę, prawi, tego, że odrzuciwszy schizmatyckie błędy, z kościołem się Rzymskim pojednali, krzyż Ruski z księżyca i gwiazdę wyrzucili: bo za cóż gwiazdę a nie sam krzyż, za co krzyż, który do schizmy nic nie należy, za co tylko Zbarazcy książęta, a nie Wiśniowieccy? Ja bym rozumiał, że ta odmiana Pogoni Litewskiej w księżyc wzwyż opisany, dopiero zaszła koło r. 1500. w ten czas kiedy i Konstantyn książe Ostrogski wojewoda Trocki, hetman wielki Litewski, powróciwszy z niewoli przewlokłej Moskiewskiej, herb swój jeźdźca zamienił w inszy, i drudzy książęta na Wołyniu, jego torem idąc, toż uczynili, jakoż coś ma podobieństwa ten herb, lubo tylko górą, z herbem książąt Ostrogskich.

Wszyscy się na to zgadzają, że Korybut na chrzcie Dymitr, syn Olgierda w. książęcia Litewskiego, z Maryi księżny Twerskiej urodzony, wnuk Gedymina, prawnuk Witenesa, brat rodzony i z jednejże matki Jagiełła Króla Polskiego, ojcem był tych przezacnych familji książęcych. Wprawdzieć ich *Gvagnin. Chron. Pruss. Paprocki w Ogrodzie swoim fol.* 208. do Korybuta syna Kiejstutowego, a brata rodzonego Witolda książęcia Litewskiego przykłada, i przydaje, że tego Korybuta zostało się czterech synów: Patrykij, Fiedor, Zygmunt i Wasil. Z tych według niego, Patrykij zszedł bezpotomnie, Zygmunt był książęciem wielkim Litewskim, zabity od Czarto-

ryskiego, Fiedor był książęciem Nieświezkim, ten Winnicę zakładał i Zbaraż, miał syna Daszka, ten zaś Wasila: ale zapomniał ten autor co napisał *w Książce swojej o herbach fol.* 591. że synów Kiejstuta było sześciu, Witold wielki książe Litewski, Patrykij bezpotomny, Zygmunt książe Litewski zabity od Czartoryskiego, Totwil, Wołzyń, i Wojdat, o Korybucie i wzmianki nie uczynił, nawet których *w Ogrodzie* chciał mieć wnukami Kiejstuta, a synami Korybuta, tu ich synami Kiejstuta i lepiej zowie, to jest Patrykija i Zygmunta w. książęcia Litewskiego. Niżej zaś *fol.* 649. wyraźnie mówi, że Korybut był synem Olgierda, na co się zgadzają: *Stryjkow. lib.* 12. *cap.* 13. *Kojałow. par.* 1. *lib.* 8. *Długosz lib.* 10. *fol.* 61. *Okol.* i inni. Niemniej się *Potocki in Centur. Viror. fol.* 104. pomylił, gdy książąt Wiśniowieckich początki do Koryatowiczów naciąga, ale ci od Koryata książęcia syna Gedyminowego swoję osnowę prowadzą, jako się na swem miejscu mówiło, ci zaś od Korybuta książęcia Siewierskiego, którego pięciu synów rachuje *Kojałow. in MS.* Iwana, Skindera, Jędrzeja, wszyscy ci trzej mężnie się ścierając z Tamerlanesowem wojskiem i Edygą jego hetmanem, między inszemi znacznemi tak Polskiemi, jako i Litewskiemi Panami, trupem na placu legli w roku 1399. Przecież drudzy powiadają, że najmłodszy z tych synów jego Jędrzej, wyszedł z tej batalji zdrowo, a że kniazia Moskiewskiego w potyczce pod Wosklą salwował, konia mu poddawszy, dla tego ten Pan nadgradzając mu uczynność ku sobie, ożenił go z dziedziczką Trubcza, i od tego to Jędrzeja w Moskwie kwitnęli sukcessorowie, Galliczynowie, Trubeccy, Howańscy, i Kurakinowie.

Zygmunt Korybut Królem Czeskim obrany, czwarty to syn Dymitra Korybuta, synowiec Króla Jagiełła, jako wyraźnie mówi *Długosz w r.* 1422. ten wsparty wojskiem od Witolda w. książęcia Litewskiego i pieniędzmi, za konsensem Króla Jagiełła wyprawił się do Czech, na pierwszą zaraz pogłoskę zbliżania się Zygmuntowego, tak serce Cesarskiemu wojsku upadło, że miasta Ostroga w Morawie dobywając, nie tylko odbiegli, ale i wszystkie do szturmu machiny wojenne popaliwszy, do Węgier się cofnęli. Zygmunt tedy Korybut wszedłszy do Morawji, Wińczowa i miejscem i ludźmi dobrze opatrzonego, i dla tego od Zygmunta stroniącego, szturmem dobył, i na zdobycz swojej kawaleryi puścił: czem przelęknione insze forteczki, Zygmuntowi się poddawały. Gdy się potem do Pragi zbliżył, od wszystkich Czechów za Pana z niewypowiedzianą radością przyjęty, klucze mu od obojga miasta Praskiego oddane i rządy: jakoż pięknie się tam wszystkim stawił. Zygmunt, miasto Praskie w lepszy porządek wprawując, dobrym łaska-

wym, złym i obwinionym, przysurowszym się stawił. A że zamek Kartschen nazwany, w warunek od Cesarskiego wojska, zostawiony sobie dufając, Zygmuntowi się nie poddawał, umyślił go mocą dobywać, ile że się w nim wszystkie prawa i przywileje Państwa Czeskiego zawierały. Sześć tedy miesięcy oblężenie jego trzymało, uporczywie stawając oblężeńcy przy nim, lubo i niedostatek wielki i choroby dużo się im naprzykrzały, atoli Fryderyk margrabia Brandeburski, wpadłszy do Czech z wojskiem, ludzi Zygmuntowych od tej fortecy odpędził, gdy jednak i Marcin Papież o to u Króla Jagiełła nalegał, i Zygmunt Cesarz pakta z tymże Królem nowe w Kesmarku utwierdził, Zygmunt Korybut z Czech od Jagiełła do Polski nazad ściągniony: spodziewał się wprawdzie, że mu w nagrodę ustąpienia swego od korony Czeskiej, Król Dobrzyńską ziemię miał konferować, ale się temu stany Polskie mocno oparły. Widząc się Czeskie Królestwo bez głowy, bez siły, znowu go prywatnemi listami do siebie zapraszało, przybył w niemałym poczcie swoich ludzi, i Misneńczyków na głowę poraził, Gliwice w Szląsku i insze fortece opanował, wszakże wkrótce potem Króla Jagiełła ubłagawszy sobie, że przeciwko jego woli Czechom dopomagał, do Litwy powrócił. Tam pod domową wojnę między Świdrygiełłem i Zygmuntem Kiejstutowiczem o księztwo Litewskie z sobą się passującemi, Świdrygiełła partyą, gdy i radą i ręką popiera, ile już w opałach wojennych wielkiej kawaler experyencyi, w okazyi pod Wilnem w niewolą wzięty, i utopiony w rzece w roku 1435. Zwano go inaczej Zydimin. *Długosz lib.* 11. *et* 12. *Kojałow.* Córka jego Helena, była za Januszem książęciem Raciborskim. *Długosz lib.* 11. *fol.* 409.

Teodor Korybut książe Siewierski piąty syn Dymitra. *Paprocki* go zowie książęciem Nieświezkim, i że Winnicę i Zbaraż zakładał, poświadcza Paprockiemu *Kojałow. in MS.* ale też i to powiada, że gdy waśń jakaś zaszła między nim i Królem Jagiełłem, przyszło mu do bitwy, gdzie Fiedor zbity, a nawet z Bracławia i Krzemieńca wyzuty w r. 1430. które to miasta z takiej okazyi ojcu się jeszcze jego według *Stryjkow. lib.* 14. *cap.* 2. jako *Okolski* cytuje, dostały. Witold wielki książe Litewski, chcąc Państwo swoje rozprzestrzenić, posłał do Włodzimierza książęcia Kijowskiego, Teodora Koryatowicza i Dymitra Korybuta, któremu się działem był dostał Nowogród w Siewierszczyznie, żeby mu byli pewną daninę z tych dóbr płacili, czego gdy uczynić niechcieli, wojną ich umyślił do tego przycisnąć: najprzód tedy siły swoje wywarł na Dymitra Korybuta, którego pod Niedokudowem poraziwszy, a potem gdy się ten w Nowogrodzkiem zamku zamknął, szturmem go dobywszy, i z żoną i z dziećmi w niewolą zabrał w r.

1393. i nieprędzej z niej wypuścił, aż za medyacyą rodziców żony Dymitrowej, to jest Alexandra książęcia Rzeżańskiego, i Kolchy, Korybut wyzuł się z Państwa Nowogrodzkiego, a Witold w zamiast tego puścił mu Bracław, Winnicę, Sokolec, i Krzemieniec, jakoż i *Cromer lib.* 15. sam o sobie powiada, że widział między inszemi przywilejami koronnemi, rękojmią Alexandra książęcia Rzeżańskiego, za Korybuta Królowi Jagiellonowi daną. Co jeżeli tak jest, myli się *Paprocki*, gdy fundatorem Winnicy chce mieć syna Dymitrowego Fiedora, kiedy dobrze przedtem już Winnica założona stała, i owszem *Okolski* powiada, że Dymitr Korybut, tak Wiśniowiecki jako i Zbarazki zamki, pierwszy zakładał. Przydaje *Kojałowicz* że ten Fiedor pod wojnę Michała syna Zygmunta Kiejstutowicza z Świdrygiełłem, pojmany był od Świdrygiełła na polach Wilkomierskich. Syn Fiedora z księżniczki Twerskiej Daszko albo Daniel, po którym trzech się synów zostało, pierwszy Semen; temu według *Genealogji tego domu*, te się były dobra dostały działem, Kołodno, Mszana, i Wołoczysca nowe, ten z Chwenną księżniczką Kowieńską, nie zostawił tylko córkę jedynaczkę Ilinę, która z książęciem Ostrogskim dożywotnie zmówiona. Drugi Sułtan, temu się dostał był Wiśniowiec i z przyległościami, od którego pisał się książęciem na Wiśniowcu, ale bezdzietny zszedł z tego świata. Trzeci Wasil, albo Bazyli, ten wziął w dziale Zbaraż, Morożewce, Mojsyowce, Wołoczysca stare: ten miał czterech synów, Semena młodszego, który z Katarzyną Cebrowską dziedziczką na Zahorcach i Panasowce żył *sterilis*, drugiego Fiedora, od tego poszli książęta Poryccy i Woronieccy. Trzeciego Semena starszego, ten wziąwszy Zbaraż, ojcem się stał książąt Zbarazkich, jako się mówić będzie na swem miejscu.

Michał książe Wiśniowiecki, czwarty syn Bazylego, Pan wojenny, ten z Konstantynem książęciem Ostrogskim, hetmanem Litewskim w r. 1512. i z synami swojemi czterema, dwadzieścia tysięcy i pięć Tatarów zbił na głowę pod Wiśniowcem, *Kojał. in MS. Kochow. in paneg. Biel. f.* 521. luboć pierwszy z tych autorów, rozumiał go być jednymże z drugim Michałem kasztelanem Kijowskim, o którym niżej. Przydaje *Pastorius in Diadem. Gloriae*, że swoim duktem nie raz tychże nieprzyjacioł raził, plon odbierał, wielkie kupy zabranych w niewolą ludzi oswabadzał, ba i do samej Tauryki z ludźmi się swemi zaciekłszy, mścił się krzywdy Ruskim krajom poczynionej; toż samo o nim świadczy, *Starowol. in Bellat. Sarmat. fol.* 187. i więcej przytacza o nim, ale to jemu przypisuje, co wnukom jego własne było. Synów jego z Połubińskiej czterech było, których czytałem *w Metryce Wołyńskiej* 1528. to

jest kniazia Fiedora Wiśniowieckiego starostę Propojskiego: drugiego także Fiedora młodszego, ale tych obudwu śmierć bezpotomnych zabrała. Alexandra, i Iwana starostę Szyskiego. Z tych Alexandrowi żona Skorucianka, według *Genealogji domu tego*, powiła trzech synów, Alexandra, Michała i Dymitra: 1. Alexander tedy syn także Alexandra, miał za sobą Kapuściankę Alexandrę kasztelankę Bracławską i staróściankę Owrucką, z tej się została córka Ewa, Piotrowi książęciu Zbarazkiemu, (ta od schizmy do katolickiego kościoła przeniosła się za sprawą ks. Kaspra Nahajusza Soc. Jesu 1395. *Annuae Societ.*) zaślubiona, i syn Adam, który z Alexandrą Chodkiewiczowną kasztelanką Wileńską, staróścianką Żmudzką i marszałkowną Litewską, nie miał tylko jednę córkę Krystynę, ta pierwszym związkiem żyła z Malińskim, drugim z Piotrem Daniłowiczem krajczym koronnym, z światem się rozstała w roku 1654. *matronalium virtutum foemina*, jako z jej nagrobku wypisał *Starowol. in Monum. fol.* 763.

Dymitr drugi syn Alexandra z Skorucianki, wojewoda Wołoski albo hospodar, godzień i najwyższych honorów, dla osobliwszych tak natury jako i cnoty przymiotów, osobliwie jednak szczodrobliwością i wspaniałością serca, zdał się wyrównać wielkim potentatom, odwaga zaś i męztwo, u wszystkich nieporównaną mu sławę uczyniła: zebrawszy albowiem ludzi do wojny sposobnych swoim kosztem, liczne i nie raz Tatarskie kosze zwycięzką zawsze szablą znosił. Turków i Wołochów kupy na zniszczenie Polski uzbrojone fortunnie na sobie do granic Polskich broniąc im wstępu, wstrzymywał: którem jego szczęściem uwiedziony Iwan Wasilewicz Car Moskiewski, bogatemi obietnicami zapraszał go do siebie, nie odmówił, chwały rycerskiej chciwy książe Dymitr, kiedy kilka wodzów Tatarskich na głowę poraziwszy, do poddania się Carowi Moskiewskiemu przymusił, to pisze *Jan Zołcinius orat. in funere Sigismundi Augusti Regis fol.* 13. Powróciwszy ztamtąd, nie bez znacznych przysługi swojej świadectw, w roku 1562. zjechał do Króla Augusta, kędy mu swoich expedycyi sprawę uczynił; mile go przyjął August, i gdy w ciężką chorobę zapadł z niewczasów wojny i drogi, Król żeby był tak mężnego kawalera nie stracił, medyków mu swoich posłał. *Biel. f.* 612. Wdzięczny tej łaski królewskiej Dymitr, ledwo co wzmógłszy się w siły, wszystek się na obronę ojczyzny udał. Tomakowkę ostrów, albo wyspę na Dnieprze fortyfikować zaczął. *Pastor. de Russia, ubi de Boristhenis insulis.* Na tej wyspie według *Bielskiego fol.* 718. najwięcej Nizowi Kozacy mieszkiwają, jakoż stanie im za najmocniejszy zamek, gdzie dwie rzece w Dniepr wpadają, Tyśmien i Fesen. Ośle Kirmen zamek Tatarski mu-

rowany, prochy pod niego podsadziwszy, z gruntu wyrzucił, gdy go Tatarzy dla częstych od Kozaków inkursyi trochę przed tem opuścili byli. *Atlas novus in tabula Borysthenis.* Sam zaś pospolicie z ludźmi swemi na drugim ostrowie albo wyspie Dniepru, którą zowią: Chorczyka, przemieszkiwał, przez co pasy tak zaległ Tatarskim wybojom, że nie mogły Polski tak często infestować łupieztwem swojem. *Bielski loc. cit. i f.* 628. przydaje *Pastor. in Diadem glor.* ze się ta wyspa od imienia swego, i potem zwała Wiśniowcem. *Stryjkow. l.* 6. *f.* 250. powiada o nim, że dla łacniejszego przybycia rzek gwałtownych, Dniestru, Dunaju, i inszych, miasto czołnów, pierwszy zażywać począł Czajek z skór Żubrowych zrobionych, któremi dla lekkości ich i przez najbystrze rzeki mógł snadno ludzi swoich przepławić; tak tedy uzbroiwszy się na nieprzyjaciela, nie tylko że mu siłą był swoją i szczęściem ciężki, ale i samem imieniem straszny. Tą imienia jego sławą wzbudzona Wołosza, ofiarowała mu hospodarstwo Wołoskie, na którą ich prośbę nie odmówił wielkiego Pan serca Dymitr, i niewiedząc że druga strona Tomszy, toż samo Państwo pod rząd już była poddała, w małym bardzo poczcie Polaków i Kozaków, wybrał się do Wołoch: wiedział dobrze o tem wszystkiem Tomsza, dla tego też wszędzie zasadzki, na przyjazd książęcia Wiśniowieckiego rozłożył, i nie omyliła go nadzieja, pogromiwszy albowiem garsztkę ludzi jego Tomsza, i samego Dymitra, ile na ten czas chorego, z niektóremi Polskiemi junakami pojmał, którym nosy i uszy grubem okrucieństwem poobrzynawszy, wolny powrót do ojczyzny uczynił, Dymitra tylko książęcia z Janem Piaseckim herbu Zabawa, do Konstantynopola odesłał. Stanął tam z nieustraszonem sercem, które tam się najwięcej pokazało, gdy mu z jednej strony wszystkie fawory Cara Tureckiego, z drugiej okrutną śmierć stawiano przed oczy, jeżeliby wiary Chrześcijańskiej odstąpiwszy, Mahometańskich się nie chwycił baśni; wzgardził tem wszystkiem Dymitr, i tysiąc raczej sobie śmierci obrał Pan pobożny, dla tego nad odnogą Morską ku Galacie idąc, na haku żelaznym zawieszony, trzy dni całe na nim wisząc, Boga chwaląc, a Mahometa bluźniąc, cierpliwie i heroicznie przeżył, aż Turcy nie mogąc dłużej znieść kontemptów swego fałszywego Proroka, z łuków go swych ustrzelali; to *Bielski w r.* 1563. *fol.* 614. *Starowol. in Bellator. Sarm. fol.* 188. *Orichov. in Quincunce* 2. *Samuel Twardowski Pobudka cnoty.* Przydają drudzy, jako *Muza Polska fol.* 105. że go sam Car Turecki strzelając z łuku do niego, dobił. *Stanisl. Temberski Chronol. Synopt.* powiada, że już wisząc dwa dni na haku, prosił żeby mu podano łuk z strzałami, z którego kilku przedniejszych Turków na śmierć pobił;

o czem dowiedziawszy się Selim Car Turecki, sam się takiego kawalera męztwu chciał przypatrzyć, którego postrzegłszy książe Dymitr, ostatnią strzałę, która mu z podanych sobie została, do niego wypuścił, ale że już siły mu nie stawało, do zamierzonego celu nie trafiła, czem rozjuszony tyran, kazał go z łuków ustrzelać: toż powiada *Winkler in panegir. Michaelis Regis. Gaspar Siemek. Civis boni c.* 9. *Kojał. zaś in MS.* twierdzi, że po śmierci jego, serca z niego Turcy dobywszy, i niem się podzieliwszy, żarli, a to dla nabycia męztwa takiego, jakie w tym heroicznym mężu było. *Histor. Natur. P. Rzączyn. fol.* 313.

Michał kasztelan Kijowski, starosta Czerkaski, syn trzeci Alexandra z Skorucianki, według *Genealogji domu tego*, o tym pisze *Temberski*, że w r. 1550. Tatarów Ruskie kraje pustoszących wraz z Janem Herburtem, Alexandrem i Prokopem Sieniawskim tak pogromił, ze wielu z między nich przedniejszych w niewolą zabrał, siła plonu zwycięzką ręką odbił. Z Konstantynem książęciem Ostrogskim w r. 1579. zaciekłszy się do Siewierza Moskiewskiego, ogniem go i mieczem pustoszył: Staroduba, Czerniejowa, i inszych fortec dobywał. *Heindenstein* wprawdzieć go tam zowie kasztelanem Bracławskim, ale to zda mi się omyłka, że Bracławską mu podłożył miasto Kijowskiej: to u mnie pewna, że pierwszym był kasztelanem Kijowskim na sejmie Lubelskim w r. 1569. postanowionym. Wspomina go *Bielski jeszcze w r.* 1581. *fol.* 780. że Hali Hiereja i z synem pojmał, zostawił według *Genealogji*, dwóch synów Jerzego i Michała. *Paproc. o herb. fol.* 659. powiada że Zofia Zienowiczowna kasztelanka Połocka, była za Michałem książęciem Wiśniowieckim, ile lata kombinuję, takbym rozumiał że o tym Michale kasztelanie mowa. *Bielski f.* 597. pisze, iż gdy w Królewcu był Zygmunt August Król Polski w r. 1552. a margrabia Pruski solennie takiego gościa u siebie przez cały tydzień częstował, i z różnej strzelby ognia dawano, puszkarz tak nieostrożnie moździerz wyrychtował, że się kula ku Królowi Augustowi obróciła, i tuż podle Króla stojącego książęcia Wiśniowieckiego dworzanina królewskiego, na imie Zygmunta, który niósł szefelin przy Królu, zabiła.

Jerzy kasztelan Kijowski, starosta Kamionacki, syn Michała kasztelana Kijowskiego i starosty Czerkaskiego. Pan na Boga i sług jego szczodry: bo najprzód fundował OO. Dominikanom konwent Buski, w r. 1608. do którego zapisał dobra: Derżów. *Okol. Russ. Flor. f.* 85. W r. 1614. na kollegium nasze Łuckie ustąpił gruntu i kamienicy własnej, *Hist. Coll. Luceor.* inszym zaś domom Boskim z jego szkatuły, wiele ozdoby przybyło. Ojczyznie też i krwi swojej nie żałował, kiedy

na Tatarów ośm tysięcy z Podola z dobrym plonem w r. 1573. powracających, w sam Poniedziałek Wielkonocny uderzywszy, i ich pobił, i zdobycz odbił, i wielu ich pojmał, trzech tylko swoich rannych z tej potrzeby wyprowadziwszy; z sejmu 1613. komissarzem naznaczony do traktatów o pokój. *Constit. f.* 12. Pan i fortuny obszernej i nauki wielkiej i pobożności, umarł 1618. r. Złączył się był dożywotnie z Teodorą Czaplicowną, z niej jednak nie miał tylko córkę jednę, która będąc na opiece u Adama stryja swego książęcia Wiśniowieckiego, panną umarła. Pierwszy się ten Jerzy, schizmę odrzuciwszy, z kościołem Rzymskim pojednał: nagrobek jego z Nesterwaru wypisał *Starowol. in Monum.* czyli z Załoziec, jako *Okolski* mówi. Michał starosta Owrucki, brat rodzony Jerzego kasztelana, ten wszedłszy w kontrakty małżeńskie, z Reginą Mohilanką Jeremiego Mohiły hospodara Wołoskiego córką, gdy go Wołosza i z rządów tych i z Wołoch rugowała, wojsko zebrawszy, i tam kilka potyczek szczęśliwie wygrawszy, przywrócił do swego Państwa, wszakże skoro z ludźmi swemi odciągnął od Wołoch książe Michał, taż się fala na Jeremiego znowu wróciła, powtóre tedy z książęciem Samuelem Koreckim wtargnął do Wołoch, gdzie wojennemi trudami zniszczony, na pokój się wieczny przeniósł, *Starowol. in Bellat. Sarm. fol.* 228. czyli jako chce *Twardowski Pobudka cnoty*, w Porcellanie przez swych zarażony; z Mohylanki miał córkę Annę Zbigniewowi Firlejowi staroście Lubelskiemu zaślubioną, i syna Jeremiego Michała, podobno byli i drudzy dwaj, Alexander Tomasz, i Jerzy Krzysztof, którzy się z tymże Jeremim, razem w Krakowie 1629. w Album Kongregacyi u Ś. Barbary wpisali.

Jeremi Michał wojewoda Ruski, Przemyski, Kaniowski, Prasnyski starosta, syn Michała starosty Owruckiego, po którego śmierci w roku 1616. jako chce *Piasecki fol.* 297. gdy i brata swego rodzonego wkrótce utracił; z siostrą swoją dostał się w opiekę Konstantynowi wojewodzie Ruskiemu, stryjowi swemu; w szkołach tedy Lwowskich ucząc się, za sprawą naszych ojców, schizmę odrzucił: do cudzych potem krajów wyprawiony, najwięcej tam na polerze w wojennych dziełach czasu strawił, lustrując arsenały Niderlandzkie, fortyfikacyom się przypatrując, szyki wojsk cudzoziemskich uważając, jakby przeczuwał, że na ratunek miłej ojczyzny swojej, ta mu się nauka najwięcej przydać miała, w ostatnim jej razie; jakoż powróciwszy do ojczystej fortuny, bieg rycerskiej sławy w r. 1634. zaczął od Moskiewskiej expedycyi; w pięciu tysięcy ludzi wszedłszy w nieprzyjacielską granicę, pod Putywlem poraziwszy Moskwę, miasta, miasteczka, które mu po drodze były, albo wyciął, albo popalił: a powtórną w tymże roku do Mo-

skwy wycieczką, złączywszy się z Łukaszem Żółkiewskim w kilku tysięcy swoich, ile Pan obszernej fortuny, Kursko, Rylsk, Siewsko, miasta Moskiewskie i insze trakty w popiół obrócił, ztąd go Palej nazwała Moskwa: tą swoją przewagą tyle sprawił (co mu sam przyznawał Władysław IV. Król Polski) trwogi w nich Jeremi, że się do traktatów wielką łacnością rzucili. I dalej przeciwko Kozakom pod Starzczem w r. 1637. mężnie stanął, a w r. 1643. gdy Omer Aga wódz Tatarski w dziesięć tysięcy Ukrainę naszedłszy, wielką zdobycz z niej wyprowadzał; Jeremi pasy przeciąwszy już powracającemu, wszystek plon odbił, więźniów na wolność puścił, w dzień Przemienienia Pańskiego, wzięty w tej potyczce syn Omera, Bajram Kaszy, i od Jeremiego synowi Władysława Króla Zygmuntowi odesłany. Powtórną klęską pod Ochmatowem tychże Omer Agianów w r. 1644. 30. Stycznia, że na głowę porażono, najwięcej męztwem swojem i zwycięzką szablą dopomógł ten mąż waleczny, według świadectwa *Brachel. histor. l.* 6. *Pastor. diadem. gloriae fol.* 785. *Cluver. f.* 847. i Koniecpolskiego hetmana, który go obrońcą swoim nazwał: w tej okazyi konia pod Jeremim zabito. Jak się zaś chłopska rebellia na tę ojczyznę targnęła, żeby w pożar nie wybuchnęła pod Żołninem, Mnoho, Ślepородem, Horzycą pierwsze iskierki jej tłumił, także pod Kumejkami, Łubną Konstantynowem, Pryłuką, Niemirowem, hersztów jej poznosiwszy inszych wielu od swawolnej ligi odstraszył. Po zniesieniu wojska naszego pod Korsuniem w r. 1648. we trzech tysięcy swoich, przez siedm miesięcy mnogie kupy Kozackie na sobie trzymał, co raz za podaną okazyą urywając ich i nie na jednem miejscu rażąc: przez co sprawił, że nieprzyjaciel, nie mógł tak głęboko w tę ojczyznę wtargnąć, jak sobie zakładał. Po Piławieckiej, Zamościa przeciwko tymże Kozakom mężnie bronił, Krzywonosa i Puliana wodzów ich dostawszy, na pal dla postrachu drugich wbić kazał, Krzywoszapkę i Gandzę, w znaczną kwotę swoich ludzi dufających, zniósł pod Machnówką. Zbarazkie oblężenie, jak wielkiem sercem, jak nieustraszoną przewagą, jak mądrym przemysłem wytrzymał, trudno wypowiedzieć, pierwszy na wszystkie sztychy, jakoż w nogę kulą tam postrzelony, ostatni z pola schodził: wątpliwość jednak została, gdzie więcej pracował, czy dzień i noc uganiając się z tak licznym nieprzyjacielem, czy Polską kawaleryą w tem oblężeniu zostającą, nie płatną od długiego czasu, kojąc; to pewna, że już powagą, już obietnicami, już różnemi podarunkami, przecież wmówił to w nich skutecznie, że do końca samego nie przerwaną odwagą się bronili. Znowu potem pod Beresteczkiem, gdy Chmielnicki na zgubę Polski wielkie wojsko uzbroił, Jeremi książe

uprosiwszy sobie u Króla Jana Kazimierza, żeby pierwszy mógł się o nich z ludźmi swemi otrzeć, tak silnie na nich uderzył, że złamawszy co najprzedniejsze szyki ich, drogę do pamiętnego tam zwycięztwa z Kozaków szablą swoją naszym otworzył: ostatnia to jego potyczka tryumfalna była, w roku albowiem 1651. 22. Sierpnia, maligną ośmdniową w Pawołoczy strawiony, wieku swego 39. na tryumf do nieba przeszedł. Pan jak wielkiej u wszystkich z heroicznych dzieł swoich stymy, tak u zazdrosnych szczęściu jego, niemniejszej nienawiści; tej on póki żył, lubo tak wiele razy z nieprzyjaciół tryumfował, nigdy nie pokonał, i owszem wraz z jego tryumfami rosła. U Władysława jeszcze Króla gdy Jeremi książe w licznym gronie szlachty Ruskiej jeździł do Warszawy, udawały go zawisne gęby, jakby coś nad *aequalitatem*, przywłaszczał sobie, przez co Władysława serce tak mu zajątrzyli, że póki żył, lubo na uprzejmie zasłużonego sobie, patrzał zawsze jak na affektującego coś więcej nad inszych. Jan też Kazimierz Król, że w r. 1649. na elekcyi jego więcej sprzyjał Karolowi Zygmuntowi książęciu, niżeli jemu, urazę swoję o to tak głęboko w pamięci zapisał, że jej żadne dla niego podjęte krwawe prace, zwycięzkie trudy z znojem, nigdy zagluzować nie mogły. Pospolity tedy wszystkich głos godnym go nie jednej buławy sądził, minęła. Pod niewolą hetmanów regimentarzem go sobie i życzyło rycerstwo Polskie i obrało we Lwowie u OO. Bernardynów, i tu ubliżono. Skutek jednak pokazał jak wiele szkodowała Polska, że tego Hektora Polskiego rządów nad wojskiem Polskiem, pod te tam czasy nie znała, szczęśliwszaby daleko była. Przecież tak Koniecpolski jako i Potocki hetmani, dzielność jego w najpierwszym honorze u siebie zasadzali, sławą dzieł jego ujęci: Michał Fiedorowicz i Alexy Michałowicz syn jego, Carowie Moskiewscy, posłów swoich do niego posyłali. Rakocy książe Siedmiogrodzki, Tcuderdar podskarbi Porty Ottomańskiej, Ślangierej chan Tatarski, czcili jako wielkiego wojownika. Chwalił Rzym do podziwienia nieprzełamaną odwagę, nawet, ile już po śmierci jego, dopiero mu zazdrość przyznała, że był Pan bez przysady. Z heroicznemi cnotami i moralne, ligę w nim trzymały. Bachusa i Wenery, wojennym ludziom szkodliwe poczwary, jak sam nie nawidził, tak od swego obozu chciał ich mieć jako najdalej. Na kawaleryą swoję szczodry, na występnych surowość łaskawością przeplatał, we wszystkich przygodach wspaniałego animuszu, co rok z intraty swojej sto ośmdziesiąt tysięcy rozrzucał między rycerskich ludzi, a gdy mu pewnego czasu pieniędzy nie stawało, na wykupno pięciu OO. Bernardynów, tyleż znacznych żołnierzy z niewoli Tatarskiej, sygnet swój ślubny, z skarbcu Zamojskich sobie dany,

z chęcią ofiarował. Nad to fundował w Przyłuce OO. Dominikanów, *Okol. Russ. Flor. fol.* 57. kościoły w Łubnie, Rumnie, Lochwicy, w Wiśniowcu zaś wspaniałą stawiać począł Bazylikę, ale tę złość Kozacka z gruntu wyrzuciła, w Białym kamieniu i Mosznie farne kościoły wystawił i uposażył. W Soboty pospolicie do batalji przystępował, i miał to sobie za pewny prognostyk zwycięztwa swego, dla tego też ten dzień szczególniejszem nabożeństwem obchodził zawsze. Pisali o nim *kanon. in Classico sepulchrali*, *Pastor. in Diadem. Gloriae. Janczyński in MS.* który przydaje o nim, że nie raz był w niebezpieczeństwie życia od Popów Ruskich, o to zawziętych na siebie, że się dziedzicznej z przodków swych wyrzekł schizmy. *Potoc. Centur. Viror. f.* 89. *Temberski Stanisl. in Chron.* gdzie i to powiada, że gdy między tym Jeremim i Kazanowskim sporka urosła o dobra Rumno nazwane pobliższe Moskwie, Jeremi widząc jak królewskie serce do Kazanowskiego się z faworem nakłaniało, wojska dwanaście tysięcy uzbroił, atoli Władysław w r. 1635. uspokoił te między niemi niesnaski: więc gdy książe już w possessyi dóbr tych od Króla zostawiony, chciał utorować drogę do Moskwy, posłał ludzi swoich na wycinanie lasów, a przez to rozprzestrzenienie drogi: broniła mu tego wprawdzie Moskwa, ale Jeremi posławszy więcej ludzi swoich odpędził Moskwę nie bez jakiej w nich klęski, o co gdy się skarżył Car Moskiewski na książęcia Wiśniowieckiego przed Władysławem IV. ten odpowiedział: Większe prawo ma do Moskwy książe Jeremi, niżeli Car Moskiewski do Rumna. Gdy jaka przygoda na tę ojczyznę przypadła, zwykł był mawiać, *Calamitas Patriae*, *lamentatio est Jeremiae.* Złączył się był dożywotnie z Gryzeldą Zamojską Tomasza kanclerza wielkiego koronnego córką, z której syn

Michał Król Polski; o nim indziej się mówić będzie, gdzie o Królach Polskich. (?)

Iwan starosta Szyski, syn Michała, brat Alexandra i dwóch Fiedorów, jako się wyżej mówiło; bodaj to nie o nim pisze *Biel. fol.* 590. i *Orichov.* że w r. 1549. w Peremirce zamku, nie mając ani tyle ludzi, któremi się mógłby wielkiemu mnóstwu Tatarów oprzeć, ani ammunicyi, gdy go ci tym czasem nagle napadłszy gwałtownym impetem dobywali, poddał się i z żoną swoją, ale potem wyszedłszy z niewoli, nie na jednem miejscu, dał się im dobrze w znaki, mszcząc się swojej krzywdy, mąż właśnie do wojny urodzony. Rozumiem, że to ten Iwan, miał za sobą Nastazyą Olizarównę wdowę po Januszu książęciu Kowelskim Sanguszku, jakom mówił pod Olizarami. *Genealogia także książąt Czartoryskich* powiada, że Iwan książe Wiśniowiecki pojął był Magdalenę Deszpotownę, która

po jego śmierci poszła za Alexandra Czartoryskiego. Córka tego Iwana, ile z komputu lat wnoszę, Katarzyna wydana koło r. 1540. za Grzegorza Alexandrowicza Chodkiewicza, starostę na ten czas Tykocińskiego, a potem kasztelana Wileńskiego i hetmana w. ks. Litewskiego, z którą w posagu puścił mu był dobra Kniehinin, jakom się doczytał *in Monim. Coll. Ostrog. S. J.* Synów zaś według *Genealogji* dwóch było, Jędrzej i Konstantyn. *Paprocki* jeszcze i Alexandra do nich rachuje, a z niego znać *Twardowski Pobudka cnoty*; straszny Tatarów pogrom, mąż wojenny.

Jędrzej wojewoda Wołyński starosta Łucki, syn Iwana starosty Szyskiego, w r. 1578. z tym tytułem podpisał list *Infeudat. Króla Stefana*, przedtem zaś pierwszym był kasztelanem Wołyńskim w r. 1569. na sejmie Lubelskim postanowionym, kędy podpisał unią Litwy z Koroną. *Constit. f.* 170. i 1572. u *Paproc. fol.* 524. idąc torem przodków swoich, chwały rycerskiej chciwy, z Stefanem Batorym Moskwę wojując pod Pleszkowem, w r. 1581. Mikołaja Chostowina piechoty Moskiewskiej wodza pojmał, i do Króla przyprowadził *Biel. fol.* 783. *Heindensztein*, *co i Konstytucya namienia tegoż roku fol.* 375. na inszych także miejscach nie mniejszem sercem krew swoję poświęcił na dobro tej ojczyzny, przybrał był sobie w dożywotnią przyjaźń, według *Geneal.* Eufemią Wierzbicką, według *Starowol. in Monum. fol.* 244. Eufemią Wierzejską, z której spłodził Konstantego i Dymitra w dziecińtwie zmarłych, i cztery córki. Elżbietę Eufemią Mikołaja książęcia Radziwiła Sierotką nazwanego, wojewody Wileńskiego małżonkę, była to Pani cnót wielkich, wyrzekłszy się albowiem schizmatyckich błędów, przykładem swoim i matkę swoję i brata dziedzica na Rakowie do tegoż pociągnęła, jako pisze *Sacchinus Histor. Societ. p.* 5. *lib.* 9. *num.* 83. w r. 1589. na ubogich szczodrze łaskawa, którym nie dosyć na tem mając, że fortunę swoję wysypała, jeszcze ostatnią wolą rozkazała, żeby ciało jej ubóstwo do grobu wniosło, a expens pogrzebowa, która pompę książęcą miałaby zastąpić. na nich żeby podzielona była. *M. Raderus in dedicat. Viridarii. Annuae Societ.* 1596. Nagrobek jej z kościoła Nieświezkiego Soc. Jesu wypisany od *Starowol.* tak o niej mówi: *Altare S. Crucis ad Ecclesiam S. J. Nieswiesii*, *et monasterium S. Euphemiae munificentissime auxit*, *hospitale S. Spiritus locupleti proventu dotavit*, *Coenobium Ordin. S. Francisci Minorum de Observantia suis sumptibus erigi curavit*, *multa in aras et pauperes liberalitate*, *unde Mater egenorum vocabatur*, *in oratione assidua*, *omnibus dotibus ornatissima*, *nondum expleto* 27. *aetatis anno obiit*, *relictis*

quinque filiis. Annę Mikołajowi Sapieha wojewodzie Witebskiemu, Zofią Janowi Pacowi cywunowi Wileńskiemu, Alexandrę książęciu Czartoryskiemu Jerzemu, zaślubione, ta Alexandra do fundacyi Klewańskiego kościoła siła się przyczyniła, niewiem czy nie taż sama Alexandra, była powtórnym związkiem za Mikołajem Radziwiłem książęciem na Dubinkach i Birżach wojewodą Nowogrodzkim, jako pisze *Geneal. Radziwiłow.* koło r. 1580.

Konstantyn wojewoda Kijowski, syn drugi starosty Szyskiego, z tym go tytułem kładzie *Genealogia*, ale mnie się nigdzie indziej nie dostało czytać o tem jego krześle: pisze o nim *Kojałow. in MS.* że za Króla Augusta dwieście usaryi własnym kosztem przeciwko Moskwie uzbroił i sustentował. Był osobą swoją w tej potrzebie, którą Serebnego wodza Moskiewskiego zniesiono, w roku 1567. pod Czaśnikami. *Biels. fol.* 622. wspomina go i *Paproc. o herb.* gdzie powiada, że miał za sobą Świerczownę, i z niej zostawił potomstwo. Wziął ten Konstantyn od Króla Augusta w zasługach Horynkę z niemałem cnót swoich zaleceniem.

Konstantyn wojewoda Ruski, syn Konstantego wojewody Kijowskiego, starosta Krzemieniecki, Marsem i ten tchnął, i nie inszym duchem, tylko tym którym prawie wszyscy książęta z tego domu żyli, żeby za ojczyznę i dla dobra jej ani fortuny, ani życia nie żałować; z Zamojskim tedy hetmanem przeciwko Michałowi hospodarowi Wołoskiemu w gromadnej kawaleryi swojej stawając, pięknie się i z samego hetmana tego pochwałą, zaszczycił. Wkrótce z Jerzym Mniszchiem wojewodą Sendomierskim, Dymitra na tron Moskiewski wprowadził i osadził, a po zabiciu jego; gdy stancyą Konstantyna książęcia, rozjuszony gmin pospólstwa naszedłszy, gwałtem go dobywał, ten w pięciuset swoich, nietylko że ich impet wytrzymywał, ale też z tysiąc ich trupem położywszy, dziewiętnastu swoich tylko straciwszy; przez dwa dni tedy dzień i noc uganiając się, z nieprzeliczonym tłumem ludzi, gdy nakoniec budynek drewniany od gęstego z dział strzelania wytrzymać nie mógł, chwalebnemi kondycyami pokój zawarłszy, do ojczyzny sobie drogę otworzył. *Petricius lib. 2. Histor. Moschov. Potoc. Centur. Vir. fol.* 103. Po zejściu książąt Zbarazkich, ile że to jednaż krew w tych dwóch familiach była, wszystka się ich fortuna do niego ściągnęła. Cztery razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Anną Zahorowską kasztelanką Bracławską, drugi raz z Urszulą Mniszchowną wojewodzanką Sendomierską, której siostra była za Dymitrem Carem Moskiewskim, trzeci raz z Katarzyną Korniaktowną z Białobosz, pozostałą wdową po Alexandrze Chodkiewiczu wojewodzie Tro-

ckim, ale z obiema żył *sterilis*, czwarty raz z Heleną Strusiowną starościanką Halicką i Chmielnicką pozostałą wdową po Walentym Kalinowskim generale Podolskim. *Okol. Russ. Flor. fol.* 99. Z Zahorowskiej były dwie córki, Maryanna Jakóba Sobieskiego kasztelana Krakowskiego ale *sterilis*, Helena Stanisława Warszyckiego kasztelana Krakowskiego małżonki, i syn Janusz, o którym niżej. Z inszych zaś także dwie córki spłodził, Teofilę Piotrowi Szyszkowskiemu kasztelanowi Wojnickiemu, i Annę Janowi Zamojskiemu kasztelanowi Chełmskiemu, i strażnikowi koronnemu, zaślubione; i synów dwóch, Alexandra starostę Czerkaskiego, wielkiego choć w młodym wieku wojownika, ale bezpotomnego. *Constit.* 1590. *f.* 588. approbuje niektórych dóbr kupno tego Alexandra, od Michała Bajbuzy nad rzeką Sułą leżących, i Jerzego starostę Kamionackiego, ten z Eufrozyny Eulalji hrabianki Tarnowskiej kasztelanki Zarnowskiej, która po jego śmierci poszła za Radziejowskiego podkanclerzego koronnego, tylko jednę córkę zostawił Konstancyą Samuela Leszczyńską obożną koronnego *sterilem*. Urodził się ten Konstantyn w r. 1564. umarł 1641. przeżył lat 77. *Annuae Societ. w r.* 1595. piszą że od schizmy ks. Kasper Nahajus S. J. z kościołem go Rzymskim katolickim pojednał, wraz i z siostrą jego, której się jednak nigdzie nie mogłem doczytać.

Janusz koniuszy koronny, starosta Krzemieniecki, syn Konstantego wojewody Ruskiego z Zahorowskiej, młodsze lata w rycerskim kunszcie pod Szpinolą, wielkim niegdy Hiszpańskim wojownikiem w Niderlandzie polerował, w którym tak potem w różnych okazyach, nietylko experyencyą, ale i serdecznem męztwem wygórował, że go zdolnym buławy mniejszej koronnej osądził Władysław IV. Król Polski, którą mu i przysłał w r. 1636. ale go już przy zgonie znalazła passującego się z śmiercią. W Polszcze najpierwej się zakazał z dzielnością swoją przeciwko Osmanowi Carowi Tureckiemu pod Chocimem, potem przeciwko Gustawowi Królowi Szwedzkiemu w Prusiech, przeciwko Moskwie z Władysławem Królem, przeciwko Abazy Baszy dwie chorągwie pieszą i jezdną okryte, swym kosztem wystawiwszy, stanął, kędy gdy nieprzyjaciel na obóz nasz silnie nacierał, pieszo książe Janusz z swojemi ludźmi przypadłszy na posiłek, nie tylko wstrzymał na sobie cały impet jego, i gęstych kul grady, ale go i od obozu odpędził. Temże męztwem i Murtazego Baszę łamał, wielki ten Polski kawaler. Tatarów też na Ukrainę wyciekających, dobrze i nie raz gromił, a żeby była zawsze gotową miała z niego obronę ojczyzna, na dworze swoim ludzi rycerskich trzymał, i znaczny komput do boju, na których co rok sto dwadzieścia tysięcy

z skarbu jego liczono. Z tejże ku ojczyznie miłości, pewnych swoich dóbr dziedzicznych ustąpił dla ugruntowania pokoju. Władysław IV. obrał go swoim do stanów Rzeczypospolitej oratorem o tron Polski konkurrując, jakoż imieniem jego dotarł pożądanego skutku: *Porządek elekcyi fol.* 10. i *pacta conventa* poprzysiągł. Na tejże elekcyi, gdy heretycy i schizmatycy, dawnemi czasy duchowieństwu w Polszcze pozwolone przywileje wątlić chcieli, a sobie nowe ugruntować, murem się przeciwko nim stawił książe Janusz. W r. 1620. deputatem będąc na trybunał koronny, Aryanów, przy wierze katolickiej stawając, sprawiedliwie potępił. OO. Bernardynom do Zbaraża niegdy wprowadzonym, i konwent dokończył szczodrobliwie, i sustentacyą opatrzył. Posłując na sejm 1634. komissarzem wojennym do boku hetmańskiego naznaczony. *Constit. fol.* 3. Umierając gdy mu Boga pod osobami chleba utajonego przyniesiono, z łóżka się porwał, i padłszy na ziemię krzyżem, z wielkiem go poszanowaniem przyjmował, aż się też do niego pokwapił po zapłatę, w samej prawie porze, kiedy i na Niebo i dla ojczyzny zabierał się więcej pracować. *Potoc. Centur. Viror. fol.* 102. *Twardow. Pobudka cnoty*, *Czartliński Wizerunek.* Miał za sobą Eugenią Katarzynę Tyszkiewiczownę wojewodzankę Wileńską, która po jego zejściu ponowiła śluby z książęciem Radziwiłem, z tej było dwóch synów, Dymitr i Konstantyn.

Dymitr Jerzy kasztelan Krakowski, hetman wielki koronny, Białocerkiewski, Drahimski, Lubomski, Solecki, Kamionacki starosta, syn starszy Janusza książęcia koniuszego koronnego, przedtem zaś najprzód strażnik koronny 1658. potem wojewoda Bełzki 1669. i hetman polny koronny; dalej wojewoda Krakowski 1678. umarł kasztelanem Krakowskim w r. 1682. w Krakowie u Ś. Trójcy pogrzebiony: wkroczył był w związki małżeńskie 1*mo voto* z Maryanną Zamojską kasztelanką Czerniechowską, z tej zostały się trzy córki, Salomea zakonnica Ś. Benedykta we Lwowie u Wszystkich ŚS. ale potem do Przemyśla przeniesiona, ksienią tamten klasztor rządziła, kędy świątobliwie umarła; Zofia Wacława Leszczyńskiego wojewody Podlaskiego powtórna małżonka, zeszła w r. 1681. wieku swego 26.; Eugenia Katarzyna Koniecpolska kasztelanowa Krakowska, ale *sterilis*, ta w roku 1669. koronę swoję ślubną złotą drogiemi kamieniami sadzoną powiesiła na obrazie cudownym Matki Boskiej w Częstochowie. *Nieszpork. Analect. fol.* 325. Był i syn tegoż Dymitra Janusz, ale potomstwa żadnego nie zostawił. 2*do voto* w r. 1671. ślub brał z Teofilą księżniczką Zasławską wojewodzanką Krakowską, Władysława Dominika i Katarzyny Sobieskiej kasztelanki Kra-

kowskiej córką, która bezdzietną będąc z Dymitrem, po śmierci jego poszła za Józefa Lubomirskiego marszałka w. koronnego. Był to Pan z młodości swojej do heroicznych dzieł przyuczony, we wszystkich za Jana Kazimierza okazyach, których pod te tam czasy obszerne pole było. W Zbarazkiem oblężeniu z Jeremim Michałem książęciem Wiśniowieckim, i Konstantynem bratem swoim (*Kochowski in panegir.* i czwartego przydaje Dymitra, który tamże z niewczasu i trudów życie położył, stryjem mu miał być Jeremi Michał: *Janczyński* go zaś *in MS.* zowie stryjecznym tegoż) początki Marsowe założył. Pod Krzemieńcem potem na Tatarskich karkach pokazał, jak silna była książęca szabla, także pod Zwańcem i Soczawą na Kozackich, kędy Chmielnicki młodszy zginął. Prawdać że po umknieniu się Jana Kazimierza za granice Polskie dla Szwedzkiej burzy, gdy się wojsko kwarciane szczęściu Karola Króla Szwedzkiego kłaniało, i on też w tęż ligę wszedł z Szwedami, jako pisze *Tulden lib.* 5. w r. 1655. ale ją wkrótce tak rozerwał, że z Czarneckim się złączywszy, gdy Karol z Rusi powraca, nie małą go klęską przywitał, *Tulden lib.* 6. a potem i na innych miejscach sił jego dobrze przytarł. Na Moskwę zaś, gdy się pora wojenna otworzyła, pod Cudnowem i Słobodyszczami, szczęśliwie wojował: w r. 1660. za Janczarychą koło Chmielnika z swoim pułkiem jak im był ciężki, świadczy *Zieleniewicz, i Autor potrzeby Cudnowskiej.* Bił i Węgrów pod Sachnanem. Za buławy zaś jego pamiętne z Turków zwycięztwa pod Chocimem i Żórawnem, potomnym wiekom na zaszczyt tego domu, świat Polski głosić będzie. *Potoc. Centur. Viror. fol.* 3. *Kochowski etc. Nieszpork. in Annal.* jego na obraz Matki Boskiej w Częstochowie szczodrobliwość zapisał *fol.* 326. ale go omylnie wojewodą Wołyńskim nazwał. Na żołnierskich ludzi jak fortuny swojej nie żałował, tak karności rycerskiej w nich pilno przestrzegał.

Konstantyn najprzód wojewoda Bracławski, *Constitut.* 1676. *fol.* 9. potem Bełzki, Gliniański, Osiecki starosta, syn drugi Janusza koniuszego koronnego, brat Dymitra kasztelana Krakowskiego, i wszystkich jego tak zwycięzkich potrzeb, jako i trudów dla ojczyzny podjętych, nierozdzielny towarzysz, był komissarzem do traktatu Zorawińskiego w r. 1686. wyzuł się z śmiertelności, w katedrze Lwowskiej pochowany, dnia ostatecznego czekać będzie. Dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Urzulą Teresą z Wielkich Kończyc Mniszchowną wojewodzanką Wołyńską, ale z tej potomstwa nie było; drugi raz z Anną Chodorowską podkomorzanką Lwowską, z tej była córka Franciszka, Kazimierza Tarła starosty Goszczyńskiego małżonka, i synów dwóch, Janusz i Michał.

Janusz Antoni kasztelan Krakowski, starosta Krzemieniecki, Parczewski, syn Konstantego wojewody Bełzkiego; nieporównana w nim ludzkość, Pańska szczodrobliwość, męztwo, którego dał dowody pod Koniecpolem i indziej, gładkość wymowy, do najpierwszych w tej ojczyznie powodowały go krzeseł: Marszałek najprzód nadworny Litewski, kasztelan Wileński z sejmu 1703. komissarz do rewizyi skarbu koronnego, *Constitut. fol.* 13. i deputat na trybunał skarbowy Litewski, *fol.* 29. wojewoda Krakowski. Marszałkował w trybunale koronnym w r. 1710. Na komissyi Radomskiej 1721. Fundował kollegium nasze w Krzemieńcu, we Lwowie do fundacyi i struktury kościoła i klasztoru OO. Franciszkanów Ś. Antoniego, siła się przyczynił, nie mniej i na inne przybytki Boskie hojny. Jest w druku jego książka *in 4to pod tytułem: Sposób krótki, łacny i pewny do zbawienia, myśl dobra, z Francuzkiego na Polski język przetłom. w Poznaniu* 1728. 2do. *Mowa na weselu Rzewuskiego Podczaszego Koron. i z Potocką in fol. Lublini* 1731. Wszedł w kontrakty małżeńskie z Teofilą Leszczyńską herbu Wieniawa wojewodzanką Podlaską, wdową po Konarzewskim, ta mu powiła tylko córkę Franciszkę, która żyła z książęciem Radziwiłem kasztelanem Trockim, hetmanem polnym Litewskim. Życie to śmiertelne zykończył Janusz we Lwowie w roku 1741. tamże w katedrze pogrzebiony.

Michał Serwacy wojewoda Wileński, hetman wielki Litewski, syn drugi Konstantego wojewody Bełzkiego. Wielkie księztwo Litewskie, pod czas dawnej burzy, skonfederowawszy się w r. 1700. jego sobie za marszałka, czyli raczej praw swych i wolności obrońcę obrało: w r. 1703. już na ten czas hetman polny Litewski, marszałkował izbie poselskiej na sejmie Lubelskim, wziął potem buławę wielką Litewską, z którą gdy Moskwę heroicznie nie raz poraził, od nich w niewolą wzięty, czas niejaki tam z utesknieniem przepędził, że nie mógł, jak sobie życzył na dobro tej ojczyzny pracować. Wywikławszy się z niej nie bez osobliwszej pomocy wieleb. księdza Boboli Jędrzeja Soc. Jesu męczennika, wziął pieczęć wielką Litewską, ile że buławy pod niebytność jego w insze się ręce dostały: podczas kanclerskiej funkcyi, dwa razy marszałkował w trybunale Litewskim głównym, raz w r. 1721. drugi raz w r. 1732. nawet po śmierci obudwu hetmanów, gdy regimentarstwo mu wojsk Litewskich przydane, od Augusta III. Króla na krzesło województwa Wileńskiego i z buławą wielką wyniesiony. Trzy razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Katarzyną księżną Dulską marszałkowną Litewską, z tej się zostały dwie córki, Anna Ogińskiemu wojewodzie Trockiemu, Elżbieta Michałowi

Zamojskiemu wojewodzie Smoleńskiemu, zaślubione; drugi raz z Magdaleną księżniczką Czartoryską chorążanką Litewską, ta bezdzietna, trzeci raz z księżną Radziwiłowną kanclerzanką Litewską, wdową po Flemingu Jakóbie Henryku koniuszym Litewskim, feldmarszałku Saskim. Są w druku te jego książki: 1mo. *Medytacye na różne wybrane z Pisma Świętego texty, na każdy dzień roku, Ks. Pawła Segnerego S. J.*, *przetłomaczone na Polskie, w Warszawie* 1728. *in 4to.* 2do. *Quinque Psalmi in detentione Głuchoviensi compositi, albo Pięć psalmów wierszem, w Częstochov. in 4to* 1711. 3tio. *Historya ludu Bożego.*

Michał książe Wiśniowiecki hetman wielki Litewski, wojewoda Wileński umarł roku 1743. ostatni tego wielkiego domu. — *Historya ludu Bożego* o której tu czyni wzmiankę *Niesiecki*, jest to tłomaczenie księgi francuzkiej ks. Berroger Jezuity, ale podopierwsze tylko księgi tej historyi są tłomaczone przez Wiśniowieckiego. — *Krasicki.*

Wiśniowski *herbu Prus 1mo,* w Lubelskiem województwie i w ziemi Chełmskiej. Jan Wiśniowski 1537. podpisał *inter praesentes* przywilej Rusi dany. Stanisław z Wiśniowa Wiśniowski, który z chwałą imienia swego wojował przeciwko Turkom za Rudolfem II. Cesarzem w Węgrzech pod Sygetem, i w Wołoszech przeciwko Rozwanowi z Janem Potockim, co o nim głosi kamień grobowy w Krakowie u OO. Franciszkanów. *Starow. in Monum.* Tobiasza są *Treny wierszem Polskim wydane w r.* 1585. N. Wiśniowski nazwany Owiesek starosta Mławski, u *Paproc. o herb. fol.* 175. N. Pawła Jabłonowskiego; Dorota Stanisława Borkowskiego herbu Nowina; Maryanna chorążanka Pińska, Drzewieckiego Piotra stolnika Chełmskiego, małżonki. Dominik pisarz Przemyslki miał za sobą Bolestraszycką, Jan Barbarę Krzepicką, N. Joannę Strzegocką i z niej potomstwo, N. Wiśniowski sędzia Nowogrodzki z sejmu 1638. komissarz do granic. *Constit. fol.* 31. Walentyn i Jędrzej pisarz grodzki Chełmski z sejmu 1647. naznaczeni do rewizyi ksiąg ziemskich Chełmskich i Krasnostawskich, *Constit. fol.* 38. był potem ten Jędrzej podsędkiem ziemskim Chełmskim i podstarościm grodzkim w roku 1667. *Constit. fol.* 27. i 35. a w r. 1676. sędzią ziemskim Chełmskim, *Constit. fol.* 10. pisał się z Karniowa. Drugi Jędrzej łowczy Chełmski 1667. *Constit. fol.* 23. Mikołaj pisarz grodzki Grabowiecki 1647. i poborca. *Constit. fol.* 28.

N. Wiśniowski kustosz Przemyski. — Józef komornik ziemski Krzemieniecki. — Stefan pisarz grodzki Kowieński. — Ignacy sędzia ziemski Piński. — Józef rotmistrz Piński. — *Krasicki.*

Wissyger *herbu Bogorya, Stryjkow. Paproc. Okol.* w księztwie Litewskiem.

Wiszowaty *herbu Roch*, w Podlaskiem województwie, w Krakowskiem i na Rusi, i ten dom uplątał się był w dyssydeńckich nowinkach. Co z tego poznać, że Jędrzej Wiszowaty, z Fausta Socina głównego herezyarchy córki urodzony, napisał *Narrationem Compendiosam quomodo in Polonia a Trinitariis Reformatis, separati sunt Christiani Unitarii, która weszła do druku in Biblioth. Antitrinitariorum u Krzysztofa Sandyusza pag.* 207. jako pisze *Hoppius in Schediasmate fol.* 122. tamże u *Sandyusza jest list o życiu i śmierci jego pag.* 219. Mikołaj Wiszowaty spłodził dwóch synów, Konstantyna i Abrahama. Z tych Konstantyna syn Stanisław z Wituńskiej spłodził Marcyana bezpotomnego i córkę Elżbietę Wroceńską. Abraham zaś komornik graniczny ziemski Brański pojął Maryannę Szumkowską, z którą weszły w ten dom dobra Szumków, z którego potomkowie jego w Krakowskiem i Sendomierskiem województwach osiadłszy, pisali się: z tej zrodził Wojciecha *sterilem* i Jana, od którego były dwie córki, Skrzypkowska i Łopieńska, tyleż synów Marcyan i Stanisław, z drugiej zaś żony Anny Sicheniowny, miał synów pięciu: Mikołaja, Benedykta, Marcyana, Łazarza i Stanisława. Mikołaj podczas koronacyi Zygmunta III. Króla zginął, Benedykt, zostawił Krzysztofa i Jana, i córkę Annę Moskorzewską, Marcyan podstoli Podlaski, umarł bezdzietny, Łazarza synowie, Jakób w Prusiech wojując, poległ w okazyi. Stefan i Paweł ludzie rycersey, i córka Anna Ślesińska: jam czytał, że Zuzanna Wiszowata dziedziczka na Sokolnikach i Dybowce, z Krakowskiego województwa, była za Adamem Ślesińskim podczaszym Łęczyckim. Stanisław ostatni syn Jana z Sicheniowny spłodził Jędrzeja, Teodora, Mikołaja i Benedykta. Michał Sebastyan Wiszowaty, podstarości i sędzia grodzki Lwowski w r. 1657. *Acta Castren. Leopol.* N. miał za sobą Konstancyą Kozierowską pozostałą wdowę po Nielawickim, z tej synowie, Józef cześnik Liwski, Stanisław porucznik pod piechotą w wojsku Polskiem, i Konstantyn, i córka Joanna. N. miał za sobą Małgorzatę Morsztynownę starościankę Filipowską.

Wiktor Wiszowaty roku 1778. miecznik Łomżyński. — Jakób sędzia grodzki i podstarości Łomżyński. — *Krasicki.*

Witanowski, w Brzeskiem Litewskiem. Jan i Piotr Witanowscy na Władysława IV. Krzysztof, Jan, Michał na Jana Kazimierza elekcye pisali się. Kazimierz Witanowski tenutarz Pojezierski: mają kolligacye z Chodkowskiemi. N. miał za sobą Helenę Młoszewską.

Witkowski *herbu Nowina*, w Krakowskiem województwie. Jarosz i Seweryn Witkowscy bracia rodzeni. Z tych

Seweryn chorążym był księztwa Zatorskiego, pisał się z Rudułtowic, bywał posłem na sejmy i deputatem na trybunały, miał za sobą Rusocką, (*Baranowski* zaś powiada że Brandysownę herbu Radwan i z niej potomstwo) zostawił z niej córek dwie, z których starsza z Stefanem Dembińskim, druga najprzód z Zygmuntem Dembińskim, po nim z Janem Ostrogorskim dożywotnie zmówione; synów zaś trzech: 1. Paweł miał syna jednego, który w obozie pod Toruniem umarł, i córkę Zofią, ta 1*mo voto* była za Dembińskim podkomorzycem Sendomierskim, 2*do voto* za Jędrzejem Kuczkowskim. 2. Stanisław umarł bezpotomny. 3. Seweryn z sejmu 1667. komissarzem do rewizyi naznaczony, *Constitut. fol.* 31. ten z Anny Bolestraszyckiej, spłodził córkę Zofią Janowi Karolowi Jeziernickiemu zaślubioną, ale bezdzietną, i synów trzech, Stanisława którego żona Ujejska, z tej był syn Samuel ksiądz, i córka Maryanna Gawrońska; Alexandra, ten młodzianem umarł, i Pawła, ten pojął Bogumiłę z Biały Bielską miecznikownę Lubelską, z którą zostawił córkę jednę, Annę Gedyminową stolnikową Smoleńską, i synów trzech, Marcyana, który poległ w batalji pod Kaliszem ze Szwedami, Stanisława, i Jana w zakonie Soc. Jesu, ten z rektorstwa Poznańskiego do Francyi do Schambora zajechawszy, tamże życie skończył w r. 1732. Jest w druku jego książka luboć bez imienia jego wydana: *Obserwacye Święte, to jest nabożeństwo, na niektóre dni i święta przedniejsze przez rok, w Poznaniu in* 4*to* 1730. Jarosz brat Seweryna chorążego Zatorskiego, miał za sobą Elżbietę Wieruską z Lubomirskiej urodzoną, siostrę pułkownika, która mu powiła córkę Annę, Adryana Bełchackiego małżonkę, i synów dziesięciu. Z tych Stefana zabito, Krzysztof w wojsku zginął. Gabryel miał za sobą Barbarę Buczacką, z której zrodził trzy córki, Maryannę, ta poszła za Franciszka Secygniewskiego, Beatę, ta panną umarła, Annę ta wydana za Krzysztofa Drozdowskiego. Hieronim miał za sobą Ogonowską, z nią *sterilis*. Jan Boratyńską wdowę po Secygniowskim, z tej było dwóch synów, Alexander i Stanisław, tyleż córek, z tych jedna żyła z Zygmuntem Budziackim, druga z Felicyanem Trzemeskim: inni synowie Jarosza w różnych okazyach poginęli, wojskową służąc. Tegoż Seweryna chorążego i Jarosza, był brat stryjeczny, który zostawił synów czterech: Samuela, Władysława, Ludwika i Alexandra. Samuel mąż rycerski miał za sobą Rusecką, z której zostało się pięć synów, i córek trzy, jedna z nich Kłobukowska, synowie zaś młodzianami pomarli. Tegoż ojca Samuelowego, był brat stryjeczny Jan dziedzic dóbr Halkowa pod Bielskiem, zrodził synów dwóch, Jana i Jędrzeja, od Jana zostało synów trzech, Jakób który miał za sobą Sta-

rowiejską, Jan który z Bystronowską bezpotomny. Stefan który pojął Rusecką, córki tegoż Jana dwie zakonnicami w Raciborzu, trzecia Magdalena za Franciszkiem Starowiejskim. Jędrzej syn Jana, najprzód miał za sobą Palczewską, z nią *sterilis*, *2do voto* Waśniewską, z tej córek trzy, Bobrowska, Radomyska, trzecia zakonnicą, i syn Władysław, *3tio voto* Kuniecką, z tej syn Antoni Paulitą został. Są i w księztwie Litewskiem, Jan w województwie Mińskiem, Władysław w księztwie Żmudzkiem 1674. r. Franciszek w Brześciańskiem z matki Paszkowskiej herbu Zadora urodzony.

Witkowski *herbu Pory*, w Łęczyckiem województwie, od Jaroskowskich swoję linią prowadzą, gdy bowiem Alexander Jaroskowski syn Jakóba i Oszkowskiej herbu Lubicz wziął działem Witkowice, od nich przezwany Witkowskim, ten z Krystyny Koszkowskiej herbu Dołęga, którą Kalińska herbu Topor siostra suffragana Lwowskiego urodziła, spłodził córkę Katarzynę zakonnicę S. Brygitty we Lwowie, i synów trzech, Łukasza dziekana katedry Lwowskiej, proboszcza Jaworowskiego, protonotaryusza apostolskiego 1665. Macieja i Stefana męża rycerskiego, tak w okazyach przeciwko Kozakom, jako i w Prusiech przeciw Szwedom. N. była za Alexandrem Paprockim.

Witoniski *herbu Syrokomla*, w Wołyńskiem województwie: Stefan na Witoniszu Witoniski cześnik Wołyński 1691. Krystyna Konstantego Sieniuty małżonka.

Witosławski *herbu Jastrzębiec*, w Mazowieckiem województwie, z których jeden za czasów *Paprockiego* był sędzią ziemskim Zawkrzeńskim.

Witosławski *herbu Nieczuja*, w Sendomierskiem województwie, kładzie tu *Okolski* tych, co się z Sielca piszą, ale ich i pod herbem Prawdzic położył, dokąd należą. Temi zaś czasy znajdują się w Przemyskiej ziemi, z których Samuel Witosławski, pojął Zofią Dedyńską, i z nią spłodził córkę Maryannę, ta poszła za Dymitra Siemiasza Drynieckiego herbu Sas, z której synowie Jan i Antoni Siemiasze. Synów zaś trzech, Jędrzeja, Pawła i Mikołaja: z tych Jędrzej z Siedliską, miał synów Samuela, Stanisława, Antoniego i Alexandra ale bezpotomnych. Paweł także *sterilis* zszedł z tego świata, Mikołajowi zaś Anna Gołyńska herbu Prawdzic, powiła czterech synów, Michała kanonika Przemyskiego, kustosza kollegiaty Jarosławskiej, Piotra i Arnolfa jeszcze młodzianów, i Kazimierza, ten pojął Barbarę Malaffownę herbu trzy gradusy.

Michał Witosławski umarł r. 1769. suffraganem Przemyskim biskupem Belineńskim kreowany. — Brat jego Kazimierz z *Malaffowny* zostawił córkę i synów, Antoni sędzia grodzki Halicki

miał za sobą *Odrzywolską*, drugi Ignacy w roku 1778. oboźny polny koronny pojął *Dąbską*, zostawił syna Ignacego ożenionego z *Dembowską* i córkę Helenę za pułkownikiem Konstantym Dembowskim. Eugeniusz syn Ignacego. Siostra Michała suffragana była za Galińskim. — N. Witosławski podczaszy z *Raciborowską* zostawił dwóch synów Kajetana ożenionego z *Ożarowską* i Edwarda ożenionego z Emilią *Starzeńską* herbu *Doliwa*. —

Witosławski *herbu Prawdzic*, w Wielkiej-Polszcze; z Niemiec do Polski przyszli jeszcze za Krzyżaków, gdzie w nagrodę za krwawe ich zasługi puszczono im było Klecko; nabyli potem dóbr Sielca pod Źninem, z których się potomkowie ich pisali. Czterech braci wspominają Witosławskich, z których Piotr najmłodszy w okazyi mąż wojenny poległ. Benedykt z Sielca rotmistrz królewski. Jędrzej w Kaliskiem, Piotr w Poznańskiem, podpisali elekcyą Władysława IV. Króla. Janusz dziedzic na Sypniowie i Witrogoszczy, kasztelan Inowrocławski, z Zalińskiej sędzianki Tucholskiej, zostawił potomstwo. *MS. Konopats.* N. miał za sobą Zofią Pogorzelską kasztelankę Kaliską, z której córka Katarzyna Franciszka, żyła z Zygmuntem Działyńskim wojewodą najprzód Kujawskim, a potem Kaliskim, pani wielkiej pobożności, co jej przyznaje nagrobek w Pakoszczy w kaplicy Działyńskich, z światem się rozstała w r. 1677. N. była za Janem Potulickim.

Witowicz *herbu Jelita*, patrz **Pieniążek.**

Witowski *herbu Brochwicz*, w ziemi Przemyskiej. Gabryel Witowski z Witowic dziedzic na Stubnie, syn jego z Bobolanki Antoni 1692. Jan 1592. na liscie Zygmunta III. danym miastu Lwowskiemu. Stanisław miał za sobą Cieklińską. Szymon Helenę ks. Woroniecką stolnikownę Kijowską. Jan Katarzynę Charczewską.

Witowski *herbu Jastrzębiec*, w Sendomierskiem województwie, piszą się z Popowa. Stanisław Witowski, chorąży Łęczycki, wielkorządzca Krakowski, starosta Niepołomski, a potem kasztelan Brzeziński, Krzeczowski i Bocheński starosta, po dwuletniem więzieniu w Moskwie wytrzymanym, wyszedłszy na wolność, Szujskiego pojmał i przyprowadził, w Wołoszech po zejściu Jeremiego hospodara rozruchy wewnętrzne uspokoił, do Węgier, Turek i Wiednia prywatnemi legacyami, tak się Zygmuntowi III. Królowi Polskiemu przymilił, że na niego łaski Pańskie hojnie sypał, przeniósł się na wieczność w roku 1637. w Jedlnie kędy kościół wymurował, z nagrobkiem pogrzebiony. *Starowol. in Monum. fol.* 682. Na naszę domum professam w Krakowie był szczodrobliwie łaskawy, na ubogich rozrutny, od Niemiry kupił dobra Regów za sto tysięcy, w r. 1635. z sejmu był naznaczony deputatem na trybunał Radom-

ski, *Constit. fol.* 17. i do lustracyi dóbr królewskich w Małej-Polszcze *fol.* 58. Miał za sobą 1*mo voto* Kochanowską herbu Korwin, z tej spłodził córkę Katarzynę Alexandra Łukowskiego pisarza ziemskiego Krakowskiego małżonkę, i syna Stanisława, 2*do voto* pojął Zebrzydowską kasztelankę Szremską: *Baranow.* i o trzeciej jego żonie namienia. *Gold. Bractwo.* Ewie Kunegundzie Stamirowskiej. Stanisław najprzód miecznik, potem podkomorzy Łęczycki 1640. umarł kasztelanem Sendomierskim, starostą Lubelskim, Knyszyńskim, Krzeczowskim, Nowotargskim, Zwoleńskim: był to Pan chwałę Boską pomnażający, kościół OO. Bernardynów na Stradomiu przy Krakowie, który Szwedzka zawziętość deplantowała, z fundamentów murować począł, gdy go tedy już wpół dość kosztownie wyprowadził, śmierć odkończeniu jego przeszkodziła; co znać z inskrypcyi na drzwiach tegoż domu Bożego, w Jedlnie także miasteczku kościół wymurował z gruntu, czego świadkiem jest napis u *Starowol. in Monum. fol.* 682. Grunt swój własny w Krakowie darował OO. Reformatom, *Constit.* 1662. *f.* 23. pisze o nim *Ines. centur. 7. epigram.* 12. w akademji Krakowskiej pewną fundacyą na studentów uczynił. Dla ojczyzny też życia nie żałował, które w różnych okazyach na szańc wystawiał, jako pod Smoleńskiem z Władysławem IV. Moskwę wojując; pod Pilawcami, gdzie na zhuczałe chłopstwo z ludźmi swemi natarłszy, i dobrze ich zuchwałość uchłostawszy, serce zaostrzył junakom Polskim do podobnej odwagi, gdyby jej była nie zalała gęsta kolej i nagła trwoga. Karol Król Szwedzki listami swemi zapraszał go do siebie, odpisał jako na kochającego ojczyznę syna należało. Wszystko prawi co mam powinienem Bogu, wierność poprzysiągłem ojczyznie i Janowi Kazimierzowi Królowi, Karolowi nic, ani fortunie, zaczem raczej śmierć obieram sobie, niżeli wiary Panu swemu niedotrzymać. Jeździł w legacyi do Moskwy względem granic ułożenia, i do Innocentego X. Papieża; z sejmu 1653. deputatem na trybunał skarbowy Lwowski, *Constit. fol.* 2. a w r. 1661. do Żup Wielickich *fol.* 10. i do granic między Spiżem i Węgrami *fol.* 34. Złączył się był dożywotnie z Joanną Eleonorą Firlejowną z Dąbrowicy, córka jego Teresa czy Elżbieta żyła z Alexandrem Załuskim wojewodą Rawskim. *Mowca Polski tom. 2. fol.* 217. Druga za Adamem Drzewickim wojewodą Lubelskim była, i syn Antoni, żył z Drohojewską. Niewiem czy do tych należą: Rafał Witowski łowczy Kijowski, z sejmu 1601. komissarz do granic. *Constit. fol.* 740. Łukasz najprzód sędzia grodzki Kijowski, *Constit.* 1616. w roku 1629. posłował na sejm już na ten czas podczaszy Kijowski, ztamtąd deputatem zapisany do kwarty Rawskiej. *Constitut. fol.* 26.

W r. 1638. komissarzem do granic, *Constit. fol.* 31. Stanisław stolnik Bełzki miał za sobą Barbarę Sładkowską.

Witowski *herbu Rola*, w Wielkiej-Polszcze. N. Witowski miał za sobą Katarzynę Marszewską. N. była za Janem Brzozowskim herbu Belina.

Witski *herbu Leliwa.* Jan Witski z Elżbietą Żółtowską, spłodził córki trzy, Zofią i Dorotę *steriles*, Annę Bazylego Łomnickiego małżonkę, (z tej Stanisław Łomnicki spłodził z Nowicką Jędrzeja, od którego potomstwo zostaje) i syna Stanisława, tego z Zaporskiej córki, Maryanna Piasecka i Helena Jaworska, synów zaś pięciu. Antoni w zakonie naszym, Alexander bezpotomny. Tomasz trzeci, ten z Kiełczewską miał córkę Ludowikę Głazowską, od której synowie, Józef, Konstantyn, i Franciszek Głazowscy, syn zaś jego Jan, po którym z Żołcińskiej tylko się dwie córki zostały, Maryanna Iżycka i Justyna panna. Czwarty Jędrzej, temu Ligęzianka powiła córkę Katarzynę Gałęzowską pisarzową ziemską Lubelską, z której trzy córki Gałęzowskie, Franciszka *sterilis*, Bogumiła zakonnica, i Barbara Kiełczewska, i synów dwóch, Antoni zabity, i Michał, którego z Radzimińskiej syn Maciej kapitan Leibgwardyi, i córka Franciszka Stańska podstolina Podlaska: Piąty Kazimierz, żona jego Konstancya Gutteterowna Dobrodziejska, z tej córki Ewa Janowska, i Teofila Giżycka *sterilis*, synów także dwóch, Jędrzej z Duninowną Łabęcką *sterilis*, i Felicyan, którego z Maryanny Giżyckiej, zostało dwóch synów, Józef miecznik Trembowolski, i Antoni łowczy Urzędowski, i córka Petronella Bobowska.

Wittan *herbu Kolumna* tak go zowią, przecież od zwyczajnego herbu Kolumny, bardzo daleki, bo powinny być dwa Lwy, barkami do siebie obrócone, do góry wspięci, na tylnych nogach stojący, łapa przednia u tego Lwa, co po prawej stronie tarczy stoi, do góry wyniesiona, lewa spuszczona, opak zaś u tego, który po lewej stronie jest, ogony zaś ich wzajem splecione do góry idą, na hełmie rozumiem że trzy pióra strusie. Z Kurlandyi pierwszy się do Polski wniósł, Otto Wittan (luboć i tam jeszcze ten dom kwitnie) gdzie pojął Zernicką siostrzenicę Stanisława Koniecpolskiego kasztelana Lubaczowskiego, z domu Zernicką, czego dowodem są, *Acta Castren. Premislien.* 1653. z nią spłodził synów trzech, 1. Jana podczaszego Inowłodzkiego, który 1*mo voto*, miał za sobą Dobrską, 2*do* Krusińską, 3*tio* Kucińską, synowie jego krom inszych, Jędrzej burgrabia Gostyński, żona jego Zieleniecka; Sebastyan Felicyan kanonik katedralny i officyał temi czasy Lwowski. 2. Konstantyna podczaszego Winnickiego, ten się sprzysiągł dożywotnie z Kiełczewską, synowie jego, Adam żyje z Rosno-

wską, i Rafał dziekan Sądecki. 3. Stanisława, ten zszedł bezpotomny. Dobra ich dziedziczne Malina w ziemi Gostyńskiej, a w Łęczyckim Budzen.

Wituński *herbu Rolą*, w Łęczyckiem województwie. Augustyn Wituński zakonu S. Franciszka, *Ordin. Minor. de Observ.* są jego książki w druku. Szymon, córka jego Katarzyna dziedziczka na Witunicach i jedynaczka, poszła za Janusza Sierakowskiego kasztelana Brzeskiego Kujawskiego 1620.

Wituski *herbu Gozdawa*, w Rawskiem województwie. *Okolski* i *Paprocki* piszą ich Witulski, ale nie dobrze. Jana Wituskiego dobra dziedziczne Suchodół w ziemi Gostyńskiej leżące, i w nich solne góry wspomina *Konstyt.* 1598. *f.* 706. N. Wituska Stanisława Kryskiego. N. Balcera Kwiatkowskiego, małżonki. N. Wituski kanonik Gnieznieński od Króla zesłany do Gdańszczanów w r. 1644. aby magistrat tamteczny naszych ojców z miasta nie rugował, powagą królewską zakazał. Władysław najprzód chorąży 1643. potem podkomorzy Gostyński, poseł na sejm 1653. deputat do umówienia pewnej legacyi. *Constit. fol.* 8. Jan Konstantyn sędzia ziemski Gostyński, z sejmu 1685. naznaczony do rewizyi skarbu koronnego. *Constit. fol.* 8. Adam podsędek Sochaczewski i Wincenty z Życzka Wituski 1674. N. skarbnik Gostyński 1704. *Acta Confoed. Sandom.* Paweł miał za sobą Zofią Grabską podkomorzankę Brzeską Kujawską, z której spłodził dwie córki, jedna Zofia dostała się w małżeństwo Stanisławowi Branickiemu, od którego była córka Katarzyna Dzierzbicka, druga Justyna Michałowi Szydłowskiemu chorążemu Płockiemu zaślubiona: Jednaż Wituskich dzielnica z Jackowskiemi.

Witwicki *herbu Sas*, w Ruskiem województwie. Antoni Witwicki władyka Przemysłki w r. 1679. Samuel dziedzic na Witwicy z Anny z Rościeszyna spłodził Stanisława, ten wyższe nauki traktował w Lublinie, w Brunsberdze uczył się teologji i jus canonicum, w Paryżu geofrafji, medycyny, i inszych nauk. Powróciwszy do ojczyzny, kanonikiem Gnieznieńskim uczyniony, i opatem Płockim, sekretarzem był legacyi do Francyi, i do Danji, do Leopolda potem Cesarza od Króla Michała posłem wysłany, dzielnością swoją wszystko do gustu królewskiego sprawiwszy, regentem został koronnym i infułatem Ołyckim, toż biskupem Kijowskim, z tego przeniósł się na Łuckie w roku 1680. tu do katedry swojej wprowadził kleryków in communi żyjących, co approbowała *Konstytucya* 1685. *fol.* 17. Synod dyecezański złożył w Brześciu Litewskim: z Łuckiego posuniony na Poznańskie w r. 1688. na którem siedząc lat dziewięć, odpoczął w Panu w r. 1697. był zelantem o honor Boski, czterech władyków od schizmy oder-

wawszy, z kościołem Rzymskim pojednał: wspominają go *Konstytucye* 1690. *fol.* 17. komissarzem do uspokojenia pretensyi kurfirszta Brandeburskiego. Alexander scholastyk Łucki w r. 1697. N. miał za sobą Kalinowską Walentego wojskiego Halickiego córkę, z którą miał córkę Annę, ta poszła za Borzechowskiego. Paweł miał za sobą Hulewiczownę. Łukasz 1680.

WIZEMBERG HERB.

Wprawdzieć *Okolski* inszy kształt herbu ich kładzie *t.* 3. *fol.* 302. do którego czytelnika odsyłam, atoli *Bieżanowski in Fama posthuma* taki położył, jaki się i mnie dostało widzieć w kościele Zielenickim pod Krakowem, to jest powinna być Zielonawa góra skalista, w polu niebieskiem, pod nią niżej, dwie liszki czarne w koronach na głowie i obróżkach złocistych na szyi, razem w górę idą w prawą tarczy, ogony do góry zadarłszy, na hełmie jeleń rogaty bez korony, czarny, w obroży złocistej, z korony w prawą tarczy wyskakujący, między dwiema skrzydłami orlemi, z których jednego po prawej ręce tarczy nogami się przedniemi trzyma, te skrzydła barkami do siebie mają być obrócone: takiż herb widzieć na miedzianych drzwiach do kaplicy w kościele Panny Maryi w rynku Krakowskim. Tym herbem pieczętują się Wizembergowie, z których Jan Wizemberg łaskami Ferdynanda Cesarza, Zygmunta III. i Władysława IV. Królów Polskich zaszczycony, od drugiego trzymał Żupy Wielickie, burgrabią był Krakowskim, dziedzicem na Czajowicach i Masłomiący, syn jego także był burgrabią Krakowskim, miał za sobą Zebrzydowską. Mikołaj dziedzic na Obrazowicach i Jankowicach, Władysława IV. i Jana Kazimierza sekretarz, mąż i pobożności i szczodrobliwości wielkiej,

któremu zmarłemu w r. 1665. syn Mikołaj także, chorągiew pogrzebową w kościele Zielenickim zawiesił, kędy sobie ojciec jego grób wystawił, i ten kościół uposażył. N. podczaszy Przemysłki, jeździł z Jędrzejem Olszewskim legatem w r. 1670. po Eleonorę Królową. *Mowca Polsk. tom. 2. fol.* 407. N. miał za sobą Justynę Kobielską herbu Jelita sędziankę grodzką Piotrkowską. Jan Helenę Trembecką, córkę Zygmunta, z niej syn Jan, córki Ewa i Katarzyna. *Acta Cracov.* 1660. Jędrzej 1666. *Ibidem*, N. sędzia Rawski, którego córka była za Lipskim starostą Rawskim.

Wizgajło. Z tych był Mikołaj Wizgajło, najprzód proboszcz katedry Wileńskiej, potem biskup Żmudzki, zelant ojczystej wolności, w obyczajach skromny, dowcipu biegłego, pobożności pasterza godnej. *Kojał. in MS.* powiada, że po Żmudzkim, był Kijowskim biskupem i proboszczem Trockim.

Wizgerd *herbu Odrowąż*, w księztwie Litewskiem. Dowogin Wizgerdowicz w roku 1401. na sejmie Wileńskim, między innemi Panami Litewskiemi, wieczny pokój z Polską Koroną zawarł i podpisał u *Łask. w Stat. fol.* 120. A na sejmie Hrodelskim w r. 1431. Wiszegert, przyjął na siebie i na sukcessorów swoich herb Odrowąż u *Łask. w Statut. f.* 127. Piotr Wizgerd koniuszy Trocki w r. 1588. Krzysztof Wizgerd. Mikołaj podkomorzy Upitski, z sejmu 1613. komissarz do granic od Kurlandyi, *Constit. fol.* 45. synowie jego Krzysztof cześnik Upitski, żołnierz odważny, i Mikołaj cześnik także Upitski, z sejmu 1638. komissarz do granic od Kurlandyi, *Constitut. fol.* 26. Daniel w Żmudzi. Hieronim rotmistrz powiatowy 1651. r. Jan sędzia ziemski Wileński: Jana Kazimierza skarbnika, i pisarza grodzkiego Kowieńskiego dzielność w wielu interesach świadczona tej ojczyznie z pochwałą zapisana *w Konstytucyach* 1662. *fol.* 25. Janusz podstarości Upitski, z sejmu 1683. deputat na trybunał fiskalny Litewski. *Constit. fol.* 7. Podobno tenże sam Janusz był podstarościm tegoż powiatu 1674. N. cześnik Trocki, miał za sobą Jasieniecką Wojniankę.

Wkryński *herbu Grzymała*, w Płockiem województwie i na Wołyniu, *Paprocki* ich zowie Wkrzeński, z tych Walentyn Wkryński w krajach Ruskich rycerskie życie prowadząc osiadł na Wołyniu pojąwszy księżniczkę Zbarazką wdowę pozostałą po Baworowskim. Jacek Wkryński w zakonie naszym temi czasy. Powinna zaś być Grzymała z mężem zbrojnym w bramie. Adam zaś w tymże zakonie przedtem, rządził kollegia Chojnickie, Ostrogskie, Bydgoskie, Lubelskie, życie skończył w Ostrogu 1676. Samuel na kollegium nasze Ostrogskie dobroczynny w r. 1677. Jan z Apollonji Parulowny, spłodził synów siedmiu: Seweryna, Tomasza, Jerzego,

Stanisława, Jacka, Stefana, i Jana. Z tych Seweryn złączył się dożywotnie z ks. Woroniecką, syna miał z niej jednego, Antoniego Soc. Jesu. Tomasz sędzia grodzki Włodzimierski, był deputatem trybunału koronnego w r. 1724. miał za sobą Maryannę Jałowicką stolnikownę Pińską, synów z niej było dwóch. Mikołaj i Antoni. Jerzy miał za sobą Katarzynę Żebrowską starościankę Zytomierską, córek miał dwie, Annę i Franciszkę. Stanisław bezpotomny i Stefan, Jacek jezuita. Jan młodo umarł. Jan miał za sobą Apollonią Zubczewską, synów z niej było dwóch, Tomasz i Kazimierz, córek cztery, Barbara, Domicella, Katarzyna i Anna. Barbara i Domicella obrały sobie stan zakonny. Tomasz wstąpił do zakonu Ś. Dominika. Wacław Wkryński, miał za sobą Maryannę Mysłowską, tego córka Krystyna, była za Wacławem Thorzewskim horodniczym Krzemienieckim. N. była za Mojżeszem Sieniutą.

Wlewski *herbu Ogończyk*, tak pisze o nich *Baranowski*, i że są w Prusiech. Jan Wlewski pisarz ziemski Chełmiński 1603. *Constit. fol.* 821. Bartłomiej miał za sobą Białobrzeską herbu Abdank.

Władyczka, w księztwie Żmudzkiem. Jan Władyczka pisarz Litewski od Alexandra Króla w r. 1492. w legacyi do Moskwy wysłany, Wiazmy i innych zamków, od Iwana Moskiewskiego bezprawnie opanowanych, upomina się. *Kojał. par.* 2. Jędrzej w Żmudzi podpisał elekcyą Władysława IV. Króla.

WŁADYSŁAWSKI HERB.

Tarcza tego herbu prostą linią wzdłuż na dwie części powinna być przedzielona, z tych prawa strona tarczy w polu błękitnem ma na sobie koronę złotą królewską, druga orła białego, skrzydło barkiem do linji obrócone, na hełmie nad koroną, dwie trąby, u każdej po cztery kółka. Ten herb nadany od Zygmunta III. Króla Polskiego w r. 1609. co approbowała *Konstytucya tegoż roku fol.* 895. Gabryelowi Prowanci; z Chełmna w Prusiech był rodem: w Krakowskiej akademji wysłuchawszy filozofji, od Anny Austryaczki Królowy, dla instytucyi dzieci szlacheckich, na dworze królewskim na ten czas bawiących się, wezwany, gdy się tam nie tylko nauką swoją, ale i układnością obyczajów swoich zalecił, od tejże Królowy do Gracu na teologią wysłany, a ztamtąd do Rzymu, doktorem został: powróciwszy z Rzymu, Annę Maryą córkę królewską oddano mu na naukę, ale gdy ta w młodej porze z świata i z życia wyzuła się, Władysławowi Królewiczowi, a potem Królowi, dany był za preceptora, którą pracę odwdzięczając mu

koło syna swego Zygmunt III. w komput szlachty Polskiej wpisał go, a od Władysława, którego uczył, Władysławskim nazwany: był potem proboszczem Warszawskim, scholastykiem Łęczyckim, kanonikiem Płockim i Chełmińskim, 1628. na synodzie Piotrkowskim, *Histor. Possel. Polon. Pruthen. fol.* 430. fundował kurs filozoficzny w akademji Krakowskiej, ale że ten herb jemu tylko samemu nadany, dla tego że z nim ustał, rozumiem, przetoż kształtu tu jego nie kładę: fundował także OO. Franciszkanów w Chełmnie, kędy pogrzebiony po śmierci, która przypadła na rok 1631. *Vir summae modestiae ab omni ambitione alienus*, mówi *Kobierzycki in Vladislav. fol.* 19.

Włodawski *herbu Murdelio*, w księztwie Litewskiem. *Kojałow. in MS.* inni ich piszą Młodawski.

Włodek *herbu Ostrzew*, w ziemi Chełmskiej. N. Włodek łowczy Żydaczewski, miał za sobą Justynę Domaszewską miecznikownę Łukowską, z tej była córka Radoszewska, druga zaś Karmelitanką bosą w Lublinie. Alexander w Podlaskiem 1674. roku.

Włodek *herbu Prawdzic* na Rusi. Maciej Włodek starosta i generał Podolski, ten u Gojsca miasteczka, mając tylko sto koni roty swojej, gdy Wołoszy więcej niż tysiąc jazdy przyciągnęli pod to miejsce, i do miasteczka poczęli szturmować, Włodek chcąc im dać odpór, rocie się owej kazał gotować; ci widząc nierówne siły swoje względem nieprzyjaciela, nie tylko siebie wymawiali z tej okazyi, ale i jemu odradzali w takie się niebezpieczeństwo puszczać, nic na to niedbał Włodek, ale z pocztem tylko sług swoich, skoczył w większą kupę Wołochów, których gdy mężnie gromić począł, widząc i szczęście i mężne serce jego, przypadła mu na sukkurs owa rota, i tak mocno uderzyła się o Wołochów, że ich na głowę porazili. *Paproc. o herb.* Tenże pod Obertynem w r. 1531. rotmistrz, siła męztwem swem pomógł do zwycięztwa. *Biel. fol.* 565. *Sarnicki.* Miał za sobą Łaską Stanisława wojewody Sieradzkiego córkę. *Paproc. o herb. fol.* 398. Bramę w Kamieńcu Podolskim wymurował, i zamek nie tylko ufortyfikował, ale i kształtniej ozdobił *). Stanisław syn jego, z Hermanowa się pisał, najprzód kasztelan Lwowski 1593. potem wojewoda Bełzki, starosta Halicki i Kołomyjski, miał dwie żony. Pierwsza Elżbieta Zamojska córka kasztelana Chełmskiego,

---

*) W roku 1552. wraz z innemi odbierał hołd od Piotra wojewody Mołdawskiego, Matyasz czyli Maciej Włodek chorąży i starosta Kamieniecki. — *Cod. Dipl. Vol. I. fol.* 619. — *Przypisek Krasickiego.*

siostra Jana Zamojskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego, umarła 1595. z której córka Jadwiga zaślubiona Piotrowi Firlejowi kasztelanowi Zawichojskiemu, a potem wojewodzie Lubelskiemu, co poznać z jej nagrobku w Krośnie, wypisał go i *Starowol. in Monum.* tę Zamojską w Lwowskim kościele OO. Dominikanów pochował z nagrobkiem wspaniałym, względem której ołtarz tam Najśw. Matce marmurowy wystawił, koronę tejże Ś. Pannie z bogatych kamieni na głowę włożył, kielich dał i patynę szczerozłote, krzyż srebrny. *Okol. Russ. Flor. fol.* 77. Druga Jadwiga Oleśnicka, którą tamże pogrzebł 1611. tablicę srebrną nad jej grobem powiesiwszy. Trzecia zda mi się żona jego była Elżbieta Kamieniecka, czy też ojca jego. Pisze o nim *Okolski,* że zamku Halickiego, lubo nie dobrze opatrzonego przeciwko Tatarskim insultom obronił, zabiwszy wodza ich, i drugich rozproszywszy, a że mu się Ś. Katarzyna panna i męczenniczka, podczas tej inkursyi przez sen pokazała, i upewniła, że i jego, i ten zamek w swojej opiece miała: dla tego wdzięcznym jej tej łaski będąc, kaplicę na cześć jej tam wystawił, kędy obrazy od niego powieszone o tem wszystkiem świadczyły. W roku 1553. na weselu Zygmunta Augusta Króla gonitwy z kopiją czynił. *Orichov. in Paneg. nupt. Janczyński in MS.* a z niego *Kowalicki w swoich kazaniach fol.* 238. podał, że gościem będąc u Mikołaja Daniłowicza w dzień święty, gwałtem prawie od niego w pole wyciągniony, lisa postrzegł niezwyczajnej wielkości, skoczył rączego za nim Mikołaj, i daleko drugich wybieżał: w tem lis ów, w olbrzyma się strasznego przemieniwszy, Mikołaja z konia strącił, i w błocie unurzawszy, kijem prawie na śmierć zbił. *Bielicki zaś w kazaniach swoich* powiada: że Włodka, z konia zwaliwszy, i w Akteona się obróciwszy, tak go w sieciach uwikłał, że go ludzie nie poznawszy ciężko utłukli. (???) Wspomina go *Konstytucya* 1598. *fol.* 690. gdzie mu zleciła Rzeczpospolita, aby na zasłużonych jej pola puste na Podolu i Rusi dzielił, i 1601. *fol.* 745.

R. 1778. Jan Włodek pisarz grodzki Brzesko-Litewski. — *Krasicki.*

Włodek *herbu Półkozic*, w Rawskiem województwie. Paweł Włodek syn Szymona z Anny Głuchowskiej spłodził czterech synów, z tych pierwszy Marcin, którego trzech synów było z Zofji Kobylińskiej, Grzegorz, Sebastyan i Jan. Drugi Łukasz, ten z Zofji Jabłońskiej, spłodził syna Franciszka, któremu Jadwiga Okręglicka powiła dwóch synów, to jest Piotra, tego z Konstancyi Rudzkiej tylko się córka została Cecylia, i Kazimierza, tego z Barbary Ryszkowskiej, to potomstwo: Stanisław, Kazimierz, Ignacy, Piotr, Helena, Antoni. Trzeci Bartłomiej, ten żył z Maryanną Ratyńską. Czwarty Jakób.

Włodek *herbu Sulima*, w Ruskiem województwie. Włodkowicz Jan kasztelan Halicki, dziedzic na Kniehynicach, we Lwowskiej katedrze ołtarz ku czci Matki Boskiej fundował, który konsekrował Odrowąż arcybiskup Lwowski w r. 1441. *Scrobiszov. in Vit. Archiep. Leop.* Jan między trupami na pobojowisku życie salwował. *Okol.* Maciej Włodek sędzia grodzki Inowrocławski, z sejmu 1616. komissarz do Torunia o krzywdy pannom zakonnym poczynione. *Constit. fol.* 13. N. miał za sobą Katarzynę Trzaskowską, z tej były trzy córki, Maryanna Dzierżawska, Zofia Cieszkowska, Helena Chrząszczewska. Z tegoż domu był Bartłomiej Włodek podkomorzy Sendomierski w r. 1414. na liscie Króla Jagiełła, u *Lipskiego dec.* 1. *qu.* 7. o którym pisze *Cromer lib.* 18. że synowicę Piotra Wisza biskupa Krakowskiego, miał za sobą, herbu Leszczyc, i dla tego przy jego honorze mocno obstawał.

Włodek *herbu Zabawa*, w Krakowskiem województwie. Tego domu przodkowie w kościele S. Wojciecha w Kościelcu chowali się zdawna, póki wiara święta między niemi miejsce miała, mówi *Paprocki*. Krzysztof Włodek miał za sobą Katarzynę Stadnicką, którą Zborowska urodziła: zostawił syna jednego Samuela, który w młodym wieku na Szląsku zginął, i na nim ten dom ustał, to pisze *Baranow.* i przydaje, że za czasów jego, tylko trzy żyły z tego domu Włodkowny, jedna z nich urodziła Jana Zbylitowskiego, ojca podsędka Krakowskiego i bracią jego, druga Stanisława Morskiego ojca opata Sądeckiego. Trzecia od której był Jędrzej Oleśnicki żupnik Krakowski.

Włodkowski. N. Włodkowski, miał za sobą Alexandrę Łyczkownę.

Włościejowski *herbu Wczele*, w Wielkiej-Polszcze.

Włostowski *herbu Ciołek*, w Wielkiej-Polszcze. Piotr z Włoszczowa kasztelan Dobrzyński, podpisał przywilej Hrodelski Króla Jagiełła, u *Łask. w Stat. fol.* 127. N. Włostowski, miał za sobą Reginę Arcemberską córkę Pawła. Teresa była za Kazimierzem Tarnowskim. Wojciech kasztelan Krzywiński, marszałek u Potockiego prymasa koronnego umarł 1737. N. z Anną Drohojewską żył *sterilis*. Zofia Adryana Noskowskiego herbu Łada małżonka. Mikołaj i Kazimierz w Poznańskiem, Maciej w Kaliskiem 1697.

Włostowski *herbu Oksza. Okolski z Długosza* powiada, że Dersław Włostowski herbu Oksza, pod Koronowem mężnego rycerza urząd na sobie wypełnił, któremu poświadcza *Bielski fol.* 307.

Władysław Włostowski, — ale niewiadomo jakiego herbu — obersztleitnant, wspomniony w Konstytucyi r. 1667. — *Vol. IV. fol.* 939. — *Krasicki.*

Włoszek *herbu Pielesz*, ale z tą odmianą, że między mieczami na krzyż złożonemi, powinny być cztery róże białe, w polu czerwonem, tak że jedna z nich na górze, druga pod nią na dole, trzecia z boku i czwarta. *Biel. fol.* 60. *Paproc. w Gniazdzie fol.* 1119. *O herb. fol.* 569. *Okol. t.* 3. *f.* 304. *Klejnoty fol.* 90. Wprawdzieć ci autorowie ten herb Włoszkiem nie Pieleszem zowią, tylko że ma z tym wielkie podobieństwo, żebym nie zagęszczał herbami kart, dla tego do Pieleszy go pociągnąłem. Zowią go zaś Włoszkiem i familią od Marcella czy Marcellina Włocha biskupa Kruświckiego, albo jako ich temi czasy zowiemy, Kujawskiego trzeciego, który tu na początkach wiary z Rzymu przysłany, przykładnie świątobliwie owieczki sobie powierzone rządząc, przez lat ośmnaście, poszedł po zapłatę prac swoich w r. 1035. w Dwiernie pogrzebiony. *Damal. in Vit. Episcop. Cujav.* Od brata jego dom Włoszków rozmnożony w Polszcze, z których jeden był podskarbim nadwornym Litewskim, Stanisława imie daje mu *Okolski:* drugi był suffraganem Kujawskim w r. 1595. jako czytam *in MS. Rozrażev.* Stanisław Włoszek w zakonie naszym, w roku 1608. rządził *Domum Professam* w Krakowie, potem i Warszawską, kollegium także Wileńskie, aż też i prowincyą Litewską, jego najwięcej pracą od schizmy oderwane książęta Słuccy, wspomina *Sachin. Histor. Societ. p.* 5. *l.* 2. *n.* 90. Jeszcze i podziśdzień dom ten kwitnie w Podlaskiem. N. miał za sobą Mareyannę Łowiecką.

Włoszynowski *herbu Leszczyc*, w Wielkiej-Polszcze, z których niektórzy pisali się z Janowca dziedzicznego miasteczka: *Starowol. in Monum. fol.* 469. wyraźnie o nich pisze. Z tych Felix Włoszynowski 1623. N. była za Wawrzeńcem Kierskim. N. w zakonie naszym rządził kollegium Lubelskie w r. 1683.

Włyński, w Rawskiem województwie. Michał Włyński i Jan podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wnorowski *herbu Kościesza*, w Brzeskiem Kujawskiem. N. Wnorowski miał za sobą Annę Osiecką pozostałą wdowę po Radojewskim, z tej była córka Maryanna za Mikołajem Kucińskim. Marcin miecznik Brzeski Kujawski, sędzia grodzki z sejmu 1676. komissarzem naznaczony, *Const. f.* 50. Samuel i Bronisław w Bełzkiem 1632.

Maciej Wnorowski r. 1778. miecznik Bielski. — Wojciech podstoli Brański. — *Krasicki.*

Wnuczek *herbu Jastrzębiec* dom starożytny. Jan Wnuczek kanonik Gnieznieński w r. 1466. na liście u *Damal. in Archiep. Gnesn. fol.* 261. Wnuk Jan wojski Czerwono-

grodzki 1523. po którego śmierci Zygmunt I. Król Polski pewną summę przysądził Strzemeskiemu. *Geneal. Strzem.* Piotr Wnuczek de Piątniczany podkomorzy Lwowski 1605. *Acta Castren. Leopol.* Drudzy z nich w księztwie Litewskiem po różnych województwach osiedli. Marek Wnuczek cywun Retowski rotmistrz królewski, pod Wielkiemi Łukami 1569. był jeden z posłów Litewskich do Lublina na dokończenie unji z Koroną. Adam podsędek Wileński. N. pisarz ziemski Oszmiański 1613. Stanisław poseł na sejm 1621. *Constitut. fol.* 18. Tomasz podstoli Orszański, miał za sobą Eleonorę Wańkowiczownę wojską Mińską. N. była za Pawłem Ejsmontem, ta znalazła obraz Panny Maryi Ejsmuntowskiej cudami wsławionej. Trzy Wnuczkiewiczowny były na opiece Zygmunta Augusta Króla, jedna z nich wydana za Iwana Jelca, i dobra z nią, Korniny, Malin: druga za Hornostaja, i dobra z nią Rohtycza i Ditatowice: trzecia za Woronicza i z nią dobra Pliszczyn. *Geneal. Jelcow.* Z tegoż domu Wnuczków, był jeden kasztelanem Ciechanowskim, którego córka poszła za Mikołaja Sołohuba slawnego rotmistrza. *Paproc. Okol.*

Wodoradzki *herbu Pobog*, w księztwie Litewskiem, z Polski się tam przenieśli. Przecław Wodoradzki, za Króla Jagiełła odważny przeciw Krzyżakom żołnierz, syn jego Alexander dworzanin królewski, starosta Kiernowski, zostawił z Dawgirdowny wojewodzanki Wileńskiej, synów: Jerzego i Mikołaja. Z tych Jerzy zszedł bezpotomnie, Mikołaj zaś był marszałkiem u Gastolda wojewody Wileńskiego, syn jego Wojciech miał za sobą Sokolińską, z której zostawił syna Mikołaja, ten starostą Mohilowskim będąc, zabity jest od Szwedów pod Frejdenem w batalji, żona jego Radoszańska, z której synowie Jędrzej, Mateusz i Jakób. Z tych Jędrzej wojował Wołochów z Zamojskim hetmanem przeciwko Michałowi hospodarowi, w Węgrzech za Cesarzem, w Inflanciech był rotmistrzem powiatu Wilkomierskiego. Mateusz był cześnikiem Kowieńskim w r. 1638. mąż rycerski w Inflanciech z Karolem Chodkiewiczem, o wiarę katolicką gorliwy, zkąd pierwszą żonę swoję prawowiernemu kościołowi pozyskał, *2do voto* złączył się był z Eudoxyą Krystyną Drucką Horską księżniczką, z którą zostawił potomstwo, umarł w Wilnie 1643. Szwagrem jego był Krzysztof Chodkiewicz wojewoda Wileński, bo miał siostrę Eudoxyi za sobą Zofią. *Mikoł. Laurynowicz kazan. Chiromancya.* Jakób pisarz ziemski Oszmiański, od młodości swojej wojenno traktował: syn jego z Wilczkowny Alexander Jakób, wydał *Thesaurum Kiszkarum Familiae in fol. w Wilnie* 1644. służąc przy dworze Michała ks. Radziwiła podkanclerzego i hetmana Litewskiego umarł. *Kojałow. in MS.*

Wodyński *herbu Kościesza*, z Mniszewskich poszli: bo gdy Benedykta Mniszewskiego, dwaj się synowie dobrami ojczystemi dzielili; Piotr jeden z nich, wziął działem Kołoząb i Mniszewko, od którego potomstwo, imie przodków swoich na sobie utrzymali: Jan drugi brat Wodynie, i ztąd Wodyńscy. W Podlaskiem województwie wioska ta była, ale gdy potem lasy i zarośle do niej należące wycięto, a obszerne pola ludzie posiadać poczęli, dwadzieścia wsi, krom drobniejszych folwarków, na tem miejscu poźniejsze czasy rachowały. Stefan z Wodynia, a bodaj nie syn Jana, chorąży Warszawski w r. 1525. podpisał dekret księztwa Mazowieckiego przeciwko heretykom, u *Łubieńsk. in Vit. Episc. Płocen.* Jan podczaszy Drohicki, poseł na sejm 1589. podpisał tranzakcyą Będzińską. Mikołaj za czasów *Paprockiego* (któremu Załuski w Mowach różnych, kasztelanią Liwską przypisał) z Kosobudzkiej kasztelanki Sierpskiej, spłodził syna Jana, dziedzica na Międzylesiu, ten najprzód był kasztelanem Liwskim, potem Podlaskim z sejmu 1611. komissarz do granic od Prus książęcych, *Constitut. fol.* 21. dalej wojewodą Podlaskim od Zygmunta III. wyniesiony, pełen zasług umarł 1616. Złączył się był dożywotnie z Zofią Sobieską Marka wojewody Lubelskiego córką, ale podobno miał i drugą: bo *Paprocki o herbach* wyraźnie pisze, że miał za sobą ten wojewoda Krasińską Dorotę herbu Ślepowron, synowicę biskupa Krakowskiego, i *Genealogia Krasińskich* świadczy, że Dorota Krasińska sędzianka ziemska Ciechanowska, wdowa po Wojciechu Michowskim wojskim Lidzkim, była za Wodyńskim kasztelanem Liwskim, ta tedy Sobieska powiła mu dwie córki, Marcybellę Gedeona Tryzny podskarbiego wielkiego Litewskiego, i Gryzeldę Sapiehy Jana Stanisława marszałka w. Litewskiego małżonki: na tej drugiej zmarłej 1633. pogrzebie, miał kazanie *Ks. Jakób Olszewski Soc. Jesu, które do druku podał*, w nim opisał jej śmierć świątobliwą: tyleż synów, to jest Marka kasztelana Podlaskiego, z tym go tytułem zapisała Konstytucya 1641. komissarzem do granic od Prus *fol.* 20. a przedtem był podkomorzym Drohickim, jako namienia *Olszewski* wspomniony: córka jego Anna, z Janem Felixem Radziejowskim kasztelanem Wieluńskim zmówiona, *Triarius paneg. Schol. Piar. Wielun.* druga zda mi się tego Marka córka, Konstancya z Wodynia z Butlerem Gwilhelmem podkomorzym koronnym, to pewna, że to była kasztelanka Podlaska, dobroczynna na zakonnice S. Brygitty w Lublinie 1675. Jędrzej brat Marka kasztelana Podlaskiego, łowczy Podlaski, z tym tytułem podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. Posłując na różne sejmy, często go na wiele funkcyi ojczyzna narażała, jako to na trybunał Rodomski 1629.

do kwarty Rawskiej 1643. do rewizyi skarbu koronnego 1632. Nagrobki jego i drugich Wodyńskich widzieć w kaplicy u Ś. Jana w Warszawie. Umarł ten Jędrzej kasztelanem Podlaskim, żona jego podobno Zgorska.

Wodzicki *herbu Leliwa*, w Krakowskiem województwie, z tą jednak różnicą że na hełmie kładą pół lwa, wyskakującego z korony do góry w prawą tarczy, z ogonem zadartym, w prawej łapie przedniej, trzymającego berło trochę nachylone, którego berła wierzch lilia kończy. Wawrzeniec i Maciej Wodzicki bracia rodzeni, pod wojnę Turecką, za Jana III. dobrze zasłużeni ojczyznie, i Królom, na sejmie koronacyi tegoż Króla Jana, w komput rycerstwa Polskiego, i z potomstwem swoim płci obojej policzeni w r. 1676. tak, że ich zaraz sposobnych uznano do wszystkich prerogatyw, urzędów, i honorów w tej ojczyznie. *Constitut. fol.* 59. Z tych Wawrzeniec Jan Wodzicki skarbnik Nurski, podczaszy Warszawski, administrator żup Wielickich i Bocheńskich, zszedł z tego świata w r. 1701. żona jego Gratowna, z której córka Agata Stanisławowi Tęgoborskiemu staroście Małogoskiemu zaślubiona: z synów jego Michał dziekan kanonik i officyał Krakowski deputat na trybunał koronny w r. 1723. i 1741. administrator biskupstwa Krakowskiego *sede vacante*, drugi Kazimierz stolnik Krakowski, umarł 1742. r. trzeci Piotr stolnik Krakowski, generał major: czwarty Jan.

Wiadomość o Rodzinie Wodzickich.

Z powodu Wojen Szwedzkich, w czasie których, częścią spalone, częścią zabierane bywały akta, a po większej części dla nieporządku familijnych archiwów mało śladów pozostało o nich aż do r. 1670. w którym to czasie Jan Wawrzeniec Wodzicki starosta Zywicki nabył Kopalnią w Olkuszu, a pożniej był olbornikiem królewskim, z czego zdawał rachunki. — Wspomnienie jest tylko w dziele ,,Zbiór pamiętników o dawnej Polszcze przez Niemcewicza T. I. wydania Warszawskiego z r. 1822. str. 186. a wydania Lipskiego z roku 1838. str. 134.“ że Stanisław Wodzicki, dworzanin królewski na pogrzebie Zygmunta Augusta, niósł ciało jego wraz z innemi dworzanami, ale kto on był? i czy od niego pochodzą inni Wodziccy, tego nie wiadomo. —

Także roku 1580. w aktach grodzkich Sochaczewskich jest intercyza ślubna między Pawłem Wodzickim podczaszym a Katarzyną *Szydłowską*. Z tego małżeństwa pozostało 3. synów, Adam, Stefan, Piotr i córka Małgorzata za Janem Lipskim. — W r. 1628. wedle intercyzy ślubnej w aktach grodzkich Łowickich zeznanej Józef herbu *Leliwa* Wodzicki pojął Barbarę *Strzałkowską* z którego to związku pochodzą Wawrzeniec i Maciej; jak dowodzi dział między niemi zrobiony w r. 1660. w aktach grodzkich Łowickich zachowany.

Jan Wawrzeniec Wodzicki w pożniejszych tranzakcyach był skarbnikiem Nurskim: pożniej postąpił na podczastwo Warszawskie,

czego w akcie komissyi żup Wielickich i Bocheńskich, w czasie bezkrólewia po Janie III. wysłanej, dowód, niemniej w nagrobku tegoż w kościele archipresbyteralnym P. M. w Krakowie. — Był żupnikiem Wielickim i Bocheńskim przez całe panowanie Sobieskiego. — Pokupił rozmaite dobra, jako to: Złota z przyległościami, Wawrowice, Rogów, Nieznanowice z przyległościami, Przygrodów i Wyszyce. — Miał za sobą Annę Maryę *Grotowne* herbu *Rawa*, z którą spłodził Agatę za Tęgoborskim, tudzież Piotra kasztelana Sandeckiego, najprzód stolnika Krakowskiego, generała majora, i szefa pułku konnego Królowej Jadwigi; we Francyi pułkownika regimentu Royal Suédois. — Jana starostę Ujskiego. — Kazimierza stolnika Krakowskiego, generała majora, o którym ,,Przyjaciel Ludu z r. 1836. T. I. na karcie 163. pod tytułem przegląd wojska Polskiego za Augusta II. wspomina, że był szefem regimentu dragonów. O jego zaś wdowie to jest: Stolnikowej Krakowskiej, pisze autor pamiętników za panowania Augusta II. na karcie 9. w 1838. r. drukowanych, że przy koronacyi tego Króla, meblami swemi i rozmaitemi sprzętami ustroiła zamek Krakowski przez Szwedów za Jana Kazimierza zrabowany. — Niemniej księdza Michała podkanclerzego koronnego, na parę tygodni przed śmiercią, na kanclerstwo nominowanego, biskupa Przemyslkiego, jak to świadczy nagrobek jego w kościele katedralnym Krakowskim. —

Że Wawrzeniec Wodzicki był szlachcicem i nawet wyszedł z skartabellatu, dowodem jest, że był skarbnikiem, a poźniej podczaszym. Prawo bowiem do trzeciego pokolenia w skartabellacie objętym, używać praw politycznych nie pozwalało. — A cóż dopiero gdy syn jego Michał podkanclerzy, był kanonikiem Krakowskim, wiadomo zaś wszystkim, że pod ów czas każdy kanonik z czterech herbów po ojcu, i tyluż po matce wywieść się musiał.

W ogóle sądzę, że Wodziccy pochodzić muszą z szlachty Mazowieckiej, ponieważ Wawrzeniec w tamtem województwie otrzymał skarbnikostwo i podczastwo, a potomkowie jego, jako posiadacze wielu dóbr ziemskich w województwie Krakowskiem, już na urzędach tego województwa bywali. — Że Wawrzeniec Wodzicki wiele znaczył za panowania Jana III. dowodzi list jego własnoręczny do niego pisany, zapraszający na wesele córki swojej Maryi Klementyny, gdzie jest wspomnienie że on z dwoma synami w r. 1683. znajdował się na sławnej wyprawie Wiedeńskiej. — Bratem Wawrzeńca był Maciej, sekretarz prywatny Jana III. który nieżeniwszy się, bezpotomnie umarł.

Piotr Wodzicki syn Wawrzeńca, kasztelan Sandecki, przywiązał się do partyi Króla Stanisława Leszczyńskiego, i w randze generała wojował z nim lat kilka przeciwko Sasom: a gdy po porażce Karola XII. pod Pultawą, Stanisław do Francyi schronić się musiał wraz z Panami do swego stronnictwa należącymi, wyrobił mu u zięcia swego Ludwika XV. stopień pułkownika w regimencie Francuzkim, Royal Suédois. — W służbie tej walecznie odznaczać się musiał, ponieważ w takim czasie, gdzie orderami nie szafowano, otrzymał krzyż kommandorski S. Ludwika, przy którym na wszystkich portretach jest malowany. — Po śmierci Augusta II. był jeszcze z Królem Stanisławem w Gdańsku, a po zdobyciu tego miasta przez Moskali, otrzymawszy amnestyą wrócił

do kraju. — Z pierwszej żony *Grabińskiej* miał jednego syna Antoniego, bezżennego w Batawji zmarłego, i córkę sakramentkę. — Drugą żoną kasztelana była Konstancya *Dębińska*, herbu *Rawicz*, z niej zostało pięciu synów: Eliasz hr. starosta grodowy Krakowski i Stopnicki, generał Małopolski orderu Orła białego i S. Stanisława kawaler. — Franciszek hr. starosta Grybowski orderu S. Stanisława kawaler, miał za sobą Zofią *Krasińską*, staróściankę Nowomiejską, siostrę Królewiczowy Polskiej, księżnej Kurlandzkiej, herbu *Korwin*. — Jakób kawaler orderu Sgo Stanisława, dziedzic *Korzkwi*. — Kanty kanonik Krakowski, opat Mogilski orderu Orła białego i Sgo Stanisława kawaler. — Józef generał major orderu S. Stanisława kawaler, szef regimentu Królewicza Xawerego, który poległ w obronie ojczyzny pod Szczekocinami 6. Czerwca 1794. i córka Marya, małżonka Scypiona podstolego Litewskiego. —

Stanisław hr. Wodzicki, syn Franciszka, orderu S. Stanisława kawaler, przez 4 lata do 1794. komissarz cywilno wojskowy powiatu Sendomierskiego i Wiślickiego, w 1810. prefekt departamentu Krakowskiego, poźniej senator wojewoda Królestwa Polskiego, od 1816. prezes senatu Rp. Krakowskiej pięć razy na tem dostojeństwie potwierdzony, dziś żyjący: żona jego Anna z hr. *Jabłonowskich*, kasztelanka Wiślicka, herbu *Grzymała*. — Franciszek hr. Wodzicki syn starszy tegoż, dziedzic *Borek*, ma za sobą Zofią *Rzyszczewską*, Rzyszczewskiego b. pułkownika i Aliny z książąt *Czartoryskich* córkę. — Władysław młodszy syn Stanisława bezżenny dotąd, i córek pięć: Katarzyna hr. Konarska, Julia Bielska, Aniela hr. Działyńska zmarła, Helena Niemojewska i Emilia hr. Działyńska.

Karol drugi syn Franciszka starosty Grzybowskiego z *Krasińskiej*, pojął *Dębińską* herbu *Nieczuja*, bezdzietny, — i Lucya córka, za hr. Przerembskim.

Eliasza generała Wielkopolskiego z hr. *Wielopolską* potomstwo. Córki: Elżbieta hr. Potulicka. — Konstancya Mieroszewska. — Karolina Bystramowa. — Tekla hr. Małachowska wojewodzina Krakowska. Synowie: Piotr major w wojsku Austryackiem bezdzietny i

Józef ten w małżeństwie z księżną *Jabłonowską* herbu *Gryf* ma potomstwo, córki, Karolinę hr. Mycielską, i Emilią hr. Zborowską: synowie: Alexander dziedzic *Tyczyny* ożeniony z Izabellą *Jędrzejewicz*. Henryk dziedzic *Kościelnik* pojął w małżeństwo księżniczkę *Sułkowską* herbu *Sulima*, po której śmierci pojął drugą jej siostrę — i Kazimierz. —

Wodziccy otrzymali dyploma na grafostwo za Cesarza Franciszka II. to jest Eliasz w 1799. Franciszek zaś w r. 1803. które przez komitet heroldyczny senatu w Królestwie Polskiem potwierdzone zostały i nowe podającym wydane zostały dyploma. — Dla uzyskania grafostwa musieli złożyć Wodziccy dowody dostateczne gubernium Lwowskiemu, kiedy tenże przywilej przyznaje tej rodzinie dawność i zasługi cywilne i wojskowe: Kwerenda zaś wcześniejszych tranzakcyi po grodach województwa Krakowskiego i Sendomierskiego, byłaby trudną, a może i niepodobną, już to dla tego, że niektóre przez Szwedów zniszczone zostały, już że pozostałe, przy zmianach Rządu na insze miejsca, kilka razy przenoszone bywały. — *Z dokumentów familijnych.*

Wodzinowski *herbu Poraj*, w Wielkiej-Polszcze, w Kościańskim powiecie i w województwie Sendomierskiem, piszą się z Złobna. Jędrzej Kazimierz Wodzinowski miał za sobą Agnieszkę Majkowską. *Acta Castren. Sendomir.* 1696. Z tej było dwóch synów, Mikołaj w stanie duchownym, i Jędrzej, ten pojął Katarzynę z Małenczyna Karbotownę, siostrę Józefa Karbota i Chrzonowskiej: z tej spłodził dwie córki, Maryannę Kochanowską i Krystynę Wawrzeńca Cielińskiego małżonkę, synów zaś czterech, Felicyana w stanie duchownym, Antoniego, Walentego i Michała.

Wodziński *herbu Jastrzębiec*, ci wyszli z województwa Sieradzkiego, nabywszy przezwiska tego od dóbr Wodzina i Wodzinka tam leżących, i po różnych województwach, ziemiach, i powiatach, possessyi nabywszy poosiadali. Z tych Krzysztof Wodziński Poznański, Płocki, Pułtuski kanonik w r. 1678. N. chorąży Liwski, miał za sobą Cieszkowską. N. miecznik Mozyrski, Zofiannę Szamowską, z której potomstwo, Adam, Serafin, Maryanna i Julianna. Kazimierz pojął Wiktoryę Kucińską, z tej było pięciu synów, Władysław profess w zakonie Augustyniańskim, Jakób, Mikołaj, Rafał, i Józef, córki zaś dwie, Maryanna Wojciechowi Sokołowskiemu sędziemu grodzkiemu Przedeckiemu zaślubiona, i Weronika na ten czas w Panieńskim stanie; Mikołaj miecznik Liwski, córka jego Teresa wydana za Kazimierza Działowskiego 1700.

Objaśnić tu najprzód wypada, że Mikołaj miecznik Liwski, o którym w końcu wzmianka, z pierwszej żony *Magnuskiej*, miał syna Kazimierza od którego poszła linia w Kujawach osiadła, i córkę Teresę za Działowskim, — z drugiej zaś *Oborskiej* synów kilku: Konstantego, N. chorążego Liwskiego, Karola, od których pochodzi linia po różnych ziemiach Mazowsza osiadła; córki zaś, Zuzannę za Oborskim i Dorotę za Franciszkiem Skarbkiem.

Z linji po różnych ziemiach Mazowsza osiadłej: — Konstanty miał synów: Karola, starostę Nurskiego, poźniej senatora kasztelana, i Felixa archidyakona Łowickiego kanonika Warszawskiego. — N. miecznik Mozyrski z dwóch żon miał synów: Adama łowczego Orłowskiego, Gabryela który był biskupem Smoleńskim jeszcze za Augusta III. — Ignacego generała dziedzica *Kunek*. — Córki: Annę za Modlińskim podkomorzym, drugą za Kossińskim, i trzecią która była przełożoną klasztoru sakramentek w Warszawie. — Karol starosta Nurski z *Godlewskiej* zostawił syna Gabryela i córkę Maryannę za Antonim Kossowskim kasztelanem Inowłodzkim. — Adam z *Zawiszanką* zostawił dwóch synów: Gabryela i Jana Nepomucena, i dwie córki: Maryannę z pierwszego ślubu żonę Xawerego Walewskiego, z powtórnego książęcia Ludwika Radziwiłła, i Kunegundę żonę Ignacego Tymowskiego senatora kasztelana. — Ignacy dziedzic *Kunek* z *Zaborowską* zostawił dwie córki: jednę za Rako-

wieckim, drugą za Łaźniewskim. — Gabryel syn starosty Nurskiego z *Kietlińską*, zostawił dwóch synów: Karola i Leona, i córkę za Młockim. — Gabryel syn Adama z *Izbińską* zostawił trzech synów: Tomasza, Józefa i Michała, i dwie córki Justynę za Władysławem Orsetti, i Konstancyą za Józefem Orsetti. — Jan Nepomucen z Karoliną *Górską*, miał jedynego syna Kazimierza, który zginął w bitwie pod Grochowem w r. 1830. — Ignacy generał korpusu kadetów za Stanisława Augusta, z *Domaszewskiej*, miał syna: Stanisława, który był w wojsku Polskiem kapitanem i córkę Izabellę za Jakóbem Komirowskim, poźniej za baronem Maltzan. Tenże Ignacy miał siostr kilka, z których Róża była za Gislerem pułkownikiem wojsk Polskich. Jedna za Alexandrem Brzostowskim kasztelanem Mazowieckim: inne za Młockim, Świniarskim, Grzybowskim. —

Z linji w Kujawach osiadłej, a mianowicie od Kazimierza dziedzica Bogusławic idącej: Jakób stolnik zszedł bezpotomnie. — Mikołaj stolnik Brzeski Kujawski z *Cińską*, miał jednego syna Antoniego chorążego Brzeskiego Kujawskiego. — Rafał chorąży miał z Teresą *Słucką* syna Jana Pawła podsędka i córkę Konstancyą za Jakóbem Kretkowskim starostą Przedeckim. — Ignacy podczaszy Kruświcki miał za żonę Annę *Dobrską*, i zszedł bezpotomnie. — Weroniki mężem był cześnik Słubicki. — Antonji chorąży, w małżeństwie z Kassyldą *Orsetti* zostawił dwóch synów, Macieja i Wincentego. — Jan Paweł podsędek z Barbarą *Mikorską* zostawił dwie córki. — Krystynę w Panieńskim stanie zmarłą, i Teresę w małżeństwie z Wincentym Wodzińskim żyjącą. — Maciej senator wojewoda z Konstancyą *Łuszczewską* córką Jana Pawła ministra S. W. żyje dziś bezpotomnie. — Wincentego zaś dzieci są: Antoni, Felix, Kazimierz, Marya, Józefa i Teresa. — Felix w małżeństwie z Łucyą *Wolicką* ma synów Augustyna i Wincentego. Marya weszła w związki małżeńskie z Józefem hr. Skarbek. —

Wodzisławski *herbu Żadora*, patrz **Lanckoroński**, ile że jednejże z nimi krwi.

Wojakowski *herbu Brochwicz*, w ziemi Przemyskiej: Mikołaja dziedzica na Wojakowie, znajdziesz w księgach ziemskich Lwowskich w r. 1432. Wojciech 1577. *Acta Crac.* Tomasz Wojakowski, młodo życie w Rzymie skończył w roku 1614. pochowany tamże w kościele S. Stanisława biskupa i męczennika z nagrobkiem, który wypisał *Starowol. in Monum. f.* 813. Jan i Piotr 1636. Remigian podstoli Przemyski poseł na sejm 1627. ztamtąd deputat na trybunał Radomski, *Const. fol.* 5. a w r. 1633. komissarz do granic od Węgier, *Constit. fol.* 31. tenże zda mi się już kasztelan Lubaczowski, miał za sobą Sylwestrę Zamojską, z tej był syn Kasper sędzia ziemski Przemyski, wspominają go Konstytucye 1667. komissarzem do lustracyi zamku Przemyskiego. *Constitut. fol.* 14. Zszedł z tego świata w r. 1669. Ten 1*mo voto* miał za sobą Stawską, z której zostały się dwie córki, Zofia Humnicka podsędkowa Przemyska, i Teresa Skurczyńska, tyleż synów, to jest Re-

migian podstoli, a potem podsędek Przemyslki, marszałek sądów skarbowych ziemi Przemyslkiej 1692. z sejmu 1690. komissarz do granic od Węgier. *Constit. f.* 18. Ten z Maryanną Gumieniecką wdową po Chlewickim, spłodził Izabellę zakonnicę Ś. Benedykta w Jarosławiu, Antoniego i Jana zakonu Kaznodziejskiego, Kaspra stolnika Przemyslkiego, którego z Maryanny Potockiej syn Michał, tego żona Rojowska, z niej Kasper, i córki dwie, Maryanna i Teresa. Konstantego chorążego Latyczowskiego, ten i z bracią swoją ustąpił swojej kamienicy kollegio naszemu Przemyslkiemu 1689. *Hist. Coll.* dobrał był sobie w dożywotnią przyjaźń Firlejownę kasztelankę Sanocką, z której był syn Mikołaj, tego z Dobrzańskiej zostało potomstwo, i córka Werena, ta poszła za Ołtarzewskiego. Drugi syn Kaspra sędziego Przemyslkiego z Stawskiej, Jan najprzód podkomorzy, a po śmierci Ustrzyckiego kasztelan Przemyslki, w r. 1693. wyniesiony od Jana III. Króla, tego pierwsza żona Krasicka Konstancya, córka Marcina Konstantego kasztelana Przemyslkiego z Zofji Ossolińskiej, ta mu powiła trzech synów. Franciszka kanonika Przemyslkiego, Remigiana, którego żona Kalinowska, z tej był syn Jan w zakonie, i Józef, którego z pierwszej żony Zielonczanki, córka Maryanna poszła za Ługowskiego, z drugą zaś żoną tenże Józef Eufrozyną Borowską herbu Ogończyk, żył *sterilis.* Z drugiej żony Zofji Silnickiej wdowy po Gołuchowskim chorążym Podolskim Jan kasztelan Przemyslki, spłodził córkę Ewę Świrską, i syna Michała, którego z Cieńskiej zostało potomstwo. *2do voto* Kasper sędzia Przemyslki, miał za sobą Zofią Jelcownę chorążankę Kijowską, od której były dwie córki, Sylwestra Snopkowska, i Barbara Druszkiewiczowa, tyleż synów, to jest Paweł kantor Lwowski, archidyakon Przemyslki, deputat na trybunał koronny w r. 1699. 1718. i Jerzy łowczy Sanocki, temu Helena Leszczyńska herbu Korczak sędzianka ziemska Sanocka, wdowa po Marchockim staroście Chęcińskim, zrodziła dwie córki, Sylwestrę pierwszym związkiem Józefa Pełki, drugim Stanisława Traczewskiego małżonkę, i Konstancyą Ulanicką, tyleż synów: Józefa stolnika Przemyslkiego, deputata na trybunał koronny z Krakowskiego 1723. którego z Ulanickiej syn Antoni, i Klemensa, który z Stadnicką żył *sterilis.* Krom tu wyliczonych jeszcze ci kwitnęli, Jakób Wojakowski kustosz Ołycki 1640. jest jego nagrobek w Ołyce, z wielką jego pochwałą, i u *Starowol. in Monum. fol.* 523. Jan Wojakowski chorąży Przemyslki, z sejmu 1661. komissarz do pogranicznych dyfferencyi od Węgier, *Constit. fol.* 34. rozstał się z światem w r. 1667. w Lublinie deputatem będąc na trybunał koronny. Hieronim sędzia Sanocki 1667.

Niesiecki przy opisie tej familji opuścił Jana Stanisława i Tomasza Wojakowskich, którzy z ziemi Lwowskiej podpisali elekcyą Króla Polskiego Augusta II. jak widać w *Volumen Legum* w tomie V. na karcie 913. jako też równie Andrzeja z *Wojakowej* Wojakowskiego cześnika Żydaczewskiego dziedzica wsi *Borek* w województwie Sendomierskiem położonej, o czem przekonywa zapis dożywocia r. 1667. *Feria sexta post festum sancti Bartholomei Apostoli proxima* w grodzie Żydaczewskim zajawiony, a oraz pozew na sądy kapturowe Sendomierskie r. 1674. *Sabbatho post festum Assumptionis in caelum gloriosissimae Virginis Mariae* w grodzie Sendomierskim, zeznany. Ten Andrzej z *Wojakowej* Wojakowski cześnik Żydaczewski z Agnieszką *Podolską* spłodził syna Franciszka, który nabył w województwie Krakowskiem powiecie Księskim wieś *Góry* jak okazuje tranzakcya wieczysta r. 1701. dnia 5. Lutego w Krakowie nastąpiona a poźniej r. 1803. dnia 10. Kwietnia w ziemstwie Ostrogskiem zapisana, i z Domicellą z *Czajów Wizembergówną* miał syna Zygmunta, który był stolnikiem Zatorskim i Oświecimskim i dziedzicem wsiów *Sadkowej Góry* i *Ujścia* w województwie Sendomierskiem położonych jak świadczy intromissya w też dobra wzięta i roku 1742. *Feria sexta in Vigilia festi nativitatis beatissimae Virginis Mariae* w grodzie Sendomierskim zapisana. Zygmunt pierwszy raz miał za sobą Konstancyę *Witowską* która bezdzietnie zmarła, w powtórnem zaś małżeństwie z Antoniną z *Bułakowskich Tymińską* cześnikową Zakroczymską zostawił trzech synów: Jana, Kazimierza, i Jacka. Z tych Jan był pierwej stolnikiem Wendeńskim za przywilejem Króla Stanisława Augusta roku 1771. dnia 7. Czerwca w Warszawie wydanym i tegoż roku dnia 8. Października w aktach grodzkich Lwowskich oblatowanym, następnie podkomorzym dworu Króla Polskiego jak świadczy przywilej tegoż Króla Stanisława Augusta r. 1771. dnia 6. Lipca w Warszawie wydany i tegoż roku dnia 7. Października w aktach pomienionych Lwowskich zajawiony; sprawował też i inne urzęda, jakoż poźniej w r. 1792. był deputatem trybunału koronnego Lubelskiego, a przeniósłszy się na mieszkanie w województwo Wołyńskie nabył na dziedzictwo w powiecie Krzemienieckim wsie *Bryków*, *Walów* i *Bajmaki* za tranzakcyą wieczystą r. 1806. dnia 13. Czerwca w aktach powiatu Krzemienieckiego zapisaną; miał za sobą najprzód Rozalię z *Wierzbiczów*, z tą spłodził syna Zygmunta który będąc księdzem świeckim wsławił się kaznodziejską wymową i umarł we Lwowie, i Teresę córkę za Antonim Olszamowskim. Powtórnie zaś ożenił się z Maryanną z *Bukowickich Wężykową Rudzką* chorążyną Radomską wdową, z niej zostawił syna Leona Fidelisa Recessa trzej imiennego, i córek sześć; Franciszkę pierwej za Antonim Maciorkowskim, a powtórnie za Antonim Choińskim; Delfinę za Józefem Wojakowskim porucznikiem wojsk Polskich; Esterę pierwej za Ludwikiem Czechowskim porucznikiem wojsk Polskich, a powtóre za Janem Wróblewskim porucznikiem wojsk Austryackich; Antoninę pierwej za Alexym Izdebskim kapitanem legionów Polskich, a powtóre za Marcinem Jełowickim; Honoratę za Antonim Chmielowskim pułkownikiem wojsk Rossyjskich, i Maryannę za Antonim Łuszczyńskim majorem wojsk Rossyjskich. Leon Fidelis Recess syn Jana był

deputatem Wołyńskiego szlacheckiego deputackiego zgromadzenia, na teraz dziedzic wsi *Ohryszkowiec* w powiecie Krzemienieckim położonej za tranzakcyą r. 1829. dnia 1. Lutego w aktach Krzemienieckich zeznaną, a ożeniwszy się z Franciszką Jana *Patrykowskiego* chorążego Malborskiego córką, spłodził trzech synów: 1. Jana Andrzeja Seweryna, 2. Ferdynanda Józefa Antoniego, 3. Marka Antoniego Lawrentego Andrzeja; i cztery córki: 1. Joannę za Stanisławem Chamcem, 2. Julię, 3. Emilię, 4. Maryannę. Familia ta zapisaną została do rodosłownej szlacheckiej księgi gubernji Wołyńskiej części szóstej, dla starożytnych rodów ustanowionej, jak przekonywa dekret Wołyńskiego szlacheckiego deputackiego zgromadzenia roku 1802. dnia 15. Grudnia pod N. 1484. zapadły, wraz z dopełnieniami poźniej do niego nastąpionemi, z których to dokumentów ta genealogia jest ułożona. — Druga zaś linia w Królestwie Polskiem zamieszkała poszła od Kaspra syna Zygmuntowego ten z Gertrudą z *Gąseckich Lipską* zostawił czterech synów: Ignacego, Leona, Karola, i Maurycego, który został biskupem. Trzeci syn Zygmunta Jacek z Anną z *Łubkowskich Wysocką* miał tylko dwie córki, Katarzynę za Pawłem Rosołowskim i Antoninę Karwowską. — *Z dokumentów familijnych złożonych u Wydawcy.*

Wojanowski *herbu Leliwa* w Prusiech, pisali się z Wojanowa von Damerau, rozumiem że jedenże dom z Czapskiemi, ale różne dobra, różne im przezwiska nadały, przecież na hełmie herbu swego Wojanowscy tylko siedm piór strusich kładą. Krzysztofa z Wojanowa kasztelana Gdańskiego w roku 1490. kładzie *MS. o Famil. Prusk.* Piotr był starostą Grudziązkim za Zygmunta Augusta. Felix był kawalerem Maltańskim, kommendatorem Poznańskim, umarł w Gdańsku, tamże w kościele OO. Dominikanów pogrzebiony, gdzie w małym chórze w ścianie napis marmurowy, tak o nim mówi: *Sarcinam corporis hic deposuit, qui cum strenuus exstitisset miles, virtute crevit et meritis*, 1621. *Gedani.* Brat jego rodzony Piotr dziedzic na Kleszczowie pode Gdańskiem, miał za sobą Dulską, która Dulsko i Lubochinią w dom jego wniosła, z nią spłodził dwóch synów, z tych starszy pojąwszy Smoszewską, zostawił ci był wprawdzie potomstwo, ale wkrótce za ojcem do grobu weszło, z córek zaś jedna była za Stanisławskim, druga za Lisowskim, trzecia za Michałem Szczesnym Białochowskim. *MS. de Famil. Pruss.*

Wojenkowski *herbu Abdank*, w województwie Łęczyckiem, w powiecie Orłowskim są Wojenki dobra, z których tego imienia nabyli: dom starożytny. Bodzęta z Wojenkowa kanonik Łęczycki 1392. Między inszemi dwóch było braci rodzonych, Sebastyan i Jan, z tych Sebastyan Wojenkowski ożeniwszy się w Podgórzu z Zabarowską, tamże osiadł, zostawił z nią synów, najprzód Kaspra odważnego żołnierza, któ-

rego męztwa doświadczywszy Golski wojewoda Ruski i starosta Barski, często mu kommendę nad swemi ludźmi zostawował: temu na Wojenkach ojciec udział zostawił, jako *Księgi Bieckie* świadczą, zabity potem od Tatarów, w Barze spoczywa. Pawła, drugi to syn Sebastyana, sekretarz królewski, z sejmu deputowany do zapłaty wojsku, żona jego Krystyna Naropińska herbu Belina, spłodził z niej córkę Annę i syna Stanisława: podobno to ten Stanisław był potem proboszczem katedralnym Lwowskim w r. 1685. i deputatem na trybunał koronny 1687. pochowany ten Paweł w Żółkwi. Córki tegoż Sebastyana, jedna poszła za Jana Dunina Rzuchowskiego, druga za Kiliana Grzymałę. Brat Sebastyana Jan, z Katarzyną Stanisławską zrodził Daniela i Piotra, córki dwie, Elżbieta była zakonnicą Ś. Benedykta w Staniątkach, druga Marta. O tym Janie świadczą *Księgi Grodzkie Przemysłkie*, kędy dobra żony swojej przedaje Piotrowskiemu: bodaj to nie ten Jan pisarzem był grodzkim Bieckim, i kollegio naszemu Krosieńskiemu księgi swoje darował. N. miał za sobą Katarzynę Łagiewnicką. Jadwiga była za Janem Borowskim herbu Abdank. Paweł pisarz skarbowy.

Wojeński *herbu Półkozic,* w ziemi Przemysłkiej. Jakóba Wojeńskiego męża rycerskiego, sił wielkich i wzrostu dorodnego wspomina *Okolski.*

Wojeński *herbu Zadora*, w Krakowskiem województwie. Stanisław Wojeński na ten czas archidyakon Pilecki, genealogią swoję opisał w książce, której dał tytuł: *Flamma rediviva*, *in 4to*, *z różnych przywilejów*, *Ksiąg Ziemskich i Grodzkich*, *historyków etc.* którą tu z niego przytaczam. Stefan z Brzezia kasztelan Wojnicki, z Anny hrabianki z Wiśnicza, *Acta Terrestr. Cracov.* 1379. spłodził dwóch synów, Zbigniewa z Brzezia i Stanisława: od Zbigniewa idą domy Lanckorońskich, Russockich, Włodzisławskich, Paszkowskich, od Stanisława Wojeńskich. Kładzie tu przywilej Karola IV. Cesarza dany w r. 1355. którym tych obudwu braci hrabiami kreował, i sukcessorów ich, i drugi Kazimierza Wielkiego Króla Polskiego dany w r. 1370. a *per oblatam do Grodu Krakowskiego* podany w r. 1646. gdzie ten Król tak mówi o Stanisławie. *Ejusdem opera cum saepius ad Serenissimos Romanorum Imperatores, atque in causa Serenissimi Regis Ungariae ad Venetorum Dominium usi fuerimus, tali ejus dexteritate, quod etiam Venetius ab omnibus fuerit appellatus:* tą tedy dzielnością w różnych legacyach tak się przymilił Kazimierzowi Królowi, że go podkomorzym swoim uczynił, pojął był Bachnę z Tęczyna, co poznać z dekretu komissyi królewskiej w r. 1369. w którym tę Bachnę przy tenucie Zar-

nowieckiej zupełnie zostawiono, z tej spłodził trzech synów, Jana, Władysława i Jakóba. Umarł ten Stanisław w r. 1367. pochowany z nagrobkiem w Krakowie w kościele Ś. Floryana na Kleparzu, po lewej stronie kościoła położonym, ale tak już na ten czas litery wytarte na kamieniu były, że ledwo ich przeczytać możono: *Stanislao Comiti a Brzezie, Veneto nuncupato, Regio Camerario, Viro de Rege, Patria, Ecclesia meritissimo, Bachna Comitissa de Tęczyn Conjunx maestissima posuit.* Z synów jego Władysław Wojeński był łowczym Brzeskim Kujawskim, podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. fol.* 141. i u *Herburta.* Drugi Jakób starosta Dobrzyński, o którym *Kromer l.* 16. świadczy, że gdy Krzyżacy z wojskiem Dobrzyn naszli i spalili, Polakom którzy tam zamku bronili, i staroście tegoż miejsca Jakóbowi Płomieńczykowi głowy ucięli. List zaś Jagiełła Króla tak o nim mówi: *Accedit ad hoc, quod Jacobus Frater Joannis, Capitaneus Dobrzynensis in fideli fortisque arcis ejusdem defensione, prout strenuum decet militem, vitam pro Patria et gloria postponendo, fortiter occubuit, nec arcem captam videre voluit.* O potomstwie obudwu tych braci, starożytność nie dopuszcza czego się domyślać. Jan trzeci ich brat najstarszy, część swoję, którą miał w ojczystym zdawna Brzeziu, przedał Przedborowi z Brzezia stryjecznemu swemu, czego jest dokument w księgach ziemskich Krakowskich 1385. *feria 2da post Festum SSS. Trinitatis*, w Wielkiej-Polszcze pojąwszy Annę hrabiankę z Górki, tamże possessyi nabył, i sędzią ziemskim Poznańskim został: pisze o nim *Kromer lib.* 15. że *propter injusta judicia et scelera perpetrata, cruenti daemonis cognomentum meruit, confiscatione bonorum et carcere punitus:* atoli z listu Jagiełła Króla danym w r. 1412. w Budzie, dokąd był ten Król zjechał, dla widzenia się z Zygmuntem Cesarzem, a oraz Królem Węgierskim, który tamże przywodzi, jawna jest, że ten Jan przez ludzi swoich wyłamawszy się z więzienia, udał się był do wspomnionego Zygmunta Cesarza, kędy tak się temu Panu, i na wojnie i w pokoju swoją wierną usługą zaszczycił, że za nim do Króla Jagiełła instancyą swoję zaniósł: Jagiełło Dobka kasztelana Wojnickiego na rozsądzenie sprawy jego zesławszy do Wielkiejpolski, gdy się od niego dowiedział, że sama kalumnia te mu excessa zadawała, kiedy on z urzędu swego pod interregnum, ale i ciężkie zamięszanie Grzymalitów z Nałęczami, wszystkich wykraczających podług prawa karał, i exorbitujących według słuszności gromił, ztąd zawziętość, publiczną go niesławą okryła przy sprawiedliwości niewzruszenie zawsze dostawającego. Zyndram też miecznik Krakowski i hetman przeciwko Krzyżakom pod Grunwaldem zeznał, że ten Jan

z miłości ku ojczyznie z synem swoim Jędrzejem na tę batalią przysłał był kilkadziesiąt koni: dla tego Król Jagiełło, nie tylko, że mu konfiskowane dobra wrócić kazał, nie tylko że mu wyłomanie się z więzienia darował, ale go i do łaski swojej przypuściwszy, w senacie go Polskim osadził, kasztelanią mu Biecką konferowawszy; i coroczną pensyą sto grzywien z żup Wielickich dla niego naznaczywszy. Jędrzej syn jego podsędek Brzeski Kujawski, z którym tytułem znajdziesz go w *Statucie Januszowskiego*, a potem i podskarbi tegoż Króla, ten przeciwko Krzyżakom przez wszystek czas tej expedycyi mężnie stawając, zasłużył sobie na to, że mu Jagiełło nadał dobra Horotków, Czaplin, i Boryszów, o czem kładzie tenże *Autor list Królewski*, *dany w Hrodlu nad Bugiem 2da Octobris w r.* 1430. pojął był w małżeństwo Weronikę z Bnina, z której miał syna Przedbora, czego dowodem jest *list Jagiełła Króla w Metryce Koronnej dany w Korczynie* 1439. którym approbuje donacyą wsi Rokitna temuż Przedborowi, i drugi Władysława Króla Polskiego i Węgierskiego w r. 1430. którym sto grzywien z żup Wielickich co rok, do zgonu życia temu Jędrzejowi płacić kazał. N. Wojeński łowczy Brzeski Kujawski 1436. u *Łask. w Stat. fol.* 141. Przedbor wspomniony, pojął Małgorzatę z Przetyczowa Myszkowską, i z nią w posagu 250 grzywien, znajdziesz jej *Reformacyą w Księgach Ziemskich Krakowskich* 1437. *feria 2da die S. Martini.* Części swojej na dobrach Wierzki donacyą uczynił Klemensowi de Wierzki, czego popiera list Anny księżny Mazowieckiej, *dany w Rawie w r.* 1457. *feria 2da ante festum Purificationis B. M. Virginis*, Król zaś Kazimierz III. znając jego wierne zasługi tak sobie, jako i ojczyznie świadczone, kiedy dla niej i życia i fortuny swojej nie żałował, puścił mu wieś Schycze w stu grzywnach, o czem list przywodzi tegoż Króla, *dany w Krobi* 1474. i drugi o tymże czasie, z którego poznać, że Kazimierz Król wyprowadzając syna swego Władysława na tron Czeski, dwór cały jego pod rząd Przedbora poddał, młode lata Władysława na przezor jego spuścił i obrotną radę, więc żeby był mógł tem wygodniej Panu swemu assystować Przedbor, kupił sobie od Wacława książęcia Cieszyńskiego zamek Ziemblicz, czego dowodem jest list tegoż książęcia, a ponieważ w tych listach wspomnionych, ba i w statutach, raz ich Wojeńskiemi, drugi raz Wenetami zowią, ztąd wnoszę, że te obadwa nazwiska za jedno zdawna rozumiano, w Łacińskim Venetus, w Polskim zaś do akcentu naszego składniejszym, Wojeńskim. Zostawił ten Przedbor sześciu synów, Stanisława, Hieronima, Piotra, Wacława, Jana i Wojciecha, czy jednak w Czechach po zaszłej tamże śmierci ojcowskiej zostali się, czy potomstwo

jakie zostawili, wiedzieć trudno, ile w obecem Królestwie to się działo: o jednym tylko z nich Janie jest pewna, że pojął był w Czechach Katarzynę Walszteinownę: którym Król Zygmunt I. Król Polski będąc w Wiedniu gościem, w r. 1515. u Maxymiliana Cesarza, jemu i żonie jego pewną pensyą soli z żup Wielickich co rok naznaczył, pókiby żyli: ta Katarzyna powiła mu dwóch synów, Wojciecha i Jędrzeja, z których Wojciech wrócił się do Polski za czasów Zygmunta Augusta, i osiadł w Prusiech, o czem jest list tego Króla 1572. dany, a od Zygmunta III. approbowany w r. 1591. na prośbę Maxymiliana Piotra, syna tegoż Wojciecha. Jędrzej przykładem brata swego idąc, po experymentach wojennych w różnych obozach, za Stefana Batorego Króla do Polski także zawitał, przyjął go mile Stefan, ile już sobie przedtem dobrze znajomego, i pod wojnę Moskiewską pięćset piechoty Niemieckiej pod władzę jego poddał, z którą on na Moskwę wszędzie mężnie nacierając, zasłużył sobie na osobliwszą odwagi swojej chwałę u Króla i u Zamojskiego hetmana: bo pod zamku Sokola dobywanie, w głowę ciężko raniony, a pod zamkiem Wielkołuckim, pierwszy po rozwalinach muru wpadł do zamku, i tam się wręcz z nieprzyjacielem ścinając, w piersiach i w goleni ranę wyniósł, co o nim list tegoż Króla *w Warszawie dany* 1581. 25. Lutego opowiada, umarł 1589. w Wrocławiu w kościele OO. Dominikanów S. Wojciecha przy ojcu pogrzebiony. Miał za sobą Justynę Brzezińską z ziemi Dobrzyńskiej, *reformacya jej w Grodzie Latyczowskim* 1584. z tej zrodził dwóch synów, Jana Jędrzeja, i Macieja, z tych pierwszy pod Smoleńskiem z Zygmuntem III. Królem Polskim wojując, zabity poległ, (była i siostra ich Justyna zakonnicą u S. Ducha w Krakowie, umarła 1629.) drugi Maciej burgrabia Myślenicki, ten dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Ewą Kaczycką ostatnią dziedziczką tego domu. *Acta Terrestr. Sandom.* 1624. *feria 2da post S. Francisci Confess.* Drugi raz z Alexandrą Barbarą Ochocką. *Acta Castren. Cracov.* 1640. Z pierwszej było dwóch synów, jeden Stanisław archidyakon Pilecki, i kanonik Krakowski, potem biskup Kamieniecki 1679. i opat Lubiński, u Ludowiki Królowy był w wielkich respektach, nie tylko dla swojej dzielności, którą w nim doznała, gdy go różnemi czasy, i w trudnych interesach, w legacyi do Francyi posyłała, ale też i dla moralnych cnót, które się w tym prałacie wydawały, wyzuł się z śmiertelności w r. 1685. pochowany na Bielanach u OO. Kamedułów. Drugi Władysław archidyakon Klecki. Z drugą Ochocką spłodził trzech synów, Alexandra, Jana i Ludwika, ten w dobrej starości swojej świątobliwe życie zakończył w zakonie naszym w Lublinie w r. 1707.

Wojewódzki *herbu Abdank*, w Podlaszu dom starodawny, jeden z nich w expedycyi pod Smoleńskiem, za Władysława IV. Króla zginął. Jan Wojewodka Niniński w Mińskiem, podpisał elekcyą Władysława IV. Paweł Jan Wojewódzki, filozofji doktor i kollega major, scholastyk Ś. Anny, wydał do druku: 1mo. *Laurus Seraphica, Oratio de S. Bonaventura Doctore Seraphico* 1669. *Cracov. in fol.* 2do. *Panegyr. funebris Demetrio Wiśniowiecki. Castell. Crac. Supr. Exercituum Duci* 1682. *in fol. Cracov.* Jeremi Kazimierz Wojewódzki, podczaszy Czerniechowski, był komissarzem do uznania granic Beskarzarszynem w roku 1653. Szymon podpisał elekcyą Augusta II. z ziemi Nurskiej.

WOJEYKO HERB.

Orła noszą czarnego z rozdartą głową, nos i nogi u niego żółte, pazury czarne, korona złota nad głową jego, w białem polu, taką miałem ustną relacyą. Są Wojeykowie w księztwie Litewskiem, z tych N. Wojeykowna była za Kasprem Głuszyńskim Duninem.

Wojucki *herbu Paparona*, w Sieradzkiem województwie. Mikołaj Wojucki pięknych przymiotów człowiek, ale w młodej porze zniknął.

Wojutyński *herbu Nowina*, w Wołyńskiem województwie, jednaż ich krew z Hulewiczami, jako się tam doczytasz. Wasko z Wojutycz 1432. *Acta Terrestr. Leopol.* Sieńko Wojutyński ziemianin Wołyński. *Metryka Wołyńska* 1528. Michała syn Paweł 1600.

Wolan *herbu Lis*, w województwie Wileńskiem. Jędrzej Wolan, między Kalwińskiej sekty obrońcami w Polszcze, jeden z pierwszych, pisał wiele przeciwko katolickiej prawdzie, na co mu odpisywało znacznych i mądrych kilku doktorów prawowiernych, a między inszemi, Franciszek Turrianus Soc. Jesu w r. 1577. a że Kalwińskie błędy w wielkich domach Litewskich najwięcej się po ten czas gnieździły, dla tego i ten Jędrzej w respektach był u książąt Radziwiłów. Jest w druku jego książka *de Libertate Politica* 1572. Tomasz Wolan, najprzód sędzia grodzki Oszmiański, 1632. r. podpisał *pacta conventa* Władysława IV. *Porządek Elekcyi fol.* 18. w roku 1633. już marszałek Oszmiański, poseł na sejm i komissarz, *Constit. fol.* 39. posłował i w r. 1638. zkąd komissarzem naznaczony do ułożenia prowincyi Smoleńskiej, *Constit. fol.* 35. synowie jego z Kopaszczewskiej, Jerzy pisarz grodzki Wileński. Piotr Wolan z Hołownianki, służył z książęciem Bogusławem Radziwiłem koniuszym Litewskim pod chorągwią pan-

cerną, poległ pod Werkami od Moskwy. Bogusław służył z Michałem Pacem wojewodą Wileńskim i hetmanem pod usarską lat trzynaście, mąż odważny, miał za sobą Tyzenhauzownę. Alexander Wolan pod Petyhorską chorągwią, z Krzysztofem Potockim podczaszym Litewskim. Jerzy spłodził trzech synów, Tomasza, Jana i Alexandra. *Kojałow. in MS.* N. była za Janem Haraburdą. Jan Wolan zakonu *Minor. de Observan.* wydał do druku: *Zwierzciadło porywcze ludziom w różnych opiniach zbawienie swoje pokładającym, dla ich prędkiego, w ślepocie swej dusznej przejrzenia, z pisma Ś. złożone; przydane są do niektórych listy jego, (które też osobno z druku wyszły, w Krakowie in 4to w r.* 1641.) N. miał za sobą Dorotę Oziębłowską, był on sędzią ziemskim Oszmiańskim.

Po umieszczeniu tej wiadomości o familji Wolanów poźniej w dodatku w Tomie IV. umieścił *Niesiecki* następujące obszerne opisanie:

Jędrzej Wolan i z bratem swoim Jakóbem otrzymał indygenat w księztwie Litewskiem od Zygmunta Augusta, kędy się krzewić począł. Wolanowo miasteczko w Oszmiańskim powiecie, za przywilejem królewskim założywszy. Był na różnych funkcyach, pisał księgi, ale dalekim od wiary katolickiej duchem, a między inszemi. 1mo. *De Libertate politica sive civili Cracov.* 1572. 2do. *Oratio funebris in laudem Nicolai Radivilii Vilnae* 1584. 3tio. *Apologiam drugich Radziwiłów.* 4to. *Anabaptismus, sive speculum fidei et pietatis Anabaptistarum po Polsku Vilnae* 1586. 5to. *Paraenesis ad omnes in Regno Poloniae, Samosatenianae et Ebioniticae doctrinae Professores Vilnae* 1588. 6to. *Ad nova Ebionitarum contra Paraenesim objecta responsio data* 1581. *Spirae.* 7mo. *Epistolae aliquot adversus Samosatenianos de Divina Trinitate Vilnae* 1592. 8vo. *Caecitas et paena Ecclesiae Honnoviae Vilnae* 1608. umarł w roku 1610. wieku 80. Trzy razy ponawiał śluby małżeńskie, pierwszy raz z Katarzyną Niemścianką, z tej córka wydana za Jerzego Stanisławskiego. Drugi raz z Oborską Zofią Piotrowną herbu Abdank podkomorzanką Trocką, z Wołowiczowny marszałkowny Litewskiej spłodzoną, z tej były cztery córki, jedna Kierdejowa, druga Sakowiczowa, trzecia Wańkowiczowa, czwarta Biegańska. Trzeci raz z Miłosławą kniaziową Zyzemską starościanką Rzeczycką, ta mu powiła dwie córki, jednę Tomaszowi Ostrowskiemu, drugą Olszewskiemu herbu Korwin zaślubioną, i synów trzech. 1. Piotr podkomorzy Oszmiański tak wielkiej siły, że karetę sześciokonną za koło porwawszy w biegu zatrzymał, podkowy końskie łamał, zginął w okazyi pod Werkami, złączył się był dożywotnie z Jesmanową, z której spłodził dwóch synów, Adama pisarza ziemskiego Mińskiego, żona

jego Krzyczkowska chorążanka Rzeczycka, i Jędrzeja podsędka Oszmiańskiego, z Pakoszowny herbu Prawdzic, której matka była Pacowna strażnikowna Litewska. Dwie córki, z dwiema bracią rodzonemi Hrehorym i Mikołajem Cedrowskiemi spowinowacił. 2. Jan chorąży Oszmiański, miał za sobą Annę Monstwilowne herbu Mogiła, i z niej syna Pawła pisarza ziemskiego Oszmiańskiego, po którym z Elżbiety Mleczkowny sędzianki ziemskiej Wilkomierskiej, nie zostały tylko dwie córki, jedna Biwojny, druga Wańkowicza małżonki. 3. Tomasz najprzód sędzia grodzki, a potem marszałek Oszmiański, starosta Krewski i Czotyrski po śmierci ojca swego, dwa razy wkraczał w związki małżeńskie, raz z Kapaszczewską, urodzoną z Sołohubowny i siostrą rodzoną Morskiej strażnikowy Litewskiej, i Kosakowskiej kasztelanowy Witepskiej, drugi z Katarzyną Hołownianką, urodzoną z Wilczkowny wojewodzanki Mińskiej herbu Kozieł. Z pierwszej było dwie córek, jedna żyła za Janem Haraburdą, druga za Kamińskim, i syn Jerzy, najprzód podstarości Żmudzki, umarł pisarzem ziemskim Wileńskim, żona jego Krystyna Turowna herbu Kownia, podstolanka Orszańska, z tej syn Tomasz cześnik i rotmistrz województwa Trockiego, ożenił się z Krystyną Tyzenhauzowną, której matka Gruzewska podkomorzanka Żmudzka, urodzona z Potockiej herbu Pilawa; spłodził z nią córkę Annę zaślubioną Szwerynowi podczaszemu Parnawskiemu i pułkownikowi, i synów dwóch: Alexandra stolnika Trockiego, który żył dożywotnie z Olędzką herbu Rawicz pisarzowną Wołkowyską, i Jakóba oboźnego i rotmistrza województwa Trockiego, starostę Siemieniskiego, porucznika Petyhorskiego, ten wprawdzieć miał żonę Maryannę Guntherownę pułkownikownę wojsk w. ks. Litew. urodzoną z Szwykowskiej starościanki Łozdziejskiej, ale z nią żył bezpotomnie. Z drugiej żony Hołownianki miał synów Bogusława i Alexandra. Z tych Bogusław najprzód wojski, a potem marszałek Bracławski, mąż rycerski w okazyi z Moskwą pod Basią, dwiema kulami postrzelony, a co najwięcej go zaleca, że się pierwszy z tego domu z kościołem katolickim pojednał, fundował w Drui altaryą, w której po śmierci mąż pobożny w roku 1690. pogrzebiony leży, z Tyzenhauzowny siostry wojewody Nowogrodzkiego tylko córkę zostawił Miłosławę, wydaną za Butlera sędziego ziemskiego Bracławskiego. Drugi Alexander marszałek Oszmiański, mąż wojenny, sprzysiągł się był dożywotnie z Katarzyną z Wybranowa Chlebowską herbu Poraj, chorążanką Wieluńską, której siostry jedna poszła za Dzierzbickiego, druga za Jakóba z Wojutyna Hulewicza chorążego Owruckiego, z tej córka Helena, poszła za Jana Kempińskiego cześnika Grodzieńskiego, (z niej syn Paweł)

i synowie czterej. Jędrzej stolnik Gordzierski, porucznik Petyhorski, z żoną swoją Szwerynowną zszedł bezdzietny. Bogusław skarbnik Grodzieński pojął Maryannę Lutomirską, ostatnią dziedziczkę miasta Lutomirska herbu Jastrzębiec, z tej córki jego dwie kwitną, Anna i Katarzyna, i synowie czterej Alexander, Kazimierz, Jan i Mikołaj, ludzie rycerscy. Tomasz trzeci syn Alexandra marszałka Oszmiańskiego, cześnik Oszmiański i starosta Poniewiaski, żyje w dożywotniej przyjaźni z Reginą Cedrowską skarbnikowną Mińską; z tej synowie trzej, tyleż córek: Teresa, Konstancya i Anna. Jan starosta Czortytski, ożenił się z Anną Putkamerowną stolnikowną Inflantską urodzoną z Doroty Szrertorowny kasztelanki Inflantskiej. Hrehory kapitan w wojsku Litewskiem katolikiem został, i Stefan porucznik w temże wojsku. Stanisław czwarty syn Alexandra podczaszy Mozyrski, wkroczył w związki małżeńskie z Jadwigą urodzoną z Olędzkiej, Pakoszowną stolnikowną Kowieńską, z tej zostawuje cztery córki: Annę, Katarzynę, Helenę i Teofilę, i syna jednego Alexandra. Jakób podkomorzy Oszmiański brat Jędrzeja na początku położonego, sprzysiągł się dożywotnie z Anną Stanisławowną Sadowską, kasztelanką Brześciańską herbu Drogomir, z której zrodził dwóch synów, Jarosza i Samuela, i córkę jednę Zuzannę, ta wydana za Wojciecha Wojnowskiego starostę Miedzialskiego herbu Nałęcz, Jarosz sędzia ziemski Oszmiański, 1*mo voto* zaślubił sobie Annę Chrapowicką podkomorzankę Trocką, (tej siostra rodzona była za Kierdejem kasztelanem Trockim: tej córki poszły, jedna za Alexandrowicza, druga za Zenowicza, trzecia za Białozora) z tej córka Dorota najprzód Hieronima Oziębłowskiego, po nim Ostenhauza podkomorzego Derpskiego małżonka: 2*do voto* Katarzynę Szynkiewiczownę (której siostra Elżbieta Krzysztofowi Naruszewiczowi poślubiona,) z niej była córka Teodora z Mikołajem wnuczkiem herbu Laryssa dożywotnie zmówiona: i syn Paweł, ożenił się na Wołyniu z Teofilą Hołowińską. Samuel syn Jakóba, brat Jarosza pisarz ziemski Oszmiański, żona jego Sosnowska, z tej córka Apollonia była za Piotrem Monwidem herbu Leliwa, i syn Krzysztof chorąży Wileński, żona jego Petronella Wilczkowna starościanka Oszmiańska urodzona z Oziębłowskiej.

Wolecki *herbu Jastrzębiec*, w ziemi Dobrzyńskiej. Jan Wolecki w województwie Lubelskiem, podpisał elekcyą Jana III. Króla. Michał, Maciej w Dobrzyńskiej 1697.

WOLFF HERB.

Lew powinien być w polu błękitnem, przez które trzy pasy żółte, jeden nad drugim idą: jedni jako *Kojał. in MS.*

WOLFF HERB.

chcą ich mieć poprzeczne na ukos, drudzy prosto wszerz tarczy rozciągnione: lwa jedni kładą w koronie, drudzy bez korony, wszyscy go jednak w prawą tarczy głową obracają, przednie nogi i on sam, wspięte do góry, z których prawa przednia łapa wyżej idzie niż lewa, język u niego wywieszony, ogon zadarty do góry, i na grzbiet zarzucony, *MS. o Famil. Pruskich*, jeszcze dwa miecze przydaje do tarczy ostrzem do góry obrócone, jeden z jednej, drugi z drugiej strony, na hełmie nad koroną między dwiema skrzydłami mają pół lwa takiegoż. Ja go tu takim kształtem kładę, jakom go wysztychowanego widział. Pieczętują się nim Wolffowie, dom w cudzych krajach znaczny tak pamiętnemi dziełami, jako i honorami, nadany zaś jako namienia tenże *MS. Prusk.* Kasprowi Wolffowi, ten albowiem na sukkurs przypadłszy Maxymilianowi Cesarzowi w pięćset piechoty, i do Bawaryi wkroczywszy, nieraz się ale zawsze fortunnie z nieprzyjacielem potykając, wielką zdobycz z swem szczęściem, z tej expedycyi wyniósł, i cztery chorągwie Czeskie, które w Argentynie w kościele powiesił; w inszych zaś okazyach z Francuzami, Anglikami, Węgrami, Czechami, tak się męztwem swojem wsławił, że go Wojciech książę Saski kawalerskim pasem nie raz ozdobił, a w r. 1504. Maxymilian Cesarz *Equitem go Auratum* uczynił, i tym kształtem ułożony herb, tak jemu, jako i sukcessorom jego, i owszem i inszym od brata jego rodzonego idącym synowcom nosić pozwolił. Z tegoż domu był Heindenryk Wolff, z Scholastyka, proboszcza, biskup Monasteryeński koło roku 1400. *Beierling.* Umarł na puchlinę. Fryderyk Societ. Jesu w Austryi, Cesarski spowiednik. *Petrasancta cap.* 53. *f.* 295. opisuje ich herb: podobny temu herb, *Długosz in Vit. Episc.*

Posnan. przypisuje Benedyktowi biskupowi Poznańskiemu zmarłemu w roku 1048. Do Inflant najpierwej z Westfalji przyszli jeszcze za Krzyżaków, a potem jedni z nich w księztwie Litewskiem, drudzy w Prusiech osiedli, inni jeszcze w Inflanciech possessyonaci, luboć i w Niemczech i podziśdzień drudzy kwitną, piszą się zaś z Ludinghaus. Władysław IV. Król Polski tak w swoim liscie mówi: *Praeclarae virtutes, et eximia militaria Tromboldi a Ludinghausen nuncupati Wolff, pedestris custodiae corporis Nostri Vicecolonelli merita, Nobis et Reipublicae praestita, ita eum Nobis charum fecerunt, ut fortunarum ejus incrementis, perlibenter quibusvis offerentibus sese occasionibus faveamus: is enim vetusta, eaque nobilissima progenitus familia, a prima aetate ita se comparavit, ut et Majorum suorum virtutem adaequaret, et omnis boni, Patriaeque amantis civis, ac strenui viri partes explendo in omni actione, singulari in Nos, et Patriam fide, prudentia, dexteritate sese redderet quam commendatissimum. Ad quas virtutes summo studio contendere volens, ubi per aetatem licuit, bellica studia complexus, omnibus in expeditionibus bellicis, utpote Livonicis, Vallachicis, Moschoviticis, et Prutenicis, aliisque magnanimum virum se exhibens, cum non levi incolumitatis fortunarumque suarum jactura, egregiam Nobis ac Reipublicae navavit operam. Quare eidem pensionem trium millium florenorum damus et assignamus praesentibus. Cracoviae* 15. *Julii* 1644. Był potem starostą Dyneburskim i generałem artylleryi koronnej: a po śmierci Władysława IV. gdy na tę ojczyznę wszystkie się prawie furye zwaliły, on pod Piławcami z Witowskim kasztelanem Sendomierskim natarłszy na zhuczałych Kozaków, znaczną klęską dobrze ich był nastraszył, ale bojaźń większa w naszym obozie wszystko zepsowała. Kommendę potem mając w Krakowie z Czarneckim sławnym wojownikiem, długo tego miasta i mężnie bronił, ale gdy się zgodzili wszyscy na to, wszedł w kontrakty z Szwedami. *Tulden lib.* 5. *Histor. Puffendorff lib.* 2. §. 29. Jakoż wyszedłszy ztamtąd, w różnych okazyach przytępił ich siły: pod tę rewolucyą zaciągnione od niego summy na wojsko, płacić sukcessorom jego kazała, *Konstytucya* 1667. *fol.* 18. i 1690. *fol.* 13. *MS. o Famil. Pruskich* powiada; że Jan pierwszy w Prusiech gnieździć się począł brat Frambolda, ten pojąwszy Remboską, ja czytam Jana Wolffa starostę Dyneburskiego, obersztera gwardyi królewskiej 1653. posłował na sejm, ztamtąd deputatem stanął na trybunał skarbowy Litewski. *Constitut. fol.* 17. Był i kommendantem na Drohobuzie za Władysława IV. syn jego Alexander Ludwik starosta Feliński, Piasecki, Obornicki, Wasilijski, związał

się był dożywotnie z Jadwigą Katarzyną Gułtowską, wdową pozostałą po Stanisławie z Sztemberku Kostce staroście Lipińskim, po której śmierci, został opatem Peplińskim i nominatem biskupstwa Inflantskiego, konsekrowany na to opactwo 1674. do biskupstwa Inflantskiego possessyi, dla zakurzonej burzy wojennej nie przyszło, śmierć go też zaszła w drodze do Francyi 1679. Siostra jego Konstancya, zakonne sobie życie pod regułą Ś. Benedykta obrała, w którem świątobliwie dokonała w r. 1671. w kościele naszym Poznańskim pogrzebiona od brata swego: była to panna rozumu wielkiego, w stylu łacińskim wybornego poleru, co znać było z listów jej, łacińskim językiem pisanych. Fryderyk Wolff starosta Dyneburski, podkomorzy Derpski, syn jego Teodor z Anny Donhoffowny najprzód koadjutor biskupstwa Inflantskiego 1704. proboszcz Miechowski, potem biskup Inflantski, z tego posuniony na Chełmskie, ale nim wjechał na nie, do nieba się przeniósł w r. 1712. w Warszawie, kędy w kościele naszym pogrzebiony: tej którą był zabrał, żyjąc przedtem w zakonie naszym świątobliwości, i prałatem będąc, nigdy nie ubliżył, ale jeszcze przyczynił, połączył naukę z pokorą, skromność z biskupią powagą, żarliwość o wiarę i Boga z łaskawością. Umierając, do swojej katedry Krasnostawskiej, ostatnią wolą odkazał krzyż srebrny, o 30 grzywnach, i materyą bogatą na apparat. *Facies Rer. Sarmat. Vitae Episc. Chełm.* Drugi brat Teodora Jerzy w zakonie naszym życie swoje zakonne zapieczętował w Toruniu tegoż roku, kiedy i brat jego, był osobliwszy *arcanorum naturae Scrutator*, ztąd wiele sekretów podochodził, któremi nie tylko zdrowiu ludzkiemu pomógł, ale też i sławę swojej umiejętności nie małą po sobie zostawił. Siostra ich Maryanna Jana Kossa wojewody Chełmińskiego małżonka, Pani ta z mlekiem prawie wlaną pobożność miała, która przy rozsądku jej wielkim, ludzkości niewypowiedzianej, przymileniu obyczajów, wszystkich do estymacyi jej pociągała; na ubogich szczodra, na Boga rozrutna, kollegium nasze Grudziądzkie, jakie teraz jest, wszystek swój wzrost i ozdobę jej jako fundatorce powinno. Ubogie Panienki z chęcią zbierała do dworu swego, i dawszy im świątobliwą edukacyą, uposażała. Święta uroczyste, twardym postem, umartwieniem, i ciała swego biczowaniem poprzedzała. Wieczornych swoich nabożeństw, które z całym dworem swoim obchodzić była zwykła, nigdy i przy konkursie zacnych gości nie opuściła: do ołtarzowych tajemnic często i z gorącym affektem przystępowała, takim się sposobem do Boga stworcy swego gotowała, do którego poszła w r. 1720. pochowana w Toruniu w kaplicy naszej, którą prędko przed śmiercią swoim kosztem reparowała. Druga siostra Kon-

stancya Zyberkowa kasztelanowa Inflantska: trzecia, Franciszka za Podbereskim starostą Hlińskim. Jan Karol z Ludinghausu Wolff Bydgoski i Piasecki starosta, obersztcrleitnant poseł z województwa Pomorskiego, podpisał elekcyą Jana III. a z sejmu 1683. komissarzem naznaczony do granic od margrabstwa. *Constit. fol.* 13. Adam Franciszek porucznik wojsk królewskich, Henryk major J. K. M. podpisali też elekcyą. Jerzy kanonik Poznański i Warmiński, kustosz Szkalmierski 1681. Temi czasy gdy to piszę, Wolffowna poszła za Kitnowskiego. Dobra Wolffów w Inflanciech przyległe starostwu Dyneburskiemu, wspomina *Konstytucya* 1678. *fol.* 19. Przydaje *Kojałow. in MS.* że ten dom Wolffów zażywał niegdy w herbie dzwonu, i na hełmie, a to na pamiątkę, że przodek ich wybiwszy Pogany w Westfalji, biskupstwo tam fundował. Jan Wolff miał za sobą Rembowską.

R. 1778. Tadeusz Wolf horodniczy Smoleński. — *Krasicki.*

Wolicki *herbu Janina*, w Kaliskiem województwie. Piotr Wolicki podwojewodzy Kaliski 1518. na liscie kościoła Broniszewskiego. N. miał za sobą Teresę córkę Cypryana Kręskiego, starosty Stawiszyńskiego.

N. Wolicki suffragan Pomorski, proboszcz katedry Kujawskiej umarł r. 1776. — *Krasicki.*

Wolicki *herbu Nabram*, w ziemi Wieluńskiej. Jan Wolicki, z Heleny Karsznickiej herbu Jastrzębiec, spłodził trzech synów: Stefana, Wojciecha, i Macieja.

Woliński *herbu Grabie. Okolski* w indexie tomu drugiego pod literą *W* wyraźnie pisze, że Woleńska herbu Grabie była za Zeromskim. Jan Woliński 1555. *Acta Sandec.*

Woliński *herbu Lubicz*, w Podolskiem i Mazowieckiem województwach. Jan Woliński spłodził czterech synów, Jędrzeja i Mikołaja, ci w ziemi Wizkiej wzięli działem Dobrzyjałów, i część na woli Wierzbowskiej, i połowę Łojowa. Stanisława, ten pół Wierzbowskiej woli, Wielisława, ten wziął dobra Chojnowa nazwane. Stanisław zostawił syna Jakóba, ten z Szczesnej Jakóba z Kozdroja córki, (której reformacya na dwieście pięćdziesiąt grzywien zapisana w księgach Ciechanowskich w r. 1511.) spłodził Marcina, temu Elżbieta Nieborska, *Acta Castren. Ciechanov.* 1544. powiła córki trzy. N. Mikołaja Zochowskiego sędziego Ciechanowskiego żonę, Podoską i Dąbrowską: i syna Stanisława, który we Szwecyi za Zygmuntem III. wojował, z Gorską wojewody Mazowieckiego siostrą, z Gizickiej spłodzoną, zostawił syna Marcina, ten życie swoje całe w obozie przepędził, krwi swojej w różnych bataliach nadstawiając za ojczyznę, jako w Wołoszech z Janem Potockim za Konstantynem Mohyłą, za Dymitrem Carem Mo-

skiewskim z książęciem Rożyńskim na Moskwę, i z Żółkiewskim hetmanem, na Tatarów i Kozaków z Koniecpolskim, osiadł potem na Podolu, i był wojskim Kamienieckim, tam najprzód pojął Katarzynę Kiemliczownę, i z niej był syn Stefan, jeździł w legacyi od hetmana do wezyra Tureckiego, *2do voto* pojął Kręzylowską, z tej się została córka Zofia. Wojciech, Mateusz i drugi Wojciech z ziemi Nurskiej podpisali elekcyą Władysława IV. Stefan, żona jego MaryannaWażyńska 1650. na kościół Sierpski dobroczynna. *Paproc. Łask. Cud. f.* 63. N. miał za sobą Elżbietę Sobolewską pisarzownę Drohicką, z której synowie trzej, Adam, Kasper i Tomasz, Adam kanonik Płocki, deputat na trybunał koronny 1725. Jadwiga Wolińska dobroczynna na kollegium nasze Brzeskie.
R. 1778. Jan Woliński stolnik Nurski. — *Krasicki.*

Woliński *herbu Ogończyk*, w Sieradzkiem województwie. Piotr Woliński poborca w Poznańskiem, 1632. żona jego Anna. N. Wolińska była za Łukomskim matka Stanisława kanonika Poznańskiego. Jędrzej w zakonie naszym życie skończył w Krakowie u S. Barbary, w r. 1704. wieku swego 85. Józef Jan Woliński, *Historyą albo Tragedyą Oktawji Cesarzowny Rzymskiej z łacińskiego wierszem przetłomaczył in 4to* 1728. N. miał za sobą Katarzynę Lisiecką.

Wolski *herbu Belina*, w ziemi Warszawskiej. Bylina Wolski kościoła S. Macieja w Krakowie naszym ojcom chętnie ustąpił 1586. *Histor. Domus.* Jan Wolski podpisał elekcyą Jana III.

Wolski *herbu Gerald*, w Krakowskiem województwie, jednaż ich dzielnica z Wyżyckiemi. Wojciech Wolski kanonik Kamieniecki 1625. *Acta Castren. Camenec.* Jan, dobra jego Parszowka 1602.

Wolski *herbu Gryf*, w Krakowskiem województwie, idą od Jaxyców Gryfów. Augustyn Jaxyc Wolski kustosz Miechowski, kanonik Kamieniecki, proboszcz Stradomski 1674. wystawił kościół S. Jadwigi na Stradomiu, siostra jego była za Sanowskim, z której córka Jadwiga zakonnica u S. Jadwigi w Krakowie.

Wolski *herbu Jelita*, w Łęczyckiem województwie, ztamtąd niektórzy z nich wynieśli się na Podole według *Okol.* Klemens Wolski, miał synów Michała kanonika Chełmskiego i Fabiana, drudzy z nich w Prusiech osiedli, według *MS. o Famil. Pruskich.* Z tych był Maciej Wolski sądowy ziemski Chełmiński, człowiek wysokiego rozsądku, zostawiwszy zacne obojej płci potomstwo, umarł pochowany w parafji swojej w kościele Unisławskim, świadczy chorągiew nad nim zawieszona. N. była za Mikołajem Czeskim. Stanisław pisarz ziemski Ka-

mieniecki, poborca w Podolskiem 1590. *Constitut. fol.* 603. Karol podczaszy Bracławski 1676. Jakób i Alexander Saryuszowie Wolsey 1697. w Sendomierskiem.

Wolski *herbu Junosza*, w Lubelskiem województwie, Marcin Wolski podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wolski *herbu Kościesza*, w ziemi Warszawskiej, z tych Jan Wolski mąż wojenny od młodości swojej do obozowych trudów przyuczony.

Wolski *herbu Łabędź*, w województwie Sendomierskiem, w powiecie Radomskim, z Woli Skarbowej: z tych kładą Jędrzeja kasztelanem Brzeskim Kujawskim w r. 1440. Paweł sędzia grodzki Radomski 1486. u *Nakiel. w Miechov. fol.* 545. Paweł Wolski z Szydłowieckiej siostry kasztelana Krakowskiego i kanclerza urodzony, i sam kanclerz koronny, starosta Gostyński, z mniejszej pieczęci wstąpił na większą w r. 1538. miał za sobą Wiewiecką herbu Jastrzębiec, z której spłodził sześć córek, i pięciu synów. Po śmierci żony, że wakowało biskupstwo Poznańskie 1544. za nominacyą królewską przyszedł do tej infuły, konsekrowany tedy wjechał do Poznania, dwie lecie jednak tylko tu rządził, i owszem bardziej przechorował, życia koniec odebrawszy w roku 1546. w katedrze swojej pogrzebiony. *Vitae Episcop. Posnan.* Więcej się jednak w nim dobroć wydawała, niżeli nauka do tej pasterskiej funkcyi: z córek jego Anna Piotra Szczawińska kasztelanowa Sochaczewska, Zofia Piekarska *sterilis*, Jadwiga Dobrzykowska, Wiktorowska Benedykta kasztelanowa Konarska, Katarzyna Dzikowa, Dorota Czerniewska, i Brzezińska: z synów zaś, Stanisław był kasztelanem Sochaczewskim i starostą Gostyńskim, żona jego Jadwiga Luceńska, z której jednak nie było potomstwa żadnego, ta zaś majętność swoję ojczystą darowała Tomickim. Drugi Jan miał za sobą Annę Sierpską, raczej miał mówić *Paprocki* Annę Goślicką kasztelankę Sierpską, synowicę rodzoną Wojciecha Goślickiego biskupa Poznańskiego, jako go poprawia, *Łuk. Paproc. Łaski Cud. fol.* 56. z tej był syn i dwie córki. Trzeci Kasper z Chrzczonowską zostawił potomstwo. Czwarty Krzysztof, tego z Nakwaskiej były córki i synów trzech, z tych jeden był Stanisław kanonik Krakowski według *Paproc.* nagrobek zaś jego w Płocku dziekanem go Płockim tytułuje, i kanonikiem Pułtuskim, fundatorem Roratów w Płockiej katedrze; zszedł z tego świata 1602. Hieronim, brat jego wojski Płocki, nagrobek mu wystawił, złączył się był ten Hieronim z Jadwigą Niszczycką starościanką Ciechanowską i Prasnyską: o trzecim jeszcze młodzieńcu na ten czas namienia *Paprocki.* Jana Dunina Wolskiego opata i kanonika Płockiego 1578. r. synowca Piotra

biskupa Płockiego, o którym zaraz mówić się będzie, wspominają *Acta Consistor. i Hist. Dom. Profess. Cracov.* Piąty Piotr biskup Płocki, ten z młodych lat swoich do Padwi na nauki wysłany, tyle tam w nich postąpił, że powróciwszy do Polski, i na dworze bawiąc Zygmunta Augusta Króla, gdy matka królewska Bona umarła, a sukcessya po niej w Królestwie Neapolitańskiem spadała na niego, wszystkich zdaniem, zdolnym osądzony jest do tego, żeby posłem wyprawiony do Filippa Króla Hiszpańskiego, windykował summy posażne tam zaległe: dziesięć tedy lat w Hiszpanji tę legacyą sprawował z wielką imienia swego chwałą i ukontentowaniem monarchy katolickiego, do ojczyzny ztamtąd rewokowany, że Król August życie wkrótce z Królestwem skończył, skoro Henryk Walezy na tron Polski wstąpił, to za zaleceniem listownem Filippa Króla Hiszpańskiego, to za promocyą wrodzonej w nim skromności, z nauką, biegłością języków Hiszpańskiego, Włoskiego, Francuzkiego, i z pobożnością związany, to za wszystkich faworem Panów Polskich, na koronacyi swojej podkanclerzym go koronnym ogłosił, a że ojczysta fortuna nie wystarczała na to, żeby był ministra koronnego godność na sobie utrzymywał, pensyi mu co rok z żup Wielickich dwanaście tysięcy naznaczono, pókiby łaska królewska nie zastąpiła tej jego potrzeby jakiem większem duchownem beneficium, lubo na ten czas był Gnieźnieńskim, Kujawskim i Poznańskim kanonikiem. Stefan Król większą mu pieczęć konferował, aż też i biskupstwo Płockie, które z chęcią przyjął, żeby się od dworskich tumultów dalej uchylił: spuściwszy tedy pieczęć wielką na ręce Jana Zamojskiego, chciał sobie z prac publicznych wypocząć, ale go Stefan w legacyą do Grzegorza XIII. Papieża zaprzągł. Skończył ją z plauzem Rzymu, z dobrem ojczyzny. Pod interregnum po śmierci Stefana, ile że rozerwana elekcya nastąpiła, on do żadnej strony się nie nakłaniał, i owszem tak od elekcyi, jako i od koronacyi królewskiej wymówił się niewczesnem zdrowiem, sześćdziesiąt tedy lat życia swego wypełniwszy, lubo się zupełnie czuł być zdrowym na ciele, testament uczynił, wszystek swój apparat biskupi, obicia i bibliotekę bardzo liczną kościołowi swemu odkazał, jakoż tego samego roku to jest 1590. po obiedzie w pokoju swoim, znaleziony nie żywy: w katedrze Płockiej pochowany. Był z natury swojej dobroci wielkiej, w konwersacyi miły, w obyczajach rozsądny, pomiarkowanego życia w jedzeniu, piciu; w Wiskowie pałac wprawdzie drewniany, ale z wygodą wszelaką dla biskupów wystawił: kościół w Pułtusku restaurował. *Stan. Krasiński de Controv. c. 5. Łubieński Vitae Episc. Płoc. Annib. Rosselius Calaber Pymandr. Merc. lib. 5. fol. 350. Gorscius in dedic.*

lib. 5. Praelect. Płoc. z jego skryptów, że niektóre po Włosku są przetłomaczone, świadczy. *Starowolski in Hecatontade elog. 7.* Jemuż przypisuje, *Oracyą którą witał Henryka Walezyusza Króla*, ale ta jest Maciejowskiego biskupa na ten czas Płockiego. *Listy także jego między inszemi znajdziesz u Karnkowskiego.* Jan Dunin Wolski deputat na trybunał koronny z województwa Rawskiego 1616. Tegoż Piotra biskupa synowica, była za Młodziejowskim podskarbim nadwornym koronnym: krom tych wspomina *Paprocki* Jakóba Wolskiego męża ryccrskiego, którego syn Marcin rotmistrz w różnych okazyach silny nieprzyjaciołom.

R. 1778. Wojciech Wolski pisarz grodzki Radomski. — Kajetan wojski Opoczyński. — Jan pisarz grodzki Opoczyński. — *Przypisy Krasickiego.*

Wolski *herbu Lis*, z Woli Blochowy w województwie Sieradzkiem. Z tych było dwóch braci rodzonych, Władysław sędzia grodzki Piotrkowski, i Wincenty, dziedzictwo ich było Wola Blochowa, Mierzyn, Łagiewniki, Lgota, Mniszków. Jan Wolski kanonik Uniejowski, officyał Radomski, proboszcz Brzeźnicki, brat jego Kazimierz regent grodzki Opoczyński, tych synowica Jadwiga Wolska, żyła temi czasy z Antonim z Bnina Moszyńskim chorążym Sieradzkim. Jan pisarz grodzki Piotrkowski z sejmu 1632. poborca.

R. 1778. Wawrzeniec Wolski kanonik Gnieznieński — Kujawski — Poznański. — *Krasicki.*

Wolski *herbu Lubicz*. Jędrzej Wolski na Uherze, Dyputyczach i Weremowicach dziedzic, podsędek ziemi Chełmskiej, fundator OO. Reformatów w Chełmie, i szkół OO. Piarum Scholarum tamże, miał za sobą Maryannę Radzimińską, z której syn Józef starosta Kruświcki, komissarz z tejże ziemi na trybunał skarbowy Radomski 1743.

Wolski *herbu Nałęcz*, w Bełzkiem województwie i pod Urzędowem. Alexander Wolski w zakonie naszym po różnych ambonach do ludzi każąc wsławiony, żyć i pracować na chwałę Boską przestał w Jarosławiu 1671. u Ś. Jana.

Wolski *herbu Nowina*, w Warszawskiej ziemi i Przemyslkiej, piszą się z Gośniewic. Kazimierz Wolski podstoli Sanocki umarł 1691. syn jego Piotr. Brat Kazimierza Szymon stolnik Halicki, synowie jego z Ustrzyckiej, Józef i Wincenty 1692.

Wolski *herbu Odrowąż*, w Rawskiem województwie. Alexander Wolski podstoli Sochaczewski i Krzysztof podpisali elekcyą Jana III. Króla. N. miał za sobą Gnatowską, z której syn Jakób i córka Eufrozyna. Stanisław kantor i kanonik Płocki w r. 1542. *Acta Synodi.*

Wolski *herbu Ogończyk*, w ziemi Wieluńskiej, ci się przedtem Dobruchowskiemi zwali, ale od dóbr Wolskiemi zawołani. Tomasz Wolski sędzia grodzki Sieradzki 1660. Jan z Dobruchowa Wolski skarbnik Wieluński, przez lat dwadzieścia rycerskiej sławy w obozie szukał, pod Wiedniem, na Budziakach i indziej mężnie stawając, brat jego Kazimierz w zakonie naszym, temu gdy matka broniła wstępu do Soc. Jesu, pokazał się Ś. Ignacy Lojola fundator, grożąc jej surową twarzą i ręką, jeżeliby dłużej do tego przeszkadzała, przetoż nie odwłaczając, nie tylko Kazimierza, ale i drugiego brata jego Jana do kollegium Przemyslkiego i zaprowadziła, i z rąk swoich oddała. *Histor. Dom. Prob. Cracov.* Są tego Kazimierza w druku: *Vindiciae S. Augustini, et S. Thomae Doctoris Angelici, seu Disputationes de Mente Utriusque Doctoris circa Scientiam Dei Mediam explicatae, opus posthumum Posnan. in 4to* 1695. 2do. *Secundae lachrymae seu paneg. in fun. Joan. Casimiri Regis in fol.* 1676. 3tio. *Kazanie na pogrzebie Macieja Maryana Kurskiego biskupa Enneńskiego suffragana Poznańskiego in fol. Posnan.* 1681. Uczył lat dziesięć teologji z osobliwszą nauki swojej estymacyą u wszystkich, umarł w Poznaniu. Jan brat jego kaznodziejską amboną wsławiony. Są w druku jego kazania. 1mo. *Dni Pańskie, to jest: kazania na Niedziele całego roku w Częstochowie* 1714. *in fol.* 2do. *Dni wybranych sług Pańskich, to jest: kazania na święta, we Lwowie* 1728. *in fol.* 3tio. *Trophaeum Polonae Themidis, paneg. Stan. Krajewski Decan. Gnesn. Crac. in fol.* 1687. Rządził kollegium Toruńskie, służył zapowietrzonym we Lwowie, odpoczął w Panu po tych pracach w Jarosławiu 1729. u Ś. Jana.

Wolski *herbu Ostoja*, w Sendomierskiem województwie. Tego herbu Wolska była za Starczewskim 1693. N. była za Bykowskim Mikołajem skarbnikiem Czerniechowskim.

Wolski *herbu Pobog*, w Brześciańskiem województwie, pisze o nich *Kojałow. in MS.* ale herbu ich nie wiedział, Waleryan Jan i Kazimierz podpisali elekcyą Jana Kazimierza Króla, Karol Wolski podczaszy Bracławski, wójt Kobryński i Horodecki, umarł przed rokiem 1682. synowie jego Józef w zakonie naszym, wybierając się na missyą do Persyi, we Lwowie młodo na wieczność przeszedł w r. 1713. drugi Piotr, oba byli na opiece Słuszki hetmana, i córka Krystyna. Władysław pisarz grodzki Nowogrodzki 1674.

Wolski *herbu Pomian*, w Sieradzkiem województwie i w Kaliskiem. Jeden z nich był sędzią ziemskim Sieradzkim i deputatem na trybunał koronny, Jan syn surrogata Sieradzkiego 1669. Mikołaj z Machor Wolski 1670.

Wolski *herbu Prus*, w Krakowskiem województwie i Łęczyckiem. Marcin Wolski rotmistrz mężny, pod dobywanie Zawolocia wysłany przeciwko Szujskiemu, wiele niewolnika przyprowadził. *Bielski fol.* 777.

Wolski *herbu Półkozic*, ci przedtem w Rawskiem województwie, gniazdo domu swego mieli Gowartową wolą, z której tego imienia nabyli, ale potem z Podhajec się pisali. Z tych był Mikołaj kasztelan Rawski, jako się mówiło w pierwszym tomie. Drugi także Mikołaj Wolski z Podhajec, najprzód kasztelan Sochaczewski, któremu Zygmunt I. Król Polski wieś Miedniewice puścił, i jego sukcessorom, o czem czytałem list tego Króla *in MS. Petricov.* Ochmistrzem go potem, albo marszałkiem Królowy Bony uczynił, i pewną pensyą naznaczył. *Ibidem. Starowolski* pisze go marszałkiem wielkim koronnym, ale to nie może się utrzymać, bo ten Mikołaj jako się mówiło w pierwszym tomie, z kasztelanji Wojnickiej w r. 1535. postępował na Sendomierską, na której umarł między rokiem 1548. i 1550. czegom dowodził z tak wielu listów królewskich, na żadnym go zaś nie czytałem marszałkiem, ani wielkim ani nadwornym koronnym, a tem bardziej, że właśnie pod te czasy Piotr Kmita kredensował majestatowi królewskiemu z laską wielką koronną. To pewna, że w roku 1514. po owej sławnej nad Moskwą pod Orszą wygranej batalji, wysłał go był Zygmunt I. posłem swoim do Rzymu, do Leona X. Papieża, z denuncyacyą tego zwycięztwa; wprawdzieć i dziesiąciu przedniejszych z niewolnika Moskiewskiego prowadził w ten czas z sobą, ale Cesarz odjął mu ich i przez Lubekę do Moskwy odesłał: stanął przecież w Rzymie Mikołaj, na ten czas kawaler Bożogrobski, gdzie z tryumfem przyjęty, processye po Rzymie na dziękczynienie odprawione, nabożeństwa nakazane, oracyami wielu mądrych ludzi, na ten tam czas do Rzymu zgromadzonych, które i do druku weszły, ta wiktorya rozsławiona. *Biel. fol.* 527. *Starowol.* Był tam na concilium Lateraneńskiem, i miejsce naznaczone sobie zasiadał między Kolumnami i Ursynami, to jest między dwiema najprzedniejszemi we Włoszech familiami, co poznać *ex Actis Concilii drukowanych f.* 146. Był oraz ten Mikołaj starostą Wizkim, Łomżyńskim, Sanockim, Lanckorońskim, mąż ojczyznie dobrze zasłużony, miał za sobą Glinkownę kasztelankę Wizką. *Paproc. pod herbem Trzaska.* Synów jego zostało się dwóch, Mikołaj i Stanisław. Z tych Mikołaj najprzód proboszcz Płocki, potem biskup Chełmski, z tego w r. 1565. postąpił na Kujawskie, wspaniałego animuszu Pan i dla tego na wszystkich szczodry: u Króla Augusta w takich respektach, że prawie we wszystkich Królestwa tego rządach, zdał się na jego samego

rozsądku ten Pan polegać, więc gdy tak interesów ojczyzny dogląda, kościoła swego potrzeby odłogiem leżały: przecież ten Mikołaj tą powagą, którą miał u Króla Augusta, siła mu pomagał; siedział na tem biskupstwie lat pięć, umarł z żalu śmierci brata swego Stanisława w r. 1570. razem z nim i na jednymże katafalku złożony, pogrzebiony w kościele Ś. Jana w Warszawie. *Damalew.* Stanisław, ten był najprzód kasztelanem Brzezińskim i starostą Krzepickim 1563. podpisał unią księztw Oświecimskiego i Zatorskiego, *Constit. f.* 66. potem kasztelan Rawski i marszałek nadworny koronny 1565. u *Lipsk.* w tymże roku wziął kasztelanią Sendomierską, przy której i przy lasce nadwornej, trzymał starostwa Warszawskie, Krzepickie i Lanckorońskie, jeździł w legacyi do Karola V. Cesarza. *Gvagnin. Chron. Pruss.* Pod expedycyą Wołoską nieprzyjaciela aż do obozu gonił. *Bielski fol.* 646. Zszedł z tego świata 1566. *) któremu Barbara hrabianka Tarnowska wojewodzanka Sendomierska żona i syn Mikołaj nagrobek wystawili w Warszawie u Ś. Jana, była i córka jego Barbara, która wydana w małżeństwo za Rafała Leszczyńskiego wojewodę Brzeskiego Kujawskiego, i starostę Radziejowskiego: miał i drugą żonę ten Stanisław, Łaską wojewodzankę Sieradzką, z której synowie jego trzej. *Orichov. in paneg.* pisze o nim, że gonitwy wystawił Włoskie na weselu Augusta Króla 1553. r. Mikołaj syn jego (byłoć ich wprawdzie więcej, ale pierwej niż ojciec pomarli) w dziewiątym roku życia swego do Gracu od rodziców swoich wysłany, i na dwór oddany Maxymiliana, na ten czas jeszcze arcyksiążęcia Austryi, z synami jego Rudolfem wtórym i Maxymilianem Maciejem wespół w wyzwolonych naukach wyćwiczony, tak dostatecznie, że Karola Cesarza V. w Bruxelli łacińskim stylem godnie, i z pochwałą samegoż Karola powitał: do ojczyzny skoro się powrócił, miecznikiem koronnym od Króla Augusta uczczony, powtóre się do cudzych krajów wyprawił, i tam wszystkie prawie w Europie Królestwa zwiedziwszy, do Rudolfa Cesarza udał się, któremu powinszowawszy świeżo wziętej korony Cesarskiej, podczaszym Cesarskim lat szesnaście na dworze jego przepędził: do Polski ztamtąd zajechawszy, wziął od Zygmunta III. laskę nadworną koronną, z którą otrzymał starostwo Krzepickie, Olsztyńskie i Rabsztyńskie, z tą w poselstwie jeździł do Klemensa VIII.

*) Jeżeli biskup Kujawski Mikołaj umarł r. 1570. a razem był z bratem swoim (a był tylko ten jeden) pogrzebiony i na jednym katafalku złożony, więc Stanisław ten niemógł umrzeć r. 1566.?? Albo więc tu omyłka druku, albo *Niesiecki* się pomylił. — *Przypisek Krasickiego.*

Papieża, do Macieja Cesarza, do Florentskiego książęcia, zkąd i sławę imienia swego, i znaczne wyniósł Pańskich łask dowody. Rzeczpospolita też zważywszy w nim rozsądek wielki, experyencyą w rzeczach, prawa ojczystego biegłość, różnych funkcyi skutek jego dzielności powierzała: jako to komissyą do granic od Szląska, *Constit.* 1611. *fol.* 11. uspokojenie związkowych ludzi, *Constit.* 1613. *fol.* 6. sądy fiskalne, *Constit. fol.* 7. aż go też Zygmunta Króla fawor do laski wielkiej pomknął, z tą na Radomskim trybunale zasiadając 1618. i 1620. samej sprawiedliwości delikatnem sumieniem przestrzegał; Pan wszystkim ci wprawdzie przyjemnie stawiający się, osobliwiej jednak cudzoziemcom przychylny: ojczyzny dobro kochając, na każdą jej potrzebę chorągwie z starych i doświadczonych żołnierzy złożone podsyłał do obozu. Rzemieślników w różnych kunsztach biegłych do Polski sprowadzał i osadzał, w Krzepicach, Ilkuszu, Kłobucku, Asmanicach pałace nowym kształtem erygował, za którym jego przykładem wiele od inszych powstało, podobnych struktur. Klasztory w Krzepicy i Kłobucku kanonikom regularnym S. Augustyna, Pańskim nakładem wystawił. OO. Kamedułów albo Pustelników S. Romualda, pierwszy z cudzych krajów do tego Królestwa sprowadził 1609. i na Bielanach mila za Krakowem osadziwszy, wspaniały kościół wymurowawszy, szczodrze ufundował, kędy też po śmierci złożony, która przypadła na rok 1630. a jak był w życiu swojem w stroju i we wszystkiem pomiarkowany, tak i przy pogrzebie swoim wszelakiej pompy zakazał: kościół nasz Przemyslki siła dźwignął swoją szkatułą, nawet i umierając pięć tysięcy na fabrykę jego odkazał, na mądrych ludzi łaskaw, na ubogich i szpitale miłosierny. Są księgi od niego pisane w druku. *Starowol. in Orat. funeb.* którą synowcowi jego Kazimierzowi dedykował. Zygmunt kasztelan Czerski starosta Warszawski i Lanckoroński, według *Paproc.* brat Mikołaja biskupa Kujawskiego i Stanisława kasztelana Sendomierskiego, w r. 1569. podpisał list królewski o restytucyi Podlasza. *Constit. f.* 154. Na weselu Zygmunta Augusta Króla gonił z kopią! *Orichov.* pisze o nim *Kochanow. in Apopht.* że pewnego czasu będąc u Ocieskiego kanclerza koronnego na obiedzie, a wiedząc dobrze jak się ten ciężko gniewał, gdy mu kto obrus choć z nieostrożności pokapał, umyślnie go spluskawszy, grosz z kieszeni wyjął i położył, to prawi na praczkę będzie, czem Ocieski zawstydzony, na potem większą w tej mierze dyssymulacyą nadrabiał, miał za sobą ten Zygmunt Barbarę Chlebowiczownę wojewodzankę Wileńską, urodzoną z Jawnucianki księżniczki Zasławskiej. *Paproc. Ogrod. fol.* 209. Z tej był syn Mikołaj dziedzic na Krzemienicy, kasztelan Witebski, któremu w roku

1619. przypisał *Genealogium Ordin. Canonic. Regularium S. August. Paweł Pukalius*, kędy powiada, że ten Mikołaj sprowadziwszy z Krakowa kanoników regularnych S. August. od Bożego Ciała, fundował ich w Krzemienicy w Litwie, syn jego Kazimierz 1630. jako wyżej *z Starowol.* namieniłem, synowiec marszałka w. koron. od tego w księztwie Litewskiem rozplenieni Wolscy Półkozicowie, z których jeden był deputatem na trybunał wielki Litewski 1679. r. jakom widział na konkluzyach Wileńskich. Tak mi się zda, że jeszcze do tych należą, a bodaj nie bracia rodzeni, albo przynamniej stryjeczni Mikołaja biskupa Kujawskiego i inszych, to jest: Stanisław kustosz Krakowski w roku 1548. na liscie Augusta I. danym miastu Lwowskiemu i u *Nakiel. w Miechow. fol.* 717. w roku 1544. i drugi Marcin, najprzód chorąży koronny, potem wojski Krakowski, podkomorzy koronny, podskarbi nadworny, starosta Błoński i Zakroczymski, tak się podpisał na liscie Zygmunta I. danym miastu Lwowskiemu. Jan na Podhajcach dziedzic 1583. miał za sobą Jazłowiecką córkę Jerzego wojewody Ruskiego i hetmana wielkiego koron. Barbara z Podhajec była za Stanisławem Grocholskim. Dorota Wolska dziedziczka na Woli Gowartowy, była za Wojciechem Czarnowskim. *Geneal. Radziwiłów* pisze, że Barbara Wolska wojewodzanka Ruska, była za książęciem Radziwiłem kasztelanem Wileńskim i hetmanem wielkim Litewskim, ale żaden Wolski Ruskim wojewodą nie był, chyba to kasztelanka Rawska.

Wolski *herbu Rawicz*, w Rawskiem województwie. Filip Jakób Wolski podsędek ziemski Rawski, Jan, Mikołaj podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wolski *herbu Rola*, w Inowrocławskiem województwie. Alexander Wolski sędzia ziemski Inowrocławski deputat na trybunał koronny 1728. Jędrzej miał za sobą Maryannę Głębocką herbu Doliwa.

Wolski *herbu Stemberg*, w ziemi Warszawskiej. Alexander i Franciszek Wolscy w województwie Podlaskiem podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Wolski *herbu Topor*, w województwie Sendomierskiem, w ziemi Stężyckiej. Ci są właśni Zaklikowie, jako opiewa przywilej Króla Jagiełła, dany Zaklice z Szczekarzowie, ale założywszy wieś Zadybie i Zadybską wolą, od niej sukcessorowie jego nazwani Wolskiemi, te potem dobra przeniosły się do Pawła Gołuchowskiego sędziego Stężyckiego, z tych Walentyn Wolski mąż wojenny, pojąwszy w stan małżeński Sarnecką, spłodził z niej czterech synów, Krzysztofa, Stanisława, Macieja i Malchra: Krzysztof bezżenny umarł, Stanisława z Katarzyny Gruszeckiej było czterech synów; Sta-

nisław który na Podolu osiadł, temu Dymidecka spłodziła Gabryela, Rafała i Michała. Piotr zrodził Tobiasza, Hieronima, Stefana, Piotra i Krzysztofa. Adam wojnę traktował. Wojciech w Prusiech w wojsku Cesarskiem żołd prowadził: póty *Okol.*

Wolscy *książęta herbu Pogonia.* W księztwie Litewskiem, kwitnął niegdy dom książąt Wolskich, od Patryka syna Kiejstutowego idących, ale już dawno ustał, z których Dymitr i Teodor książęta Wolscy w r. 1399. w batalji z Edygą Tamerlanesowym wodzem i Tatarami polegli. Inni w temże księztwie Wolscy z Rusinowa, a bodaj nie herbu Godziemba, z których Jan Konstantyn z Rusinowa Wolski pisarz grodzki, i poseł województwa Wileńskiego, podpisał konfederacyą Warszawską 1696. z Kaliskiego zaś województwa tam się wynieśli: bo Jan z Rusinowa Wolski komornikiem był Kaliskim w roku 1634. N. surrogator Wileński poseł na sejm do Warszawy 1722. Podobno są Wolscy Grzymałowie.

R. 1778. Michał Wolski mostowniczy Mozyrski. — *Krasicki.*

Wołczek *herbu Abdank*, w ziemi Chełmskiej, ci są właśni Rokuciowie, ale tak nazwani: z których Jan Wołczek rotmistrzem był sławnym, za czasów *Paprockiego.* Michał 1697. roku.

Wołczek *herbu Półkozic*, w księztwie Litewskiem. Ten herb na siebie i na dom swój przyjął Wołczek Kukwa na sejmie Hrodelskim w r. 1413. *Stryjkowski fol.* 542. *Paproc.* i *Okol.* od którego rozplenione są różne domy w temże księztwie. *Bielski fol.* 314. pisze, że herb Działosza dostał się na tym zjeździe Wołczkowi Rokutowiczowi, ale to musi być omyłka: o tym Wołczku Rokuty świadczy Długosz w r. 1410. że był przydany Królowi Jagiełłowi pod potrzebę Grunwaldzką z Krzyżakami, żeby był królewskiemu majestatowi na obronie.

Wołczek *herbu Prawdzic. Paprocki* gniazdo domu tego naznacza księztwo Mazowieckie, zkąd się niektórzy z nich wynieśli do ziemi Chełmskiej, atoli wyżej powiedziałem z tegoż autora, że Wołczkowie w Chełmskiej ziemi herbu Abdank zażywają. *MS. zaś Ks. Kojałowicza* twierdzi, że Wołczkowie po różnych powiatach księztwa Litewskiego Prawdzicem się pieczętują. Z tych według niego Jan Wołczek był marszałkiem nadwornym Litewskim w r. 1567. Mikołaj dworzanin królewski, miał za sobą Nasiłowską wojewodzankę Witebską, z której synowie Hieronim, Jerzy, i Mikołaj. Szymon w województwie Połockiem, podpisał elekcyą Jana III. Króla.

Wołczek *herbu Wadwicz*, w księztwie Litewskiem. Z tych jeden był starostą Wasilijskim, koniuszym Wileńskim. *Paprocki i Okolski.*

R. 1778. Tadeusz Wołczek cześnik Orszański. — *Krasicki.*

Wołczkiewicz patrz **Olizar.**

Wołczyński *herbu Głowa.* N. Wołczyński zginął pod Pskowem. *Paproc.* Franciszek pisarz skarbu koronnego, Maciej pisarz kancellaryi koronnej 1647. rodzicom swoim w Iłży nagrobek postawił. N. administrator żup Wielickich, i Bocheńskich. Jan stolnik Mielnicki, z sejmu 1703. komissarz do uspokojenia dyfferencyi między księztwem Zatorskiem i Szląskiem. *Constit. fol.* 21. Krystyna Michała Szymanowskiego starosty Wyszogrodzkiego małżonka. Alexander w Krakowskiem 1697.

Wołk *herbu Kościesza*, w Połockim i inszych powiatach księztwa Litewskiego. Adam Wołk wojski Starodubowski, podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla w roku 1648. Mikołaj komornik królewski w Nowogrodzkiem 1632. Stefan w Brzeskiem Litewskiem 1648. Fiedor, Krzysztof i Alexander, u *Kojałow. in MS.*

Wołk *herbu Trąby*, w księztwie Litewskiem. N. Wołk starosta Piński, który pod Olszanicą siła na nieprzyjaciołach ojczyzny dokazywał, synowie jego Teodor i Mikołaj. Mateusz porucznik Kmity 1567. r. Kazimierz w powiecie Rzeczyckim 1674. roku.

Wołk *herbu Wieże dwie*, z dwiema kończatymi wierzchami. Maxym Wołk rotmistrz na prezydium w Smoleńsku zostawiony, obrotnym fortelem, wielkiem sercem tego zamku bronił, za co w komput rycerstwa Polskiego policzony, i tym herbem nadany, przez *Konstytucyą* 1616. *fol.* 50. synowi potem jego Konstantynowi w r. 1638. approbowano toż samo, i indygenat mu przyznany. *Okol. tom.* 3. *fol.* 360. Władysław Wołk Łaniewski, miał za sobą Annę Ożarowską, z której synowie Piotr i Bogusław.

Wołkowicki *herbu Lubicz*, z tą jednak odmianą, że nad podkowy barku krzyża nie masz, ale tylko jeden krzyż we środku jej, takim się herbem pieczętował Grzegorz Wołkowicki proboszcz S. Szczepana w Wilnie. Paweł w Brzeskiem Litewskiem 1648. Wojciech miał za sobą Annę Moszyńską herbu Nałęcz owdowiałą po Dobrzyńskim.

Wołkowicki *herbu Sas*, w województwie Ruskiem, przydomek mieli Zelisko. Z tych było dwóch braci, Iwan od którego z Terleckiej syn także Iwan, ten z Manasterską spłodził czterech synów, Waska, który od possessyi dóbr nazwany Bandrowski, tego synów było czterech, Piotr, Iwan, Eliasz i Stefan, ale wszyscy *steriles:* Mikołaja, którego synów trzech, Alexander i Jan *steriles*, trzeci Iwan, od tego syn był Alexander: Seńka, od którego był Hrycko, od tego Jan: Iwana którego synów czterech, Piotr Iwan i Jędrzej *steriles*, Teodor

zaś spłodził trzech, Jana i Bazylego *steriles*, Dymitr zaś miał syna Hieronima *sterilem*, i córkę Helenę, Stefana Zawadzkiego podczaszego Żytomierskiego małżonkę. Drugi brat Iwana na początku położonego, był Łukasz, tego syn Michał, tego zaś dwóch synów Ihnat *sterilis* i Jędrzej, który z Fenną Witwicką, miał córkę Maryą Witwicką i syna Łukasza, ten z Maryanną Witwicką spłodził Annę Brzeską, i synów Hrehora, od którego byli dwaj synowie bezpotomni, z Duchny Krechowickiej urodzeni i córka Krechowicka. Drugiego Hala, którego z Fenny Baranowskiej Witwickiej, była córka Ewa Witwicka i synów trzech, Jan, żona jego Maryanna Hoszowska, Fiedor i Grzegorz: od Jana były dwie córki, Maryanna Witwicka, Zofia Ilnicka i syn Grzegorz: od Fedora syn Jacek i córka Maryanna Łozińska: od Grzegorza z Hoszowskiej synowie, Konstantyn i Jędrzej.

Wołkowicz *herbu Kościesza*, ale że podle krzyża na strzale, przydają dwie gwiazdy, jednę z jednej, drugą z drugiej strony. Są ci Wołkowiczowie w księztwie Litewskiem, przydomek zdawna mają Kolenka. Izaak Wołkowicz Kolenko. Tak rozumiem, że do tychże należą Wołkowiczowie na Wołyniu, z których *Metryka Wołyńska* w r. 1528. tych rachuje: Iwana, Koście, Joachima, i drugiego Iwana. Bartłomiej w zakonie naszym umarł w Lublinie 1706. N. podkomorzanka Trocka, była za Krzysztofem Dolskim podkomorzym Pińskim.

Wołkowski. Zbigniew Wołkowski kanonik Krakowski w r. 1568. *Nakiel. w Miechow. fol.* 687.

Wołkunowski *herbu Radwan*, w Nowogrodzkiem województwie, czyli **Wojkunowski.**

Wołmiński *herbu Rawicz.* Przedtem ich zwano Nassuta. Z tych według *Ks. Kojałow. in MS.* Jan Wołmiński był starostą Kowieńskim, syn jego Jan wojewodą Smoleńskim, roku jednak autor nie położył, któregoby na tem krześle siedział. Jan kasztelan Połocki, starosta Krewski 1579. któremu *Stryjkowski Księgę* 19 *swojej kroniki przypisał, i* 25. Był to pułkownik sławny; bo gdy dobywano zamku Taurus, pierwszy tam z swoją wpadłszy usaryą, szczęśliwie go opanował. Nie mniej odważnie poczynał sobie na polach Iwańskich w r. 1579. idąc w przedniej straży przed wojskiem ku Sokołowi, Szeremeta z pola wyparował, i do wału zapędził. Temże szczęściem w r. 1581. pod Wielkiemiłukami, we dwunastuset sobie kommenderowanych, wparł nieprzyjaciela, i poraził, *Bielski fol.* 772. *Heindenst. Okol. Russ. Flor. fol.* 788. więźniów do Króla przyprowadził. Syn jego Jerzy podkomorzy Upitski, nie rozdzielny towarzysz ojcowskich expedycyi. Michał z Gierzc skarbnik Upitski i podstarości, poseł na sejm 1662. ztamtąd

komissarzem naznaczony do zapłaty wojsku Litewskiemu, *Const. fol.* 5. dalej podsędek, aż i sędzia ziemski Upitski 1670. Mikołaj sędzia grodzki Żmudzki 1674. Jerzy w powiecie Rzeczyckim. Franciszek Soc. Jesu fundator missyi Kiejdańskiej.

Wołodkiewicz *herbu Łabędź*, od Kormulta linią swoję wywodzą. Kormult wnuk Kławsucia, z Raczy siostry Witoldowej, miał syna Niemekszę, ten zaś trzech synów, Alexandra, Bartłomieja i Wołodka, od tego potomstwo rozplenione, nazwani Wołodkowiczami. Między inszemi Panami Litewskiemi podpisał Wołodko ten, i z bracią swoją, wieczny pokój między koroną i księztwem Litewskim w roku 1401. u *Łask. w Stat. fol.* 128. Niekrasz Wołodkowicz starosta Bełżycki, u *Herburta fol.* 298. 1438. i 1499. Jerzego i Stanisława Wołodkiewiczów wspomina *Paproc. w Gniazdzie Cnoty.* Marcin pisarzem był w w. ks. Lit. i posłem do Moskwy 1559. Malcher w Krakowskiem województwie osiadł, pojąwszy tam żonę. Mikołaj chorąży księztwa Żmudzkiego i poseł w r. 1564. do dotarcia unji z koroną na sejmie Warszawskim. *Constitut. fol.* 52. Chryzostom wprzód wojski, tuż pisarz ziemski Żmudzki, długo w wojsku służył za buławy Jana Karola Chodkiewicza, mąż wielce uczony, której jego nauki są dowody w druku, wydał albowiem *Historiam decennalis belli Livonici.* 2do. *Cnotliwy Litwin i o Inkorporacyi Inflant do księztwa Litewskiego za Zygmunta Augusta.* Zaczął był także pisać Krzyżaków Inflantskich historyą, ale jej nieskończywszy, żyć przestał: to *Kojałow. in MS.* 3tio. *Żywot przechwalebnego wyznawce, Ś. Kazimierza Królewicza Polsk. z Łacińskiego na Polski przetłomaczył, in 8to Vilnae*, 1606. Jan i Mikołaj w księztwie Żmudzkiem ludzie znaczni. Kazimierz in Soc. Jesu krasomowca i poeta, w łacińskim i polskim języku osobliwy, jest w druku jego: *Ode votiva Reginae Coelorum Lindensi in Prussia decantata* 1661. *in 4to Cracov.* umarł powietrzem 1662. pod Warszawą, gdzie był kaznodzieją u Ś. Jana. Któryś z nich miał za sobą Reginę Horskiego kniazia Druckiego córkę. *Paproc. Ogrod. fol.* 209. N. podsędek Żmudzki, żona jego Chrząstowska starościanka Botocka.

Wołodkiewicz *herbu Radwan*, w Mińskiem województwie i Nowogrodzkiem. Marcin Wołodkiewicz pisarz ziemski Miński, za Króla Augusta I. Drugi Marcin sędzia ziemski Miński w r. 1628. Krzysztof najprzód pisarz ziemski Miński, potem wojewoda Nowogrodzki, umarł wojewodą Smoleńskim, córka jego Zofia, była za Połubińskim Alexandrem marszałkiem Litewskim. Regina za Teodatem Ogińskim podkomorzym Trockim. Michał podsędek Miński, Marcin Kazimierz horodniczy, podstarości Miński, podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Teodor pisarz ziemski Miński, synowie jego Stefan podsędek Miński, złączył się był dożywotnie najprzód z Bakanowską, potem z Ślizianką, córek jego dwie zostało, jedna Helena Barbara, ta żyła z Władysławem Tadeuszem Wańkowiczem starostą Hruszowskim, druga z Chrapowieckim podkomorzym Haszańskim, i synów trzech: Józef, Jan i Marcin. Drugi Franciszek wojski Miński, pojął Zofią Wańkowiczownę stolnikownę Mińską, *2do voto* Zawiszankę wojewodzankę Mińską. Synów jego pięciu było. Pierwszy Teodor, ten będąc generałem adjutantem w wojsku Litewskiem, zszedł z tego świata. Drugi Jan in Soc. Jesu, ten jeszcze na świecie będąc, zasiadał deputatem na trybunał Litewski w r. 1724. Trzeci Michał starosta Hajecki, sprzysiągł się dożywotnie z Pacowną kasztelanką Mścisławską. Czwarty Kasper starosta Krasnosielski. Piąty Mikołaj Soc. Jesu, i córka Petronella, która się dostała w małżeństwo Józefowi Szczytowi cześnikowi Litewskiemu, staroście Jaswońskiemu. Dominik Aloizy, stolnik Miński, przybrał sobie w małżeństwo Teresę Janiszewską pisarzownę grodzką Mińską, bywał posłem na sejmy i w trybunale Litewskim deputatem i marszałkiem duchownym i skarbowym, jego synów było sześciu, pierwszy Leon. Miał za sobą Konstancyą Ciechanowiecką, starościankę Opęską, po śmierci ojcowskiej wziął stolnikostwo Mińskie. Drugi Stanisław krajczy Miński, trzeci Felicyan Filip, ten wstąpiwszy do zakonu S. Bazylego, w nim po różnych ambonach gorliwie do ludzi kazał, zkąd po wielu zasługach, Dubieńskim i Dermańskim archimandrytą wyniesiony, skoro się tam pieczołowaniem swojem, życiem zakonnem, i innemi cnotami popisał, żeby był przyjął episcopią Chełmską, prawie był do tego przyniewolony. Na tę godność wstąpiwszy, pierwsze miał staranie o cześć Boską i Najświętszej Panny, tej o koronacyą przy obrazie cudownym Chełmskim, i postarał się i zakończył chwalebnie. Kościół tamże swój katedralny wielkim nakładem i pięknym modeluszem wyniósł. Czwarty Stanisław: piąty Leon, zakon sobie kaznodziejski obrali. Szósty Marcin wojski Starodubowski, żona jego Anna Racfowna skarbnikowna Mińska, z tej dwie córki, Jakób Wołodkowicz w zakonie naszym rządził kollegia Połockie i Mińskie. Jędrzej kanonik katedralny Wileński, Piotr podczaszy Miński, miał za sobą Pacownę, synów jego zostało dwóch, Stanisław i Ignacy. Leon stolnik Miński temi czasy, córka jego Teresa, za Rejtanem horodniczym Nowogrodzkim. Synowie zaś Antoni Societ. Jesu, Józef i Michał. *Kojałowicz in MS.* z tą odmianą herb ich kładzie, że nad zwyczajnym Radwanem na krzyżu stoi kur w prawą tarczy obrócony, luboć przydaje, że widział herb ich którego dawniejsi przodkowie domu tego zażywali, to jest ankry tak

ułożone jak litera H wielka, na środku ich stoi ankra do góry, czyli strzała, na niej kogut, na hełmie trzy pióra strusie; ankry zaś tak zawijane u góry na jednę stronę, u dołu na inszą stronę. N. była za Hieronimem Ciechanowiczem sędzią ziemskim Smoleńskim.

Wołodyjowski *herbu Korczak*, w Podolskiem województwie, z Wołodyjowic. Z Moskwy do Polski przyszli, czego dowodzą różnemi przywilejami. Tomasz Wołodyjowski z Sutkowskiej urodzony z Łastowieckiej zostawił syna Konstantyna, wielą lat zasłużonego żołnierza, ten z Piasecką spłodził Fryderyka męża walecznego, którego syn Piotr wzięty w niewolą Tatarską, tamże życie skończył. Drugi syn z Piaseckiej Jerzy, pod Połockiem i Gdańskiem mężny kawaler, temu Chodyowska powiła dwóch synów, Piotra i Macieja, którzy z Stefanem Potockim wojując Wołochy, tamże poginęli. Trzeci ich brat z Koreckim książęciem szczęśliwiej na nieprzyjacioł się narażał. Paweł czwarty w wielu okazyach doświadczonego męztwa. Szymon obrał sobie życie w zakonie Ś. Franciszka. N. miał za sobą Jeziorkowską pozostałą wdowę po Cwilichowskim. N. Chodkiewiczownę.

Wołodzko. W powiecie Oszmiańskim. Mikołaj Wołodzko podstarości Smoleński, podpisał elekcyą Jana III. Króla Polskiego. N. starosta Oszmiański, deputat na trybunał Litewski 1740.

R. 1778. Ignacy Wołodzko pisarz ziemski Oszmiański. — *Krasicki.*

Wołosiecki *herbu Sas*, w Ruskiem województwie.

Wołoszowski w Inflanciech, Stefan Kazimierz Wołoszowski, poseł z Inflant na konwokacyą w roku 1648. *Confoeder. Ordin.*

Wołowicz *herbu Bogorya.* Ten herb na siebie i na sukcessorów przyjął Stanisław Wissygin, to jest z Litewskiego języka „wszystkich broniący“ jeden z Panów Litewskich, na sejmie Hrodelskim w r. 1413. *Łask. w Stat. fol.* 127. a ponieważ żadnego inszego domu w księztwie Litewskiem nie masz, któryby się tym herbem pieczętował, tylko Wołowiczowie, znać tedy i z tego, że był przodkiem tej wsławionej familji. Jerzy Wyssyginowicz albo syn Stanisława Wissigina, który na dworze będąc Króla Kazimierza Jagiellonowicza, dla osobliwszej, która się w nim pokazywała, siły, Wołem od spół dworskich nazwany, nazwiska Wołowiczów był autorem, jako świadczy *Gvagnin. Polon. Chron. Pruss.* w owej nieszczęśliwej naszych pod Chojnicami potyczce w r. 1454. gdy z pola wojsko nasze przed Krzyżacką bronią pierzchnęło, przyszło i samemu Kazimierzowi Królowi salwując życie, uchodzić: a gdy Pogoń za nim w też tropy nacierała, a koń pod Królem szwankował,

Jerzy, nie tylko że konia Kazimierzowi poddał, ale póty się z łuku z Krzyżakami strzelał, póki rozpierzchli ludzie wojskowi, na assystencyą i obronę majestatu jego nie ściągnęli i do Bydgoszczy nie odprowadzili: to *Stryjkowski z Latopisz. lib.* 19. *cap.* 1. a z niego *Kojałow. p.* 2. ale żaden z historyków Polskich, o tem nic nie namienia. Zostawił ten Jerzy, syna także Jerzego Wołowicza o którym tenże *Stryjkow. lib.* 21. *cap.* 7. powiada, że pułkownikiem będąc w roku 1499. w batalji pod Wiedrussą z Moskwą, raniony, przecież z tej klęski zdrów wyszedł: miał synów trzech, Bogdana, Grzegorza, trzeciego, imienia nie kładzie *Ks. Kojał. in MS.* Tego ostatniego dwóch było synów. Z tych jeden

Ostafiej albo Eustachiusz, najprzód marszałek Litewski i pisarz, w r. 1568. już podkanclerzy i marszałek nadworny Litewski, starosta Brzeski, i Kobryński, otrzymał w tenucie dobra Wojnie, Kodyniec, Łomazy i z przyległościami w województwie Podlaskiem, te mu jednak w roku następującym 12. Marca odjęto, gdy uchodził przysięgi uczynić wierności koronie Polskiej, względem tych dóbr, ile że Podlaskie województwo od księztwa Litewskiego oderwane, i do korony zupełnie inkorporowane świeżo zostało, atoli w tymże roku 12. Sierpnia skoro przysięgę tę wykonał, dobra mu te nazad wrócono i kasztelanią Trocką konferowano, o czem świadczy ***Process rozgraniczenia między województwy Podlaskiem i Brześciańskiem***, kędy też przydają, że te dobra były jego dożywotnie i summę miał na nich pieniężną. Umarł w Sendomierzu w roku 1584. kasztelanem Wileńskim i kanclerzem wielkim Litewskim, ostatni z tego przezacnego domu heretyk. ***Cichoc. Allocut. Osecen. lib.*** 2. ***cap.*** 22. Z tej racyi długo niechciał pieczęci przyłożyć na przywileju królewskim, w którym approbacya była kollegji naszego Wileńskiego, aż Król Stefan posłał do niego. Ja, prawi, jeżeli zapieczętuję, ale on już więcej pieczęci mieć nie będzie. ***Biel. fol.*** 767. Przecież Król Batory tego ministra swego wielce sobie szacował i w roku 1577. komissarzem go uczynił na odebranie przysięgi wierności od miasta Gdańskiego, ***Liter. Stephani***, a przedtem od stanów w. ks. Litewskiego wysłany, gdy imieniem ich witał go i tronu winszował, mile go przyjął. ***Biel. fol.*** 737. Od tychże stanów jeździł posłem na konwokacyą w r. 1572. do stanów koronnych pod interregnum. ***Biel. fol.*** 657. Do Moskwy także kilka razy legacyą godnie sprawował: bo lubo książęciu Moskiewskiemu tytułu Cara nie dał, przecież ten Pan, widząc Eustachiego człowieka wielkich z natury przymiotów, ale najbardziej rozsądek w rzeczach dziwnie przezorny, tak go sobie poważał, że w r. 1570. sam prosił, aby go do niego w poselstwie przysłano, jeżeliby

skutecznie o pokój traktować chciano. Pod dobywanie Uświatu w r. 1580. nie tylko znaczny ludzi swoich komput do obozu przysłał, ale się też sam osobą swoją tamże stawił, żona jego Teodora Sapieżanka, Pawła wojewody Nowogrodzkiego córka. *Histor. Sapieh. p.* 3. *fol.* 88. Nie zostawił tylko córkę jednę, ta wydana za Seweryna Bonera kasztelana Krakowskiego.

Grzegorz wojewoda Smoleński, tak go tytułuje *Ks. Kojał. in MS.* roku nie pisze, którego na tem krześle siedział, brat Eustachiego kasztelana Wileńskiego i kanclerza, złączył się był dożywotnie z Anną, czyli jak inni chcą, Elżbietą Chlebowiczowną, wojewodzanką Wileńską, i kanclerzanką Litewską pozostałą wdową po Odynowiczu staroście Orszańskim, miał cztery córki, Apollonią Kopciową, drugą Sokolińską, trzecią Bogdanową Ogińską, czwartą Stetkiewiczową, i synów dwóch: z tych Roman starosta Rohaczewski, żona jego Anastazya księżniczka Zbarazka, z której, według *Geneal. Książąt Zbarazkich*, był syn Jan, i córki trzy, Krystyna za Dadzibogiem Kierłem podkomorzym Czerniechowskim, Anastazya za Chreptowiczem, i Maryanna. Po księżniczce Zbarazkiej, pojął Grzegorz Helenę Sapieżankę, synowie z niej pomarli bezpotomni, córka Alexandra dostała się w małżeństwo Grzegorzowi Korszakowi chorążemu Połockiemu. Drugi syn Piotr cześnik Litewski, zostawił tylko córkę, która 1*mo voto* żyła z kniaziem Hołowczyńskim; 2*do voto* z Krzysztofem na Sidrze Potockim, najprzód krajczym, potem podczaszym Litewskim, to *Kojał. in MS.* jam pisał już wyżej, że Wołowiczowna, ale Michała córka, była za kniaziem Hołowczyńskim wojewodą Mścisławskim: także, że Helena podskarbianka Litewska była za Janem Hołowczyńskim cześnikiem Litewskim.

Grzegorz Wołowicz drugi syn Jerzego, tego który stawał pod Wiedrussą, ten w Grodnie w Cerkwi Ruskiej Soborna nazwanej, pochowany leży, kędy zdawna przodkowie tego domu się chowali, jako świadczy *Książka pod tytułem: Jedność Święta.* Syn jego według *Kojał. in MS.* Iwan koniuszy Litewski, tego zaś Iwan marszałek Litewski, starosta Grodzieński, w r. 1566. przyjmował posłów Moskiewskich, żona jego pierwsza Maryna Mieleszkowna, z tej syn Hieronim, druga Anna Borysa Kopcia córka, z tej synowie trzej, Jędrzej, Eustachi i Paweł, i córki, z których jedna żyła z Rudominą, druga z Lewickim z Lewiczyna chorążym Podlaskim, z której córka Zofia Lewicka, była za Jerzym Scipionem podkomorzym Grodzieńskim.

Hieronim starosta Żmudzki, Upitski, Rudnicki, a przedtem najprzód pisarz Litewski, pod który czas z Zygmuntem III. jeździł do Szwecyi, i wszystkich trudów jego, i niebezpie-

czeństw, był nierozdzielnym towarzyszem, wziął dalej podskarbstwo wielkie Litewskie, z którym tytułem w r. 1613. był komissarzem naznaczony do uspokojenia związanego wojska, i żołdu wypłacenia, *Constit. fol.* 6. popisał się z pięknym ku tej ojczyznie sercem, kiedy, gdy na gwałtowne jej potrzeby pieniędzy w skarbie nie stało, on własną swoją fortunę azardował, wszakże Rzeczpospolita na sejmie 1618. już na ten czas podkanclerzemu Litewskiemu, wyliczyć więcej niż sto czterdzieści tysięcy, na zniesienie tych długów, kazała. *Constitut. fol.* 7. W roku 1620. już starosta generalny Żmudzki, cywun Pojurski, Gondyński, Szawelski, Kobryński, w pięknej starości wiek swój zakończył, wiele kościołów na Żmudzi na cześć Boską wystawiwszy, wiele komissyi na siebie włożonych, rozsądną industryą ułacniwszy: sprzysiągł się był dożywotnie z Elżbietą z Gosławic Gosławską, pozostałą wdową po Wojnie podskarbim Litewskim: miałci z nią wprawdzie syna Stanisława, ale ten młodo wszedł do grobu, co poznać z jego nagrobku w kościele Mościskim. Córka się tylko jedynaczka została Tekla, która wydana za Alexandra Ludwika książęcia Radziwiła marszałka wielkiego Litewskiego, w Biały przy farnym kościele kaplicę wymurowała, co poznać z jej herbu nad nią położonego. Ojciec zaś jej zbudował most na Niemnie pod Grodnem.

Eustachi biskup Wileński syn drugi Iwana marszałka Litewskiego, ale z Kopciowny, brat Hieronima starosty Żmudzkiego, z kustosza Wileńskiego, proboszcza Trockiego, referendarza i pisarza Litewskiego, opata Lubińskiego, podkanclerzy Litewski, do infuły Wileńskiej dla znamienitych natury i cnoty przymiotów pociągniony, tak tą swoją rządził dyecezyą, że i senatora godnego i świątobliwego infułata powinność na sobie wypełnił. Urodził się ten zacny biskup w roku 1572. dorosłszy, do dworu królewskiego oddany, przez dwadzieścia i kilka lat w różnych funkcyach i legacyach ojczyznie służył, do rokoszanów pod Jędrzejów wysłany, siła pracował, żeby był rozdraźnione serca, do Króla Zygmunta nakłonił, luboć skutku nie wzięły zabiegi i reflexye godne uwagi. Jeździł także w poselstwie do książęcia Florentskiego, i do Pawła V. Papieża, wszędzie z wielkiem rozsądku swego zaleceniem, ale i obyczajów skromnych nie małą pochwałą: a najprzód, zdał się samą tchnąć niewinnością, jakoż że jej z dzieciństwa wziętej, aż do zgonu życia zachował, lubo przy dworskich przewleczonych i ślizkich okazyach, po śmierci jego zeznał świątobliwy spowiednik. Nadto naturalną wymowę dał mu był Bóg przedziwną, do której że się była przywiązała przyjemność w konwersacyi, zdał się ludzkie affekta krępować, i zniewalać do siebie. Czyniła mu nawet u wszystkich estymacyą, nie tylko miłość, którą

świadczył ludziom uczonym i mądrym: ale też i pobożność. Z tej do Wilna wprowadził zakonnice Ś. Benedykta, Augustynianów pustelników, Karmelitów bosych, bractwo kompassyi Jezusowej: do katedry swojej relikwie ŚŚ. Bennona i Eustachiusza: przy tejże katedrze wystawił kaplicę, którą i w prowenta opatrzył, gdzie po zejściu swojem z tego świata w r. 1630. złożony, umarł zaś nagle do stołu siadlszy, tylko zawołał: *Deus propitius esto mihi peccatori.* Kiejdański kościół z rąk dyssydentów windykował, Trocki Matki Boskiej, w ołtarze i porządek przystroił, inne zaś osobliwie Ś. Szczepana w Wilnie z gruntu wystawił. Szpital na kapłanów schorzałych i uboższych w Wilnie fundował: inszym zaś szpitalom dochodów przyczynił. Bibliotece kollegji naszego Wileńskiego, wiele ksiąg nadał: na wszystkich ubogich i klasztory zakonne, Pańsko dobroczynny. Wyjednał na swoim synodzie u duchowieństwa, że święto Ś. Ignacego Lojoli Wyznawce przyjęło do obchodzeniu *sub ritu duplici.* Co tydzień w dzień Czwartkowy, zwykł się był żelaznym łańcuszkiem biczować. Co rok zamykał się na zwyczajne rekollekcye, pod który czas i sumienie swoje pilno roztrząsał, i z obligacyi pasterskiej swojej funkcyi, surowie się przed Bogiem rachował. Pacierze kapłańskie zawsze klęcząc mawiał, a w wielki Czwartek ubostwu nogi umywał. Dla tegoć *Piasecki* opisując śmierć jego, tak mówi: *Litvanici nominis singulare decus.* Pisali o nim *Kojał. in MS. Olszewski w kazaniu na jego pogrzebie; które w druk weszło. Matthaeus Raderus S. J. dedicat. ad Syntagma. de Statu Morientium.*

Jędrzej cywun Derwiański, sędzia ziemski Żmudzki, syn trzeci Iwana marszałka, brat Eustachiego biskupa Wileńskiego, z temi tytułami wspominają go *Konstytucye w r.* 1611. *fol.* 41. komissarzem do granic między księztwy Żmudzkiem i Kurlandzkiem, i 1613. między Żmudzią i Prusami, *Constitut. fol.* 46. umarł chorążym Litewskim: był to pułkownik sławny i szczęśliwy, tak że męztwu jego dufając i biegłości w rzeczach wojennych, gdy sam z Inflant z wojskiem ruszył, jemu kommendę nad resztą wojska w Rydze zlecił: był oraz i starostą Plotelskim.

Paweł trzeci syn Iwana marszałka, brat Eustachiego biskupa Wileńskiego, najprzód podkomorzy Grodzieński i komissarz do granic między księztwem Pruskiem i Żmudzią, z sejmu 1613. naznaczony, *Constit. fol.* 46. i na drugi w tymże roku sejm posłując, deputatem zapisany na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol.* 8. w r. 1630. już podskarbi nadworny Litewski, starosta Grodzieński, Uciański i Plotelski, co poznać z *dedykacyi kazania pogrzebowego Ks. Olszewskiego S. J.*

drudzy go chcą mieć i podskarbim wielkim, za którymi i jam poszedł w pierwszym tomie. Żona tego Pawła, Chodkiewiczowna Hieronima kasztelana Wileńskiego córka: *Kojał. in MS.* z tej syn Eustachiusz stolnik Litewski starosta Plotelski i Uciański, rotmistrz królewski, umarł 1659. zostawiwszy z Sapieżanki wojewodzanki Nowogrodzkiej dwie córki (*Hist. Sapieh. p.* 3. *fol.* 109. powiada, że to była Barbara córka Kazimierza Sapiehy starosty Niemonoickiego wojewodzica, nie wojewody Nowogrodzkiego), z tych jedna Tekla Konstancya zaślubiona Piotrowi Michałowi Pacowi staroście Żmudzkiemu, dni swoje skończyła w r. 1691. pani jak z Bogiem złączona, tak na jego sług, domy i ubogich nie skąpa, OO. Dominikanom w Bohdanowic kościół wystawiła: druga Joanna Jakóbowi Kuńcewiczowi staroście Koniawskiemu i Dubickiemu, i syna jednego Jana Alexandra starostę Plotelskiego; na to starostwo *Konstytucya* 1670. *fol.* 9. summę, którą niegdy ta familia miała na Ulańskiej dzierżawie, przeniosła. Złączył się był dożywotnie z Barbarą Kryszpinowną podskarbianką Litewską, o potomstwie jego nigdzie nie czytam.

Bogdan trzeci syn Jerzego, tego co był w okazyi pod Wiedrussą, brat Grzegorza, o którym wyżej się mówiło, spłodził Grzegorza, najprzód marszałka Litewskiego, i starostę Słonimskiego, kiedy do Moskwy w r. 1562. poselstwo odprawował: był potem kasztelanem Nowogrodzkim w r. 1569. Domyśla się tu *Kojał. in MS.* że synem jego był Hieronim wojewoda Nowogrodzki, tego zaś syn Samuel kasztelan Nowogrodzki, starosta Mołczacki, rotmistrz i pułkownik odważny przeciwko Szwedom w Inflanciech w roku 1602. według *Histor. Sapieh.* miał za sobą Elżbietę Mikołaja Sapiehy wojewody Witebskiego córkę, synowie jego Hieronim, Alexander, Michał, Piotr i Jerzy. Z tych Alexander chorąży Wileński, a przedtem pisarz ziemski Nowogrodzki, przeszedł na inszy świat 1660. Kazimierz Alexander chorążyc Wileński 1676. wpisał się *in Album Congreg. Cracov.*

Borys Wołowicz zrodził syna Piotra, wprzód chorążego, a potem podkomorzego Trockiego, posłował ten Piotr na sejm 1631. zkąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski, *Constitut. fol.* 11. wielką część młodszego wieku na dworze Zygmunta III. Króla Polskiego przepędził, resztę w obozie, piersi za ojczyznę nadstawiając, strawił, żona jego Horodyjska, z której to potomstwo zostało: Anna Kazimierza Paca pisarza Litewskiego małżonka; Jędrzej w zakonie naszym kaznodzieja godny, rządził kollegium Pińskie, Nieświeskie, i akademią Wileńską, aż też i prowincyą Litewską; Eustachi w zakonie Bernardyńskim mąż zasłużony; Mikołaj na dworze królewskim

młodo zniknął; zostało się jednak od niego potomstwo; Jerzy kanonikiem był Wileńskim, referendarzem Litewskim, już był wielkie o sobie nadzieje wzniecił, dla osobliwszej tak w prawie duchownem, jako i w teologji umiejętności, ale gdy się na komissyą Moskiewską w r. 1656. wybiera, śmierć go niespodziana zastała.

Władysław wojewoda Witebski i hetman polny Litewski, starosta Dziski, syn także Piotra podkomorzego Trockiego, z młodych zaraz lat, rycerską sobie sławę zasmakowawszy, pod usarską się Władysława IV. chorągiew zaciągnął, gdzie gdy pod Smoleńskiem na Sehina Moskiewskiego wodza serdecznie naciera, pojmany, przecież dobrze i od samych nieprzyjaciół był traktowany: bo gdy Władysław Król, ciężkiem oblężeniem Moskwę ścisnął, Sehin z takiego razu chcąc swoich salwować, przez tego zacnego męża kondycyi pokoju docierał, ztąd wolny miał do obozu królewskiego przystęp. Jak się potem wojna Moskiewska zakurzyła, Władysław ten na ochronę powiatu Mozyrskiego trzy chorągwie z swojej szkatuły rekrutowane, nieprzyjacielskiemu impetowi założył, i wiele męztwa swego dał dowodów. Wileńskiego miasta przeciwko Dołhorukiemu mocno bronił, w Hrabkowie siedmset ich wyciął, chcielić się wprawdzie tej klęski swoich zemścić, tak z tyłu jako i z przodu opasawszy jego ludzi, dla tego na dwie części wojsko podzielili, atoli Władysław zrozumiawszy ten szturm na siebie, w trzechset tylko jazdy w sam dzień śś. apostołów Piotra i Pawła, tak wielkiem sercem na nich uderzył, że wszystkich na głowę poraził: obrócił zaraz miecz swój i na drugą partyą z wodzem jej Buło nazwanym pod Wielozynem, i tę starł szczęśliwie: pod Rzeczycą więc i pod Ihumenem Bociuchę hetmana ich, w tysiąc pięćset ludzi, częścią pobił, częścią w blizkiej rzece potopił, tylko jednego z swoich ludzi straciwszy: dobył dalej Głębokie, w Bobrojsku zamkniętych dwa tysiące Kozaków, w ścisłem przez dwa miesiące oblężeniem trzymał, aż póki mu na sukkurs hetman polny Litewski nie przyspiał. Kolotę tak dobrze przetrzepał, że z siedmiu tysięcy ludzi jego, cztery tysiące trupem na placu padło, ostatek ucieczką się salwowało: siedmnaście chorągwi z tej potyczki nieprzyjacielowi wzięto, z których dwanaście Królowi odesłał. Po tem zwycięztwie z sił zwalony, na cudzych rękach do Wilna sprowadzony, tam na tryumf, kochający syn ojczyznę, poszedł w r. 1660. Był wprzód chorążym Trockim, dalej pisarzem polnym Litewskim, według *Kojałowicza* kasztelanem Smoleńskim, aż też wojewodą Witebskim i hetmanem Litewskim, wspominają go *Konstytucye* 1647. *f.* 23. komissarzem do zapłaty piechocie Smoleńskiej, i 1653. deputatem na trybunał skarbowy, *fol.* 16.

i 1661. do związkowych ukojenia *fol.* 23. Wszedł był w kontrakty małżeńskie z Zienowiczowną, którą od dyssydentskich błędów do wiary katolickiej skierował, albo jako indziej czytam Kotłownę podkomorzankę Wendeńską, potomstwa jednak nie zostawił. Zdał się samą tchnąć pobożnością, ztąd w wielki post, pospolicie się w Berezie w domu zakonnym zamykał, gdzie w przedziwnej ostrości życia, ten święty czas przepędzał, do tejże surowości nad sobą, i ludziom swoim był powodem.

Marcyan pisarz ziemski Wileński, mąż wielce w tej ojczyznie godny, zostawił z Pacowny chorążanki Litewskiej Samuela Paca córki, trzech synów: Dominika, Jana i Wincentego. Z tych Wincenty był kanonikiem Zmudzkim, potem Wileńskim scholastykiem, sekretarzem w. ks. Litewskiego, infułatem Gieranowskim, umarł 1698. Jan Kazimierz oboźnym Litewskim, starostą Fejdańskim, żona jego Katarzyna Naruszewiczowna podkanclerzanka koronna, od której się córka została, z sejmu 1676. był komissarzem do uznania krzywd poczynionych od wojska Litewskiego w województwach Wołyńskiem i Kijowskiem. *Constit. fol.* 22. Dominik trzeci syn był starostą Obelskim, młodo jednak zszedł z tego świata, miał za sobą Sawicką wojewodzankę Brześciańską, z tej trzech synów jego było. Pierwszy Marcyan chorąży Mścisławski, a potem marszałek wielki Litewski, był i pisarzem Litewskim, posłem na różne sejmy, marszałkiem w trybunale Litewskim 1704. r. mąż gładkiej wymowy, i ojczyznie życzliwy, wszedł był w kontrakty małżeńskie z Antoniną Zahorowską kasztelanką Wołyńską, atoli z nią zszedł bezpotomny. Drugi Wincenty podkomorzy Mścisławski, a potem referendarz Litewski, ten spłodziwszy córkę Pacową starościnę Fejdańską, i synów sześciu, Marcyana starostę Purwińskiego, rotmistrza królewskiego, Dominika referendarza Litewskiego rotmistrza usarskiego, Alexandra, Krzysztofa, Jerzego, Stanisława, ten ma za sobą Eleonorę Racsownę sędziankę grodzką Rzeczycką, i z niej dwóch synów, wstąpił po śmierci żony swojej do zakonu Soc. Jesu, kędy wiek swój podeszły, w różnych cnotach ćwicząc, poszedł po zapłatę zasług swoich w Wilnie 1737. Trzeci Krzysztof starosta Purwiński.

Jan Wołowicz w powiecie Grodzieńskim, spłodził Tomasza najprzód pisarza ziemskiego, potem podsędka, na koniec sędziego ziemskiego Grodzieńskiego, męża godnego i znamienitego, którego syn Alexander, stolnik Witebski, pisarz ziemski, aż i sędzia ziemski Grodzieński: zostawił synów z Grodkowskiej, Marcyana, Krzysztofa, Wincentego, Alexandra i Kazimierza. Z tych Marcyan długo na dworze był ks. Michała

Radziwiła podkanclerzego i hetmana polnego Litewskiego, z którym i do Rzymu jeździł. Po zejściu jego, stan sobie duchowny obrawszy, kustoszem Ołyckim, kanonikiem Wileńskim i Łuckim, scholastykiem Żmudzkim urosł, dla pięknych jego przymiotów od Królów Jana III. i Augusta wtórego w różnych interesach, zawsze z szczęśliwem powodzeniem był zażywany, umarł w Nieświeżu. Krzysztof brat jego w zakonie Kaznodziejskim mąż uczony. Wincenty poległ w Węgrzech na wojnie Tureckiej z Lubomirskim stawając. Alexander stolnik Grodzieński, żona Koszylanka wojska Trocka. Kazimierz w domu osiadł.

Krom tych jeszczem się tych doczytał. Filon Wołowicz, miał syna Samuela, którego synowie Stanisław, Stefan i Krzysztof, ludzie rycerscy w powiecie Grodzieńskim. Jakób syn Jędrzeja w Koronie osiadł. Paweł biskup Łucki w roku 1607. nominowany, przydają mu tę pochwałę, że był *Pastor vigilantissimus*. Michał starosta Słonimski w roku 1582. któremu *Stryjkowski dedykował Księgę 23. Kroniki Litewskiej*. Michał najprzód podstoli Oszmiański 1674. potem podkomorzy Słonimski, wspominają go *Konstytucye* 1678. *fol.* 22. Krzysztof pisarz Słonimski 1674. N. miał za sobą Herburtownę Elżbietę kasztelankę Sanocką. Regina była za Pawłem Pacem kasztelanem Wileńskim. N. za Franciszkiem Nikodemem Kosakowskim starostą Łomżyńskim. Teodora za Krzysztofem Zienowiczem wojewodą Brześciańskim, z którym miała syna i córkę, a przedtem czy potem za Tyszkiewiczem, z tym byli dwaj synowie, Eustachi Brześciański i Piotr Mińscy wojewodowie, tę od schizmy nawrócił do jedności kościelnej B. Jozafat Kuńczewicz. *Susza w Życiu jego*, *Marcel. Daroszewski w kazaniu: Poważna Senatorka*. Zofia była za Piotrem Tryzną wojewodą Parnawskim, starostą Bobrojskim. *Paneg. Resid. Bobrojsc. Aquila.* Zofia córka Michała starosty Słonimskiego za Jędrzejem Zawiszą podskarbim wielkim Litewskim, a po jego śmierci ponowiła śluby z Słuszką wojewodą Wendeńskim. Franciszka Anna zakonnica Ś. Klary w Krakowie u Ś. Jędrzeja 1673. r. Anastazya Alexandra Siemiaszka kasztelana Bracławskiego małżonka. N. Alexandra Kamińskiego sędziego Mścisławskiego. N. Marcina Ogińskiego podkomorzego Trockiego. N. starosta Koniński, miał za sobą Barbarę Sapieżankę córkę Bogdana Sapiehy wojewody Mińskiego. *Histor. Sapieh. p.* 3. *fol.* 98. Jan Wołowicz umarł w zakonie naszym w r. 1706. w Krakowie. N. miał za sobą Scipionownę jedynaczkę, ta wniosła w ten dom Reple i Olekszyce, ale się z córką jego Wołowiczowną jedynaczką, dostały znowu w dom Massalskich N. była za Danielem Bienickim.

Antoni Wołowicz biskup Łucki, mąż życia przykładnego, umarł r. 1769. w Warszawie: rządził dyecezyą lat 15. — Kobielski wuj jego uczynił go był wkrótce przed śmiercią swoją, koadjutorem biskupstwa Łuckiego. Był oraz ten Wołowicz kanclerzem Maryi Józefy Królowej Polskiej. — R. 1778. Józef Wołowicz kanonik Wileński. — Józef marszałek Grodzieński. — Kazimierz marszałek Słonimski. — R. 1788. Antoni chorąży nadworny Litewski. — *Krasicki.*

Wołowski *herbu Prus 2do*, w ziemi Wyszogrodzkiej. Jan Wołowski kanonik Warmiński i Chełmiński 1670. podpisał przysięgę Króla Michała. Jan Wołowski poborca 1684. Anna Wołowska żona Hosiusza. Kazimierz 1697.

Wołucki *herbu Rawicz*, w województwie Rawskiem. Dom ten zasłużony ojczyznie, tak z spraw rycerskich, jako i innych. Abrahama z Wołuczy wspominają listy dawne mężem zasłużonym Królowi Kazimierzowi Wielkiemu w roku 1340. Jakóba, który w Pruską wojnę zabity poległ, za Króla Jagiełła czasów. Trzech potem było braci rodzonych za czasów *Paprockiego;* Michał proboszcz Opoczyński, kapłan uczony i przykładny; Szczesny przy Karnkowskim biskupie Kujawskim wychowany, miał za sobą Rucką, i Jan podsędek Rawski w r. 1550. jakom czytał *na przywileju Kollegiaty Łowickiej*, ten z Ołtarzewską herbu Lis spłodził córkę jednę, i synów siedmiu. 1. Jędrzej wielkiego dowcipu i nauki, do wierszów pisania gładkiego, zdał się być z natury skłonny, które w nim przymioty widząc Król Stefan Batory, *Laureatum go Poetam* ogłosił, choć dopiero ośmnaście lat mającego, atoli młodo wszedł do grobu, jadąc z Turek z Tomaszem Janem Drohojewskim. 2. Paweł, ten od Stanisława Mińskiego do Włoch wyprawiony, gdy tam w naukach wysoce postąpił, a stan duchowny sobie obrał, skoro tylko do ojczyzny z Rzymu zawitał, na sekretarstwo koronne za promocyą tegoż Mińskiego wyniesionym, został, dalej cnota jego powodowała go do pierwszych w tej ojczyznie infuł: bo najprzód ledwo skończywszy wieku swego lat trzydzieści, wziął Kamieniecką, z tej posuniony na Łucką, wszędzie się dobrym pasterzem stawił: bo w Łucku kościół prawie z fundamentów postawił, kanonikom kapitulne prowenta przywrócił, wikaryom i stół, i porządek w kościele opisał, mieszkanie dla nich opatrzył. Dwóch spowiedników *ex Societate Jesu* do katedralnego kościoła, którzyby tam spowiedzi słuchali penitentów, prowidował, dla naszego kościoła i kollegium w Łucku fundacyą uczynił, place do tegoż potrzebne skupił, i dobroczynnością swoją wszystkich tam naszych sustentował; do Brześcia zaś Litewskiego pierwszy naszych sprowadził, wszystkich zaś kapłanów i kanoników co dzień chciał mieć u stołu swego, gdzie im dla większego poleru *Ca-*

sus Conscientiae czytać kazał, sam co trudniejsze explikował, a żeby był przykładem swoim duchowieństwo do apostolskich prac zachęcił, sam częstokroć na jutrznią wstawał, do ludzi kazania miewał, spowiedzi słuchiwał, uboższym jałmużny rozdawał. Tym czasem Król Zygmunt III. swoim go legatem do Rzymu wysłał, odprawił to poselstwo z ukontentowaniem Pawła V. Papieża, z wdzięcznością Zygmunta, który mu w nagrodę podjętej pracy, wakujące biskupstwo Kujawskie konferował, wjechał tedy na nie w r. 1616. gdzie także dobrego pasterza urząd na sobie wypełniając, sam przez siebie całą dyecezyą lustrował, a co zdrożnego postrzegł, temu zabiegając, na synodzie dyecezańskim nowemi prawami, stosując się do koncylium Trydentskiego obostrzył: kościół swój katedralny bogatym apparatem przyozdobił, to jest: kielichem złotym i pateną, bogatemi kamieniami nasadzonym, dwiema statuami srebrnemi śś. apostołów Piotra i Pawła, krzyż srebrny, kapę bogato haftowaną: inszym także kościołom swojej dyecezyi przyuboższym siła poddawał. Zakrystyana fundował przy katedrze swojej, dla porządku lepszego i konserwacyi rzeczy kościelnych, kościół w Smarzewicach drewniany, ale dość obszerny na cześć S. Anny wybudował; w Rawie kollegium Soc. Jesu z dwiema bracią swemi fundował i apparatem uprowidował, konwikt tamże dla studentów erygował. Gdańskiemu kollegio naszemu wiele do fundacyi dopomógł, skupiwszy niektóre grunta, do wygodniejszego mieszkania, kaplicę dla schowania najśw. sakramentu przy katedrze swojej restaurowawszy, pięknie ozdobił, i żeby w niej msza się odprawowała o tymże sakramencie, dochód na to uczynił. Podczas każdej potrzeby tej ojczyzny, na ratunek jej liczne chorągwie do obozu wysyłał, na wykupno niewolników z niewoli Pogańskich, znaczną summę wysypał. Umarł jak żył świątobliwie, w roku 1622. w kaplicy Gorków pogrzebiony. Był we wszystkich akcyach swoich dziwnie pomiarkowany, w mowie i na twarzy poważny, miły jednak i łaskawością tchnący, w postanowieniach swoich stateczny, w deliberacyach przezorny, w exekucyi pilny, od obłudy daleki, pobożnych i mądrych kochający, rzeczy doczesne kontemptujący. Do śś. apostołów Piotra i Pawła szczególniej nabożny, zkąd gdy pierwszy kamień zakładał na nasz kościół Łucki, dwanaście koszów ziemi z fundamentu na cześć ich wyniósł. Posty surową abstynencyą obchodził, ztąd gdy widział raz z okna, że jego ekonomowi daleko więcej półmisków na kolacyą niesiono, niżeli na stół jego, wszystkich na swoję kollacyą i ekonoma zawoławszy, na drugim stole, jego półmiski rozstawić kazał, tam dopiero uczyniwszy należytą reflexyą na post, jaka jest jego obligacya, po swojej kollacyi pu-

ścił wszystkich od siebie, a nazajutrz dopiero półmiski mu odesłał. Pisali o nim *Damalew. in Vitis Episc. Cujav. Janczyński in MS. Histor. Coll. Luceor.* był przy Kamienieckim biskupstwie opatem Mogilskim. 3. Stanisław kasztelan Halicki, podkomorzy koronny, starosta Rawski, umarł wprzód niżeli brat jego biskup: *Piasec. fol.* 308. miał podobno za sobą Dedyńską podkomorzankę Podolską, jam go opuścił w tomie pierwszym między kasztelanami Rawskiemi, to pewna, że żona jego była Potocka generałowna Podolska. 4. Filip najprzód chorąży, kasztelan, potem wojewoda Rawski, starosta Radomski i Inowrocławski; mąż staropolskiej cnoty i obyczajów, której tu niektóre dowody położę. Posłował i nie raz na różne sejmy, i ojczyznie lubo nie wytworną w słowach, potrzebną jednak i gruntowną poddawał radę. Pewnego czasu na Żydów Wielickich, o ciężki excess wezdrgnęła izba poselska, i słuszną zelozyą zdzięta, wielą bardzo głosami dopominała się należytej na winowajców kary: noc tym czasem zaszła, przewlokła na Żydów decyzyą, co w tej sprawie czynić miano, ale i Żydom tak dogodziła, że wszystkim drogo swoje kryminały okupując, pozatykali gęby posłom, nazajutrz tedy gdy tenże interes najbardziej popierać należało, wszyscy zamilkli, krom Wołuckiego i drugiego posła. Uprosiwszy tedy sobie głos, taką powiedział przypowiastkę: Szlachcic (prawi) miał syna, który do tego, że nie był douczony, miał jeszcze i ten defekt do siebie, że gębę ustawicznie otwierał takim nałogiem, że żadnym sposobem nie mógł tego w synu swoim ojciec poprawić: raz idąc z nim gdzieś na publikę, mówi mu: Miły synu, upamiętajże się przecię, a gęby przy ludziach tak nie otwieraj, patrz, prawi, często za mnie, a jak się ja po kalecie uderzę, zamykajże gębę: i tak się stało; uderzył ojciec w kaletę, syn usta zamknął. Tak się widzę i u nas na tym sejmie dzieje (przydał Wołucki) uderzą w jakiego takiego kaletę już czerwonemi złotemi, już talerami bitemi, aż co wczora gęby otwierali, dziś jakby im zawiązano usta, tak ich zamykają, i milczą. *Janczyn. in MS.* Druga w r. 1613. w tych dobrach gdzie sam rezydował Wołucki, trafunkowym ogniem poddanego domostwo zagorzało, a że od wiatru i inszym budynkom trzeba się było tegoż ognia obawiać, lubo pod ciemną noc, wypadł sam z dworu na ratunek ubogich ludzi, kędy padłszy na pień, tak sobie wybił na gałęzi oko, że całe ze krwią wypłynęło. Wszystkich zdaniem nie uleczony raz, żadnej nie zostawił do widzenia nadziei, ale Wołucki mocną ugruntował otuchę w sobie w opiece Matki Boskiej, że mu i wzrok i oko przywrócić miała: przetoż do Częstochowy, wsławionego wielkiemi łaskami miejsca, puściwszy się, stanął tam z OO. Soc. Jesu pod Górą w wieczór, i w gościńcu do

jutrzejszego gotując się nabożeństwa, gdy insi z podróżnego niewczasu snem zmorzeni spoczywają, on się na modlitwę udał, ślepotę swoję Panu Bogu i Najśw. Pannie szczególniej zalecając. W tem niespodziane bole, i ciężkie łupanie głowy nastąpiło, ropista krew z skaleczonego oka, tak wielka się rzuciła, że aż po szatach na ziemię płynęła. Zatrwożony tym Wołucki, budzi czeladź swoję, ognia dać każe, pomaca rany; oka się nowego domacał, spojrzy nim, widzi ogień i ludzi rozeznaje, a dla większej pewności swojej, książkę sobie podać kazał, kędy zasłoniwszy sobie zdrowe zdawna oko, przywróconym sobie świeżo tak dobrze czytał, jak i pierwszym. Z niewypowiedzianą tedy radością, do kaplicy Najśw. Matki nazajutrz poszedłszy, dzięki Bogu i tej Ś. Pannie z jako największą pokorą uczynił; pamiątkę tego cudu najprzód farbami, potem na wielkiej blasze srebrnej wyrażoną, w tymże kościele zostawił: to pisze *Nieszpork. Odrobiny stołu fol.* 164. Cudu tego jednak okoliczności nie zupełnie wypisał ten autor, które tu z *MS.* tych naszych OO. którzy przy tem byli, przytaczam. Pierwsza: oko to z łaski Najśw. Matki sobie przywrócone, było daleko mniejsze od drugiego dawnego, i owszem tak znacznie mniejsze, że nie kwadrowało do powiek, i miejsca wszystkiego nie napełniało: druga, że wybite oko w puszeczce złotej zamknięte, powiesił przy obrazie Matki Boskiej w Częstochowie. Trzecia, że blizko przed śmiercią siedzącemu u stołu, to oko wzrok straciło, i był to prognostyk jemu następującej wkrótce śmierci, która w kilka niedziel potem nastąpiła, nie inaczej go zaś zwał, tylko Panny Maryi oczko. Przydają inni, że jadąc do Częstochowy przez Piotrków, gdy mu niektórzy z PP. Dyssydentów kondolencye przy wizycie składali, on do nich mówił: Powiadacie Panowie Dyssydenci, że w wierze katolickiej cudów nie masz, proszę dajcie mi testimonium i zapiszcie w aktach trybunalskich, jako oka tego nie mam, a ja się zapiszę wam na to, że mi go Matka Boska przywróci, byleście wy prawowierni zostali: co gdy się z obudwu stron stało, jak się z Częstochowy już z przywróconem okiem stawił w Piotrkowie, jedni z dyssydentów uznali prawdę wiary katolickiej, drudzy nie mogąc na to patrzeć, z trybunału powyjeżdżali. *Ks. Młodzianowski* o nim pisze, że po obiedzie wszyscy i goście i heretycy, kiedy się trafili, musieli śpiewać: *O Marya cna Dziewica.* 5. Sebastyan kasztelan Małogoski, starosta Rawski, ten i z bratem swoim Filipem nagrobek Pawłowi biskupowi bratu swemu wystawił, wszyscy zaś trzej do fundacyi kollegium naszego Rawskiego składali się; jeździł w legacyi od Króla do kurfirszta Brandeburskiego, deputatem był na trybunał koronny i posłem na sejmy: Żona jego już zda mi się 2*do voto* Zuzanna Owa-

dowska Duninowna, stolnikowna Sendomierska, z tej córka była za Kazimierzem Zapolskim podkomorzym Sieradzkim: druga Petronella za Hieronimem Olszewskim wojewodą Rawskim, matka Jędrzeja arcybiskupa Gnieznieńskiego, i synów dwóch, Paweł i Stanisław, ale zda mi się z pierwszej jego żony, i to obadwa znać bezpotomnie umarli. 6. Wojciech, ten obrawszy sobie życie zakonne Soc. Jesu, służąc w Klaudyopolu w Węgrzech zapowietrzonym, z inszemi tegoż zakonu Polakami, padł ofiarą miłości bliźniego w r. 1586. *Alegambe victim. charit. fol.* 81. 7. Mikołaj życie swoje świątobliwości pełne zakończył w zakonie także naszym w Rawie w r. 1655.

R. 1778. Teodor Wołucki burgrabia zamku Krakowskiego. —*Kras.*

Wołyński *herbu Abdank*, w księztwie Litewskiem, tak o nich pisze *Kojałow. in MS.* Marcin Wołyński wojski Podolski mąż waleczny. *Okol. tom. 2. fol.* 629.

Woraiński *herbu Jasieńczyk*, z tych jedna była za Janem Rutkowskim.

Worłowski. Jan Karol Worłowski skarbnik Kowieński w księztwie Żmudzkiem, Abraham w powiecie Kowieńskim, podpisali elekcyą Jana III. Króla.

Woronicz *herbu Pawęza*, w Kijowskiem województwie. O przodkach dawniejszych tego domu mówiłem pod Jelcami, *Tom. IV. f.* 477. tu tylko to przydaję: Matwiej Worona syn Alexandra, już mu był Król Kazimierz Jagiellonowicz gotował województwo Smoleńskie, ale śmierć tym czasem zaszła Kazimierzowa: przecież gdy ten Matwiej Mingereja Perekopskiego od Kijowa odegnał, a pod Czerkasami dobrze przetrzepał, Król mu, według *Kojałowicza*, Alexander, konferował województwo Czerniechowskie (ale Czerniechowskich wojewodów jeszcze na ten czas nie było) i starostwo Lubeckie: gdy potem Moskwicin wpadł w Siewierskie księztwo, długo i mężnie Czerniechowa i Lubeczy bronił, aż też tam poległ, syn jego Krzysztof starosta Owrucki, drugi Szymon, który wielką klęską Tatarów poraził, to *Kojałow. in MS.* Hrehory Woronicz, syn jego Alexander, pojął Owdocię Ołyczankę albo Łosiatyńską, *Acta Castren. Żytomir.* 1586. i 1588. z tej spłodził córkę Teodorę, najprzód Jerzego Muchowieckiego, *2do* Kaspra Wągrodzkiego, *3tio* Alexandra Stan małżonkę, (ten Alexander Woronicz dobra swoje dziedziczne Tryhory nazwane, w powiecie Żytomierskim leżące, dał na fundacyą do Cerkwi). Drugą Alexandrę, ta poszła za Mikołaja Obodyńskiego, z niej był syn Konstantyn. Synów zaś było czterech. 1. Filon, podkomorzy Kijowski (*Kojał. in MS.* kładzie Filona Woronę, starostę Ostrzskiego, podkomorzego Kijowskiego jeszcze w r. 1552. szczęśliwego na Moskwę i Tatarów wojo-

wnika, który pod Poczapowem zniósłszy wojsko, Wołka hetmana Moskiewskiego, Temkina ze dwunastą bojarami Carskiemi, i dwieście żołnierzami wziął w niewolą) ten zaś Filo, o którym się tu mówi, dopiero kwitnął w r. 1617. co się pokazuje z działu między bracią uczynionego, i zapisanego w grodzie Żytomierskim 12. Lipca, kędy jemu dostały się były te dobra, Szumsko miasteczko, i wsi Tatarynówka, Zelesna i Dworzec: wspominają go z tytułem podkomorzego, *Konstytucye* 1638. i komissarzem do rozgraniczenia województwa Kijowskiego i Czerniechowskiego. *Constit. fol.* 31. Miał za sobą Promczekownę Delotecką, 2*do* Maryannę Obodeńską, z obiema jednak żył *sterilis.* 2. Mikołaj Michał, który z Alexandrą Rapczyńską, spłodził córkę Alexandrę Dymitra Hołowińskiego małżonkę, i synów, Dymitra, Karola, Stefana, Adama, i Samuela podczaszego Kijowskiego. *Acta Castren. Vladimir.* 1672. 3. Bazyli pisarz ziemski Kijowski, wspominają go *Konstytucye* 1611. i 1613. temu się działem dostały dobra Denisy i Krośnia, miał za sobą Elżbietę Muchowiecką, z której córki, Beata Jana Zmigrodzkiego małżonka, Eleonora i Petronella: synowie zaś Jędrzej, Władysław, Jan i Daniel Jerzy dwóch imion skarbnik Kijowski posłował na sejm 1661. ztamtąd deputatem stanął na trybunał fiskalny, *Constit. Lit. fol.* 4. tego syn Filo, (*Ks. Kojał. in MS.* powiada, że Bazylego pisarza Kijowskiego byli bracia, Mikołaj, Teodor i Jerzy, który possessyą swoję miał w Oszmiańskim powiecie, synów mu naznacza: Jędrzeja i Filona) żona jego Tyszkiewiczowna, z tej spłodził Michała skarbnika Kijowskiego, od którego z Rozalji Dybowskiej to potomstwo zostało, Ignacy, Wojciech, Maryanna Sołotwińska i Bogumiła Wilkowska. 4. Teodor podczaszy Kijowski, wspominają go *Konstytucye* 1619. gdzie go rotmistrzem województwa Kijowskiego zapisano, i 1631. gdzie do rewizyi ksiąg grodzkich Kijowskich naznaczony, *Constit. fol.* 30. i 1638. do granic komissarzem, *Constitut. fol.* 31. temu się działem był dostał stary i nowy Trojanów, mąż właśnie do wojny urodzony, którą przez lat trzydzieści traktując, sławy rycerskiej szukał, pojął był Annę Pilawską wielkiej fortuny dziedziczkę, z tej była córka Maryanna, i syn Alexander Konstantyn cześnik, a potem podkomorzy Kijowski, z sejmu 1670. komissarzem zapisany, *Constit. fol.* 24. bywał często posłem na sejmy i deputatem na trybunał koronny, miał swoją chorągiew pancerną: dwa razy śluby małżeńskie ponawiał, pierwszy raz z Katarzyną Załęską podkomorzanką Nowogrodzką, z tej synowie: Jan i Adam, z których drugi *sterilis;* drugi raz z Rozalią Krasicką kasztelanką Przemyślką, z tej Marcin i Antoni synowie. Jan Samuel stolnik Kijowski, de-

putat na trybunał koronny 1701. i 1717. poseł od wojska na radę Warszawską, poseł na konwokacyą 1696. którą podpisał. Żona jego Konstancya Zuzanna Duninowna Karwicka, Kazimierza miecznika Smoleńskiego i Anny Pociejowny córka, z której syn Nikodem Kazimierz chorąży Owrucki, starosta Ostrzski, na wielu funkcyach w tej ojczyznie zasłużony, komissarzem zasiadając na trybunale Radomskim, 1728. i 1729. posłując na walne sejmy 1719. i 1724. marszałkując konfederacyi województwa Kijowskiego w r. 1734. sędzią będąc Kijowskim oraz i Kamienieckim, porucznikując pod pancerną chorągwią ks. Czartoryskiego kasztelana Wileńskiego: związał się dożywotnie z Joanną Potocką herbu Lubicz starościanką Owrucką, pozostałą wdową po Jerzym Piaseczyńskim staroście Nowogrodzkim i Ułanowskim, którą urodziła Silnicka kasztelanka Kamieniecka. Marcin drugi syn Alexandra, podkomorzego Kijowskiego chorąży Owrucki, z Franciszki Starzechowskiej, synowie jego Piotr stolnik Bracławski, Józef podczaszy Owrucki i Franciszek, córki zaś dwie, Zofia Antoniego Ponińskiego referendarza koronnego, teraz wojewody Poznańskiego; Paulina Zamojskiego Stanisława, małżonki. Antoni trzeci syn tego Alexandra podkomorzego, ale obadwa z Marcinem z Krasickiej spłodzeni, podczaszym był Kijowskim. Krom tu wyliczonych jeszczem się tych doczytał: Lew Kazimierz Woronicz podstoli Nowogrodzki 1667. poseł na sejm ztamtąd, komissarz do zapłaty wojsku Litewskiemu. *Constit. fol.* 3. Jan Floryan podstoli Piński 1674. poseł na konwokacyą, z niej rewizor skarbu koronnego. *Constit. fol.* 13. Konstanty łowczy Smoleński 1674. Mikołaja Woronicza pisarza ziemskiego Smoleńskiego, posła na sejm 1627. czytam *w Konstytucyach fol.* 9. zkąd domyślam się, że musi być inszy dom Woroniczów w księztwie Litewskiem. Alexandra Woroniczowna Adaukta Lipskiego małżonka, ale *sterilis.* N. Jędrzeja Kiewlicza, Teodora Mikołaja z Zaborowa Bąkowskiego. N. miał za sobą Teresę Kisielownę, N. Petronellę córkę Dymitra Ogińskiego. N. Woronicz starosta Brzeziński, miał za sobą Helenę Massalską 1637. *Cuda Żyrowieckie.* Damian cześnik ma za sobą Barbarę Micińską.

Nikodem Woronicz kasztelan Kijowski z *Karwickiej* urodzony, 1*mo voto* z *Potocką*, 2*do* z *Jabłonowską* chorążanką koronną bezdzietny. — Józef podczaszy Owrucki, o którym wyżej, zostawił syna Ignacego starostę Ostrowskiego; ten z *Rozwadowską* wdową po Łuszczewskim star. Żydaczewskim bezpotomny, umarł r. 1780. — Piotr stolnik Owrucki brat Józefa, pojął *Kawiecką* z której Joanna Polanowska, Maryanna Łosiowa i syn Jakób miecznik Owrucki z *Drohojewskiej* kasztelanki Przemyslkiej miał córkę Felicyannę Działyńską — w r. 1781. kasztelan Bełzki. — *Krasicki.*

Jan Paweł Woronicz biskup Krakowski a w końcu arcybiskup Warszawski i prymas Królestwa Polskiego — urodzony r. 1757. na Wołyniu, syn Jana i Maryanny z *Kmitów* Woroniczów. W pierwszej zaraz młodości ze szkół Jezuickich w Ostrogu wstąpił do ich zakonu; po upadku zaś Jezuitów przeniósł się do seminarium ks.ks. Missyonarzy w Warszawie. Zostawszy potem infułatem otrzymał od Stanisława Augusta Króla probostwo Liwskie, które posiadał aż do r. 1791. Za sejmu czteroletniego, używanym był do spraw tyczących się duchowieństwa, i w tym czasie wydał kilka pism bezimiennych politycznej treści. Poźniej osiadł był na probostwie w Kazimierzu dolnym, zkąd często bywał w *Puławach* aż też przeniósł się na plebanią do *Powsin* pod Warszawą. W r. 1807. wezwany do rady stanu, w r. 1815. mianowany biskupem Krakowskim i senatorem Królestwa poźniej zaś prymasem, służył czynnie swej ojczyznie a jako kaznodzieja w najpamiętniejszych zdarzeniach kraju, nieśmiertelną okrył się sławą. Oprócz tych prac, i jako poeta stanął na wysokim szczycie, a jego poema *Swiątynia Sybilli* będzie pięknym i wiernym pomnikiem naszej poezyi patryotycznej. Pisma jego wychodziły cząstkowo z druku, nakoniec, lubo nie w zupełnym zbiorze wyszły w 8 Tomach w Krakowie r. 1832. — W kilka miesięcy po odbytej koronacyi w Warszawie umarł Woronicz w Wiedniu d. 4. Grud. 1829. Zwłoki jego złożone w grobach katedry w Krakowie, gdzie w czasach swego pasterstwa, zamek biskupów świetnie restaurował i wiele innych narodowych pamiątek poczynił. —

Woronieccy *książęta herbu tegoż co i książęta Wiśniowieccy.* Idą od Fedora Wasilewicza Korybuta książęcia Zbarazkiego, z czterech albowiem synów Bazylego książęcia, Michał, książąt Wiśniowieckich był ojcem, Semen, książąt Zbarazkich, Fedor, książąt Poryckich, Woronieckich i Wojnów, Alexander albowiem syn jego począł się zwać książęciem Poryckim, Stefan drugi Wojną Woronieckim od wojennych dzieł nazwany, Jerzy zaś trzeci Woronieckim 1529. Siostry tych trzech braci były Zofia Lachowska i Druzyanna Wielicka. N. starosta Chełmski, miał za sobą Potocką chorążankę Podolską koło r. 1575. Ostatni z tych trzech braci, z Uchańskiej spłodził dwóch synów, Jakóba Michała Jędrzeja trzech imion kapellana Króla Stefana Batorego, drugiego Stefana Szymona Alexandra biskupa Kijowskiego: to *Genealogia Ks.Ks. Wiśniowieckich.* Atoli autorowie pospolicie biskupa Kijowskiego Jakóbem zowią, był on najprzód proboszczem Geranowskim, plebanem Kowieńskim, potem biskupem Kijowskim, już był od Króla Stefana nominatem na biskupstwo Krakowskie, ale mu Zygmunt III. Król Polski wstąpiwszy na tron Polski, przeszkodził do tej infuły, to *Kojał. in MS.* nic pewniejszego, że za to na niego rozgniewany, iż pod elekcyą rozerwaną, między nim i Maxymilianem książęciem Austryi, ten biskupem Kijowskim tylko będąc, Maxymiliana Królem Polskim ogłosił z inszemi adherentami tejże partyi, i mocno przy nim obstawał, atoli wkrótce po tej elekcyi to jest w r. 1588. wszedł do

grobu: był także nominatem na biskupstwo Żmudzkie w roku 1574. ale go Litwa przyjąć nie chciała. *MS. Rozraź.* Stefan drugi brat Jerzego, Wojna nazwany, z Felicyanna Fedora Ciechon. książęcia córką 1529. spłodził trzech synów. 1. Stanisława, ten 1*mo voto* pojął Chomiakownę, która mu powiła trzech synów, Janusza, Piotra i Stanisława, z tych ostatni z Elżbietą Bohuszewiczowną spłodził syna Pawła, i córek pięć, Marussę Białostocką, od której był syn Alexander, Alexandrę Szaszkiewiczową, Eudoxyą Szaszkiewiczową, Apollonią Sawiczową, i Annę Morendzinę. Po Chomiakownie pojął 2*do voto* Stanisław Hulewiczownę, z nią miał dwóch synów, Tomasza, i Jerzego, ten Jerzy z Mikulińskiej spłodził Macieja i Stefana, i córki Annę Trypolską pisarzową ziemską Kijowską i Maryannę Rohozińską miecznikową Lubaczowską. 2. Lwa sędziego grodzkiego Krzemienieckiego, ten z Maryanną Kunicką żył *sterilis*. 3. Macieja stolnika Kijowskiego, ten z Anastazyą Hulewiczowną zostawił dwie córki, Alexandrę z Iwanem Stockim, Katarzynę z Witowskim zmówione, i synów trzech, Stefana, Michała, Lwa, z tych Stefan z Barbarą Sokulską spłodził Jana, Jędrzeja, i Alexandrę Siemiaszkową. Michał podwojewodzym był Włodzimierskim, ten miał dwóch synów, Marcina i Waleryana, od Marcina był syn Alexander, który spłodził Wawrzeńca. Od Waleryana był syn Władysław, tego zaś Władysława trzej synowie, Mikołaj starosta Średzki, deputat na trybunał koronny 1723. z województwa Kaliskiego; córka jego za Miączyńskim kasztelanem Podlaskim, miał zaś za sobą Teresę Rydzyńską cześnikownę Kaliską wdowę po Grudzińskim, posłował na różne sejmy, teraz kasztelan Czerniechowski. Waleryan deputat na trybunał koronny 1725. roku i Stefan. Lew trzeci brat Stefana i Michała podwojewodzego, miał za sobą Krystynę Bohowityniankę: to *Geneal.* Krom tych N. miał za sobą Zuzannę Nasierowską wdowę po Zdzarskim. N. Zofią Janiewską. N. była za Stanisławem Niesiołowskim. N. miał za sobą Ossolińską córkę Jędrzeja.

Woronowicz *herbu Lis*, ale z tą odmianą, że w polu czerwonem jest Lis herb zwyczajny, tylko że żeleźce strzały łączą z krzyżem pierwszym na strzale będącym tak, że się zda być i z żeleźca, i z krzyża jak tryanguł wyrobiony; na hełmie zaś trzy pióra strusie, tak go widział *Ks. Kojał.* w Brzostowicy na nagrobku Stanisława Kazimierza Woronowicza, który i na dworach różnych Panów Litewskich dobrze się zasłużył, i przeciw Moskwie pięknie popisał w okazyi.

Woropay. Stefan Woropajewicz ziemianin Wołyński. *Metryka Wołyńska* 1528. Jędrzej Woropay najprzód pisarz ziemski Orszański i poborca 1580. *Constit. fol.* 366. i 1589.

fol. 560. potem sędzia ziemski Orszański, komissarz do granic z sejmu 1609. *Constit. fol.* 910.

Woroszyło czy **Worszyło**, w Kijowskiem województwie. Ludwik z Owdzonowa Woroszyło chorąży Żytomierski, poseł na konwokacyą 1648. podpisał konfederacyą Warszawską, i 1661. na sejm, zkąd deputatem stanął na trybunał fiskalny. *Constit. fol.* 3.

Worotyńscy *książęta*, w księztwie Litewskiem. Tamże są Worotyńcowic w Rzeczyckiem 1651. z których Krzysztof Worotyniec. Tamże Worotynicki Mikołaj 1648. Worotyńskie zaś książęta nic pewniejszego, że od Ruskich Jedynowładzczów pochodzą, i podobno jednegoż z niemi herbu, patrz com o nich pisał pod książętami Pruńskiemi że się do Moskwy przenieśli.

Worowski. Adam Worowski pisarz grodzki Krasnostawski, z sejmu 1647. r. komissarzem naznaczony do rewizyi ksiąg ziemskich Chełmskich i Krasnostawskich. *Constit. f.* 38. Wawrzeniec w ziemi Wyszogrodzkiej, podpisał elekcyą Jana III. Króla.

R. 1778. Adam Worowski komornik Zakroczymski. — *Krasicki.*

Wortkowski *herbu Lubicz*, w Podlaskiem województwie, jednaż ich dzielnica z Szerokowskiemi.

Woryski *herbu Sas*, w Ruskiem województwie. Iwan Woryski mąż waleczny, zostawił syna Bazylego, który z Romanem książęciem Sanguszko nieprzyjaciol ojczyzny wojował. Adam 1697.

Wosiński, w Krakowskiem województwie. Katarzyny Wosińskiej z domu Gędzickiej, nagrobek widziałem w Krakowskim kościele Ś. Franciszka.

Wośniowski. Jędrzej Wośniowski na sejmie 1676. nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi.

Woyciechowicz. Jakób Woyciechowicz na sejmie 1659. nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi.

Woyciechowski *herbu Jelita*, w Łęczyckiem województwie. Stanisław Woyciechowski, o którym *Konstytucya* 1676. *fol.* 46. Jacek 1697. r. w Łęczyckiem, Anna była za Krzysztofem Hummlem. N. miał za sobą Katarzynę Micowską.

Woyciński *herbu Rawicz*, czyli raczej **Woyczyński** z Wodziczny w województwie Rawskiem. Adam Woyciński podpisał elekcyą Jana III. Króla, niewiem czy do tych należy Swentosław z Woycieszyna dziekan Warszawski w r. 1453. *Stat. Masov. fol.* 97. Jan Michał i Zygmunt 1697. r. Józef Skarbek Woyczeński.

Teodor Skarbek Wojczyński wprzód chorąży i pisarz grodzki Rawski był deputatem 1759. r. na trybunał koronny z województwa Rawskiego, a potem przez stopnie zasług został podkomo-

rzym Rawskim, kawaler orderu S. Stanisława. Tenże pisał się na *Wodziczny*, wraz z województwem Rawskiem na elekcyą Stanisława Augusta Króla. Wincenty cześnik Bielski, Stanisław Wojczyński chorąży Bielski. — *Wielądek.*

Woydkiewicz, w księztwie Żmudzkiem, Jan i Chryzostom, Ambroży i Józef Wojdkiewiczowie 1621. Stanisław Woydkiewicz w Trockiem województwie podpisał elekcyą Władysława IV. Króla. Są i Woydziewiczowie w Trockiem, Wojciech Woydziewicz 1648. Kazimierz w powiecie Orszańskim 1674. r. Są i Woydzieniowie, Mikołaj Woydzien poborca w Oszmiańskiem 1578. *Constit. fol.* 352. Woydaga wspomina *Konstytucya* 1676. *fol.* 17.

Woykowski. Jan Woykowski miał za sobą Urszulę Baranowską herbu Rawicz.

Woykunowski *herbu Gozdawa*, w województwie Nowogrodzkiem, ale i Radwanów pisze *Okolski* tamże.

Woyna *herbu Trąby*, w księztwie Litewskiem. Wiele bardzo familji tego Woynów nazwiska zażywa, osobliwie w księztwie Litewskiem, jako Woyna Kierdej, Woyna Hreczyna, Woyna Orański, Woyna Jasieniecki, inni bez przydatku Woyna, ztąd ciężko rozeznać, którzy z nich i do którego herbu należą. O Jasienieckich Woynach i Kierdejach mówiłem w wyższych tomach, o Orańskich w siódmym, tu się mówić będzie o Wojnach herbu Trąby, których początki jedni wyprowadzają od kniaziów Ruskich Zahomyślkich, drudzy od kniaziów Ilhowickich, to pewna, że się ten dom kiedyś gnieździł w księztwie Siewierskiem, ale gdy się to księztwo do Moskwy przekinęło, ci z miłości ku Królom Polskim, raczej sobie obrali wszystkę fortunę swoję zostawić w ręku Moskiewskich, a niżeli wiary poprzysiężonej Panom swoim ustąpić. To też o tym domu namieniają, że gdy Erdywił z Litewskiem wojskiem wpadł w Ruskie kraje, trzej Woynowie Ruskich obywatelów, przeciwko niemu nie tylko pobudzili, ale i mężnie go z niemi wojowali. Między Prypeciem i Pinem rzekami mieli kiedyś przodkowie ich obszerną fortunę. Z tych Woynów był Mateusz Hreczyna, którego dwóch synów zostało, jednego nazwał Hreczyną Kierdejem, drugiego Hreczyną Woyną, pierwszy był sławnym rotmistrzem, drugi podkomorzym Pińskim: od pierwszego potomek jeszcze niedawnych czasów kwitnął. Od drugiego było dwóch synów, Maciej i Grzegorz. Z tych Maciej był kasztelanem Mścisławskim, mąż w dziele rycerskiem biegły i wielkiego serca, czego dał dowody pod Ułą w roku 1568. w oppugnacyi tej fortecy, synów jego sześciu, razem z nim w senacie zasiadało, to jest. 1. Benedykt, najprzód kustosz Wileński, pod który czas w Rzymie będąc, zasłużył sobie u

Kardynała Hozyusza ep. 270. *tom.* 2. *fol.* 445. na wielkie cnoty swojej zalecenie, u Bellarmina, który potem był purpuratem Rzymskim, swego tam professora, na piękne nauki swojej elogium. W ojczyznie z Włoch powróciwszy skoro stanął, na dworze Zygmunta Augusta Króla, czas niejaki zabawił, urosł dalej sekretarzem Litewskim, proboszczem Trockim, administratorem biskupstwa Wileńskiego, aż i infułatem tego miejsca w roku 1600. *Haereticorum terror*, *Catholicae Religionis propugnator acerrimus*, mówi *Cichoc. Alloq. Osecen. lib.* 2. *cap.* 22. wspominają go *Konstytucye* 1613. *f.* 3. nagrobek zaś jego w Wilnie tak o nim mówi: *Ecclesiasticae, simul et Senatoriae dignitatis illustre exemplum, praefuit Ecclesiae Vilnensi annis* 15., *multas aedes sacras e manibus haereticorum eripuit. D. Casimiri Principis honores instauravit, sacras ejus reliquias honestiore loco tumulavit, Patriam consilio, ope vigilantia summa defendit. Cum Italiae thermas restaurandae valetudinis causa adiisset, Patavii excessit an.* 1616. Przydaje o nim *Ks. Witziewicz Soc. Jesu w kazaniu na jego pogrzebie.* Zakładając pierwszy kamień na kościół S. Kazimierza w Wilnie, gorące miał do ludzi kazanie, którem ludzi pobudził do chwały Boskiej pomnożenia i na fabrykę tego kościoła, co rok, póki żył, dwa tysiące dawał: inszych zaś czasów, osobliwie pod wizytę swojej dyecezyi, sam do ludzi kazał, spowiedzi wieśniaków słuchał, sam katechizmu dzieci uczył, sakramenta administrował, z bractwem miłosierdzia processye w Wielki Piątek czynił w kapie utajony, bosemi nogami i ciało swoje dyscypliną smagał, co rok z Wilna do Trockiej Matki Boskiej pieszą peregrynacyą podejmował, do której osobliwsze się w nim wydawało nabożeństwo, ztąd żadnego dnia Koronki nie opuścił, co dzień także mszą świętą miewał, co dzień z wyciągnionemi rękami na ziemi, czas pewny na modlitwie leżał, Stanisława Kiszkę od herezyi, wierze katolickiej pozyskał. Na ubogich szczodrobliwy, ztąd pod czas głodu, wielu bardzo w Trokach życie, swoją hojnością salwował, w Wilnie zaś sam do szpitala S. Szczepana schodząc, rzęsistą jałmużną tam będących ratował, wprzód ich w nauce Chrześcijańskiej dobrze wyćwiczywszy, Żydów do wiary nawróconych, wdowy, ludzi różnej kondycyi w ubóstwie zostających sowicie dźwigał i opatrywał, nawet umierając, ostatnią wolą swoją zakazawszy wszelakiej pompy pogrzebowej, wszystkie summy swoje na kościoły, klasztory i ubóstwo rozdać rozkazał: atoli dowiedziawszy się o jego śmierci Król i Królowa, siła mszy za niego zakupili, jako za dobrze zasłużonego domowi królewskiemu: kapłańskie pacierze klęcząc pospolicie odmawiał, do stołu swego doktorów śś. albo historyą kościelną

czytać kazał, na mądrych ludzi łaski obfite sypał, na potrzeby ojczyzny, osobliwie pod Inflantską expedycyą, dwie chorągwi swoim nakładem wystawił i sustentował; opactwo Wąchockie trzymając w administracyi w wielu potrzebach dźwignął. *Petricov. in dedic. lib. 2. Polityki Arystotelesowej.* Kongregacyą S. Łazarza na ratunek zmizerowanych założył, na missyą obozową do Inflant dla wojska Litewskiego kapłanów z zakonu naszego opatrując, siła łożył. *Annuae Societ.* 2. Gabryel podkanclerzy Litewski, starosta Merecki, Pieniański, Opeski, 1590. z sejmu naznaczony *ad consilia bellica. Constitut. fol.* 564. Stefanowi Batoremu Królowi dla kawalerskiego serca przypadł był do serca, z którem się był popisał w Gdańskiej i Moskiewskiej expedycyi; a że się nie tylko w nim męztwo, ale i wielki rozsądek w rzeczach; znacznie wydawał, przetoż go ten Król najprzód pisarzem, a potem referendarzem wyniósł Litewskim, Zygmunt zaś III. pieczęć mu mniejszą Litewską oddawszy, posłem go swoim do Moskwy uczynił, kędy dzielnością swoją nie tylko pokój z Polską, ale i ze Szwecyą, fortunnie imieniem tegoż Króla skleił, wdzięczny tak szczęśliwego powodzenia tej legacyi Bogu Gabryel, kościół w Merecu wystawił, klasztora zaś OO. Dominikanów fabrykę, swoim sumptem dźwignął. W sądach podkanclerskich nie skorrumpowany sędzia, Królom i Panom dla nienadwerężonej i wiernej rady miły, wszystkim przystępny. Gdy umierać przyszło w roku 1615. z łóżka się swego znieść kazał, i padłszy na kolana, sakramentami świętemi na drogę się wieczności opatrzył, z córek jego pięciu, jedna Elżbieta w klasztorze Nieświezkim S. Benedykta, druga Urszula w Wilnie w konwencie S. Klary, zakonne sobie życie obrały, trzecia Anna Magdalena wydana w małżeństwo za Alexandra Chaleckiego 1617. roku podobno marszałka Lidzkiego, czwarta za Piotra Piaseckiego, starostę Bolnickiego: z synów jego czterech, Stanisław Soc. Jesu był w Rzymie 1617. Jan starosta Opeski, Michał starosta Pieniański, dworzanin królewski 1632. i Stefan Zygmunt. *Kojał. in MS.* między trzema synami jego, liczy jednego kanonika Wileńskiego, który pogrzebiony w Wilnie w kościele S. Ignacego. *Stan. Jagodyński w swojej Nymphie* powiada, że w r. 1617. bracia Anny Magdaleny Chaleckiej dwaj byli, jeden krajczym Litewskim, drugi kasztelanem Witebskim. O staroście Pieniańskim Woynie pisze *Histor. Sapieh. p.* 3. *fol.* 110. że miał za sobą Helenę Sapieżankę Mikołaja wojewody Nowogrodzkiego córkę. 3. Lauryn albo Wawrzeniec podskarbi wielki Litewski, starosta Piński, Grodzieński, i Kobryński, z sejmu 1578. naznaczony do zapłaty wojsku, *Constit. fol.* 354. i 1580. *fol.* 368. mąż wojenny, wspomina go *Bielski fol.* 765. że pod Polo-

ckiem mężnie przeciwko Moskwie stawał, chwali go *Cichoc. in Alloq. Osecen. l. 2. cap. 22.* umarł wkrótce po expedycyi Wielkołuckiej według *Paproc. f.* 328. unią Litwy z Koroną chwalebnie z Haraburdą zakończył, miał za sobą Kłodzińską Dorotę, z której zostało potomstwo. Maciej podskarbi nadworny Litewski, i oraz pisarz wielki w. ks. Litew. starosta Uświacki, Połongowski, Gorzdowski, Pojurski, syn Wawrzeńca, temu zmarłemu 1606. pozostała małżonka Elżbieta Gosławska herbu Oksza starościanka Warecka, w Warszawie nagrobek wystawiła, ta potem poszła za Hieronima Wołowicza starostę Żmudzkiego: był ten Maciej z księżny Druckiej urodzony, spłodził z Gosławską córkę księżnę Radziwiłową na ten czas wojewodzinę Brzeską Litewską, druga jego córka Katarzyna, była za Kazimierzem Sapiehą starostą Niemonoickim, trzecia Jadwiga Anna, za Mikołajem Sapiehą kasztelanem Wileńskim, osobliwsza dobrodzika kościoła Kodeńskiego: synowie tegoż podskarbiego trzej, Michał chorąży Żmudzki, starosta Pojurski, rotmistrz królewski, zszedł z tego świata w r. 1634. mąż do wojny urodzony, na Kozackich karkach najpierwej rękę swą zaprawił, kędy i konia pod nim zabito, i sam raniony, do Prus potem przeciwko Szwedom z swoją chorągwią usarską poszedł: w Inflanciech pod Treidanem kommendę mając zbił ich, i niewolnika siedmdziesiąt, i dwa działa nieprzyjacielowi zabrał. Pod wojnę Moskiewską, znacznie się jego odwaga w różnych potyczkach pokazała: atoli pod Smoleńskiem niewczasem i trudami zdrowie stargawszy, wkrótce życie stracił. Drugi Stanisław kuchmistrz Litewski, starosta Połongowski 1686. Trzeci Władysław cywun Uzwęcki starosta Gorzdowski. *Kazan. Rafał Janczyński. Prawdziwy Sędzia, Wojciecha Płoc. szczęśliwe południe:* niewiem czy nie tego Władysława syn Maciej na Mołodowie Woyna marszałek powiatu Pińskiego i starosta Gorzdowski kwitnął 1678. Jędrzej krajczy Litewski starosta Gorzdzieński i Wołkowiski drugi syn Wawrzeńca podskarbiego wielkiego, Pan o wiarę katolicką gorliwy, kościół w Wysokim wymurował. *Cichoc. Alloq. Osec. lib. 2. c. 22. i Lament żałosny,* piszą o nim, że go Benedykt biskup Wileński, jako synowca swego do cudzych krajów wyprawił, i we wszystkich cnotach wyćwiczył, które się w nim i w ten czas znacznie wydawały, gdy był na dworze królewskim, żona jego Anna Kopciowna umarła w r. 1616. córka jego żyła z Kazimierzem Ogińskim wojewodą Trockim. Synowie zaś jego dwaj, Łukasz chorąży Wołkowiski, którego żona Izabella Massalska 1647. i Piotr podstoli Litewski, starosta Wołkowiski złączył się dożywotnie z Katarzyną Męcińską, która po jego śmierci ponowiła śluby małżeńskie z Hieroni-

mem Radziejowskim starostą Łomżyńskim, córka tego Piotra, wydana za Hieronima Paca strażnika Litewskiego: syn zaś Benedykt starosta Gorzdowski cywun Uzwęcki 1674. Wincenty starosta Inturski, brat Jędrzeja i Macieja sławny pułkownik przez wiele lat w różnych kampaniach Multańskich, Tatarskich, Moskiewskich, Inflantskich, osobliwiej jednak pod Kircholmem, w r. 1605. kędy na piechotę Szwedzką długiemi pikami uzbrojoną z usaryą swoją według *Piaseckiego* tak żywo natarł, że ją złamamszy wyciął, śmierć jednak tak walecznego męża, w domu nie w polu znalazła w r. 1615. *Andr. Grącki kazanie na jego pogrzebie.* 4. Siemion kasztelan Mścisławski, leży w Wilnie u S. Trójcy, tego córka Anna, była za Jędrzejem Stankiewiczem pisarzem ziemskim Kowieńskim, altarye i kaplice gdzieś fundowała. *Mart. Niestojemski kazanie na pogrzebie Stank.* umarła koło r. 1644. synów zaś jego dwóch było, Abraham, najprzód biskup Metoński, suffragan i administrator biskupstwa Wileńskiego, z sejmu 1621. deputat na trybunał fiskalny Litewski, *Constit. fol.* 24. też funkcyą na niego Rzeczpospolita włożyła w r. 1629. *Constit. fol.* 18. już na ten czas biskupa Żmudzkiego, na koniec biskup Wileński, pasterz gorliwy o wiarę, kiedy zbór dyssydencki z miasta Wileńskiego rugował na przedmieście, którą jego żarliwość Urban VIII. Papież danym do niego listem swoim zachwalił; OO. Bonifratrów do Wilna sprowadziwszy w r. 1635. i osadził i ufundował. *Ciosnowski w Życiu S. Jana Bożego l. 2. c.* 24. Poszedł po zapłatę prac swoich pasterskich w r. 1649. w Werkach. Brat jego Alexander starosta Chwejdański, którego synowie Władysław i Michał. 5. Grzegorz kasztelan Brzeski Litewski, ten w szturmie pod Połockiem za Stefana Króla odważnie nacierając poległ kulą postrzelony. Siostra jego rodzona i drugich braci Dorota Białozorowa podkomorzyna Upitska żyła jeszcze 1631. *Kazan. Olszewsk.* 6. Sokoł najprzód Miński, potem kasztelan Brześciański, którego syn według *Kojałow. in MS.* Krzysztof Sokoł Woyna. Do tegoż domu należą: Jerzy Woyna stolnik Piński poseł na sejm 1626. z Brześciańskiego, zkąd deputatem stanął na trybunał fiskalny Litewski. *Constit. fol.* 6. Jakób podsędek Orszański, z sejmu 1638. komissarz do granic. *Constit. fol.* 31. Stefan podkomorzy Piński, starosta Opeski, dziwnie odważny kawaler, bodaj nie syn Gabryela podkanclerzego. Jan podczaszy Mścisławski 1674. Maryna Woynianka kniazia Druckiego Sokolińskiego kasztelana Połockiego 1600. *Susza w Życiu B. Jozafata;* Katarzyna Prokopa Leśniowolskiego kasztelana Podlaskiego; Eleonora Kazimierza Ogińskiego wojewody Wileńskiego; N. Szymona Ogińskiego miecznika Litewskiego, mał-

żonki. N. starościanka Bracławska, była najprzód za Brzostowskim kasztelanem Mścisławskim, potem za Alexandrem Pociejem podczaszym Litewskim. Woynianka Hreczynianka za Janem Podolcem. Cecylia starościanka Merecka, była za Adamem Brzeskim stolnikiem Pińskim herbu Prawdzie. *Kojałow.* Leo Woyna w zakonie naszym temi czasy.

Woynarowski *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie. Wojciech Woynarowski w województwie Sendomierskiem, Jan łowczy Owrucki w Kijowskiem, podpisali elekcyą Jana III. Stanisław 1697. N. skarbnik Żytomierski 1704. *Acta Confoed. Sandomir.* Stefan stolnik i poseł Owrucki konfederacyą podpisał Warszawską po śmierci Jana III. Jan za czasów *Baranowskiego* ale luter, dobra jego w Krakowskiem Zyszczyce 1613. r. Elżbieta czy Marta była za Niemierzycem Jerzym podkomorzym Kijowskim starostą Owruckim, Maryanna za Antonim Bekierskim generałem w Polskiem wojsku. Sebastyan 1588. *Acta Sandec.* N. miał za sobą Maryannę Rohozińską wdowę po Czarnoluskim, urodzoną z księżniczki Woronieckiej. N. Joannę Rostkowską sędziankę Grabowiecką.

Woyniat. Woynat Ruszyłowic między inszemi Panami Litewskiemi, w r. 1401. podpisał pokój wieczny z Polską u *Łask. w Stat. fol.* 128. Hieronim Woyniat w Żmudzi 1621. Michał cześnik Nowogrodzki 1674. Rozalia Woyniałowna koniuszanka Żmudzka, była za Antonim Zaborowskim strażnikiem Żmudzkim.

Woynicki, w województwie Wołyńskiem. Olechno Woynicki 1528. *Metryka Wołyńska.* Są i Woysiccy tamże. R. 1778. Stanisław Wojnicki komornik Wileński. — *Krasicki.*

Woyniesławski *herbu Nałęcz*, patrz **Molski.**

Woyniłowicz *herbu Syrokomla*, w księztwie Litewskiem, z tą jednak odmianą, że powinna być strzała prosto żeleźcem na dół obrócona, a na wierzchu u góry od piór tak rozdarta na obiedwie strony, że wyraża literę *W* wywróconą, takim kształtem jak w herbie Syrokomla, na hełmie trzy pióra strusie: to z pieczęci domu tego. Z tych był N. Woyniłowicz sędzia grodzki Nowogrodzki, tego synowie Michał Kazimierz i Lew. Z tych Michał w zakonie Kaznodziejskim kapłan uczony, młodo umarł. Kazimierz, syna zostawił Stanisława miecznika Lidzkiego. Lew Kazimierz podczaszy Słonimski podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. *Porządek elekcyi fol.* 24. Synowie jego Michał w zakonie Dominika Ś. Są w druku te jego pisma: 1mo. *Summaryusz Życia i cudów niektórych Ś. Ludwika Bertranda Zakonu Kaznodziejskiego, od Klemensa X. Kanonizowanego in 4to w Wilnie* 1672. 2do. *Relikwia Emmanuela Eustachiego Brzostowskiego, Kazanie na*

pogrzebie w Berezie 1678. *in 4to w Wilnie.* 3tio. *Śnieg Ogień*, *Kazanie na pogrzeb. Ogińsk. in 4to* 1680. Był człowiek uczony, i w zakonie swoim powagi wielkiej, trzy razy rządził prowincyą Litewską, tyleż razy klasztor Wileński u S. Ducha. Już się był Brzostowski biskup Wileński do tego nakłonił, żeby go na suffraganią Wileńską poświęcił, ale śmierć niespodziana jadącego do Wilna w drodze zastała. Kiedy był w Rzymie na elekcyi generała zakonu swego, a widział, że wielu na to gaiło, żeby byli generałem obrali jednego wielkiej zacności człowieka, ale trochę przysurowszego, na imię Gentiliusza: on chcąc ich od tej intencyi odwieść, przypomniał im wiersz z hymnu, który jest w pacierzach kapłańskich o Duchu S. a właśnie i elekcya ta pod czas Oktawy Świątecznej odprawiała się, to jest: *Turba pavet Gentilium:* na co rozśmiawszy się, inszego Antonina Kloche, który potem godnie przez lat 40 ten zakon rządził, na tę funkcyą obrali. I Ludwik stolnik Mozyrski, wspominają go *Konstytucye* 1661. *fol.* 22. Trojan podczaszy Mścisławski 1648. Tomasz chorąży Wołkowiski, poseł na sejm 1662. r. z tego komissarz do zapłaty wojsku. *Constitut. fol.* 5. Hieronimowi, Danielowi, Konstantynowi, Pawłowi Woyniłowiczom, dla nienadwerężonej wiary ojczyznie, dla heroicznych zasług, dobra, które niegdy lennem prawem trzymali, w Mścisławskiem województwie, to jest Zelinka, Służeb, Półpięty, dziedzicznem prawem puściła Rzeczpospolita na sejmie 1662. *Constit. fol.* 19. Gabryel starosta Lityński 1667. *Constit. f.* 26. tenże czy inszy Gabryel stolnik Nowogrodzki, z sejmu naznaczony do rewizyi skarbu koronnego. *Constit. fol.* 16. N. Woyniłowicz podkomorzy Nowogrodzki, miał za sobą Justynę Połubińską, z tej spłodził dwóch synów, pierwszego Jana podwojewodzego Nowogrodzkiego, ten 1*mo voto* zaślubił sobie Kierznowską, z której córka Scholastyka wydana za Eliasza Makowieckiego, 2*do voto* Chreptowiczownę, rodzoną siostrę kasztelanowej Zmudzkiej Kryszpinowy, z tej syn Józef i córki dwie, jedna Kierznowska, druga Bułhakowa podsędkowa Nowogrodzka. Drugiego Pawła podczaszego Słonimskiego, ten pojął Rosudowską, z tej synowie dwaj Jan i Józef, i córki cztery, a między niemi jedna Jundziłowa, druga Spiehalska. Sebastyan stolnik Mozyrski, żona jego Skorobocianka skarbnego Litewskiego córka. Tomasz podstoli Nowogrodzki pojął pierwszym związkiem Baczankę, drugim Wolską, z pierwszą miał kilku synów, z których jeden Ludwik Dominikanem w prowincyi Ruskiej. Stefan podstoli Słonimski, złączył się dożywotnie z Podolcowną pisarzowną grodzką Słonimską, z tej synowie dwaj, Rafał Karmelita bosy przeor w Grodnie, i na wielu innych miejscach, i Trojan mąż

rycerski w obozie życie styrał. Krzysztof podczaszy Mozyrski wszedł w kontrakty małżeńskie z Rosudowską, ta mu powiła dwóch synów, Antoniego Societ. Jesu rektora Zodziskiego i Mińskiego, i Franciszka podczaszego Mozyrskiego, ten ma za sobą Felkierzambownę urodzoną z Judyckiej. Samuel Woyniłowicz w Brześciańskiem, które o córka była za Trembickim. Jan z Rzepnickiej urodził synów trzech, Antoniego wojskiego Nowogrodzkiego, ten dwa razy w śluby małżeńskie wkraczał, pierwszy raz z Makowiecką, z domu Mierzejowską, spłodził z nią synów dwóch, Józefa i Alexandra, drugi raz z Korsakowną wdową po Żabie podkomorzym Nowogrodzkim. Franciszek drugi syn Jana, ożenił się z Korsakowną wdową po Dernałowiczu, Alexander, tego żona Bizpinzanka. Mikołaj podstoli miał za sobą Zaleską, z nią zostawił syna Stanisława wojskiego Nowogrodzkiego, temu Mierzejewska synów pięciu odumarła, Wiktoryna, Daniela, Ignacego, Dominika i Romualda w zakonie Soc. Jesu.

R. 1778. Alexander Wojniłowicz podczaszy Nowogrodzki. — Adam koniuszy Nowogrodzki. — *Krasicki.*

Woyno *herbu Nałęcz*, w Podlaskiem województwie. Jan Woyno Jana Kazimierza, Szymon i Jan Jana III. Królów podpisali elekcye, w ziemi Bielskiej.

Woynowski *herbu Nałęcz*, jedenże dom z Popowskiemi pod Rogoźnem. N. Woynowski miał za sobą Kraszkowską.

Woynowski *herbu Ostoja*, w Krakowskiem województwie. Marcin Woynowski burgrabia Krakowski dobrze zasłużony Zygmuntowi Augustowi Królowi, od którego w zasługach wziął pewne dobra, nagrobek jego w Krakowie na zamku u S. Michała, umarł 1583. *Starowol. in Monum.* N. Woynowski, który peregrynując po cudzych krajach, nie daleko morza czarnego znalazł nagrobek Owidyusza sławnego poety, z temi wierszami, jako świadczy *Starowol. in Monum. fol.* 304. *Hic situs est Vates, quem Divi Caesaris ira Augusti Latio cedere jussit humo, saepe miser voluit Patriis occumbere terris, sed frustra, hunc illi fata dedere locum;* a w bibliotece despoty wojewody Wołoskiego, między inszemi starożytnościami godnemi uwagi, znalazł *Librum Ciceronis de Repub. ad Atticum aureis literis scriptum, opus hactenus desideratum*, był w językach Greckim, Łacińskim, Hebrajskim biegły, wierszopis i historyk zacny, słowem mądry człowiek. *Histor. MS. Possel. f.* 260. N. Woynowski towarzysz pod usarską chorągwią pod Starzcem raniony w okazyi z Kozakami. *Okol. Diarium.* Helena była za Bogusławem Stanem. N. Woynowski w zakonie naszym. Jan w Żmudzi 1632.

Woynowski. Jan Franciszek Woynowicz w r. 1673. na sejmie nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi, a od Woynowskich znać i do herbu i do imienia przyjęty.

Woyski *herbu Wieniawa* na Szląsku. *Papr. in Strom.* pisze o nich, kędy powiada, że syn wojewody Kaliskiego herbu Wieniawa, który z rycerstwem tegoż województwa poraził był nieprzyjacielskie wojsko, był wojskim Kaliskim i hetmanem Oleśnickim, zkąd imię to Woyski, i na potomkach potem jego dziedziczyło. Z tych Herman Woyski, Witoldowi książęciu Litewskiemu, na Nowogrodzanów męztwem swojem pomagał. W roku także 1298. za książęcia Opolskiego Bolesława kwitnął Bernard Woyski, co się z listów jego pokazuje, w roku 1374. Dobiesław Woyski konsyliarzem był Władysława książęcia Opolskiego, a za Bernarda książęcia Mikołaj Woyski marszałkiem 1400. r. Od tych potem rozplenieni poszli Woysławski, Woyski Rostkowski, z których Jan kwitnął 1481. r. Woyski Szymonkowski, od dóbr Szymonkowic nazwani. Jan Woyski, miał za sobą Markietę Brodecką z Brodku, Tobiasza Brodeckiego sędziego Pscyńskiego herbu Jastrzębiec, i Anny z Mirowa Myszkowskiej siostry biskupa Krakowskiego córkę, z tej syn Jan Woyski, u tegoż Myszkowskiego Piotra wychowany, udał się na rycerski chleb do obozu Polskiego, i pod wszystkę wojnę Moskiewską za Stefana Króla, a potem na Podolu przeciwko Tatarom mężnie wojował, Piotr brat jego z Bogduncowicz dziedzic na Weseli Kolczynie itd. najprzód dworzanin Ernesta arcyksiążęcia Austryi, potem w Węgrzech żołd wojenny prowadził, żona Rusowna z Lipna. Jakób prokurator i konsyliarz Rudolfa II. Cesarza w ziemi Morawskiej 1604. od którego pełny list pochwał danych temu Jakóbowi kładzie, tamże *Paproc.* Są i w Rawskiem: Woyski Floryan 1674. ale rozumiem że inszego herbu. Samuel 1663. *Acta Cracov.*

Woysławski *herbu Junosza*, w Płockiem województwie. Jan Woysławski kanonik Płocki, Warszawski, Wizki, Łomżyński pleban, pisarz ziemski, którego zmarłego 1540. nagrobek w Łomży. Adam Woysławski podstoli Wizki, podstarości Wąsowski 1667. wspominają go *Konstytucye f.* 26. Ostatni z tego domu był podkomorzym Łomżyńskim, Mikołaj mu imię, 1676. *Constit. fol.* 10. Przedtem zaś kwitnął Stanisław podkomorzy Liwski z sejmu 1601. zapisany do rewizyi ksiąg ziemskich i grodzkich Liwskich. *Constit. fol.* 756. a w r. 1609. komissarz do granic od Prus. *Constit. fol.* 896. Jan sędzia ziemski Liwski 1525. podpisał dekret przeciwko heretykom u *Łubieńsk.*

Woysławski *herbu Korab*, w Sieradzkiem województwie. Byli też inni Radwanowie co się pisali z Woysławic.

Woysławski *herbu Nałęcz*, w Sieradzkiem także województwie.

Woysza *herbu Pilawa.* Stanisławowi Woysza podstolemu Smoleńskiemu, sekretarzowi i dworzaninowi królewskiemu, komissarzowi generalnemu ekonomji Samborskiej ten herb przypisał *Węgrzynowicz in Orat.* gdzie powiada, że w roku 1664. komissyą do Smoleńska z chwałą zakończył.

Woyszko *herbu Łabędź*, w powiecie Kowieńskim, z tą jednak różnicą, że na hełmie kładą herb Leliwa to jest księżyc z gwiazdą. *Kojał. in MS.*

Woysznar *herbu Kot morski.* Ten herb na siebie i na sukcessorów swoich przyjął w Hrodlu Woysznar Wilkolewicz. *Kojałow. in MS.* Szymon Woysznar poborca w Oszmiańskim w r. 1581. Filon Władysława IV. Stefan Władysław Woysznar Wilkolewicz Jana Kazimierza w Mińskiem województwie, podpisali elekcye. Zofia Anna pisarzowna ziemska Lidzka, była za Teodorem Antonim Wańkowiczem stolnikiem Mińskim. Niewiem czy nie do tych należą Woysznarowiczowie z których Grzegorz w księztwie Zmudzkiem 1621. Kazimierz kanclerz Wileński, scholastyk Piltyński, proboszcz Ejsmuntowski, regent kancellaryi większej Litewskiej i sekretarz królewski, człowiek mądry i pamiętny w księgach od siebie wydanych. 1mo. *Dom mądrości, siedmią kolumnami wsparty w kościele Chrystusowym, siedmią Uroczystościami Najśw. Panny ozdobiony, a na też uroczystości Kazaniami ogłoszony Antverpiae typ. Marcelli Parys. in fol.* 1667. 2do. *Arsenał miłosierdzia Panny Maryi przeciw surowej sprawiedliwości Boskiej, na ziemi założony, albo Kazania na różne dni o tej Przeczystej Pannie: Parisiis typ. Ludov. Sevestre in fol.* 1668. 3tio. *Orator Polityczny materyom weselnym i pogrzebowym aktom służący in fol. Cracov.* 1648. *i znowu* 1677. *już poprawiony.* 4to. *Triumphale feretrum, super quo Vladislaus IV. Rex Poloniae publica oratione Romae exponitur, in 4to Romae* 1648. *et Cracov. est oratio funebris*, z czego poznać, że na ten czas był w Rzymie. 5to. *Krwawa Chrystusowa winnica, albo Kazanie o B. Jozafacie Kuncewiczu Archiepiskopie Połockim* 1646. *Crac. in 4to.* 6to. *Kazanie albo peregrynacya w górę o Nawiedzeniu Matki Boskiej* 1647. *Cracov. in 4to.* 7mo. *Żelazna laska w popiele skruszona, kazanie na pogrz. Adama Kazanowskiego Marszałka Nadworn. Koron.* 1650. *in 4to Lublini.* Fundacyą uczynił na bibliotekę przy akademji Wileńskiej. Alexandra Woysznarowiczowna Kownackiego pisarza grodzkiego Wileńskiego, N. Jędrzeja Chomentowskiego, małżonki. Podobno

są i Woysznarscy. N. Woysznarowna była za Olbrychtem Miciutą podstarościm Grodzieńskim.

Woyszycki, w Łęczyckiem województwie. Wacław Mikołaj z Woyszyłowa pisarz królewski podpisał w roku 1333. konfirmacyą przywilejów Lwowskiego konwentu OO. Dominikanom. Marcin Woyszycki poborca w Łęczyckiem 1648.

Woyszyk *herbu Ogończyk*, zdawna się pisali z Woyci w Krakowskiem województwie, potem z Gnoina Zameczku w ziemi Sendomierskiej. W r. 1390. Kresław Woyszyk był kasztelanem Krakowskim, Kresław drugi, najprzód dworzanin Kazimierza Króla, od którego wysłany był w r. 1448. do kapituły Gnieznieńskiej z perswazyą żeby się na elekcyą Władysława Oporowskiego nakłonili, *Długosz w tym roku*, potem stolnik Krakowski 1454. u *Łask. w Stat. fol.* 65. w r. 1458. już podkomorzy Krakowski, u tegoż *fol.* 68. W r. 1457. odprowadzał Króla do Prus, a na drugi rok w poselstwie jeździł do stanów Węgierskich, upominając się od Króla Kazimierza prawa do tego Królestwa. *Długosz.* Przecław trukczaszy królewski 1444. u *Łask. w Stat. fol.* 171. Jan kustosz Krakowski 1458. u tegoż *fol.* 68. Przecław Woyszyk za czasów *Baranow.* pisał się z Zmigroda, na Łyszkowicach dziedzic, które potem od niego kupił Dominik Alemanni kuchmistrz Króla Stefana, ten miał za sobą Zofią Marchocką Jana córkę.

Woyszym *herbu Janina*, w księztwie Litewskiem, Woyszyn Danczykiewicz pierwszy ten herb na siebie i na sukcessorów swoich w Hrodlu przyjął: Są w Trockiem województwie Woyszynowie Zylińscy nazwani, od dóbr swoich leżących nad rzeką Zyło.

Woytkiewicz. Bazyli Woytkiewicz nobilitowany w r. 1669. na sejmie, o czem patrz Konstytucyi.

Józef Wojtkiewicz r. 1778. skarbnik Inflantski. — *Krasicki.*

Woytkowski *herbu Lubicz.* Barbara Woytkowska była za Janem Leszczyńskim herbu Abdank. *Okol.* Katarzyna za Stanisławem Pepłowskim. Jan z Woytkowic Woytkowski, miał za sobą Urszulę Baranowską herbu Rawicz w roku 1560. Jakób, Michał, Stanisław, Maciej i Walenty, podpisali elekcyą Augusta II. z ziemi Nurskiej, Józef z województwa Bełzkiego, miał za sobą Konstancyą Cebrowską. Dorota Woytkowska była 1*mo voto* za Janem Kąkolowskim, 2*do voto* za Janem Sokołowskim, 3*tio voto* za Jerzym Obodzińskim.

Woźnicki *herbu Ciołek*, w Płockiem województwie. Jan z Woźnik, najprzód chorąży Łęczycki w r. 1484. u *Okol. tom.* 1. *fol.* 12. potem podkomorzy Łęczycki 1496. u *Łask. w Stat. fol.* 110. Adam kanonik Płocki 1542. *Acta Synod. Petricov.* N. rotmistrz waleczny za Zygmunta Augusta Króla.

Woźnicki *herbu Rawicz*, w województwie Rawskiem. Paweł Woźnicki miał za sobą Dorotę Batkowską, wdowę po Wawrzeńcu Pepłowskim.

Wozuczyński *herbu Godziemba*, w Bełzkiem województwie. Jakób Wozuczyński stolnik Bełzki, *Constit.* 1587. *fol.* 437. tenże czy inszy Jakób wojski Bełzki poseł na sejm 1589. podpisał tranzakcyą Będzińską. *Constit.* 1588. *fol.* 472. Jerzy poseł na konwokacyą 1632. *Acta interregni.*

Wrański *herbu Jeleń. Paprocki w Sztambuchu Ślęzkim*, tak ich herb opisuje. Powinien być Jeleń czarny do biegu w prawą tarczy zapędzony, z szyją do góry zadartą, białą bindą w pół podpasany, takim kształtem, jako pospolicie widziemy w herbie Starykoń, na hełmie dwa jelenie rogi, każdy z nich o pięciu rogach. Ta familia na Szląsku kwitnęła za jego czasów, z których Passek z Wranina był kanclerzem u Konrada książęcia Śląskiego, Adam z Wranina konsyliarzem najwyższym u tegoż, Jerzy który pod wojnę z Turkami zginął w Węgrzech w potrzebie wraz z Ludwikiem Królem. Mikołaj Wrański z Wranego, sędzia ziemski księztwa Opolskiego i Raciborskiego w r. 1606.

Wróblewski *herbu Lis*, w Wielkiej-Polszcze. Jędrzej Wróblewski z Poznańskiem województwem, podpisał elekcyą Jana III. Króla.

R. 1778. Tomasz Wróblewski podstoli Nakielski. — *Krasicki.*

Wróblewski *herbu Ślepowron*, po różnych województwach, Płockiem, Podlaskiem, Łęczyckiem, ba i w księztwie Litewskiem w województwie Mścisławskiem, ci jednak według *Kojał. in MS.* Ślepowrona kładą, na boku na dół wyciągnionym. N. Wroblewski kanonik Płocki w r. 1584. Marcin podstarości Ciechanowski, którego syn godny rotmistrz z Chodkiewiczem w Inflanciech, zginął w okazyi z Kozakami pod Żołninem. Wojciech w ziemi Ciechanowskiej, Jan w województwie Łęczyckiem, podpisał elekcyą Władysława IV. Jednego z nich mężnego rotmistrza nagrobek widzieć w Latyczowie. Jan Wróblewski podsędek Wyszogrodzki, miał za sobą Annę Cybulską. Mateusz wojski Bracławski w księztwie Żmudzkiem 1674.

Wróblewski *herbu Gerald*, w Sendomierskiem województwie, czyli raczej **Wróblowski.** Z tych Mikołaj Wrobliski kanonik Krakowski, proboszcz u Wszystkich Świętych w Krakowie, umarł 1508. czego świadkiem nagrobek jego w katedrze Krakowskiej. Są i **Wróbliccy** nobilitowani 1685. na sejmie w Alexandrze Wróblickim.

Wróblowski *herbu Jastrzębiec*, w Podolskiem województwie, ale tu tychże niektórych *Okolski* położył, których

i pod Ślepowronem. Piotr Wroblowski wojski Podolski rotmistrz, Łukasz syn jego z Agnieszki Psarskiej miecznikowny Łęczyckiej, żołnierski człowiek, Anna zakonnica u Wszystkich ŚŚ. we Lwowie.

R. 1788. Stefan Wróblowski cześnik Kijowski. — *Krasicki.*

Wróblowski *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie, Krzysztof z Wróblowic fundator kościoła Ś. Jakóba na Kazimierzu przy Krakowie.

Wrocimowski *herbu Półkozic*, w Krakowskiem województwie. Marcin z Wrocimowic chorąży Krakowski w r. 1413. podpisał przywilej Hrodelski u *Łask. w Stat. fol.* 127. ten wróciwszy się z Grunwaldzkiej potyczki bez szwanku do domu, zwycięzcy Bogu wystawił kościół w dobrach swoich Wrocimowicach pod tytułem Ś. Jędrzeja, i nadał go. *Nakiel. w Miechow. fol.* 773. Tenże czy inszy Marcin chorąży w roku 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. fol.* 140. Był to mąż i serca dobrego, rozsądku wielkiego: chorągiew królewską pod Grunwaldem już mu byli odjęli Krzyżacy, ale tak silno z drugiemi natarł na nich, że ją znowu odzyskał. *Biel. fol.* 295. *Cromer lib.* 16. *Miechov. lib.* 4. Jeździł potem w legacyi od Króla Jagiełła do stolicy apostolskiej z posłuszeństwem. *Biel. fol.* 311. Marcisz z Wrocimowic podstoli Krakowski w r. 1471. od Kazimierza Króla jeździł w legacyi do Czechów, stronę elekcyi na to Królestwo Władysława syna Kazimierzowego, *Biel. fol.* 453. *Cromer lib.* 27. i do Konstantynopola domagając się tego żeby Turcy Wołoch nie najeżdżali, ile że ta prowincya inkorporowała się do Polski. *Cromer lib.* 28. *Biel. fol.* 468. Był potem kasztelanem Połanieckim w r. 1489. jako masz u *Łask. w Stat. fol.* 110. Jędrzej z Wrocimowic kasztelan Brzeziński na liście u *Okol. tom.* 1. *fol.* 12. *w roku* 1484. Piotr stolnik Krakowski 1502. podpisał list Alexandra Króla w księztwie Oświecimskiem, atoli według świadectwa *Paprockiego*, już ten dom zszedł od dawnych czasów. N. miał za sobą Elżbietę Wiszowatą.

Wyżej wspomniany Marcin z *Wrocimowa* chorąży Krakowski podpisał przymierze między Władysławem Królem z Krzyżakami. — *Cod. Dipl. Vol. IV. fol.* 134. — *Krasicki.*

Wronicki *herbu Starykoń*, w Krakowskiem województwie, dobra ich Rudnie górne pod Proszowicami. Jakussius de Wroniawy 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. fol.* 141.

Wronikowski. Stanisław Wronikowski miał za sobą Jadwigę Sławińską córkę Przecława. *Acta Castr. Opoczn.* 1613.

Wronowski *herbu Topor*, w Lubelskiem województwie, z Wronowic się pisali, ale jedni z nich Szalowskiemi

nazwani, jako znajdziesz *in Actis Castren. Sandec.* Krzysztof Wronikowski czyli Szałowski 1569. drudzy Księskiemi, jako pisze *Baranow.* Z tych był Stanisław Księski pisarz grodzki Krakowski, ten sam o sobie powiadał że był właściwie Wronowskim, ale od wsi Księskim nazwany, miał za sobą Karniewską, z domu Młoszowską i z nią potomstwo: to *Baran.* Jakoż i jam pisal w tomie piątym pod Księskiemi, że się ci pisali zawsze z Wronowa. N. miał za sobą Jadwigę Sobiegurską. Alexander porucznik usarski z Sobieskim hetmanem, pod Chocimem mężnie stawal, żona jego Justyna Domaszewska, wdowa po Włodku. Michał pojął Konstancyą Domaszewską tamtej siostrę, z tej był syn Alexander, i córki dwie, jedna z nich Wojciechowska, druga Justyna Karmelitka bosa w Lublinie. Jan 1594. *Acta Castren. Sandec.* Adam 1610. tamże, Maciej starosta Lityński, córka jego była za Janem Charczewskim.

R. 1778. Tomasz Wronowski wojski Urzędowski. — *Krasicki.*

Wroński *herbu Kościesza.* Janisław Wroński biskup Płocki umarł 1367. mówiłem o nim w piątym tomie pod herbem Kościesza. N. Wroński pod Pleszkowem pieszo szedł do szturmu. *Paproc. o herb.* Piotr kanonik i dziekan Jarosławski, zszedł z tego świata w r. 1672. Szymon i Felicyan 1697.

Wryszkolski *herbu Kotficz*, w Wielkiej-Polszcze. Ci idą od Fryderyka Kotficza syna Henrykowego.

Wrzebski *herbu Doliwa*, w Krakowskiem województwie.

Wrzescz *herbu Zadora*, w województwie Ruskiem, Hieronima Wrzescza rotmistrza, znaczne w tej ojczyznie zasługi, i odwaga kawalerska, z którą od młodości swojej aż do śmierci, we wszystkich expedycyach wojennych zakazał się, na koniec śmierć rycerska, którą dla tejże ojczyzny podjął pod Cecorą, zapisana na wieczną pamiątkę *w Konstytucyach* 1641. *f.* 27. kędy córce jego pewną summę Rzeczpospolita z skarbu koronnego wyliczyć kazała. Władysław podsędek ziemski Ruski 1648. podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla. Jan komornik Buski umarł 1653. *Histor. Colleg. Leop.* Michał sędzia kapturowy Lwowski w r. 1733. N. miał za sobą Elżbietę Łyczkownę. N. była za Wierzbickim, Wiktorya za Pawłem Strzałką towarzyszem pancernej chorągwi. Podobno są Wrzesczowie i herbu Trąby. Dominik Wrzescz zakonu Ś. Dominika *Doctor Jubilatus*, temi czasy.

Wrzesiński *herbu Jelita*, w Sieradzkiem województwie. N. Wrzesiński miał za sobą córkę Mikołaja Tomickiego herbu Łodzia chorążego Poznańskiego, siostrę Piotra biskupa Krakowskiego, *Starowol. in Vitis Episcop. Cracov.* koło roku 1500.

Wrzezewski *herbu Krzyż*. Helena Wrzezewska tego herbu była za Krzysztofem Peretyatkowiczem.

Wrzosowicz. Jeremiasz Wrzosowicz na sejmie w r. 1659. nobilitowany, o czem patrz Konstytucyi.

Wrzosowski *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie. Jan Wrzosowski tylko córkę Annę jedynaczkę zostawił, którą wydawszy za Prokopa Pieniążka kawalera rotmistrza starostę Rumborskiego i Dziśnieńskiego, wszystka się jego fortuna zlała w dom Pieniążków, była ta Anna wielkiej pobory i dobroci.

Wrzospolski. Asswer Wrzospolski obersztyrleitnant w wojsku Polskiem, nobilitowany na sejmie 1673. Temu koszta łożone na prezydium Barskie Rzeczpospolita oddać kazała, przez *Konstytucye* 1676. *fol.* 49. a zaś 1680. *f.* 11. dziesięć tysięcy wyliczyć mu w zasługach kazała. N. była za Rotaryuszem, matka Jana Wilhelma Rotaryusza podkomorzego Wendeńskiego.

Wściślicki *herbu Junosza*. Marcin Wściślicki z Kamienieckiemi cudze zwiedził kraje.

Wsieborowski *herbu Strzemie*, w ziemi Łomżyńskiej i księztwie Żmudzkiem. Franciszek Wsieborowski skarbnik Łomżyński w Żmudzi 1674. Alexander, Franciszek, Jan, Kasper, Kazimierz 1648. Walenty miał za sobą Franciszkę Dzięciołowską.

Wskrzeński *herbu Grzymała*, w ziemi Wyszogrodzkiej. Zygmunt i Wojciech Wskrzeńscy podpisali elekcyą Jana III. patrz **Wkryński** Grzymała.

WUKRY HERB.

O tym herbie sam tylko *Okolski* pisze, *tom.* 3. *fol.* 306. gdzie powiada, że go inaczej drudzy zowią, Chabe, Edyle, powinny zaś być trzy rzeki, od góry większe, ku dołowi co raz

mniejsze, nad niemi księżyc rogami prosto do góry obrócony, drugi zaś z góry księżyc, na dół rogami skierowany i stykający się z niemi z drugim księżycem na dole, we środku obudwu krzyż niezupełny, połowy go nie dostaje od prawego boku tarczy, na hełmie przedtem była książęca mitra, potem pięć piór strusich, trzy złote, dwa białe, kolor tarczy czerwony, księżyców krzyża i rzek złoty, luboć *Stefanowski Zakon. Kaznodziej. w kazaniu swoim* chce mieć krzyż, księżyce, i rzeki białe. Początek tego herbu *Okolski* z Węgier wyprowadza, tym sposobem, co miał wziąść z książki w r. 1534. wydrukowanej u Floryana Unglera. Juhry albo Wukry z Tatarskiej ziemi wypadłszy, Gotów naszli i orężem ich sobie podbiwszy, też samę prowincyą posiedli, kędy teraz Zawolscy Tatarowie gnieżdżą się, potem usłyszawszy o wielkiej obfitości ziemi Węgierskiej, obrawszy sobie za wodza Atillę, a ich językiem Edele, trzy rzeki przeszedłszy Don, po Moskiewsku Uhrę, Wolhę alias Rhę czyli Edel i Dniepr, wielkim tłumem Węgry najechali, i póty ich łomali, aż też ich opanowali, a na pamiątkę zwycięztw swoich, taki herb, jako tu opisany, sobie przybrali, (atoli *Joan. Turoc. historyk Węgierski* między najstarszemi jeden w kronice Węgierskiej *par.* 1. powiada, że Atylla tak na tarczy swojej, jako i na chorągwiach zażywał ptaka, podobieństwem do Jastrzębia, koronę na głowie mającego, i ten herb był zwyczajny Węgrom, aż do czasów Gejssy Króla Węgierskiego, który był ojcem S. Stefana) albo raczej do księżyców dawnego swego herbu, przydał rzeki i pół krzyża, jakby chcąc wyrazić, że podbiwszy Węgrów, pół Chrześcijaństwa sobie zawojował (źle jednak tłomaczy *Okolski;* bo i Węgrowie na ten czas jeszcze Poganie byli). Po zniesieniu Atylli apoplexyą, rządy objął syn jego Chabe, atoli zrzucony z nich do Gotów się wrócił i tam osiadł, kędy umierając, lubo miał kilka synów, najstarszego jednak między niemi Kussid nazwanego na Państwo przełożył, po nim wstąpił Mokosiej, którego potomstwo kwitnęło w tych tam krajach, aż do Konstantyna Cesarza i Zacharyasza Papieża czasów, chcielić wprawdzie znowu do Węgier się udać, ale że między niemi wewnętrzne niesnaski wrzały, dla tego jedni z nich do gór Jazygów udali się, najmłodszy zaś z nich Mokosiej, zebrawszy kilka tysięcy Juhrów, w Ruskie zaciekł się kraje, kędy Krzemieniec opanował, który potem Bolesławowi Śmiałemu Królowi Polskiemu poddawszy, wziął od niego przywilej. Wspomniony odemnie historyk Węgierski *Turoc. p.* 1. *c.* 23. twierdzi, że Chabe syn Atylli, dla samej niezgody między bracią ustąpił z Pannonji do Grecyi, a ztamtąd do Tatar i Hunnów powrócił: Powtóre jednak tak potomkowie Chabe, jako i inni Hunnowie, już w roku Pańskim 744. a po

śmierci Atylli w trzysta lat, do Węgier się zacieklí, dokąd przed sobą przesłali na zwiady jednego z między siebie Kusid nazwanego, był to syn Kunda jednego z siedmiu wodzów tego wojska. *Turoc. p.* 2. *c.* 3. o Mokosieju zaś nigdzie nic nie ma. Tym się herbem pieczętują Mokosiejowie, Bakowieccy, Nowosielscy, Gorajscy, Szybieńscy, Deniszkowie.

Wulkowski *herbu Chomąto* albo *Cygemberg* w Prusiech. Z tych Mikołaj Wulkowski wojewoda Pomorski w r. 1484. Jan najprzód podkomorzy Pomorski, w r. 1487. potem podkomorzy Chełmiński 1491. dalej kasztelan Elbląski 1504. N. chorąży Pomorski. N. Ulkowska była za Konarskim, dziadem Samuela wojewody Malborskiego, z którą dobra Topolno, weszły w dom Konarskich.

Wulwanowski *herbu Nabram*, w województwie Ruskiem.

Wybicki, w Prusiech Bartłomiej Wybicki regent grodzki Malborski 1724. poseł z Prus na sejm.

Roku 1778. Alexander Wybicki regent grodzki Kiszporgski. — *Przypisy Krasickiego.*

Wybranowski *herbu Poraj*, w Wielkiej-Polszcze, a potem i po inszych województwach. N. Wybranowski burgrabia zamku Malborskiego koło roku 1525. o czem list Zygmunta I. Króla *in MS. Petricov.* Marcina z Zofji Królikowskiej syn Maciej, temu Katarzyna Rogalińska powiła pięciu synów. 1. Wawrzeniec w Sanockiej ziemi osiadł, rotmistrzem królewskim będąc, jak mężnie przeciwko Moskwie stawał, wspomina *Heindenst. lib.* 3. *de bello Moschow. His Wybranovius, qui ad ripam fluminis cum sclopetariis aliquot collocatus fuerat, a tergo se ostendit, etc. unus vero ex iis Sabinus Nessovius strenuus manu inter Moschos, et qui e praesidio Susensi, magnis incommodis nostros affecerat, duobus globis frontem a Wybranovio perstrictus.* Tenże według *Paproc. o herb.* z Wybrańcami siła pod Pskowem męztwem swojem dokazował, zostawił syna Stefana. 2. Maciej, ten życie swoje w obozie przepędziwszy, zasłużył sobie imię odważnego rycerza, Król Stefan krwawe jego prace szacując, pewne mu dobra w księztwie Litewskiem puścił, kędy synowie jego Kazimierz, Jędrzej i Jan torem ojcowskim idąc, żołnierską traktowali: z tych Kazimierz dostawszy się w niewolą Turecką, w niej życie skończył, Jędrzej i Jan posłami bywali na różne sejmy. 3. Wojciech w Lubelskiem possessyi nabył, temu wnuk jego Jan stolnik Bełzki, sekretarz królewski w r. 1632. nagrobek w Kraśniku postawił, kędy to o nim świadczy, że za Zygmunta Augusta, Stefana Batorego i Zygmunta III. Królów Polskich, i w Węgrzech przeciwko Turkom chwały rycerskiej

szukał, nie mniej i synowie jego Tomasz, Łukasz, Jędrzej i Marcin przeciwko Osmanowi pod Chocimem, przeciwko Tatarom w różnych potyczkach heroicznie stawali, o czem nagrobek ich świadkiem jest w Kraśniku, który wypisał *Starow. in Monum.* 4. Łukasz temu pierwsza żona Grochowicka, siostra opata Wągrowieckiego, powiła trzech synów, i córkę, druga Jabłońska tyleż synów. 5. Stanisław, o którym kamień grobowy w Samborze u OO. Dominikanów tak mówi: *Bello, paceque vir clarus, praelio cum Tartaris latrocinantibus inter hostium cladem et vulnera occubuit* 1621. Ten osiadł na Rusi, gdzie w zasługach swoich wziął był niektóre dobra, synów jego było pięciu. Sebastyan w zakonie Ś. Franciszka *Ordin. Minor. Conv.* kędy sobie życie obrał. Modest, rządził konwent Krakowski i prowincyą Polską, zszedł z tego świata w roku 1653. w Krakowie, mąż pobożny i takich kochający. *Biernacki speculum fol.* 285. Marcin starosta Żarnowiecki, burgrabia Krakowski, sekretarz królewski, wszystkim miły, na zakon nasz dobroczynny, miał za sobą Dębińską herbu Rawicz, atoli żadnego z nią potomstwa nie zostawiwszy, wszedł do grobu 1638. w Krakowie w kościele Ś. Franciszka, co o nim powiada u *Starowol. in Monum.* nagrobek mu tamże wystawiony od Zygmunta brata rodzonego, był to stolnik Warszawski dziedzic na Krukowie, Ciesie, i Janowie, podpisał *pacta conventa* Jana Kazimierza Króla 1648. r. żona jego Żabicka Piotra kasztelana Wizkiego córka, zda mi się że to ten Zygmunt był wojewodą Derpskim, którego synowie Franciszek i Jan wojewodzicowie Derpscy podpisali w województwie Podlaskiem elekcyą Jana III. Króla; indziej czytam, że tego Zygmunta wojewody Derpskiego, żona była rodem z Czech de Tenagel, z której córka Urszula, dostała się w małżeństwo Janowi Zaleskiemu Cygembergowi kuchmistrzowi koronnemu: podobno tenże wojewoda, miał za sobą Opacką wojewodzankę Derpską. Wojciech czwarty syn Stanisława, Piotr piąty kanonik Wiślicki. Krom tych jeszcze ci kwitnęli. N. Józefa Antoniego Białeckiego pisarza grodzkiego Sądeckiego. N. Adama Sobolewskiego, ale *sterilis.* N. Franciszka Dzierżka, małżonki. N. chorąży Podolski, miał za sobą Katarzynę Giżycką chorążankę Owrucką, z synów jego, ale z pierwszej żony, pierwszy Michał w zakonie naszym, życia dokończył w Przemyślu w r. 1740. Drugi kanonik Przemyski, deputat po dwakroć na trybunał koronny. Trzeci starosta Kopajgrodzki. Czwarty starosta Barecki. Siostra ich za Trzebińskim podczaszym. N. łowczy Łukowski, miał za sobą Zofią Radecką chorążankę Horodelską, z tej córka jedna Lipowska, druga żyła z Alexandrem Mężyńskim chorążym Żytomierskim, i synowie trzej, Romuald,

chorąży Urzędowski, pierwsza żona jego Wybranowska, druga Szembekowna chorążanka Sendomierska, i z niej potomstwo, trzecia Iłowicka, wdowa po Gurskim. Mikołaj w zakonie naszym rektor kollegium Krosieńskiego. Trzeci Stanisław skarbnik Lubelski, złączył się dożywotnie z Antoniną Kiełczewską chorążanką Lubelską, z niej potomstwo, Mikołaj, Ignacy, Wojciech i Antoni, i córek cztery. N. skarbnik ziemski Bielski, deputat na trybunał koronny 1701.

R. 1778. Mikołaj Wybranowski kanonik Krakowski. — Stanisław z Szembekowny urodzony, chorąży Lubelski. — Syn N. starosta Urzędowski umarł bezżenny. Córka N. za Prażmowskim. Siostry jego Jałowicka podkomorzyna Nowogrodzka i Starzyńska. — *Przypisy Krasickiego.*

Wyczechowski. Jakób poseł z Prus na sejm 1724. N. sądowy ziemski Mirachowski, miał za sobą Barbarę Grąbczewską temi czasy, i Władysław kanclerz Kruświcki. W herbie noszą dwa miecze, gwiazdę i księżyc, na hełmie różą, który herb zowie się Szorfas albo Witczech, z Czech do Polski przyniesiony, rozumiem że dwa miecze tak ułożone jak w herbie Pielesz albo Włoszek. Stanisław Michał w województwie Pomorskiem 1674.

Wydra *herb*, patrz **Rybiński.** Są tegoż nazwiska familianci w księztwie Litewskiem, z których Wydra był chorążym Kowieńskim.

Wydrażewski *herbu Rogala*, z tym herbem widziałem ich, i *Ks. Kwiatkiewicz w książce Nowiny duchowne*, ten im herb przyznaje.

Wydrzyński *herbu Grzymała*, z mężem zbrojnym w ziemi Michałowskiej. Stanisław Wydrzyński z Elżbietą Wilkowieską spłodził córki, Barbarę i Teresę Jakóba Mirowskiego małżonkę, i syna Pawła, temu Zofia Liberacka powiła syna Jana i córki trzy, Agnieszkę Tomicką herbu Łodzia, Teresę i Jadwigę.

Wydżga *herbu Jastrzębiec,* w Płockiem najprzód województwie, a potem w Ruskiem gnieździli się. Wyżga starosta Sądecki, na liscie Kazimierza Wielkiego w r. 1354. u *Nakiel. w Miechow. fol.* 280. Getko Wydżga kasztelan Sądecki, i drugi brat jego w r. 1255. na liscie Bolesława Wstydliwego, u tegoż *Nakielskiego fol.* 174. z tego każdy poznać może, jak pod tem imieniem dawno ten dom zasłużony w Polszcze. Jędrzej Wydżga chorąży Płocki w roku 1436. podpisał pokój Brzeski u *Łask. w Stat. f.* 140. Mikołaj z Szczytna Wydżga podkomorzy Sochaczewski 1463. na przywileju kollegiaty Łowickiej podpisał się. Z Mazowieckiego przenieśli się potem w Ruskie kraje, gdzie Stanisław z Mieleckim hetmanem, mężnie

nieprzyjaciół tej ojczyzny wojował. *Biel. fol.* 646. Łukasz podsędek Lubelski, którego siostra Elżbieta Wydzanka z Rzeczyce, była za Jędrzejem Grocholskim. Jan podsędek Lwowski, rotmistrz sławny, pod expedycyą Moskiewską, umarł 1653. *Histor. Colleg. Leopol.* żona Kiemliczowna, syn Jan Stefan w szkołach Lwowskich, dowcip, który miał z natury wielki, przepolerowawszy, peregrynacyą po cudzych krajach chcąc wygórować, w Belgium Eryka Puteana, Mikołaja Vernuleusa, a w prawie duchownem Jędrzeja Wallensa, miał professorów; Francyą także, Hiszpanią, Włochy zlustrowawszy, w Rzymie z teologji doktorem kreowany, w Polszcze stanąwszy, kanonikiem Lwowskim, a dalej proboszczem tejże katedry będąc, gdy do ludzi z ambony mówić począł, przedziwną wymowy gładkością, obrotem dowcipu, niepospolitą nauką, wszystkich na siebie oczy z podziwieniem i sławą swoją obrócił, która i do dworu się królewskiego przedarła, więc go Alexander Trzebiński biskup Przemysłki i podkanclerzy koronny tam zwabiwszy, pole mu otworzył, gdzie się i naturalne przymioty w nim jaśniej pokazały, i do najwyższych w tej ojczyznie godności, tor sobie uczyniły. Trafił na ów czas do dworu Wydżga, kiedy Władysław IV. Król Polski, z niechęci do zakonu naszego, że nad wolą jego do Societatem przyjął w Rzymie Jana Kazimierza brata jego, Wydżgę sobie za kaznodzieję królewskiego obrał, którą on funkcyą z ukontentowaniem wszystkich, z osobliwszem nauki swojej i wymowy zaleceniem, godnie piastował, tak u Władysława jako i Jana Kazimierza Królów, a żeby nie oschła bez nadgrody wytworna praca jego, opactwem Sieciechowskiem, kanclerstwem Ludowiki Królowy, referendaryą koronną, aż też biskupstwem Łuckiem 1655. uczczony, z którego przesiadł się na Warmińskie 1660. a w r. 1663. komissarz do Królewca imieniem Królewskiem, wszystkę szlachtę Pruską i obywatelów jej, nową przysięgą elektorowi Brandeburskiemu obowiązał; w r. 1667. na pogrzebie Ludowiki Królowy, na pochwałę jej miał żałobną oracyą: Jan III. Król Polski na sejmie swojej koronacyi pieczęć mu mniejszą koronną oddał, za dyspensą wszystkich stanów koronnych, ile przy biskupstwie Warmińskiem, w rok potem wziął większą, którą złożył w r. 1678. wziąwszy nominacyą na arcybiskupstwo Gnieznieńskie, nieprędzej mu jednak przyszedł palliusz z Rzymu, aż w r. 1680. który sześć lat nosząc, niespodzianą śmiercią życia tego postradał w r. 1686. Klasztor Szprynborski OO. Bernardynów w Warmji, zrzuciwszy drewniany, z gruntu wymurował. Był człowiek miły w konwersacyi, w dyskursie mądry: w odpowiedziach dowcipny: położę tu kilka jego obrotu dowodów. Winszuje raz młodemu

Panięciu szczęśliwego powrotu z cudzych krajów, a że widział w dumnej fantazyi, że więcej był opinji o sobie, niżeli umiejętności w głowie, spyta się go, zkąd powraca? Byłem prawi w Hiszpanji, we Włoszech, Francyi, Niemcach, Belgium; a w zamku Tumen we Włoszech czy było się? byłem, rzeźko młodzian odpowiada, i przyznać mu to trzeba, że bardzo obronny. Cóż to tam za rzeka pod nim płynie? Myśli długo, gdy nic nie przychodzi coby odpowiedzieć Wyżdze, dopiero książe niby natrącając rzeczc, czy nie Tiris, tak jest, mówi młody peregrynant, ale mi cale było z pamięci wypadło, i przydaje, rzeka to bardzo głęboka, po której nawet okręty pływają. Uśmiechnie się żartobliwy arcybiskup, i mówi: To zamek Tumen, a rzeka Tiris się zowie, gdyby się te słowa w jedno złożyły, coby znaczyły? postrzegł się Panicz i uważając płochości swojej powieści, ze wstydem odszedł. — Proszono go żeby na pewną uroczystość zjechał, i tam celebrował, odpowiada książe, że to być nie może, bo by i drudzy tego się domagali, coby mogło być z ubliżeniem prymacyalnej godności, gdy mu się jednak jeszcze naprzykrzano, żeby tylko na ten jeden raz uczynił proszącym swój fawor, powiedział im tak: Matka, prawi, miała syna, którego koniecznie chciała obiecadła nauczyć, woła go do tedy do tablicy, niechce, obiecuje łakotki, niechce; grozi, niechce, nakoniec mówi do niego, Podźże Jasiu, pódź nic więcej tylko A B C, przepowiem ci, odpowiada Jaś, najciężej tylko Pani Matko zacząć A B C, to będzie aż do Z. — Oskarżono o pewny excess jednego z dworskich jego, pyta się go Wydżga o to, wyrzeka się że nie było tego, przecież że go jawnie przeświadczyły dokumenta, kazał go exemplarnie karać, widząc nie uchronną exekucyą dekretu już nad sobą wiszącą winowajca, przyznaje się do grzechu, prosi o łaskawszy dekret, na co arcybiskup: Ptasznik prawi ptaszka w klatce długo chowając, nauczył go tych słów mówić: *Dicam carmen*, uleciał mu potem z klatki, gdy go wabi, ptaszyna z wolności kontent, przylecieć niechce, więc rozgniewany ptasznik rozrzucił sieci, i między inszemi i swego zbiega złapał; gdy tedy inne ptaki dusi, ten widząc, co się z drugiemi dzieje, mówi *Dicam carmen*, na co ptasznik, *Malo carmen, quam carnem.* Jego wiersze znajdzież *w Treterze in Vitis Episcop. Varmien.* któremi opisał wszystkich od początku antecessorów swoich biskupów Warmińskich, jest także w druku, według *Brauna* świadectwa: *Historia praecipuarum rerum, tempore belli cum Svecis ab anno* 1655. *ad annum* 1660. *in aula Regia Pol. gestarum, lingua patria in 4to.* Ludwik Wydżga z Rzeczycy poseł na konwokacyą 1648. podpisał konfederacyą. N. miał za sobą Helenę Ołtarzewską. N. Wydżanka

była za Bazylim Łuszczewskim viceinstygatorem koronnym. Stanisław wojski Buski, żona jego Anna Wasilkowska.

R. 1778. Leon Wydżga podwojewodzi Wołyński. — Leo sędzia ziemski Buski. — Paweł pisarz grodzki Grabowiecki. — Tomasz wojski Horodelski. — Wydżgowie w województwie Bełzkiem kwitną, z tych N. kanonik Łucki. Brat jego Antoni chorąży Buski zostawuje potomstwo z których Jerzy kanonik Chełmski. — Alexander Wydżga wojski Bełzki z *Bełchackiej* spłodził córek trzy, N. Ołtarzewską, N. Ciesielską, Ludwikę Świerzawską stolnikową Bełzką. Syn młodszy Bonawentura Reformat. Starszy Antoni chorąży Buski z Teresy *Konarzewskiej* spłodził córek siedem synów pięciu. Najstarsza Zofia Wereszczaki łowczego Brzesko Litewskiego małżonka, Anna Zagrzewska skarbnikowa Trembowelska, Katarzyna Trembińska, Angela, Antonina Karmelitanki, Maryanna Dominika Ś. zakonnica, Helena; z synów Józef proboszcz w Krakowie, Jerzy kanonik Chełmski, Bartłomiej miecznik Buski, Tadeusz i Mateusz. — *Krasicki.*

Wydzierzewski *herbu Nowina*, w Wielkiej-Polszcze.

Wydzierzewski *herbu Ogończyk*, w Wielkiej-Polszcze. Jędrzej Wydzierzewski kustosz i kanonik Poznański. Stanisław kustosz Poznański, i officyał generalny Płocki 1643. *Acta Synodi Płoc.* Ten dziedzictwo swoje darował kollegio naszemu Poznańskiemu.

Wyganowski *herbu Łodzia*, w Wielkiej-Polszcze. Z tych był Dobrogost Wyganowski pisarz grodzki Nakielski 1653. Jędrzej w zakonie Karmelitów bosych, N. w zakonie Kaznodziejskim. Wacław, ale Wygnanowski kanonik i officyał Lwowski matce swojej Zofji z Chojna zmarłej 1572. nagrobek w katedrze Lwowskiej postawił. *Starowol. in Monumen.* N. Wygnanowska Ponińskiego, siostra jej Mikołaja Niezdrowskiego, małżonki.

Wygodowski, w Wołyńskiem województwie. Antoni Wygodowski, syn Jana i Teresy 1690.

Wygonowski *herbu Paprzyca*, w Brzeskiem Litewskiem województwie.

Ignacy Wygonowski w r. 1778. podkomorzy Brzesko-Litewski. — *Przypisy Krasickiego.*

Wygrażewski *herbu Leszczyc*, w Kaliskiem województwie. Kazimierz Wygrażewski 1691. Jadwiga Jędrzeja Wyrzykowskiego regenta grodzkiego Kaliskiego małżonka. Franciszek w zakonie naszym umarł w Poznaniu 1723.

Wyhowski *herbu Abdank*, na Wołyniu i w księztwie Litewskiem. Z tych był Jan Wyhowski wojewodą Kijowskim w r. 1664. o którym *Kochow. Climact.* na różnych miejscach, został się syn jego Jan, ten z pierwszą żoną spłodził Jana i Konstantego ludzi rycerskich, i córkę Maryannę najprzód Józefa Rzewuskiego starostę Olchowieckiego, po nim Mikołaja

Kurdwanowskiego kasztelana Halickiego, z drugą żoną Zawadzką Stanisława zostawił, którego żona Jełowicka. Alexander biskup Łucki, a przedtem referendarz Litewski opat Sieciechowski, konsekrowany na biskupstwo w r. 1703. siedząc na niem lat jedenaście, wyzuł się z śmiertelności w r. 1714. wieku swego 65. w katedrze Łuckiej pogrzebiony (czuły koło trzody swojej pasterz) nie tylko ją przykładnem życiem swojem chciał rządzić, ale też i karnością kościelną, przecież z łaskawością związaną: w katedrze swojej, którą był znacznie reparował i ozdobił, żeby był wszystkie obrządki należycie rozporządził, kleryków przy niej Bartoszków osadził, w Janowie kościół murowany znacznie z fundamentów wyniósł. Infułę proboszczowi Kodeńskiemu konferowaną utwierdził i Hoszczańską plebanią przedtem w kollacyi królewskiej chodzącą, utwierdził. Ciała V. P. Andreae Bobola Soc. Jesu sublewacyą w Pińsku uczynił. i proces do beatyfikacyi jego pierwszy zaczął. Praw kościoła swego ceremonji pilnie przestrzegał; tak i Bogu z cnót swoich i ludziom był miły. Józef Wyhowski władyka Łucki, unią gorliwie promowujący pasterz, karności kościelnej pilnie przestrzegający, spustoszałej prawie do szczętu przez różne wojny katedry swojej prawie drugi fundator, umarł z wielkim nie tylko dyecezanów swoich, lecz i całego województwa żalem w r. 1730. 7. Stycznia w Rożyszczach, wstąpił był z episkopji Mścisławskiej, na tę godność, po zejściu Dyonizego Zabokrzyckiego w roku 1714. Daniel kasztelan Miński temi czasy, starosta Nieborowski, Rekliński, poseł Wilkomierski na konwokacyą w r. 1696. córka jego Rachel, Karola Ogińskiego starosty Dorsuńskiego małżonka. N. miał za sobą Annę Charzyńską. Konstantyn sędzia kapturowy Lwowski 1733. Zofia Alexandra Niemierzyca sędziego ziemskiego Kijowskiego małżonka.

Jan Wyhowski następca po Chmielnickim sławnym, na hetmaństwo Zaporowskie, zawarł pakta Hadziackie z Rzecząpospolitą stwierdzone przysięgą Króla Jana Kazimierza itd. approbowane na sejmie r. 1569. Temuż nadany wieczystem prawem Bar i Luboml i przy hetmaństwie województwo Kijowskie, przez też samą Konstytucyą sejmu dziedzicznem prawem nadane Danielowi Wyhowskiemu dobra *Smila* albo *Jaśmin*, *Konstantynów*, *Bakla*, *Orłowiec;* Konstantemu Wyhowskiemu miasto *Lisianka cum attinentiis* w województwie Kijowskiem. — Tenże potem Wyhowski wojewoda Kijowski pod pretextem Rebelji, pojmany w domu i rozstrzelany roku 1664. — Tegoż sejmu Konstytucyą Teodorowi Wyhowskiemu prawem dziedzicznem nadane miasteczko *Steblów* z przynależytościami. Daniel Wyhowski miał za sobą Helenę *Chmielnicką.* — Stryj Wyhowskiego wojewody Kijowskiego Daniel od Kozaków r. 1660. okrutnie zamordowany. — *Koch. Ann. Clim.* 2. *lib. VI. pag.* 457. — W oryginalnej tranzakcyi między Bieniewskim kasztelanem na ówczas Wołyńskim z Teterą pleni-

potentem Wyhowskiego hetmana Kozackiego, jest punkt, aby Królowa pisała do żony Wyhowskiego hetmana, Elżbiety *Stechnewiczowy* przyjmując jej affekt, ku sobie komplementem jak najlepszym. — *Manuskrypt Helsberski.* — *Krasicki.*

Wykowski *herbu Jastrzębiec*, w ziemi Łomżyńskiej, w powiecie Kolińskim, tak nazwani od dóbr Wykowa, które dobra w r. 1450. Bolesław książe Mazowiecki, zasłużonemu sobie na imię Borucie, chorążemu Łomżyńskiemu nadał wiecznością: o czem czytałem list tegoż książęcia, *de actu et data w Litwie* oblatowany w ziemstwie Kolińskiem 1525. r. Tegoż Boruty zostało się synów czterech, to jest Boruta, Stanisław, Dzietrych i Maciej, których dział Wykowa, dóbr ojcowskich w ziemstwie Kolińskiem zapisany w r. 1471. Od tych zaś rozrodzeni, tak w Mazowszu, jako i po innych województwach potomkowie Wykowscy znajdują się.

Wyleżyński *herbu Trzaska*, w Sieradzkiem województwie. Mikołaj Wyleżyński opatem był Lubieńskim. Wojciech z Wyleżyna Wyleżyński burgrabia i vicesgerent Krakowski, którego zmarłego w roku 1621. nagrobek z kościoła S. Katarzyny na Kazimierzu przy Krakowie wypisał *Starowol. in Monum.* Jan pisarz grodzki Wieluński poseł na sejm 1627. ztamtąd komissarz do granic od Szląska, *Constit. fol.* 8. i w roku 1637. zkąd deputatem zapisany na trybunał Radomski. *Constit. f.* 18. Jędrzej i Adam 1623. Zofia zakonnica w Sączu. Waleryan sędzia Smoleński po elekcyi Króla Władysława powróciwszy do obozu z chorągwią wojewody Smoleńskiego Gosiewskiego żywo na ammunicyą Moskiewską nacierając, poległ w pierwszym attaku, gdzie potem ciało jego znalezione dziwnie skatowane: wspomina go *Okolski* pod herbem Przosna, nie zostawił tylko córkę. Kasper 1625. *Acta Castren. Vielun.* 1625. Zofia Jana Łubieńskiego małżonka.

W Herbarzach Paprockiego, *Okolskiego* i innych, jest mówiono o familji Wyleżyńskich jako starożytnym domu w Polszcze. — Tu w *Niesieckim* jest obszerniej opisana, jako familia zamieszkała w Sieradzkiem, Wieluńskiem itd. Poźniej znaczniejsza rodzina tego domu przeniosła się w województwo Wołyńskie, gdzie urzęda piastowali i znaczne majątki posiadali. — I tak: *a*) Mikołaj łowczy Wołyński, był ożeniony z Elżbietą *Krusza*, około roku 1690. — *b*) Syn tegoż Adam Piotr pułkownik Ordynacki, ożeniony z Franciszką Cecylią ze Szpanowa *Czaplic*, około r. 1720. — *c*) Syn tegoż Adama Andrzej chorąży Wołyński, ożeniony z Eleonorą *Pruszyńską* stolnikowną Wieluńską około roku 1745. — *d*) Potomstwo tychże Andrzeja i Eleonory chorąztwa Wyleżyńskich 1. syn Ignacy rotmistrz kawaleryi narodowej, zamordowany wraz z żoną, dziećmi i służącemi żeńskiemi r. 1789. — w majętności swojej dziedzicznej *Niewirków* na Wołyniu, przez dwóch zbrodniarzy, służących i poddanych swoich, niezostawił potomstwa. — 2. Córka za Trembińskim. — 3. Syn Kajetan,

najprzód chorąży wojsk koronnych, poźniej podstoli Krzemieniecki, a nakonicc r. 1791. regent koronny wielkiej pieczęci, kawaler orderów Orła białego i Ś. Stanisława, ożeniony z Konstancyą Dunin *Karwicką* córką Józefa Dunin na Skrzynnie Karwickiego regenta koronnego r. 1768. umarł na Wołyniu r. 1810. — Potomstwo Kajetana Wyleżyńskiego z Konstancyą *Karwicką* —

1. Syn Józef urodz. 1770. r. rotmistrz kawaleryi narodowej, poźniej major w brygadzie letkiej Jerlicza; ożeniony z Duklaną *Morawską* generałowną, rozwiedzioną 1*mo voto*, Worcellową podstoliną koronną, umarł w Krakowie 1834. r. — Jedyny syn z tego małżeństwa, jest dotąd żyjący Tadeusz Wyleżyński, b. pułkownik gwardyi królewskiej Polskiej, i kawaler orderów wojennych. Stracił podczas wojny prawą rękę. —
2. Syn Krzysztof urodz. 1778. r. podpułkownik jazdy ks. Warszawskiego, kawaler orderów wojennych, umarł w Warszawie 1835. r. ożeniony był z Pelagyą *Trembicką*. Zostawił potomstwo dotąd żyjące syna Stanisława i córkę Maryą.
3. Syn Jan Nepomucen urodz. 1779. roku, wizytator generalny szkół na Wolyniu, Podolu i Ukrainie, członek towarzystw uczonych, ożeniony z Maryą *Bukar*, umarł na Wołyniu 1829. roku. Zostawił potomstwo dotąd żyjące: synów Marcina i Adama. Córki: Konstancyą, Paulinę, Dyonizą, Sewerynę, Maryą i Oktawią.
4. Syn Ignacy, umarł w Berdyczewie 1811. r. bezpotomnie. — *Z dokumentów familijnych.*

Wypczyński *herbu Dołęga*, w Prusiech z Wypcza. Familia tam zdawna kwitnąca, i z godnemi familiami skolligowana, o tej że nie mam informacyi pożądanej odemnie, kładę tu tych, których świeższa pamięć notuje, to jest, zda mi się, Floryana Wypczyńskiego, który z Anny Sartawskiej zostawił potomstwo, synów trzech, Adama, i Jana, którzy pomarli, i Macieja dotąd żyjącego, córki cztery, Katarzynę, Zofią, i te w panieństwie umarły, Krystynę zakonnicę świątobliwego życia, Rozalią Wolską i Franciszkę dotąd w poślubionem Bogu panieństwie żyjącą: N. Wypczyński miał za sobą Barbarę Czapską, człowiek w sprawach domowych i publicznych przezorny. *MS. o Famil. Pruskich.* Antoni Wypczyński sądowy Malborski, poseł na sejm 1730. z Prus.

Wypyski *herbu Grabie*, z Wypych w ziemi Nurskiej. Jest kazanie w druku pod tytułem: Dobry i pobożny ziemianin, Michała Kuncewicza zakonu Kaznodziejskiego w r. 1640. na pogrzebie Stanisława Wypyskiego, które dedykował synowi jego, Janowi chorążemu Nurskiemu, staroście Mereckiemu, dworzaninowi królewskiemu kędy herb tego domu widzieć Grabie na trzech wzgórkach. Jan Kazimierz i Idzi 1697.

Wyrozemski *Kunat herbu Jastrzębiec*, w Podlaskiem województwie. Na pewnym extrakcie widziałem herb ich Jastrzębiec, w koło niego cztery herby, 1*mo* Pobog, 2*do* Leszczyc, 3*tio* Topor, 4*to* Pobog. Jędrzej 1674. Władysław

Wyrozemski instygator koronny, starosta Mielnicki, deputat na trybunał koronny z Podlaskiego 1718.

Wyrzejski *herbu Jelita*, patrz **Wierzejski**, Sasin z Wyrzysk sędzia Bełzki u *Łask. w Stat. f.* 141. w r. 1436. Michał Wyrzejski wydał do druku *Infulam albo panegiryk na wjeździe Henryka Firleja Arcy-Biskupa Gnieznieńskiego* 1624. *in fol. Posnan.* Teodora Wyrzejska najprzód Charzewskiego, po nim Złotnickiego Jakóba, małżonka.

Wyrzykowski *herbu Leliwa*, w Wołyńskiem województwie i indziej. Jan Wyrzykowski S. T. D. kanonik Płocki umarł 1557. nagrobek jego z Pułtuska wypisał *Starowol. in Monumen.* Łukasz Wyrzykowski kanonik Łucki, proboszcz Uchański 1603. Stanisław także kanonik Łucki 1607. *Constit. Synod.* Franciszek w Podgórzu 1687.

W r. 1778. Wawrzeniec Wyrzykowski miecznik Winnicki. — *Przypisy Krasickiego.*

Wyrzykowski *herbu Ślepowron*, w województwie Podlaskiem i inszych, gdzie od dóbr Wyrzyk w ziemi Mielnickiej leżących, tego imienia nabyli. Dom rozrodzony. Jan Wyrzykowski syn Pawła, spłodził trzech synów, Wojciecha poborcę w ziemi Mielnickiej, Stanisława męża rycerskiego, ale *steriles*, i Abrahama poborcę także Mielnickiego, podpisał elekcyą Jana III. Króla: ten 1*mo voto* z Dorotą Szorcowną spłodził dwie córki, Annę *sterilem*, i Katarzynę, ta najprzód żyła z Piotrem Ostrowskim, potem z Janem Wyrzykowskim burgrabią Mielnickim, na koniec z Władysławem Glinką, i syna Jędrzeja regenta grodzkiego Kaliskiego, który z Jadwigi Wygrażewskiej miał syna Benedykta bezdzietnego, i córkę Maryannę Scholastykę zakonnicę Ś. Benedykta w Poznańskim klasztorze: 2*do voto* z Heleną Szynkiewiczowną zrodził syna Dominika, którego z Petronelli Skowrońskiej synów dwóch zostało, Jędrzej w zakonie naszym temi czasy, i Maciej Kazimierz, który wkroczył w małżeńską ligę z Maryanną Załuskowską. Marcyan pisarz grodzki Mielnicki, deputatem bywał na trybunał koronny, komissarzem zasiadał w Radomiu. Są i w Sieradzkiem i w Łęczyckiem, z których Jan temi czasy pojął Garczyńską starościankę Budziszewską, ten z Pinickiej urodzony. Adam Xawier burgrabia Mielnicki.

Roku 1778. Tomasz Wyrzykowski łowczy Podlaski. — Józef drożny Inflantski. — *Krasicki.*

Wysiecki w Prusiech. Jan Wysiecki w Świeciu w Pomeranji 1699.

Wyskocki *herbu Leliwa*, w Wielkiej-Polszcze, jednże dom z Spławskiemi: bo Mikołaja Spławskiego od dóbr

Wyskocz Wyskockim zawołano, ten według *Paprockiego* zostawił potomstwo.

Wysłowski. Łukasz Wysłowski pisarz ziemski Orszański z tej ziemi podpisał elekcyą Jana III. Króla. N. Wysłowska była za Wacławem Kierskim w Wielkiej-Polszcze.

Wysociński, w ziemi Sochaczewskiej. Jan Wysociński podpisał elekcyą Jana III. Są i Wysoczańscy, z których Łukasz Wysoczański z sejmu 1633. komissarzem naznaczony do granic od Węgier. *Constit. fol.* 31. N. Wysoczański miał za sobą Romerownę. Anastazya była za Jędrzejem, druga za Alexandrem wojskim Sanockim Ustrzyckiemi.

Wysocki *herbu Drya*, piszą się z Budzisławia w Wielkiej-Polszcze i na Kujawach. Stanisław z Budzisławia Wysocki kasztelan Biechowski na sejmie Lubelskim podpisał unią Litwy z Koroną 1569. *Constit. f.* 171. i 1572. u *Papr. o herb. fol.* 524. ale w następującym roku przesiadł się na kasztelanią Lędzką, córka jego była za Janem Sierakowskim wojewodą Łęczyckim; w Lędzie nagrobek wystawił bratu swojemu Janowi, pierwszemu z Polaków opatowi Lędzkiemu, kantorowi i kanonikowi Gnieznieńskiemu, Krakowskiemu, Płockiemu, Łęczyckiemu, Kruświckiemu kanonikowi, sekretarzowi Króla Zygmunta Augusta, wsławionemu dwiema legacyami, z których jednę sprawował do Pawła IV. Papieża, drugą do Króla Neapolitańskiego, gdzie pogrzebłszy Bonę Królową Polską, ledwo co do Lędu powrócił, na drogę się wieczności wybrał w r. 1560. *Starow. in Monum.* Marek Wysocki kanonik Kujawski 1586. *Acta Synod. Vladisl. f.* 8. Mikołaj kanonik Kruświcki. *Ibidem.* Franciszek kantor kanonik Poznański, *Vicarius in Spiritualibus Generalis* umarł 1568. *Starowol. in Monum.* z katedry Poznańskiej wypisał jego nagrobek. Krzysztof z Budzisławia poseł na sejm 1607. ztamtąd komissarz do ukojenia Rokoszanów, *Constit.* 866. i w r. 1609. gdzie deputatem zapisany do kwarty Rawskiej, *Constit. fol.* 907. w roku 1628. już kasztelan Brzeski Kujawski, starosta Gnieznieński, komissarz do zapłaty wojsku. *Constit. fol.* 2. Alexander z Budzisławia Wysocki, najprzód łowczy Brzeski Kujawski 1661. z sejmu na który posłował, deputat na trybunał fiskalny, *Const. fol.* 2. potem sędzia ziemski Brzeski Kujawski 1662. poseł na sejm. *Const. fol.* 2. *Litew.* Jakób podstoli Gostyński 1704. Wojciech kasztelan Łęczycki 1626. Tomasz komornik Łęczycki komissarz do granic od Szląska z sejmu 1703. *Constitut. fol.* 21. Jan pisarz grodzki Kowalski, Franciszek, Jakób i Jan w Łęczyckiem województwie podpisali elekcyą Jana III. Wojciech miał za sobą Elżbietę Bardzińską, Ludwik Maryannę Głębocką herbu Doliwa. N. była za Stefanem Kołudzkim pi-

sarzem grodzkim Radziejowskim. Hieronim kustosz Gnieźnieński i Kujawski opat Trzemeszyński, prezydent trybunału koronnego 1725. Jan, Zygmunt, Franciszek i Józef 1697. N. miał za sobą Teofilę Lisiecką.

Wysocki *herbu Godziemba*, w Łęczyckiem województwie, jednak ich dzielnica z Dąbskiemi, dla czego pisali się Wysockiemi z Dąbia: Marek Wysocki kanonik Kujawski 1588. *Acta Synod. Vladisl.* Niektórzy z nich przenieśli się do księztwa Litewskiego i osiedli w Orszańskim powiecie.

Wysocki *herbu Kolumna*, w księztwie Litewskiem, ale ją według *Kojałowicza in MS.* kładą między dwiema półmiesiączkami, a w hełmie noszą trzy pióra strusie.

Wysocki *herbu Odrowąż*, w Ruskiem województwie. Ci są właśni Kurzańscy, ale od dóbr Wysockiemi nazwani. Pisze *Paproc. o herb.* że ich było czterech braci, z których dwaj w zakonie S. Franciszka *Ordin. Minor. Observ.* o których i ja mówiłem pod Kurzańskiemi, trzeci Szymon w zakonie naszym (których siostra Zofia była za Prochnickim, matka Jana Jędrzeja Prochnickiego biskupa Kamienieckiego) był to mąż uczony, czego dowodem są książki od niego na świat wydane. 1mo. *Nowiny albo dzieje dwuletnie z Japonu i z Chiny z Włoskiego na Polski język przetłom. in 4to Cracov.* 1611. 2do. *Żywot Ś. Katarzyny Seneńskiej* 1609. *in 8vo.* 3tio. *Kazanie na pogrzebie Symeona Olelkowicza książęcia* 1593. *w Lublinie in 4to.* 4to. *Żywot B. Aloizego Gonzagi S. J. na Polski język przetłom. Cracov.* 1609. *in 8vo.* 5to. *Żywot Ś. Ignacego Lojoli Fundatora S. J. przetłom. na Polski język z Ks. Rybadeneiry* 1609. *Cracov. in 8vo.* 6to. *O Żywocie Zakonnym Ks. Alwaresa S. J. przetłom.* 1613. *in 8vo.* 7mo. *Dobra Duchowne Stanu Zakonnego Ks. Plata S. J. przetłom. in 4to C. D.* 8vo. *O Doskonałości zakonnej ksiąg czworo Ks. Pinęla S. J. przetłom. w Krakowie in 8vo* 1607. 9no. *Excytarz.* Życie jego obszerniej opisała *Bibliot. Scriptor. S. J. wydana* 1676. *fol.* 743. ja tu tylko przydaję niektóre rzeczy. Posłany z posłuszeństwa do Szwecyi do Katarzyny Królowy gdy Zygmunt Królewicz Szwedzki, a potem Król Polski, z rozkazu ojca swego w heretyckich uplątanego nowinkach, lubo sam od matki po katolicku wychowany, musiał ojcu assystować na kazaniu heretyckiem, ksiądz Szymon po mszy odprawionej, gdy się Zygmunt do pocałowania pateny zapędził, umknął mu jej, o czem dowiedziawszy się Grzegorz XIII. Papież, lubo ten proceder rezolutniejszym być osądził, przecież go pochwalił, ile potrzebny na ten czas do ochydzenia młodemu panięciu podobnych aktów, z których szwankować by w nim mogła z mlekiem wlana prawowierna wiara katolicka.

Przed wejściem do zakonu naszego, ofiarowano mu było kanonią Lwowską, tej jednak przyjąć żadną miarą niechciał, obawiając się żeby mu przeszkodą jaką nie była do zakonnego powołania, które już w sobie mocnem postanowieniem ugruntował, a że mu pod ten czas i nadzieję czyniono, że mógłby za promocyą kolligatów swoich i do infuły Kamienieckiej przyjść kiedyżkolwiek, ta myśl opuszczonego z nadzieją biskupstwa, gdy już podeszłego w leciech 70. księdza Szymona napastowała, uprosił sobie u ks. rektora, żeby publicznie w refektarzu siedział w papierowej na głowie infule dla większego swego zawstydzenia, co było z wielkiem wszystkich tam będących w Kaliszu zbudowaniem. Przez lat prawie pięćdziesiąt kaznodziejską funkcyą na sobie godnie piastował, przy której lubo zatrudnionej pracy, z takim przemysłem koło ubogich chodził, że przez trzy lata w Wilnie mieszkając, tysiąc nędzarzom raz w tydzień obiad opatrywał, tamże w Wilnie dla nich szpital, wraz z kościołem S. Szczepana z fundamentu wymurowawszy, z wyproszonej jałmużny dla nich i dochodem go opatrzył, kościół nasz S. Jana tamże ołtarzami, organami, i apparatem przystroił, do Trockiej Matki Boskiej cudownej, i sam peregrynacyą z Wilna pieszo podjął, choć już w zgrzybiałym wieku, w r. 1607. i drugim ludziom do tegoż był powodem. Nie było mu nic milszego jak z ubogiemi gadać, ciesząc ich nędze, spowiedzi słuchać; temi i inszemi cnotami wielką opinią świątobliwości swojej, we wszystkich, którzy go znali, wzniecił, tak dalece, że gdy ciało jego do grobu wnoszono, hurmem się co żywo cisnęło, żeby o nie koronki, paciórki, obrazki pocierali. Mikołaj z Kurzan Wysocki, czwarty ich brat OO. Dominikanów wprowadził do Rohatyna w roku 1614. *Okol. Russ. Flor. fol.* 91. zostawił dwóch synów Jana i Sebastyana ludzi rycerskich. Zuzanna była za Bartkowskim, Elżbieta za Jerzym Dedyńskim kasztelanem Sanockim.

Wysocki *herbu Mogiła*, w województwie Wileńskiem, ale z tą odmianą, to jest, że na literze *M* już nie krzyż, ale strzałę żeleźcem prosto do góry obróconą kładą. Z tych był Adam Wysocki, którego brat Mikołaj sędzia grodzki Wileński, syn jego z Zawiszanki Jan, ten wespół z ojcem w roku 1657. udał się był do Moskwy, gdzie, że im się nie tak powodziło jako się spowiedziewali, wrócili się nazad do księztwa Litewskiego, więc że po nich rozebrano było ich dobra uproszone u Króla, te gdy zajeżdżać gotowali się, oba zabici. *Kojał. in MS.*

Wysocki *herbu Ogończyk,* w Wielkiej-Polszcze z Wysokiego. Tomisław de Wyssoki w r. 1382. podpisał konfederacyą szlachty Wielkopolskiej u *Januszow. w Stat. fol.* 73. Zbigniew *de Alto monte*, kasztelan Rozpierski, był na sejmie

Jedlińskim, na którym siła przywilejów rycerstwu Polskiemu, i stanowi duchownemu pozwolił Król Jagiełło, i listem swoim utwierdził, który on między inszemi podpisał. *Długosz w r.* 1430. Jan podstarości Kaliski i poborca 1611. *Uniw. Pobor.* Maciej sędzia ziemski Łęczycki, miał za sobą Szczawińską podstolankę Gostyńską z Szubskiej urodzoną koło r. 1580. Gabryel de Wysoka a Kiszków Gnieznieński Kujawski i Przemysłki kanonik, Maciejowi Popowskiemu w r. 1593. wystawił nagrobek w katedrze Poznańskiej, *Starowol. in Monum.* był na synodzie Kujawskim 1607. Wojciech kanonik Poznański 1602. *Defensionem Bellarmini* dedykował Wojciechowi Mielińskiemu opatowi. Franciszek Kazimierz cześnik Sochaczewski, sekretarz królewski i legacyi do Konstantynopola Hieronimowi Radziejowskiemu przydany, kędy przytrzymany, że pewną summę zaciągnął, tę Rzeczpospolita ze skarbu koronnego wyliczyć mu kazała, przez *Konstytucyą* 1676. *fol.* 47. deputat na trybunał koronny 1678. N. podczaszy Sieradzki miał za sobą Teodorę Mączyńską łowczankę Sieradzką: był posłem na sejm 1724. Franciszek kanonik Kujawski, deputat na trybunał koronny 1714. dalej proboszcz Chełmiński kanonik Warszawski, w r. 1728. biskup Hippeński, suffragan Chełmiński. Józef pojął Zofią Moszczyńską kasztelankę Brzeską Kujawską.

R. 1436. Dersław z Wysokiego podkomorzy Lubelski podpisał pokój Brzeski. — *Cod. Dipl. Vol. IV. fol.* 133. — *Krasicki.*

Wysocki *herbu Ostoja*, w Wołyńskiem województwie. Z tych Tymofiej Wysocki miecznik Wołyński 1593. r. *Acta Terrestr. Luceor.* Felicyan i Maciej 1684. na Wołyniu tego herbu pod Dubnem. *Ks. Kojałowicz in MS.* tak ich herb opisał, między dwiema księżycami, barkami do siebie obróconymi, Kolumna prosto do góry erygowana, na hełmie trzy pióra strusie, wszystek kształt herbu Ostoi, tylko znać z niewiadomości, miasto miecza kolumnę podłożyli, i przydaje, że są jedni z nich Korzeniewiczowie, drudzy Dworzaninowiczowie w Pińskim powiecie. Jan Wysocki Korzeniewicz, syn jego Łukasz. Jan skarbnik Miński, miał za sobą Zofią Wańkowiczownę wojską Mińską.

Wysocki *herbu Strzemie*, w Krakowskiem województwie.

Wysogrodzki, w Ruskiem województwie. Marcin Wysogrodzki podpisał przywilej Rusi dany w r. 1537.

Wysokiński *herbu Szeliga*, w Podlaskiem województwie; podobno są i Junoszowie. Marcin Wysokiński komornik Lwowski 1630.

Wyssotrapka, w Oszmiańskim powiecie. Hrehory Wyssotrapka poborca 1609. *Constit. fol.* 926.

Występ *herbu Topacz*, w województwie Ruskiem, piszą się dziedzice na Zarwanicy, z tych Jakób i Stanisław Występowie ludzie rycerscy, w Tureckich, Wołoskich, Tatarskich kampaniach doświadczeni. Jeden z nich w zakonie Kaznodziejskim. N. była za Wadowskim.

Wyszczelski *herbu Rola*, w Kujawskiem województwie. Piotr Wyszczelski kanonik Kujawski, któremu brat jego rodzony Maciej, Kujawski i Płocki kanonik nagrobek w katedrze Włocławskiej postawił w r. 1576.

Wyszeński *herbu Grabie*, w Podlaskiem województwie, to *Paprocki* i *Okolski*, atoli ten drugi, także w Podlaszu pisze o Wyszyńskich Jalbrzykach herbu Trzywdar. Jędrzej Wyszeński pisarz grodzki Brański.

Wyszkowski. Balcer Wyszkowski, poseł na sejm 1607. r. ztamtąd deputowany do rewizyi skarbu koronnego. *Constit. fol.* 821. Alexander z sejmu 1627. komissarz do taxy rzeczy z województwa Połockiego. Jan Wyszkowski miał za sobą Szymanowską. N. była za Maciejem Rudzińskim. Antoni, Mikołaj, Kazimierz, Jan i Zygmunt 1697.

WYSZOGOTA HERB.

O tym herbie żaden z autorów naszych nie pisał. Powinno być zaś pół tarczy, od lewego boku jej szachowane całe, w drugiej połowie tarczy, ma być pół lilji, takiej jaka jest w herbie Gozdawa, to jest wzdłuż rozdartej, a przypiętej do szachownicy, na hełmie nad koroną stoi chłop więcej go trochę niż po pas widać, z wąsami, w łodzi; z rękami wyciągnionemi obiema, w jednej prawej trzyma pół koła wozowego, a w drugiej lewej, miecz goły. Jaki kolor szachownicy, tarczy, lilji, nie mogę wiedzieć, tylkom go tak na pieczęci domowej odrysowanego widział. Zowie się Wyszogota, niewiem czy po-

czątków swoich i imienia tego nie zabrał od sławnego Wysygotów narodu. Te się zaś domy w Wielkiej-Polszcze nim zaszczycają.

Bendarski, — *Kawiecki*, — *Zakrzewski*.

Wyszomirski *herbu Rawicz*, w Nurskiej ziemi. Wawrzeniec Wyszomirski poborca 1624. a w r. 1638. już podstarości Ostrowski. N. miecznik Nurski, żona jego Konstancya z Prosnów, której nagrobek w Krakowie na Piasku. Cypryan 1674. Jakób w r. 1683. otrzymał rezygnacyą Czernikowa dóbr.

WYSZPOLSKI HERB.

Dwie klamry, jedna większa tak ułożona jak brama, druga przez środek jej do góry prosto wyniesiona, ale już z mniejszemi hakami, któremi powinna być obrócona w prawą tarczy, nad nią gwiazda jedna, pod nią druga, pod drugą trzecia, ale już większa, tak z tego boku klamry, jako i z drugiego, księżyce obadwa do siebie, i do klamry barkami obrócone, takim kształtem jak w herbie Ostoja, na hełmie korona, i zda mi się trzy pióra strusie. O początkach tego herbu, kolorach klamr, księżyców, gwiazd i tarczy nie mam informacyi. Tym się herbem pieczętują Wyszpolscy na Wyszpolskach w Białej Rusi, z których Stefan komornik graniczny Kijowski, z Kijowskiem województwem podpisał elekcyą Jana III. Bogdan podstarości Żytomierski, miał za sobą Wyhowską, z nią córek ośm, jedna Surynowa, druga Bahrynowska, trzecia Niemierzycowa, czwarta Bielska, piąta Meleniowska, szósta Moszyńska, siódma Ilińska, ósma Skoratowska. Konstantyn Wyszpolski, sędzia kapturowy Lwowski, Antoni vicesregent tychże sądów 1733. Hieronim 1690. roku.

Wyszyński *herbu Trzywdar*, w Podlaskiem województwie. *Process rozgraniczenia województw Podlaskiego i Brześciańskiego* wspomina, że komissarzom do tego wysa-

dzonym, prezentowano list po łacinie pisany, Zygmunta wielkiego książęcia Litewskiego i Kijowskiego dany w roku 1434. w którym dobra Miedzyrzec w Podlaszu, Stołpno, i z wsiami Tołczków, Krzewica, Stonimary, Ławy, Krzemień, Osnowsko, Pelch nad rzeką Bugiem leżące z obiema brzegami tejże rzeki: także Czartkowice z rzeką i z młynem i Niemojki w powiecie Drohickim, Mikołajowi Nasutowi Wysienki nazwanemu, dał wiecznem prawem ten książe, niżej trochę wspominają córkę jego Annę, zda mi się żonę Jana Zabrzezińskiego: bo z tąż Anną otrzymał konfirmacyą tegoż przywileju od Alexandra w. ks. Lit. w r. 1499. Nikodem Jalbrzyk Wyszyński, poborca w Drohickiej ziemi 1588. *Const. f.* 504. Jędrzej pisarz grodzki Bielski, poseł na sejm 1580. zkąd deputatem stanął do kwarty Rawskiej, *Constit. fol.* 370. w r. 1587. już wojski Drohicki posłował na konwokacyą którą podpisał, *Constit. fol.* 418. i na sejm koronacyi 1588. *Constit. fol.* 475. Bieniasz poborca w Bielskim, *Constit. f.* 367. 1580. Fabian w Drohickiej ziemi i Mielnickiej 1581. *Constit. f.* 395. Walentyn pisarz grodzki Brański 1629. *Constit. f.* 22. Jan chorąży Bielski 1590. u *Januszow. w Stat. fol.* 361. Mikołaj poseł na sejm 1589. podpisał tranzakcyą Będzińską. Marcin w zakonie naszym życie skończył w r. 1619. mąż głębokiej pokory i niespracowany operaryusz. *Hist. Coll. Jarosl.* Trojan w Bielskim poborca 1601. *Constit. fol.* 778. Mateusz w r. 1632. *Constit. f.* 13. Marcin 1633. Jędrzej kanonik Łucki, dziekan Włodzimirski 1671. Jędrzej podsędek Warszawski, z sejmu 1676. komissarz do Falent. *Const. f.* 36. Stanisław na Wyszynkach podsędek ziemi Bielskiej, Wojciech podstoli Bielski, Paweł i Krzysztof podpisali z Podlaskiego elekcyą Jana III. Króla.

Andrzej Wyszyński r. 1778. miecznik Krasnostawski. — *Krasicki.*

Wytyz *herbu Korczak*, w Brześciańskiem województwie, ale nad Wrębami od góry większemi, na dole mniejszemi, kładą dwie klamry na krzyż złożone jak litera X, także haki u nich do siebie są obrócone; na hełmie trzy pióra strusie. Wojciech i Paweł Wytyz bracia w Pruzanie pogrzebieni. *Kojał. in MS.*

Wyzłobocki, w Grodzieńskim powiecie. Konstantyn Wyzłobocki poseł Grodzieński 1697. podpisał obwieszczenie.

Wyżycki *herbu Osmorog*, albo jak inni chcą *Gerald.* Dom ten starożytną procedencyą swoją, idzie z wielkiego Geraldów imienia, i podzieliwszy się rozrodzeni familianci jego, jednym z nich w dziedzictwo dostały się Wyżyce w Krakowskiem województwie. Od których Geraldowie Wyżyccy zawołani, i dotąd się piszą Gerald na Wyżycach Wyżycki. Ci tedy w Krakowskiem i po innych województwach kwitną temi czasy. Godność tego domu dawną, któtko wyrazil w starych księgach

swoich *Paprocki* temi słowy: *Wyżyckich Dom Starodawny.* Z tych był Gerald, opat Jędrzejowski w r. 1368. *Nakielski.* Stanisław Wyżycki starosta Tembarski pułkownik usarskiej chorągwi królewskiej, niespracowany żołnierz, któremu w Koprzywnicy u OO. Cystersów kosztowny postawił nagrobek r. 1640. syn jego, także Stanisław Wyżycki, najprzód podczaszy Nowogrodzki, potem chorąży Kijowski, dzielny rotmistrz i pułkownik, Wąwolnicki i Tymbarski starosta, wprawdzieć fatalną burzą, i torem drugich uwiedziony, z ludźmi swemi do Karola Króla Szwedzkiego przyłączył się był w r. 1655. jako pisze *Tulden. Histor. l.* 5. ale widząc, że ta liga na zgubę ojczyzny dążyła, tak ją rozerwał, że na potem Janowi Kazimierzowi Królowi wierność swoję oświadczając, tak z tymże Karolem, jako i z inszemi nieprzyjaciołami, w różnych potyczkach, życie swoje na szańc wystawując, szwanki i rany niebezpieczne wynosił, co o nim z pochwałą męztwa jego, wspomina *Konstytucya* 1662. *fol.* 28. nawet dla dobra pospolitego, i uspokojenia Ukrainy, lubo miał dożywocie kupione na dobrach Murzwinbrodzie i Taborowce, przecież prawa swego komu innemu ustąpił, czego mu wdzięczną być ojczyzna się zapisała: posłował potem na różne sejmy, jako 1676. i 1678. zkąd był deputowany do boku królewskiego dla obrady wojennej. *Constit. f.* 21. i *f.* 7. Śmierć go zaszła w r. 1680. pogrzebiony w Lwowskim kościele OO. Bernardynów z pięknym nagrobkiem. Żona jego Krystyna Zawichowska, z której córka jedna, żyła z Cetnerem podkomorzym Krzemienieckim. Synów jego trzech. 1. Józef, ten z księżniczki Czetwertyńskiej zostwił dwóch synów. 2. Mikołaj opat Czerwiński, proboszcz Mstowski, sekretarz koronny, aż i biskup Chełmski, wspominają go *Konstytucye* 1703. komissarzem do hiberny. *Constit. f.* 12. Rządził tą dyecezyą z ukontentowaniem wszystkich, prawie przez ośm lat. Pałac dla rezydencyi biskupów Chełmskich drewnianyć wprawdzie, ale z wygodą należytą wystawił w Skierbieszowie; luboć do zupełnego zakończenia tej fabryki śmierć mu przeszkodziła w r. 1704. Był przykładnego życia, skromny w obyczajach, rozsądny w rzeczach. 3. Jan, chorąży Kijowski, starosta Bracławski, pułkownik Królewicza Alexandra Sobieskiego, z sejmu 1703. deputat do boku królewskiego dla obrady. *Constit. f.* 15. Złączył się był dożywotnie z Zaboklicką wojewodzanką Podolską, z tej córki, Ewa Józefowi Moszyńskiemu skarbnikowi Podlaskiemu, bratu rodzonemu Moszyńskiego podskarbiego w. k. zaślubiona. Druga, Ludowika, najprzód Kosakowskiemu, po nim Szembekowi staroście Lelowskiemu w dożywotnią przyjaźń oddana, z którym pięć córek zostawuje, na ostatek żyła z Marchockim starostą także Lelowskim. Z tejże wojewodzanki zostawił synów czterech.

1. Nikodem, starosta Bracławski, ten w młodym wieku umarł.

2. Syn Jana, Mikołaj, Ignacy, gdy to piszę, arcybiskup Lwowski, po zejściu Jana Skarbka, są w druku kazania jego 1725. *in folio.* Ten będąc pierwszym prałatem, dziekanem Krakowskim, na rządzenie archidyecezyą Lwowską, od Augusta III. Króla Polskiego wyniesiony; od Klemensa XII. Papieża expedycyą na tę pasterską godność, i Palliusz odebrawszy, w Schowie pod czas *Senatus Consilium*, przy obecności królewskiej konsekrowany od Jana Lipskiego kardynała biskupa Krakowskiego, i w Palliusz przybrany. Za jego rządów, cztery zakony, jako to: OO. Kameduli w Milatynie wsi, w ziemi Lwowskiej; OO. Paulini w Niżniowie; OO. Karmelici Belgowie w Kutkorzu; Panny Miłosierne we Lwowie, wprowadzeni, których te kraje i archidyecezya przedtem nie miały, a za tego pasterza approbacyą ufundowani. Odebrawszy zaś od Augusta III. order *Aquilae albae*, sobie konferowany, swojej archikatedry prałatom i kanonikom, wyjednał u Benedykta XIV. Papieża, order, który noszą na łańcuchu złotym (jak zwyczajnie biskupi krzyż) na piersiach swoich; order ten wychodzi, na kształt herbownego Osmoroga jego; za co mu cała archikatedra prałatów tychże, wieczną pamiątkę i wdzieczność, na wielkim i kosztownym marmurze, w swoimże kościele zapisała. Z takiegoż marmuru wystawił w tymże kościele pamiątkę antecessorowi swemu. Żeby zaś pasterskiej czułości swojej dał jawne dowody, sam w osobie swojej, całej archidyecezyi swojej wizytował kościoły, nie bez znacznego w powierzonych sobie owieczkach, pożytku. Za jegoż prośbą, w r. 1742. dziś panujący w kościele Bożym Benedykt XIV. Papież, Jerzemu Moekiemu proboszczowi Żółkiewskiemu, niegdy w dziedzictwie wielkiej pamięci Jana III. Króla Polskiego, Opacką godność z używaniem fioletu, infuły, pastorału i krzyża wiecznemi czasy pozwolił, i sukcessorom jego, i kościół w kollegiatę z prałatami i kanonikami nowo erygował, co gdy wykonano i do skutku przyprowadzono, samże tego pierwszego na opactwo pomienione inaugurował i benedykował w pierwszy dzień zaczynającego się r. 1743. Na tegoż arcybiskupa zdana exekucya dekretu Rzymskiego, aby we Lwowie, ciało B. Jana z Dukli solennie prowadził, które przy licznym konkursie w wielkim ołtarzu lokował. Dekret także kanonizacyi Ś. Franciszka Regis Soc. Jesu na tegoż pasterza przyszedł ręce, który w solennej, z archikatedry swojej processyi, przy wybornej assystencyi godnych gości, całego miasta, szkół licznych, i wszystkich zakonów paradzie, osobą swoją wykonał. Temuż arcybiskupowi Benedykt XIV. Papież, przez pretendenta Króla Angielskiego Jakóba ręce, przysłał *cum authentico*

krucyfix uprzywilejowany do wybawienia duszy z czyśca za każdem odprawieniem Mszy S. przez niego samego, przed tymże krucyfixem.

Umarł Mikołaj arcybiskup Lwowski r. 1758. u missyonarzów we Lwowie, gdzie na lat kilka przed śmiercią mieszkanie sobie obrał — tych wielkim kosztem fundował i seminarium dyecezalne przy nich założył. — *Krasicki.*

3. Syn Jana, a brat rodzony Mikołaja arcybiskupa, Stanisław chorąży Kijowski.

4. Sebastyan Paweł, gdy to piszę, kasztelan Konarski, deputat na trybunał koronny w roku 1736. wszedł w kontrakty małżeńskie z Ewą Sienicką herbu Bończa, cześnikowną Chełmską, a synowicą rodzoną Sienickiego miecznika w. ks. L. generała artylleryi tegoż w. księztwa, prawnuczką Sienickiego wojewody Ruskiego, znacznych dóbr dziedziczką. Ta mu powiła synów dwóch, Mikołaja, i Jana Kantego. Córki także dwie, Ewę i Marcyannę. Urszula Wyżycka, Stanisława Pileckiego. *Acta Castr. Sandec.* 1639. Anna Stanisława Humla, Teresa Jana Goreckiego, Konstancya kasztelanka Wołyńska Józefa Kunickiego podkomorzego Chełmskiego, małżonki. Karol Wyżycki najprzód podkoniuszy w. ks. L. potem kasztelan Wołyński po Olszańskim Mikołaju, umarł 1737. zostawił po sobie sukcessora Antoniego stolnika Pińskiego, deputata na trybunał koronny i posła na sejm walny, który się ożenił z Pepłowską podkomorzanką Wołyńską: ma syna jednego Karola. Anna zakonnica w Sączu 1701. Mikołaj Wyżycki podczaszy Liwski, ma dwóch synów, Tomasza i Augustyna. Jan Wyżycki z Jadwigi Konarskiej herbu Gryf urodzony, miał za sobą Krystynę Brzezińską herbu Doliwa: z tej córka Zofia, była za Stanisławem Zakrzewskim. Waleryan Mikołaj i Stanisław Wyżyccy ludzie rycerscy. N. Wyżycka była za Janem Otwinowskim komornikiem Bieckim.

Wzdowski *herbu Śreniawa.* Wzdowska tego herbu, najprzód była za Karwickim starostą Latowickim, a po jego śmierci, za Krzysztofem Lanckorońskim kasztelanem Małogoskim. N. była za Jędrzejem Niedrzwickim kasztelanem Połanieckim. Zofia za Stanem wojskim Sanockim. N. za Balem Stanisławem.

Wzdulski *herbu Jastrzębiec*, w Sieradzkiem województwie.

Teodor Wzdulski w r. 1788. wojski Piotrkowski. — *Krasicki.*

KONIEC TOMU IX.

CS
874
N6
t.9

Niesiecki, Kasper
Herbarz polski

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

